

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΓΡΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

« ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ »

Φοιτήτρια : Έφη Β. Παντζαβέλη

Επιβλέποντες : Δ.Οικονόμου

Γ.Πετράκος

Βόλος, Οκτώβριος 1995.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡ/ΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

« ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ »

Φοιτήτρια : Έφη Β. Παντζαβέλη

**Επιβλέποντες : Δ.Οικονόμου
Γ.Πετράκος**

Βόλος, Οκτώβριος 1995.

αρ. εισ. 23/1995

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000014098

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 2387/1
Ημερ. Εισ.: 29-05-1996
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιδετικός Κωδικός: ΠΤ - ΜΧΠΠΑ
1995
ΠΑΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το γεγονός ότι οι πόλεις -και γενικότερα οι οικισμοί- εξελίσσονται με το πέρασμα του χρόνου, έχει πέρα από τις συνέπειες πολεοδομικής κλίμακας, και επιπτώσεις σε χωροταξικό επίπεδο. Οι τελευταίες θα μπορούσαν να διακριθούν σε αυτές που αφορούν τις σχέσεις οικισμού και ευρύτερης περιοχής, και συνδέονται με την περιφερειακή οργάνωση, και σε εκείνες που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ των διαφορετικών οικισμών, το σύνολο των οποίων δημιουργούν ένα οικιστικό δίκτυο ή οικιστικό σύστημα.

Οι μελέτες ανάλυσης της δομής ενός οικιστικού δικτύου έχουν, για το λόγο αυτό, πέρα από το θεωρητικό, και πρακτικό ενδιαφέρον για τη διαμόρφωση πολιτικής με στόχο την ανάπτυξη και καλύτερη διάρθρωση της ανθρώπινης δραστηριότητας στο χώρο.

Στην διπλωματική αυτή φιλοδοξία μας είναι να παρουσιάσουμε στον αναγνώστη μία μελέτη για την χωροταξική οργάνωση ενός οικιστικού δικτύου στα πλαίσια μιας ελληνικής περιφέρειας και συγκεκριμένα της Θεσσαλίας. Για το σκοπό αυτό, γίνεται επιλογή από τη διεθνή εμπειρία εκείνων των θεωριών και σχετικών μεθοδολογιών, που η εφαρμογή τους είναι δυνατή στην περίπτωση μας, λαμβάνοντας υπόψη τα διαθέσιμα στοιχεία και την αξιοπιστία τους.

Έτσι η εργασία αυτή, μέσω της ανάλυσης και κατανόησης της δομής της περιφέρειας ως ένα οικιστικό δίκτυο, έχει ενδιαφέρον θεωρητικό, γιατί επαληθεύει και, σε μερικές περιπτώσεις, προωθεί παραπέρα σχετικές θεωρίες και μεθοδολογικές τεχνικές, αλλά και πρακτικό, γιατί μπορεί να βοηθήσει στον αναπτυξιακό προγραμματισμό καθώς και στη διαμόρφωση πολιτικής για την συγκεκριμένη περιφέρεια.

Φθάνοντας στο τέλος αυτής της προσπάθειας αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές μου, για την αξιόλογη βοήθεια που μου παρείχαν, όποτε τους ζητήθηκε, με προθυμία. Ιδιαίτερες ευχαριστίες βέβαια επιθυμώ να εκφράσω, στον βασικό επιβλέπων αυτής της εργασίας, κ. Δημήτρη Οικονόμου για την υποστήριξη και την αξιόλογη συμβολή του στην πραγματοποίηση αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Δομή Διπλωματικής Εργασίας

Η εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Πιο συγκεκριμένα στο κάθε κεφάλαιο, αναπτύσσονται τα εξής:

1ο Κεφάλαιο - ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Γίνεται αναφορά στο πρόβλημα που δημιούργησε την ανάγκη ενασχόλησης μας με αυτό το θέμα, στο σκοπό και την πιθανή συμβολή αυτής της εργασίας, στα στοιχεία καθώς και στις βασικές παραδοχές στις οποίες βασίζεται.

2ο Κεφάλαιο - ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ : Με μια ιστορική επισκόπηση στους βασικούς σταθμούς της κοινωνικο-οικονομικής εξέλιξης και του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας μας, παρουσιάζονται οι διάφορες πολιτικές και οι επιδιώξεις τους- όπως αυτές προτάθηκαν, μέσα από Εθνικά Προγράμματα Ανάπτυξης, Μελέτες, Νόμους και Αποφάσεις του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (ΕΣΧΠ)- και αφορούν την αντιμετώπιση του οικιστικού δικτύου.

3ο Κεφάλαιο - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ. : Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να γνωρίσουμε καλύτερα την περιφέρεια και τους νομούς της, κάτι που θα βοηθήσει στην διεξαγωγή των συμπερασμάτων για τη δομή του οικιστικού δικτύου. Εξετάζονται λοιπόν, τα γεωφυσικά, δημογραφικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους, καθώς και η τεχνική υποδομή που αυτοί διαθέτουν. Επιπλέον, αναφέρεται η διοικητική δομή της περιφέρειας όπως αυτή παρουσιάζεται στην απογραφή της Ε.Σ.Υ.Ε. του '91, αλλά και εκείνες που προτάθηκαν μέσα από τους νόμους 1416/84 και 1622/86.

4ο Κεφάλαιο - ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ : Σε αυτό το κεφάλαιο, αναφέρεται η μεθοδολογία της ανάλυσης του οικιστικού δικτύου, ενώ διασαφηνίζονται και οι βασικές έννοιες για τη μελέτη, όπως εκείνη του οικισμού, της ταξινόμησης, της ιεράρχησης.

Ακολουθούν οι ταξινομήσεις των οικισμών, βάσει στοιχείων του κοινωνικο-οικονομικού πλαισίου για το καθένα ξεχωριστά. Πιο συγκεκριμένα έχουμε τις δημογραφικές, οικονομικές και κοινωνικές ταξινομήσεις των οικισμών. Επιπλέον, εξετάζεται η κατανομή σειράς-μεγέθους για το συγκεκριμένο δίκτυο (Rank size rule).

Με βάση τις λειτουργίες γίνεται ακόμη μια ταξινόμηση ανάλογα με τις ειδικεύσεις που παρουσιάζουν οι οικισμοί, αλλά και μια πρώτη ιεράρχηση των οικισμών βάσει του βασικού/μη βασικού τομέα της οικονομίας των οικισμών, η οποία στην παρούσα εργασία παίζει ένα καθοριστικό ρόλο για τον προσδιορισμό διακριτών βαθμίδων στο οικιστικό δίκτυο της υπό μελέτη περιφέρειας.

Τέλος εξετάζονται οι ροές (εισιτήρια των ΚΤΕΛ, φόρτοι/24ωρο, αριθμός μονάδων τηλεφωνικών συνδιαλέξεων), μέσω της χωροταξικής ταξινόμησης για τον καθορισμό των πόλων και αξόνων ανάπτυξης.

5ο Κεφάλαιο - ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ : Πρόκειται για το τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, και είναι αυτό στο οποίο γίνεται μια προσπάθεια να συνδυαστούν τα παραπάνω για τον προσδιορισμό της δομής του οικιστικού δικτύου της υπό μελέτη περιφέρειας. Αναλυτικότερα, γίνεται μια επιπλέον ταξινόμηση και ιεράρχηση των οικισμών συνδυάζοντας για την μεν πρώτη όλα τα στοιχεία του κοινωνικο-οικονομικού πλαισίου (cluster analysis), ενώ για την δεύτερη, δηλαδή τον τελικό προσδιορισμό των διακριτών βαθμίδων του οικιστικού δικτύου και των περιοχών επιρροής των κέντρων-πόλων, τα αποτελέσματα της λειτουργικής και χωροταξικής ταξινόμησης (κυριαρχία, αλληλεξάρτηση).

Έτσι έχουμε, τα συμπεράσματα για την χωροταξική οργάνωση του οικιστικού δικτύου.

Αντί Επλόγου: Παρουσιάζεται η δομή του οικιστικού δικτύου Θεσσαλίας που προέκυψε με βάση την στρατηγική αναδιάρθρωσης της ιεράρχησης όλου του οικιστικού δικτύου της Ελλάδας που προτάθηκε από το ΥΠ.Ε.ΧΩ.Δ.Ε. το 1985, και ακολουθεί σύγκριση με αυτό της παρούσας μελέτης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σελίδες

1.1	Γενικά	12
1.1.1	Το πρόβλημα	12
1.1.2	Σκοπός της μελέτης	12
1.1.3	Πιθανή συμβολή της μελέτης	13
1.1.4	Στοιχεία	13
1.1.5	Βασικές παραδοχές	15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

2.1	Γενικά	16
2.1.2	Περίοδος 1950 - 1974	16
2.1.3	Περίοδος 1975 - 92	21
2.1.4	Συμπεράσματα	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.

3.1	Γενικά	33
3.2	Γεωφυσικά Χαρακτηριστικά	36
3.2.1	Φυσική διάσταση - γεωμορφολογία	36
3.2.1.1	Κλίμα	36
3.2.1.2	Θερμοκρασίες	36
3.2.1.3	Υετός	36
3.2.1.4	Άνεμοι	37
3.2.1.5	Μορφολογία Εδάφους	37
3.3	Δημογραφικά Χαρακτηριστικά	40
3.3.1.	Μέγεθος και εξέλιξη του πληθυσμού	40
3.3.2	Δομή του πληθυσμού	41
3.2.2.1	Κατανομή του πληθυσμού κατά υψομετρικές ζώνες	41
3.2.2.2	Διάρθρωση του πληθυσμού σε αστικό, ημιαστικό και αγροτικό.	42
3.2.2.3	Ηλικιακή σύνθεση	45
3.2.2.4	Δημογραφικοί δείκτες	50
3.3.2.5	Πυκνότητα πληθυσμού	51
3.3.2.6	Φυσική κίνηση	52
3.3.2.7	Μετανάστευση	54

3.4	Οικονομικά Χαρακτηριστικά	56
3.4.1	Απασχόληση	56
3.4.1.1	Εργατικό δυναμικό	56
3.4.1.2	Απασχόληση κατά τομείς δραστηριότητας.	57
3.4.2	Οικονομικά στοιχεία	61
3.4.2.1	Εγχώριο προϊόν	61
3.4.2.2	Εισόδημα	62
3.4.2.3	Επενδύσεις	64
3.4.2.4	Δημοσιονομικά στοιχεία	65
3.5	Δομή Παραγωγικού Συστήματος	67
3.5.1	Τομέας αγροτικών δραστηριοτήτων	67
3.5.1.1	Γεωργία	67
3.5.1.2	Κτηνοτροφία	74
3.5.1.3	Δάση	79
3.5.1.4	Αλιεία	80
3.5.2	Τομέας μη αγροτικών δραστηριοτήτων	80
3.5.2.1	Μη αγροτικές δραστηριότητες πλην του τουρισμού	80
3.5.2.2	Τουρισμός	83
3.6	Κοινωνικά Χαρακτηριστικά	85
3.6.1	Επίπεδο εκπαίδευσης	85
3.6.2	Συνθήκες στέγασης	86
3.7	Τεχνική Υποδομή	88
3.7.1	Μεταφορές	88
3.7.1.1	Οδικό δίκτυο	88
3.7.1.2	Σιδηροδρομικό δίκτυο	89
3.7.1.3	Θαλάσσιο δίκτυο	90
3.7.1.4	Αεροπορικό δίκτυο	91
3.7.2	Δίκτυο ύδρευσης	91
3.7.3	Τηλεπικοινωνίες	92
3.7.3.1	Τηλεφωνικό δίκτυο	92
3.7.4	Ενέργεια	92
3.7.4.1	Ηλεκτρική ενέργεια	92
3.7.5	Κοινωνικές υποδομές	93
3.7.5.1	Υγεία	93
3.7.5.2	Παιδεία	96
3.8	Διοικητική Δομή	98

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

4.1	Έννοιες - Μεθοδολογία - Στοιχεία	100
4.1.1.	Έννοιες	100
4.1.1.1	Οικισμός - οικιστικό δίκτυο	100
4.1.1.2	Ταξινόμηση και ιεράρχηση των οικισμών	101
4.1.1.3	Ταξινόμηση των Οικισμών	102
4.1.1.4	Είδη κριτηρίων και προτύπων	103
4.1.2	Μεθοδολογία	104
4.1.3	Στοιχεία	105
4.2	Δημογραφικές Ταξινομήσεις	107
4.2.1	Ταξινόμηση ως προς το μέγεθος του πληθυσμού	107
4.2.2.1	“Νόμος του μεγέθους ως προς την τάξη” (Rank size rule)	108
4.2.2	Ταξινόμηση ως προς τον ρυθμό εξελίξεως και το μέγεθος του πληθυσμού	112
4.2.3	Ταξινόμηση ως προς τον βαθμό δημ. γηρασμού και το μέγεθος του πληθυσμού	114
4.3	Οικονομικές Ταξινομήσεις	117
4.3.1	Ταξινόμηση ως προς τις μη αγροτικές οικονομικές δραστηριότητες	119
4.3.2	Ταξινόμηση ως προς τις αγροτικές οικονομικές δραστηριότητες	122
4.4	Κοινωνικές Ταξινομήσεις	126
4.4.1	Ταξινόμηση οικισμών ως προς τις συνθήκες στέγασης	126
4.4.2	Ταξινόμηση οικισμών ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης	128
4.5	Λειτουργική Ταξινόμηση και Ιεράρχηση των Οικισμών	131
4.5.1	Οι προς διερεύνηση λειτουργίες της πόλης	131
4.5.1.1	Οι λειτουργίες της πόλης. Γενικά.	131
4.5.1.2	Επιλογή λειτουργιών προς διερεύνηση	133
4.5.2	Λειτουργικά κριτήρια	134
4.5.2.1α	Συστήματα ταξινόμησης βάσει των λειτουργιών των οικισμών	137
4.5.2.1β	Συστήματα ιεράρχησης βάσει των λειτουργιών των οικισμών	140
4.5.3	Μεθοδολογία ταξινόμησης/ιεράρχησης των οικισμών βάσει των λειτουργιών	141
4.5.3.1	Ταξινόμηση/ιεράρχηση των οικισμών βάσει των λειτουργιών	144
4.6	Χωροταξική Ταξινόμηση	155
4.6.1	Ταξινόμηση/ιεράρχηση των οικισμών με βάση τις ροές. Χαρακτηρισμός των πόλων και αξόνων ανάπτυξης.	155

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

5.1	Γενικά	157
5.2	Συνδιαστική Θεώρηση των Ταξινομήσεων (Cluster Analysis). Συμπεράσματα.	157
5.3	Προσδιορισμός των διακριτών βαθμίδων, των αλληλεξαρτήσεων και των περιοχών επιρροής στο οικιστικό δίκτυο. Συμπεράσματα.	163
	Συμπεράσματα	169

Αντί Επιλόγου

Παρουσίαση της δομής του οικιστικού δικτύου που προέκυψε με βάση την στρατηγική αναδιάρθρωσης της ιεράρχησης όλου του οικιστικού δικτύου της Ελλάδας που προτάθηκε από το ΥΠ.Ε.ΧΩ.Δ.Ε. το 1985. Σύγκριση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

- Χάρτης 1: ΚΕΠΑ, Απόφαση 9610/1979, ΕΣΧΠ.
- Χάρτης 2: Περιφέρεια Θεσσαλίας.
- Χάρτης 3: Κατηγοριοποίηση των οικισμών σύμφωνα με το μέγεθος του πληθυσμού.
- Χάρτης 4: Κατηγοριοποίηση των οικισμών σύμφωνα με τις ειδικεύσεις.
- Χάρτης 5: Κατηγοριοποίηση των οικισμών σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Cluster Analysis.
- Χάρτης 6: Κατηγοριοποίηση των οικισμών σύμφωνα με την καλλιεργήσιμη έκταση.
- Χάρτης 7: Αξονες Ανάπτυξης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.
- Χάρτης 8: Οικιστικό Δίκτυο Περιφέρειας Θεσσαλίας, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης.
- Χάρτης 9: Οικιστική και Διοικητική Δομή, σύμφωνα με τη μελέτη «Συνοπτική Χωροταξική Μελέτη Περιφέρειας Θεσσαλίας».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

- I.1** Πίνακας 4.1 : Παρουσίαση των οικισμών προς διερεύνηση.
- I.2** Πίνακας 4.2 : Αποτελέσματα Δημογραφικών Ταξινόμησεων.
- I.3** Πίνακας 4.3A : Αποτελέσματα Οικονομικών Ταξινόμησεων (μη αγροτικά).
Πίνακας 4.3B : Αποτελέσματα Αγροτικών Ταξινόμησεων.
- I.4** Πίνακας 4.4 : Αποτελέσματα Κοινωνικών Ταξινόμησεων.
- I.5** Πίνακας 4.5A : Αποτελέσματα Λειτουργικής Ταξινόμησης (ειδικεύσεις).
Πίνακας 4.5B : Αποτελέσματα Λειτουργικής Ιεράρχησης ως προς το βασικό δείκτη.
- I.6** Πίνακας 4.6A : Ανταλλαγές -Αλληλεξάρτηση των οικισμών (εισιτήρια του ΚΤΕΛ).
Πίνακας 4.6B : Κυκλοφοριακές Ροές, (φόρτοι/24ωρο).
Πίνακας 4.6Γ : Πόλοι Ανάπτυξης βάσει των ροών.
- I.7** Πίνακας 5.1A : Συσχέτιση των Ταξινόμησεων ως προς τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των οικισμών.
Πίνακας 5B : Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στην Cluster Analysis.
Φύλλο του Systat: Αποτελέσματα της Cluster Analysis.
Πίνακας 5.1Γ : Ομαδοποίηση των οικισμών σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Cluster Analysis.
- I.8** Πίνακας 5.2A : Προσδιορισμός βαθμίδων των οικισμών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

- II.1** Πίνακας 1A : Δήμοι, Κοινότητες και Οικισμοί της Περιφέρειας Θεσσαλίας κατά νομό (1991).
Πίνακας 1B: Γεωγραφικές Ενότητες και Γεωγραφικές Περιοχές της Περ.Θεσσαλίας.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενικά

Η παρούσα μελέτη έγινε στα πλαίσια μιας διπλωματικής εργασίας και αφορά την χωροταξική οργάνωση του οικιστικού δικτύου Θεσσαλίας. Ξεκίνησε στις αρχές του εαρινού εξαμήνου '95 και τελείωσε τον Οκτώβριο του ίδιου έτους. Παρόμοιες μελέτες έχουν γίνει κατά καιρούς με θέμα τους το σύστημα των αστικών κέντρων μιας περιφέρειας ή, πιο συχνά, της χώρας. Το νεωτεριστικό στοιχείο, που μπορεί να της αποδοθεί, είναι το γεγονός ότι εξετάζονται όλοι οι οικισμοί της υπό μελέτη περιφέρειας.

1.1.1 Το πρόβλημα

Η ύπαρξη διακριτών βαθμίδων σε ένα οικιστικό δίκτυο αρχικά είχε θεωρηθεί ως αυτονόητη και μη χρήζουσα απόδειξης. Στόχος των πρώτων ιεραρχικών ταξινομήσεων ήταν όχι η απόδειξης της ίδιας της ύπαρξης βαθμίδας αλλά, η διαμόρφωση μιας μεθόδου εξακρίβωσης της βαθμίδας (η ύπαρξη της οποίας τότε θεωρείτο δεδομένη) στην οποία θα έπρεπε να ενταχθεί κάθε συγκεκριμένος οικισμός. Σταδιακά ωστόσο έγινε κατανοητό ότι η ύπαρξη καθεαυτή μιας βαθμιδατής οργάνωσης του οικιστικού δικτύου δεν είναι αυτονόητη, και ότι επομένως και το ζήτημα αυτό έπρεπε να αποτελεί αντικείμενο διερεύνησης.

Επιπλέον, η ανομοιογένεια, η πολλαπλότητα και πολυπλοκότητα, που είναι τα βασικά χαρακτηριστικά των σύγχρονων οικιστικών δικτύων καθώς και η αστάθεια, που είναι ουσιαστικά συνδεδεμένα με την επιτάχυνση των εξελίξεων και την εγγενή τάση προς αλλαγή που χαρακτηρίζουν τον καπιταλισμό, είναι αυτά που δημιουργούν την 'ανάγκη' να μελετηθεί η δομή ενός ελληνικού οικιστικού δικτύου -στην περίπτωση μας, στα πλαίσια μιας περιφέρειας- και να βγουν συμπεράσματα σχετικά με τα χαρακτηριστικά της κατανομής των πληθυσμιακών, οικονομικών και άλλων μεγεθών, της διαχρονικής τους εξέλιξης καθώς και των σχέσεων που αναπτύσσονται σε αυτό.

1.2 Σκοπός της διπλωματικής

Σκοπός της διπλωματικής αυτής, είναι η μελέτη ενός οικιστικού δικτύου, η μελέτη από όλες τις βασικές, οικονομικές, πολιτικές, κοινωνιολογικές, πολιτισμικές και ψυχολογικές πλευρές του καθώς και της χωροχρονικής ανάπτυξής του σε όλους τους παραπάνω τομείς, ενώ αποβλέπει στον προσδιορισμό και στην έκθεση απλών, βασικών αρχών της χωρικής οργάνωσης και δομής αυτού, μέσω κύρια των λειτουργιών, των αλληλεπιδράσεων και σχέσεων μεταξύ των επιμέρους τμημάτων του (οικισμούς). Η κατανόηση, λοιπόν, της

βαθύτερη δομή του οικιστικού δικτύου με την επισήμανση της σημασίας των "κόμβων" αυτού, αποτελεί τον κύριο σκοπό αυτής της διπλωματικής εργασίας.

1.3 Πιθανή συμβολή της μελέτης

Αναλύσεις για το σύστημα των αστικών κέντρων της χώρας ή μιας περιφέρειας, έχουν γίνει κατά καιρούς στο παρελθόν και ορισμένες από τις τεχνικές ανάλυσης, που χρησιμοποιήθηκαν σε αυτές, δεν διαφέρουν από τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται εδώ. Η διαφορά βέβαια είναι ότι η συγκεκριμένη εργασία αφορά όλους τους οικισμούς μιας περιφέρειας, και μάλιστα της περιφέρειας Θεσσαλίας για την οποία δεν έχει γίνει στο παρελθόν παρόμοια μελέτη.

Επιπλέον, ελπίζεται ότι μπορεί η συμβολή αυτής της εργασίας να είναι σημαντική και από την άποψη ότι χρησιμοποιούνται σχετικά πρόσφατα δεδομένα (απογραφών της Ε.Σ.Υ.Ε., στοιχεία του ΚΕΠΕ, στοιχεία από το περιοδικό Ελληνική Οικονομία κ.λ.π.), ενώ παράλληλα, γίνεται επιλογή από ένα ευρύ φάσμα μεθόδων και τεχνικών της διεθνούς εμπειρίας -αφού παρουσιαστούν εν συντομία- και χρήση αυτών με κατάλληλες προσαρμογές στις ιδιαιτερότητες του υπό μελέτη οικιστικού δικτύου.

Τέλος, πέρα από το αναλυτικό ενδιαφέρον που ελπίζεται να παρουσιάζει η παρούσα εργασία, μια πρόσθετη συμβολή της είναι ότι μπορεί να βοηθήσει στον αναπτυξιακό προγραμματισμό και στη διαμόρφωση πολιτικής στην συγκεκριμένη περιφέρεια.

1.4 Στοιχεία

Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται είναι στοιχεία από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (Ε.Σ.Υ.Ε.) και συγκεκριμένα από τον Πραγματικό Πληθυσμό κατά νομούς, επαρχίες, δήμους και κοινότητες κατά την απογραφή της 19ης Μαρτίου 1961, 14ης Μαρτίου 1971, 5ης Μαρτίου 1981 και της 17ης Μαρτίου 1991 καθώς και, από τα Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού-κατοικιών της 5ης Απριλίου 1981, όπου αναφέρονται τα δημογραφικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού, εγκατασθέντες από εσωτερικό και εξωτερικό, κατοικίες και συνθήκες στεγάσεως των νοικοκυριών, και προέκυψαν από την επεξεργασία δείγματος 10% του συνόλου των απογραφικών δελτίων αυτής της απογραφής. Τα τελευταία, δίνονται σε επίπεδο επαρχίας κατά αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές. Στις αστικές και ημιαστικές περιοχές αναφέρονται οι δήμοι και κοινότητες με πληθυσμό άνω των 2000 κατοίκων ενώ, για τις αγροτικές περιοχές, δίνονται στοιχεία, συνολικά, κατά τρεις ομαδοποιήσεις, που είναι οι εξής: Δήμοι και κοινότητες με πληθυσμό: α. 1000-1999 κατοίκους, β. 500-999 κατοίκους και γ. κάτω των 500 κατοίκων. Επίσης για κάθε επαρχία δίνονται στοιχεία για το σύνολο των πεδινών, ημιορεινών και ορεινών περιοχών.

Για την καλύτερη χρησιμοποίηση των στοιχείων από τα Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού κατοικιών της 5ης Απριλίου 1981, έγιναν κάποιες αναγωγές, για να προκύψουν τα

στοιχεία και των αγροτικών περιοχών σε επίπεδο Ο.Τ.Α (βαθμός δημογραφικού γηρασμού, ποσοστό αποφοίτων ΑΕΙ-ΤΕΙ και Μέσης Εκπαίδευσης, ποσοστό κανονικών κατοικιών με αποχωρητήριο μέσα στην κατοικία καθώς και σύνδεση αυτών με δίκτυο αποχετεύσης). Αναλυτικότερα, βασιζόμενοι στα στοιχεία που δίνονται συνολικά κατά δήμους και κοινότητες με πληθυσμό: α. 1000-1999 κατοίκους, β. 500-999 κατοίκους, γ. κάτω των 500 κατοίκων και για το σύνολο των πεδινών, ημιορεινών και ορεινών περιοχών, αφού αφαιρέθηκαν από τα τελευταία αυτά που αφορούν τις αστικές και ημιαστικές περιοχές, για τα οποία τα στοιχεία δίνονται αναλυτικά, έγιναν αναγωγές.

Εκτός των παραπάνω στοιχείων χρησιμοποιούνται, και εκείνα από την Απογραφή των βιομηχανικών, βιοτεχνικών και εμπορικών καταστημάτων του 1988 (Πίνακες Κ-1, ΜΕΑ, Μέση Ετήσια Απασχόληση κατά μονοψήφιο και διψήφιο κλάδο), και προέρχονται από τα γραφεία της Ε.Σ.Υ.Ε. του κάθε Νομού της Περιφέρειας, όπως άλλωστε και αυτά που αφορούν τη γεωργική γή (1993-1994), τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις των Ο.Τ.Α καθώς και τις εκτάσεις κατά είδος καλλιέργειας για το 1994 (Διεύθυνση Πρωτογενούς Τομέα της Ε.Σ.Υ.Ε.).

Σημειώνεται ότι η διερεύνηση των στοιχείων κατά νομό αναφέρεται στη διοικητική διαίρεση των ΟΤΑ το 1991. Με αφετηρία αυτό το πλαίσιο γίνεται η παραπέρα διερεύνηση των στοιχείων του κάθε ΟΤΑ (εννοώντας εδώ, το κεντρικό οικισμό του), καθώς προσαρμόζονται, όσο αυτό ήταν δυνατό, οι διοικητικές μεταβολές (μετονομασίες, αλλαγές ορίων νομών και επομένως υπαγωγή των συγκεκριμένων ΟΤΑ σε άλλα σύνολα, ενώσεις ΟΤΑ, κατάργηση ΟΤΑ) της περιόδου στη διοικητική κατάσταση της απογραφής του 1991.

Για την εξέταση των φόρτων στους δρόμους της Περιφέρειας, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από την 3η ΔΕΚΕ Λαρίσης (τέως 2α Περ/κή Υπηρεσία Δημοσίων Έργων), και συγκεκριμένα οι μετρήσεις οχημάτων σε σημαντικούς κόμβους από υπαλλήλους της υπηρεσίας, κατά τις περιόδους Μάρτιος '93 και Μάιος '94 για το Ν.Λαρίσης, Οκτώβριος '93 και Ιανουάριος '94 για το Ν.Μαγνησίας, Ιανουάριος '93 για το Ν.Καρδίτσας, και Φεβρουάριος '93 για το Ν.Τρικάλων. Ο αριθμός οχημάτων μετατράπηκε σε ΜΕΑ και έπειτα σε Φόρτους/24ώρο.

Επιπλέον, για τις μετακινήσεις των προσώπων κατά την εξέταση των ροών μεταξύ των οικισμών, χρησιμοποιούνται στοιχεία από τις καταστάσεις διάθεσης των εισιτηρίων αλλά και τα ημερολόγια εισιτηρίων των Υπεραστικών ΚΤΕΛ της Περιφέρειας Θεσσαλίας, για μια ημέρα (21 Σεπτεμβρίου 1995). (Βλέπε Παράρτημα Ι.6, Πίνακα 4.6Α).

Άλλα στοιχεία είναι από τον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας (Ο.Τ.Ε., Κέντρο Περιφέρειας Θεσσαλίας με έδρα τη Λάρισα, Πίνακας Α-24.60) και αφορούν τις μονάδες τηλεφωνικών συδιαλέξεων για το κάθε Αστικό Τηλεφωνικό Κέντρο. Επειδή όμως το κάθε Αστικό Τηλ. Κέντρο δεν εξυπηρετεί πάντα μόνο έναν οικισμό, με βάση τον πληθυσμό -και όχι τον αριθμό συσκευών κατά οικισμό που θεωρήθηκε σαν μη ενδεικτικό λόγω της 'σχετικής' μη ανταπόκρισης πάντα του οργανισμού στη ζήτηση νέων γραμμών, αναγκών του

κάθε οικισμού- έγιναν οι αναγωγές των συνολικών μονάδων του κάθε κέντρου σε μονάδες ανά οικισμό που εξυπηρετείται από αυτόν βάσει ενός δεύτερου πίνακα. Ας σημειωθεί ότι πρόθεση μας ήταν η συλλογή στοιχείων σχετικά με τις κλήσεις που καταγράφονται σε κάθε Κέντρο καθώς και η προέλευση αλλά και ο προορισμός αυτών. Τα στοιχεία αυτά όμως καταγράφονται μόνο στα Ψηφιακά Κέντρα, τα οποία αποτελούν μόνο το 35% των Κέντρων της Περιφέρειας.

Τέλος κάποια στοιχεία για την Περιφέρεια και τους Νομούς της που αναφέρονται στο Κεφάλαιο 3 - "Περιφέρεια Θεσσαλίας. Γενικά Χαρακτηριστικά", είναι από το περιοδικό "Επιλογή, Ελληνική Οικονομία", 1992 και 1995, ή από μελέτες του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ).

Ας σημειωθεί ότι η συλλογή -αλλά και η επεξεργασία (αναγωγές)- των παραπάνω στοιχείων έγιναν με πολλές δυσκολίες ενώ αφιερώθηκε αρκετός χρόνος. Το θετικό στοιχείο, βέβαια, που οφείλεται να αναφερθεί, είναι η προθυμία για εξυπηρέτηση από την πλευρά των υπαλλήλων των υπηρεσιών στους οποίους απευθυνθήκαμε. Η μη ύπαρξη όμως πολλών στοιχείων, που ζητήθηκαν και θέλαμε να χρησιμοποιήσουμε, αποτελούσε τις περισσότερες φορές ένα μεγάλο εμπόδιο.

Ακόμη σε αυτό το σημείο θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε το κ Ν.Τεχνόπουλο Διευθυντή Λογιστηρίου του ΚΤΕΛ Ν.Μαγνησίας και τους συναδέλφους του στους άλλους νομούς κ. Χ.Μπαρά (Ν.Λαρίσης) και Σ.Βησσαράκο (Ν.Τρικάλων). Επίσης τον κ. Βαλάση, Τομεάρχη (Ο.Τ.Ε., Διεύθυνση Περιφέρειας Θεσσαλίας), τον κ.Άνθιμο (3η ΔΕΚΕ Λαρίσης) αλλά και τους υπαλλήλους της ΕΣΥΕ Ν.Μαγνησίας και των άλλων Νομών. Ας μας συγχωρευθεί που δεν αναφέρονται τα ονόματα ή οι θέσεις κάποιων από τους παραπάνω και ας τονιστεί περισσότερο ότι πραγματικά βοήθησαν στη συλλογή των στοιχείων, που σίγουρα αποτελεί ένα βασικό βήμα για τη διεξαγωγή μιας μελέτης.

1.5 Βασικές παραδοχές

Η κύρια παραδοχή της εργασίας αυτής είναι ότι η κατανομή της ανθρώπινης δραστηριότητας στο χώρο διέπεται από νομοτέλεια.

Σε ένα δίκτυο οι βασικοί κόμβοι του δημιουργούνται από την τάση των δραστηριοτήτων να συγκεντρώνονται σε ορισμένα σημεία του χώρου, καθώς η συγκέντρωση αυτή διευκολύνει τις οικονομικές και κοινωνικές λειτουργίες. Τα σημεία αυτά υποστηρίζεται ότι έχουν κάποιες χαρακτηριστικές "ιδιότητες", ενώ μπορούν να προσδιοριστούν με τη χρήση νομοτελειακών και περιγράψιμων μαθηματικών, δεικτών, ροών κ.τ.λ.

2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

2.1 Γενικά

Η πολιτική για το οικιστικό δίκτυο αποτελεί κύριο θέμα της *χωροταξικής πολιτικής*. Θα επιχειρήσουμε λοιπόν, να παρουσιάσουμε τα βασικά χαρακτηριστικά της εξέλιξης της χωροταξικής πολιτικής και σχεδιασμού της στην Ελλάδα κατά την μεταπολεμική περίοδο, με ιδιαίτερες αναφορές στην πολιτική αντιμετώπισης του οικιστικού δικτύου. Για το σκοπό αυτό, πρόκειται να ανατρέξουμε στους βασικούς σταθμούς της κοινωνικο-οικονομικής εξέλιξης και του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας μας, ώστε να δοθεί μια γενικότερη εικόνα της κρατική παρέμβασης στη χωρική της δομή. Επιπλέον η εξεταζόμενη περίοδος χωρίζεται σε δύο υποπεριόδους, η πρώτη αναφέρεται στην περίοδο 1950-74 και η δεύτερη από το '75 έως σήμερα. Αυτός ο διαχωρισμός, ας σημειωθεί ότι δεν έγινε τυχαία. Έχει σχέση με το γεγονός, ότι στην Ελλάδα, όπως άλλωστε και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, μετά το '74 παρατήρεται μια "έντονη" ανασύνταξη του κράτους, που εκδηλώνεται όχι μόνο στο διοικητικό μηχανισμό αλλά και στη σχέση τοπικού-κεντρικού και στους θεσμούς αντιπροσώπευσης (ενίσχυση του ρόλου του "τοπικού κράτους" μέσω της νομαρχιακής διοίκησης, ανάπτυξη διαδικασιών αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων και πόρων στην τοπική αυτοδιοίκηση και νέοι θεσμοί όπως Νομαρχιακά Συμβούλια κ.τ.λ.). Αλλά, και το οικιστικό δίκτυο χωρίζεται σε βαθμίδες, για την καλύτερη κατανόηση των χωρικών ενοτήτων στις οποίες κάθε φορά απευθύνεται, που είναι οι εξής: Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Μεγάλες πόλεις, Μεσαίες και Μικρές πόλεις και τέλος οι Αγροτικοί οικισμοί. Οι τέσσερις πρώτοι αφορούν το αστικό δίκτυο ενώ η πέμπτη το αγροτικό δίκτυο. Προφανώς δεν περιλαμβάνονται σε όλα τα εξεταζόμενα προγράμματα, σχέδια πολιτικής και μελέτες όλες αυτές τις βαθμίδες.

2.2 Περίοδος 1950-74

Οι επιλογές ανάπτυξης της χώρας που έγιναν μετά την δεκαετία του '40, περίοδο πολέμων και καταστροφών, είναι φυσικό να έχουν ιδιαίτερη σημασία. Επιλέχθηκε η κατά προτεραιότητα ενίσχυση των οικονομικών τομέων, που δεν απαιτούσαν για να αναπτυχθούν στην Ελλάδα σημαντικές επενδύσεις σε πάγια κεφάλαια και σε τεχνολογία, ενώ μπορούσαν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας, τομείς όπως η οικοδόμηση, ο αγροτικός τομέας και η ελαφρά βιομηχανία καταναλωτικών προϊόντων. Οι τομείς αυτοί, λοιπόν, μαζί με τις υπηρεσίες, διευρύνθηκαν σημαντικά στην πρώτη μεταπολεμική δεκαετία. Ας σημειωθεί ότι κύριο χώρο συσσώρευσης επενδύσεων, μεγάλων αλλά και πολύ μικρών, αποτέλεσε το Λεκανοπέδιο της Αθήνας, προς το οποίο μετακινήθηκε και μεγάλο μέρος του πληθυσμού,

αλλά και οι έδρες, δηλαδή τα κέντρα αποφάσεων, πολλών επαρχιακών επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα να αποδυναμωθούν τα αντίστοιχα επαρχιακά επιχειρηματικά κέντρα. Στην δεκαετία 1960-75 αυξήθηκε ακόμη περισσότερο η μετανάστευση προς το εξωτερικό αλλά και η συγκέντρωση του πληθυσμού, των οικονομικών δραστηριοτήτων και των κέντρων λήψης αποφάσεων στην Πρωτεύουσα, κάτι στο οποίο συνέβαλλε και η δημιουργία των δύο μεγάλων οδικών αξόνων Αθήνας-Θεσσαλονίκης και Αθήνας-Πάτρας και, ευρύτερα το εθνικό οδικό δίκτυο που συνέκλινε προς την Πρωτεύουσα. Ο συγκεντρωτισμός, λοιπόν ήταν ιδιαίτερα έντονος σε όλους τους τομείς (πολιτικό, διοικητικό, οικονομικό κ.τ.λ.).

Στη δεκαετία του '50, η παρέμβαση του κράτους στην οικονομία μέσω αναπτυξιακών προγραμμάτων ήταν υποτυπώδης. Από το τέλος της δεκαετίας αυτής ξεκίνησαν ορισμένες προσπάθειες προγραμματισμού, που συστηματοποιήθηκαν περισσότερο στη συνέχεια. Αρχικά συντάσσεται το *Πενταετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1960-64*. Το 1962 ιδρύθηκε το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών το οποίο αργότερα αναδιοργανώνεται και μετονομάζεται σε ΚΕΠΕ (Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών), ενώ, γενικότερα διευρύνονται οι φορείς διαμόρφωσης και άσκησης αναπτυξιακού σχεδιασμού. Το ΚΕΠΕ συντάσσει το επόμενο *Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1966-70*, και το 1967 συντάσσει τη "*Χωροταξική Μελέτη Εθνικού Δικτύου Αστικών Κέντρων*". Το επόμενο *Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1968-72* αντικαθιστά το παραπάνω πριν τη λήξη του. Στη διάρκεια της δικτατορίας συντάσσεται το *15ετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1971-85* καθώς και το *Πρόγραμμα 1973-77* (που εκπονήθηκε σε συνδυασμό με το προηγούμενο). Από το Πρόγραμμα αυτό και έπειτα η Χωροταξία αρχίζει να αποκτά μεγαλύτερη σημασία.

Βασικός στόχος των Προγραμμάτων αυτών αποτελεί η ενίσχυση της κρατικής ρυθμιστικής παρέμβασης για την κατεύθυνση των οικονομικών εξελίξεων προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Κύριος μοχλός ανάπτυξης θεωρείται ο ιδιωτικός τομέας της οικονομίας και κοινές κατευθύνσεις τους είναι η ενίσχυση της βιομηχανίας και η δημιουργία υποδομών, κυρίως τεχνικών, για την υποβοήθηση αυτής της ανάπτυξης.

Όσον αφορά το *οικιστικό δίκτυο* η πολιτική αντιμετώπισης του, που προτείνεται μέσα από τα παραπάνω Προγράμματα και μελέτες, είναι η εξής:

• Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1960-64 → "Πόλοι έλξης"

Με το Πρόγραμμα αυτό έχουμε και την πρώτη εμφάνιση μιας πολιτικής για το οικιστικό δίκτυο. Πιο συγκεκριμένα, εισάγεται η ιδέα των "περιφερειακών πόλων έλξης", χωρίς όμως να γίνεται συγκεκριμένη πρόταση σχετικά με τις συγκεκριμένες πόλεις που θα έπαιζαν αυτό το ρόλο, ούτε να προσδιορίζεται ο ρόλος των άλλων βαθμίδων του οικιστικού δικτύου. Η προσέγγιση εντάσσεται πάντως στη λογική της θεωρίας των πόλων ανάπτυξης, μιας θεωρίας, που εμφανίστηκε περί το μέσον της δεκαετίας του '50 από τον Perroux (1955-61)

και τη διαπίστωσή του ότι «η ανάπτυξη δεν εμφανίζεται παντού την ίδια στιγμή, γίνεται έκδηλη σε σημεία ή πόλους ανάπτυξης, με μεταβλητή ένταση, διαδίδεται μέσω διαφορετικών καναλιών, με μεταβλητά τελικά αποτελέσματα στο σύνολο της οικονομίας», μια θεωρία με αχωρικό χαρακτήρα, που εξελίχθηκε μετά τις αναλύσεις του Hirshmann (1958) και του Myrdal (1987), και απέκτησε γεωγραφικό υπόβαθρο, με την έννοια του “κέντρου ανάπτυξης” να αναφέρεται σε έναν πόλο, τα αποτελέσματα όμως της ανάπτυξης να αφορούν το “κέντρο” αλλά και να “διαχέονται” και σε άλλα μέρη, καθώς αναφέρονταν σε αποτελέσματα “πόλωσης” και «διάδοσης προς τα κάτω» ο Hirshmann, και σε αποτελέσματα «αποζύμωσης» και «διάχυσης» ο Myrdal.

Τέλος, το πρόγραμμα αυτό, δεν είχε περιφερειοποιηθεί ούτε σε επίπεδο ανάλυσης ούτε σε επίπεδο πρότασης, δεν υπήρχε δηλαδή η έννοια της προγραμματικής περιφέρειας ως μηχανισμού υλοποίησής του. Υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι μέχρι την περίοδο αυτή δεν είχε θεσμοθετηθεί στην Ελλάδα διοικητική ή αυτοδιοικητική μονάδα περιφέρειας. Η μόνη μονάδα σε κλίμακα μικρότερη της επικράτειας ήταν ο νομός, μονάδα με επικεφαλής διορισμένο από την Κυβέρνηση Νομάρχη. Το πλέγμα λοιπόν των 52 νομών καλύπτει το σύνολο της επικράτειας, ενώ όσον αφορά την τοπική αυτοδιοίκηση, η αντίστοιχη μονάδα, είναι ο ΟΤΑ (με διάκριση στους Δήμους και τις Κοινότητες), που υπήρχε επίσης πριν από τη μεταπολεμική περίοδο, ενώ καταργείται σαν θεσμός κατά τη διάρκεια της διδακτορικής 7ετίας με την παύση των εκλεγμένων δημάρχων.

• Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1966-70 → “Πόλοι ανάπτυξης” (δυναμικές περιφέρειες)

Σε αυτό το πρόγραμμα, σε αντίθεση με το προηγούμενο, εισάγεται η έννοια της “προγραμματικής περιφέρειας”. Προσδιορίστηκαν 5 τέτοιες περιφέρειες από την Κεντρική Επιτροπή Περιφερειακής Ανάπτυξης, διαφορετικές από αυτές των Υπηρεσιών Περιφερειακής Ανάπτυξης που είχε δημιουργήσει το Υπουργείο Συντονισμού (6 ΥΠΑ, 1962). Οι 5 προγραμματικές περιφέρειες ήταν οι εξής: Αν.Στερεά-Νησιά Αιγαίου, Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Ελλάδα (που αποτελούταν από τις δύο ΥΠΑ Πελοπόννησος-Αιτωλοκαρνανία-Κεφαλληνία-Ζάκυνθος και Ήπειρος-Κέρκυρα-Λευκάδα), Θεσσαλία και Κρήτη, ενώ προβλεπόταν, για πρώτη φορά, η δημιουργία περιφερειακής διοίκησης και η ενίσχυση του ρόλου των ιδρυθέντων συμβουλίων περιφερειακής ανάπτυξης, πολιτική σύμφωνα με το “πείραμα της περιφερειακής διοικήσεως κατά τα πρότυπα της Γαλλίας”.

Όσον αφορά το οικιστικό δίκτυο υπήρχε μετακίνηση στην πολιτική από το αστικό δίκτυο, γενικότερα, στο οικιστικό δίκτυο. Πιο συγκεκριμένα, το πρόγραμμα προέβλεπε τη δημιουργία περιφερειακών πόλων έλξης στο αστικό δίκτυο (όπως και στο προηγούμενο), χωρίς και πάλι να προσδιορίζει συγκεκριμένες πόλεις. Από τις υπόλοιπες βαθμίδες του δικτύου, περιλαμβάνεται ειδική αναφορά στην Αθήνα, όπως άλλωστε και στο προηγούμενο,

για την οποία προτείνεται ο περιορισμός της υπέρμετρης ανάπτυξης της και η προώθηση λύσεων για πολεοδομικά της προβλήματα, ενώ για πρώτη φορά γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στη Θεσσαλονίκη, στην οποία επιφυλάσσεται αυξημένος αναπτυξιακός ρόλος, αλλά και στα υπόλοιπα επαρχιακά αστικά κέντρα καθώς και στα κεφαλοχώρια για τα οποία προβλέπεται εκτός το ότι θα γίνουν οι βιομηχανικοί πόλοι ανάπτυξης, θα είναι και οι θέσεις χωροθέτησης ενός συστήματος κοινωνικών υπηρεσιών ανώτερης εμβέλειας.

Ας σημειωθεί ότι τόσο οι συνθήκες που επικρατούσαν κατά τη δεκαετία του '60 στην Ελλάδα, οι οποίες αναφέρθηκαν και παραπάνω (υπέρμετρη ανάπτυξη της Πρωτεύουσας, συγκεντρωτισμός κ.τ.λ.), όσο και η επικράτηση της θεωρίας των "πόλων ανάπτυξης" ως βάση του προγραμματισμού στο διεθνή χώρο, συνέβαλλαν στην καταλληλότητα της χρήσης αυτής της προσέγγισης και στην Ελλάδα, με κύριο στόχο την αντιμετώπιση της συγκέντρωσης δραστηριοτήτων στην Αθήνα και τη δημιουργία πόλων που θα λειτουργούσαν σαν "ατμομηχανή" της ανάπτυξης στην ενδοχώρα τους.

• "Χωροταξική Μελέτη Εθνικού Δικτύου Αστικών Κέντρων", ΚΕΠΕ, 1967

Με αυτή τη μελέτη προτάθηκε, για πρώτη φορά, μια συνολική πολιτική για το αστικό δίκτυο, καθώς προέβλεπε ιεραρχικά επίπεδα κέντρων που αντιστοιχούσαν σε συγκεκριμένες πόλεις και διέθεταν ενδοχώρες-γεωγραφικές ενότητες επιρροής, ακολουθώντας συνειδητά ή μη τις πρόσφατες εξελίξεις της θεωρίας των πόλων ανάπτυξης που είχαν καταλήξει στη χρήση ως εργαλείου υλοποίησής της, δηλαδή της ιεράρχησης του οικιστικού συστήματος (Boudeville 1966, Friedmann 1966).

Αναλυτικότερα, βάσει του γεωγραφικού χαρακτήρα της χώρας και των επιπέδων της προβλεπόμενης οικονομικής ανάπτυξης, της τεχνολογίας, της στάθμης διαβίωσης κ.λ.π., προτάθηκε να οργανωθούν τα κέντρα και οι περιοχές ακτινοβολίας αυτών σε τέσσερα επίπεδα ιεραρχίας που ήταν τα εξής:

Πίνακας 2.2: Η οργάνωση των κέντρων σε 4 επίπεδα και οι αντίστοιχες περιοχές επιρροής τους.

Επίπεδο αστικού κέντρου	Γεωγραφική ενότητα επιρροής
Επίπεδο I (εθνικό): Αθήνα	Χώρα
Επίπεδο II (μητροπολιτικό): (Αθήνα), Θεσσαλονίκη, Πάτρα	Μητροπολιτικό διαμέρισμα (3): Κεντρικής Ελλάδος, Βορείου Ελλάδος, Δυτικής Ελλάδος
Επίπεδο III (περιφερειακό): (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα), Βόλος-Λάρισα, Ηράκλειο, Αλεξανδρούπολη ή Πόρτο Λάγος ή Καβάλα, Ηγουμενίτσα ή Πρέβεζα	Περιφερειακή ενότητα (7): Ανατολικής Στερεάς-ΒΑ Πελοποννήσου-Κυκλάδων-Νήσων Αιγαίου, Μακεδονίας, λοιπής Πελοποννήσου -Αιτωλοακαρνανίας-Ιονίων Νήσων, Θεσσαλίας, Κρήτης, Θράκης, Ηπείρου-Νήσου Κερκύρας
Επίπεδο IV (τοπικό): 56 κέντρα	Τοπική ενδοχώρα (56)

Πηγή: Χωροταξική Πολιτική, Δ. Οικονομού.

Με την παραπάνω μελέτη εισάγεται και η έννοια του *διπόλου*, δηλαδή ενός "πολυκεντρικού κέντρου", που αποτελείται από διακεκριμένα αλλά επαρκώς συνδεόμενα κέντρα κάθε ένα από τα οποία ειδικεύεται σε ένα υποσύνολο των λειτουργιών του αντίστοιχου επιπέδου. Η πολιτική αυτή επανέρχεται συχνά σε μεταγενέστερες μορφές της πολιτικής για το αστικό δίκτυο. Εθεωρείτο αναγκαία, επίσης, η μερική αναδιάρθρωση των ορίων των νομών, που δεν ταυτίζονταν πάντα με τις προτεινόμενες τοπικές ενδοχώρες (π.χ. ενοποίηση των Νομών Ηρακλείου και Λασιθίου, διαχωρισμός σε δύο ενότητες των Νομών Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Έβρου, κ.λ.π.).

Η μελέτη αυτή αρκετά νεωτερική για την εποχή της, δεν απέκτησε επίσημη υπόσταση ούτε ακολουθήθηκε άμεσα, όπως άλλωστε και άλλες μελέτες περιφερειακής ανάπτυξης και χωροταξικές που εκπονήθηκαν κυρίως στο διάστημα 1960-67, και δεν εφαρμόστηκαν ουσιαστικά, λόγω μη ύπαρξης σταθερών κατευθύνσεων άσκησης κρατικής οικονομικής πολιτικής καθώς και περιφερειακής πολιτικής.

• Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1968-72

Το πρόγραμμα αυτό επαναλάμβανε την ιδέα των δυναμικών πόλων ανάπτυξης, αλλά χωρίς επεξεργασία και αγνοώντας τη μελέτη του ΚΕΠΕ. Ας σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια της ισχύος του προγράμματος (1970) έγινε αποδεκτή η *οριοθέτηση των περιοχών ευθύνης των ΥΠΑ*, με τη διαφορά ότι τώρα από 6 που ήταν το 1962 έγιναν 7 -χωρίς όμως ουσιαστική αλλαγή στις αρμοδιότητες και στις λειτουργίες τους- και ήταν οι εξής: Αν.Στερεά-Νησιά Αιγαίου, Κεντρ.-Δυτ.Μακεδονία, Πελοπόννησος-Αιτωλοακαρνανία-Φωκίδα-Κεφαλληνία-Ζάκυνθος, Θεσσαλία-Ευρυτανία-Φθιώτιδα, Κρήτη, Ήπειρος-Κέρκυρα-Λευκάδα, και Αν.Μακεδονία-Θράκη.

• Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1973-87

Το μακροχρόνιο αυτό πρόγραμμα ήταν το πρώτο που είχε ενσωματώσει μια πλήρη πολιτική οικιστικού δικτύου, εξετάζοντας αναλυτικά διάφορα υποδείγματα εξέλιξης του δικτύου των αστικών κέντρων σε συνάρτηση με τη βιομηχανική ανάπτυξη (π.χ. *διπολική ανάπτυξη της χώρας, πολυπολική ανάπτυξη, ολιγοπολική ανάπτυξη κ.λ.π.*). Το πρότυπο που επιλέγεται είναι το *ολιγοπολικό*.

Παράλληλα, για πρώτη φορά (σε επίπεδο προγράμματος), έχουμε την ανάλυση και κατηγοριοποίηση των περιφερειών από άποψη δυνατοτήτων και πολιτικής, με *περιφέρειες ταχείας ανάπτυξης και υψηλής πληθυσμιακής συγκέντρωσης* (Αν.Στερεά και Ν.Αιγαίου, Κεντρ. και Δυτ.Μακεδονία), *περιφέρειες αυξημένων δυνατοτήτων ταχείας ανάπτυξης* (Πελοπόννησος και Δυτ.Στερεά, Θεσσαλία) και τέλος *περιφέρειες πολιτικής εντόνου αναπτύξεως* (Κρήτη,

Αν.Μακεδονία και Θράκη, Ήπειρος). Οι περιφέρειες αυτές ονομάζονται διοικητικές και από την άλλη θεωρείται αναγκαία η αποκέντρωση της διοίκησης και η οργάνωση των περιφερειών με υπηρεσίες και όργανα εκπροσώπησης.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ολιγοπολικό πρότυπο στην πολιτική του οικιστικού δικτύου, είχαμε τις εξής επιδιώξεις-στόχους:

- Την ανάσχεση της Αθήνας, για την οποία δεν γίνεται απλώς αναφορά στην "υπέρμετρη ανάπτυξή της" αλλά υποστηρίζεται ότι συνέπεια της τελευταίας είναι να μειώνονται οι ρυθμοί ανάπτυξης στην υπόλοιπη χώρα, λόγω της μη αξιοποίησης των πόρων τους.
- Τη δημιουργία ενός πόλου ανάπτυξης ανά περιφέρεια, που θεωρείται ωστόσο επιθυμητή αλλά όχι άμεσα εφικτή. Προτείνεται έτσι η μετατροπή σε δυναμικούς πόλους ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης (για την οποία προβλέπεται η απόκτηση στοιχείων έλξης ανάλογων προς της Αθήνας), της Πάτρας, του Ηρακλείου και του διπόλου Βόλου-Λάρισας, και η δημιουργία συνθηκών για την ανάληψη τέτοιου ρόλου από ορισμένα άλλα κέντρα στις υπόλοιπες περιφέρειες. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι η ανάπτυξη των επαρχιακών κέντρων δεν πρέπει να οδηγήσει σε αποδυνάμωση του ρόλου των δύο βασικών κέντρων (Αθήνας και Θεσσαλονίκης).
- Την εφαρμογή μιας πολιτικής μείωσης του αριθμού των αγροτικών οικισμών μέσω της "σύμπτυξής" τους, και μιας επιλεκτικής ενίσχυσης ορισμένων αγροτικών κέντρων (καλή σύνδεση με τις πόλεις, δημιουργία υπηρεσιών). Προβλέπεται έτσι ότι από τους 11.600 οικισμούς το 1972, θα παραμείνουν κατά το έτος 2000 μόνο 7.000 οικισμοί.

2.3 Περίοδος 1975-92

Οι εξελίξεις, που ξεκίνησαν από τα μέσα της δεκαετίας του '70 και συνεχίστηκαν μέχρι σήμερα, έχουν διαμορφώσει καταστάσεις τέτοιες στον ελληνικό χώρο, που όπως ήταν φυσικό, επηρέασαν τις διαδικασίες του αναπτυξιακού και χωροταξικού σχεδιασμού. Εξελίξεις, που αφορούν τόσο τις οικονομικές συνθήκες όσο και τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της χώρας μας. Πιο συγκεκριμένα στην οικονομία παρουσιάζεται γενικά *κρίση*, καθώς σημειώνεται μείωση του ρυθμού επενδύσεων, ιδιαίτερα στη βιομηχανία, μείωση του ρυθμού αύξησης του εθνικού προϊόντος και του εθνικού εισοδήματος, αύξηση του πληθωρισμού, αποβιομηχάνιση, ανεργία, ενώ από την άλλη οι πολιτικο-κοινωνικές συνθήκες αλλάζουν (πτώση της δικτατορίας κ.τ.λ.) με σημαντικό "σταθμό" αυτό της ένταξής μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που επηρεάζει και την οικονομία, όπως με τον περιορισμό των ρυθμίσεων προστασίας της ελληνικής παραγωγής κ.τ.λ.

Τα Προγράμματα Ανάπτυξης που συντάσσονται διαδοχικά στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '70 και μετά, είναι τρία (για τα διαστήματα 1976-80, 1978-82 και 1981-85, αντίστοιχα), χωρίς όμως και να δημιουργηθούν οι ουσιαστικές αλλά ούτε και οι τυπικές προϋποθέσεις εφαρμογής τους. Βασική προγραμματική κατεύθυνσή τους, παραμένει η

διεύρυνση των εθνικών οικονομικών μεγεθών μέσω της υποβοήθησης από το κράτος της δραστηριοποίησης του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας. Ας σημειωθεί ότι η περιφερειακή διάσταση των προγραμμάτων αυτών είναι πολύ περιορισμένη. Διατύπωση αναλυτικού Πενταετούς Προγράμματος Περιφερειακής Ανάπτυξης γίνεται μόλις το 1981, χωρίς όμως και να εγκριθεί το Πρόγραμμα αυτό από την Βουλή ή κάποιο Κυβερνητικό Όργανο.

Στο διάστημα 1974-80 εκπονείται από ιδιωτικό γραφείο (γραφείο Δοξιάδη), με ανάθεση του Υπουργείου Συντονισμού, το Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο της Ελλάδος, που, επίσης, δεν αποτέλεσε "επίσημο" πλαίσιο άσκησης χωροταξικής πολιτικής. Το ίδιο ισχύει και για τις προτάσεις χωροταξικής πολιτικής που διαμορφώθηκαν στα πλαίσια του ΚΕΠΕ ή άλλων αρμόδιων δημόσιων φορέων, όπως και για τις χωροταξικές μελέτες περιοχών της χώρας που εκπονήθηκαν στο διάστημα αυτό από ιδιωτικά μελετητικά γραφεία.

Αξιόλογο βήμα στη διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου άσκησης χωροταξικής πολιτικής υπήρξε η ψήφιση του Νόμου 360/76 "για τη Χωροταξία και το Περιβάλλον". Ο Νόμος αυτός ανέθετε τις σχετικές αρμοδιότητες στο **Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (ΕΣΧΠ)**, που αποτελείτο από Υπουργούς, στη Γραμματεία του Συμβουλίου αυτού και στη Γνωμοδοτική Επιτροπή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος, που αποτελείτο από εκπροσώπους Υπουργείων (που αποτελούσαν και την πλειοψηφία του) και κοινωνικών φορέων. Καθόριζε, επίσης, τις διαδικασίες εκπόνησης, έγκρισης και εφαρμογής των Εθνικών και Περιφερειακών Χωροταξικών Σχεδίων.

Επίσης, σημαντικό βήμα εκσυγχρονισμού αποτέλεσε η δημιουργία, βάση της απόφασης του 9610/79 (ΦΕΚ 1021B/1979), του **Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος (Υ.Χ.Ο.Π.** το οποίο συγχωνεύθηκε αργότερα με το Υπ. Δημ. Έργων στο σημερινό Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.), στο οποίο ανατέθηκε μεταξύ άλλων, η αρμοδιότητα έγκρισης των χωροταξικών σχεδίων.

Όσον αφορά τους *προγραμματικούς στόχους των κυβερνήσεων της περιόδου 1981-89*, όπως είχαν διατυπωθεί στα Προκαταρκτικά του Προγράμματος Ανάπτυξης 1983-87 αναφερόταν, ειδικότερα, για τον χωροταξικό προγραμματισμό και σχεδιασμό, ότι:

«- Σε εθνικό επίπεδο, εξασφαλίζεται ο διατομεακός συντονισμός μέτρων και προγραμμάτων των διαφόρων φορέων και διαμορφώνεται το θεσμικό πλαίσιο για το χωροταξικό σχεδιασμό και τις χρήσεις γης, το περιβάλλον και την πολεοδομία.

- Σε επίπεδο νομού, διαμορφώνεται το Νομαρχιακό πρόγραμμα και το Σχέδιο-Πρόγραμμα Χωροταξικής Δομής του Νομού,... ενισχύεται η τεχνική υλική υποδομή... ενισχύονται ή δημιουργούνται νέοι φορείς διοίκησης και εφαρμογής, καθώς και νέοι επιχειρησιακοί φορείς...».

Ένας άλλος σημαντικός μηχανισμός εφαρμογής χωροταξικής πολιτικής στο διάστημα 1982-89 ήταν ο μηχανισμός καθορισμού επιτρεπόμενων χρήσεων γης στον εξωαστικό χώρο. Αναλυτικότερα, δεν προωθήθηκε κάποιος νέος μηχανισμός με ειδική νομοθετική ρύθμιση,

αλλά επιχειρήθηκε να αξιοποιηθούν οι σχετικές διατάξεις του Νομού 1337/83 που αφορούν τις Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.). Ο καθορισμός επιτρεπόμενων χρήσεων γης, όρων και περιορισμών δόμησης, κατάτμησης των οικοπέδων κ.λ.π. στις Ζ.Ο.Ε. στόχευε, σύμφωνα με τις σχετικές διακηρύξεις, στην προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος αλλά και των πλουτοπαραγωγικών πόρων της χώρας.

Αρκετή σημασία στη δεκαετία του '80 δόθηκε και στο ζήτημα της αποκέντρωσης. Στη γενικότερη κατεύθυνση περιορισμού των ανισοτήτων μεταξύ "κεντρικών" και "περιφερειακών" περιοχών της χώρας, δινόταν, από το Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1983-87, έμφαση "στην αποκεντρωμένη διοικητική δομή και τη λαϊκή συμμετοχή", όπου θα στηριζόταν, όπως αναφερόταν χαρακτηριστικά, η "διαχείριση της χωροταξικής πολιτικής...". Ακόμα, στο διάστημα 1982-89, πάρθηκαν μια σειρά από μέτρα που οριοθετούν, άμεσα ή έμμεσα, την κυβερνητική πρακτική αυτής της περιόδου στο ζήτημα της αποκέντρωσης του σχεδιασμού, όπως: μεταβίβαση μιας σειράς αρμοδιοτήτων για τοπικά ζητήματα από τις κεντρικές υπηρεσίες των υπουργείων στους νομάρχες και τις περιφερειακές ή νομαρχιακές υπηρεσίες, μεταφορά αρμοδιοτήτων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και αύξηση των επιχορηγήσεων των Ο.Τ.Α. από τον κρατικό προϋπολογισμό, δημιουργήθηκαν νέοι θεσμοί και όργανα στο νομαρχιακό ή υπονομαρχιακό επίπεδο, όπως τα Νομαρχιακά, Επαρχιακά και Συνοικιακά Συμβούλια, τις Λαϊκές Συνελεύσεις, ενώ ο Ν.1416/82 ενίσχυσε τις δυνατότητες οικονομικής δραστηριοποίησης των ΟΤΑ, μέσω των Δημοτικών ή Δημοτικο-συνεταιριστικών Επιχειρήσεων, των Επιχειρήσεων Λαϊκής Βάσης ή και ανωνύμων εταιρειών, καθώς και των προγραμματικών συμβάσεων.

Πέρα από τα Ελληνικά Προγράμματα Ανάπτυξης διαμορφώθηκαν τα τελευταία χρόνια και κάποια που χρηματοδοτούνται από την Ε.Ο.Κ. όπως τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.) και τα Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης (Σ.Π.Α.).

Τέλος, αξιόλογη προσπάθεια για τη διαμόρφωση ειδικού θεσμικού πλαισίου για την προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί ο Νόμος 1650 "για την προστασία του περιβάλλοντος" που ψηφίσθηκε το 1986. Ας σημειωθεί όμως ότι η εφαρμογή του Νόμου αυτού έχει προχωρήσει σε πολύ περιορισμένο βαθμό.

Η πολιτική για το οικιστικό δίκτυο όπως αυτή διαμορφώθηκε μέσα από τα διάφορα Προγράμματα και μελέτες της περιόδου αυτής, είναι η εξής:

• Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1976-80

Αρχικά υπήρξε μία νέα περιφερειακή διαίρεση σε 9 προγραμματικές περιφέρειες που υιοθετήθηκε στη συνέχεια από το Υπουργείο Συντονισμού για την οριοθέτηση των περιοχών ευθύνης των ΥΠΑ, και ήταν η Αν.Στερεά-Κυκλάδες, Κεντρ. και Δυτ.Μακεδονία,

Πελοπόννησος-Αιτωλοκαρνανία-Κεφαλληνία-Ζάκυνθος, Αν.Μακεδονία, Κρήτη, Ήπειρος-Κέρκυρα-Λευκάδα, Θράκη, Νησιά Αν.Αιγαίου.

Οι κύριες επιδιώξεις του προγράμματος όσον αφορά την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, ήταν η ανάσχεση του ρυθμού ανάπτυξης για την πρώτη ενώ η διατήρηση αυτού του ρυθμού για την άλλη. Για τα υπόλοιπα 7 κέντρα πρώτης προτεραιότητας (Πάτρα, Βόλος-Λάρισα, Ηράκλειο-Χανιά, και από ένα κέντρο ή συνδυασμός κέντρων στην Αν.Μακεδονία-Θράκη, στη Νοτιοδυτική Πελοπόννησο, στην Ήπειρο, και τη Δυτ.Μακεδονία), ο στόχος ήταν η δημιουργία υποδομής και η εγκατάσταση υπηρεσιών ανωτέρου επιπέδου (βιομηχανία, μεταφορές, ανώτατη εκπαίδευση, τεχνική εκπαίδευση, έρευνα, υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, αστική υποδομή). Στα κέντρα δεύτερης προτεραιότητας (άλλα αστικά κέντρα ή πρωτεύουσες νομών), στο πρόγραμμα προβλεπόταν ένα ελάχιστο γενικό πρόγραμμα κρατικής δράσεως. Τέλος, στο αγροτικό δίκτυο είχαμε την ιεράρχηση με επιλογή κατά γεωργική ζώνη και ομάδα οικισμών, οικισμοί στους οποίους θα ασκηθεί πολιτική διατηρήσεως, και κατά οικισμών αναπτύξεως, οι οικισμοί στους οποίους θα ασκηθεί πολιτική αναπτύξεως υπηρεσιών και υποδομής.

• Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1978-82

Στο τέλος της δεκαετίας του '70 με αυτό το πρόγραμμα διαμορφώθηκε η πολιτική των "αντίπαλων πόλεων", που αποτέλεσε και επίσημο πλαίσιο άσκησης χωροταξικής πολιτικής, χωρίς όμως και να διαμορφωθούν επαρκείς μηχανισμοί και διαδικασίες εφαρμογής της.

Η πολιτική αυτή συνίστατο κυρίως στην επιδίωξη ενίσχυσης της ανάπτυξης ορισμένων περιφερειακών αστικών κέντρων (ή διπόλων), ώστε να μπορέσουν αυτά να αποτελέσουν "πόλους ανάπτυξης" των αντίστοιχων περιφερειών τους, ικανούς να "ανταγωνισθούν" την Πρωτεύουσα. Στα πλαίσια της ίδιας πολιτικής, προβλεπόταν, επίσης η ενίσχυση μιας σειράς μεσαίων και μικρών ελληνικών πόλεων ώστε να λειτουργήσουν ουσιαστικά σαν κέντρα ευρύτερων περιοχών: σαν Αστικά Οικιστικά Κέντρα (ΑΣΤ.Ο.Κ.) και Αγροτικά Οικιστικά Κέντρα (ΑΓΡ.Ο.Κ.), αντίστοιχα.

• Απόφαση 9610 του ΕΣΧΠ, "Περί χαράξεως κατευθυντήριων γραμμών της Χωροταξικής Πολιτικής για την οικιστική αποκέντρωση", 1979

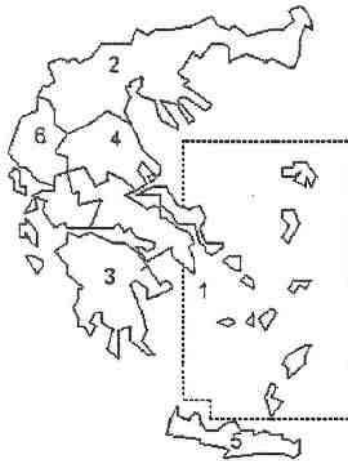
Το 1979 λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους των προκαταρκτικών του προγράμματος ανάπτυξης 1978-82, εκδόθηκε η απόφαση αυτή, που όρισε τις ομάδες οικιστικών κέντρων: τα ΚΕΠΑ, τα ΑΣΤ.Ο.Κ. και τα ΑΓΡ.Ο.Κ. και τους αντίστοιχους στόχους κατά ομάδα, στα πλαίσια της ιεραρχικής αναδιάρθρωσης του δικτύου των οικισμών που επιδίωκε. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την απόφαση είχαμε:

- Για την Αθήνα προβλεπόταν ανάσχεση της πληθυσμιακής αύξησης, ενώ μακροχρόνιος στόχος ήταν η δραστική ανακοπή του ρυθμού αυξήσεως του πληθυσμού της, ώστε το 2000 να μην υπερβαίνει τους 4.300.000 κατοίκους. Επιπλέον, στόχος ήταν η αποκέντρωση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων με τη μεταφορά δραστηριοτήτων του δημοσίου τομέα από την πρωτεύουσα στην περιφέρεια.

- Για τη Θεσσαλονίκη, προβλεπόταν επίσης ανάσχεση της πληθυσμιακής αύξησης, με αντίστοιχο πληθυσμιακό στόχο του 1.100.000.

- Ενώ ως μακροχρόνιος στόχος ήταν η ενίσχυση ενός μικρού αριθμού (6) περιφερειακών οικιστικών κέντρων, που ονομάστηκαν, όπως αναφέρθηκε, Κέντρα Εντατικών Προγραμμάτων Ανάπτυξης (ΚΕΠΑ).

Τα έξι ΚΕΠΑ, με τα αντίστοιχα πληθυσμιακά προγραμματικά μεγέθη για το έτος 2000 ήταν τα εξής:

Χάρτης 1

Πίνακας 2.3α: Τα έξι ΚΕΠΑ σύμφωνα με την απόφαση 9610/79 του ΕΣΧΠ.

Απόφαση ΕΣΧΠ	
Κέντρο	Πληθυσμός 2000
1	2
Λάρισα-Βόλος	550.000
Πάτρα-Αίγιο	450.000
Ηράκλειο	250.000
Καβάλα	200.000
Ιωάννινα	150.000
Κοζάνη-Πτολεμαίς	150.000
ΣΥΝΟΛΟ	1.750.000

Πηγή: Χωροταξική Πολιτική, Δ.Οικονόμου.

- Για τα Αστικά Οικιστικά Κέντρα (ΑΣΤ.Ο.Κ.), που ήταν οι πρωτεύουσες των Νομών και άλλες πόλεις με σημαντικό πληθυσμό ή αυτές που στην ενδοχώρα τους προβλεπόταν έντονη οικονομική ανάπτυξη, προβλεπόταν να εφαρμοστεί ειδικό πρόγραμμα δράσης που θα αποσκοπούσε στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και στη βελτίωση υποδομής και υπηρεσιών.

- Για τους υπόλοιπους οικισμούς της χώρας, στόχος ήταν να οργανωθούν σε συστήματα αγροτικών οικισμών, τα (ΑΓΡ.Ο.Κ) με βάση την επιλογή ορισμένων αγροτικών οικισμών που θα χαρακτηριζόταν από την καταλληλότητα της γεωγραφικής τους θέσης μέσα στην ευρύτερη περιοχή, την δυναμικότητά τους ως τοπικά κέντρα ή με δυνατότητες δυναμικής εξελίξεως, ώστε με τη δημιουργία κατάλληλης υποδομής και την παροχή των βασικών οικιστικών υπηρεσιών να μπορούσαν να εξελιχθούν σε σημαντικούς οικισμούς που θα εξυπηρετούσαν και τους δευτερεύοντες γειτονικούς οικισμούς (το μέγεθος των επιλεγόμενων οικισμών ήταν από 500-3000 κατοίκους). Γι' αυτό το σκοπό είχαν προταθεί τα Ειδικά Προγράμματα Αγροτικών Οικιστικών Κέντρων βάσει των οποίων θα γινόταν έργα, πάντα στο εσωτερικό του οικισμού και επιλεγμένα από τις αντίστοιχες ΥΠΑ και τους κοινοτάρχες τους, όπως έργα ύδρευσης-αποχέτευσης, εσωτερική οδοποιία, διαμόρφωση πλατειών, ηλεκτροφωτισμός κοινόχρηστων χώρων, παιδικές χαρές αλλά και εγκατάσταση των προγραμματιζομένων υποκαταστημάτων ή υπηρεσιών Υπουργείων και άλλων υπηρεσιών σε αυτά.

• Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1981-85

Η ανάλυση σ' αυτό το πρόγραμμα αφορούσε κυρίως τους τρεις οικονομικούς τομείς. Η οριζόντια-χωρική προσέγγιση ήταν δευτερεύουσα και σχετική με τις προβληματικές κυρίως περιοχές, για τις οποίες προβλεπόταν ιδιαίτερη πολιτική.

Έτσι η πολιτική για το οικιστικό δίκτυο ήταν σαφώς υποβαθμισμένη. Γίνεται αναφορά στην πολιτική ανασχεσης της Αθήνας που προβλέπει η Απόφαση 9610 του ΕΣΧΠ και στα 6 ΚΕΠΑ. Για την περίπτωση της Θεσσαλονίκης υπάρχει μια αλλαγή τόνου, σε σχέση με την απόφαση αυτή, δεδομένου ότι υποστηρίζεται ότι αν και έχει αναπτυχθεί πολύ γρήγορα στο παρελθόν, το σημερινό της μέγεθος δεν δικαιολογεί το είδος της περιοριστικής πολιτικής που υιοθετείται για την Αθήνα. Δεν γίνεται αναφορά σε στόχο πληθυσμιακής ανασχεσης, αλλά "στην αποτελεσματική οργάνωση και τον έλεγχο της παραπέρα ανάπτυξης, ώστε να περιοριστούν στο ελάχιστο τα προβλήματα".

Για τα ΚΕΠΑ προτείνεται αύξηση του αριθμού τους στα επόμενα χρόνια από 6 σε 9, έτσι ώστε στην κάθε προγραμματική περιφέρεια να αντιστοιχεί ένα ΚΕΠΑ. Τα 3 νέα ΚΕΠΑ προτείνεται να επιλεγούν βάσει μελετών.

Για το υπόλοιπο αστικό δίκτυο (μικρές και μεσαίες πόλεις) υπάρχει μόνο μια παράγραφος, σύμφωνα με την οποία πρόκειται να αναληφθεί προσπάθεια για την ενίσχυση της κοινωνικής και τεχνικής υποδομής σε ένα μεγάλο αριθμό επαρχιακών πόλεων.

Ας σημειωθεί ότι δεν γίνεται αναφορά στα αστικά οικιστικά κέντρα (ΑΣΤ.Ο.Κ.) και στα αγροτικά οικιστικά κέντρα (ΑΓΡ.Ο.Κ.) της Απόφασης 9610, παρά το ότι η τελευταία είχε εκδοθεί μόλις το προηγούμενο έτος.

Δύο έτη αργότερα από την απόφαση για τα ΚΕΠΑ, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 551Β'/15-9-1981) η Απόφαση 7/1981 του ΕΣΧΠ για την οργάνωση του ελληνικού χώρου σε Προγραμματικά Διαμερίσματα. Σε εφαρμογή του Προγράμματος Ανάπτυξης 1976-80 και του Ν.360/76, η χώρα διαιρέθηκε σε 10 Προγραμματικά Διαμερίσματα, τα εξής: Α. Μακεδονίας και Θράκης (κέντρο η Καβάλα), Κ. Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη), Δ. Μακεδονίας (Κοζάνη), Ηπείρου (μαζί με τους Νομούς Κέρκυρας και Λευκάδας) (Ιωάννινα), Θεσσαλίας (μαζί με τους Νομούς Ευρυτανίας και Φθιώτιδας) (Λάρισα), Πρωτεύουσας (Νομός Αττικής χωρίς την Επαρχία Τροιζηνίας, τα Κύθηρα και τη Μακρόνησο) (Αθήνα), Αιγαίου (μαζί με τους Νομούς Ευβοίας και Βοιωτίας) (κέντρο ο Πειραιάς, χωρίς να αποτελεί κέντρο του Διαμερίσματος), Α. Πελοποννήσου (Τρίπολη), Δ. Πελοποννήσου (μαζί με τους Νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Φωκίδας, Κεφαλλονιάς και Ζακύνθου) (Πάτρα), και Κρήτης (Ηράκλειο).

Ας σημειωθεί ότι δεν συμπίπτουν με τα ΚΕΠΑ, οπότε μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει μια αλλαγή πολιτικής.

• Πρόγραμμα Ανάπτυξης 1983-87 → «ανοικτές πόλεις»

Σύμφωνα με τα Προκαταρκτικά του Προγράμματος αυτού, ο προσανατολισμός των κατευθύνσεων παρέμβασης στη δομή του οικιστικού δικτύου της χώρας μεταβάλλεται σημαντικά, όπως θα δούμε και παρακάτω.

Ακόμη το Πρόγραμμα 1983-87 αποτελούσε σαφώς μια εξαίρεση σε σχέση με όλα τα προγενέστερα πρόγραμμα μετά το 1966, στο μέτρο που δεν θεωρούσε την περιφέρεια ως κύρια χωρική ενότητα προγραμματισμού, καθώς στην έκθεση για τη Χωροταξική Πολιτική που συνόδευε το πρόγραμμα, η περιφέρεια παρακάμφθηκε σιωπηρά από την ανάλυση (αναφορά σε εθνικό επίπεδο και επίπεδο νομού, όπως είδαμε και παραπάνω), ενώ στις προτάσεις αναφέρεται ότι «το διοικητικό-χωρικό πλαίσιο δράσης και προώθησης της αναπτυξιακής διαδικασίας θα αποτελέσουν κατά την περίοδο του προγράμματος οι νομοί και οι ΟΤΑ».

Όσον αφορά τη δομή του οικιστικού δικτύου της χώρας προτάθηκε, με την παρέμβαση που θα επιχειρηθεί, να δοθεί έμφαση στην “εξασφάλιση στον επαρχιακό-αγροτικό χώρο, υπηρεσιών ίσης ποιότητας με εκείνες των αστικών κέντρων και περιοχών”. Αναλυτικότερα, για την αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών του αγροτικού χώρου, όπως αναφέρεται

στις "Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης των Νομών της χώρας", που συνέταξε το ΥΠΕΧΩΔΕ, "η πολιτική της οικιστικής ανάπτυξης υιοθετεί την αρχή της πολυκεντρικής δομής σε κάθε επίπεδο". Προτείνεται να δοθεί πρώτη προτεραιότητα στην "ενίσχυση των μεσαίων και μικρών οικισμών (κωμοπόλεων, χωριών), που θα αναλάβουν ένα ενδιάμεσο λειτουργικό ρόλο ανάμεσα στα αστικά κέντρα και την αγροτική ενδοχώρα" καθώς "η ανάλυση της υπάρχουσας οικιστικής διάρθρωσης της χώρας, τόσο από άποψη πληθυσμού όσο και από άποψη εξυπηρητήσεων, δείχνει ότι κύριο χαρακτηριστικό τους οικιστικού δικτύου αποτελεί η έλλειψη οικιστικών κέντρων (μεγέθους 2000-15000 κατοίκων και αντίστοιχων λειτουργιών) που να εξυπηρετούν την αγροτική ενδοχώρα τους σαν τοπικά κέντρα υπηρεσιών και μεταποίησης". "Η... οικιστική πολιτική προωθεί, επομένως, όλα εκείνα τα μέτρα και προγράμματα που αναβαθμίζουν και ισχυροποιούν οικονομικά, δημογραφικά και λειτουργικά, τα μικρά οικιστικά κέντρα".

Κεντρικός κορμός, λοιπόν, του προγράμματος ήταν η ενίσχυση των μεσαίων και μικρών αστικών κέντρων.

Πρόκειται, ίσως, για μια εγκατάλειψη, για πρώτη φορά από το 1960, της πάγιας επιλογής των αναπτυξιακών προγραμμάτων για στήριξη της περιφερειακής ανάπτυξης στην ενίσχυση ενός μικρού αριθμού μεγάλων περιφερειακών κέντρων, στο πλαίσιο μιας οπτικής πόλων ανάπτυξης. Η αλλαγή γραμμής σε σχέση με την απόφαση 9610 του ΕΣΧΠ είναι προφανώς έντονη αλλά και επίσης ρητή: υποστηρίζεται ότι η πολιτική των ΚΕΠΑ συνέβαλε στην αναπαραγωγή των αρνητικών στοιχείων του "αθηναϊκού μοντέλου" στα επαρχιακά κέντρα. Αν, πάντως, η απομάκρυνση από τη λογική των πόλων ανάπτυξης προς όφελος των μεσαίων πόλεων αποτελούσε την περίοδο εκείνη γενικότερο φαινόμενο, η ανάθεση στους αγροτικούς οικισμούς κεντρικού ρόλου αποτελούσε ιδιομορφία του προγράμματος 1983-87.

Πιο συγκεκριμένα, για την πρωτεύουσα και τα άλλα μεγάλα αστικά κέντρα προβλεπόταν, εκτός της αποκέντρωσης των διοικητικών υπηρεσιών από την πρώτη, ανάσχεση και έλεγχος της μεγέθυνσής τους αντίστοιχα, καθώς και ανάπτυξη εξειδικευμένων βιομηχανικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών περιφερειακής κλίμακας στα δεύτερα.

Για τα μεσαία και μικρά οικιστικά κέντρα προτάθηκε: "...η δημιουργία ενιαίων κέντρων κοινωνική υποδομής, τα οποία μπορούν έχουν επίκεντρο-πυρήνα το σχολείο (γυμνάσιο ή λύκειο) και θα περιλαμβάνουν τις κοινωνικές εξυπηρητήσεις που σήμερα είναι διεσπαρμένες στους οικισμούς, σύμφωνα με τις ανάγκες του πληθυσμού και τις ιδιομορφίες κάθε περιοχής (συνδυασμός διαφόρων λειτουργιών). Τα κέντρα αυτά χωροθετούνται στους πυρήνες των οικιστικών ενοτήτων-συστημάτων που λέμε «ανοικτές πόλεις» της επαρχίας. Τα οικιστικά κέντρα (κόμβοι του οικιστικού δικτύου) ταξινομούνται σε κατηγορίες ή επίπεδα, με βάση την ακτινοβολία τους (ευρύτερη περιοχή επιρροής). Κάθε οικισμός ορίζεται σαν κέντρο κάποιου επιπέδου ανάλογα με το είδος και τον αριθμό των λειτουργιών και των εξυπηρητήσεων που έχει, ενώ η ακτινοβολία του καθορίζεται με βάση το σύνολο του

πληθυσμού της περιοχής, που τελικά το κέντρο αυτό εξυπηρετεί. Δηλαδή, τον πληθυσμό τόσο του ίδιου του κέντρου όσο και των γύρω οικισμών που αποτελούν την ενδοχώρα του. Η μελέτη της κατηγοριοποίησης των οικιστικών κέντρων στηρίχθηκε σκόπιμα στο φάσμα των λειτουργιών και εξυπηρετήσεων κοινωνικής και διοικητικής υποδομής που ανήκουν κυρίως στο δημόσιο, δημοσιοποιημένο ή τουλάχιστον μη ιδιωτικό τομέα, επειδή αυτές αποτελούν τον βασικό κορμό για τον προγραμματισμό και σχεδιασμό του οικιστικού δικτύου...”.

Η επιλογή των λειτουργιών βασίστηκε στις εξής συνιστώσες:

“- ανάλυση οικονομικών δραστηριοτήτων και δυνατότητες αξιοποίησης τοπικών πόρων της ευρύτερης γεωγραφικής και πληθυσμιακής ενότητας

- καθορισμός των επιθυμητών προτύπων (standards) σύμφωνα με πληθυσμιακά και γεωγραφικά κριτήρια για κάθε λειτουργία και καθορισμός της αντίστοιχης παραδεκτής χρονοαπόστασης

- καθορισμός minimum λειτουργιών (σε είδος και αριθμό) για κάθε επίπεδο οικισμών σύμφωνα με τις σημερινές δυνατότητες και τις ανάγκες καθώς και σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής. Τα οικιστικά κέντρα ταξινομήθηκαν σε 5 επίπεδα. Σε κάθε επίπεδο ομαδοποιούνται εκείνες οι λειτουργίες που η δυνατότητα εξυπηρέτησής τους (κυρίως από άποψη πληθυσμιακού μεγέθους) βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο”.

Οι λειτουργίες που περιέχονταν σε κάθε επίπεδο περιγράφονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 2.3β: Χαρακτηριστικά των Οικιστικών κέντρων που προβλέπονται στις Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης Νομών (ΥΠΕΧΩΔΕ)

Βαθμίδα και είδος οικιστικού κέντρου	Εξυπηρετήσεις που παρέχονται στο Οικιστικό Κέντρο
5η Χωριό	(επιλεκτικά:) Νηπιαγωγείο, Δημοτικό σχολείο, Βρεφικός σταθμός, Εδρα πολεοδομικής επιτροπής γειτονιάς, γήπεδο ποδοσφαίρου, γήπεδο μικτής χρήσης
4η Κεφαλοχώρι	Γυμνάσιο, Λύκειο, Περιφερειακό ιατρείο, Βιβλιοθήκη-Κέντρο Νεότητας, Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, Ταχυδρομείο-Τηλεφωνείο-Τηλεγραφείο Μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός: 2.000-8.000 κάτοικοι
3η Κωμόπολη	Κέντρο υγείας, Συμβουλευτικοί σταθμοί επιτόκων-βρεφών, Γεροντικές στέγες-ΚΑΠΗ, Αθλητικός πυρήνας Α ¹ , Πνευματικό κέντρο-Κέντρο λαϊκής επιμόρφωσης, Οικονομική Εφορία-Δημόσιο Ταμείο, Ειρηνοδικείο, Πταιματοδικείο, Υποθηκοφυλακείο, Αγρονομείο-Δασονομείο Μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός: 20.000 κάτοικοι
2η Νομαρχιακό κέντρο	Ειδικά σχολεία, ΚΕΤΕ, ΤΕΙ, Νομαρχιακό νοσοκομείο, Κέντρο βρεφών, Μαθητικά οικοτροφεία, Μαθητικές εστίες, Γηριατρικές κλινικές, Κέντρα προστασίας αναπήρων, Θεραπευτήρια χρόνιων παθήσεων, Αθλητικός πυρήνας Β ¹ , Θέατρο, Νομαρχιακές Υπηρεσίες Υπουργείων και Δημόσιων Οργανισμών, Πρωτοδικείο, Πλημμελειοδικείο, Υποδ/ση Αστυνομίας-Τροχαίας-Αγορανομίας Μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός: 80.000 κάτοικοι
1η Περιφερειακό κέντρο	ΑΕΙ, Εργομετρικό κέντρο, Περιφερειακό νοσοκομείο, Περιφερειακές Υπηρεσίες Υπουργείων-Δημόσιων Οργανισμών-Δημόσιων Επιχειρήσεων, Δ/ση Αστυνομίας-Επιθ. Χωροφυλακής, Εφετείο Μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός: 450.000 κάτοικοι

* Κάθε βαθμίδα περιέχει και όλες της λειτουργίες των υποκείμενων βαθμίδων

Πηγή: Χωροταξική Πολιτική, Δ. Οικονόμου.

Η οικιστική ενότητα ορίσθηκε σαν “*μία ανθρωπογεωγραφική ενότητα που έχει σα σκελετό οργάνωσης τους χώρου της το οικιστικό δίκτυο. Για το λόγο αυτό αποτελεί μία πρώτη λειτουργική ολοκλήρωση-οργάνωση μιας ομάδας οικισμών που μπορεί να σχεδιασθούν σαν ενιαίο και οργανικό σύστημα*”.

Οι οικιστικές ενότητες του αγροτικού χώρου ονομάσθηκαν «*ανοικτές πόλεις*» της επαρχίας, γιατί θεωρήθηκε ότι έπρεπε να δίνουν “*τη δυνατότητα στους κατοίκους της υπαίθρου να επωφεληθούν από ένα ανώτερο επίπεδο υπηρεσιών που προσφερόταν προηγούμενα μόνο στα αστικά κέντρα, χωρίς όμως να εγκαταλείψουν τα χωριά τους, δηλαδή χωρίς να υπάρξει μετεγκατάσταση κατοίκων*”. Η παραπάνω οικιστική οργάνωση “*βασίζεται στην ιδέα ότι η διάσπαρτη μορφή του οικιστικού ιστού δεν αφαιρεί τίποτα από την οργανικότητα και λειτουργικότητα του οικιστικού συστήματος, μέσα στο οποίο τα χωριά-δορυφόροι αντιμετωπίζονται σαν προάστια, εφόσον βέβαια με βάση το τοπικό αναπτυξιακό μοντέλο σχεδιασθεί και οργανωθεί σωστά η υποδομή για τη σύνδεση μεταξύ τους και με τον πυρήνα*”.

Αναλυτικά, οι προδιαγραφές της «*ανοικτής πόλης*» ήταν οι εξής:

- Πυρήνας της θα είναι ένα οικιστικό κέντρο 4ου επιπέδου με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων
- Οι υπόλοιποι οικισμοί βρίσκονται διασκορπισμένοι σ’ ολόκληρο το χώρο της ενότητας, με συνολικό πληθυσμό συνήθως μεγαλύτερο αυτού του πυρήνα
- Το ελάχιστο μέγεθος μια ανοικτής πόλης είναι, εκτός εξαιρέσεων στις προβληματικές περιοχές, 5.000 κάτοικοι, πληθυσμός ο οποίος αντιστοιχεί στο optimum μέγεθος μιας μονάδας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

“*Μετά τη συστηματική διερεύνηση και μελέτη του οικιστικού δικτύου της χώρας, το Υ.Χ.Ο.Π. κατέληξε σε πρόταση καθορισμού 555 οικιστικών ενοτήτων*” που αναφερόταν “*στον πληθυσμό 5.500.000 κατ. περίπου της επαρχιακής Ελλάδας*”.

Σε συνδυασμό με το πρόγραμμα των “*ανοικτών πόλεων*” του ΥΧΟΠ και το **N.1416/84** του Υπουργείου Εσωτερικών θεσμοθετήθηκαν οι **Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι (Α.Σ.) Δήμων και Κοινοτήτων**, δηλαδή σύνδεσμοι συνεργαζόμενων γεωγραφικά *όμορων Κοινοτήτων*. Οι ΑΣ δεν ήταν υποχρεωτικοί αλλά προϋπέθεταν τη βούληση των συνεργαζόμενων Κοινοτήτων, και οριοθετούνταν με αφετηρία προκαθορισμένες “**Γεωγραφικές Ενότητες**”, που καθορίζονταν σε κάθε νομό με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας και ΠΕΧΩΔΕ. Στόχος του θεσμού ήταν να λειτουργήσει ως “*πρόδρομος*” της σύνδεσης των Κοινοτήτων μέσα από την εμπειρία της συνεργασίας μεταξύ τους.

Στη συνέχεια, ο **N.1622/86** προέβλεψε για συνενώσεις, επίσης σε εθελοντική βάση, Κοινοτήτων με τη μορφή του λεγόμενου “*μεγάλου*” Δήμου. Οι συνενώσεις αυτές μπορούσαν πλέον να γίνουν μόνο στο πλαίσιο ειδικά προκαθορισμένων χωρικών ενοτήτων σε κάθε νομό, που ονομάσθηκαν “**Γεωγραφικές Περιοχές**”. Οι περιοχές αυτές δεν ταυτίζονταν με τις

παραπάνω αναφερόμενες “γεωγραφικές ενότητες”, επειδή για τον προσδιορισμό τους χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικά κριτήρια. Ενώ υπήρχαν περίπου 500 γεωγραφικές ενότητες, προσδιορίστηκαν περί τις 1200 γεωγραφικές περιοχές. Επιπλέον, ενώ η αρχική πρόθεση ήταν οι τελευταίες να αποτελέσουν ακέραια υποπολλαπλάσια των πρώτων, τελικά η κατεύθυνση αυτή δεν τηρήθηκε με αποτέλεσμα να υπάρχουν αλληλοεπικαλύψεις και τομές μεταξύ των δύο κατηγοριών περιοχών. Μέχρι το 1993 έγινε συνένωση σε 40 περίπου γεωγραφικές περιοχές, που περιλάμβαναν 155 ΟΤΑ.

Ας σημειωθεί ότι γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στους νόμους 1416/84 και 1622/86 στο κεφάλαιο 3.

• Πρόγραμμα 1988-92

Το Πρόγραμμα αυτό περιελάμβανε ανάλυση ανά περιφέρεια με επίπεδο αναφοράς τις 13 ΓΓ Περιφερειών. Βασική διαπίστωση ήταν ότι συνεχίζονται οι τάσεις μείωσης των διαπεριφερειακών ανισοτήτων και οι ρυθμοί ανάπτυξης ορισμένων περιφερειών ήταν πλέον μεγαλύτεροι αυτού της Αττικής. Επιδείνωση παρατηρήθηκε κυρίως στις ορεινές και ορισμένες νησιώτικες περιοχές. Πρόκειται για επισήμανση που έγινε και σε μια σειρά από έρευνες και άρθρα που δημοσιεύτηκαν γύρω στο 1990. Εκτιμήθηκε, παράλληλα, ότι η περιφερειακή οργάνωση παρέμεινε ανεπαρκής, λόγω οργανωτικών ανεπαρειών, του βραδέως ρυθμού στην προώθηση της προσαρμογής της περιφερειακής δομής των υπηρεσιών των Υπουργείων και των Δημόσιων Οργανισμών στο χωρικό σχήμα των 13 Γενικών Γραμματειών των Περιφερειών.

Ως προς το οικιστικό δίκτυο, οι κύριες επισημάνσεις ήταν οι εξής:

- Κατά την τελευταία δεκαετία οι υψηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης παρατηρήθηκαν στις μεσαίες πόλεις.
- Ο ρόλος της Αθήνας παρέμενε πάντως κυρίαρχος.
- Στα μεγάλα αστικά κέντρα καθώς και στις δύο μητροπόλεις παρατηρήθηκαν έντονα προβλήματα περιβάλλοντος.

Ας σημειωθεί ότι το Πρόγραμμα αυτό δεν προωθήθηκε για έγκριση στη Βουλή, προσαρμόστηκε και υποβλήθηκε ως Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Σ.Π.Α.) 1989-1993 στην Κοινότητα, στη βάση του οποίου εγκρίθηκε ύστερα από διαπραγματεύσεις το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Κ.Π.Σ.) και εφαρμόστηκαν τα λειτουργικά προγράμματα που περιείχε. Σχετικά με το Κ.Π.Σ. και ειδικότερα τα λειτουργικά του προγράμματα, ας σημειωθεί ότι έχουν “δημιουργήσει” -σχεδόν στο σύνολό τους- αρκετά προβλήματα στο σχεδιασμό των προγραμμάτων καθώς οι στόχοι τους είναι διατυπωμένοι με εξαιρετικά γενικό και ασαφή τρόπο. Όπως άλλωστε φαίνεται και από το ΠΕΠ Θεσσαλίας, της περιφέρειας που μας ενδιαφέρει και στην παρούσα εργασία, όπου ως βασικοί στόχοι αναφέρονται οι εξής:

1. Αξιοποίηση όλων των φυσικών πόρων και των πρώτων υλών με ιδιαίτερη μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος.
2. Εκσυγχρονισμός των ήδη ανεπτυγμένων κλάδων της οικονομίας.
3. Βελτίωση των υποδομών και ανάπτυξη των περιοχών της ενδοχώρας.
4. Αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού και εξασφάλιση της ποιότητας ζωής.

Αυτή η γενικότητα οδηγεί τις μετέπειτα επιλογές (μέτρα και έργα), να γίνονται χωρίς μια συγκεκριμένη και διαφανή στρατηγική για την ανάπτυξη μιας περιοχής ή του τομέα στον οποίο αναφέρεται κάθε πρόγραμμα.

2.4 Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, λοιπόν, σε ότι αφορά το οικιστικό δίκτυο, μπορούμε να αναφέρουμε διατρέχοντας το αναπτυξιακό πρότυπο της χώρας από το '50 έως σήμερα, ότι έχουμε σαφώς αλλαγές στη δομή του. Πιο συγκεκριμένα, από το μονοπολικό σύστημα της περιόδου 1950-60 όπου η πρωτεύουσα κυριαρχούσε στο υπόλοιπο δίκτυο οικισμών, περνάμε στο διπολικό σύστημα Πρωτεύουσας-Θεσσαλονίκης στην περίοδο 1960-70 με μια εντεινόμενη συγκέντρωση παραγωγικών δραστηριοτήτων, υπηρεσιών και πληθυσμού στη δεύτερη κατά τρόπο που να τείνει στη δημιουργία αντίρροπων δυνάμεων προς την πρωτεύουσα. Ενώ, μετά το '70, παράλληλα με τη διπολική κυριαρχία Πρωτεύουσας-Θεσσαλονίκης, αναπτύσσεται ένα δεύτερο ολιγοπολικό σύστημα περιφερειακών Μεγάλων πόλεων όπως η Πάτρα, το Ηράκλειο, η Λάρισα, ο Βόλος, τα Γιάννενα, το Αγρίνιο, η Κοζάνη και η Καβάλα. Παράλληλα εντείνεται η τοπική σε επίπεδο νομού επιρροή των Μεγάλων πόλεων-εδρών των νομών.

Τέλος, αν θέλαμε σήμερα να σκιαγραφήσουμε το δίκτυο των οικισμών της Ελλάδας, θα μας έδινε ένα σύστημα επάλληλων ακτινικών σχέσεων του αγροτικών οικισμών και μεσαίων- μικρών πόλεων του δικτύου προς τις μεγάλες πόλεις των νομών, των τελευταίων από τα περιφερειακά κέντρα, και των τελευταίων από το δίπολο Πρωτεύουσας-Θεσσαλονίκης, στο οποίο βέβαια η πρώτη εξακολουθεί να διατηρεί μια συνολική επιρροή στο σύνολο του οικιστικού δικτύου.

Χάρτης 2

3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.

3.1 Γενικά

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας, μία από τις δεκατρείς διοικητικές περιφέρειες της Ελλάδας, βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα της ηπειρωτικής χώρας και συνορεύει προς Βορρά με τη Μακεδονία, προς Νότο με τη Στερεά Ελλάδα, προς Ανατολάς με το Αιγαίο Πέλαγος και προς Δυτικά με την Ήπειρο (χάρτης 2).

Περιλαμβάνοντας την μεγαλύτερη πεδιάδα της χώρας αποτελεί τον περισσότερο ομοιογενή γεωγραφικό χώρο. Η έκτασή της καταλαμβάνει 14.037 τετρ. χιλιόμετρα, που είναι

το 10,6% της συνολικής έκτασης της χώρας (131.910 τετρ. χιλιόμετρα). Από αυτά τα 5.193 τ.χλμ., ή το 37%, είναι πεδινές εκτάσεις, τα 2.442 (17,4%) ημιορεινές ενώ τα υπόλοιπα 6.400 τ.χλμ. (45,6%) είναι ορεινές εκτάσεις. Από την συνολική έκταση της Θεσσαλίας οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις αποτελούν το 36,1%, τα δάση το 19,5%, οι βοσκότοποι το 37,5% και οι λοιπές εκτάσεις το 6,9%. Ο πληθυσμός της περιφέρειας σύμφωνα με την τελευταία απογραφή (1991) ανέρχεται σε 734.846 κατοίκους, δηλαδή το 7,2% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας (10.259.900 κάτοικοι). Ο αστικός πληθυσμός αποτελεί το 42% του συνολικού, ο ημιαστικός το 18%, ενώ τέλος ο αγροτικός το 40%. Διοικητικά διαιρείται στους Νομούς Λάρισας, Μαγνησίας, Τρικάλων και Καρδίτσας. Αναλυτικότερα, για τον κάθε Νομό, έχουμε τα εξής:

Ο *Ν.Λάρισας* είναι ο μεγαλύτερος νομός της περιφέρειας με πληθυσμό 270.612 κατοίκους (απογραφή 1991) και έκταση 5.831 τ.χλμ., ενώ καταλαμβάνει το Β.Α. τμήμα της. Παρουσιάζει έντονη γεωργική δραστηριότητα, αφού διαθέτει ένα από τα υψηλότερα αγροτικά εισοδήματα. Επίσης, αποτελεί κέντρο παραδοσιακού χαρακτήρα βιομηχανικής δραστηριότητας, που αφορά την τοπική και εθνική οικονομία. Οι κλάδοι της υφαντουργίας και των τροφίμων καλύπτουν σημαντικό μέρος των εξαγωγών, ενώ σύμφωνα με μελέτες του ΚΕΠΕ θεωρείται από τους πλέον δυναμικούς νομούς, κατέχοντας από πλευράς ανάπτυξης την 12η θέση στο σύνολο της χώρας.

Ο *Ν.Μαγνησίας* βρίσκεται στο Ν.Α. τμήμα της Θεσσαλίας, έχει έκταση 2.636 τ.χλμ. και πληθυσμό 198.434 κατοίκους (απογραφή 1991). Στο νομό αυτό οι ορεινές εκτάσεις αντιπροσωπεύουν σημαντικό ποσοστό. Αποτελεί βασικό αναπτυξιακό πόλο και λόγω παράδοσης αποτελεί κέντρο βιομηχανικής ανάπτυξης στην περιοχή. Βρίσκεται σε πλεονεκτικότερη θέση έναντι των άλλων νομών έχοντας διέξοδο στην θάλασσα (Λιμάνι Βόλου), και επιπλέον, καλείται να παίξει το ρόλο διεθνούς διαμετακομιστικού κέντρου σύνδεσης με Μ. Ανατολή. Χαρακτηριστική είναι η επιβλητική παρουσία του πανέμορφου Πηλίου, χωρίς βέβαια να ξεχνάμε και το νησιώτικο σύμπλεγμα των Β.Σποράδων στο Αιγαίο. Έτσι, ο τουρισμός αποτελεί μία από τις σημαντικές δραστηριότητες καθόλη τη διάρκεια του έτους.

Ο *Ν.Τρικάλων* έχει έκταση 3.383 τ.χλμ. και βρίσκεται στο Β.Δ. τμήμα της περιφέρειας. Ο πληθυσμός του σύμφωνα με την τελευταία απογραφή ανέρχεται σε 138.946 κατοίκους. Πρόκειται για ένα νομό που χαρακτηρίζεται από σχετικά υψηλότερο ποσοστό ορεινών εκτάσεων συγκριτικά με τους άλλους νομούς της περιφέρειας. Αποτελεί μαζί με το Ν.Καρδίτσας τις πιο προβληματικές περιοχές της περιφέρειας Θεσσαλίας. Εν τούτοις η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων με την παραδοσιακή πολιτιστική κληρονομιά (Μετέωρα), αλλά και γενικότερα η θέση του (σύνδεση με την Αλβανία) του δίνουν τη δυνατότητα να γίνει μοχλός ανάπτυξης της περιφέρειας.

Ο Ν.Καρδίτσας έχει πληθυσμό 126.854 κατοίκους (απογραφή 1991), έκταση 2.636 τ.χλμ. και καταλαμβάνει το Ν.Δ. τμήμα της περιφέρειας. Στο νομό βρίσκονται τα μεγαλύτερα ποσοστά πεδινών και ορεινών εκτάσεων της Θεσσαλίας. Χαρακτηριστική είναι η διάκρισή του σε δύο περιοχές, την ορεινή και την πεδινή. Το ορεινό τμήμα παρουσιάζει έντονη πληθυσμιακή απογύμνωση, οικολογική υποβάθμιση και οικονομική ανεπάρκεια. Η πεδινή περιοχή του έχει έντονα γεωργικό χαρακτήρα. Οι εντατικές καλλιέργειες έχουν αυξηθεί αισθητά και σε συνδυασμό με την εκμηχάνιση του γεωργικού τομέα επέδρασαν θετικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξή του όπως άλλωστε, και η έντονη παρουσία κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων. Χαρακτηριστικό είναι ότι το 47,2% του ενεργού πληθυσμού ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα. Έτσι, ως προς τη φυσιογνωμία του νομού, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι είναι κυρίως μια αγροτική περιοχή, με ιδιαίτερα αναπτυγμένο τον αγροτικό τομέα, χωρίς όμως να υπάρχει και η ανάλογη ανάπτυξη βιομηχανιών, συναφών με την αγροτική οικονομία. Η κτηνοτροφία παρουσιάζει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης, που δεν έχουν όμως πλήρως αξιοποιηθεί. Τέλος, λόγω της προβληματικότητας της ορεινής περιοχής, ο νομός κατατάσσεται σύμφωνα με τους δείκτες ανάπτυξης του ΚΕΠΕ κάτω από το μέσο όρο.

Συμπερασματικά, η περιφέρεια Θεσσαλίας χαρακτηρίζεται από δύο έντονα προβληματικές ζώνες που βρίσκονται η μία στο Β.Δ. τμήμα και η άλλη στο Ν.Α. τμήμα της και καταλαμβάνουν, γενικά, το ορεινό τμήμα της. Το υπόλοιπο τμήμα αποτελεί την εύφορη θεσσαλική πεδιάδα και τα αστικά κέντρα στα οποία κατοικεί το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και συγκεντρώνει τις περισσότερες παραγωγικές δραστηριότητες.

3.2. Γεωφυσικά Χαρακτηριστικά

3.2.1 Φυσική διάσταση - γεωμορφολογία

3.2.1.1 Κλίμα

Το κλίμα της Θεσσαλίας παρότι κατατάσσεται στα μεσογειακά, όπως ολόκληρη η επικράτεια, έχει στοιχεία και χαρακτηριστικά που προσομοιάζουν με εκείνα του ηπειρωτικού κλίματος. Στο αποτέλεσμα αυτό συντελεί ο φυσικός αποκλεισμός από τη θάλασσα με συνεχείς οροσειρές, με μοναδική εξαίρεση την περιοχή της κοιλάδας των Τεμπών. Γι' αυτό οι θερμοκρασίες είναι ψυχρότερες το χειμώνα και θερμότερες το καλοκαίρι σε σχέση με άλλες γειτονικές περιοχές που έχουν άνοιγμα προς τη θάλασσα. Διαφοροποίηση παρουσιάζουν οι Σποράδες και τα παράλια του Ν.Μαγνησίας, όπου το κλίμα είναι τυπικά μεσογειακό.

3.2.1.2 Θερμοκρασίες

Οι μηνιαίες θερμοκρασίες, που μετρήθηκαν στο μετεωρολογικό σταθμό παρατηρήσεων στη Λάρισα και που αντικατοπτρίζουν με μικρές αποκλίσεις ολόκληρη την περιφέρεια, είναι:

Πίνακας 3.2.1.2: Μηνιαίες θερμοκρασίες στη Λάρισα.

Μήνας	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠΤ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση	6,2	7,1	8,5	11,5	19,3	24,1	26,2	24,0	22,4	18,6	11,1	6,0
Απόλυτα MAX	15,8	14,0	20,5	20,4	30,8	36,5	41,0	30,0	34,2	33,7	20,5	13,8
Απόλυτα MIN	-4,0	-0,4	0,8	1,4	6,0	8,8	15,3	16,3	8,0	2,0	0,6	-6,2

Πηγή: Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία

Ενδεικτικές του κλίματος της Θεσσαλίας είναι οι ακραίες χαμηλές θερμοκρασίες στους χειμερινούς μήνες και οι ακραίες υψηλές κατά τους θερινούς.

3.2.1.3 Υετός

Οι χιονοπτώσεις, οι ομίχλες και η πάχνη είναι σχετικά συχνά κλιματολογικά φαινόμενα στην περιοχή της Θεσσαλίας, όπως φαίνεται από τις μετρήσεις στην πόλη της Λάρισας. Η ετήσια συχνότητα υετού (αριθμός ημερών) παρουσιάζεται στον πιο κάτω πίνακα σε σχέση με πόλεις άλλων περιφερειών.

Πίνακας 3.2.1.3: Ετήσια συχνότητα υετού.

Πόλεις και αριθμός ημερών	
Λάρισα	149
Αλεξανδρούπολη	89
Ηράκλειο	97
Θεσσαλονίκη	128
Ιωάννινα	108
Καλαμάτα	108
Κέρκυρα	131
Κοζάνη	103
Νάξος	83
Πάτρα	80
Ρόδος	82
Σάμος	78
Τρίπολη	126

Πηγή: Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία

Η σύγκριση με τους σταθμούς παρατηρήσεων δείχνει ότι η περιοχή παρουσιάζει τη μεγαλύτερη συχνότητα υετού.

3.2.1.4 Άνεμοι

Οι άνεμοι που πνέουν στην περιοχή είναι σχετικά μέτριοι. Η ταχύτητά τους στην πεδιάδα, που είναι προστατευμένη, είναι ασθενέστερη (1-2,5 μ/δρ) σε σχέση με τις παράκτιες περιοχές (2-4,5% μ/δρ). Η ηπιότητα των ανέμων αποτελεί μη επιβαρυντικό κλιματολογικό στοιχείο για την γεωργική παραγωγή.

3.2.1.5 Μορφολογία εδάφους

Γεωλογικά η Θεσσαλία παρουσιάζει μια εκτεταμένη πεδιάδα που περιβάλλεται από τα όρη Χάσια, Καμβούνια, Τίτανο, Ολυμπο, Όσσα, Μαυροβούνι, Πήλιο, Ζερβοβούνι, Χαλκηδόνα, Κασιδιάρη, Ορθρυ, Κοτζιάκα. Η εκτεταμένη αυτή πεδιάδα χωρίζεται μορφολογικά από τις χαμηλές σειρές του Φυλλήϊου όρους και του Τιτάνου σε δύο διακεκριμένες λεκάνες. Την πεδιάδα Τρικάλων - Καρδίτσας και την πεδιάδα Λάρισας - Κάρλας (μετά την αποξήρανση της ομώνυμης λίμνης).

Τα όρη που περιβάλλουν την πεδιάδα έχουν απότομες κλίσεις και υψηλές κορυφές, και παρουσιάζουν κοιλάδες και υψίπεδα. Την πεδιάδα της Θεσσαλίας διαρρέουν δύο βασικοί ποταμοί: ο Πηνειός, που πηγάζει από την Πίνδο και δέχεται τα νερά πολλών παραποτάμων ενώ έχει λεκάνη απορροής 983 τ.χλμ. στην είσοδο της πεδιάδας και ο Τιταρήσιος, που ενώνεται με τον Πηνειό στο βόρειο τμήμα του Ν.Λαρίσης και έχει λεκάνη απορροής 490 τ.χλμ. Τέλος στο ορεινό τμήμα του Ν.Τρικάλων βρίσκονται οι πηγές του ποταμού Αχελώου, η προγραμματιζόμενη εκτροπή του οποίου αποτελεί καθοριστική παρέμβαση στην εξέλιξη της περιφέρειας.

Ακολουθεί η κατανομή των εκτάσεων κατά υψομετρική ζώνη για την περιφέρεια Θεσσαλίας, σε πεδινές, ημιορεινές και ορεινές.

Πίνακας 3.2.1.5α: Κατανομή των εκτάσεων κατά υψομετρική ζώνη.

	Σύνολο (σε απόλυτα μεγέθη)	Ποσοστιαία κατανομή (%)		
		Πεδινά	Ημιορεινά	Ορεινά
Οικισμοί	533	46,34	14,82	38,84
Έκταση σε τ.χλμ.	14038	37,00	17,40	45,60

Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Τα μορφολογικά χαρακτηριστικά της Θεσσαλίας κατά νομό έχουν ως εξής:

Νομός Λαρίσης : Το πεδινό τμήμα του νομού αποτελείται από τις πεδιάδες της Κάρλας και του Τυρνάβου, της Αγιάς, του Συκουρίου, της Ελασσόνας και άλλες μικρότερες. Ο ορεινός όγκος του νομού, που εκτείνεται περιφερειακά, περιλαμβάνει τα Καμβούνια όρη, τον Τίταρο, τον Ολυμπο και την Όσσα που καταλαμβάνουν όλο το βόρειο τμήμα, ενώ στο νότιο και δυτικό υπάρχουν πολύ χαμηλότεροι ορεινοί σχηματισμοί, το Φυλλήτιο και ο Τίταρος, που όπως προαναφέρθηκε διχοτομούν την Θεσσαλική πεδιάδα, το Χαλκηδόνιο και μικρό τμήμα της Ορθρου. Στο νομό βρίσκεται επίσης και η γνωστή πεδιάδα των Τεμπών.

Νομός Μαγνησίας : Βρίσκεται στο Ν.Α. τμήμα της περιφέρειας, με κύριους ορεινούς όγκους το Πήλιο, το Μαυροβούνι, την Ορθρου, το Χαλκοδόνιο και το Χλωμό. Αποτελείται από ηπειρωτικό τμήμα και το νησιώτικο σύμπλεγμα των Β.Σποράδων. Οι κυριότερες πεδιάδες είναι η πεδιάδα του Αλμυρού και του Βόλου-Βελεστίνου, που ενώνεται με την πεδιάδα της Κάρλας στην απόληξή της. Το παράκτιο τμήμα του νομού βρέχεται από τον Παγασητικό Κόλπο και το Αιγαίο Πέλαγος. Σημαντικοί υδάτινοι αποδέκτες δεν υπάρχουν στην Μαγνησία, με μοναδική εξαίρεση το τεχνητό κανάλι της Κάρλας.

Νομός Τρικάλων : Είναι από τους πλέον ορεινούς νομούς της χώρας γενικότερα. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 72% της συνολικής έκτασής του είναι ορεινά εδάφη. Το πεδινό τμήμα οριοθετείται στο νοτιοανατολικό τμήμα του και μαζί με την Καρδίτσα αποτελεί την ανατολική λεκάνη της Θεσσαλικής πεδιάδας. Το δυτικό τμήμα του νομού καταλαμβάνει η οροσειρά της Πίνδου ενώ το βόρειο και βορειοανατολικό τα όρη Χάσια και Αντιχάσια. Στο νομό βρίσκονται οι πηγές του Πηνειού και του Αχελώου, τα οποία τον διαπερνούν.

Νομός Καρδίτσας : Βρίσκεται στο Ν.Δ. τμήμα της περιφέρειας. Το πεδινό τμήμα του βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα σαν μέρος της θεσσαλικής πεδιάδας και είναι τελείως επίπεδο. Το ορεινό τμήμα απαρτίζεται από την οροσειρά της Πίνδου με τις φυσικές απολήξεις της. Από τον νομό διέρχεται πλήθος ποταμών που στην πλειοψηφία τους καταλήγουν στον Πηνειό. Το ανάγλυφο της περιοχής είναι ιδιαίτερα έντονο εκτός του νοτίου τμήματος του οποίου η μορφολογία είναι περισσότερο ήπια λόγω της ιδιαίτερης γεωλογικής δομής.

Η κατανομή των εκτάσεων κατά υψομετρική βαθμίδα ανά νομό παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν:

Πίνακας 3.2.1.5β

Κατανομή εκτάσεων κατά υψομετρική ζώνη στο Ν.Λάρισας				
	Σύνολο (σε απόλυτα μεγέθη)	Ποσοστιαία κατανομή (%)		
		Πεδινά	Ημιορεινά	Ορεινά
Οικισμοί	164	62,20	21,95	15,85
Εκταση σε τ.χλμ.	5381	47,10	25,40	27,50

Πίνακας 3.2.1.5γ

Κατανομή εκτάσεων κατά υψομετρική ζώνη στο Ν.Μαγνησίας				
	Σύνολο (σε απόλυτα μεγέθη)	Ποσοστιαία κατανομή (%)		
		Πεδινά	Ημιορεινά	Ορεινά
Οικισμοί	79	31,65	24,05	44,30
Εκταση σε τ.χλμ.	2636	21,00	47,00	32,00

Πίνακας 3.2.1.5δ

Κατανομή εκτάσεων κατά υψομετρική ζώνη στο Ν.Τρικάλων				
	Σύνολο (σε απόλυτα μεγέθη)	Ποσοστιαία κατανομή (%)		
		Πεδινά	Ημιορεινά	Ορεινά
Οικισμοί	146	29,45	12,33	58,22
Εκταση σε τ.χλμ.	3384	18,40	9,70	71,90

Πίνακας 3.2.1.5ε

Κατανομή εκτάσεων κατά υψομετρική ζώνη στο Ν.Καρδίτσας				
	Σύνολο (σε απόλυτα μεγέθη)	Ποσοστιαία κατανομή (%)		
		Πεδινά	Ημιορεινά	Ορεινά
Οικισμοί	144	53,47	4,17	42,36
Εκταση σε τ.χλμ.	2637	81,40	5,30	13,30

Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

3.3. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

3.3.1. Μέγεθος και εξέλιξη του πληθυσμού

Ο πληθυσμός της περιφέρειας Θεσσαλίας, σύμφωνα με την απογραφή του 1991, ανέρχεται στους 734.438 κατοίκους. Παρατηρούμε δε, (πίνακας 3.3.1.) ότι από το 1961 σαφώς έχει αυξηθεί, χωρίς όμως να παρουσιάζει σταθερή ανοδική πορεία (διάγραμμα 3.3.1), καθώς στη δεκαετία 1961-71 παρουσιάζει κάποια μείωση του μεγέθους 4,70%, τη στιγμή που η μεταβολή της χώρας την αντίστοιχη περίοδο, είναι θετική και συγκεκριμένα του ύψους 4,53%. Τις επόμενες δεκαετίες ο πληθυσμός της περιφέρειας μεταβάλλεται θετικά και συγκεκριμένα τη δεκαετία 1971-81 κατά 6,35%, ενώ την τελευταία 1981-91 κατά 5,58%, που είναι λίγο μεγαλύτερη από εκείνη της χώρας.

Όσον αφορά τους νομούς της περιφέρειας Θεσσαλίας παρατηρούμε ότι ο Ν.Λαρίσης παρουσιάζει μια ανοδική πορεία κατά τις τρεις δεκαετίες που εξετάζουμε, με μεγαλύτερη εκείνη της δεκαετίας του 1971-81 που φτάνει το 9,07%. Αντίθετα οι υπόλοιποι νομοί παρουσιάζουν και αρνητική μεταβολή όπως τη δεκαετία 1961-71 με μεγαλύτερη εκείνη του Ν.Καρδίτσας, που συνεχίζει να είναι αρνητική και την επόμενη δεκαετία 1971-81, μικρότερη βέβαια αλλά η μοναδική στο σύνολο των νομών. Τις μεγαλύτερες θετικές μεταβολές, κατά τις τρεις δεκαετίες που εξετάζουμε, παρουσιάζουν οι νομοί Μαγνησίας (17,94%) και Λαρίσης (9,07%) ενώ τις μεγαλύτερες αρνητικές, την αντίστοιχη περίοδο, παρουσιάζουν οι νομοί Καρδίτσας (-12,55%) και Τρικάλων (-7,26%).

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι ο πληθυσμός των νομών Λαρίσης και Μαγνησίας έχει αυξηθεί μεταξύ 1961-91 από 231.976 σε 270.612 κατοίκους και από 158.461 σε 198.434 κατοίκους αντίστοιχα, ενώ στους άλλους δύο νομούς, Τρικάλων και Καρδίτσας έχει μειωθεί και συγκεκριμένα από 143.856 σε 138.538 κατοίκους στον νομό Τρικάλων και στον τελευταίο από 152.105 σε 126.854 κατοίκους.

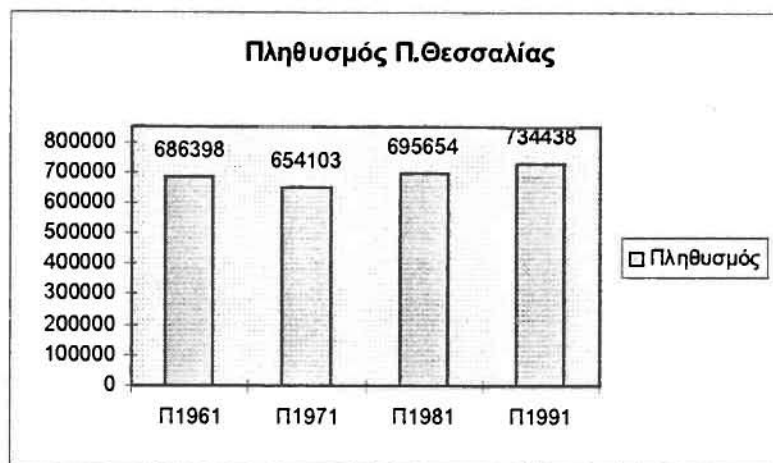
Πίνακας 3.3.1: Μέγεθος και εξέλιξη του πληθυσμού, 1961-1991

Χωρικές Ενότητες	Πληθυσμός 1961	Πληθυσμός 1971	Πληθυσμός 1981	Πληθυσμός 1991	Μεταβολή (%) 1961-71	Μεταβολή (%) 1971-81	Μεταβολή (%) 1981-91
Ν.Λαρίσης	231976	233159	254295	270612	0,51	9,07	6,42
Ν.Μαγνησίας	158461	154509	182222	198434	-2,49	17,94	8,90
Ν.Τρικάλων	143856	133417	134207	138538	-7,26	0,59	3,23
Ν.Καρδίτσας	152105	133018	124930	126854	-12,55	-6,08	1,54
Π.Θεσσαλίας	686398	654103	695654	734438	-4,70	6,35	5,58
Ελλάδα	8388553	8768641	9740417	10259900	4,53	11,08	5,33

Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε. - Απογραφές 1961 -> 1991

Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται καλύτερα η πορεία της εξέλιξης του πληθυσμού της περιφέρειας Θεσσαλίας κατά την περίοδο 1961->1991.

Διάγραμμα 3.3.1: Διάγραμμα εξέλιξης πληθυσμού Π.Θεσσαλίας

3.3.2 Δομή του πληθυσμού

3.3.2.1 Κατανομή του πληθυσμού κατά υψομετρικές ζώνες

Ο πληθυσμός μπορεί να κατανεμεθεί σε πεδινό, ημιορεινό και ορεινό, ανάλογα της περιοχής που βρίσκεται. Πιο συγκεκριμένα πεδινός, θεωρείται από την Ε.Σ.Υ.Ε., όταν η εδαφική περιοχή βρίσκεται ολόκληρη ή το μεγαλύτερο μέρος της σε επίπεδο ή ελαφρώς κεκλιμένο έδαφος και σε υψόμετρο μέχρι 800 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Στην περίπτωση που ένα βουνό καλύπτει μικρό τμήμα της περιοχής (μέχρι το 1/3) θεωρείται ότι δεν μεταβάλλει το χαρακτήρα. Ως ημιορεινός, θεωρείται εκείνος ο πληθυσμός, που η περιοχή βρίσκεται στις υπώρειες των βουνών ή η έκταση της διαμοιράζεται η μισή περίπου στην πεδιάδα και η άλλη μισή στο βουνό, αλλά πάντα με υψόμετρο μέχρι 800 μ., για το μεγαλύτερο μέρος της. Ως ορεινός, τέλος, χαρακτηρίζεται εκείνος, που η εδαφική επιφάνεια στην οποία βρίσκεται, είναι πολύ κεκλιμένη και κατ' εξοχήν ανώμαλη, χωρίζεται δε από χαράδρες ή καλύπτεται από απότομους ορεινούς όγκους, που δημιουργούν πτυχώσεις του εδάφους βαθιές και πολλαπλές με υψομετρικές διαφορές σημείων της περιοχής μεγαλύτερες από 400 μ., καθώς επίσης και όταν ολόκληρη η επιφάνεια ή μεγάλο μέρος της περιοχής βρίσκεται σε υψόμετρο ανώτερο των 800 μ. από την επιφάνεια της θάλασσας.

Έτσι λοιπόν, μπορούμε να χωρίσουμε και τον πληθυσμό της περιφέρειας Θεσσαλίας καθώς και των νομών της σε πεδινό, ημιορεινό και πεδινό, κάτι που φαίνεται στον πίνακα 3.3.2.1

Παρατηρώντας τον πίνακα βλέπουμε ότι ο πληθυσμός της περιφέρειας είναι συγκεντρωμένος στις πεδινές κυρίως περιοχές (72,76%) όπως άλλωστε ήταν και αναμενόμενο, ακολουθούν οι ορεινές με 14,93% και τα ημιορεινά με 12,31%. Παρόμοια κατανέμεται ο πληθυσμός και στον κάθε νομό της περιφέρειας. Το μικρότερο ποσοστό του πληθυσμού που

βρίσκεται στα πεδινά συναντάμε στον Ν.Τρικάλων, που είναι γενικά μια ορεινή περιοχή, όπως άλλωστε προαναφέρθηκε στα γεωφυσικά χαρακτηριστικά των νομών.

Πίνακας 3.3.2.1: Κατανομή του πληθυσμού κατά υψομετρική ζώνη.

Χωρικές Ενότητες	Πληθυσμός (1991)	Ποσοστιαία κατανομή (%)		
		Πεδινός	Ημιορεινός	Ορεινός
Ν.Λαρίσης	270612	75,16	15,31	9,53
Ν.Μαγνησίας	198434	75,61	9,57	14,82
Ν.Τρικάλων	138538	60,35	16,99	22,66
Ν.Καρδίτσας	126854	76,74	5,06	18,20
Π.Θεσσαλίας	734438	72,76	12,31	14,93

Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

*2 3.3.2.2 Διάρθρωση του πληθυσμού σε αστικό, ημιαστικό και αγροτικό. Αστικοποίηση.

Η διάρθρωση του πληθυσμού σε αστικό, ημιαστικό και αγροτικό σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1991 είναι αυτή που φαίνεται στον παρακάτω πίνακα. Αξιοσημείωτη είναι η διαφοροποίηση που παρουσιάζει ο Ν.Καρδίτσας και ο Ν.Τρικάλων συγκριτικά με τις υπόλοιπες χωρικές ενότητες που εξετάζονται, καθώς σε αυτούς ο αγροτικός πληθυσμός αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού τους, γεγονός που επιβεβαιώνει την έντονη αγροτική διάσταση τους.

Πίνακας 3.3.2.2α: Ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού, 1991.

Χωρικές Ενότητες	Αστικός Πληθυσμός	Ημιαστικός Πληθυσμός	Αγροτικός Πληθυσμός
Ν.Λαρίσης	46,3	20,2	33,5
Ν.Μαγνησίας	58,5	15,7	25,8
Ν.Τρικάλων	35,3	10,0	54,1
Ν.Καρδίτσας	23,9	16,1	60,0
Π.Θεσσαλίας	42,3	18,2	39,5
Ελλάδα	43,6	16,4	40,0

Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Οι αλλαγές, από την άλλη, που παρουσιάζονται τα τελευταία χρόνια στη διάρθρωση του πληθυσμού σε αστικό, ημιαστικό και αγροτικό σε επίπεδο περιφέρειας, είναι αρκετά σημαντικές. Η περιφέρεια Θεσσαλίας, όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζει αύξηση του αστικού πληθυσμού την περίοδο 1961-91 από 27,95% σε 42,25%, πολύ μικρή μείωση του ημιαστικού από 18,61% σε 18,22%, ενώ πολύ μεγαλύτερη του ορεινού από 53,47% σε 39,53%. Γενικότερα, μπορούμε να παρατηρήσουμε κατά την διάρκεια των τριών δεκαετιών που μελετάμε, μια συνεχή αύξηση του αστικού πληθυσμού με συνεχή μείωση του αγροτικού και μία αρκετά σταθερή χωρίς σημαντικές αλλαγές του ημιαστικού πληθυσμού. Το γεγονός αυτό μπορεί να αποδοθεί στην τάση, που παρουσιάζεται ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, της μετακίνησης του πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα αναζητώντας

καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, πληθυσμός που προέρχεται κυρίως από τις αγροτικές.

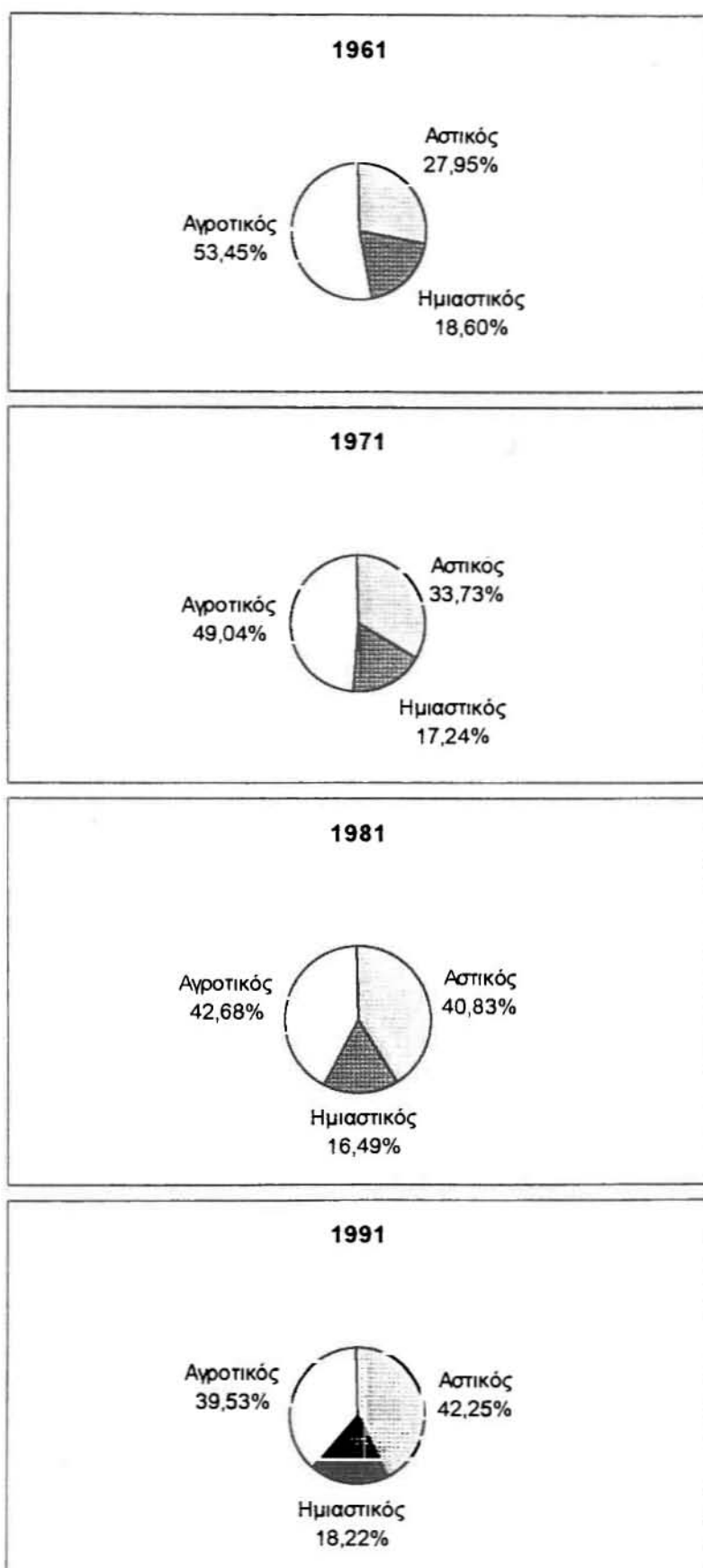
Πίνακας 3.3.2.2β: Διάρθρωση Πληθυσμού Περιφέρειας Θεσσαλίας σε αστικό, ημιαστικό και αγροτικό.

Έτος	Αστικός	Ποσοστό %	Ημιαστικός	Ποσοστό %	Αγροτικός	Ποσοστό %	Συνολικός
1961	191822	27,95	127679	18,61	366897	53,47	686215
1971	220609	33,73	112750	17,24	320744	49,04	654005
1981	284047	40,83	114711	16,49	296896	42,68	695654
1991	310267	42,25	133823	18,22	290348	39,53	734438

Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε

Ακολουθούν και οι αντίστοιχες πίτες με τα ποσοστά του αστικού, ημιαστικού και αγροτικού πληθυσμού της περιφέρειας Θεσσαλίας για τα έτη 1961, 1971, 1981 και 1991, θέλοντας να φανούν καλύτερα αυτές οι σημαντικές αλλαγές που έλαβαν μέρος στην περίοδο 1961->1991.

Ποσοστιαία Κατανομή του Πληθυσμού σε αστικό, ημιαστικό και αγροτικό.

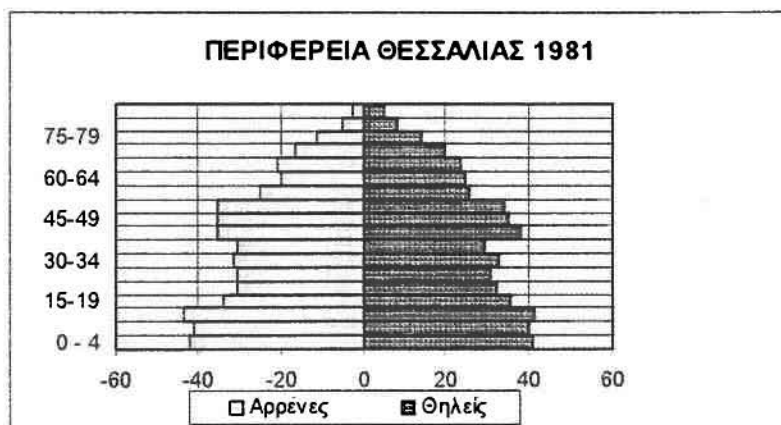

3.3.2.3 Ηλικιακή σύνθεση

Αναλύοντας τώρα τη δομή του πληθυσμού ως προς το φύλο και την ηλικία στην διάρκεια της δεκαετίας 1981-91, για την περιφέρεια Θεσσαλίας και τους νομούς αυτής, έχουμε:

Ηλικιακές πυραμίδες 1981

Στον συνολικό πληθυσμό της περιφέρειας Θεσσαλίας, παρατηρείται σχετικά μικρό εύρος της βάσης καθώς δεν ξεπερνά κατά πολύ το εύρος των υπόλοιπων ηλικιών και αρκετά μεγάλο, σε σχέση με τα υπόλοιπα, το εύρος στο μέσο της πυραμίδας, πράγμα που σημαίνει ότι έχουμε ώριμο πληθυσμό. Κάτι άλλο αξιοσημείωτο είναι το γεγονός τα άτομα ηλικίας 10-14 είναι αυτά που υπερέχουν, που δηλώνει ότι γύρω στο 1971 είχαμε περισσότερες γεννήσεις από ότι το 1981. Ακόμη σχετικά μικρό εύρος παρουσιάζεται και στην ηλικία 20-30 που ίσως οφείλεται σε διάφορες υποχρεώσεις όπως σπουδές, στρατός ή σημαίνει και εγκατάλειψη της περιφέρειας από τους νέους προς τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας (κυρίως Αθήνα, Θεσσαλονίκη). Όσον αφορά τα δύο φύλα, όπως φαίνεται και στην πυραμίδα που ακολουθεί, υπάρχει μια μικρή υπεροχή του ανδρικού στις ηλικίες 0-14 καθώς και γύρω στα 40, κάτι που αντιστρέφεται όσο προχωρούμε προς μεγαλύτερες ηλικίες όπως άνω των 55 ετών.

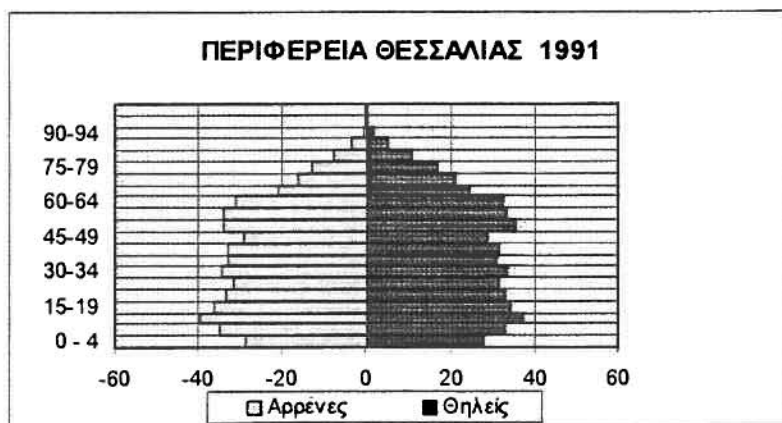
Στους νομούς της περιφέρειας Θεσσαλίας η ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού το 1981 έχει περίπου την ίδια δομή με αυτή που παρουσιάζεται στο σύνολο της περιφέρειας, όπως άλλωστε φαίνεται στις πυραμίδες στο επόμενο φύλλο, με εξαίρεση εκείνες των νομών Λαρίσης και Τρικάλων, που παρουσιάζουν αρκετά μεγάλο εύρος στην ηλικία 0-4 σε σχέση με εκείνο που παρουσιάζεται στις υπόλοιπες πυραμίδες, που εξετάζουμε. Το φαινόμενο το εύρος της ηλικίας 10-14 να είναι αρκετά μεγάλο και συνήθως μεγαλύτερο ή ίσο εκείνου της ηλικίας 0-4 παρουσιάζεται σχεδόν σε όλες τις πυραμίδες, ιδιαίτερα έντονο είναι σε εκείνη του Ν.Μαγνησίας, ενώ εξαίρεση αποτελεί η πυραμίδα του Ν.Τρικάλων αφού παρουσιάζει μικρότερο εύρος από το αντίστοιχο της ηλικίας 0-4. Ακόμη αξ σημειωθεί ότι το μικρό εύρος και η εσοχή που παρατηρήθηκε στις ηλικίες γύρω στα 20-30 είναι ιδιαίτερα έντονη στους

νομούς Καρδίτσας και Τρικάλων, που ίσως εξηγείται λόγω της μικρότερης ανάπτυξης των νομών σε σχέση με τους άλλους δύο της περιφέρειας.

Οι συσχετίσεις μεταξύ των δύο φύλων είναι επίσης παρόμοιες με εκείνη που παρουσιάζεται στο σύνολο της περιφέρειας. Πιο συγκεκριμένα στο Ν.Λαρίσης έχουμε μια μικρή υπεροχή των αρρένων στις ηλικίες 0-14 και 45-59 ενώ υπεροχή των θηλέων στις ηλικίες 25-44 και άνω των 60 ετών. Στο Ν.Μαγνησίας βέβαια δεν παρουσιάζονται διαφορές τόσο ευδιάκριτες, εκτός εκείνης στις ηλικίες των 60 και άνω που η υπεροχή των γυναικών είναι ευδιάκριτη. Στον Ν.Τρικάλων η υπεροχή των αρρένων παρουσιάζεται στις ηλικίες 0-14 και 30-39 ενώ εκείνη των γυναικών ξεκινά από την ηλικία 50 ετών και άνω. Τέλος στον Ν.Καρδίτσας έχουμε υπεροχή των αρρένων στις ηλικίες 0-19 και 25-44, ενώ υπεροχή των θηλέων από την ηλικία των 45 ετών και άνω, κάτι που συμβαίνει μόνο σε αυτή την πυραμίδα.

Ηλικιακές πυραμίδες 1991

Στον συνολικό πληθυσμό της περιφέρειας Θεσσαλίας, παρατηρείται σχετικά μικρότερο εύρος της βάσης από εκείνο της πυραμίδας του 1981 και μάλιστα μικρότερο από το εύρος μεγαλύτερων ηλικιών της πυραμίδας, πράγμα που σημαίνει ότι ναι μεν έχουμε σαφώς ώριμο πληθυσμό, αλλά και ότι ο πληθυσμός γηράσκει. Ακόμη η υπεροχή της ηλικίας 10-14 στην πυραμίδα του 1991 δηλώνει ότι οι γεννήσεις μειώθηκαν ακόμη περισσότερο από τις αντίστοιχες του 1981. Γενικά μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι δεν υπάρχουν μεγάλες ανεξήγητες εσοχές ή όμοιες με εκείνες του '81 στις ηλικίες 20-30, που ίσως σημαίνει ότι σταμάτησε πλέον αυτή η τάση της μετακίνησης νέων ανθρώπων στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Όσον αφορά τα δύο φύλα, όπως φαίνεται και στην πυραμίδα που ακολουθεί, υπάρχει μια μικρή υπεροχή του ανδρικού στις ηλικίες 0-24 καθώς και γύρω στα 50, κάτι που αντιστρέφεται όσο προχωρούμε προς μεγαλύτερες ηλικίες όπως άνω των 60 ετών.

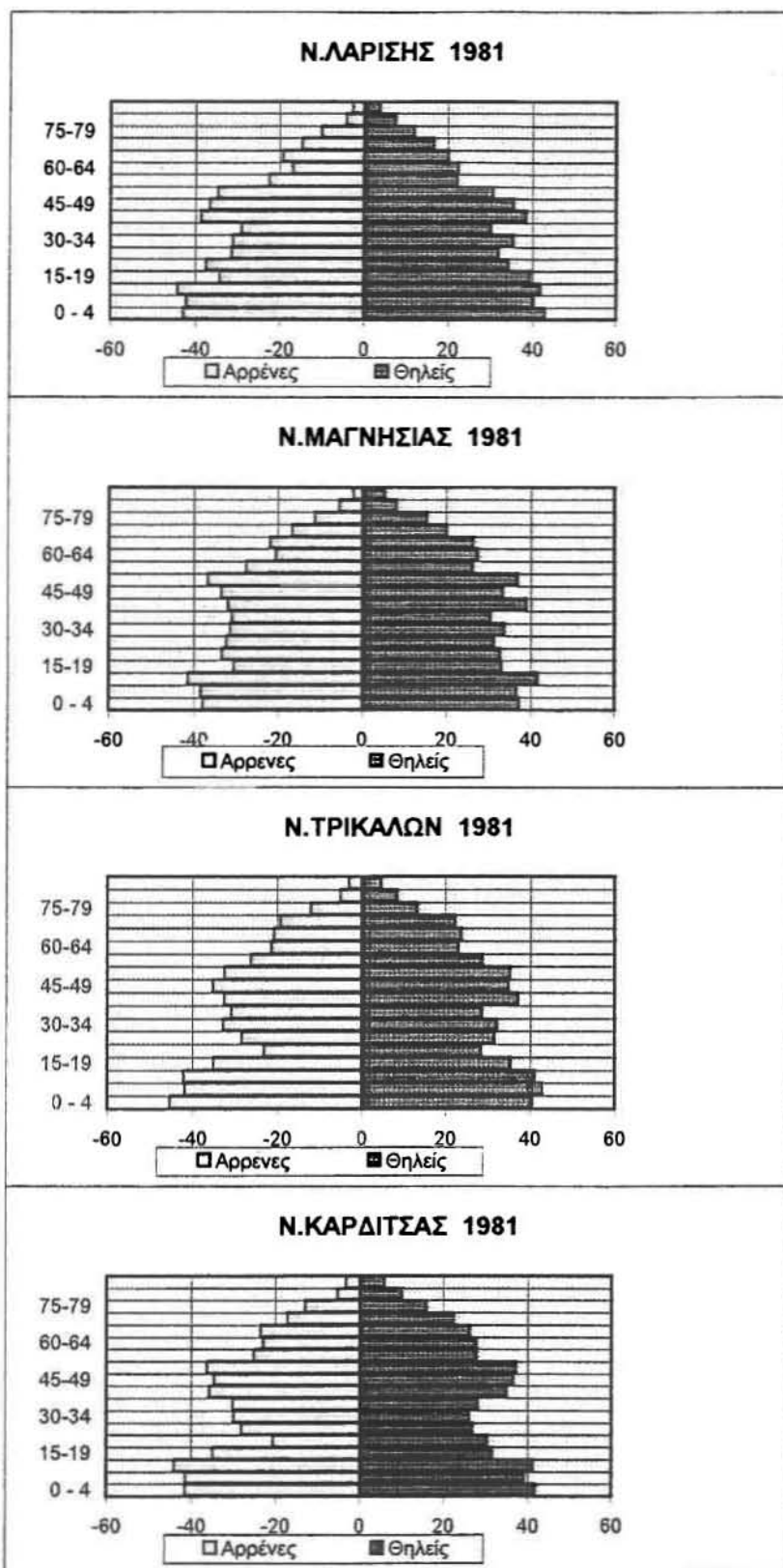
Στους νομούς της περιφέρειας Θεσσαλίας οι αντίστοιχες ηλικιακές πυραμίδες για το 1991 είναι παρόμοιες με αυτή της περιφέρειας (βλέπε επόμενη σελίδα). Πιο συγκεκριμένα σε όλες παρατηρείται το μεγαλύτερο εύρος στην ηλικία 10-14 και αρκετά μεγάλα στις ηλικίες

50-60, αποδεικνύοντας το γεγονός ότι οι γεννήσεις μειώθηκαν και ο πληθυσμός συνεχώς "γεράζει".

Ως προς την διάρθρωση του πληθυσμού κατά φύλο στον Ν.Λαρίσης υπερέχει το ανδρικό φύλο στις ηλικίες 0-24 και 45-54 ενώ το γυναικείο στις ηλικίες άνω των 60, στο Ν.Μαγνησίας και στις ηλικίες 0-24 υπερέχει το ανδρικό, στις μεγάλες άνω των 50 ετών οι γυναίκες. Τέλος στον Ν.Τρικάλων οι άρρενες υπερέχουν σε όλες τις ηλικίες από 0 έως 59 και οι γυναίκες στις επόμενες, ενώ στον Ν.Καρδίτσας στις νεαρές ηλικίες 0-14 και 25-49 οι άνδρες είναι περισσότεροι και οι γυναίκες υπερέχουν στις ηλικίες άνω των 60 ετών.

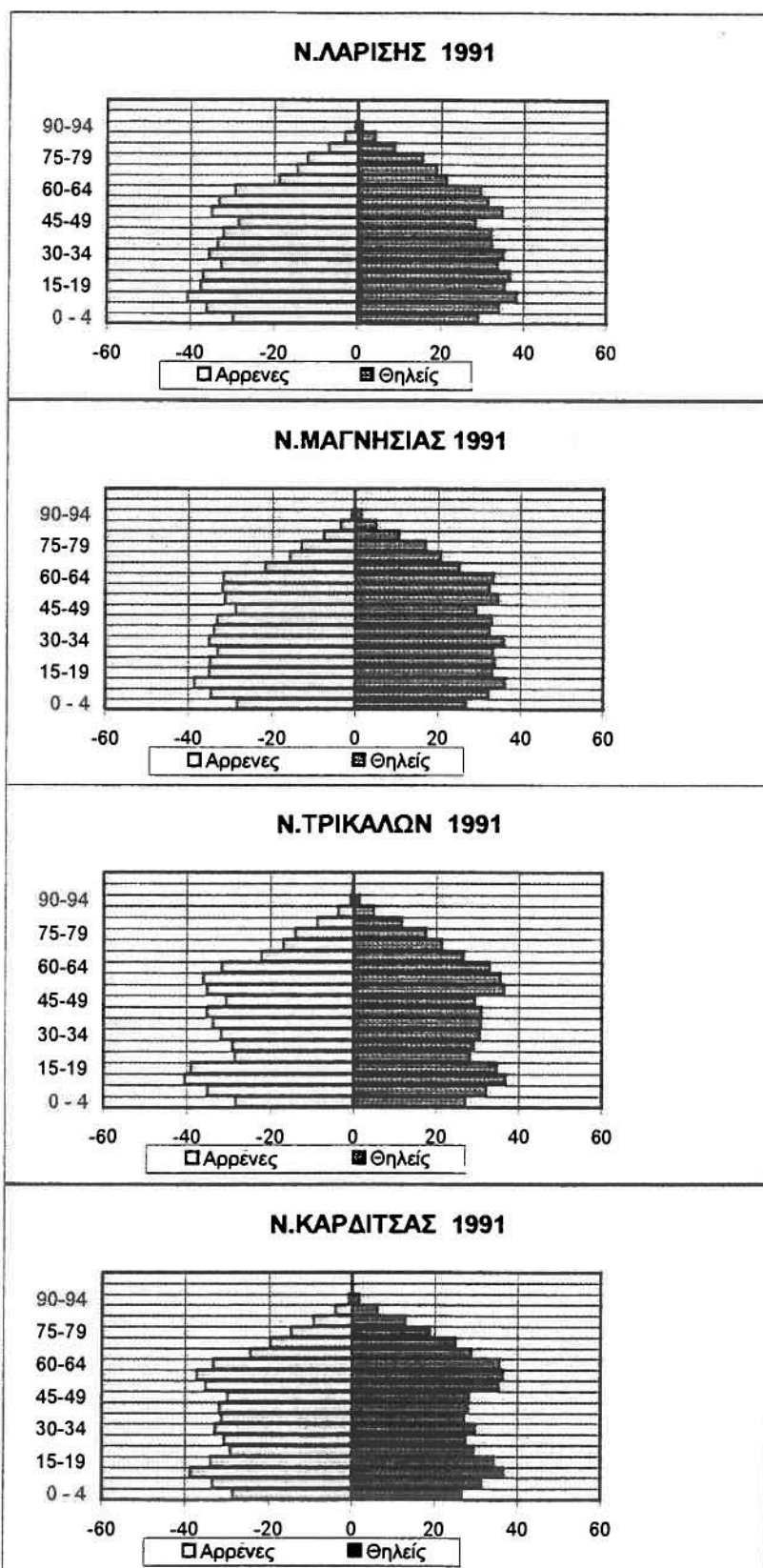
Ακολουθούν οι ηλικιακές πυραμίδες των νομών της περιφέρειας Θεσσαλίας για το έτος 1981 και 1991, όπου φαίνονται όσα ειπώθηκαν παραπάνω.

ΗΛΙΚΙΑΚΕΣ ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ 1981

ΠΟΣΟΣΤΑ-ΕΠΙ ΤΙΣ %

ΗΛΙΚΙΑΚΕΣ ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ 1991

ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙ ΤΙΣ %ο

3.3.2.4 Δημογραφικοί δείκτες

Η επιστήμη της Δημογραφίας χρησιμοποιεί κάποιους βασικούς "δείκτες" για να μελετήσει τη δομή του πληθυσμού. Οι δείκτες αυτοί προσφέρουν πληροφορίες για το επίπεδο της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης του πληθυσμού. Έτσι λοιπόν υπολογίζονται πέντε δείκτες για τα απογραφικά έτη 1981 και 1991.

* Ο δείκτης μη ενεργού πληθυσμού ως προς το συνολικό πληθυσμό που είναι ο εξής:
 $[P(0-14)+(65+)/P]*100$ και δηλώνει το σύνολο του πληθυσμού που δε θα μπορούσε να απασχοληθεί, αν παρίστατο ανάγκη.

Ακόμη η κατανομή του πληθυσμού σε τρεις μεγάλες ομάδες ηλικιών [P(0-14) παιδικός, P(15-64) ενεργός ή παραγωγικός, P(65+) γεροντικός] επιτρέπει τον υπολογισμό σημαντικών δεικτών όπως το δείκτη εξάρτησης και το δείκτη γήρανσης του πληθυσμού καθώς και τον δείκτη αντικατάστασης. Πιο συγκεκριμένα:

- * Ο δείκτης εξάρτησης εκφράζεται από τον τύπο: $[P(0-14)+P(65+)/P(15-64)]*100$ και δείχνει πόσοι συντηρούμενοι (παιδες και γέροντες) αντιστοιχούν σε 100 άτομα του ενεργού πληθυσμού ή διαφορετικά δείχνει το βάρος που φέρνει ο ενεργός πληθυσμός σε μια δεδομένη στιγμή. Όσο υψηλότερος ο δείκτης τόσο μεγαλύτερο το βάρος που φέρνει ο ενεργός πληθυσμός. Όταν ο δείκτης κατεβαίνει, αυτό σημαίνει ότι ο ενεργός πληθυσμός έχει αυξημένη δυνατότητα αποταμίευσης και επομένως επένδυσης. Ο χαμηλός δείκτης εξάρτησης θεωρείται έτσι ένδειξη ικανοποιητικής προοπτικής για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.
- * Ο δείκτης γήρανσης που δίνεται από τον τύπο: $[P(65+)/P(0-14)]*100$, φανερώνει τη σχέση μεταξύ των δύο κατηγοριών συντηρούμενου πληθυσμού και δείχνει πόσοι συντηρούμενοι γέροντες αναλογούν σε 100 συντηρούμενους νέους. Όσο μικρότερος ο δείκτης, τόσο ο πληθυσμός ωριμάζει ή και γεράζει.
- * Ο δείκτης αντικατάστασης που δείχνει κατά πόσο ο εξερχόμενος, λόγω γήρανσης, πληθυσμός από τις ηλικίες του ενεργού πληθυσμού, αντικαθίσταται από τον παιδικό πληθυσμό που ενηλικιώνεται και δίνεται από τον τύπο $[P(10-14)/P(60-64)]*100$.

Τέλος άλλο δημογραφικό στοιχείο που υπολογίζεται είναι ο βαθμός γηρασμού που είναι το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 65+ προς το συνολικό πληθυσμό.

Έτσι, μετά τους υπολογισμούς, βάσει των παραπάνω τύπων και των στοιχείων της ΕΣΥΕ για τα έτη 1981 και 1991, δημιουργήθηκε ο παρακάτω πίνακας και αφορά τον πληθυσμό της Περιφέρειας Θεσσαλίας για τα αντίστοιχα έτη:

Πίνακας 3.3.2.4: Δημογραφικοί δείκτες (%)

Έτη	Μη ενεργός πληθυσμός ως προς το συνολικό	Δείκτης Εξάρτησης	Δείκτης Γήρανσης	Δείκτης Αντικατάστασης	Βαθμός Γηρασμού
1981	37,51	60,02	51,24	189,76	12,71
1991	34,41	52,47	71,04	121,15	14,29

Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε

Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι ο μη ενεργός ή μη παραγωγικός πληθυσμός της περιφέρειας μειώνεται, όπως άλλωστε και ο δείκτης εξάρτησης, πράγμα που σημαίνει ότι αυξάνεται η επενδυτική δυνατότητα του ενεργού πληθυσμού. Όσον αφορά τον δείκτη γήρανσης παρατηρείται άνοδος, που επιβεβαιώνει όσα αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με την ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού δηλαδή το γεγονός ότι ο πληθυσμός γηράσκει, κάτι που φαίνεται και από τον βαθμό γηρασμού, που επίσης αυξάνεται. Τέλος, ο δείκτης αντικατάστασης μειώνεται, δηλαδή ο γεροντικός πληθυσμός να μεν αντικαθίσταται από τον νεανικό (121,15%) αλλά όχι κατά το ποσοστό του 1981 που ήταν ακόμη μεγαλύτερο.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί φαίνεται η διαχρονική εξέλιξη των δεικτών στην περιφέρεια Θεσσαλίας, οπότε μπορούν να γίνουν καλύτερα αντιληπτές οι παραπάνω παρατηρήσεις.

Διάγραμμα 3.3.2.4

3.3.2.5 Πυκνότητα πληθυσμού

Η πυκνότητα πληθυσμού σε μια περιοχή μπορεί να θεωρηθεί και ως ένας δείκτης κοινωνικής ευημερίας, ενώ ταυτόχρονα δείχνει την πίεση που υπάρχει σε αυτή για επέκταση του οικιστικού χώρου.

Η πυκνότητα του πληθυσμού (κατά τ.χλμ.) κατά νομό, στη περιφέρεια και στο σύνολο της χώρας για τα έτη 1961-91, είναι η εξής:

Πίνακας 3.3.2.5: Πυκνότητα του πληθυσμού σε τ.χλμ.

Χωρικές Ενότητες	Έτη			
	1961	1971	1981	1991
Ν.Λαρίσης	43	43	47	50
Ν.Μαγνησίας	62	61	69	75
Ν.Τρικάλων	43	39	40	41
Ν.Καρδίτσας	58	51	47	48
Π.Θεσσαλίας	49	47	50	52
Ελλάδα	64	67	74	78

Πηγή: Επilogή, Ελληνική Οικονομία, 1995

Φαίνεται, λοιπόν, ότι με εξαίρεση το Ν.Μαγνησίας που πλησιάζει τις πυκνότητες που παρουσιάζονται στο σύνολο της χώρας, και είναι μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες των άλλων χωρικών ενοτήτων, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι γενικότερα στην περιφέρεια, βρίσκονται σε αρκετά καλά επίπεδα.

Αξιοσημείωτο ακόμη είναι ότι ενώ στους νομούς Λάρισας και Μαγνησίας συνεχώς αυξάνεται, στους άλλους δύο μειώνεται και ιδιαίτερα στο Ν.Καρδίτσας.

3.3.2.6 Φυσική κίνηση

Στο παρακάτω διάγραμμα 3.3.2.6, που έγινε βάσει του πίνακα που ακολουθεί, μπορούμε να παρατηρήσουμε την διαχρονική πορεία τριών βασικών παραγόντων της φυσικής κίνησης, για την δομή του πληθυσμού, δηλαδή τις γεννήσεις, τους θανάτους και τους γάμους που έλαβαν μέρος στην περιφέρεια Θεσσαλίας από το 1961 έως το 1991.

Γίνεται φανερό ότι οι γεννήσεις όπως και οι γάμοι έχουν μειωθεί. Βέβαια παρουσιάζονται κάποιες αυξομειώσεις τόσο στις γεννήσεις όσο και στους γάμους μεταξύ διαδοχικών ετών, αλλά η γενική τάση είναι η μείωση. Όσον αφορά τους θανάτους βλέπουμε μία ανοδική πορεία, γεγονός που αν συνδυασθεί με την αντίστοιχη μείωση των γεννήσεων, έχει σαν αποτέλεσμα την συνεχή μείωση του ισοζυγίου γεννήσεις-θάνατοι, όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα. Το γεγονός βέβαια μη ύπαρξης αρνητικού ισοζυγίου είναι θετικό, με κάποιες επιφυλάξεις καθώς αν συνεχιστεί αυτή η παρατηρούμενη τάση μείωσης των γεννήσεων και αύξηση των θανάτων, δεν μπορούμε να ελπίζουμε ότι αυτό θα είναι εφικτό και για τα επόμενα χρόνια.

Διάγραμμα 3.3.2.6

Πίνακας 3.3.2.6 Φυσική κίνηση Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Έτη	Γεννήσεις	Θάνατοι	Γεν.- Θαν.	Γάμοι
1961	12934	4540	8394	5840
1962	12671	4886	7785	5625
1963	12394	4887	7507	5869
1964	12600	4979	7621	6233
1965	12381	4935	7446	6474
1966	12618	4871	7747	5937
1967	13147	5169	7978	6525
1968	12880	5190	7690	5365
1969	12309	5111	7198	5585
1970	11481	5355	6126	5124
1971	10930	5162	5768	5269
1972	10395	5476	4919	4474
1973	10249	5553	4696	5255
1974	10621	5212	5409	4933
1975	10393	5624	4769	5409
1976	10389	5711	4678	4722
1977	10507	5930	4577	5317
1978	10749	5794	4955	5369
1979	11054	5882	5172	5692
1980	10804	6227	4577	4817
1981	10194	6352	3842	4941
1982	9955	6366	3589	4736
1983	9506	6878	2628	4861
1984	9259	6481	2778	3972
1985	8638	6744	1894	4310
1986	8255	6545	1710	4030
1987	7785	6631	1154	4383
1988	7925	6563	1362	3415
1989	7438	6922	516	4069
1990	7404	6691	713	3926
1991	7230	7049	181	4160

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

3.3.2.7 Μετανάστευση

Το φαινόμενο της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης είναι αρκετά γνωστό στον ελληνικό χώρο. Από το 1951 έως το 1961 παρουσιάζονται οι πρώτες μεταναστευτικές κινήσεις προς τα μεγάλα αστικά κέντρα και το εξωτερικό. Το ποσοστό όμως των μεταναστών μειώνεται από το 1971 και μετά. Έτσι η καθαρή μετανάστευση προς το εξωτερικό ανέρχεται συνολικά σε 604.000 στις δεκαετίες 1951-71. Όσον αφορά τη μετανάστευση προς το εσωτερικό της Ελλάδας, εκτιμάται ότι πάνω από 2 εκατ. Έλληνες μετακινήθηκαν την περίοδο 1951-81 προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Το 71% και το 66% αυτών προέρχεται από αγροτικές και ημιαστικές περιοχές αντίστοιχα.

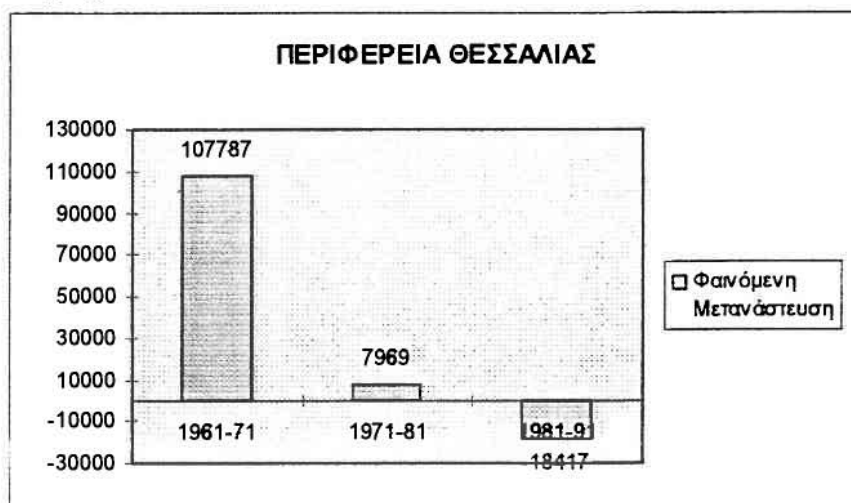
Το γεγονός από την άλλη ότι το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι εξαιρετικά επιλεκτικό, έχει σαν αποτέλεσμα την αφαίμαξη ατόμων σε περιφερειακό επίπεδο και μάλιστα ατόμων που στην πλειοψηφία τους είναι κάτω των 35 ετών. Άτομα δηλαδή οικονομικά ενεργά που εγκαταλείπουν τον τόπο τους με σκοπό την απόκτηση κάποιου υψηλότερου εισοδήματος και γενικότερα την επίτευξη καλύτερων συνθηκών ζωής. Φυσικά η περιφέρεια Θεσσαλίας δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση του παραπάνω φαινομένου όπως φαίνεται και στην συνέχεια.

Προχωρώντας, επειδή δεν υπάρχουν συγκεκριμένες καταγραφές του αριθμού των μεταναστών για την περίοδο 1961-1991, γι' αυτό θα αρκεστούμε στα υπάρχοντα στοιχεία και θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε την φαινόμενη μετανάστευση, προς και από την περιφέρεια σε αυτή την περίοδο. Πιο συγκεκριμένα με βάση τους υπολογισμούς του πίνακα 3.3.2.7 προκύπτει η φαινόμενη μετανάστευση, που παρουσιάζεται στο διάγραμμα 3.3.2.7.

Πίνακας 3.3.2.7: Φαινόμενη μετανάστευση στη δεκαετία 1981-91.

Περίοδος	Γεννήσεις	Θάνατοι	Γεν. - Θάν.	Διαφορά Πληθυσμού	Φαινόμενη Μετανάστευση
1961-71	125415	49923	75492	-32295	107787 ;
1971-81	106091	56571	49520	41551	7969
1981-91	93589	73222	20367	38784	-18417

Διάγραμμα 3.3.2.7

Οπότε η κατάσταση της φαινόμενης μετανάστευσης κατά τις τρεις δεκαετίες που μελετάμε είναι η εξής: υπάρχει μια εκροή του πληθυσμού στην περιφέρεια Θεσσαλίας της τάξης των 107.787 ατόμων στην δεκαετία 1961-71 και 7.969 ατόμων στην δεκαετία 1971-81. Αντίθετα την επόμενη δεκαετία, 1981-91 παρατηρείται εισροή στην περιφέρεια της τάξης των 18.364 ατόμων.

Βλέπουμε λοιπόν να επιβεβαιώνονται όσα περιγράφηκαν παραπάνω σχετικά με την μετανάστευση. Αναλυτικότερα, κατά την δεκαετία 1961-71, ένας μεγάλος αριθμός εγκαταλείπει την ιδιαίτερη πατρίδα του προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας ή στο εξωτερικό αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον. Από την άλλη, στην επόμενη δεκαετία η εκροή πληθυσμού είναι πολύ μικρότερη, γεγονός που δείχνει ότι πλέον περνάμε σε μια πιο συνειδητοποιημένη έξοδο. Τέλος, στην δεκαετία 1981-91 έχουμε το φαινόμενο της εισροής πληθυσμού στην περιφέρεια, που αν και μικρή, δείχνει από την μία, ότι οι αποφάσεις για εγκατάλειψη της ιδιαίτερης πατρίδας παίρνονται πιο δύσκολα και υπεύθυνα, καθώς και ότι ίσως ο αριθμός των παλιννοστούντων ίσως αυξάνει. Ας μη ξεχνάμε βέβαια την αύξηση της ανεργίας στα μεγάλα αστικά κέντρα, το νέφος, την κυκλοφοριακή συμφόρηση που αποτελούν σίγουρα ανασταλτικούς παράγοντες για όποιον θέλει να εγκαταλείψει τον τόπο του. Από την άλλη, σίγουρα η ανάπτυξη του τομέα της βιομηχανίας και γενικότερα του δευτερογενή αλλά και τριτογενή τομέα στην περιφέρεια κατά την περίοδο που εξετάζουμε, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι συνετέλεσε στην συγκράτηση του πληθυσμού.

Θα ήταν επιθυμητό αυτή η κατάσταση που παρουσιάζεται την τελευταία δεκαετία να συνεχιστεί, ώστε να βοηθήσει στην ανάπτυξη της περιφέρειας αλλά, και γενικότερα στην ισόρροπη ανάπτυξη της χώρας.

Ας σημειωθεί, τέλος, ότι σύμφωνα με τις Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1988-92 του ΚΕΠΕ, η πληθυσμιακή εκροή στο σύνολο του πληθυσμού της περιφέρειας, στις αρχές της δεκαετίας του '80, φθάνει το 3,36%. Ενδοπεριφερειακά τη μεγαλύτερη μεταναστευτική εκροή παρουσιάζει ο Ν.Καρδίτσας (8,93% του συνολικού πληθυσμού), ακολουθεί ο Ν.Τρικάλων με 6,14% του συνολικού πληθυσμού και ο Ν.Λαρίσης με 2,11% του συνόλου της περιφέρειας. Στο Ν.Μαγνησίας παρατηρείται αντίθετα εισροή παλιννοστούντων. Αναφορικά με την κατανομή των μεταναστών κατά φύλο, το γυναικείο φαίνεται να πλήττεται περισσότερο, ενώ κατά ηλικία εκείνες των 20 με 44 (6,19%) και ακολουθούν οι ηλικίες 0-19 με ποσοστό 3,23%. Ακόμη, το μεγαλύτερο ποσοστό αναχωρήσεων προέρχεται στη Θεσσαλία από τις αγροτικές (5,95%) ενώ ακολουθούν οι αστικές με 4,15%.

3.4 Οικονομικά Χαρακτηριστικά

3.4.1 Απασχόληση

3.4.1.1 Εργατικό δυναμικό

Σε αυτό το σημείο θα μελετήσουμε το εργατικό δυναμικό της περιφέρειας Θεσσαλίας και των νομών αυτής, για τα έτη 1981 και 1991. Παράλληλα θα γίνει και μία σύγκριση με εκείνο του συνόλου της χώρας για τα αντίστοιχα έτη.

Στους πίνακες 3.4.1.1α και 3.3.4.1β, φαίνεται ότι ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός στην περιφέρεια Θεσσαλίας, αυξάνεται ενώ οι απασχολούμενοι μειώνονται, κάτι φυσικά που επιβεβαιώνει την αύξηση της ανεργίας στην δεκαετία 1981-91. Η αύξηση της ανεργίας, φυσικά, παρατηρείται και στον κάθε νομό της περιφέρειας, το οποίο διαφαίνεται από το ποσοστό ανέργων προς τους οικονομικά ενεργούς, αντιμετωπίζοντας μεγαλύτερο πρόβλημα ο Ν.Τρικάλων και ο Ν.Μαγνησίας, ενώ ακολουθούν ο Ν.Λαρίσης και ο Ν.Καρδίτσας. Όσον αφορά το σύνολο της χώρας το 1981, η ανεργία παρουσιάζεται μεγαλύτερη από το σύνολο της περιφέρειας και από τους νομούς ξεχωριστά, ενώ το 1991 οι νομοί Μαγνησίας και Τρικάλων το ξεπερνούν.

Πίνακας 3.4.1.1α: Συνολικός πληθυσμός και εργατικό δυναμικό το 1981.

Χωρικές ενότητες	Πληθυσμός	Ενεργοί	Απασχολούμενοι	Ανεργοί	%ενεργών	%Ανερ./Ενεργ.
Νομός Λαρίσης	254295	91599	87788	3811	36,02	4,16
Νομός Μαγνησίας	182222	63187	60661	2526	34,68	4,00
Νομός Τρικάλων	134207	50791	48674	2117	37,85	4,17
Νομός Καρδίτσας	124930	56725	55089	1636	45,41	2,88
Περιφέρεια Θεσσαλίας	695654	262302	252212	10090	37,71	3,85
Σύνολο Ελλάδας	9740417	3543797	3388518	155279	36,38	4,38

Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Πίνακας 3.4.1.1β: Συνολικός πληθυσμός και εργατικό δυναμικό το 1991.

Χωρικές ενότητες	Πληθυσμός	Ενεργοί	Απασχολούμενοι	Ανεργοί	%ενεργών	%Ανερ./Ενεργ.
Νομός Λαρίσης	270612	102658	95386	7272	37,94	7,08
Νομός Μαγνησίας	198434	69322	63212	6110	34,93	8,81
Νομός Τρικάλων	138538	49039	45034	4005	35,40	8,89
Νομός Καρδίτσας	126854	44915	41842	3073	35,41	6,84
Περιφέρεια Θεσσαλίας	734438	265934	245474	20460	36,21	7,69
Σύνολο Ελλάδας	10259900	3885623	3571426	314197	37,87	8,09

Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Ακολουθεί διάγραμμα όπου φαίνονται καλύτερα τα στοιχεία για το εργατικό δυναμικό των νομών και της περιφέρειας Θεσσαλίας για το έτος 1991.

Διάγραμμα 3.4.1.1β

3.4.1.2 Απασχόληση κατά τομείς δραστηριότητας. Σύνθεση οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Οι μεταβολές στην οικονομία μιας περιοχής αντικατοπτρίζονται και στις ανάλογες μεταβολές της διάρθρωσης της απασχόλησης.

Είδαμε, λοιπόν τα στοιχεία σχετικά με το εργατικό δυναμικό, δηλαδή τους ενεργούς, τους απασχολούμενους και τους ανέργους της περιφέρειας Θεσσαλίας, και των νομών της ξεχωριστά, για τα έτη 1981 και 1991. Το επόμενο βήμα, είναι να μελετήσουμε πως ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατανέμεται σε κάθε τομέα παραγωγής, και συγκεκριμένα στους τρεις βασικούς τομείς δραστηριότητας, που είναι ο πρωτογενής, ο δευτερογενής και ο τριτογενής, και παράλληλα να παρακολουθήσουμε τις εξελίξεις στη δεκαετία 1981-91 σχετικά με την σύνθεσή του.

Στους πίνακες (3.4.1.2α και 3.4.1.2β) που ακολουθούν, καθώς και στα διαγράμματα (3.4.1.2α και 3.4.1.2β), φαίνεται η γενική τάση μείωσης του ποσοστού του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στον πρωτογενή τομέα και αύξηση στον τριτογενή τομέα, ενώ μια πιο σταθερή εξέλιξη έχουμε στον δευτερογενή τομέα. Καταλαβαίνουμε λοιπόν, ότι αλλάζει γενικότερα η οικονομική δομή των νομών και κατ' επέκταση της περιφέρειας, καθώς παρατηρείται μια "μετακίνηση" των ενεργών από τις γεωργικές, κτηνοτροφικές εργασίες σε εκείνες του τριτογενή τομέα, που είναι οι διάφορες υπηρεσίες.

Αναλυτικότερα, στο Ν.Λαρίσης η σύνθεση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού αλλάζει, καθώς το 1981 το μεγαλύτερο ποσοστό ενεργών ήταν στον πρωτογενή, ενώ το 1991 είναι στον τριτογενή τομέα. Στο Ν.Μαγνησίας το μεγαλύτερο ποσοστό ενεργών ήταν στον δευτερογενή και τριτογενή και το 1991 σαφώς στον τριτογενή. Στο Ν.Τρικάλων το αντίστοιχο ποσοστό το 1981 ήταν στον πρωτογενή και το 1991 μοιράζεται με τον τριτογενή, και τέλος, στο Ν.Καρδίτσας, αν και μειώθηκε αρκετά, παρέμεινε στον πρωτογενή τομέα δραστηριότητας. Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι ως προς τον δευτερογενή τομέα το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στο Ν.Μαγνησίας (ίσως λόγω τουρισμού, βιομηχανίας και λοιπών υπηρεσιών), ακολουθεί ο Ν.Λαρίσης, ο Ν.Τρικάλων και τέλος ο Ν.Καρδίτσας. Στο επίπεδο της περιφέρειας η σύνθεση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού αλλάζει από τον

πρωτογενή στον τριτογενή τομέα δραστηριότητας, ενώ ο δευτερογενής μειώνεται αλλά παραμένει στην δεύτερη θέση.

Όσον αφορά τα ποσοστά του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στον πρωτογενή τομέα στους νομούς Λαρίσης, Μαγνησίας, Τρικάλων και Καρδίτσας το 1981 ήταν 41,39%, 24,45%, 53,83% και 66,97% αντίστοιχα, ενώ το 1991 είναι 30,80%, 15,57%, 32,44% και 44,05%, δηλαδή σαφώς μειωμένα. Κάτι ανάλογο φυσικά παρουσιάζεται και στο επίπεδο της περιφέρειας, που από 45,25% μειώνεται σε 29,37%.

Ακόμη, βλέποντας τον πίνακα 3.4.1.2γ, παρατηρούμε ότι η μέση ετήσια απασχόληση στη βιομηχανία-βιοτεχνία στο σύνολο της περιφέρειας αυξάνεται από το 1978-84 ενώ μειώνεται στην επόμενη περίοδο 1984-88. Το ίδιο συμβαίνει και στους νομούς Λαρίσης και Τρικάλων, ενώ στους άλλους δύο συνεχώς αυξάνεται.

Πίνακας 3.4.1.2α

Απασχόληση κατά τομείς δραστηριότητας το 1981							
Χωρικές ενότητες	Ενεργοί	Πρωτογενής	Ποσοστό	Δευτερογενής	Ποσοστό	Τριτογενής	Ποσοστό
Νομός Λαρίσης	91599	37915	41,39	22402	24,46	26070	28,46
Νομός Μαγνησίας	63187	15447	24,45	20796	32,91	20791	32,90
Νομός Τρικάλων	50791	27341	53,83	9238	18,19	12275	24,17
Νομός Καρδίτσας	56725	37991	66,97	7138	12,58	9873	17,41
Π.Θεσσαλίας	262302	118694	45,25	59574	22,71	69009	26,31

Πίνακας 3.4.1.2β

Απασχόληση κατά τομείς δραστηριότητας το 1991							
Χωρικές ενότητες	Ενεργοί	Πρωτογενής	Ποσοστό	Δευτερογενής	Ποσοστό	Τριτογενής	Ποσοστό
Νομός Λαρίσης	102658	31615	30,80	21294	20,74	39839	38,81
Νομός Μαγνησίας	69322	10796	15,57	16967	24,48	32684	47,15
Νομός Τρικάλων	49039	15906	32,44	8996	18,34	18269	37,25
Νομός Καρδίτσας	44915	19787	44,05	6240	13,89	15368	34,22
Π.Θεσσαλίας	265934	78104	29,37	53497	20,12	106160	39,92

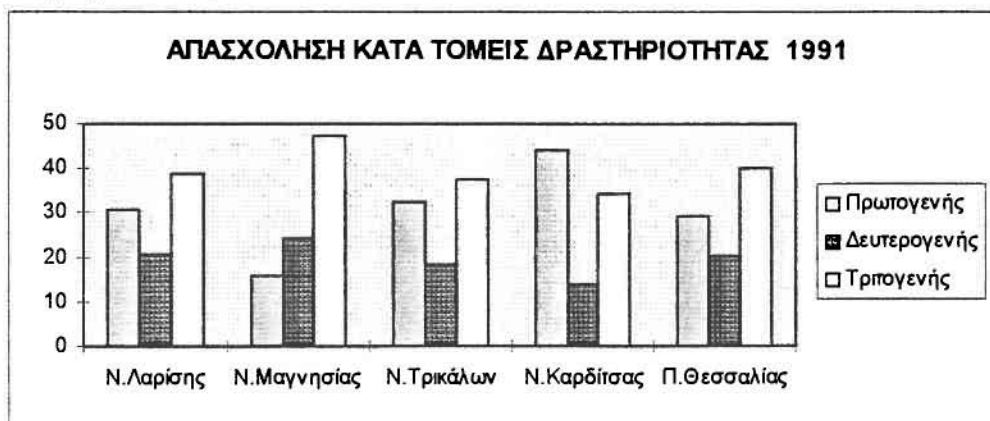
Πίνακας 3.4.1.2γ

Μέση Ετήσια Απασχόληση στη Βιομηχανία-Βιοτεχνία			
Χωρικές ενότητες	1978	1984	1988
Νομός Λαρίσης	14731	17271	17122
Νομός Μαγνησίας	14788	16829	14612
Νομός Τρικάλων	4878	5092	5633
Νομός Καρδίτσας	3174	3516	3830
Περιφέρεια Θεσσαλίας	37571	42708	41197

Διάγραμμα 3.4.1.2α

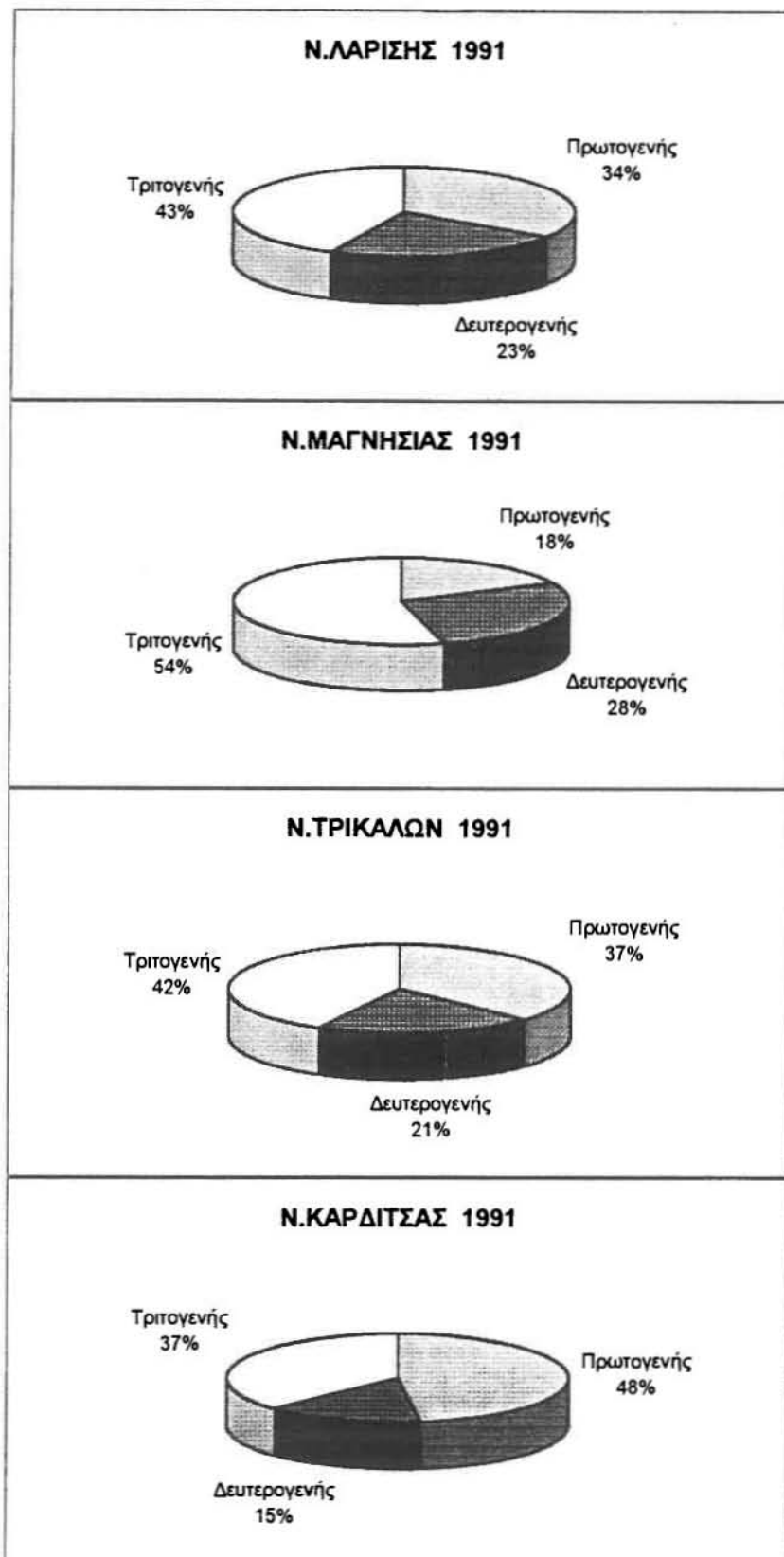
Διάγραμμα 3.4.1.2β

Ακολουθούν οι πίτες σύμφωνα με τη διάρθρωση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού των νομών ως προς τους τρεις βασικούς τομείς δραστηριότητας για το 1991, δείχνοντας καλύτερα την σημερινή κατάσταση.

Απασχόληση κατά τομείς δραστηριότητας το 1991

5

3.4.2 Οικονομικά στοιχεία

3.4.2.1 Εγχώριο προϊόν

Για το ακαθάριστο προϊόν κατά τομείς υπάρχουν καταρχήν στοιχεία σε επίπεδο περιφέρειας και χώρας για τα έτη 1970, 1980 και 1988 σε σταθερές τιμές 1970 και σε εκατομμύρια δραχμές.

Στην περιφέρεια Θεσσαλίας, το 1970 ο τριτογενής τομέας καταλαμβάνει την πρώτη θέση (38,4%), ενώ ακολουθεί ο πρωτογενής (36%) με πολύ μικρή διαφορά, και στην τρίτη θέση βρίσκεται ο δευτερογενής (25,6%). Το 1980 εκείνο που παρατηρείται είναι μία πτώση του ακαθάριστου προϊόντος σε όλους τους τομείς εκτός του δευτερογενούς (βλέπε πίνακα 3.4.2.1α). Η διαφορά από το 1970, είναι ότι τώρα το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνει ο τριτογενής τομέας (36,9%) και ακολουθούν οι άλλοι δύο με πρώτο τον δευτερογενή (32,7%). Τέλος, το 1988 μόνο το τριτογενής τομέας παρουσιάζει αύξηση (42,5%), ενώ οι άλλοι δύο μειώνονται. Αναλυτικότερα, ο πρωτογενής τομέας στην Περιφέρεια συμμετέχει στην παραγωγή του Ακαθάριστου Προϊόντος με ποσοστό 27,77%, ο δευτερογενής τομέας με ποσοστό 29,73%, ενώ αριθμός των βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων ανέρχεται σε 9.175 και η μέση ετήσια απασχόληση σε 41.197.

Όσον αφορά το σύνολο της Ελλάδας, στην διάρκεια της πρώτης περιόδου την πρώτη θέση κατέχει ο τριτογενής τομέας που καλύπτει το 50,4%, ακολουθεί ο δευτερογενής με ποσοστό 31,4% και τελευταίος έρχεται ο πρωτογενής με ποσοστό 18,2%. Στη δεύτερη περίοδο και τρίτη περίοδο ο τριτογενής τομέας αυξάνεται σε 53,1% και 55,6% αντίστοιχα και πρωτογενής μειώνεται σε 14,5% και 13,6% αντίστοιχα. Ο δευτερογενής τομέας αυξάνεται το 1980 (32,4%) και μειώνεται το 1988 (30,8%).

Συγκρίνοντας την περιφέρεια με το σύνολο της χώρας, βλέπουμε ότι η δεύτερη καταλαμβάνει μεγαλύτερο ποσοστό στον τριτογενή και δευτερογενή τομέα, κάτι που δεν συμβαίνει και στον πρωτογενή τομέα όπου η περιφέρεια υπερέχει.

Πίνακας 3.4.2.1α

Ακαθάριστο προϊόν κατά τομείς	1980				1988			
	Π.Θεσσαλίας	%	Ελλάδα	%	Π.Θεσσαλίας	%	Ελλάδα	%
Πρωτογενής τομέας	7949	30,36	60499	14,49	8069	27,77	63509	13,64
Δευτερογενής τομέας	8578	32,76	135486	32,45	8639	29,73	143507	30,82
Τριτογενής τομέας	9659	36,89	221525	53,06	12346	42,49	258609	55,54
Σύνολο	26186	100,00	417510	100,00	29054	100,00	465625	100,00

Πηγή: ΚΕΠΕ

Ενδοπεριφερειακά, τα σχετικά στοιχεία για το 1990 δείχνουν ότι, ο Ν.Μαγνησίας παρουσιάζεται ως ο κατ' εξοχήν βιομηχανικός νομός (με ποσοστό 39,36% του προϊόντος να αντιστοιχεί στους κλάδους των ορυχείων, της μεταποίησης, του ηλεκτρισμού και τω

κατασκευών), ενώ οι άλλοι τρεις νομοί υπερέχουν στον πρωτογενή τομέα. Αναλυτικότερα, στο Ν.Λαρίσης είναι δεύτερος ως προς τη συμμετοχή του στο δευτερογενή τομέα στο συνολικό προϊόν του λόγω του αναπτυγμένου κλάδου της μεταποίησης (16,70%), ο πρωτογενής τομέας φθάνει το 34,09% και ο τριτογενής κυριαρχεί με ποσοστό 38,89% στο προϊόν.

Σήμερα οι δύο παραπάνω νομοί θεωρούνται ως φθίνουσες περιοχές λόγω της παρατεινόμενης βιομηχανικής κρίσης ιδιαίτερα στο Ν.Μαγνησίας όπου έχει κλείσει το σύνολο των μεταλλουργικών βιομηχανιών. Οι υπάρχουσες ΒΙ.ΠΕ. στους νομούς αυτούς δεν θεωρείται ότι μπορούν να στηρίξουν άμεσα μια βιομηχανική ανάκαμψη.

Ο πλέον γεωργικός νομός της περιοχής είναι ο Ν.Καρδίτσας όπου ο πρωτογενής τομέας παράγει το 47,10% του συνολικού προϊόντος, και από την άλλη ο Ν.Τρικάλων με το μεγαλύτερο αναλογικά ποσοστό στο προϊόν του τριτογενή τομέα το οποίο είναι 45,78%, ενώ ο πρωτογενής κυμαίνεται στο 35,49% ποσοστό σημαντικά μεγαλύτερο του αντίστοιχου της χώρας. Και στους δύο νομούς ο κλάδος της μεταποίησης έχει μηδαμινή παρουσία στη διαμόρφωση του προϊόντος των νομών ενώ αντίθετα σημαντική είναι η παρουσία του κλάδου των κατασκευών.

Τέλος, το ακαθάριστο περιφερειακό προϊόν παρουσιάζει άνοδο διαχρονικά με αύξηση όλων των τομέων, όπως άλλωστε φαίνεται και παρακάτω. Αναλυτικότερα το συνολικό ΑΕΠ της περιφέρειας από 5,84% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας αυξάνεται σε 6,24% μέσα στη περίοδο 1970-88. Ακόμη ο πρωτογενής τομέας αναδεικνύεται και σε αυτό το σημείο ως βασικός παραγωγικός τομέας της περιφέρειας.

Πίνακας 3.4.2.1β: Ποσοστό ως προς το συνολικό ΑΕΠ της χώρας

Ακαθάριστο περιφερειακό προϊόν κατά τομείς	Περιφέρεια Θεσσαλίας		
	1970	1980	1988
Πρωτογενής τομέας	11,53	13,14	12,71
Δευτερογενής τομέας	4,77	6,33	6,02
Τριτογενής τομέας	4,44	4,36	4,77
Σύνολο	5,84	6,27	6,24

Πηγή: ΚΕΠΕ

Σχετικά με τη χωρική διάρθρωση της κατανομής του ΑΕΠ της περιφέρειας κατά τη δεκαετία του '80 ενδοπεριφερειακά, ο Ν.Λαρίσης αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο τμήμα του ξεπερνώντας το 40% του συνολικού ΑΕΠ της περιφέρειας, ακολουθεί ο Ν.Μαγνησίας με ποσοστά που κινούνται μεταξύ 27% και 32%, ο Ν.Καρδίτσας με ποσοστά 18,8% έως 15,8% και ο Ν.Τρικάλων με τη μικρότερη συμμετοχή που κυμαίνεται μεταξύ 15,1% και 16,7%.

3.4.2.2 Εισόδημα

Ως εθνικό εισόδημα εννοείται το σύνολο των αμοιβών των συντελεστών της παραγωγής στην διάρκεια μιας περιόδου (συνήθως ετήσιας) για την συμβολή τους στην

παραγωγή, μέσα σε μια κοινωνική οικονομία. Το εθνικό εισόδημα διακρίνεται σε ακαθάριστο και καθαρό. Στο ακαθάριστο εθνικό εισόδημα περιλαμβάνονται όλες οι αμοιβές, ανεξαρτήτως αν αφορούν το εσωτερικό της χώρας ή το εξωτερικό. Αν όμως περιοριστούν οι αμοιβές σε αυτές των συντελεστών παραγωγής, στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα, τότε προκύπτει το ακαθάριστο εγχώριο εισόδημα.

Το εθνικό εισόδημα βρίσκεται στο επίκεντρο του παγκόσμιου οικονομικού ενδιαφέροντος. Ο βαθμός ετήσιας αύξησης του εθνικού εισοδήματος, δείχνει και το βαθμός οικονομικής πρόοδου της χώρας.

Αν διαιρεθεί το εθνικό εισόδημα μιας χώρας με τον πληθυσμό της προκύπτει το μέσο "κατά κεφαλήν" εισόδημα, το οποίο χρησιμοποιείται σαν κριτήριο για την ένταξη μιας χώρας στην κατηγορία, των πολύ ανεπτυγμένων χωρών, των αναπτυσσόμενων ή υπανάπτυκτων χωρών, των οικονομικά καθυστερημένων και των πολύ φτωχών.

Αρχίζοντας με το κατά κεφαλήν εισόδημα, διαθέσιμο ιδιωτικό και ιδιωτικό εθνικό, τα στοιχεία που υπάρχουν για την περιφέρεια, τους νομούς της και το σύνολο της χώρας, για το πρώτο αφορούν τα έτη 1971 και 1981 ενώ για το δεύτερο και το 1961.

Πίνακας 3.4.2.α: Κατά κεφαλήν εισόδημα σε δρχ.

Χωρικές Ενότητες	Διαθέσιμο Ιδιωτικό Εισόδημα			Ιδιωτικό Εθνικό Εισόδημα		
	1961	1971	1981	1961	1971	1981
Ν. Λαρίσης	-	26191	166182	11949	25153	161176
Ν. Μαγνησίας	-	27644	169328	11927	25934	156654
Ν. Τρικάλων	-	24143	152971	7024	20696	138728
Ν. Καρδίτσας	-	23315	168917	7122	21527	153995
Π. Θεσσαλίας	-	25554	164949	9858	23714	154371
Ελλάδα	-	30919	180737	11678	30156	179040

Πηγή: Επιλογή, Ελληνική Οικονομία, 1995.

Παρατηρώντας τον πίνακα γίνεται φανερό ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα παρουσιάζει σημαντική αύξηση τόσο στην περιφέρεια όσο και στο σύνολο της χώρας, ενώ η σύγκρισή τους μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι στην Θεσσαλία είναι χαμηλότερο.

Όσον αφορά τις καταθέσεις, για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα, για τα έτη 1987 έως 1991, παρουσιάζουν επίσης σταθερή ανοδική πορεία, με τις καταθέσεις ταμειωτηρίου να υπερισχύουν της προθεσμίας σε απόλυτα μεγέθη.

Πίνακας 3.4.2.β

Καταθέσεις ταμειωτηρίου σε εκατ.δρχ.	Έτη						
	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Περιφέρεια Θεσσαλίας	156733	196702	253957	295201	337561	362845	427689
Σύνολο Ελλάδας	3021259	3849822	4852456	5549242	6228899	69153499	7709723

Πηγή ΚΕΠΕ

Πίνακας 3.4.2.2γ

Καταθέσεις προθεσμίας σε εκατ.δρχ.	Έτη						
	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Περιφέρεια Θεσσαλίας	63295	78666	91773	100593	101108	107148	113004
Σύνολο Ελλάδας	1385144	1634765	1902233	2024127	2010546	2052567	1943933

Πηγή ΚΕΠΕ

Πίνακας 3.4.2.2δ: Καταθέσεις σε εκατ.δρχ.

Χωρικές Ενότητες	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου			Καταθέσεις Προθεσμίας			Σύνολο καταθέσεων		
	1987	1991	1993	1987	1991	1993	1987	1991	1993
Ν.Λαρίσης	62462	133822	163277	24644	38879	43624	89885	180808	213674
Ν.Μαγνησίας	45486	94693	127083	17513	26319	30786	64743	127224	164227
Ν.Τρικάλων	26736	58487	72489	13289	23303	24429	40828	84410	100116
Ν.Καρδίτσας	22049	50559	64840	8479	12607	14165	31200	65349	82923
Π.Θεσσαλίας	156733	337561	427689	63925	101108	113004	226656	457791	560940
Ελλάδα	3021259	6228899	7709723	1385144	2010546	1943933	4620927	8726821	10365356

3.4.2.3 Επενδύσεις

Είναι γενικά αποδεκτό σήμερα, ότι η συνολική οικονομική επίδοση μιας περιοχής και ο χαρακτηρισμός της οικονομίας της ως προοδευούσας αντανακλάται κατεξοχήν στην ποσοτική και ποιοτική στάθμη των επενδύσεων που πραγματοποιούνται.

Οι επενδύσεις έχουν πολύπλευρες και πολλαπλές επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική ζωή της περιοχής, καθώς προσφέρουν νέες ευκαιρίες απασχόλησης και περιορίζουν έτσι την ανεργία, επιταχύνουν τη διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης, έχουν σοβαρές αναδιανεμητικές επιπτώσεις στις παραγωγικές τάξεις και τις διάφορες περιοχές, ενώ αποτελούν τον ασφαλέστερο αγωγό για την προαγωγή της τεχνολογικής προόδου με την ενσωμάτωση στην παραγωγική διαδικασία της προχωρημένης τεχνολογίας.

Στην συγκεκριμένη, τώρα, περιοχή μελέτης και ότι αφορά τις επενδύσεις φαίνονται στους παρακάτω πίνακες. Οι επενδύσεις του Ν.1262/82 κατά τομέα αποδεικνύουν ότι ο δευτερογενής τομέας αποτελεί το κύριο πεδίο επενδύσεων στη Θεσσαλία, ακολουθεί ο πρωτογενής και τελευταίος ο τριτογενής, ενώ στο σύνολο της χώρας ο τριτογενής ξεπερνά τον πρωτογενή, κάτι που μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι ο πρωτογενής για την Θεσσαλία είναι αρκετά σημαντικός τομέας.

Πίνακας 3.4.2.3α

Επενδύσεις του Ν.1262/82 κατά τομέα %	Περιφέρεια Θεσσαλίας	Σύνολο Ελλάδας
Πρωτογενής τομέας	11,3	8,15
Δευτερογενής τομέας	80,22	67,82
Τριτογενής τομέας	8,48	24,03

Πηγή ΚΕΠΕ

Οι επενδύσεις το 1981, αν χωριστούν όπως βλέπουμε και παρακάτω σε ιδιωτικές και δημόσιες, μπορούμε να επισημάνουμε το ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο των ιδιωτικών έναντι των δημοσίων.

Πίνακας 3.4.2.3β: Επενδύσεις σε εκατ. δρχ. (1981)

Χωρικές Ενότητες	Σύνολο επενδύσεων	Ποσοστό	Ιδιωτικές επενδύσεις	Ποσοστό επί συνόλου	Δημόσιες επενδύσεις	Ποσοστό επί συνόλου
Ν.Λαρίσης	11976	41,24	8846	39,35	3130	47,74
Ν.Μαγνησίας	8931	30,76	7354	32,71	1577	24,05
Ν.Τρικάλων	4107	14,14	3156	14,04	951	14,50
Ν.Καρδίτσας	4023	13,85	3124	13,90	899	13,71
Π.Θεσσαλίας	29037	100,00	22480	100,00	6557	100,00
Ελλάδα	413027		318620		94407	

Πηγή ΚΕΠΕ

Όσον αφορά τις ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά φορέα το 1980, παρατηρούμε το ίδιο φαινόμενο, δηλαδή οι ιδιωτικές υπερτερούν κατά πολύ των δημοσίων, κάτι που είναι ιδιαίτερα έντονο στην Θεσσαλία σε σχέση με το σύνολο της χώρας.

Πίνακας 3.4.2.3γ

Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά φορέα (1980)	Περιφέρεια Θεσσαλίας	Ποσοστό	Σύνολο Ελλάδας	Ποσοστό
Ιδιωτικές	18824	82,76	299601	78,51
Δημόσιες	3921	17,24	82019	21,49
Σύνολο	22745	100	381620	100

Πηγή ΚΕΠΕ

3.4.2.4 Δημοσιονομικά στοιχεία

Η μελέτη ορισμένων δημοσιονομικών στοιχείων βοηθά στην κατανόηση και στον προσδιορισμό του επιπέδου οικονομικής ευημερίας σε κάθε περιοχή. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητη η μελέτη αυτών στην υπό μελέτη περιφέρεια. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζονται οι φόροι άμεσοι και έμμεσοι, ο αριθμός των φορολογουμένων, το δηλωθέν εισόδημα, οι εισπράξεις δημοσίων ταμείων και οι πληρωμές για τα έτη που φαίνονται παρακάτω:

Πίνακας 3.4.2.4α: Φόροι σε εκατ. δρχ.

Χωρικές Ενότητες	Έμμεσοι Φόροι				Άμεσοι Φόροι			
	1987	1989	1991	1993	1987	1989	1991	1993
Ν.Λαρίσης	8857	9566	14671	22416	4929	6135	9705	11895
Ν.Μαγνησίας	26261	26488	49517	72675	4041	5500	8856	10178
Ν.Τρικάλων	1863	2242	4761	6752	1459	1831	2974	4034
Ν.Καρδίτσας	1453	1645	2464	3823	1333	1528	2518	3076
Π.Θεσσαλίας	38434	39941	71413	105666	11762	14994	24053	29183
Ελλάδα	1134814	1356982	2327657	3132885	427374	560893	997730	13199817

Πίνακας 3.4.2.4β: Δημόσια Ταμεία, Εισπράξεις-Πληρωμές (σε εκατ.δρχ.)

Χωρικές Ενότητες	Εισπράξεις Δημοσίων Ταμείων				Πληρωμές Δημοσίων Ταμείων			
	1987	1989	1991	1992	1987	1989	1991	1992
Ν.Λαρίσης	14764	16391	25754	30765	11743	17118	32300	33941
Ν.Μαγνησίας	31393	33003	60309	79769	7654	11196	18075	18799
Ν.Τρικάλων	3484	4256	8295	9748	5122	7806	11968	13404
Ν.Καρδίτσας	2944	3311	5317	5604	4633	7119	10794	11362
Π.Θεσσαλίας	52585	56961	99675	125886	29152	63758	73137	77506
Ελλάδα	1649489	2007040	3477607	4316936	923946	1246525	2017479	2076817

Πίνακας 3.4.2.4γ

Χωρικές Ενότητες	Αριθμός Φορολογουμένων				Δηλωθέν εισόδημα (σε εκατ.δρχ.)			
	1987	1989	1991	1992	1987	1989	1991	1992
Ν.Λαρίσης	47324	51124	61895	67499	42028	67583	108811	126876
Ν.Μαγνησίας	39918	44403	50890	54365	38614	61422	95535	110724
Ν.Τρικάλων	17278	18884	23107	25891	15444	23970	37748	44567
Ν.Καρδίτσας	13914	15394	19492	22205	12080	19251	31348	37859
Π.Θεσσαλίας	118434	129805	155384	169960	108166	172226	273442	320026
Ελλάδα	2324250	2521529	2904160	3096420	2398188	3675240	5627578	6473341

Πηγή: Επιλογή, Ελληνική Οικονομία, 1995.

3.5 Δομή Παραγωγικού Συστήματος

Σε αυτό το σημείο θα αναλυθεί η υφιστάμενη κατάσταση των αγροτικών (γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία) και των μη αγροτικών (εξόρυξη, βιομηχανία-βιοτεχνία, εμπόριο, υπηρεσίες, τουρισμός) δραστηριοτήτων της περιφέρειας Θεσσαλίας.

3.5.1 Τομέας αγροτικών δραστηριοτήτων

Οι αγροτικές δραστηριότητες, και ιδιαίτερα η γεωργία, είναι από τις πιο βασικές δραστηριότητες της περιφέρειας, όπως άλλωστε θα διαπιστωθεί και από την περαιτέρω ανάλυση. Είναι γεγονός βέβαια, ότι η περιφέρεια Θεσσαλίας είναι από τις πιο δυναμικές περιφέρειες στον τομέα της γεωργίας, τόσο λόγω των μορφολογικών και κλιματολογικών συνθηκών όσο και λόγω εξοπλισμού. Ας σημειωθεί ότι το σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων στη Θεσσαλία αποτελεί το 12,5% των συνολικών καλλιεργήσιμων εκτάσεων στην Ελλάδα, και μάλιστα το 51,88% αυτών είναι αρδευόμενες (στοιχεία 1993).

3.5.1.1 Γεωργία

Τα στοιχεία που είναι διαθέσιμα από την Ε.Σ.Υ.Ε. και εξετάζονται, για την περιφέρεια και τους νομούς της ξεχωριστά, αφορούν τα έτη 1993 και 1994 για την γεωργική γη, ενώ το 1994 για τις διάφορες καλλιέργειες (εκτάσεις που καλύπτουν), ποτιστικές και μη.

Πιο συγκεκριμένα, στον πίνακα 3.5.1.1α που ακολουθεί, φαίνεται η γεωργική γη των χωρικών ενοτήτων που μας ενδιαφέρουν κατά υψομετρική ζώνη, για τα έτη 1993 και 1994, και δείχνουν την μικρή αύξησή της σχεδόν σε όλες τις ενότητες εκτός εκείνης του Ν.Μαγνησίας και του Ν.Τρικάλων, όπου έχουμε κάποια μικρή μείωση. Ακόμη, φαίνεται ότι η γεωργική γη στο Ν.Λαρίσης είναι η μεγαλύτερη στο σύνολο της περιφέρειας, με δεύτερη του Ν.Καρδίτσας και ακολουθούν οι άλλοι δύο.

Πίνακας 3.5.1.1α : Κατανομή γεωργικής γης κάθε Νομού κατά υψομετρική ζώνη και σύνολο αυτής για τα έτη 1993-94 (σε στρέμματα)

Υψομετρικές Ζώνες	Ν.Λαρίσης		Ν.Μαγνησίας		Ν.Τρικάλων		Ν.Καρδίτσας		Π.ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	
	Γεωργική γη		Γεωργική γη		Γεωργική γη		Γεωργική γη		Γεωργική γη	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994
Πεδινά	1787979	1788858	448401	448130	332735	331651	909021	911680	3478136	3480319
Ημιορεινές	398024	399725	234113	234113	111935	111680	53160	53160	797232	798678
Ορεινές	209196	210091	200177	200377	164046	161885	135729	134337	709148	706690
Σύνολο	2395199	2398674	882691	882620	608716	605216	1097910	1099177	4984516	4985687

Επεξεργασία στοιχείων Ε.Σ.Υ.Ε.

Όσον αφορά τις καλλιέργειες στην περιφέρεια, παρατηρούμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό είναι ποτιστικές (52,50%), γεγονός που αποδεικνύει τη σημαντικότητα της γεωργίας

στην περιοχή και τις πολλές δυνατότητες, που δίνει για εκμετάλλευση και απόδοση μεγάλης παραγωγής.

Ακόμη, χωρίζοντας τις καλλιέργειες σε αροτραίες, κηπευτική γη, δενδρώδεις καλλιέργειες, αμπέλους και εκείνες που είναι σε αγρανάπαυση, προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι αροτραίες (81,89%), ακολουθούν οι δενδρώδεις (10,78%), η κηπευτική γη (1,75%), οι άμπελοι (1,33%), ενώ σε αγρανάπαυση έχουμε ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 4,25%. Την ίδια κατανομή έχουμε και στις ποτιστικές, χωρίς βέβαια να υπάρχουν καλλιέργειες σε αγρανάπαυση (βλέπε πίνακες 3.5.1.1β και 3.5.1.1γ καθώς και τις πίτες που ακολουθούν).

Προχωρώντας τη μελέτη για τη γεωργία, έγινε μια πιο αναλυτική κατηγοριοποίηση των καλλιεργειών (σύμφωνα με τις εκτάσεις) σε σιτηρά, βιομηχανικά, κτηνοτροφικά και αρωματικά φυτά, σε όσπρια, λαχανικά, πεπονοειδή και πατάτες, και τέλος σε ανθόκηπους και θερμοκήπια. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. για το 1994, που φαίνονται στον πίνακα 3.5.1.1δ, βλέπουμε την κατάσταση που επικρατεί στην περιφέρεια, ενώ επιχειρείται μια σύγκριση που αφορά τους νομούς, σχετικά με την παραπάνω κατηγοριοποίηση (ακολουθούν οι σχετικές πίτες). Πιο συγκεκριμένα, στο επίπεδο της περιφέρειας τα σιτηρά είναι στη πρώτη θέση (67%), με τα βιομηχανικά φυτά δεύτερα (27%), και ακολουθούν τα κτηνοτροφικά (4%), τα πεπονοειδή και τα λαχανικά (1%), και τέλος με πολύ μικρά ποσοστά (σχεδόν 0%) τα υπόλοιπα.

Από την άλλη, η σύγκριση των νομών σχετικά με το ποσοστό σε κάθε είδος στο σύνολο της περιφέρειας, η οποία επιχειρείται και μπορεί να θεωρηθεί και σαν μια αδρομερή εξειδίκευση των νομών, μας δίνει την εξής εικόνα: Ο *N.Λαρίσης* έχει ένα προβάδισμα στα βιομηχανικά (42%) και κτηνοτροφικά φυτά (35%), καθώς και στα λαχανικά (36%), αλλά και στα πεπονοειδή και τις πατάτες (45%), ο *N.Μαγνησίας* υπερέχει στα σιτηρά (51%), κατά πολύ στα αρωματικά φυτά (94%) και στους ανθόκηπους και τα θερμοκήπια (61%), ο *N.Τρικάλων* στα όσπρια (36%), ενώ ο *N.Καρδίτσας* χωρίς να υπερέχει σε κάποιο είδος κατέχει τη δεύτερη θέση στα βιομηχανικά (40%) και κτηνοτροφικά φυτά (30%) μετά το νομό Λαρίσης, καθώς και στα όσπρια (32%) μετά το νομό Τρικάλων.

Πίνακας 3.5.1.1β: Έκταση των καλλιεργειών των Νομών της Περιφέρειας Θεσσαλίας κατά υψομετρική ζώνη και σύνολο αυτών (σε στρέμματα).

Κατανομή Καλλιεργειών	Αροτραίες καλλιέργειες	Κηπευτική γη	Δενδρώδεις καλλιέργειες	Άμπελοι-σταφ/λοι	Αγροανάπαυση 1-5 ετών	Γενικό σύνολο
Πεδινά	1656893	20415	73279	24568	16900	4941764
Ημιορεινές	297702	7464	69939	12585	12997	838141
Ορεινές	106570	5103	46905	5171	46854	312283
Ν.Λαρίσης (Σύνολο)	2061165	32982	190123	42324	76751	6092188
Πεδινά	336927	16759	76711	3155	15159	448711
Ημιορεινές	78350	2183	121164	468	31948	234113
Ορεινές	50030	1909	129693	878	17867	200377
Ν.Μαγνησίας (Σύνολο)	465307	20851	327568	4501	64974	883201
Πεδινά	309765	12489	4396	3020	3032	332702
Ημιορεινές	105790	1726	605	1152	2741	112014
Ορεινές	128357	4396	9184	4205	16380	162522
Ν.Τρικάλων (Σύνολο)	543912	18611	14185	8377	22153	607238
Πεδινά	890196	10874	944	4752	5044	911810
Ημιορεινές	46216	403	202	2348	3991	53160
Ορεινές	83148	3838	5267	4326	39244	135823
Ν.Καρδίτσας (Σύνολο)	1019560	15115	6413	11426	48279	1100793
Περιφ.Θεσσαλίας	4089944	87559	538289	66628	212157	8683420

Πίνακας 3.5.1.1γ: Έκταση των καλλιεργειών σε ποτιστικά χωράφια των Νομών της Περιφέρειας Θεσσαλίας κατά υψομετρική ζώνη και σύνολο αυτών (σε στρέμματα).

Κατανομή Ποτιστικών Καλλιεργειών	Αροτραίες καλλιέργειες	Κηπευτική γη	Δενδρώδεις καλλιέργειες	Άμπελοι-σταφ/λοι	Αγροανάπαυση 1-5 ετών	Σύνολο Ποτιστικ.
Πεδινά	794199	20138	58042	22455	0	894834
Ημιορεινές	108690	7247	43710	10342	0	169989
Ορεινές	22912	4579	19533	1925	0	48949
Ν.Λαρίσης (Σύνολο)	925801	31964	121285	34722	0	1113772
Πεδινά	114602	16654	40464	2481	0	174201
Ημιορεινές	12315	2162	3532	26	0	18035
Ορεινές	5210	1870	49385	38	0	56503
Ν.Μαγνησίας (Σύνολο)	132127	20686	93381	2545	0	248739
Πεδινά	246298	12460	1934	441	0	261133
Ημιορεινές	84542	1726	546	292	0	87106
Ορεινές	40515	4220	5901	209	0	50845
Ν.Τρικάλων (Σύνολο)	371355	18406	8381	942	0	399084
Πεδινά	787188	10864	716	70	0	798838
Ημιορεινές	28120	403	83	430	0	29036
Ορεινές	27152	3838	1726	160	0	32876
Ν.Καρδίτσας (Σύνολο)	842460	15105	2525	660	0	860750
Περιφ.Θεσσαλίας	2271743	86161	225572	38869	0	2622345

Πίνακας 3.5.1.1γ: Έκταση καλλιεργειών κατά είδος προϊόντος των Νομών της Περ. Θεσσαλίας κατά υψομετρική ζώνη και σύνολο αυτών (σε στρέμματα).

Αναλυτική Κατανομή Καλλιεργειών	Σιτηρά	Βιομ/κά φυτά	Κτην/κά φυτά	Όσπρια Βρώσιμ.	Αρωμ/κά φυτά	Λαχ/κά	Πεπ/ειδή & πατάτες	Ανθ/ποι - Θ/κήπια
Πεδινά	1626427	705026	60916	1600	0	19919	17782	214
Ημιορεινές	201270	76924	16288	167	31	6029	3022	25
Ορεινές	75033	10512	16135	1103	1	4734	3836	0
Ν.Λαρίσης (Σύνολο)	1902730	792462	93339	2870	32	30682	24640	239
Πεδινά	2262999	101170	8358	137	0	16722	1153	370
Ημιορεινές	63813	10804	3562	45	0	2173	62	10
Ορεινές	35697	4309	7667	100	1830	1340	427	569
Ν.Μαγνησίας (Σύνολο)	2362509	116283	19587	282	1830	20235	1642	949
Πεδινά	100829	167350	28884	460		10916	12242	307
Ημιορεινές	33989	60080	5760	307	35	1714	5619	14
Ορεινές	76754	4151	42265	2742		4342	2445	13
Ν.Τρικάλων (Σύνολο)	211572	231581	76909	3509	35	16972	20306	334
Πεδινά	121530	730525	31804	338	0	10469	5999	39
Ημιορεινές	17480	25594	2924	70	0	363	148	8
Ορεινές	21933	8992	47168	2684	30	3851	2341	0
Ν.Καρδίτσας (Σύνολο)	160943	765111	81896	3092	30	14683	8488	47
Π.Θεσσαλίας	4637754	1905437	271731	9753	1927	82572	55076	1569

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε.

Σιτηρά: σιτάρι μαλακό και σκληρό, κριθάρι, βρώμη, καλαμπόκι με και χωρίς συγκαλλιέργεια, ρύζι, λοιπά.

Βιομηχανικά φυτά: καπνός, βαμβάκι, σουσάμι, ηλιάνθος, αραχίδα, σόγια, ζαχαρότευτλα, λοιπά.

Κτηνοτροφικά φυτά: για καρπό, για σανά, για γρασίδια.

Βρώσιμα όσπρια: φασόλια αμιγή και συγκαλλ/μενα, κουκιά, λαθούρια, ρεβίθια, μπιζέλια, φακή, λοιπά.

Λαχανικά: λάχανα, κουνουπίδια, πράσα, κρεμμύδια ξερά, ντομάτα για νωπή χρήση και βιομηχανική, φασολάκια χλωρά, κολοκυθάκια, λοιπά λαχανοκομικά.

Πεπονοειδή και πατάτες: πεπόνια, καρπούζια, πατάτες.

Ανθοκήπια - Θερμοκήπια: εμπορικοί ανθόκηποι, θερμοκήπια λαχανικών και ανθέων.

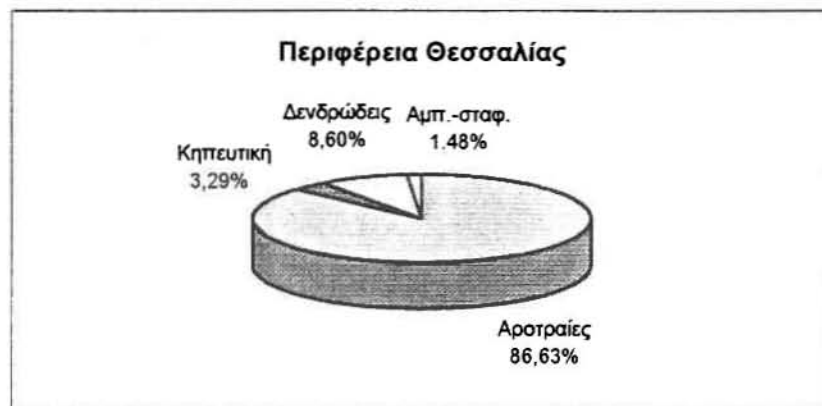
Διάγραμμα 3.5.1.1γ: Αναλυτική κατανομή κατά είδος προϊόντος.

Κατανομή εκτάσεων κατά είδος καλλιεργειών της Περιφέρειας Θεσσαλίας

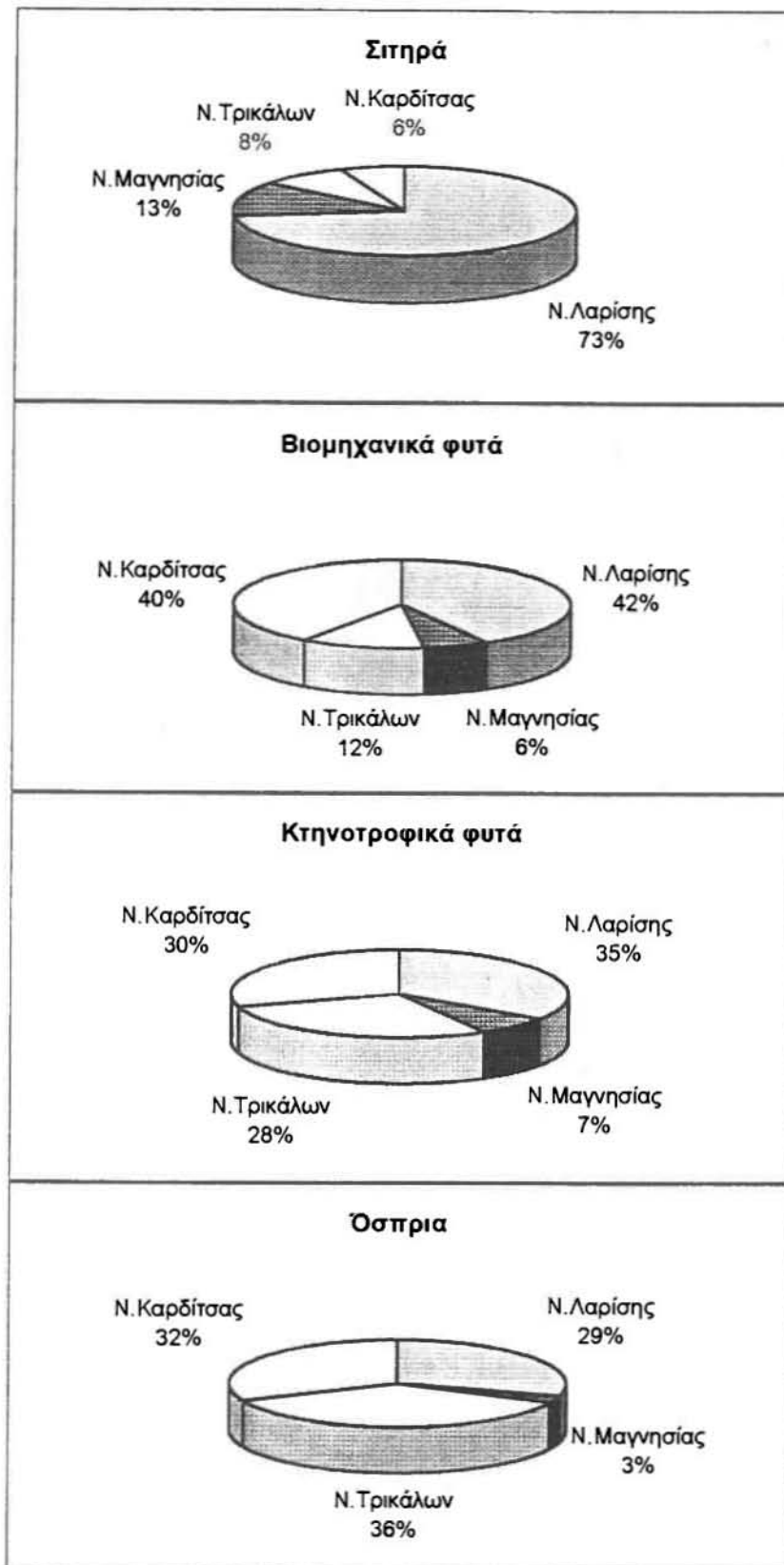
Κατανομή ποτιστικών εκτάσεων κατά είδος καλλιεργειών της Περιφέρειας Θεσσαλίας

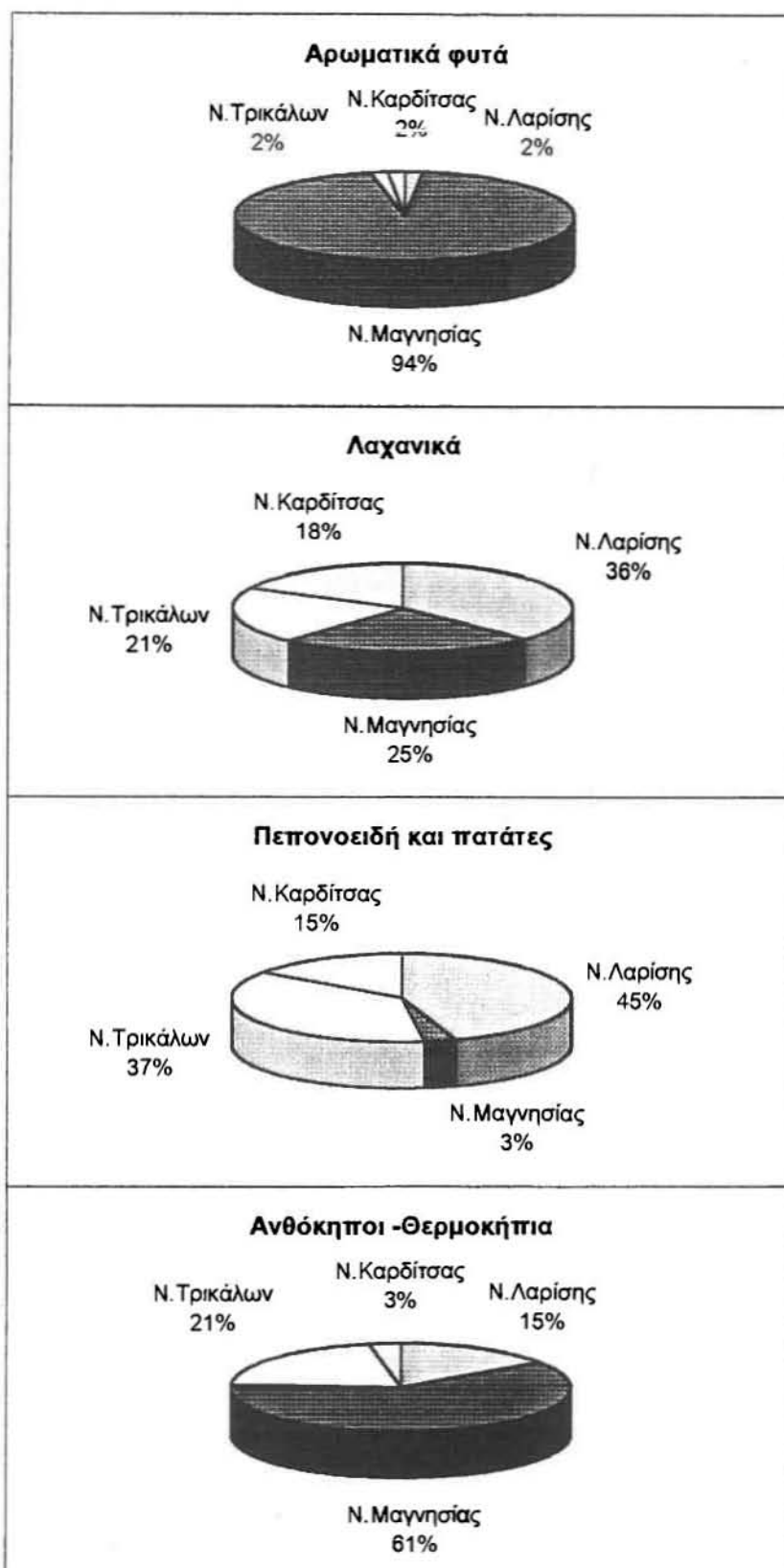
Κατανομή ποτιστικών και μη των καλλιεργήσιμων εκτάσεων στην Π.Θεσσαλίας

Κατανομή των εκτάσεων των ειδών καλλιέργειας κατά νομό

Κατανομή των εκτάσεων των ειδών καλλιέργειας κατά νομό (συνέχεια)

3.5.1.2 Κτηνοτροφία

Η κτηνοτροφία στην περιφέρεια Θεσσαλίας είναι αρκετά αναπτυγμένη, καθώς αποτελεί μια από τις σημαντικότερες περιφέρειες κυρίως στο τομέα της αιγοπροβατοτροφίας. Ας σημειωθεί βέβαια, ότι δεν υπάρχουν θεσμοθετημένοι βοσκότοποι, ενώ κάποιοι ιδιωτικοί βοσκότοποι, που υφίστανται, μειώνονται δραστικά και προσφέρονται για άλλες αποδοτικότερες χρήσεις.

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. για το έτος 1991, στο επίπεδο της περιφέρειας ως προς τον αριθμό του ζωικού κεφαλαίου, το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν τα πρόβατα και οι όρνιθες (34%), ενώ ακολουθούν οι αίγες (14%), τα περιστέρια (7%), οι χοίροι (4%), τα κουνέλια, τα βοοειδή και οι μέλισσες (2%), οι πάπιες (1%), και τέλος οι γαλοπούλες και οι χήνες με πολύ μικρά ποσοστά σχεδόν 0%. Τα παραπάνω φαίνονται στο πίνακα 3.5.1.2α που παρατίθεται καθώς και στην πίτα.

Πίνακας 3.5.1.2α: Αριθμός ζωικού κεφαλαίου, 1990.

Χωρικές Ενότητες	Βοοειδή	Χοίροι	Πρόβατα	Αίγες
Ν.Λαρίσης	23405	49964	640537	222775
Ν.Μαγνησίας	11948	20646	121494	125597
Ν.Τρικάλων	19642	43619	278284	118151
Ν.Καρδίτσας	13130	17361	210497	68832
Π.Θεσσαλίας	68125	131590	1250812	535355

συνέχεια

Χωρικές Ενότητες	Κουνέλια	Όρνιθες	Χήνες	Πάπιες	Γαλοπούλες	Περιστέρια	Κυψέλες Μελισσών
Ν.Λαρίσης	19760	410670	3893	3280	4066	113073	15610
Ν.Μαγνησίας	10110	200550	450	1230	680	3550	20605
Ν.Τρικάλων	13638	306536	2818	6887	5541	39140	16750
Ν.Καρδίτσας	15413	371520	6785	9431	4619	106285	33719
Π.Θεσσαλίας	58921	1289276	13946	20828	14906	262048	86684

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε.

Διάγραμμα: 3.5.1.2α

Η κατανομή του ζωικού κεφαλαίου κατά νομό το 1990, που φαίνεται στο πίνακα 3.5.1.2α, ενώ τα ποσοστά στις πίτες που ακολουθούν, μας δίνουν την εικόνα της εξειδίκευσης των νομών στη περιφέρεια ως προς το είδος των ζώων, που κυρίως εκτρέφονται στο καθένα. Προκύπτει, λοιπόν, ότι ο Ν.Λαρίσης κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό στα βοοειδή, στους χοίρους, στα πρόβατα, στις αίγες, στα κουνέλια, στις όρνιθες και στα περιστέρια, ο Ν.Μαγνησίας βρίσκεται δεύτερος στις αίγες και στις μέλισσες, ο Ν.Τρικάλων δεύτερος στα βοοειδή, στους χοίρους, στα πρόβατα, στις πάπιες, ενώ είναι πρώτος στις γαλοπούλες. Τέλος ο Ν.Καρδίτσας υπερέχει στις χήνες και πάπιες, στις μέλισσες, και κατέχει τη δεύτερη θέση στα κουνέλια, στις όρνιθες, στις γαλοπούλες.

Όσον αφορά την παραγωγή για το κάθε νομό στη περιφέρεια έχουμε:

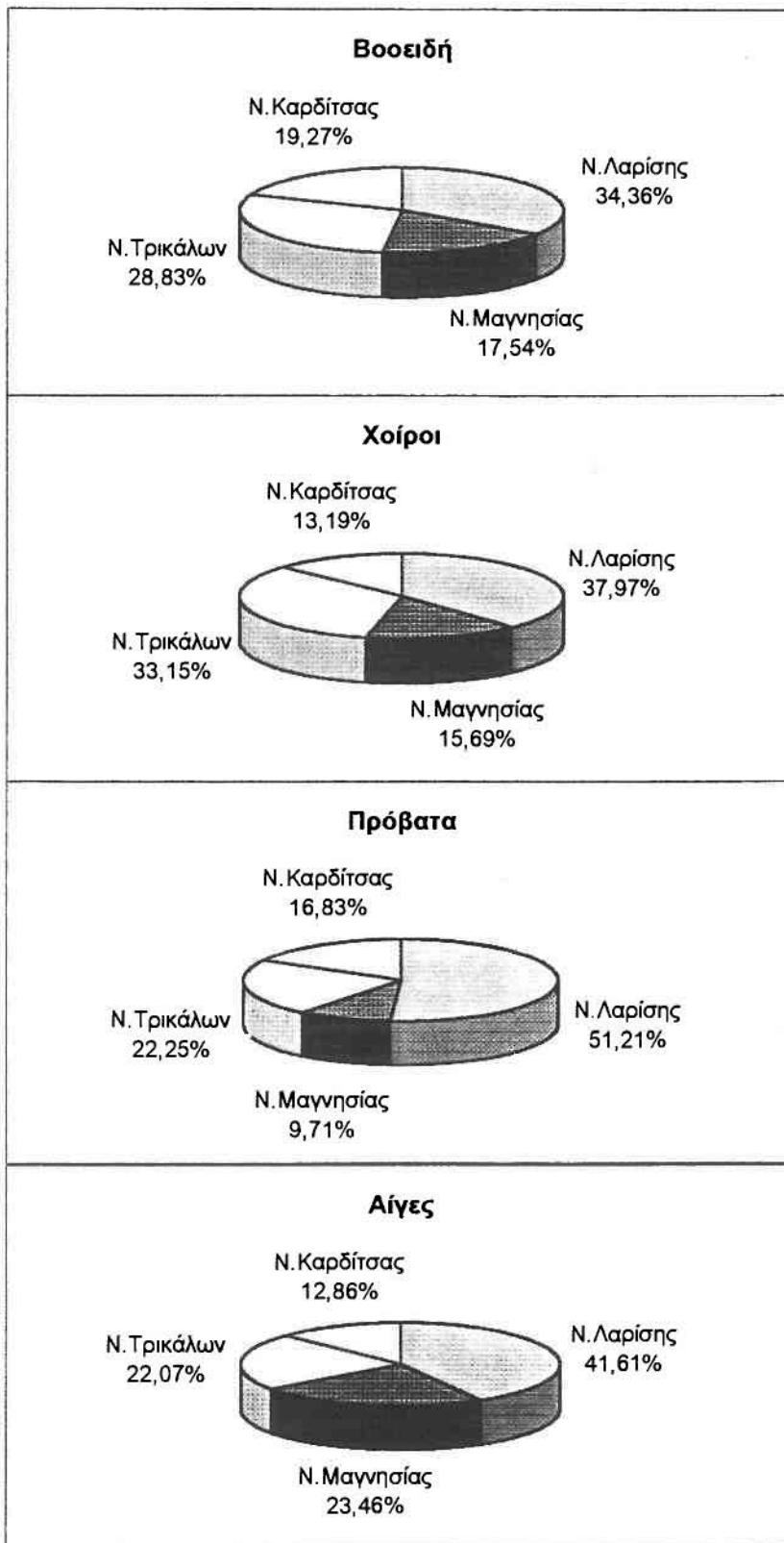
- στο Ν.Λαρίσης, η κτηνοτροφική παραγωγή είναι ένας από τους σημαντικούς του πόρους και έρχεται να συμπληρώσει εκείνους της γεωργίας, με κυρίαρχη μορφή τις οικογενειακές μικρομονάδες. Η ζωική παραγωγή συμμετέχει κατά 24% στο συνολικό ακαθάριστο εισόδημα του νομού. Η εκτατική κτηνοτροφία ασκείται στις περιοχές με υψόμετρο 250-300 μ., ενώ η εντατική στις πεδινές περιοχές του νομού. Τέλος, η εξέλιξη βασικών κτηνοτροφικών παραγωγών στο νομό δεν είναι ομοιόμορφη καθώς στις αρχές της δεκαετίας του '90 η παραγωγή αυγών μειώνεται σε σύγκριση με τα μέσα της δεκαετίας του '80, ενώ η παραγωγή κρέατος, γάλακτος και τυριού αυξάνεται.

- στο Ν.Μαγνησίας, η κτηνοτροφική παραγωγή παρουσιάζει στασιμότητα στη διάρκεια της δεκαετίας που πέρασε, καθώς η παραγωγή γάλακτος, κρέατος, τυριού και αυγών παραμένει σταθερή με μικρές αυξομειώσεις.

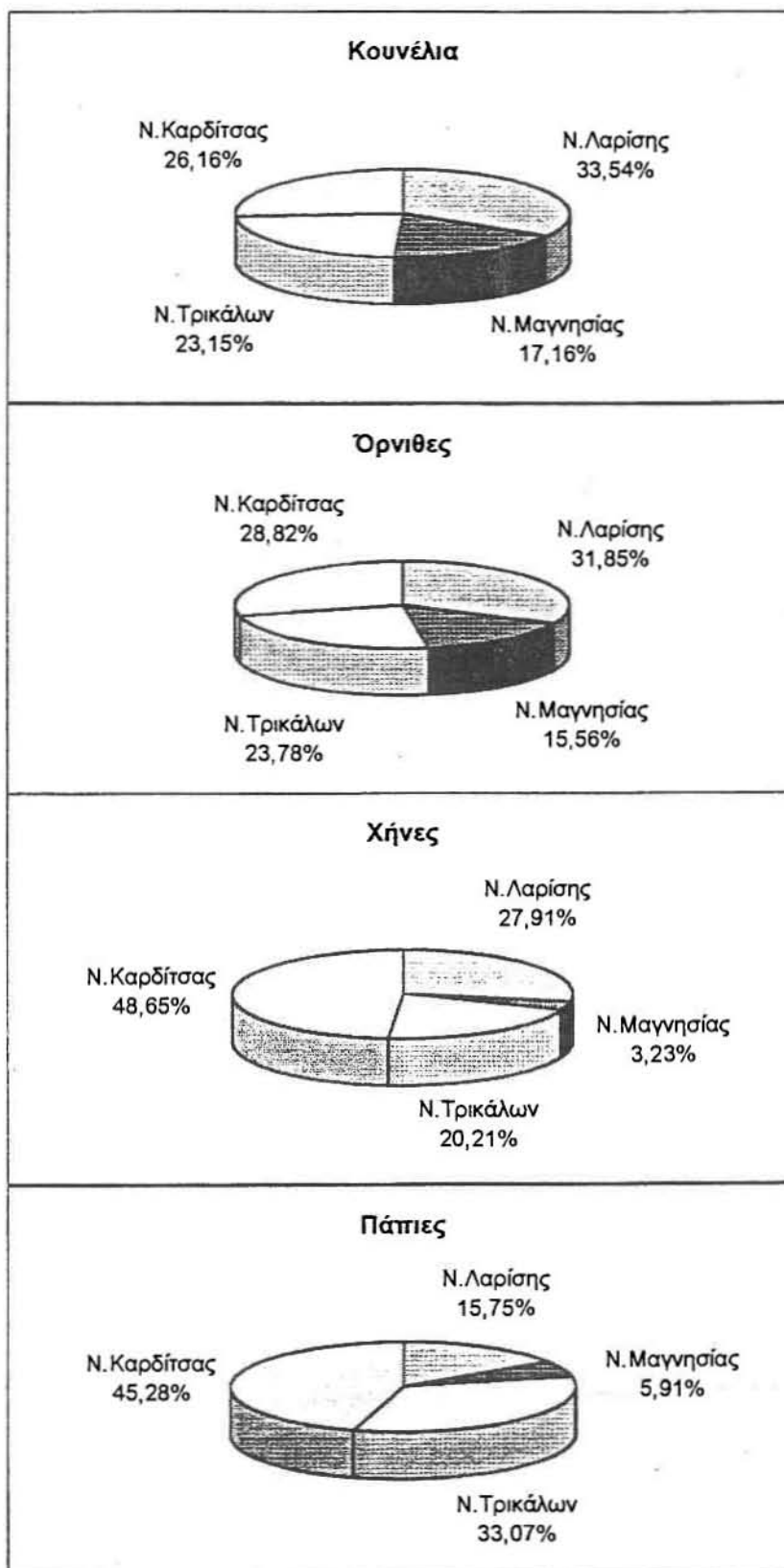
- στο Ν.Τρικάλων, η κτηνοτροφική παραγωγή παρουσιάζει μείωση στη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας, με παραγωγή κρέατος που ανέρχεται σε 15.400 τόννους το 1992 έναντι των 17.000 τόννων στις αρχές της δεκαετίας του '80 και τη παραγωγή γάλακτος σε 48.000 τόννους έναντι 55.000 την ίδια περίοδο, ενώ στη παραγωγή αυγών υπάρχει μια σταθερότητα. Τέλος,

- στο Ν.Καρδίτσας, η κτηνοτροφία ασκείται σε μεγάλο βαθμό, συμπληρωματικά βέβαια με τη γεωργία, με οικογενειακού τύπου μονάδες. Η παραγωγή κρέατος φθάνει τους 11.087 τόννους το 1992, παρουσιάζοντας στασιμότητα σε σχέση με τη δεκαετία του '80. Αντίθετα, σημαντική είναι η αύξηση στη παραγωγή γάλακτος που έφτασε στους 39.603 τόννους το 1992 από 36.000 τόννους που ήταν τη περίοδο 1986-88. Στη παραγωγή αυγών έχουμε μείωση στη διάρκεια της δεκαετίας κατά 2.000 τεμάχια.

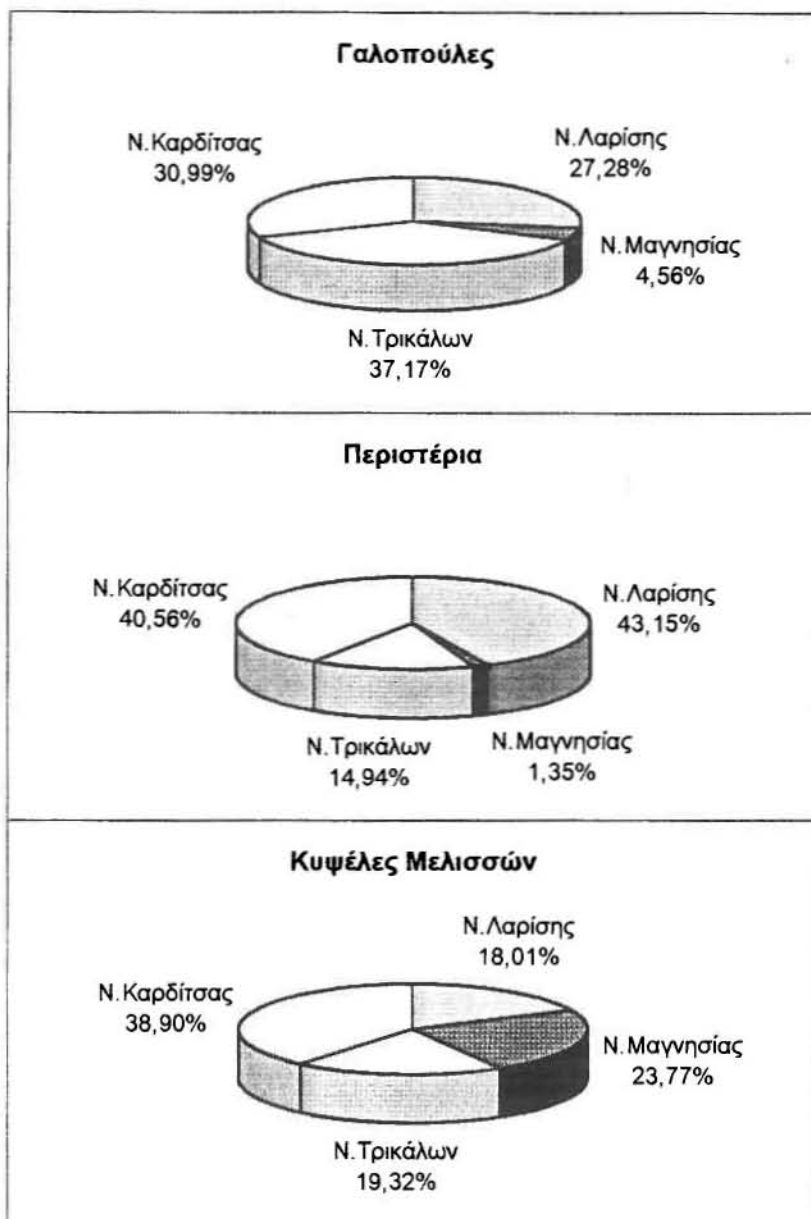
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΖΩΪΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ (1990)

ΣΥΝΕΧΕΙΑ

συνέχεια

3.5.1.3 Δάση

Όσον αφορά τα δάση κατά νομό της περιφέρειας, έχουμε τα εξής:

- Στο *Ν.Λαρίσης* τα δάση καλύπτουν έκταση 2.900 χιλ.στρέμματα από τα οποία τα 1891 χιλ.στρέμματα είναι βοσκότοποι. Τα παραγωγικά δάση εντατικής εκμετάλλευσης είναι 250.000 στρέμματα. Οι δυνατότητες δασικής ανάπτυξης είναι περιορισμένες λόγω της μικρής έκτασης παραγωγικών δασών, του χαμηλού παραγόμενου εισοδήματος και της περιορισμένης προσφοράς εργασίας.
- Στο *Ν.Μαγνησίας* τα δάση καταλαμβάνουν έκταση 628 χιλ.στρεμμάτων (ποσοστό 23,8% της συνολικής έκτασης του νομού), ενώ απαντώνται στους ορεινούς όγκους του Πηλίου και της Ορθρος και αποτελούνται από δρυς, οξυές, καστανιές και κωνοφόρα δέντρα μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση κατέχει η πεύκη από την οποία λαμβάνεται η ρητίνη, η μοναδική σχεδόν στην Κεντρική Ελλάδα. Ο δασικός πλούτος δεν προσφέρεται για επιτόπια βιομηχανική εκμετάλλευση επειδή δεν παρέχει αρκετή ποσότητα ξυλείας.
- Στο *Ν.Τρικάλων* η δασοπονία είναι ένας από τους σημαντικούς τομείς, όπως άλλωστε φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα, ο νομός παρουσιάζει την μεγαλύτερη παραγωγή στρογγυλής ξυλείας.
- Στο *Ν.Καρδίτσας* ο κλάδος των δασών συμπληρώνει το γεωργοκτηνοτροφικό τομέα του νομού. Πιο συγκεκριμένα τα δάση καταλαμβάνουν το 35,5% της συνολικής του έκτασης. Το σύνολο σχεδόν των δασών και των δασικών εκτάσεων βρίσκεται στη δυτική και ορεινή πλευρά του νομού. Το μεγαλύτερο μέρος των δασών είναι δάση δρυός, ακολουθεί η ελάτη, τα αείφυλλα πλατύφυλλα και τέλος τα δάση οξυάς και πεύκης. Το γεγονός ότι η πλειοψηφία των δασών και δασικών εκτάσεων ανήκει σε χαμηλές κλάσεις όγκου, εμποδίζει την παραγωγή ανώτερης ποιότητας ξυλείας σε αξιοσημείωτες ποσότητες.

Η παραγωγή στρογγυλής ξυλείας σε κυβικά μέτρα κατά νομό για το 1990 φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3.4.3.6: Παραγωγή στρογγυλής ξυλείας σε κυβικά μέτρα (1990).

Χωρικές Ενότητες	Ελάτου	Πεύκου	Βελανιδιάς	Οξυάς	Λοιπών Δένδρων	Σύνολο
Ν.Λαρίσης	2411	5836	1638	8942	1000	19827
Ν.Μαγνησίας				387	2385	2772
Ν.Τρικάλων	48840	10636	2	7702	2565	69745
Ν.Καρδίτσας	17753			249	2278	20280
Π.Θεσσαλίας	69004	16472	1640	17280	8228	112624

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε.

3.5.1.4 Αλιεία

Ο τομέας της αλιείας κατά νομό στην υπό μελέτη περιφέρεια παρουσιάζεται ως εξής:

- Στο *Ν.Λαρίσης* η αλιεία ούτε αναπτυγμένη είναι ούτε έχει μεγάλες δυνατότητες. Στις πηγές Μάτι Τυρνάβου υπάρχει οργανωμένη αλιεία караβίδας από τον αλιευτικό συνεταιρισμό Αργυροπουλείου. Επίσης οργανωμένη αλιεία γίνεται στην παραλία Αγιόκαμπου-Καρίτσας και στα δέλτα του Πηνειού. Υπάρχει πρόταση για τη δημιουργία αλιευτικών καταφύγιων στο Στόμιο και στον Αγιόκαμπο στη θέση Κρυσιάνα.
- Στο *Ν.Μαγνησίας*, ο περισσότερο ευνοημένος σε αυτόν τον τομέα στην περιφέρεια λόγω της εκτεταμένης ακτογραμμής, όπου η αλιευτική δραστηριότητα συνεχώς εντείνεται όσον αφορά την ποσότητα και την αξία της παραγωγής, ενώ ο αριθμός των σκαφών και των απασχολούμενων μειώνεται (ο αριθμός σκαφών το 1993 ήταν 1122 από 1208 που ήταν το 1989, ο αριθμός των αλιέων ήταν 2245 από 2359 τα αντίστοιχα έτη). Μείωση που μπορεί να αποδοθεί στην έλλειψη ενδιαφέροντος από τους νέους να ασχοληθούν με την αλιεία παρά τα μεγάλα οικονομικά οφέλη που αποφέρει. Ας σημειωθεί ότι λειτουργεί κέντρο ιχθυοκαλλιέργειας στην περιοχή του Λυμώνα κοντά στη Μηλίνα και ένας μικρότερος στον Άγιο Βλάσιο. Μεγάλη παραγωγή αλιευμάτων συναντούμε στο Κεραμίδι, στο Χορευτό, στο Τρίκερι, στη Μηλίνα, στην Αμαλιάπολη, στον Πτελεό και στο Αχίλλειο και φυσικά στα νησιά των Β.Σποράδων. Τέλος, υπάρχουν και γίνεται προσπάθεια να βελτιωθούν μέσω της ένταξής τους στο δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έξι αλιευτικά καταφύγια στο Κεραμίδι, στον Πλατανιά, στο Τρίκερι, στην Ευξεινούπολη, στον Αλμυρό και στον Πτελεό.
- Στο *Ν.Τρικάλων* υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες αλιείας εσωτερικών υδάτων, ενώ ήδη λειτουργούν δύο μονάδες πεστροφοκαλλιέργειας.
- Στο *Ν.Καρδίτσας* η ανάπτυξη της αλιείας είναι σχεδόν ασήμαντη. Από το σύνολο των εσωτερικών υδάτων του νομού, η παραγωγή εντοπίζεται στη λίμνη Ν.Πλαστήρα καθώς και στον ποταμό Ενιπέα και το σύνολο των παραποτάμων του.

3.5.2 Τομέας μη αγροτικών δραστηριοτήτων

3.5.2.1 Μη αγροτικές δραστηριότητες πλην του τουρισμού

Όσον αφορά τον τομέα μη αγροτικών δραστηριοτήτων, στον πρωτογενή τομέα (ορυχεία), στον δευτερογενή τομέα (βιομηχανία-βιοτεχνία, ηλεκτρισμός-φωταέριο-ατμός-ύδρευση) και στον τριτογενή, εκτός του τουρισμού που εξετάζεται ξεχωριστά, (εμπόριο, μεταφορές, επικοινωνίες, τράπεζες, προσωπικές υπηρεσίες), κατά διψήφιο κωδικό καθώς και η μέση ετήσια απασχόληση σε καθένα, η κατάσταση το 1988 στην περιφέρεια παρουσιάζεται ως εξής:

Πίνακας 3.5.2.1α: Περιφέρεια Θεσσαλίας, 1988

Κωδικός	Κλάδος	Αρ.Μονάδων	Μ.Ε.Α.
14	Λατομεία	89	492
20	Βιομηχανίες ειδών διατροφής	1560	7299
21	Βιομηχανίες ποτών	415	712
22	Καπνοβιομηχανίες	6	253
23	Υφαντικές βιομηχανίες	273	2812
24	Βιομηχανίες ειδών ενδύσεως-υποδήσεως	917	4954
25	Βιομηχανίες ξύλου-φελλού	994	2566
26	Βιομηχανίες επίπλων	640	1931
27	Βιομηχανίες χάρτου	12	666
28	Εκτυπώσεις-εκδόσεις	130	548
29	Βιομηχανίες δέρματος-γουναρικών	15	54
30	Βιομηχανίες ελαστικού-πλαστικών	228	1035
31	Χημικές βιομηχανίες	38	320
32	Βιομηχανίες πετρελαίου-άνθρακος	17	106
33	Βιομηχανίες ορυκτών	394	3178
34	Βασικές μεταλλουργικές βιομηχανίες	10	1700
35	Κατασκευή προϊόντων εκ μετάλλου	1085	2286
36	Κατασκευή μηχανών	481	2500
37	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών	417	1167
38	Κατασκευή μεταφορικών μέσων	1444	3753
39	Λοιπές βιομηχανίες	196	454
61	Χονδρικό εμπόριο	1545	4233
62	Λιανικό εμπόριο	12264	21432
41	Ηλεκτρισμός, φωταέριο και ατμός	27	857
42	Υπηρεσίες ύδρευσης	317	720
71	Μεταφορές	493	4424
73	Επικοινωνίες	96	1596
81	Τράπεζες και λοιπά οικονομικά ιδρύματα	217	2305
83	Διεκπεραιώσεις υποθέσεων	1054	1543
98	Προσωπικές υπηρεσίες	1212	1481

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. - Απογραφές των βιομηχανικών, βιοτεχνικών και εμπορικών καταστημάτων

Σε επίπεδο μονοψήφιου κωδικού (σύμφωνα με την Ε.Σ.Υ.Ε., εκτός του 0-γεωργία, κτηνοτροφία, δάση-αλιεία) για την περιφέρεια και για κάθε νομό, όλοι οι κλάδοι και η αντίστοιχη μέση ετήσια απασχόληση για το 1988, παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 3.5.2.1β: Περιφέρεια Θεσσαλίας, 1988

Κωδικός	Κλάδος	Αρ.Μονάδων	Μ.Ε.Α.
1	Ορυχεία (Μεταλλεία, Λατομεία, Αλυκές)	138	672
2 3	Βιομηχανία - Βιοτεχνία	9176	41546
4	Ηλεκτρισμός-Φωταέριο-Ατμός-Υδρευση	401	1663
6	Εμπόριο-Εσπιατόρια-Ξενοδοχεία	19299	37047
7	Μεταφορές-Αποθηκεύσεις-Επικοινωνίες	650	6364
8	Τράπεζες-Λοιπά Οικονομικά Ιδρύματα	1624	4596
9	Λοιπές Υπηρεσίες	1647	2543

Πίνακας 3.5.2.1γ: Νομός Λαρίσης, 1988

Κωδικός	Κλάδος	Αρ.Μονάδων	Μ.Ε.Α.
1	Ορυχεία (Μεταλλεία, Λατομεία, Αλυκές)	11	243
2 3	Βιομηχανία - Βιοτεχνία	3508	17471
4	Ηλεκτρισμός-Φωταέριο-Ατμός-Υδρευση	134	579
6	Εμπόριο-Εστιατόρια-Ξενοδοχεία	6827	13393
7	Μεταφορές-Αποθηκεύσεις-Επικοινωνίες	200	2563
8	Τράπεζες-Λοιπά Οικονομικά Ιδρύματα	614	1721
9	Λοιπές Υπηρεσίες	600	862

Πίνακας 3.5.2.1δ: Νομός Μαγνησίας, 1988

Κωδικός	Κλάδος	Αρ.Μονάδων	Μ.Ε.Α.
1	Ορυχεία (Μεταλλεία, Λατομεία, Αλυκές)	118	310
2 3	Βιομηχανία - Βιοτεχνία	2448	14612
4	Ηλεκτρισμός-Φωταέριο-Ατμός-Υδρευση	81	448
6	Εμπόριο-Εστιατόρια-Ξενοδοχεία	5688	11378
7	Μεταφορές-Αποθηκεύσεις-Επικοινωνίες	258	2048
8	Τράπεζες-Λοιπά Οικονομικά Ιδρύματα	582	1686
9	Λοιπές Υπηρεσίες	467	719

Πίνακας 3.5.2.1ε: Νομός Τρικάλων, 1988

Κωδικός	Κλάδος	Αρ.Μονάδων	Μ.Ε.Α.
1	Ορυχεία (Μεταλλεία, Λατομεία, Αλυκές)	5	89
2 3	Βιομηχανία - Βιοτεχνία	1823	5633
4	Ηλεκτρισμός-Φωταέριο-Ατμός-Υδρευση	82	297
6	Εμπόριο-Εστιατόρια-Ξενοδοχεία	3589	6684
7	Μεταφορές-Αποθηκεύσεις-Επικοινωνίες	110	1105
8	Τράπεζες-Λοιπά Οικονομικά Ιδρύματα	229	632
9	Λοιπές Υπηρεσίες	308	514

Πίνακας 3.5.2.1στ: Νομός Καρδίτσας, 1988

Κωδικός	Κλάδος	Αρ.Μονάδων	Μ.Ε.Α.
1	Ορυχεία (Μεταλλεία, Λατομεία, Αλυκές)	4	30
2 3	Βιομηχανία - Βιοτεχνία	1397	3830
4	Ηλεκτρισμός-Φωταέριο-Ατμός-Υδρευση	104	339
6	Εμπόριο-Εστιατόρια-Ξενοδοχεία	3195	5592
7	Μεταφορές-Αποθηκεύσεις-Επικοινωνίες	82	648
8	Τράπεζες-Λοιπά Οικονομικά Ιδρύματα	199	557
9	Λοιπές Υπηρεσίες	272	448

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.- Απογραφές των βιομηχανικών, βιοτεχνικών και εμπορικών καταστημάτων

Από τους παραπάνω πίνακες μπορεί κανείς να βγάλει κάποια συμπεράσματα για τον κάθε κλάδο τόσο σε επίπεδο κάθε νομού όσο και στο επίπεδο της περιφέρειας.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι ο κλάδος των ορυχείων δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος, στην περιφέρεια, καθώς σε όλους τους νομούς παρουσιάζεται σε χαμηλά επίπεδα, με μικρή εξαίρεση στο Ν.Μαγνησίας όπου μέχρι το 1988 λειτουργούσαν 188 λατομεία.

Στον κλάδο της βιομηχανίας-βιοτεχνίας, το βασικό χαρακτηριστικό της περιφέρειας, είναι η ανισομερής ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, η ανάπτυξη της βιομηχανίας έγινε κυρίως

στο δίπολο Βόλου-Λάρισας και κατά μήκος των βασικών οδικών αρτηριών, και στηρίχθηκε στη γρήγορη δημιουργία της αστικής υποδομής Βόλου-Λάρισας, στην εθνική συγκοινωνιακή υποδομή της περιφέρειας και στη θέση της ανάμεσα στην Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Στον κλάδο του ηλεκτρισμού-φωταερίου-ατμού-ύδρευσης ο Ν.Καρδίτσας υπερέχει, καθώς σε αυτόν υπάρχει η λίμνη του Μέγδοβα και το υδροηλεκτρικό εργοστάσιο.

Ο κλάδος του εμπορίου-εστιατόρια-ξενοδοχεία επικεντρώνεται κύρια στα εμπορικά κέντρα Λάρισας-Βόλου, που αποτελούν κέντρα του διεθνούς διαμετακομιστικού εμπορίου, και κατά δεύτερο λόγο στα κέντρα Τρικάλων και Καρδίτσας.

Στους υπόλοιπους κλάδους του τριτογενή τομέα (7, 8, 9) παρατηρείται παρόμοια κατανομή.

3.5.2.2 Τουρισμός

Η ανάπτυξη του τουρισμού στην περιφέρεια Θεσσαλίας είναι σημαντική για την οικονομία της. Η μεγάλη διακύμανση της συμμετοχής του κλάδου στο προϊόν κάθε νομού αντανακλά τη μεγάλη ανισομέρεια της τουριστικής ανάπτυξης σε διανομαρχιακό επίπεδο. Σύμφωνα με τα δεδομένα της οργάνωσης της τουριστικής αγοράς σε διεθνές επίπεδο, το βασικότερο στοιχείο μέτρησης της τουριστικής προσφοράς είναι τα ξενοδοχειακά καταλύματα. Τα πιο πρόσφατα στοιχεία (1993), δείχνουν ότι στην περιφέρεια υπάρχουν συνολικά 20.240 κλίνες που αποτελούν το 4,05% του συνολικού αριθμού κλινών στη χώρα. Από αυτές οι 2.450 βρίσκονται στο Ν.Λαρίσης, οι 14.548 στο Ν.Μαγνησίας, οι 2.346 στο Ν.Τρικάλων και οι 896 στο Ν.Καρδίτσας. Η ζήτηση για υπηρεσίες διαμονής σε τουριστικά καταλύματα εκφράζεται με τον αριθμό των διανυκτερεύσεων. Την περίοδο 1986-93 ο αριθμός των διανυκτερεύσεων αυξήθηκε κατά 33,33%.

Όσον αφορά τις εξελίξεις του τουρισμού ενδοπεριφερειακά, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Πιο συγκεκριμένα:

Πίνακας 3.5.2.2: Στοιχεία Τουρισμού κατά νομό και συνολικά για την Π.Θεσσαλίας (1993)

Χωρικές Ενότητες	Αριθμός Κλινών	Ποσοστό	Διανυκτερεύσεις (Σύνολο)	Διανυκτερεύσεις Ημεδαπών	% επί του συνόλου	Αλλοδαποί	% επί του συνόλου
Ν.Λαρίσης	2450	12,10	281992	245635	87,11	36357	12,89
Ν.Μαγνησίας	14548	71,88	892791	476262	53,35	416529	46,65
Ν.Τρικάλων	2346	11,59	178735	104676	58,56	74059	41,44
Ν.Καρδίτσας	896	4,43	87178	84894	97,38	2284	2,62
Π.Θεσσαλίας	20240	100,00	1440696	911467	63,27	529229	36,73

Πηγή: Επιλογή, Ελληνική Οικονομία, 1995

Βλέπουμε λοιπόν ότι:

Στο Ν.Μαγνησίας υπάρχουν οι περισσότερες κλίνες στην περιφέρεια (71,88%) και φυσικά οι περισσότερες διανυκτερεύσεις, από τις οποίες ένα μεγάλο ποσοστό αντιστοιχούν

σε αλλοδαπούς. Οι κυριότεροι τουριστικοί πόλοι της Μαγνησίας είναι οι περιοχές Βόλου, Πηλίου και Β.Σποράδων.

Στο *Ν.Λαρίσης* έχουμε κυρίως διανυκτερεύσεις ημεδαπών (87,11%), κάτι που δείχνει ότι ο τουρισμός αφορά κυρίως έλληνες και όχι ξένους. Οι κύριοι πόλοι έλξης τουρισμού στη Λάρισα είναι κάποια μνημεία, όπως τα Βυζαντινά μοναστήρια της Ολυμπιάδας στην Ελασσόνα και του Αγίου Δημητρίου στο Στόμιο, παραδοσιακοί οικισμοί (Αμπελάκια, Τσαρίτσανη, Καρυά, Ανατολή κ.λ.π.), η ανατολική παραλία και ιδιαίτερα η παραλία Στομίου, τα Τέμπη και ο Κίσαβος που είναι χαρακτηρισμένα σαν αισθητικά δάση, καθώς τέλος και η περιοχή του Ολύμπου.

Στο *Ν.Τρικάλων* παρουσιάζεται μικρή τουριστική ανάπτυξη, όπως άλλωστε φαίνεται και από τον αριθμό των διανυκτερεύσεων που δεν είναι υψηλός και αντικατοπτρίζει τη τουριστική ζήτηση στην περιοχή. Μια σημαντική αιτία για το γεγονός αυτό ίσως, είναι ότι οι υπάρχοντες τουριστικοί πόροι δεν έχουν αξιοποιηθεί αρκετά. Τα Μετέωρα, η δεύτερη μετά το Άγιο Όρος πολιτεία μοναστηριών των Βαλκανίων, αποτελούν το σημαντικότερο πόλο έλξης για τον τουρισμό δημιουργώντας στο νομό κάποια ισορροπία μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών. Τέλος, δυνατότητες ανάπτυξης ορεινού τουρισμού υπάρχουν στις περιοχές Ασπροποτάμου, Περτουλίου και Χαλικίου.

Στο *Ν.Καρδίτσας* έχουμε το χαμηλότερο ποσοστό κλινών στην περιφέρεια, ενώ οι διανυκτερεύσεις αφορούν κύρια τουρίστες από το εσωτερικό της χώρας. Οι κυριότερες τουριστικές περιοχές του νομού είναι τα παραλίμνια παραθεριστικά κέντρα του Μέγδοβα άλλα και οι θειούχες ιαματικές πηγές Σμοκόβου και Καΐτσας-Δρανίτσας.

Από τη σύντομη αναφορά στον τουρισμό στην περιφέρεια, μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι οι δυνατότητες ανάπτυξης είναι τεράστιες, ενώ αν υπάρξει συνδυασμός και αξιοποίηση των τουριστικών πόρων, μπορεί να δημιουργήσει ένα πλέγμα δραστηριοτήτων για την ανάπτυξη της οικονομίας. Βέβαια, απαιτούνται βασικά έργα υποδομής (δρόμοι, δίκτυα ύδρευσης/αποχέτευσης κ.λ.π.), προγραμματισμός στην τουριστική ανάπτυξη (ποιότητα καταλυμάτων, προστασία του περιβάλλοντος) αλλά και προβολή της περιοχής.

3.6 Κοινωνικά Χαρακτηριστικά

Όσον αφορά τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιφέρειας και των νομών της, θα μπορούσαμε να αναφερθούμε σε πάρα πολλά, και κάτι τέτοιο δεν κρίνεται σκόπιμο στην συγκεκριμένη μελέτη. Γίνεται λοιπόν επιλογή, και συγκεκριμένα επιλέγεται το επίπεδο εκπαίδευσης και οι συνθήκες στέγασης, τα οποία εξετάζονται και σε επίπεδο οικισμού, στο κεφάλαιο που αναφέρεται στην ταξινόμηση των οικισμών βάσει των κοινωνικών τους χαρακτηριστικών.

Ας σημειωθεί ότι σε αυτή τη μελέτη υπάρχουν και άλλες αναφορές που αφορούν κοινωνικά χαρακτηριστικά και δείκτες κοινωνικής ευημερίας, όπως ο αριθμός τηλεφωνικών συσκευών ανά 100 κατοίκους (στον τομέα των τηλεπικοινωνιών), ο αριθμός των κλινών και ιατρών ανά 1000 κατοίκους (στον τομέα της υγείας), ο δείκτης μαθητές/σχολείο μαζί με το δείκτη μαθητές/διδασκτικό προσωπικό (στον τομέα της παιδείας).

3.6.1. Επίπεδο εκπαίδευσης

Το μορφωτικό επίπεδο στην περιφέρεια όσον αφορά τους πτυχιούχους το 1991 είναι 6,6% έναντι του 8,7% που είναι στο σύνολο της Ελλάδας, ενώ στους αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης είναι 14,9% έναντι του 20,6% του συνόλου της χώρας. Διαχρονικά παρουσιάζεται σημαντική αύξηση στο επίπεδο εκπαίδευσης όπως άλλωστε φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα:

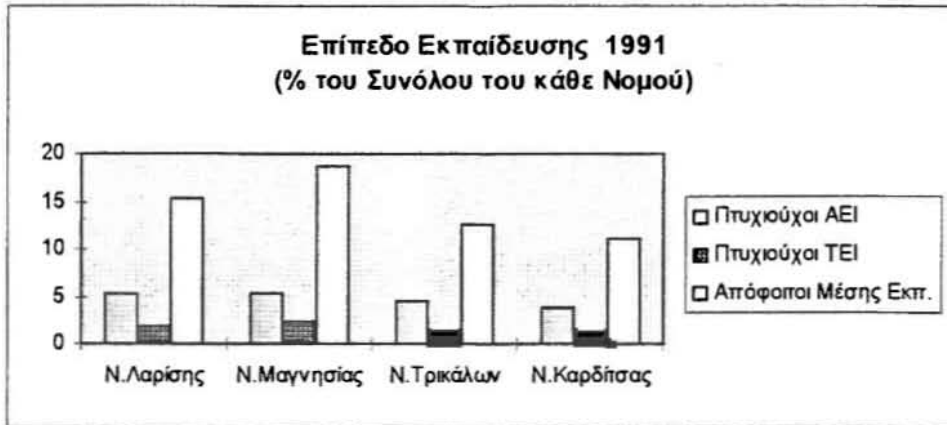
Πίνακας 3.6.1: Επίπεδο Εκπαίδευσης κατά Νομό 1981-91

Χωρικές Ενότητες	Σύνολο		Πτυχιούχοι ΑΕΙ		Πτυχιούχοι ΤΕΙ		Απόφοιτοι Μέσης Εκπ.	
	1981	1991	1981	1991	1981	1991	1981	1991
Ν. Λαρίσης	211228	235703	5445	12486	3728	4319	19552	36110
Ν. Μαγνησίας	154703	174251	4139	9432	2751	3932	18007	32574
Ν. Τρικάλων	111432	121922	2050	5513	1299	1426	7174	15210
Ν. Καρδίτσας	104345	111630	1570	4224	1435	1151	6048	12430
Π. Θεσσαλίας	581708	643506	13204	31655	9213	10828	50781	96324
Ελλάδα	8215041	9039479	329489	600952	155966	185002	1116633	1866494

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Ενδοπεριφερειακά το μεγαλύτερο ποσοστό όπως άλλωστε φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί κατέχουν οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης, ενώ ακολουθούν οι πτυχιούχοι των ΑΕΙ και τέλος των ΤΕΙ. Το επίπεδο υψηλότερο είναι στο Ν.Μαγνησίας, ακολουθεί ο Ν.Λαρίσης, ο Ν.Τρικάλων και ο Ν.Καρδίτσας. Ας σημειωθεί ότι το ποσοστό των αγράμματων ακολουθεί αντίστροφη πορεία ως προς τους νομούς, πιο συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζει ο Ν.Καρδίτσας (περίπου 20%), ακολουθεί ο Ν.Τρικάλων (16%), ο Ν.Μαγνησίας (8%) και τελευταίος ο Ν.Λαρίσης (2%).

Διάγραμμα 3.6.1: Ποσοστά επί του συνόλου κάθε Νομού

3.6.2 Συνθήκες στέγασης

Οι συνθήκες στέγασης, σαν κοινωνικό χαρακτηριστικό, θα μπορούσε να εξετασθεί από κάθε άποψη που αυτό καλύπτει, όπως ύπαρξη κουζίνας, ηλεκτρικό φως, ύπαρξη λουτρού, ύδρευση (με βρύση μέσα στην κατοικία), ύπαρξη κεντρικής θέρμανσης, αποχωρητηρίου, αποχέτευση. Θεωρείται όμως ότι στην εποχή μας στις περισσότερες κατοικίες υπάρχουν τα περισσότερα από αυτά και τα πιο αντιπροσωπευτικά είναι τα δύο τελευταία, τα οποία και εξετάζουμε κατά νομό. Τα στοιχεία που έχουμε αφορούν το 1981, καθώς δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη τα αντίστοιχα του 1991.

Ας σημειωθεί ότι αποχωρητήριο σημαίνει ύπαρξη αποχωρητηρίου με υδραυλική εγκατάσταση μέσα στην κατοικία, ενώ αποχέτευση, σύνδεση της κατοικίας σε δίκτυο.

Έχουμε λοιπόν τα εξής:

Πίνακας 3.6.2: Συνθήκες στέγασης (1981)

Χωρικές Ενότητες	Νοικοκυριά Κανονικών Κατοικιών		Αποχωρητήριο		Αποχέτευση	
	Νοικοκυριά	Μέλη	Νοικοκυριά	Μέλη	Νοικοκυριά	Μέλη
Ν.Λαρίσης	70030	245840	38780	135730	8640	27280
Ν.Μαγνησίας	55160	173530	36430	117260	5400	15010
Ν.Τρικάλων	36370	129970	15000	55890	530	1820
Ν.Καρδίτσας	34770	120260	12230	43630	910	2920
Π.Θεσσαλίας	196330	669600	102440	352510	15480	47030

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Γίνεται φανερό και από τον πίνακα αλλά και από το διάγραμμα που ακολουθεί στους νομούς Λαρίσης και Μαγνησίας οι συνθήκες στέγασης είναι καλύτερες από ότι στους άλλους δύο νομούς, τόσο όσον αφορά την ύπαρξη αποχωρητηρίου όσο και της αποχέτευσης.

Διάγραμμα 3.6.2: Ποσοστά επί του συνόλου κανονικών νοικοκυριών κάθε Νομού.

3.7 Τεχνική Υποδομή

3.7.1 Μεταφορές

Η περιφέρεια Θεσσαλίας λόγω της γεωγραφικής της θέσης αποτελεί κατά κάποιον τρόπο το πυρήνα της χώρας. Αυτό δικαιολογείται και από το γεγονός ότι τόσο το οδικό όσο και το σιδηροδρομικό δίκτυο διέρχονται από το χώρο της εν λόγω περιφέρειας. Είναι συνεπώς εθνικός ο ρόλος της Θεσσαλίας στους δύο αυτούς τομείς. Όσον αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές, το μοναδικό λιμάνι της περιοχής είναι αυτό του Βόλου, ενώ στις αεροπορικές μεταφορές υπάρχει ένα αεροδρόμιο στη Λάρισα.

3.7.1.1 Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο μια οποιασδήποτε περιοχής αποτελεί ένα βασικό παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας. Αναφερόμενοι στην υπό μελέτη περιφέρεια, η κατάσταση του οδικού δικτύου είναι αρκετά καλή. Το σημαντικότερο προβλεπόμενο έργο είναι η σύνδεση Ηγουμενίτσας-Βόλου, που θα συντελέσει τόσο στην άνετη εμπορευματική κίνηση, όσο και στη σύνδεση Δυτικής-Ανατολικής Ελλάδας, που σήμερα είναι ιδιαίτερα προβληματική. Άλλο σημαντικό έργο είναι η εθνική οδός Λάρισας-Καρπενησίου-Αγρινίου. Όσον αφορά τη κατάσταση του οδικού δικτύου για κάθε νομό της περιφέρειας, είναι η εξής:

Στο *Ν.Λαρίσης* η κατάσταση του οδικού δικτύου είναι αρκετά καλή, σε σχέση με την υπόλοιπη περιφέρεια. Βασικό πρόβλημα αποτελεί η ανυπαρξία περιφερειακού άξονα που να παρακάμπτει τη Λάρισα. Η κυκλοφορία, ενδονομαρχιακή και διανομαρχιακή, γίνεται μέσα από τη πόλη. Το ποσοστό ασφαλιτοστρώσης (71,85%) του οδικού δικτύου είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της χώρας. *Βασικοί κυκλοφοριακοί άξονες* είναι ο εθνικός οδικός άξονας Αθήνας-Θεσσαλονίκης, ο οποίος διέρχεται από τη πόλη της Λάρισας, αναδεικνύοντάς τη σε σημαντικό κόμβο οδικών εμπορευματικών μεταφορών. *Δευτερεύοντες σημαντικοί άξονες* είναι κατ' αρχήν ο άξονας Λάρισας-Τρικάλων-Ιωαννίνων, που συνδέει την Ανατολική Θεσσαλία με την Δυτική, ο άξονας Λαμίας-Φαρσάλων-Λάρισας-Τυρνάβου-Ελασσόνας-Κοζάνης, ο άξονας Λάρισας-Βόλου μέσω του οποίου γίνεται σημαντική διακίνηση εμπορευμάτων και τέλος, ο άξονας Ελασσόνας-Κατερίνης, που ενώνει τη Θεσσαλία με την Ανατολική Μακεδονία. Ιδιαίτερα *προβληματικές περιοχές* είναι οι ορεινές περιοχές του νομού.

Στο *Ν.Μαγνησίας* η κατάσταση του οδικού δικτύου στο μεγαλύτερο τμήμα του νομού είναι καλή, καθώς άλλωστε σε αυτόν παρατηρείται το υψηλότερο ποσοστό ασφαλιτοστρωμένων δρόμων (83,5% του συνολικού οδικού δικτύου του νομού) συγκριτικά με τους υπόλοιπους νομούς της περιφέρειας. *Βασικός κυκλοφοριακός άξονας* είναι ο άξονας Λάρισας-Φαρσάλων-Ν.Ιωνίας Βόλου, που συνδέει το νομό με τον εθνικό οδικό άξονα Αθήνας-Θεσσαλονίκης, ενώ *δευτερεύοντες σημαντικοί άξονες* είναι ο άξονας Βόλου-Νέας Αγχιάλου-Φαρσάλων-Καρδίτσας καθώς και η παλαιά εθνική οδός Λαμίας-Βόλου. Ιδιαίτερα

προβλήματα παρουσιάζει το οδικό δίκτυο της περιοχής Πηλίου και κυρίως η βορειοδυτική πλευρά αλλά και άλλες ορεινές περιοχές, όπως αυτές του Αλμυρού. Επίσης οι κοινότητες κατά μήκος των συνόρων με το Ν.Φθιώτιδας δεν συνδέονται μεταξύ τους. Τέλος, κυκλοφοριακή συμφόρηση παρουσιάζει ο παραλιακός άξονας Αγριάς-Καλών Νερών ειδικά κατά τη θερινή περίοδο.

Στο *Ν.Τρικάλων* η κατάσταση του οδικού δικτύου θεωρείται ότι αποτελεί το σημαντικότερο παράγοντα ανάσχεσης κάθε αναπτυξιακής πολιτικής. Τα σημαντικότερα προβλήματα οφείλονται στο σχεδιασμό του δικτύου (πολλοί δρόμοι από το πρωτεύον οδικό δίκτυο παρουσιάζονται κορεσμένοι από άποψη κυκλοφοριακού φόρτου) και στις ιδιόμορφες καιρικές συνθήκες που επικρατούν στη περιοχή τους χειμερινούς μήνες. Ακόμη στο νομό παρατηρείται το μικρότερο ποσοστό ασφαλτόστρωσης, συγκριτικά με τους υπόλοιπους νομούς της Θεσσαλίας. Βασικός κυκλοφοριακός άξονας είναι εκείνος της Καλαμπάκας-Τρικάλων-Καρδίτσας. Άλλοι δευτερεύοντες άξονες είναι ο άξονας Λάρισα-Τρίκαλα-Άρτα, μεγάλο τμήμα του οποίου είναι ιδιαίτερα προβληματικό, ο άξονας που συνδέει το νομό με το νομό Γρεβενών, Καλαμπάκας-Γρεβενών-Δεσκάτης. Ιδιαίτερα προβληματικές περιοχές είναι οι ορεινές περιοχές, οι οποίες δεν συνδέονται μεταξύ τους καθώς και το δυτικό οδικό δίκτυο του νομού.

Στο *Ν.Καρδίτσας* το υφιστάμενο οδικό δίκτυο του νομού είναι ανεπαρκές. Από το πρωτεύον οδικό δίκτυο, πολλοί δρόμοι παρουσιάζονται κορεσμένοι από πλευράς κυκλοφοριακού φόρτου. Σε μεγάλο τμήμα του νομού η απόσταση από την Καρδίτσα είναι 1,5 ώρα, ενώ σε μερικά χωριά η επικοινωνία γίνεται μέσω Άρτας. Από το συνολικό οδικό δίκτυο τα 728 Km, δηλαδή το 67,72%, είναι ασφαλτοστρωμένο (στοιχεία 1986). Βασικός κυκλοφοριακός άξονας είναι ο άξονας Τρικάλων-Καρδίτσας-Σοφάδων-Δομοκού-Λαμίας, που συνδέει το νομό με τους νομούς Τρικάλων και Φθιώτιδας. Δευτερεύοντες σημαντικοί άξονες είναι καταρχήν ο άξονας που συνδέει το νομό με το νομό Ευρυτανίας, Φαρκαδόνα-Παλαμά-Σοφάδων-Νεράϊδας και ο άξονας Μουζάκι-Μαγούλα-Ριζοβούνι. Ιδιαίτερα προβληματικές περιοχές είναι οι ορεινές κοινότητες Αγράφων και Αργιθέας των οποίων η σύνδεση με το υπόλοιπο δίκτυο του νομού είναι σχεδόν ανύπαρκτη.

3.7.1.2 Σιδηροδρομικό δίκτυο

Γενικά υπήρχε μια περιθωριοποίηση των σιδηροδρόμων μέχρι την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση που ανέδειξε το ρόλο τους σε σημαντικό, και δεν είναι τυχαίο ότι το Ταμείο Συνοχής σε θέματα μεταφορών χρηματοδοτεί κυρίως σιδηροδρομικά έργα. Ας σημειωθεί, ότι στη περιφέρεια το σύστημα του ΟΣΕ παραμένει ως έχει εδώ και 40 περίπου χρόνια, παραλείπονται ελάχιστες παραμέτρους, και από την άλλη ενώ στη δεκαετία του '50 συμμετείχε στο μεταφορικό έργο με ποσοστό 50%, έφθασε σε 3% στο τέλος της δεκαετίας του '80. Μετά τα μέσα της δεκαετίας του '80, βέβαια, ξεκίνησαν αρκετά έργα τόσο σε εθνικό

επίπεδο όσο και στη περιφέρεια που εξετάζουμε. Αναλυτικότερα, στη περιφέρεια δόθηκε έμφαση κυρίως στον εκσυγχρονισμό της γραμμής Αθήνα-Θεσσαλονίκη τμήμα της οποίας διέρχεται από τη περιφέρεια, αλλά και στη διαπλάτυνση και ανάπτυξη της γραμμής Παλαιοφάρσαλος-Καλαμπάκα, που αν και από μόνη της δε θα είχε μεγάλη σπουδαιότητα, συνδυαζόμενοι με τις μακροχρόνιες επεκτάσεις του δικτύου προς Ηγουμενίτσα (Δυτική Ελλάδα) και Κοζάνη (Βόρεια Ελλάδα) αποκτά μια μοναδική αίγλη και σημαντικότητα. Η σημαντική μείωση, τέλος, του χρόνου πρόσβασης στη Θεσσαλία που αναμένεται από τη πραγματοποίηση των διαφόρων έργων, πιστεύουμε θα συμβάλλει στη προσέλευση νέων πλουτοπαραγωγικών πόρων.

Συνεπώς, η κατάσταση του σιδηροδρομικού δικτύου δεν είναι αρκετά καλή, καθώς παρουσιάζει προβλήματα παλαιότητας μικρών ταχυτήτων και κακής χάραξης, αλλά όπως είδαμε πρόκειται να βελτιωθεί. Βασικός άξονας είναι ο άξονας Αθήνας-Θεσσαλονίκης-Ειδομένης, ενώ δευτερεύοντες σημαντικοί άξονες είναι ο άξονας Λάρισας-Βόλου και ο άξονας Καλαμπάκας-Τρικάλων-Καρδίτσας-Παλαιοφαρσάλων-Βόλου με γραμμή μικρού πλάτους, γεγονός το οποίο λειτουργεί αρνητικά στις μεταφορές του νομού και ιδιαίτερα στη πόλη του Βόλου, η οποία είναι κεντρική του άξονα αυτού. Ιδιαίτερα προβλήματα δημιουργούνται λόγω της θέσης Καρδίτσας-Τρικάλων, στη γραμμή που τις συνδέει με το Βόλο, γι' αυτό και δε χρησιμοποιείται αρκετά.

3.7.1.3 Θαλάσσιο δίκτυο

Το μοναδικό λιμάνι της Θεσσαλίας, όπως προαναφέρθηκε, είναι ο Βόλος, το οποίο αποτελεί κέντρο διεθνών μεταφορών εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου με εθνική σημασία μια και η εμβέλειά του ξεπερνάει τα όρια της περιφέρειας. Βέβαια η κατάσταση των λιμενικών εγκαταστάσεων δεν είναι πολύ καλή καθώς παρουσιάζονται σημαντικές ελλείψεις, ενώ προβληματική είναι η σύνδεσή του με την ενδοχώρα γεγονός που επιβαρύνει τη θέση του έναντι άλλων ανταγωνιστικών λιμανιών.

Πιο συγκεκριμένα η τωρινή δυναμικότητα είναι περίπου 1.5 εκατ. τόννων φορτίου ετησίως, ενώ με τις εργασίες διεύρυνσης προβλέπεται να ξεπεράσει τα 2 εκατ. τόννους ετησίως. Σίγουρα η σπουδαιότητα του λιμανιού αυτού δεν μπορεί να συγκριθεί με αυτή των λιμανιών της Θεσσαλονίκης και του Πειραιά, όμως θα μπορούσε στο μέλλον να αναπτυχθεί ακόμη περισσότερο, συμβάλλοντας στην αποσυμφόρηση του λιμανιού της Θεσσαλονίκης και στην εξυπηρέτηση του εξωτερικού εμπορίου της Θεσσαλίας, αλλά και στην κίνηση των εμπορευμάτων της Δ.Ευρώπης προς την Ανατολή, κάτι που για τη επίτευξη του αποτελεί επιπλέον τη βελτίωση του οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου.

Τέλος οι συνδέσεις του λιμανιού με τις Βόρειες Σποράδες γίνεται καθόλη τη διάρκεια του έτους με συνεχή ανοδική πορεία της επιβατικής κίνησης κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες, ενώ παράλληλα έχουμε και άλλες συνδέσεις το καλοκαίρι όπως αυτή των Β.Σποράδων

με Άγιο Κωνσταντίνο (Στερεά Ελλάδα), με Θεσσαλονίκη και Νέο Μαρμαρά, και φέτος και τη γραμμή Βόλος-Μυτιλήνη μια φορά την εβδομάδα, εξυπηρετώντας τη τουριστική κίνηση.

3.7.1.4 Αεροπορικό δίκτυο

Στη περιφέρεια Θεσσαλίας, αν εξαιρέσουμε το αεροδρόμιο της Σκιάθου το οποίο δεν έχει επίδραση στη περιφέρεια παρά μόνο στο τουρισμό του νησιού, πολιτικό αεροδρόμιο δεν υπάρχει. Υπάρχουν βέβαια δύο στρατιωτικά αεροδρόμια που είναι εκείνο της Λάρισας και εξυπηρετεί και τους πολίτες, και της Νέας Αγχιάλου, που κατά καιρούς και κυρίως καλοκαίρι δίνεται κάποιος διάδρομος για την εξυπηρέτηση των τουριστών προς Πήλιο και Β.Σποράδες. Τέλος, υπάρχει και ένα στρατιωτικό ελικοδρόμιο στο Στεφανοβίκειο Μαγνησίας.

Ας σημειωθεί ότι πολλές συζητήσεις έχουν γίνει σχετικά με την δημιουργία πολιτικού αεροδρομίου στη περιοχή, με διαμάχες σχετικά με τη χωροθέτησή του (Λάρισα, Βόλος), χωρίς όμως βέβαια ακόμη να έχει αποφασιστεί αν πράγματι είναι αναγκαία η δημιουργία του.

3.7.2 Δίκτυο ύδρευσης

Οι ανάγκες του πληθυσμού σε πόσιμο νερό εξυπηρετούνται κατά 95% από τα δίκτυα ύδρευσης, ενώ οι γεωτρήσεις χρησιμοποιούνται περιστασιακά για κάλυψη αυξημένων αναγκών. Στις πρωτεύουσες των νομών υπάρχουν δημοτικές επιχειρήσεις που διαχειρίζονται τα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης.

Στη Λάρισα χρησιμοποιήθηκε ο Πηνειός για τη τροφοδότηση του δικτύου ύδρευσης γεγονός, που οδήγησε στη σημαντική πτώση της στάθμης του και αύξησε τη σημασία των γεωτρήσεων. Ο οργανισμός ύδρευσης της Λάρισας καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Λάρισας και 10 γειτονικές κοινότητες. Ο οργανισμός ύδρευσης της Καρδίτσας καλύπτει τη Καρδίτσα και τη πόλη Σοφάδες καθώς και 37 γειτονικές μικρές κοινότητες, με νερό που προέρχεται από το φράγμα Πλαστήρα. Τα Τρίκαλα χρησιμοποιούν του υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα. Στη Μαγνησία έντονο πρόβλημα υπάρχει ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες στα νησιά των Β.Σποράδων.

3.7.3 Τηλεπικοινωνίες

3.7.3.1 Τηλεφωνικό δίκτυο

Η τηλεπικοινωνιακή υποδομή της περιφέρειας χαρακτηρίζεται ελλιπής. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο παρακάτω πίνακα, στο σύνολο της περιφέρειας υπήρξε μια αύξηση 43% στον αριθμό τηλεφωνικών συσκευών στο διάστημα 1986-91. Αυτή η αύξηση κατανέμεται ως εξής: 55% στο νομό Καρδίτσας, 52% στο Ν.Τρικάλων, 45% στο Ν.Λαρίσης και 31% στο Ν.Μαγνησίας.

Πίνακας 3.7.3.1α

Χωρικές Ενότητες	Αριθμός Τηλεφωνικών Συσκευών					
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Ν.Λαρίσης	64516	69975	74353	80492	86845	93686
Ν.Μαγνησίας	63425	67087	70132	73532	77609	83182
Ν.Τρικάλων	30532	34370	37215	41076	44053	46414
Ν.Καρδίτσας	26144	28181	30425	34030	37439	40491
Π.Θεσσαλίας	186603	201600	214113	231119	247936	265764

Πηγή: Επιλογή, Ελληνική Οικονομία 1992-93

Όσον αφορά τον αριθμό τηλεφωνικών συσκευών ανά 100 κατοίκους στο σύνολο της περιφέρειας, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί και ως δείκτης κοινωνικής ευημερίας, είναι αρκετά χαμηλότερος του εθνικού μέσου όρου (36 τηλέφωνα το 1991 έναντι 49 του εθνικού μέσου όρου), ενώ σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες έχει επίσης τη μικρότερη αναλογία συσκευών ανά 100 κατοίκους μαζί με τη Θράκη, την υπόλοιπη Στερεά και την Ήπειρο. Στο παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά τα σχετικά στοιχεία.

Πίνακας 3.7.3.1β

Χωρικές Ενότητες	Αριθμός Τηλεφωνικών Συσκευών ανά 100 κατοίκους					
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Ν.Λαρίσης	24	26	28	30	32	35
Ν.Μαγνησίας	32	34	35	37	39	42
Ν.Τρικάλων	22	25	27	30	32	34
Ν.Καρδίτσας	21	22	24	27	30	32
Π.Θεσσαλίας	25	27	29	31	33	36
Σύνολο χώρας	38	40	42	44	46	49

Πηγή: Επιλογή, Ελληνική Οικονομία 1992-93

3.7.4 Ενέργεια

3.7.4.1 Ηλεκτρική ενέργεια

Από τον πίνακα που ακολουθεί παρατηρείται ότι το ποσοστό βιομηχανικού ρεύματος στο Ν.Μαγνησίας είναι κατά πολύ μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της οικιακής χρήσης, ενώ στους υπόλοιπους νομούς είναι είτε σχεδόν ίδιο (Ν.Λαρίσης) είτε πολύ χαμηλότερο

(Ν.Τρικάλων, Ν.Καρδίτσας), γεγονός που δηλώνει, για άλλη μια φορά, την έντονη βιομηχανική δραστηριότητα του Ν.Μαγνησίας. Από την άλλη η διαχρονική πτωτική τάση του ποσοστού βιομηχανικού ρεύματος σε όλους τους νομούς αντικατοπτρίζει τη μείωση της βιομηχανικής δραστηριότητας.

Πίνακας 3.7.4.1

Κατανάλωση Ηλεκτρικής Ενέργειας στη Π.Θεσσαλίας κατά νομό σε χιλ.ΩΧΒ									
Χωρικές Ενότητες	1986			1988			1991		
	Οικιακή	Βιομηχ.	Σύνολο	Οικιακή	Βιομηχ.	Σύνολο	Οικιακή	Βιομηχ.	Σύνολο
Ν.Λαρίσης	151712	189375	536632	169435	191344	603270	197850	202800	640495
Ν.Μαγνησίας	130907	1001761	1230644	149112	951837	1224634	173371	806402	1122693
Ν.Τρικάλων	61699	34019	158224	68103	36899	185633	84883	47899	217436
Ν.Καρδίτσας	55699	22844	147062	63795	25072	188344	78627	24871	193850
Π.Θεσσαλίας	400017	1247999	2072562	450445	1205152	2201881	534731	1081972	2174474

Πηγή: Επilogή, Ελληνική Οικονομία, 1995

3.7.5 Κοινωνικές υποδομές

3.7.5.1 Υγεία

Ο τομέας της υγείας χαρακτηρίζεται τόσο από την έλλειψη ειδικοτήτων όσο και από την έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής. Αυτά τα δύο χαρακτηριστικά είναι συνηθισμένα στο σύνολο της επικράτειας, εκτός της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

Στο σύνολο της περιφέρειας η ιατρική υποδομή θεωρείται επίσης ελλιπής. Οι παρακάτω πίνακες συγκρίνουν την ιατρική υποδομή της περιφέρειας με αυτή του συνόλου της χώρας, ενώ δίνονται τα επίσημα στατιστικά στοιχεία υγείας της περιφέρειας, που αφορούν κλίνες θεραπευτηρίων, αριθμό ιατρών, οδοντιάτρων και φαρμακεία.

Όσον αφορά τον αριθμό των κλινών και ιατρών ανά 1000 κατοίκους, που μπορεί να θεωρηθεί σαν ένας δείκτης κοινωνικής ευημερίας, είναι κατώτερος αυτού του συνόλου της χώρας, ενώ δεν υστερεί στον αριθμό οδοντιάτρων και φαρμακείων. Ειδικά στους νομούς Καρδίτσας και Τρικάλων, η ανεπαρκής υποδομή οδηγεί πολλούς ασθενείς σε αναζήτηση ιατρικών υπηρεσιών εκτός νομού.

Πίνακας 3.7.5.1α

Στοιχεία Ιατρικής περίθαλψης Περιφέρειας Θεσσαλίας						
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	2458	2386	2463	2402	2436	2361
Αριθμός Ιατρών	1207	1279	1318	1490	1480	1501
Αριθμός οδοντιάτρων	462	482	494	526	531	546
Φαρμακεία	473	491	504	514	525	543

Πίνακας 3.7.5.1β

ανά 1000 κατοίκους	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	3	3	3	3	3	3
Αριθμός Ιατρών	2	2	2	2	2	2
Αριθμός οδοντιάτρων	1	1	1	1	1	1
Φαρμακεία	1	1	1	1	1	1

Πίνακας 3.7.5.1γ

Στοιχεία Ιατρικής περίθαλψης Συνόλου Χώρας						
ανά 1000 κατοίκους	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	5	5	5	5	5	5
Αριθμός Ιατρών	3	3	3	3	3	4
Αριθμός οδοντιάτρων	1	1	1	1	1	1
Φαρμακεία	1	1	1	1	1	1

Νομός Λαρίσης: Στο νομό, στην πόλη της Λάρισας λειτουργεί το Γενικό Νοσοκομείο Λάρισας το οποίο επίσης έχει ελλείψεις με αποτέλεσμα πολλά περιστατικά να μεταφέρονται στη Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα. Επίσης, λειτουργούν πέντε Κέντρα Υγείας Αγροτικού τύπου, στα Φάρσαλα, στην Ελασσόνα, στο Τύρναβο, στους Γόννους και στην Αγιά, με στελέχωση που συμπεριλαμβάνει ειδικότητες όπως παθολόγους, μικροβιολόγους, ακτινολόγους, οδοντιάτρους, μαιές, νοσηλεύτριες και κοινωνικούς λειτουργούς.

Νομός Μαγνησίας: Η πρωτοβάθμια περίθαλψη του νομού παρέχεται από τα έξι Κέντρα Υγείας, το ΙΚΑ με σοβαρά προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής, τα εξωτερικά ιατρεία του Νοσοκομείου Βόλου και τους ιδιώτες γιατρούς. Τα Κέντρα Υγείας βρίσκονται στον Αλμυρό, στο Βελεστίνο, στη Σκιάθο, στην Αργαλαστή, στη Σκόπελο και στη Ζαγορά. Οι ειδικότητες που υπάρχουν σ' αυτά είναι αυτές του παθολόγου, παιδίατρου, μικροβιολόγου και οδοντιάτρου. Τα Κέντρα Αλμυρού, Βελεστίνου και Αργαλαστής λειτουργούν ικανοποιητικά ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζουν σοβαρές ελλείψεις.

Νομός Τρικάλων: Πρωτοβάθμια περίθαλψη παρέχεται από τα πολυ-ιατρεία του ΙΚΑ με έντονα προβλήματα υλικοτεχνικής και ανθρώπινης υποδομής, τα εξωτερικά ιατρεία του Γενικού Νοσοκομείου Τρικάλων και τους ιδιώτες γιατρούς. Επίσης λειτουργούν και Κέντρα Υγείας στην Καλαμπάκα, στην Πύλη και στη Φαρκαδόνα. Δευτεροβάθμια περίθαλψη παρέχεται από το Γ.Ν.Τρικάλων και από ιδιωτικές κλινικές. Παρουσιάζει οξύτατα κτιριακά προβλήματα με ελλείψεις σε επιστημονικό εξοπλισμό.

Νομός Καρδίτσας: Στο νομό υπάρχει στην Καρδίτσα Γενικό Νοσοκομείο, ενώ Κέντρα Υγείας στο Μουζάκι, στον Παλαμά και στις Σοφάδες.

Τα επίσημα στατιστικά στοιχεία υγείας κατά νομό, που αφορούν κλίνες θεραπευτηρίων, αριθμό ιατρών, οδοντιάτρων και φαρμακεία δίνονται στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 3.7.5.1δ

Στοιχεία Ιατρικής περίθαλψης Νομού Λαρίσης						
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	720	691	729	728	744	729
Αριθμός Ιατρών	453	474	470	613	646	620
Αριθμός οδοντιάτρων	177	181	187	208	206	215
Φαρμακεία	168	175	176	181	186	198

Πίνακας 3.7.5.1ε

ανά 1000 κατοίκους	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	3	3	3	3	3	3
Αριθμός Ιατρών	0,17	0,18	0,17	0,23	0,24	0,23
Αριθμός οδοντιάτρων	0,66	0,67	0,69	0,77	0,76	0,8
Φαρμακεία	1	1	1	1	1	1

Πίνακας 3.7.5.1στ

Στοιχεία Ιατρικής περίθαλψης Νομού Μαγνησίας						
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	950	939	999	919	943	935
Αριθμός Ιατρών	386	415	444	512	449	477
Αριθμός οδοντιάτρων	136	143	144	152	152	152
Φαρμακεία	137	146	150	148	151	156

Πίνακας 3.7.5.1ζ

ανά 1000 κατοίκους	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	5	5	5	5	5	5
Αριθμός Ιατρών	2	2	2	3	2	2
Αριθμός οδοντιάτρων	0,69	0,72	0,73	0,77	0,77	0,77
Φαρμακεία	1	1	1	1	1	1

Πίνακας 3.7.5.1η

Στοιχεία Ιατρικής περίθαλψης Νομού Τρικάλων						
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	494	488	467	448	448	402
Αριθμός Ιατρών	229	241	250	239	232	249
Αριθμός οδοντιάτρων	95	96	98	99	102	105
Φαρμακεία	91	94	93	96	99	98

Πίνακας 3.7.5.1θ

ανά 1000 κατοίκους	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	4	4	3	3	3	3
Αριθμός Ιατρών	2	2	2	2	2	2
Αριθμός οδοντιάτρων	1	1	1	1	1	1
Φαρμακεία	1	1	1	1	1	1

Πίνακας 3.7.5.1ι

Στοιχεία Ιατρικής περίθαλψης Νομού Καρδίτσας						
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	294	268	268	307	301	295
Αριθμός Ιατρών	139	149	154	126	153	155
Αριθμός οδοντιάτρων	54	62	65	67	71	74
Φαρμακεία	77	76	85	89	89	91

Πίνακας 3.7.5.1κ

ανά 1000 κατοίκους	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Κλίνες θεραπευτηρίων	2	2	2	3	3	2
Αριθμός Ιατρών	2	2	2	2	2	2
Αριθμός οδονιάτρων	1	1	1	1	1	1
Φαρμακεία	1	1	1	1	1	1

Πηγή: Επιλογή, Ελληνική Οικονομία 1995

3.7.5.2 Παιδεία

Η περιφέρεια Θεσσαλίας παρουσιάζει έντονο πρόβλημα κτιριακής και γενικότερης υλικοτεχνικής υποδομής. Ο δείκτης μαθητές/σχολείο εκφράζει τις ανάγκες σε εκπαιδευτικά κτίρια, και επιπλέον μπορεί να θεωρηθεί μαζί με το δείκτη μαθητές/διδασκτικό προσωπικό ως δείκτες κοινωνικής ευημερίας (ακολουθούν πίνακες με αυτά τα στοιχεία).

Μπορεί κανείς να διαπιστώσει βάσει των στοιχείων που παρουσιάζονται παρακάτω ότι υπάρχει έλλειψη κτιριακής υποδομής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Αντίθετα, οι ελλείψεις στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι πιο έντονες στους νομούς Λάρισας και Τρικάλων.

Στην περιφέρεια λειτουργούν αρκετά τμήματα ΑΕΙ που υπάγονται στο νεοϊδρυθέν Θεσσαλικό Πανεπιστήμιο καθώς και σημαντικός αριθμός Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα : Στο *Βόλο* λειτουργούν τα τμήματα: Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Μηχανολόγων Μηχανικών Βιομηχανίας, Πολιτικών Μηχανικών, Γεωπονίας - Φυτικής και Ζωικής Παραγωγής, Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης και Παιδαγωγικό Νηπιαγωγών. Στη *Λάρισα* λειτουργεί το τμήμα Ιατρικής και στα *Τρίκαλα* Φυσικής Αγωγής.

Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα : Στη *Λάρισα* λειτουργούν τα ΤΕΙ Πολιτικών Έργων Υποδομής, Μηχανολογίας, Ηλεκτρολογίας, Φυτικής Παραγωγής, Γεωργικών Μηχανημάτων Αρδεύσεων, Νοσηλευτικής, Ιατρικών Εργαστηρίων, Τουριστικών Επιχειρήσεων, Λογιστικής, Διοίκησης Επιχειρήσεων, ενώ στην *Καρδίτσα* το τμήμα Δασοπονίας. Στους υπόλοιπους νομούς δεν λειτουργούν Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Τα βασικά στοιχεία των εγκαταστάσεων και του ανθρώπινου δυναμικού διδασκαλίας για την περιφέρεια και τους νομούς παρουσιάζονται στους επόμενους πίνακες:

Πίνακας 3.7.5.2α

Στοιχεία Υποδομής Παιδείας Περιφέρειας Θεσσαλίας									
	1986			1988			1991		
	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο
Αριθμός μαθητών	64968	32039	20184	63181	32657	14722	58956	32538	20071
Αριθ. διδακτ. προσωπ.	2837	1838	1331	2912	1933	1230	3265	2149	1500
Αριθμός σχολείων	764	124	74	728	134	74	710	141	81
Μαθητές/διδασκάλους	23	17	15	22	17	12	18	15	13
Μαθητές/σχολείο	85	258	273	87	244	199	83	231	248

Πίνακας 3.7.5.2.β

Στοιχεία Υποδομής Παιδείας Ν.Λαρίσης									
	1986			1988			1991		
	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο
Αριθμός μαθητών	24892	12175	7606	24639	12309	7349	22620	12459	7419
Αριθ. διδακτ. προσωπ.	1046	711	517	1076	739	509	1205	831	538
Αριθμός σχολείων	261	45	25	248	52	27	234	53	31
Μαθητές/διδασκάλους	24	17	15	23	17	14	19	15	14
Μαθητές/σχολείο	95	271	304	99	237	272	97	235	239

Πίνακας 3.7.5.2γ

Στοιχεία Υποδομής Παιδείας Ν.Μαγνησ.									
	1986			1988			1991		
	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο
Αριθμός μαθητών	16734	7839	4787	16746	8084	3742	16173	8384	4978
Αριθ. διδακτ. προσωπ.	690	456	335	717	483	270	830	533	395
Αριθμός σχολείων	141	31	21	139	32	19	144	53	21
Μαθητές/διδασκάλους	24	17	14	23	17	14	19	16	13
Μαθητές/σχολείο	119	253	228	120	253	197	112	158	237

Πίνακας 3.7.5.2δ

Στοιχεία Υποδομής Παιδείας Ν.Τρικάλ.									
	1986			1988			1991		
	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο
Αριθμός μαθητών	12897	6504	4178	12018	6713	3476	11223	3965	4978
Αριθ. διδακτ. προσωπ.	589	379	243	597	372	250	661	376	308
Αριθμός σχολείων	195	26	12	186	26	11	184	26	12
Μαθητές/διδασκάλους	22	17	17	20	18	14	17	11	16
Μαθητές/σχολείο	66	250	348	65	258	316	61	153	415

Πίνακας 3.7.5.2ε

Στοιχεία Υποδομής Παιδείας Ν.Καρδίτ.									
	1986			1988			1991		
	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο	Δημοτικό	Γυμνάσιο	Λύκειο
Αριθμός μαθητών	10445	5521	3613	9778	5551	3155	8940	5558	3709
Αριθ. διδακτ. προσωπ.	512	292	236	522	339	201	148	409	259
Αριθμός σχολείων	167	22	16	155	24	17	148	29	17
Μαθητές/διδασκάλους	20	19	15	19	16	16	60	14	14
Μαθητές/σχολείο	63	251	226	63	231	186	60	192	218

Πηγή: Επιλογή, Ελληνική Οικονομία 1995

3.8 Διοικητική Δομή

Η περιφέρεια Θεσσαλίας διοικητικά χωρίζεται σε 4 Νομούς (δηλαδή 4 Νομαρχίες), σε 11 Επαρχίες, ενώ οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) είναι 533 (18 Δήμοι και 515 Κοινότητες). Πιο συγκεκριμένα, ο Ν.Λαρίσης χωρίζεται σε 5 Επαρχίες (Αγιάς, Ελασσόνας, Λαρίσης, Τυρνάβου και Φαρσάλων) ενώ οι Ο.Τ.Α. είναι 164 (5 Δήμοι, 159 Κοινότητες), ο Ν.Μαγνησίας χωρίζεται σε 3 Επαρχίες (Αλμυρού, Βόλου, Σκοπέλου) και σε 79 Ο.Τ.Α. (7 Δήμοι, 72 Κοινότητες), ο Ν.Τρικάλων χωρίζεται σε 2 Επαρχίες (Καλαμπάκας, Τρικάλων) και σε 146 Ο.Τ.Α. (4 Δήμοι, 142 Κοινότητες) και τέλος ο Ν.Καρδίτσας αποτελείται από μια Επαρχία (Καρδίτσας) ενώ οι Ο.Τ.Α. είναι 144 (4 Δήμοι, 140 Κοινότητες).

Ας σημειωθεί ότι οι περισσότεροι Ο.Τ.Α. (περίπου το 45%) έχουν πληθυσμό μικρότερο των 500 κατοίκων.

Αυτός ο κατακερματισμός της περιφέρειας αλλά, και γενικότερα της Ελλάδας, σε πολυάριθμους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), ήταν -και είναι- έντονο πρόβλημα. Καθώς, λόγω του σχετικά μικρού πληθυσμιακού μεγέθους τους δεν είχαν τη δυνατότητα δυναμικής και ουσιαστικής συμμετοχής σε αναπτυξιακά προγράμματα, κάτι που είχε σαν αποτέλεσμα την διατήρηση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής στασιμότητας αυτών, ενώ παράλληλα δημιουργούσε προβλήματα έλλειψης συντονισμού και διοικητικής οργάνωσης, και παρεμπόδιζε κάθε προσπάθεια άσκησης περιφερειακής πολιτικής, αφού το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στρεφόταν στα αστικά κέντρα.

Η κυβέρνηση, λοιπόν, υποκινούμενη από την παραπάνω κατάσταση, έκρινε αναγκαία τη συνένωση των πολυάριθμων Ο.Τ.Α., σε μικρότερες σε πλήθος ανθρωπογεωγραφικές ενότητες κατά νομό. Προχωρώντας, λοιπόν στην υλοποίηση αυτών των συνενώσεων, θέσπισε αρχικά το νόμο 1416/84 για τη σύσταση Γεωγραφικών Ενοτήτων και στη συνέχεια το νόμο 1622/86 για τη σύσταση Γεωγραφικών Περιοχών. Τα κριτήρια, που θεωρήθηκαν ως πιο σημαντικά και χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για το προσδιορισμό των ενοτήτων αυτών, ήταν γεω-οικονομικά, κοινωνικά, συγκοινωνιακά και αναπτυξιακά.

Πιο συγκεκριμένα, το 1984 με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Εσωτερικών και Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος ψηφίστηκε ο νόμος 1416, που στόχευε στη συνένωση δήμων ή κοινοτήτων και συγχρόνως στη δημιουργία ενός ευνοϊκού κλίματος συνεργασίας. Οι συνενώσεις, έγιναν με τη σύμφωνη γνώμη των Νομαρχιακών Συμβουλίων, και βάσει όμοιων οικονομικών χαρακτηριστικών και δυνατοτήτων των Ο.Τ.Α., σχέσεων γειτνίασης και πιθανή ύπαρξη ίδιων προβλημάτων, που να τους αφορούν. Επιπλέον, βασικό ρόλο έπαιξε, η εξυπηρέτηση των κατοίκων εκείνων των δήμων και κοινοτήτων με κοινό συγκοινωνιακό δίκτυο, που τους παρείχε τη δυνατότητα άμεσης πρόσβασης και επικοινωνίας. Έτσι, επιτεύχθηκε η σύσταση Αναπτυξιακών Συνδέσμων, που αποτελούσαν

λειτουργικά σύνολα με συγκεκριμένες ανάγκες για δημόσιες επενδύσεις τεχνικής υποδομής, κοινωνικού εξοπλισμού και παραγωγικές επενδύσεις τοπικής σημασίας.

Ο επόμενος νόμος που θεσπίστηκε (Ν.1622/86) δύο χρόνια αργότερα, είχε ως στόχο την αποκέντρωση, τη περιφερειακή ανάπτυξη και τη συμμετοχή του λαού. Ας σημειωθεί, ότι δόθηκαν κίνητρα για εθελοντική συνένωση, όμως δεν απέδωσαν, γι' αυτό και οι κρατικοί φορείς προχώρησαν σε υποχρεωτική με το παραπάνω νόμο. Συνενώθηκαν, λοιπόν, οι Ο.Τ.Α. και αποτέλεσαν δήμο ανεξάρτητα από το συνολικό πληθυσμό τους, ενώ όσοι δεν συμπεριλήφθηκαν παρέμειναν ως δήμοι και κοινότητες. Τα κριτήρια, σε αυτή τη φάση, ήταν κυρίως συγκοινωνιακά, πληθυσμιακά, γεωγραφικά, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και δημογραφικά. Αναλυτικότερα, έγινε προσπάθεια να υπάρξει σε κάθε δήμο αυτοδυναμία σε κάθε λειτουργία, πολιτική, διοικητική και οικονομική στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του, τεχνική υποστήριξη, επάρκεια πληθυσμού και ανάπτυξη πόρων για στήριξη διοικητικών και αναπτυξιακών λειτουργιών, καθώς και ύπαρξη κατάλληλου αστικού κέντρου στη κατάλληλη γεωγραφική θέση ώστε να μπορεί να γίνει έδρα διοίκησης - αυτοδιοίκησης.

Ακόμη, θεωρείται αναγκαίο να αναφερθεί ότι, για τις Γεωγραφικές Περιοχές του Ν.1622/86, είχε δοθεί οδηγία να αποτελούν ακέραιο υποπολλαπλάσιο των Γεωγραφικών Ενοτήτων του Ν.1416/84.

Μια σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο νόμων ήταν, ότι ο πρώτος (Ν.1416/84) έδινε μεγαλύτερη έμφαση σε αναπτυξιακούς στόχους και κίνητρα για τους υπάρχοντες οργανωμένους Ο.Τ.Α. χωρίς να καταργεί την αυτονομία τους, ενώ ο επόμενος οδηγούσε σε συνενώσεις Ο.Τ.Α. από τις οποίες προέκυπταν νέοι δήμοι και όσοι τις αποτελούσαν έπαυαν να υφίστανται.

Τέλος, οι Γεωγραφικές Ενότητες του Ν.1416/84 και οι Γεωγραφικές Περιοχές του Ν.1622/86, είτε ταυτίζονται είτε παρατηρείται διαφοροποίηση των ορίων των δευτέρων, με αποτέλεσμα την εμφάνιση Ο.Τ.Α., που εντάσσονται ταυτόχρονα και στα δύο είδη χωρικών ενοτήτων. Είναι προφανές ότι η διαμόρφωση των Γεωγραφικών Περιοχών είναι λειτουργική όσο οι Ο.Τ.Α. διατηρούν περίπου τις ίδιες σχέσεις συνεργασίας με εκείνους που συνδεόταν στα πλαίσια των Γεωγραφικών Ενοτήτων του Ν.1416/84.

Όσον αφορά την υπό μελέτη περιφέρεια προτάθηκε να χωριστεί σε 63 Γεωγραφικές Ενότητες, και αργότερα σε 112 Γεωγραφικές Περιοχές. Αναλυτικότερα, ο Ν.Λαρίσης σε 19 Γ.Ε. και 37 Γ.Π., ο Ν.Μαγνησίας σε 11 Γ.Ε. και 19 Γ.Π., ο Ν.Τρικάλων σε 18 Γ.Ε. και 28 Γ.Π. και τέλος ο Ν.Καρδίτσας σε 15 Γ.Ε. και 28 Γ.Π. (Βλέπε Παράρτημα II.1, Πίνακας 1B).

Η διοικητική διαίρεση της περιφέρειας σε Νομούς, Επαρχίες, Δήμους και Κοινότητες όπως σήμερα είναι παρουσιάζονται στο Παράρτημα II.1, Πίνακας 1A.

4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

4.1 Έννοιες - Μεθοδολογία - Στοιχεία

4.1.1 Έννοιες

4.1.1.1 Οικισμός - οικιστικό δίκτυο

Στην παρούσα εργασία ο όρος *οικισμός* θα χρησιμοποιηθεί στην ευρεία του έννοια, θα περιλαμβάνει δηλαδή όλη τη κλίμακα των πληθυσμιακών συγκεντρώσεων από τις μικρότερες ως τις μεγαλύτερες, με τη *βασική παραδοχή* ότι ο κάθε Ο.Τ.Α. αποτελεί ένα μικρότερο σύστημα κέντρων, τα χαρακτηριστικά του οποίου δεν διαφέρουν κατά πολύ από εκείνα του "κεντρικού οικισμού" (Βλέπε Παράρτημα Ι.1, Πίνακας 4.1). Αυτοί κατά την Ε.Σ.Υ.Ε. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος) διακρίνονται σε :

- αγροτικά κέντρα (κοινότητες έως 2000 κατοίκων)
- ημιαστικά κέντρα (Δήμοι και κοινότητες έως 10000 κατοίκων)
- αστικά κέντρα (Δήμοι και κοινότητες άνω των 10000 κατοίκων)
- Πολεοδομικά Συγκροτήματα (Π.Σ., οικισμοί αποτελούμενοι από γεωγραφική συνένωση πολλών μικρότερων Δήμων και Κοινοτήτων).

Η διάκριση των οικισμών στις κατηγορίες αυτές, από την Ε.Σ.Υ.Ε., βάσει μόνον πληθυσμιακών κριτηρίων, γίνεται καταρχήν δεκτή από την παρούσα μελέτη, για λόγους κυρίως τεχνικούς (παροχή στοιχείων από την Ε.Σ.Υ.Ε.), αλλά και γιατί δεν δεσμεύει τον χαρακτηρισμό των οικισμών σε σχέση προς τα χρησιμοποιούμενα στη μελέτη κριτήρια.

Διευκρινίζεται ότι οι χρησιμοποιούμενοι όροι "αστικό", "ημιαστικό" και "αγροτικό" κέντρο δεν εκφράζουν την ύπαρξη των στοιχείων εκείνων -πλην του πληθυσμού- τα οποία δίνουν τον αστικό, ημιαστικό και αγροτικό χαρακτήρα.

Ο ανώτερος ορισμός καθώς και η διάκριση των οικισμών δεν είναι ασφαλώς οι μόνοι δυνατοί. Αντιθέτως, υπάρχουν πολλοί ορισμοί τόσο για την έννοια του οικισμού εν γένει, όσο και για τις διακεκριμένες κατηγορίες του, ιδίως ως προς την έννοια της πόλης (αστικό κέντρο), οι οποίοι και ποικίλλουν ανάλογα με το πρίσμα θεώρησης της έννοιας (κοινωνιολογική, οικονομική, στατιστική, πολεοδομική θεώρηση κ.λ.π.).

Πράγματι για τον κοινωνιολόγο ο οικισμός θεωρείται "ως η προβολή στο έδαφος μιας κοινωνικής ομάδας", η πόλη "ένas τόπος συναντήσεως μεταξύ κοινωνικών ομάδων λιγότερο ή περισσότερο συγκροτημένων και ένα σύνολο συλλογικής οργανώσεως".

Για τον οικονομολόγο ο οικισμός χαρακτηρίζεται ως "χώρος, ο οποίος καθορίζεται από οικονομικές σχέσεις που συνδέονται με οικονομικά στοιχεία", η πόλη ως "ένas οικονομικός τόπος προνομιακός, ικανός να διευθετηθεί, με ορισμένα οικονομικά και κοινωνικά κόστη,

δεδομένων των ποικίλων στόχων που προσπαθούν να πετύχουν οι οικονομικοί παράγοντες που ζουν και συναντώνται σ' αυτήν" ή ως "μία ιδιάζουσα μονάδα παραγωγής, η οποία περιλαμβάνει, αναλόγως πρωτοτύπων διαδικασιών, έναν ορισμένο αριθμό προϊόντων των οποίων έχει το μονοπώλιο και τα οποία βρίσκονται, τόσο στο επίπεδο των παραγόντων της παραγωγής και επενδύσεων, όσο και στο επίπεδο της τελικής κατανάλωσης".

Για την οικολογία ο οικισμός θεωρείται ως "ένα οικο-σύστημα, δηλαδή ως ένα σύμπλεγμα σχέσεων μεταξύ ομάδων ατόμων και των όρων, τους οποίους θέτει το περιβάλλον αυτών", ενώ ο γεωγράφος βλέπει την πόλη ως "ένα τόπο ανταλλαγών και ένα οργανωμένο κέντρο λειτουργιών".

Εδώ, λοιπόν, η παραπάνω αποδοχή του ορισμού της έννοιας "οικισμού" και των διακρίσεων της Ε.Σ.Υ.Ε. έχει καθαρά συμβατικό χαρακτήρα.

Η ταξινόμηση και η ιεράρχηση, η οποία θα επιχειρηθεί στην εργασία αυτή, θα συμπεριλάβει όλες τις κλίμακες των οικισμών της περιφέρειας Θεσσαλίας (σύμφωνα με την παραπάνω παραδοχή), το σύνολο των οποίων δημιουργεί το *οικιστικό δίκτυο* της Θεσσαλίας, καθώς αυτός είναι ο γεωγραφικός χώρος που έχει επιλεγεί ως χώρος μελέτης.

Ας σημειωθεί ότι στις ταξινομήσεις των οικισμών βάσει των δημογραφικών, κοινωνικών και οικονομικών στοιχείων, που θα ακολουθήσουν, αν και αναφέρονται τα αντίστοιχα αποτελέσματα συνολικά για το *Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου*, οι οικισμοί που το αποτελούν αντιμετωπίζονται και ως ξεχωριστοί, για να μη χαθεί σημαντική πληροφορία ως προς τους οικισμούς, κάτι που μας ενδιαφέρει. Για παράδειγμα, στην ταξινόμηση των οικισμών ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης δε μπορεί να δεχτούμε ότι ο δήμος Βόλου έχει το ίδιο ποσοστό ή έστω παρόμοιο με τους υπόλοιπους οικισμούς, που αποτελούν το Πολεοδομικό Συγκρότημα Βόλου. Αντίθετα, στη λειτουργική ταξινόμηση των οικισμών κρίνεται *απαραίτητη* η αντιμετώπιση των οικισμών που αποτελούν το Π.Σ.Βόλου ως σύνολο, καθώς η μη ύπαρξη μιας λειτουργίας σε κάποιο οικισμό από αυτούς δεν σημαίνει ότι δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν οι κάτοικοί του από κάποιο άλλο οικισμό που επίσης υπάγεται στο Π.Σ., οπότε οι οικισμοί που το αποτελούν δεν αναφέρονται ξεχωριστά.

4.1.1.2 Ταξινόμηση και ιεράρχηση των οικισμών

Οποιαδήποτε ταξινόμηση των οικισμών αποκτά νόημα από την στιγμή κατά την οποία παρατηρείται διαφοροποίηση των οικισμών μεταξύ τους, ως προς ορισμένα κριτήρια.

Η ύπαρξη οικισμών διαφορετικού πληθυσμιακού μεγέθους και με διαφορετικά χαρακτηριστικά σε ένα δεδομένο γεωγραφικό χώρο (στην προκειμένη περίπτωση στον Θεσσαλικό χώρο) είναι γεγονός αναμφισβήτητο και αποτελεί εκδήλωση της οργανώσεως στον χώρο των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες αυτές, ποικίλων κατηγοριών, είναι δυνατό να ιδωθούν γενικά ως *υπηρεσίες* ή *λειτουργίες* που έχουν σκοπό να εξυπηρετήσουν τους κατοίκους του οικισμού, αλλά και αυτούς άλλων, μικρότερων, οικισμών.

Από την άλλη, το σύνολο των οικισμών ενός χώρου είναι δυνατό να θεωρηθεί σαν ένα πλέγμα, του οποίου οι κόμβοι είναι οι οικισμοί, και οι συνδέσεις, οι διάφορες σχέσεις μεταξύ τους. Κάθε οικισμός-κόμβος παρουσιάζει πάσης φύσεως ανταλλαγές και ροές προς διάφορες κατευθύνσεις: με τον γύρω αγροτικό του χώρο καταρχήν, με οικισμούς του ίδιου περίπου πληθυσμιακού μεγέθους και δραστηριοτήτων με αυτόν, με οικισμούς μικρότερου μεγέθους και τέλος με οικισμούς μεγαλύτερου μεγέθους παρέχοντας υψηλότερες εξυπηρετήσεις από αυτόν.

Οι κόμβοι αυτού του πλέγματος δεν είναι της ίδιας σημασίας. Η σημασία τους εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά του οικισμού και από το είδος, την ποσότητα, την ποιότητα και την πυκνότητα των σχέσεών τους με τους λοιπούς οικισμούς και την περιφέρειά τους. Διαπιστώνεται, δηλαδή, ότι εν γένει οι οικισμοί διαφοροποιούνται ανάλογα με το ρόλο τους, την έκταση και την ένταση της επιρροής τους (ή της ακτινοβολίας τους) στον ευρύτερο χώρο τους ή με άλλα λόγια ανάλογα της ικανότητάς τους να πολώνουν γύρω τους έναν ευρύτερο χώρο και τους εντός αυτού οικισμού.

Με αυτήν την οπτική τίθεται η έννοια της ιεραρχίας στην οργάνωση του οικιστικού δικτύου.

4.1.1.3 Ταξινόμηση των Οικισμών

Με την έννοια της ταξινόμησης (classification), εννοούμε την επισήμανση τύπων οικισμών με κοινά χαρακτηριστικά, τύπων που δεν έχουν εξ ορισμού διαβαθμισμένες σχέσεις και είναι ομοιότητας ή διαφοράς και μας οδηγεί γενικότερα στην διάκριση των οικισμών και περαιτέρω κατάταξη αυτών σε κατηγορίες.

Όσο αναφορά το συγκεκριμένο δίκτυο είναι προς διερεύνηση αν παρουσιάζει μια σχετική συνέχεια, οπότε οι τομές με την δημιουργία των κατηγοριών θα έχουν κάποιον συμβατικό χαρακτήρα ή αν θα παρουσιάζεται ασυνεχές, με σαφείς τομές, οπότε η διάκριση σε κατηγορίες θα είναι επίσης σαφέστερη.

Ακόμη, η ταξινόμηση των οικισμών σε κατηγορίες δεν είναι μονοσήμαντη, αλλά εξαρτάται από το υιοθετούμενο πρίσμα ανάλυσης και επομένως, από τα επιλεγόμενα κριτήρια. Έχουν γίνει κατά καιρούς προσπάθειες ταξινόμησης του οικιστικού δικτύου με ποικίλους τρόπους. Όλες όμως αποσκοπούσαν στον προσδιορισμό κατηγοριών ανάλογα με την ακτινοβολία ή την ένταση επιρροής ή της δυναμικότητας των οικισμών, με στοιχεία αρκετά αόριστα, αλλά που εξέφραζαν μια πολυσύνθετη πραγματική κατάσταση. Κατά τις διάφορες αυτές ταξινομήσεις έχει γίνει προσπάθεια να προσδιοριστούν κριτήρια αντιπροσωπευτικά της πολυσύνθετης αυτής κατάστασης. Τα κριτήρια αυτά είναι άλλοτε απλά, άλλοτε σύνθετα, άλλοτε μεν αφορούν έναν μόνο τομέα έρευνας (οικονομία, δημογραφία, γεωγραφία) άλλοτε δε συνδυάζουν ένα ή περισσότερους τομείς.

Έτσι, θεωρητικοί ερευνητές χρησιμοποιούν σχετικά απλά στοιχεία, οικονομικά ή δημογραφικά για τον προσδιορισμό της ακτινοβολίας των οικισμών.

Ο *Losch* βασίζεται στην έκταση της περιοχής αγοράς κάθε προϊόντος, ο *Reilly* προσδιορίζει μία σχέση μεταξύ του πληθυσμιακού μεγέθους των πόλεων και της ακτινοβολίας αυτών, ο *Zipf* συσχετίζει τις κατηγορίες με το πληθυσμιακό μέγεθος και την τάξη των οικισμών ως προς αυτό, οι *Ullmar* και *Dacey* κατατάσσουν τις πόλεις ανάλογα με το βαθμό ειδίκευσης τους, βασιζόμενοι στον ελάχιστο συντελεστή απασχόλησης (K).

Άλλοι ερευνητές χρησιμοποιούν πιο πολύπλοκα κριτήρια, οικονομικά, λειτουργικά ή και συνδυασμένα, όπως ο *Christaller* που βασίστηκε στην αρχή της αγοράς, της κυκλοφορίας και της πολιτικοδιοικητικής, ο *Philbrick* που προσδιόρισε την ακτινοβολία διαχωρίζοντας επτά κατηγορίες λειτουργικών κριτηρίων, οι *Hautreux*, *Lecourt*, *Rocheport* χρησιμοποίησαν επίσης λειτουργικά κριτήρια τριτογενών δραστηριοτήτων κ.ά.

Το γεγονός είναι ότι παρόλη την ποικιλία μεθόδων και χρησιμοποιημένων κριτηρίων οι ταξινομήσεις συχνά δεν διαφέρουν σημαντικά, και αυτό οφείλεται στην έντονη αλληλεξάρτηση οικονομικών-δημογραφικών-κοινωνικών-λειτουργικών δεδομένων, έτσι ώστε η επιτυχία της ταξινόμησης έγκειται κυρίως στην κατάλληλη επιλογή αντιπροσωπευτικών κριτηρίων και λιγότερο στο επιλεγόμενο πρίσμα ανάλυσης. Βέβαια, εννοείται ότι, οι διαφορές ανάλογα με το πρίσμα ανάλυσης δεν καταργούνται εντελώς, μάλιστα εμφανίζονται ορισμένες σημαντικές διαφορές που οφείλονται σε οικισμούς που παρουσιάζουν "ειδικές συνθήκες" ως προς το συγκεκριμένο πρίσμα ανάλυσης. Λόγω αυτού ο συνδυασμός ή η "διόρθωση" των αποτελεσμάτων μιας ταξινόμησης σύμφωνα προς ένα πρίσμα ανάλυσης από μία άλλη, θεωρείται εποικοδομητική.

Αυτό προτείνεται και για την παρούσα εργασία. Συγκεκριμένα προτείνεται να εφαρμοστούν οι διάφορες αναλύσεις και τα αποτελέσματά τους να συσχετισθούν καθώς και να διερευνηθούν οι μεταξύ τους αλληλοσυνδέσεις.

4.1.1.4 Είδη κριτηρίων και προτύπων

Για τον προσδιορισμό των κριτηρίων, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για την ταξινόμηση των οικισμών σε κατηγορίες είναι απαραίτητο να προηγηθεί μια κατάταξη των κριτηρίων σε κατηγορίες. Διαχωρίζονται οι επόμενες κατατάξεις ως οι πλέον αντιπροσωπευτικοί:

α. Κατάταξη ανάλογα με το περιεχόμενο του κριτηρίου.

- Δημογραφικά κριτήρια
- Οικονομικά κριτήρια
- Κοινωνικά κριτήρια
- Λειτουργικά κριτήρια
- Γεωγραφικά κριτήρια

β. Κατάταξη ανάλογα με την επιδεκτικότητα μέτρησης.

- Ποιοτικά κριτήρια. Πρόκειται για τα κριτήρια που αναφέρονται στο είδος των δραστηριοτήτων. Αυτά μπορεί να αναφέρονται στο αντικείμενο κάθε δραστηριότητας (π.χ. βιομηχανία ειδών διατροφής, χονδρικό εμπόριο, τράπεζες), στο είδος της λειτουργίας της δραστηριότητας (κεντρικές λειτουργίες - ειδικές λειτουργίες) ή ακόμη στην ακτινοβολία της λειτουργίας (σπάνιες, σποραδικές, κοινές λειτουργίες). Τα κριτήρια αυτά χαρακτηρίζουν ποιοτικά του οικισμούς. Όταν είναι επιδεκτικά μετρήσεως, ενδιαφέρουν εν γένει τα απόλυτα μεγέθη τους και οι σχέσεις τους μεταξύ τους, όχι όμως οι σχέσεις τους με τον πληθυσμό του οικισμού.

- Ποσοτικά κριτήρια. Είναι κριτήρια που μπορούν να μετρηθούν, οι δε τιμές τους ενδιαφέρουν από τις εξής μορφές: i) Ως απόλυτοι αριθμοί εκφράζοντας αριθμό κατοίκων, αριθμό απασχολουμένων σε συγκεκριμένο τομέα, αριθμό καταστημάτων κ.λ.π. Έτσι είναι εξαιρετικά ενδεικτικοί προκειμένου να χρησιμοποιηθούν στην ταξινόμηση των οικισμών. ii) Ως ποσοστά εκφράζοντας την ποσοστιαία σχέση μεταξύ επιφανειών, απασχολουμένων, καταστημάτων κ.λ.π. για κάθε δραστηριότητα. iii) Ως δείκτες εκφράζοντας την σχέση ποσοστιαίων κατανομών για κάθε μία δραστηριότητα ή μεταξύ των δραστηριοτήτων.

γ. Κατάταξη ανάλογα με το βαθμό λεπτομέρειάς τους.

- Γενικά κριτήρια

- Ειδικά κριτήρια

Στην εργασία αυτή θα χρησιμοποιηθούν κριτήρια όλων των παραπάνω κατηγοριών, η δε επιλογή τους και τα επί μέρους χαρακτηριστικά τους θα αναλύονται κάθε φορά που θα εφαρμόζονται. Βάσει των κριτηρίων αυτών θα προσδιορισθούν οι κατηγορίες των οικισμών, για κάθε δε κατηγορία θα προσδιορισθούν το είδος και οι τιμές των κριτηρίων. Το είδος και οι τιμές των κριτηρίων, οι πλέον αντιπροσωπευτικοί για κάθε κατηγορία οικισμών αποτελούν τα πρότυπα, ποιοτικά ή ποσοτικά, που χαρακτηρίζουν την κατηγορία.

Κριτήρια χωροθετικά, υπό την έννοια της θέσεως των δραστηριοτήτων εντός των οικισμών (θέση στο κέντρο ή στην περιφέρεια του οικισμού) δεν θα χρησιμοποιηθούν στην παρούσα εργασία, δεδομένου ότι για την κατάταξη των οικισμών σε κατηγορίες ο οικισμός εξετάζεται στο σύνολο του. Βέβαια ορισμένες ομοιότητες μπορούν να παρατηρηθούν μεταξύ συνοικιών μεγάλων αστικών συγκροτημάτων και μετρίου μεγέθους οικισμών ή μεταξύ γειτονιών των παραπάνω συγκροτημάτων και μικρών οικισμών, πλην όμως η διερεύνηση των ομοιοτήτων αυτών ξεφεύγει των πλαισίων της εργασίας.

4.1.2 Μεθοδολογία

Για τον προσδιορισμό των υφισταμένων κατηγοριών οικισμών, όπως ήδη αναφέρθηκε, θα γίνουν ταξινομήσεις ως προς τις παραμέτρους του γενικότερου κοινωνικοοικονομικού

πλαίσιου (δημογραφικές, οικονομικές και κοινωνικές ταξινομήσεις). Βάσει αυτών οι οικισμοί πρόκειται να διαχωριστούν σε κατηγορίες ως προς:

1. τα δημογραφικά χαρακτηριστικά

- α) το μέγεθος του πληθυσμού,
- β) το βαθμό δημογραφικού γηρασμού,
- γ) τη μέση ετήσια πληθυσμιακή μεταβολή,

2. τα οικονομικά χαρακτηριστικά

- α) το ποσοστό απασχόλησης σε μη αγροτικές δραστηριότητες,
- β) το συντελεστή συμμετοχής σε κάθε τομέα (πρωτογενή-ορυχεία, δευτερογενή και τριτογενή),
- γ) το ποσοστό της καλλιεργήσιμης έκτασης,
- δ) το συντελεστή συμμετοχής για τα είδη των καλλιεργειών,

3. τα κοινωνικά χαρακτηριστικά

- α) το επίπεδο εκπαίδευσης, και
- β) τις συνθήκες στέγασης.

Η μεθοδολογία για αυτές τις ταξινομήσεις και τον προσδιορισμό των κατηγοριών γίνεται με βάση την τυπική απόκλιση και το μέσο όρο της κάθε κατανομής, που διαπιστώνεται με τη χρήση του Systat.

Το επόμενο βήμα αφορά την ταξινόμηση των οικισμών ως προς τις λειτουργίες βάσει τις ειδικεύσεις που παρουσιάζουν (ειδικεύσεις που προκύπτουν βάσει του συντελεστή συμμετοχής Q.L. και το ποσοστό απασχόλησης), αλλά και την ιεράρχηση των οικισμών η οποία γίνεται βάσει της βασικής/εξαγωγικής τους δραστηριότητας (με χρήση του Q.L. και του ελάχιστου ποσοστού απασχόλησης).

Τέλος, ακολουθεί η χωροταξική ταξινόμηση, που βασίζεται στη διακίνηση των επιβατών με το ΚΤΕΛ (εισιτήρια) για την αξιολόγηση των ανταλλαγών μεταξύ των οικισμών και των αλληλεξαρτήσεών τους, στους φόρτους/24ωρο για τον προσδιορισμό των κύριων και δευτερευόντων οδικών αξόνων, και στις μονάδες τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, σαν μια περαιτέρω ένδειξη καθώς δεν γνωρίζουμε την προέλευση και τον προορισμό των τηλεφωνημάτων.

4.1.3 Στοιχεία

Τα στοιχεία, που χρησιμοποιούνται στις παραπάνω ταξινομήσεις, είναι τα εξής:

Στις δημογραφικές, οικονομικές και κοινωνικές ταξινομήσεις των οικισμών, είναι στοιχεία από την Ε.Σ.Υ.Ε. και συγκεκριμένα από τον Πραγματικό Πληθυσμό κατά νομούς, επαρχίες, δήμους και κοινότητες κατά την απογραφή της 5ης Μαρτίου 1981 και της 17ης Μαρτίου 1991 καθώς και, από τα Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού-κατοικιών της 5ης Απριλίου 1981, όπου αναφέρονται τα δημογραφικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του

πληθυσμού, εγκατασθέντες από εσωτερικό και εξωτερικό, κατοικίες και συνθήκες στεγάσεως των νοικοκυριών, και προέκυψαν από την επεξεργασία δείγματος 10% του συνόλου των απογραφικών δελτίων αυτής της απογραφής. Εκτός των παραπάνω στοιχείων στις οικονομικές ταξινομήσεις χρησιμοποιούνται στοιχεία από τις Απογραφές των βιομηχανικών, βιοτεχνικών και εμπορικών καταστημάτων της ΕΣΥΕ του 1988, όπως και στη λειτουργική ταξινόμηση, αλλά και στοιχεία σχετικά με την καλλιεργήσιμη έκταση κάθε οικισμού και τα είδη των καλλιεργειών.

Στην χωροταξική ταξινόμηση χρησιμοποιούνται στοιχεία από τα ΚΤΕΛ των νομών της περιφέρειας Θεσσαλίας, σχετικά με την διακίνηση των επιβατών. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται στοιχεία σχετικά με τους φόρτους/24ωρο σε σημαντικούς κόμβους της περιφέρειας, αλλά και οι μονάδες τηλεφωνικών συνδιαλέξεων των οικισμών.

4.2 Δημογραφικές Ταξινομήσεις

Οι οικισμοί της Θεσσαλίας είναι δυνατό να ταξινομηθούν και να ιεραρχηθούν βάσει διαφόρων δημογραφικών κριτηρίων (μέγεθος πληθυσμού, πυκνότητα κατοικήσεως, βαθμός γηρασμού, ρυθμός μεταβολής κ.λ.π.). Αυτές οι ταξινομήσεις, εφόσον ληφθούν υπόψη μεμονωμένα, έχουν τυπολογικό χαρακτήρα. Εάν, εντούτοις, αυτές συνδυασθούν, προς αναζήτηση των μεταξύ των υφισταμένων πολλαπλών σχέσεων αλληλεξαρτήσεως, ή συσχετισθούν προς άλλες, ταξινομήσεις (οικονομικές, κοινωνικές, γεωγραφικές κ.λ.π.), αποκτούν κατάλληλα τροποποιούμενοι, δυναμικό και λειτουργικό, ή, ανάλογα της περίπτωσης, μόνο λειτουργικό χαρακτήρα. Διαπιστώνεται έτσι, π.χ., ότι το πληθυσμιακό μέγεθος ή ο ρυθμός εξελίξεως του πληθυσμού ενός οικισμού είναι παράμετροι πλήρως εξαρτημένοι προς τον βαθμό λειτουργικής πληρότητας και εξειδίκευσης του οικισμού, καθώς επίσης και προς την δημογραφική ευρωστία, την αποτυπωμένη στην πυραμίδα των ηλικιών.

Παρακάτω, επιχειρούνται δημογραφικές ταξινομήσεις των οικισμών της Θεσσαλίας βάσει ορισμένων κριτηρίων, όπως: 1. Ταξινόμηση ως προς το μέγεθος του πληθυσμού, 2. Ταξινόμηση ως προς τον ρυθμό εξελίξεως και το μέγεθος του πληθυσμού, και 3. Ταξινόμηση ως προς τον βαθμό δημογραφικού γηρασμού και το μέγεθος του πληθυσμού.

4.2.1 Ταξινόμηση ως προς το μέγεθος του πληθυσμού

Ως πρώτο κριτήριο ταξινόμησης των οικισμών είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί το μέγεθος του πληθυσμού. Διακρίνουμε, βάσει του κριτηρίου αυτού, τρεις τυπολογικές κατηγορίες οικισμών: 1. τους αστικούς, που είναι αυτοί που συγκεντρώνουν πληθυσμό 10.000 κατοίκων και άνω, 2. τους ημιαστικούς, που είναι αυτοί που συγκεντρώνουν πληθυσμό 2.000 έως 10.000 κατοίκων και τους αγροτικούς, που είναι αυτοί συγκεντρώνουν πληθυσμό κάτω των 2.000 κατοίκων και συγκεκριμένα 3. άνω των 1000 κατοίκων, 4. άνω των 500 και 5. κάτω των 500 κατοίκων.

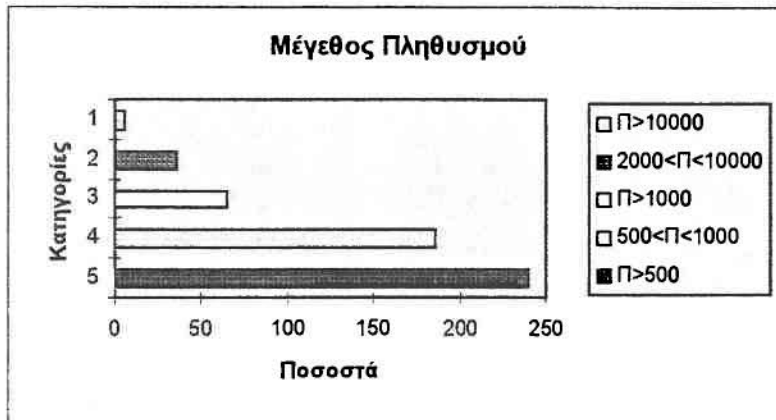
Η Ε.Σ.Υ.Ε., έχοντας υιοθετήσει παρόμοια κλίμακα ταξινόμησης, διακρίνει τον πληθυσμό της χώρας γενικότερα σε αστικό, ημιαστικό και αγροτικό. Στον αστικό περιλαμβάνεται ο πληθυσμός των δήμων και κοινοτήτων των οποίων ο πολυπληθέστερος οικισμός αριθμεί 10.000 κατοίκους και άνω, χωρίς τους διασπαρμένους. Στον ημιαστικό περιλαμβάνεται ο πληθυσμός των δήμων και κοινοτήτων των οποίων ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει 2.000 - 9.900 κατοίκους, εκτός αυτών που ανήκουν στα πολεοδομικά συγκροτήματα, ενώ τέλος στον αγροτικό ο πληθυσμός των δήμων και κοινοτήτων των οποίων ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει πληθυσμό κάτω των 2.000 κατοίκων.

Ο πίνακας καθώς και το διάγραμμα που ακολουθεί δείχνει την κατανομή των οικισμών σε κάθε κατηγορία σε σχέση με το μέγεθος του πληθυσμού τους (Βλέπε και Χάρτη 3, 5ο Κεφάλαιο, και Παράρτημα Ι.2, Πίνακα 4.2):

Πίνακας 4.2.1

P	Μέγεθος πληθυσμού					
	Σύνολο	Αστικά Κέντρα	Ημιαστικά Κέντρα	Αγροτικά Κέντρα		
				Π>1000	500<Π<1000	Π>500
1	6	6				
2	36		36			
3	65			65		
4	186				186	
5	240					240
Σύνολο	533	6	36	65	186	240

Διάγραμμα 4.2.1

4.2.1.1 "Νόμος του μεγέθους ως προς την τάξη" (Rank size rule).

Επιπλέον, με βάση τον πληθυσμό και μόνο οι οικισμοί του οικιστικού δικτύου μπορούν να καταταχθούν σε μια συνεχή κατανομή από το μεγαλύτερο στο μικρότερο. Πρόκειται για έναν απλό αλλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικό τρόπο ταξινόμησης των οικισμών ενός δεδομένου χώρου, σε σχέση με τον πληθυσμό και την τάξη τους. Αν και το μέγεθος ενός οικισμού προσδιορίζεται από πολλούς παράγοντες και οι διαχρονικές αυξομειώσεις του είναι δύσκολο να προβλεφθούν με ακρίβεια, εντούτοις στο συνολικό οικιστικό δίκτυο η κατανομή μεγεθών παρουσιάζει εμπειρικές κανονικότητες. Ο πρώτος που το παρατήρησε είναι ο *Auerbach (1913)*, ενώ από τότε πολλοί μελετητές αστικών κυρίως συστημάτων διαφόρων χωρών, με βάση τις εμπειρικές τους παρατηρήσεις κατασκεύασαν μαθηματικά υποδείγματα ή διερεύνησαν υποθέσεις ερμηνείας του φαινομένου αυτής της κανονικότητας.

Έτσι, οι πρώτες σχετικές θεωρίες διατυπώθηκαν από τον *Singer (1936)* και κατόπιν από τον *Zipf (1949)* του οποίου και η μελέτη είναι η πλέον γνωστή. Σύμφωνα με το Νόμο, υπάρχει μια σχέση μεταξύ του πληθυσμιακού μεγέθους ενός οικισμού και της τάξεως της στην κατάταξη των οικισμών κατά σειρά μεγέθους. Η σχέση αυτή διατυπώνεται από τον τύπο:

$$Y = a X^{-n} \text{ (εκθέτης)}$$

όπου Y : το μέγεθος του οικισμού

X : ο αριθμός των οικισμών που έχουν πληθυσμό ίσο ή και μεγαλύτερο από τον οικισμό (τάξη)

a και n : παράμετροι υπό προσδιορισμό.

Η σχέση μπορεί να γραφεί με λογαριθμική μορφή ως εξής: $\log Y = \log a - n \log X$ (1)

Η εφαρμογή του Νόμου συνίσταται στη δημιουργία μιας γραφικής παράστασης επί λογαριθμικής κλίμακας, όπου επί των συντεταγμένων σημειώνεται αφενός το μέγεθος του πληθυσμού και αφετέρου η τάξη του οικισμού. Τα σημεία τότε συγκεντρώνονται σε μια ευθεία της οποίας την κλίση δίνει το n .

Εφαρμογή του νόμου στις πόλεις των Η.Π.Α. από τον *Zipf* και αργότερα από τον *R. Viníng* (1955) έδειξε ότι η κλίση της ευθείας ήταν πολύ κοντά στο -1 , δηλαδή το $n=1$ όποτε το a αντιπροσώπευε τον πληθυσμό της πρώτης πόλης. Κάτι που σήμαινε ότι, για τις Η.Π.Α. ο πληθυσμός οποιασδήποτε πόλης ήταν συνάρτηση του πληθυσμού της πρώτης πόλης. Η ισχύς αυτού του Νόμου θεωρείται παγκόσμια. Πράγματι, πολλές μελέτες εφαρμογής απέδειξαν την ισχύ του για μεγάλο αριθμό χωρών. Μεταξύ των μελετών αυτών αναφέρονται του *B. Berry* που αφορά σχεδόν όλες τις χώρες, της *M.A. Prost* (1965) για τις πόλεις της Γαλλίας. Πλην όμως, σε ορισμένες χώρες αποδείχθηκε ότι στο Νόμο υπήρχε μια εξαίρεση, που σχετίζεται με την απόκλιση από την ευθεία της πρώτης πόλης, με άλλα λόγια, η πρώτη πόλη τείνει να είναι μεγαλύτερη από όσο προκύπτει από το Νόμο.

Η διαφοροποίηση αυτή της πρώτης πόλης μιας χώρας μελετήθηκε αρχικά από τον *Jefferson* (1939), ο οποίος μάλιστα θεώρησε το φαινόμενο γενικό και το χαρακτήρισε ως το "Νόμο της πρώτης πόλης" (The law of primate city). Η πρώτη πόλη είναι συνήθως η πρωτεύουσα και η διαφοροποίησή της προέρχεται είτε από την έντονη συγκέντρωση σε αυτήν δραστηριοτήτων και διοίκησης είτε από το γεγονός ότι η επιρροή τους επεκτείνεται συχνά εκτός της υπό μελέτη χώρας (Λονδίνο, Παρίσι). Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται σε πολλές χώρες υπό ανάπτυξη. Εντούτοις επαληθεύεται πλήρως ο Νομός του *Zipf* σε άλλες, που είναι επίσης, υπό ανάπτυξη. Φαίνεται λοιπόν ότι δεν υπάρχει άμεση εξάρτηση μεταξύ ανάπτυξης και των δύο Νόμων.

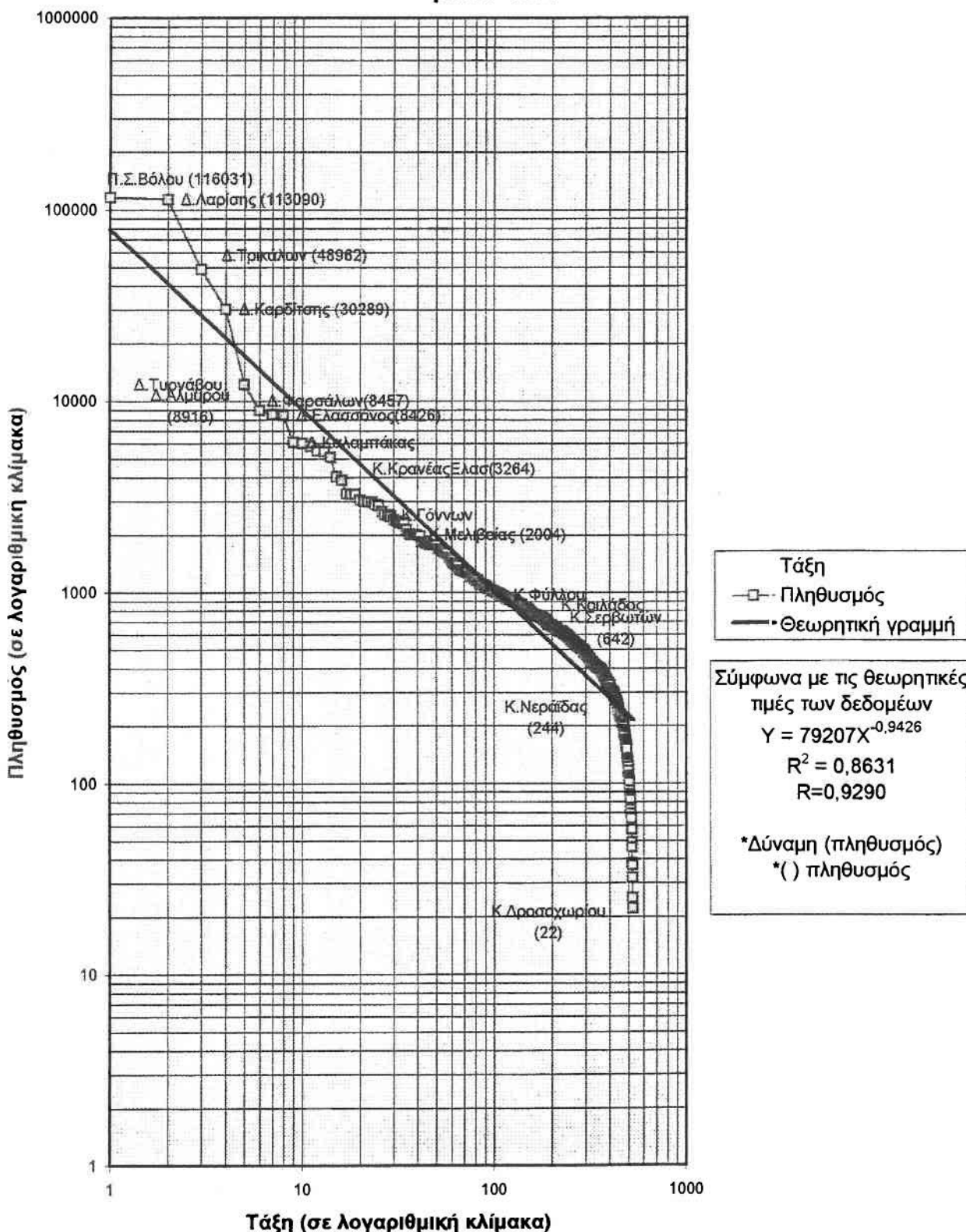
Παρόλο αυτά, όσον αφορά την ισχύ τους, έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις οι οποίες για το πρώτο του *Zipf*, μπορεί να συνοψιστούν στην άποψη του *B. Berry* -που προέκυψε από μια μελέτη εφαρμογής του κανόνα της τάξης μεγέθους σε 38 διαφορετικές χώρες- ότι ισχύει σε χώρες που έχουν παράδοση στην αστικοποίηση και είναι πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά περίπλοκες. Το συμπέρασμα αυτό βάζει προφανώς και μια διαχρονική δυναμική, με την έννοια ότι η αύξηση της πολυπλοκότητας είναι μια ιστορική διαδικασία, δηλαδή όσο πιο πολύπλοκο θα είναι το οικιστικό δίκτυο τόσο θα προσεγγίζει τον Νόμο και αντίστροφα. Ενώ για το δεύτερο Νόμο του *Jefferson* εκείνο που μπορεί να υποστηριχθεί είναι ότι στις αναπτυγμένες βιομηχανικές χώρες, τείνει προς ένα διευρυμένο μοντέλο πρώτης πόλης (με πολλές κορυφαίες πόλεις) λόγω της δράσης οικονομικών συγκέντρωσης και οικονομικών

αστικοποίησης, που εμφανίζονται από ένα μέγεθος και πάνω και θέτουν σε κίνηση διαδικασίες συσσωρευτικής ανάπτυξης στις μεγαλύτερες πόλεις, ενώ προσεγγίζουν το απλό μοντέλο της πρώτης πόλης, οι χώρες που στο παρελθόν υπήρξαν αποικίες ή και απλώς εξαρτημένες από το εξωτερικό.

Στην Ελλάδα από την ανάλυση της κατανομής μεγεθών στο δίκτυο αστικών κέντρων (ΚΕΠΕ, Κατοχιανού) έδειξε ότι η κατανομή κυριαρχείται από τα μεγάλα (πρώτα) μεγέθη, δηλαδή ακολουθεί το Νόμο της πρώτης πόλης, ενώ η εφαρμογή της εξίσωσης σειράς-μεγέθους ($n=1$) οδήγησε στο συμπέρασμα ότι η κατανομή είναι σύμφωνη με τον Νόμο της τάξης-μεγέθους.

Όσον αφορά το οικιστικό δίκτυο Θεσσαλίας, που μας ενδιαφέρει, με εφαρμογή της σχέσης (1) (λογαριθμική μορφή) και χρησιμοποιώντας τα στοιχεία για τον πληθυσμό των οικισμών από την απογραφή της Ε.Σ.Υ.Ε του 1991, προκύπτει η κατανομή που φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα (4.2.2.1):

Λογαριθμικό Διάγραμμα κατανομής τάξης-μεγέθους των οικισμών του οικιστικού δικτύου της Π.Θεσσαλίας για το 1991

Παρατηρείται, καταρχήν ότι η καμπύλη των πραγματικών τιμών είναι σαφώς σύμφωνη με εκείνη της πρώτης πόλης με τις μεγαλύτερες αποκλίσεις των οικισμών με πολύ μεγαλύτερο μέγεθος πληθυσμού από τους υπόλοιπους, καθώς και των πολύ μικρών (περίπου $P < 200$ κατοίκων). Ειδικότερα, για τους μικρούς οικισμούς η μεγάλη απόκλιση τους μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι ο Νόμος επαληθεύεται για τους μεγάλους κυρίως οικισμούς και όχι για τους πολύ μικρούς. Από την άλλη, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι σύμφωνα με τις θεωρητικές τιμές το n είναι 0,9426 δηλαδή πολύ κοντά στο 1, οπότε η εξίσωση (1) μπορεί να γίνει της μορφής :

$$\log Y = \log a - \log X \quad \text{ή} \quad \log Y = \log a / \log X \quad \text{ή} \quad Y = a / X \quad \text{ή} \quad a = Y * X$$

Το a είναι ίσο με 7920 δηλαδή, μικρότερο από το μέγεθος του πληθυσμού της πρώτης πόλης. Ο συντελεστής συσχέτισης (R) που παρουσιάζεται ιδιαίτερα υψηλός, γύρω στο 90% (συγκεκριμένα 92,90%).

Από τα παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι, για τα δεδομένα της περιφέρειας υπάρχει πολύ ικανοποιητική η εφαρμογή αλλά και η ερμηνευτική ικανότητα του Νόμου της τάξης- μεγέθους ($n = 1$, R μεγάλο), ενώ η κατανομή ακολουθεί το Νόμο της πρώτης πόλης (αποκλίσεις από την ευθεία των θεωρητικών τιμών, a μικρότερο από το μέγεθος της πρώτης πόλης).

Επιπλέον, παρατηρώντας τις αποκλίσεις, τις συγκεντρώσεις και τα κενά στα σημεία που αντιπροσωπεύουν τους οικισμούς μπορούν να διακριθούν κατηγορίες οικισμών. Σε αυτή την εργασία όμως δεν κρίνεται απαραίτητη, και όσον αφορά το μέγεθος του πληθυσμού οι κατηγορίες των οικισμών είναι αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω (1. αστικά, 2. ημιαστικά και αγροτικά 3. άνω των 1000 κατοίκων, 4. άνω των 500 και 5. κάτω των 500 κατοίκων κέντρα).

4.2.2 Ταξινόμηση ως προς τον ρυθμό εξελίξεως και το μέγεθος του πληθυσμού.

Η ταξινόμηση των οικισμών, βάσει του ρυθμού εξελίξεως του πληθυσμού στην δεκαετία του '80, σε τέσσερις κατηγορίες Α, Β, Γ, Δ έγινε ως εξής:

Α: οι οικισμοί, που ο ρυθμός εξέλιξης του πληθυσμού (r) είναι 1.968% και άνω

Β: οι οικισμοί, που ο ρυθμός εξέλιξης του πληθυσμού (r) είναι θετικός (>0) και μικρότερος του 1.968%

Γ: οι οικισμοί, που ο ρυθμός εξέλιξης του πληθυσμού (r) είναι αρνητικός και μεγαλύτερος του -2,194%

Δ: οι υπόλοιποι οικισμοί, δηλαδή αυτοί που έχουν $r < -2,194$.

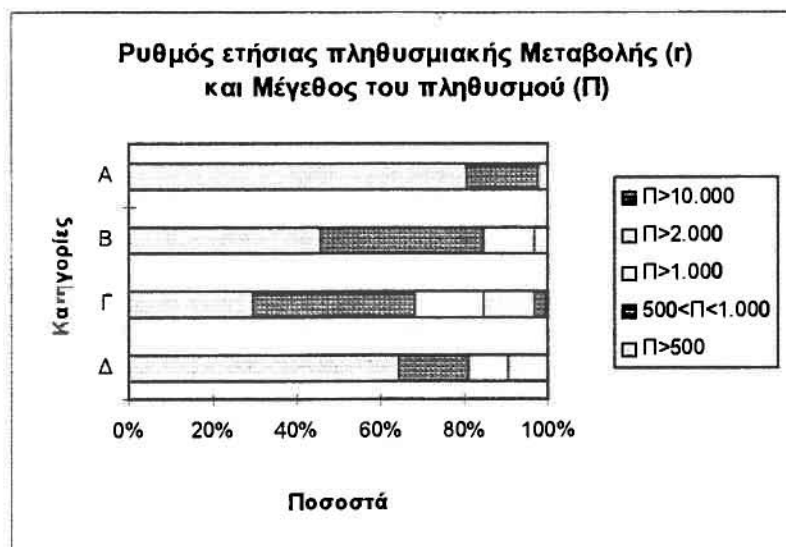
Από αυτή την ταξινόμηση προέκυψε, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα και στα διαγράμματα που ακολουθούν, ότι από τους 533 οικισμούς που διερευνήθηκαν, οι 46 οικισμοί, δηλαδή το 9% των οικισμών της Θεσσαλίας, ανήκουν στην πρώτη κατηγορία, οι 252, ή το 47%, στην δεύτερη κατηγορία, οι 182 (34%) των οικισμών στην τρίτη κατηγορία και τέλος οι υπόλοιποι οικισμοί δηλαδή οι 53 (10% των οικισμών) στην τέταρτη κατηγορία.

Πιο συγκεκριμένα από τους 46 οικισμούς της πρώτης κατηγορίας ένας είναι ημιαστικός, 8 αγροτικοί άνω των 1000 κατοίκων ενώ οι 37 κάτω των 500 κατοίκων. Στην δεύτερη κατηγορία 8 οικισμοί είναι ημιαστικοί, 30 αγροτικοί άνω των 1000 κατοίκων, 99 άνω των 500 και 115 κάτω των 500 κατοίκων. Όσον αφορά την τρίτη κατηγορία από τους 182 οικισμούς οι 6 είναι αστικοί, οι 22 ημιαστικοί, οι 154 αγροτικοί από τους οποίους οι 30 είναι άνω των 1000 κατοίκων, οι 70 άνω των 500 και οι 54 κάτω των 500 κατοίκων. Τέλος στην τέταρτη κατηγορία από τους 53 οικισμούς οι 5 είναι ημιαστικοί ενώ οι υπόλοιποι 48 είναι αγροτικοί και ειδικότερα οι 5 είναι άνω των 1000 κατοίκων, οι 9 άνω των 500 και οι 34 κάτω των 500 κατοίκων. (Βλέπε Παράρτημα Ι.2, Πίνακα 4.2).

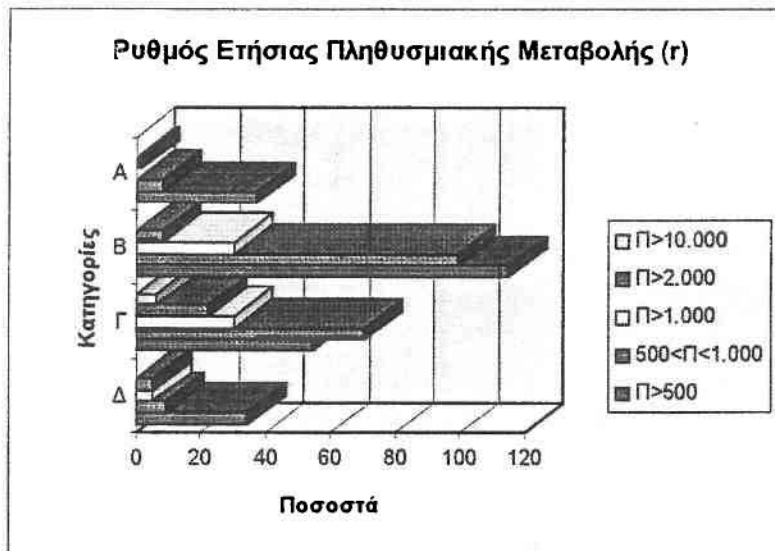
Πίνακας 4.2.2: Ρυθμός ετήσιας πληθυσμιακής μεταβολής (r) και μέγεθος πληθυσμού.

r	Σύνολο	Αστικά Κέντρα	Ημιαστικά Κέντρα	Αγροτικά Κέντρα		
				$\Pi > 1000$	$500 < \Pi < 1000$	$\Pi > 500$
A	46		1		8	37
B	252		8	30	99	115
Γ	182	6	22	30	70	54
Δ	53		5	5	9	34
Σύνολο	533	6	36	65	186	240

Διάγραμμα 4.2.2α

Διάγραμμα 4.2.2β

Η διερεύνηση στηρίζεται σε στοιχεία της ΕΣΥΕ για τα έτη 1961, 1971, 1981 και 1991, είτε πρωτογενή, είτε σε σύνολα που προέκυψαν από την επεξεργασία των στοιχείων που αντιστοιχούν σε κάθε Ο.Τ.Α. της περιοχής μελέτης σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεσή της το 1991.

* Ο μέσος όρος (mean) για την κατανομή των τιμών του ρυθμού εξελίξεως του πληθυσμού ή διαφορετικά του ετήσιου ρυθμού μεταβολής του είναι $-0,113\%$ και η τυπική απόκλιση (standard deviation) αυτής είναι $2,081\%$. Η μέγιστη τιμή (maximum) αυτής της κατανομής είναι $7,942\%$ και η μικρότερη (minimum) $-13,470\%$.

4.2.3 Ταξινόμηση ως προς το βαθμό δημογραφικού γηρασμού και το μέγεθος του πληθυσμού.

Από τα κυριότερα χαρακτηριστικά ενός πληθυσμού, είναι, ως γνωστό, η κατά φύλου και ηλικίας κατανομή αυτού. Η κατανομή αυτή επηρεάζει, σε διάφορο βαθμό, άμεσα ή έμμεσα, πολλά από τα συνδεδεμένα με τον υπό διερεύνηση πληθυσμό φαινόμενα (οικονομικά, κοινωνικά, βιολογικά, ιστορικά κ.λ.π.), αντιμετωπίζεται δε στατιστικά μέσω της εκτίμησης διαφόρων δεικτών, μεταξύ των οποίων ως συνθετικότερος μπορεί να θεωρηθεί ο δείκτης γηρασμού του πληθυσμού, ο οποίος είναι η ποσοστιαία σχέση του πληθυσμού ηλικίας 65 ετών και άνω προς τον συνολικό πληθυσμό.

Βάσει του δείκτη γηρασμού του πληθυσμού, οι οικισμοί είναι δυνατό να ταξινομηθούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες:

- Οικισμοί νεανικού πληθυσμού (A), στα οποία ο δείκτης γηρασμού κυμαίνεται μεταξύ $5,534\%$ έως $12,352\%$.
- Οικισμοί ώριμου πληθυσμού (B), στα οποία ο δείκτης γηρασμού κυμαίνεται μεταξύ $12,352\%$ έως $17,904\%$.

- Οικισμοί γηρασμένου πληθυσμού (Γ), στα οποία ο δείκτης γηρασμού κυμαίνεται μεταξύ 17,904% έως 21,674%.

Από τους 533 οικισμούς του οικιστικού δικτύου που μελετάται, όπως προκύπτει από την ταξινόμηση που έγινε σύμφωνα με τα παραπάνω και φαίνονται και στον παρακάτω πίνακα και το διάγραμμα 4.2.2, οι 78, δηλαδή το 15% των οικισμών, είναι οικισμοί νεανικού πληθυσμού, οι 355, ή το 66%, ώριμου πληθυσμού και οι 100, δηλαδή το 19%, γηρασμένου πληθυσμού.

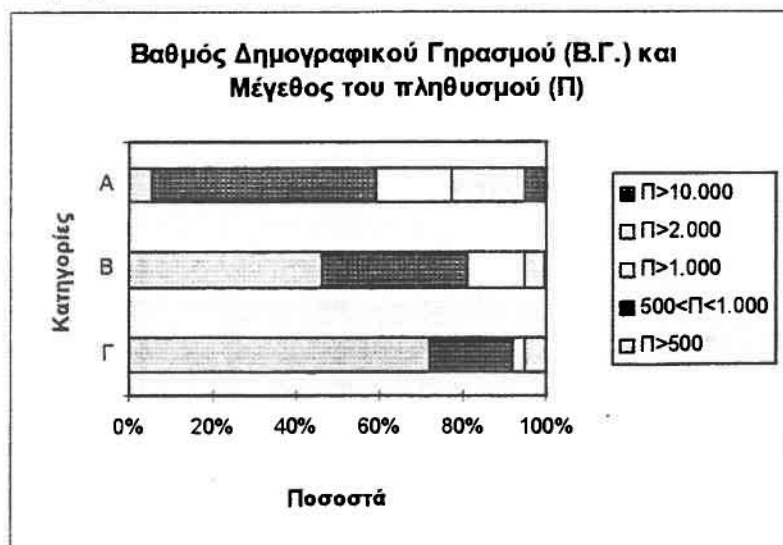
Αναλυτικότερα, στην κατηγορία των οικισμών του νεανικού πληθυσμού ανήκουν 4 αστικά κέντρα, 14 ημιαστικά και 60 αγροτικά κέντρα, από τα οποία τα 14 είναι άνω των 1000 κατοίκων, τα 42 άνω των 500 και τέλος τα 4 κάτω των 500 κατοίκων. Την δεύτερη κατηγορία, που είναι εκείνη του ώριμου πληθυσμού οικισμών αποτελούν 2 αστικά κέντρα, 17 ημιαστικά και 336 αγροτικά κέντρα εκ των οποίων τα 48 έχουν πληθυσμό άνω των 1000 κατοίκων, τα 124 άνω των 500 και τα 164 κάτω των 500 κατοίκων.

Ακολουθεί ο πίνακας και τα διαγράμματα που δείχνουν τις κατηγορίες των οικισμών ανάλογα με το βαθμό δημογραφικού γηρασμού που παρουσιάζουν οι οικισμοί σε σχέση με τον πληθυσμό τους (Βλέπε και Παράρτημα Ι.2, Πίνακα 4.2) :

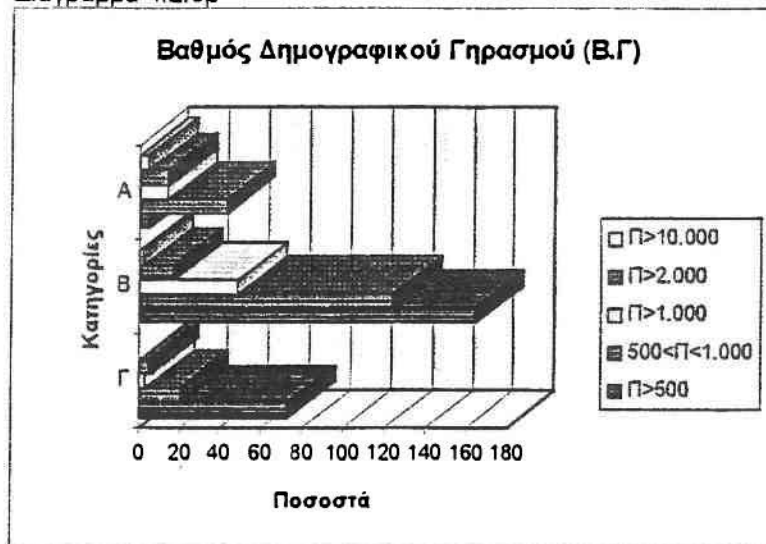
Πίνακας 4.2.3: Βαθμός δημογραφικού γηρασμού (Β.Γ.) και μέγεθος πληθυσμού.

Β.Γ.	Σύνολο	Αστικά Κέντρα	Ημιαστικά Κέντρα	Αγροτικά Κέντρα		
				Π>1000	500<Π<1000	Π>500
A	78	4	14	14	42	4
B	355	2	17	48	124	164
Γ	100		5	3	20	72

Διάγραμμα 4.2.3α

Διάγραμμα 4.2.3β

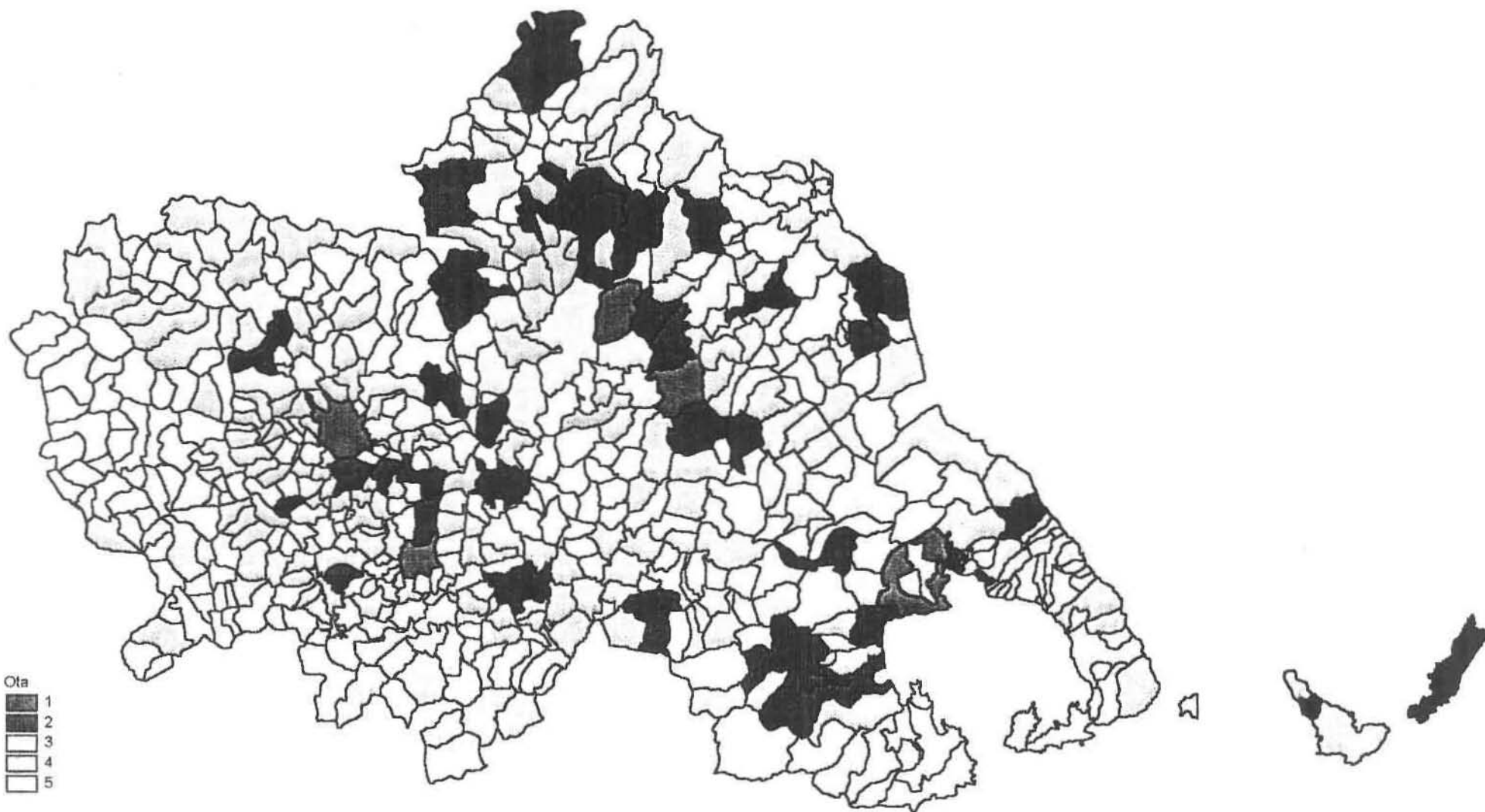

* Ο μέσος όρος (mean) για την κατανομή των τιμών του βαθμού δημογραφικού γηρασμού είναι 15,128% και η τυπική απόκλιση (standard deviation) αυτής είναι 2,776%. Η μέγιστη τιμή (maximum) αυτής της κατανομής είναι 21,674% και η μικρότερη (minimum) 5,534%.

Ας σημειωθεί ότι στο Παράρτημα Ι.2, Πίνακα 4.2, αναφέρονται αναλυτικά τα αποτελέσματα των δημογραφικών ταξινομήσεων, ενώ ακολουθεί ο Χάρτης 3 με την κατανομή των οικισμών στο χώρο σύμφωνα με το μέγεθος του πληθυσμού.

Ο διαχωρισμός αφορά: 1. τους αστικούς, που είναι αυτοί που συγκεντρώνουν πληθυσμό 10.000 κατοίκων και άνω, 2. τους ημιαστικούς, που είναι αυτοί που συγκεντρώνουν πληθυσμό 2.000 έως 10.000 κατοίκων και τους αγροτικούς, που είναι αυτοί συγκεντρώνουν πληθυσμό κάτω των 2.000 κατοίκων και συγκεκριμένα 3. άνω των 1000 κατοίκων, 4. άνω των 500 και 5. κάτω των 500 κατοίκων.

ΧΑΡΤΗΣ 3: Κατηγοριοποίηση σύμφωνα με το μέγεθος του πληθυσμού.

4.3 Οικονομικές Ταξινομήσεις

Οι οικισμοί, πέρα της αντιμετώπισης υπό το δημογραφικό πρίσμα, είναι δυνατό να ταξινομηθούν βάσει οικονομικών κριτηρίων. Ως τέτοια κριτήρια χρησιμοποιούνται συνήθως, το επίπεδο και ο ρυθμός εξελίξεως του εισοδήματος, το μέγεθος και η διάρθρωση της απασχόλησης, οι γενικές και ειδικές συνθήκες και όροι της παραγωγής και καταναλώσεως, οι πάσης φύσεως και εκτάσεως συναλλακτικές ροές κ.λ.π.

Η εξακρίβωση της θέσεως ενός οικισμού μέσω κάθε υιοθετούμενης οικονομικής ταξινόμησης ενέχει ιδιαίτερη σημασία για την αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης του οικισμού αυτού, καθώς αποκαλύπτει τον χαρακτήρα και τον βαθμό αναπτύξεως του οικισμού. Επιπλέον, αυτή η εξακρίβωση επιτρέπει την διατύπωση λογικοφανών προβλέψεων ως προς την αναμενόμενη εξελικτική πορεία της οικονομίας του υπόψη οικισμού στο μέλλον και, κατ'έκταση, ως προς την δυναμική θέση του στο σύστημα οικισμών.

Τα κριτήρια ταξινόμησης που χρησιμοποιούνται είναι αρκετά γενικά, οπότε και οι ταξινομήσεις που προκύπτουν μέσω αυτών δεν μπορεί παρά να θεωρηθούν σαν μια προσεγγιστική ερμηνεία των φαινομένων που εξετάζονται. Η αναζήτηση για μια πιο λεπτομερή οικονομική ταξινόμηση είναι βέβαια επιθυμητή, καθώς μέσω αυτής θα ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί εγγύτερη προσέγγιση της υπάρχουσας πολύπλοκης πραγματικότητας, πλην όμως κρίνεται ανέφικτη, λόγω της έλλειψης στατιστικών στοιχείων και βασικών ερευνών.

Παρακάτω, αξιοποιούμε κατάλληλα τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα των απογραφών της Ε.Σ.Υ.Ε., ενώ οι οικονομικές ταξινομήσεις που πρόκειται να διερευνηθούν είναι με βάση τη σύγκριση των ποσοστών που αφορούν τον οικισμό ως προς το σύνολο της περιφέρειας αλλά και το *συντελεστή συμμετοχής (Q.L.)*, και είναι οι εξής: 1. Ταξινόμηση των οικισμών βάσει των μη αγροτικών οικονομικών δραστηριοτήτων τους (βάσει των στοιχείων της ΕΣΥΕ από την απογραφή του 1988, εμπορικών και βιομηχανικών καταστημάτων, σχετικά με την απασχόληση) και 2. Ταξινόμηση των οικισμών ως προς τις αγροτικές δραστηριότητες (βάσει των στοιχείων της διεύθυνσης Γεωργίας της Νομαρχίας σχετικά με τις εκτάσεις των διάφορων καλλιεργειών).

Σε αυτό το σημείο θεωρείται αναγκαία η αναφορά στους *κλάδους των οικονομικών δραστηριοτήτων*, οι οποίοι, σύμφωνα με την Ε.Σ.Υ.Ε., ταξινομούνται, ιεραρχημένα εσωτερικά κατά μονοψήφιους, διψήφιους, τριψήφιους κ.ο.κ. κωδικούς αριθμούς (π.χ. 1, 1.1, 1.2, 1.3, ..., 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3, ..., 1.2.3.1, κ.λ.π.). Οι αντίστοιχες ταξινομήσεις σε επίπεδο μονοψήφιου κωδικού είναι οι εξής:

- 0 - Γεωργία, κτηνοτροφία, δασοπονία, θήρα, αλιεία
- 1 - Ορυχεία (Μεταλλεία, Ορυχεία, Αλυκές)
- 2-3 - Βιομηχανία, βιοτεχνία

- 4 - Ηλεκτρισμός, φωταέριο, ατμός, ύδρευση
- 5 - Οικοδομήσεις και δημόσια έργα
- 6 - Εμπόριο, εστιατόρια, ξενοδοχεία
- 7 - Μεταφορές, αποθηκεύσεις, επικοινωνίες
- 8 - Τράπεζες, ασφάλειες, διεκπεραιώσεις υποθέσεων
- 9 - Λοιπές υπηρεσίες

Ενώ οι *τομείς των οικονομικών δραστηριοτήτων* είναι τρεις και περιλαμβάνουν αντίστοιχα τους εξής από τους παραπάνω κλάδους:

- Πρωτογενής τομέας: κλάδοι 0 και 1.
- Δευτερογενής τομέας: κλάδοι 2-3, 4 και 5.
- Τριτογενής τομέας: κλάδοι 6, 7, 8 και 9.

Στις οικονομικές ταξινομήσεις, που πρόκειται να ακολουθήσουν, όταν αναφερόμαστε στις μη αγροτικές δραστηριότητες εννοούμε συνολικά εκείνες του δευτερογενή και συνολικά του τριτογενή τομέα, και τον κλάδο των ορυχείων του πρωτογενή τομέα. Ενώ στις αγροτικές δραστηριότητες αναφερόμαστε στον κλάδο 0 του πρωτογενή τομέα.

Πριν προχωρήσουμε στην ταξινόμηση θεωρείται, ακόμη αναγκαία η αναφορά στον *συντελεστή συμμετοχής* και στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται στην παρούσα μελέτη. Έτσι, ο συντελεστής συμμετοχής (Florence, 1943), βάσει του οποίου γίνεται η ταξινόμηση, επιτρέπει τις συγκρίσεις μεταξύ οικισμών και δραστηριοτήτων, με έμμεσο τρόπο, δηλαδή, με αναφορά στα περιφερειακά μεγέθη, και δίδεται από τον τύπο:

$$Q.L. = \frac{A_{ic}}{A_c} / \frac{A_{ir}}{A_r}$$

όπου: Q.L. ο συντελεστής συμμετοχής

A_{ic} η απασχόληση του κλάδου i στον οικισμό c

A_c η συνολική απασχόληση του οικισμού c

A_{ir} η απασχόληση του κλάδου i στο σύνολο της περιφέρειας r

A_r η συνολική απασχόληση της περιφέρειας r

Η ερμηνεία του συντελεστή συμμετοχής είναι η εξής:

εάν

$Q.L.=1$, τότε η δραστηριότητα i είναι αναπτυγμένη στον οικισμό όσο και στο σύνολο της περιφέρειας

$Q.L.>1$, η δραστηριότητα i είναι περισσότερο αναπτυγμένη στον οικισμό απ'ότι στο σύνολο της περιφέρειας

$Q.L.<1$, η δραστηριότητα i είναι λιγότερο αναπτυγμένη στον οικισμό απ'ότι στο σύνολο της περιφέρειας.

Ο συντελεστής συμμετοχής δίδεται και ως εξής:

$$Q.L. = \frac{A_{ic}}{A_c} / \frac{A_{ir}}{A_r}$$

τότε εάν

$Q.L.=1$, ο οικισμός συμμετέχει στη δραστηριότητα i κατά το ίδιο ποσοστό που συμμετέχει στο σύνολο των δραστηριοτήτων

$Q.L.>1$, ο οικισμός συμμετέχει στη δραστηριότητα i κατά μεγαλύτερο ποσοστό απ'αυτό με το οποίο

συμμετέχει στη συνολική δραστηριότητα της περιφέρειας

$Q.L.<1$, η συμμετοχή του οικισμού στη δραστηριότητα i είναι μικρότερη από τη συμμετοχή της στο σύνολο των δραστηριοτήτων.

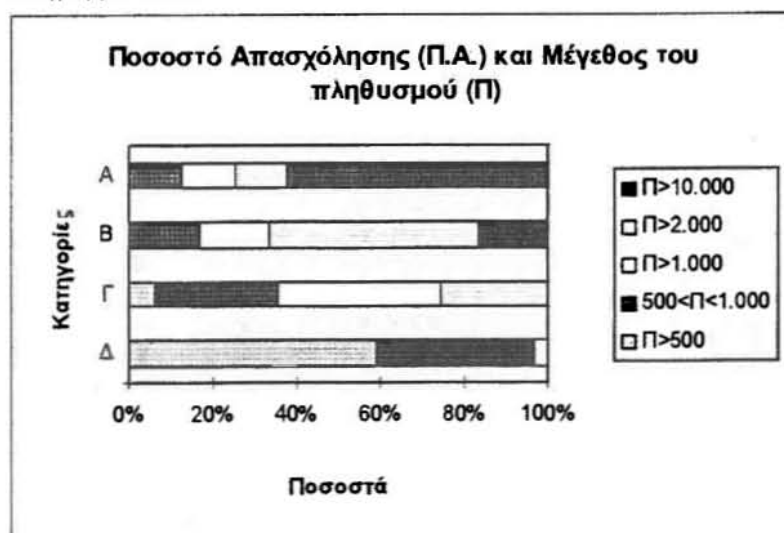
4.3.1 Ταξινόμηση ως προς τις μη αγροτικές οικονομικές δραστηριότητες

Η ταξινόμηση που ακολουθεί στηρίζεται στη συνολική απασχόληση του κάθε οικισμού σε σύγκριση με εκείνη του συνόλου της περιφέρειας, όποτε προκύπτει ένα ποσοστό απασχόλησης για τον καθένα, σύμφωνα με το οποίο γίνεται η ταξινόμηση των οικισμών σε 4 κατηγορίες, και συγκεκριμένα αν $\Pi.A.>1,5$ τότε **A**, αν $\Pi.A.>1,1$ τότε **B**, **Γ** αν $\Pi.A.<1,1$ και **Δ** αν $\Pi.A.$ ίσο ή περίπου ίσο με 0.

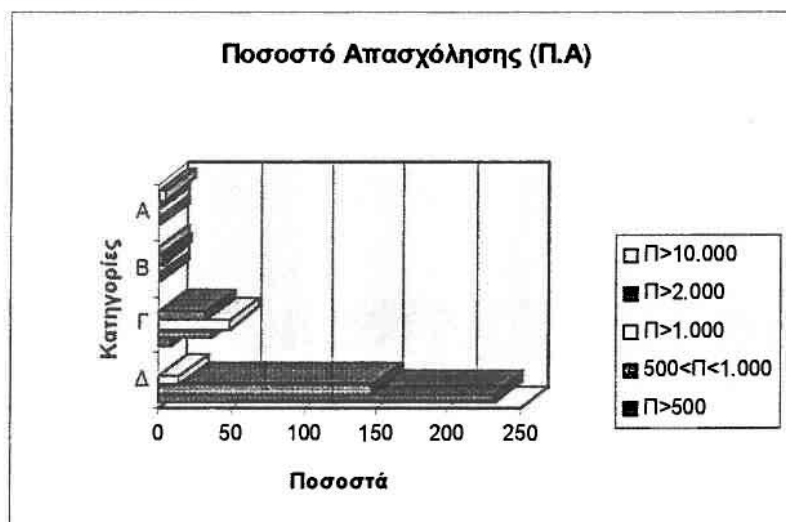
Πίνακας 4.3.1α: Απασχόληση και μέγεθος πληθυσμού.

Ποσοστό απασχόλ.	Σύνολο	Αστικά Κέντρα	Ημιαστικά Κέντρα	Αγροτικά Κέντρα		
				$\Pi>1000$	$500<\Pi<1000$	$\Pi>500$
A	8	5	1	1	1	
B	6	1	3	1	1	
Γ	125		32	49	36	8
Δ	394			14	148	232
Σύνολο	533	6	36	65	186	240

Διάγραμμα 4.3.1α

Διάγραμμα 4.3.1β

* Ο μέσος όρος (mean) για την κατανομή των τιμών της απασχόλησης είναι 0,187% και η τυπική απόκλιση (standard deviation) αυτής είναι 1,278%. Η μέγιστη τιμή (maximum) αυτής της κατανομής είναι 22,2% και η μικρότερη (minimum) 0%.

Περαιτέρω, βάσει του συντελεστή συμμετοχής, προσδιορίζεται η συμμετοχή του οικισμού *ως προς κάθε τομέα*, οπότε οι οικισμοί είναι δυνατό να ταξινομηθούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες και περαιτέρω η καθεμία σε τρεις υποκατηγορίες. Πιο συγκεκριμένα:

- **A**: οι οικισμοί με $Q.L.>1$, και

A1 όταν $Q.L.>1$ στον πρωτογενή τομέα (κλάδος ορυχείων)

A2 όταν $Q.L.>1$ στον δευτερογενή τομέα

A3 όταν $Q.L.>1$ στον τριτογενή τομέα.

- **B**: οι οικισμοί με $Q.L.=1$, ενώ **B1**, **B2** και **B3** στους τομείς που παρουσιάζεται ο συντελεστής ίσος με τη μονάδα αντίστοιχα.

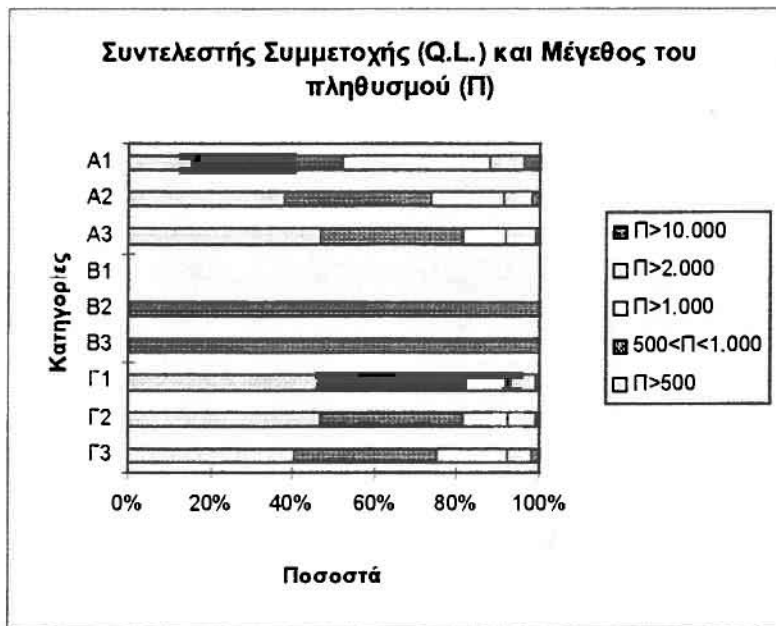
- **Γ**: οι οικισμοί με $Q.L.<1$, και **Γ1**, **Γ2** και **Γ3**, όπως παραπάνω.

Αυτό που προέκυψε για τους οικισμούς, βάσει της παραπάνω κατηγοριοποίησης και του μεγέθους του πληθυσμού τους, φαίνονται στον παρακάτω πίνακα αλλά και στα διαγράμματα που ακολουθούν (Βλέπε και Παράρτημα Ι.3, Πίνακα 4.3Α):

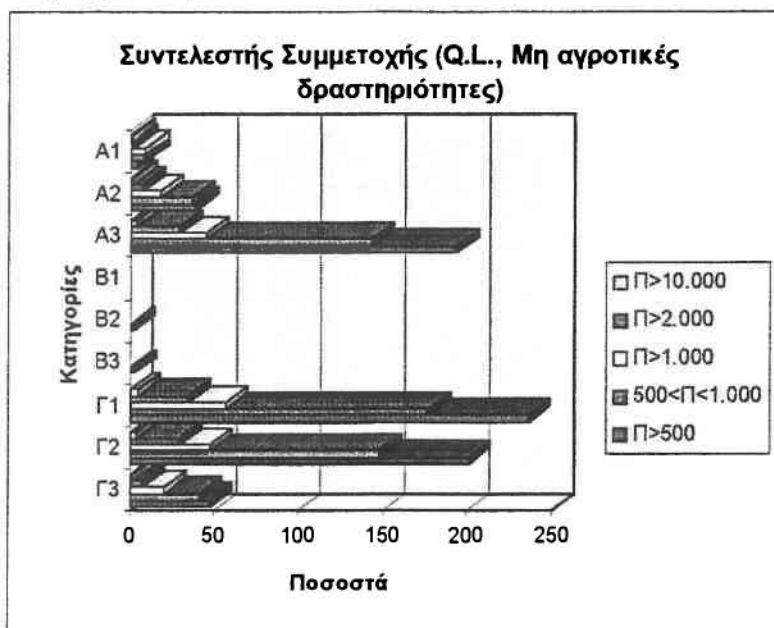
Πίνακας 4.3.1β: Συντελεστής Συμμετοχής (Q.L.) για κάθε τομέα και μέγεθος πληθυσμού.

	Q.L.	Σύνολο	Αστικά Κέντρα	Ημιαστικά Κέντρα	Αγροτικά Κέντρα		
					Π>1000	500<Π<1000	Π>500
A	A1	25	1	2	9	9	4
	A2	103	2	7	18	37	39
	A3	414	4	29	45	143	193
B	B1	0	0	0	0	0	0
	B2	1	0	0	0	1	0
	B3	2	0	0	0	2	0
Γ	Γ1	508	5	34	56	177	236
	Γ2	429	4	29	47	148	201
	Γ3	117	2	7	20	41	47

Διάγραμμα 4.3.1β

Διάγραμμα 4.3.1β

Όσον αφορά τον κλάδο των ορυχείων, οι οικισμοί που συμμετέχουν κατά μεγαλύτερο ποσοστό απ'αυτό με το οποίο συμμετέχουν στη συνολική δραστηριότητα της περιφέρειας (δηλαδή η δραστηριότητα αυτή είναι περισσότερο αναπτυγμένη σε αυτούς απ'ότι στο σύνολο της περιφέρειας), είναι μόνο το 4,7%. Γεγονός βέβαια, που εξηγείται από το τυχαίο της κατανομής στο χώρο των φυσικών πόρων, και γι'αυτό δεν θα προχωρήσουμε σε περαιτέρω ανάλυση σχετικά με τη σχέση αυτού του γεγονότος και του μεγέθους των οικισμών, στους οποίους παρουσιάζεται. Μεταξύ αυτών είναι οι κοινότητες Κουτσοχέρου, Ερέτριας του Ν.Λαρίσης, Καλαμακίου, Άλλης Μεριάς, Νεοχωρίου του Ν.Μαγνησίας και Θεόπετρας του Ν.Τρικάλων.

Στον κλάδο του δευτερογενή τομέα ιδιαίτερα αναπτυγμένοι, δηλαδή οι οικισμοί που συμμετέχουν κατά μεγαλύτερο ποσοστό σε αυτόν τον κλάδο απ'αυτό με το οποίο συμμετέχουν στη συνολική δραστηριότητα, είναι το 19,3%. Σε σχέση με τους αναπτυγμένους οικισμούς και τον πληθυσμό έχουμε να παρατηρήσουμε ότι 2 είναι αστικά κέντρα, 7 ημιαστικά και 94 αγροτικά κέντρα. Ισορροπημένοι παρουσιάζονται 2 αγροτικά κέντρα.

Στον κλάδο του τριτογενή τομέα αναπτυγμένοι παρουσιάζονται οι περισσότεροι από τους οικισμούς και συγκεκριμένα το 77,7%. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι ακόμη και στους μικρότερους οικισμούς παρουσιάζεται κάποια υπηρεσία και σε συνδυασμό με τον μικρό αριθμό απασχόλησης που παρουσιάζουν, έχουμε αυτό το αποτέλεσμα.

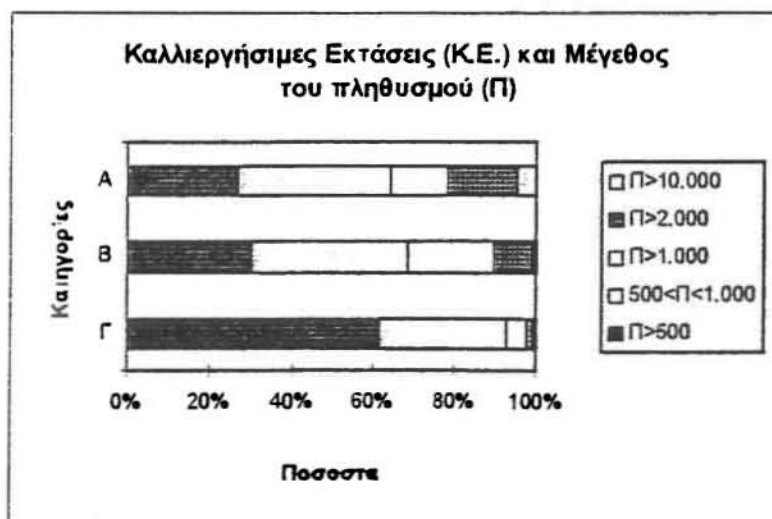
4.3.2 Ταξινόμηση ως προς τη γεωργία

Η ταξινόμηση που ακολουθεί στηρίζεται στις καλλιεργούμενες εκτάσεις του κάθε οικισμού σε σύγκριση με εκείνες του συνόλου της περιφέρειας, όποτε προκύπτει ένα ποσοστό για τον καθένα, και η κατηγοριοποίηση που φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, στα διαγράμματα αλλά και στον Χάρτη 6, που ακολουθεί.

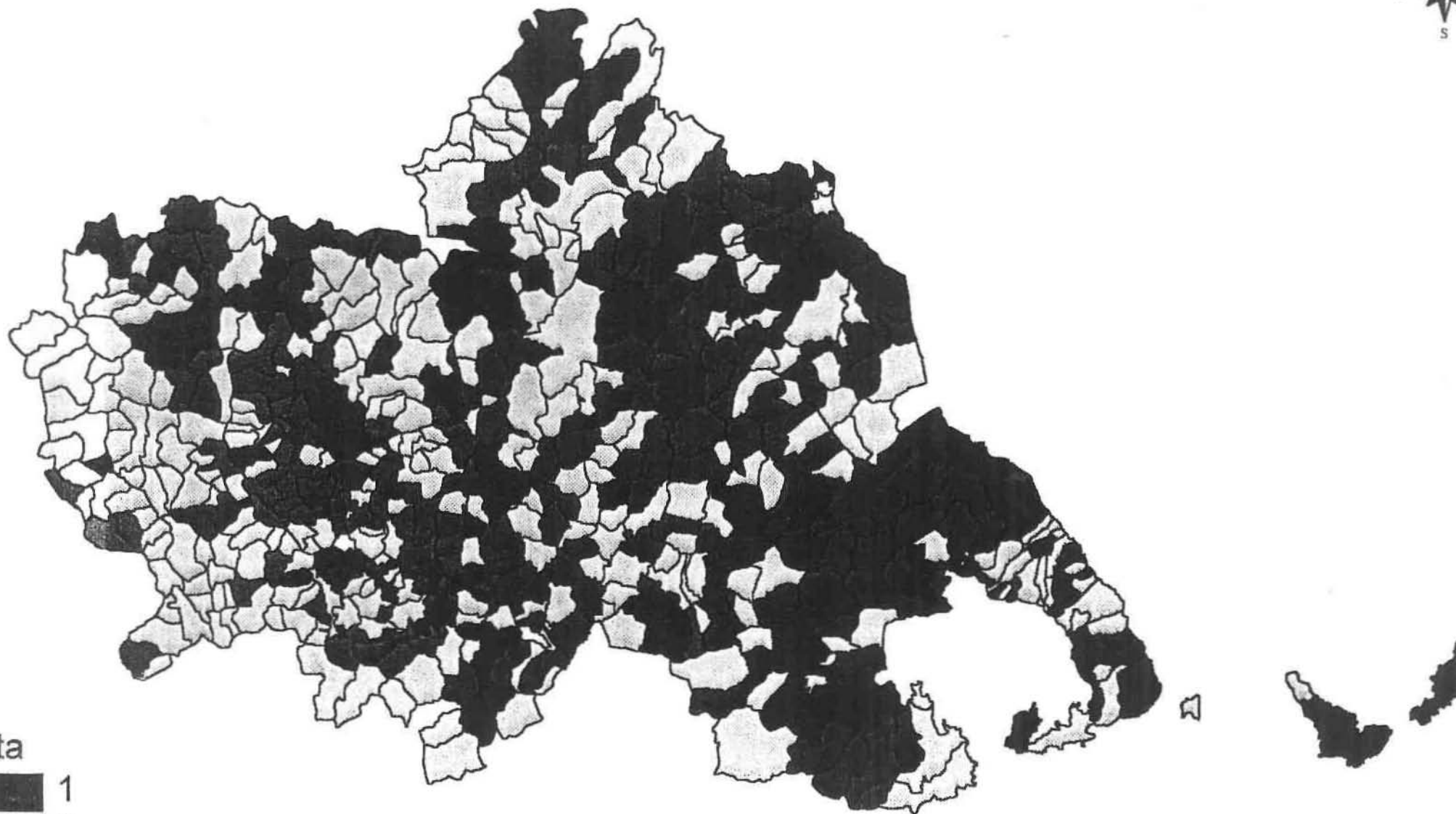
Πίνακας 4.3.2 α: Ποσοστό καλλιεργήσιμης έκτασης και μέγεθος πληθυσμού.

Ποσοστό καλ.εκτάσ.	Σύνολο	Αστικά Κέντρα	Ημιαστικά Κέντρα	Αγροτικά Κέντρα		
				Π>1000	500<Π<1000	Π>500
A	64	3	11	9	24	17
B	206	2	20	43	79	62
Γ	263	1	5	13	83	161
Σύνολο	533	6	36	65	186	240

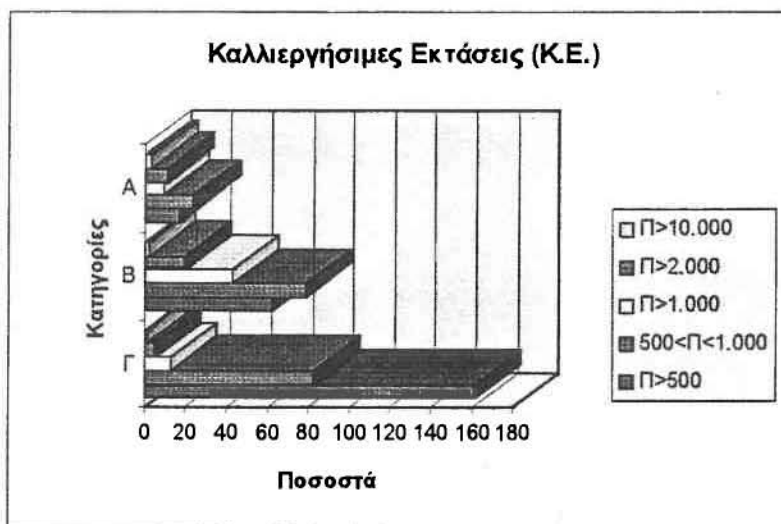
Διάγραμμα 4.3.2α1

ΧΑΡΤΗΣ 6 : Κατηγοριοποίηση σύμφωνα με την καλλιεργήσιμη έκταση.

Διάγραμμα 4.3.2α2

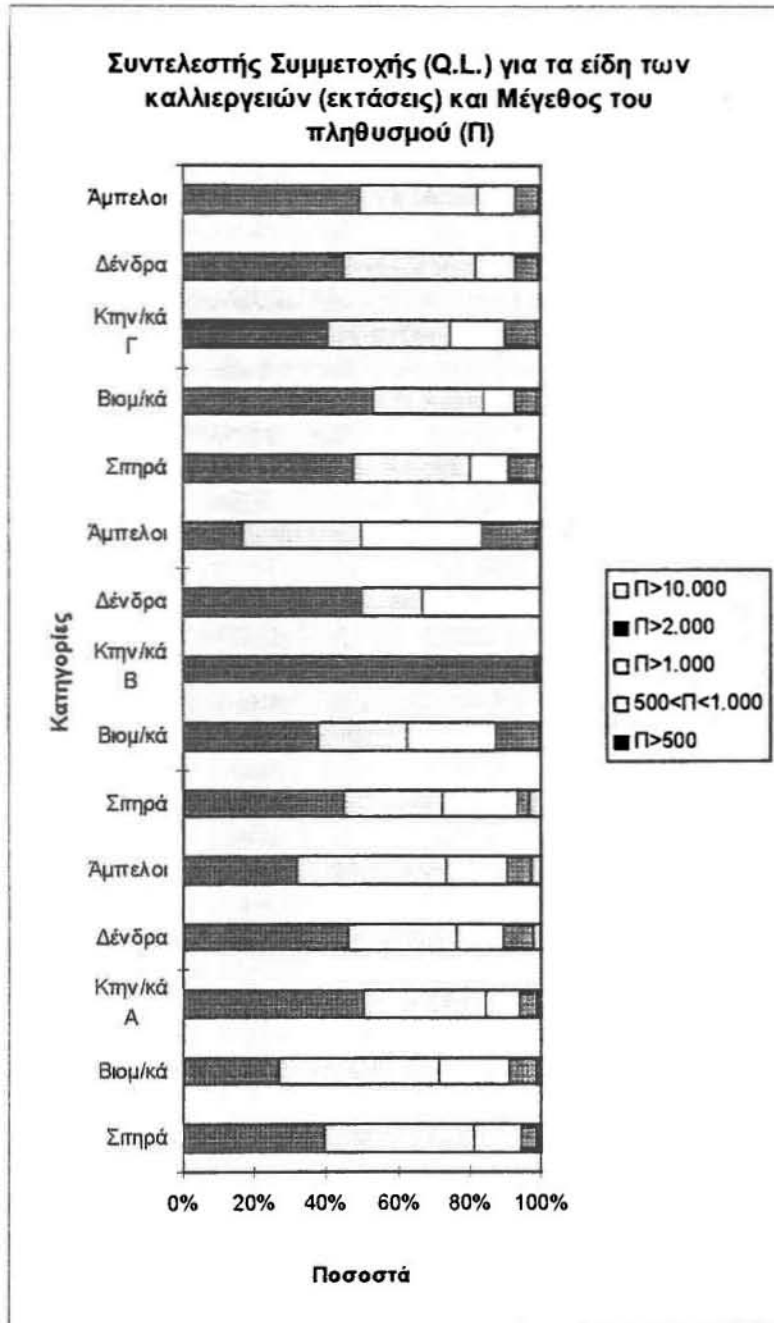

Εκτός της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης κάθε οικισμού, γίνεται περαιτέρω και ο διαχωρισμός αυτής ως προς το είδος της καλλιέργειας (σιτηρά, βιομηχανικά φυτά, κτηνοτροφικά φυτά, δέντρα και αμπέλια), προκειμένου να φανεί καλύτερα ο "χαρακτήρας" των οικισμών ως προς τη γεωργία, και ακολουθεί μια ταξινόμηση βάσει του συντελεστή συμμετοχής (Q.L.). Και αυτό, κρίνεται απαραίτητο αφενός γιατί η υπό μελέτη περιφέρεια θεωρείται αναπτυγμένη ως προς τη γεωργία, αφετέρου διότι το μεγαλύτερο ποσοστό των οικισμών που εξετάζονται είναι αγροτικοί.

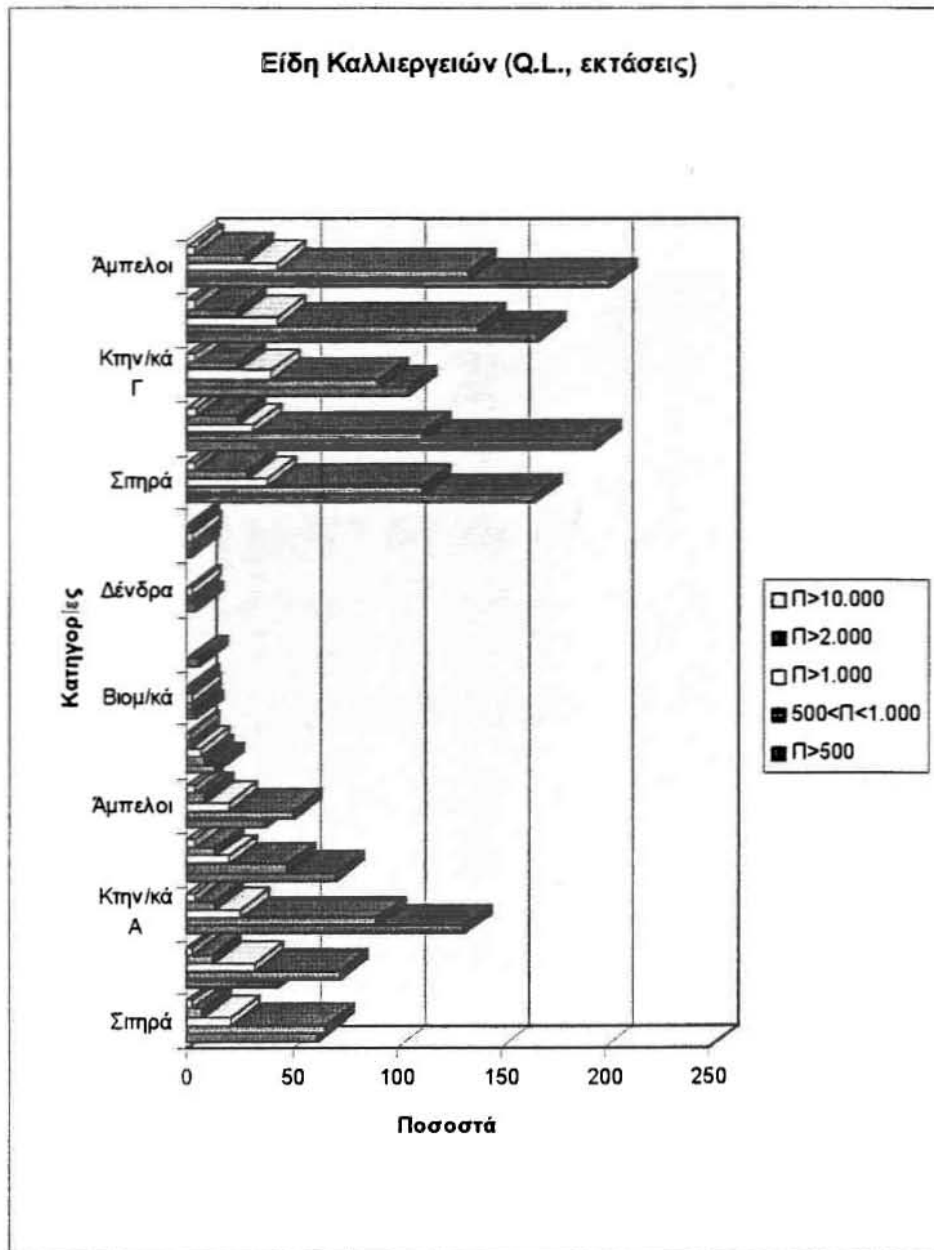
Πίνακας 4.3.2β: Συντελεστής συμμετοχής (Q.L.) για τα είδη των καλλιεργειών και μέγεθος πληθυσμού.

	Q.L.	Σύνολο	Αστικά Κέντρα	Ημιαστικά Κέντρα	Αγροτικά Κέντρα		
					Π>1000	500<Π<1000	Π>500
Α	Σιτηρά	158	2	7	21	66	62
	Βιομ/κά	161	2	12	32	72	43
	Κτην/κά	263	3	13	25	90	132
	Δένδρα	153	3	13	20	47	70
	Άμπελοι	118	3	8	20	50	37
Β	Σιτηρά	29	1	1	6	8	13
	Βιομ/κά	8		1	2	2	3
	Κτην/κά	5					5
	Δένδρα	6			2	1	3
	Άμπελοι	6		1	2	2	1
Γ	Σιτηρά	346	3	28	38	112	165
	Βιομ/κά	364	4	23	31	112	194
	Κτην/κά	262	3	23	40	91	105
	Δένδρα	374	3	23	43	138	167
	Άμπελοι	409	3	27	43	134	202
	Σύνολο	533	6	36	65	186	240

Διάγραμμα 4.3.2 β1

Διάγραμμα 4.3.2 β2

Ας σημειωθεί ότι στο Παράρτημα Ι.3, Πίνακα 4.3Α και 4.3Β, αναφέρονται αναλυτικά τα αποτελέσματα ως προς την κάθε οικονομική ταξινόμηση.

4.4 Κοινωνικές Ταξινομήσεις

Τα χρησιμοποιούμενα κριτήρια ταξινομήσεως αφορούν τις συνθήκες στεγάσεως και το επίπεδο εκπαίδευσης των οικισμών, βάσει των στοιχείων της Ε.Σ.Υ.Ε. για τις κανονικές κατοικίες που προέκυψαν από την απογραφή του 1981. Στοιχεία, που δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι καλύπτουν το θέμα των κοινωνικών ταξινομήσεων, αλλά απλώς δίνουν μια γενική και ίσως επιφανειακή εικόνα, η οποία θα έπρεπε να συμπληρωθεί μέσω ειδικής έρευνας (μιας σειράς δεδομένων ποσοτικής αλλά κυρίως ποιοτικής φύσεως, πρωτογενή στοιχεία κ.τ.λ.), κάτι που δεν είναι εφικτό σε αυτή την διπλωματική εργασία. Εν γνώση μας, λοιπόν, επιχειρείται μια ατελής αλλά ενδεικτική κοινωνική ταξινόμηση των οικισμών. Έτσι έχουμε ταξινόμηση ως προς: 1. τις συνθήκες στέγασης και 2. το επίπεδο εκπαίδευσης.

4.4.1 Ταξινόμηση οικισμών ως προς τις συνθήκες στέγασης.

Τα στοιχεία που εξετάζονται και αναφέρονται στις κανονικές κατοικίες για τις συνθήκες στεγάσεως από την Ε.Σ.Υ.Ε. είναι: 1. τα άτομα που μοιράζονται την κατοικία, 2. ύπαρξη κουζίνας, 3. ύπαρξη λουτρού ή ντους, 4. παροχή ηλεκτρικού, 5. ύδρευση, 6. κεντρική θέρμανση, 7. αποχωρητήριο (με υδραυλική εγκατάσταση μέσα στην κατοικία), και 8. αποχέτευση (σύνδεση σε δίκτυο).

Από αυτά τα στοιχεία θεωρήθηκαν ως πιο σημαντικά για την μελέτη των συνθηκών στέγασης η ύπαρξη αποχωρητηρίου με υδραυλική εγκατάσταση μέσα στην κατοικία ως πρώτο και η αποχέτευση ως δεύτερο, το κατά πόσο δηλαδή τα νοικοκυριά κανονικών κατοικιών των οικισμών που εξετάζονται συνδέονται σε δίκτυο. Η επιλογή αυτή, έγινε βασιζόμενη στο γεγονός ότι η ύπαρξη αποχωρητηρίου με υδραυλική εγκατάσταση μέσα στην κατοικία είναι μια από τις βασικές ανάγκες και διασφαλίζει κάποια ποιότητα ζωής, ενώ η σύνδεση με αποχετευτικό δίκτυο προσδιορίζει γενικά οικισμούς κυρίως αναπτυγμένους. Όσο για τα υπόλοιπα στοιχεία θεωρήσαμε ότι στις μέρες μας καλύπτονται στους περισσότερους οικισμούς, χωρίς βέβαια να παραβλέπουμε την μεγάλη σημασία που έχουν για την καλύτερη διαβίωση των ανθρώπων.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω έγινε η ταξινόμηση των οικισμών της Θεσσαλίας ως προς τα στοιχεία 7 και 8 της Ε.Σ.Υ.Ε. και πιο συγκεκριμένα η κατάταξη σε τρεις κατηγορίες Α, Β, και Γ έγινε ως εξής:

A: οι οικισμοί των οποίων οι κανονικές κατοικίες τους διαθέτουν αποχωρητήριο (με υδραυλική εγκατάσταση μέσα στην κατοικία) σε ποσοστό 35,033% και άνω και συγχρόνως συνδέονται σε αποχετευτικό δίκτυο το 8,492% και άνω.

B: οι οικισμοί των οποίων το ποσοστό των κανονικών κατοικιών, που βρίσκονται σ'αυτούς και διαθέτουν αποχωρητήριο είναι μεν άνω του 35,033% αλλά το ποσοστό αυτών των κατοικιών που συνδέονται σε αποχετευτικό δίκτυο είναι μικρότερο του 8,492% ή αν και το τελευταίο

ποσοστό είναι μεγαλύτερο του 8,492% το πρώτο, δηλαδή το ποσοστό των κανονικών κατοικιών των οικισμών που διαθέτουν αποχωρητήριο, είναι μικρότερο του 10,947%. Τέλος σ' αυτή την κατηγορία ανήκουν και οι οικισμοί εκείνοι που ως προς το κριτήριο 7 έχουν ποσοστό κανονικών κατοικιών μικρότερο του 35,033% και μεγαλύτερο του 10,947% ενώ ως προς το κριτήριο 8 το ποσοστό τους είναι μικρότερο του 8,492%.

Γ: οι υπόλοιποι οικισμοί των οποίων το ποσοστό των κανονικών κατοικιών τους, που διαθέτουν αποχωρητήριο είναι μικρότερο του 10,947% και συγχρόνως συνδέονται σε αποχετευτικό δίκτυο ένα ποσοστό μικρότερο από το 8,492% των κανονικών τους κατοικιών.

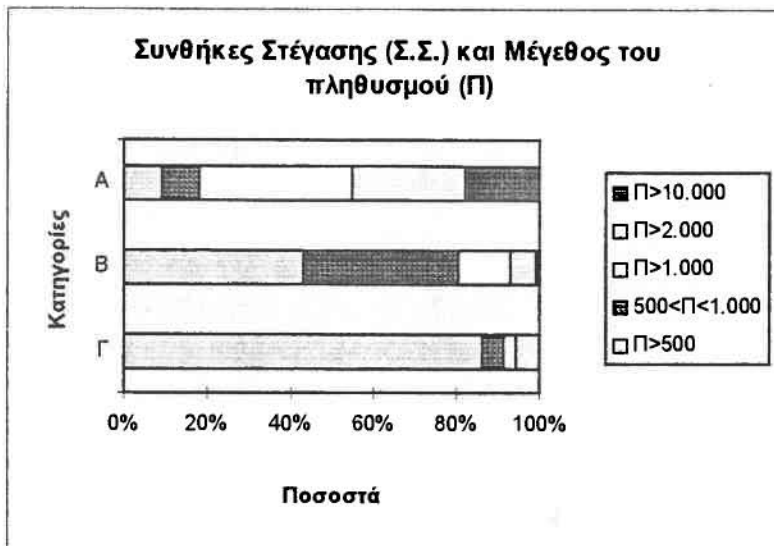
Μία περίπτωση οικισμού αρκετά διαφοροποιημένη από τις παραπάνω, γεγονός που μας ανάγκασε να ορίσουμε άλλη μια κατηγορία την Β,Α είναι εκείνη του οικισμού Λιβαδίου της επαρχίας Ελασσόνας που παρουσιάζει σχετικά χαμηλό ποσοστό κανονικών κατοικιών που διαθέτουν αποχωρητήριο αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό σε κανονικές κατοικίες οικισμού που συνδέονται σε αποχετευτικό δίκτυο.

Όσον αφορά τους υπόλοιπους οικισμούς του οικιστικού δικτύου και την κατάταξη τους στις παραπάνω τρεις κατηγορίες Α, Β και Γ σε σχέση με τον πληθυσμό τους, που φαίνεται στον παρακάτω πίνακα συνοπτικά (βλέπε και Παράρτημα Ι.4, Πίνακα 4.4), μπορούμε να επισημάνουμε τα εξής: την πρώτη κατηγορία αποτελούν 11 οικισμοί, δηλαδή το 2% των οικισμών του δικτύου που μελετάται, από τους οποίους οι 2 είναι αστικά κέντρα, οι 3 ημιαστικά και οι 6 αγροτικά κέντρα εκ των οποίων τα 4 έχουν πληθυσμό άνω των 1000 κατοίκων, 1 άνω των 500 και άλλο 1 κάτω των 500 κατοίκων. Στην δεύτερη κατηγορία έχουμε 485 οικισμούς, ή το 91%, που οι 4 είναι αστικά κέντρα, οι 30 ημιαστικά και οι υπόλοιποι 451 αγροτικά κέντρα και ειδικότερα οι 60 είναι οικισμοί άνω των 1000 κατοίκων, οι 183 άνω των 500 και οι 208 κάτω των 500 κατοίκων. Τέλος στην τρίτη κατηγορία ανήκουν 36 οικισμοί, δηλαδή 7% των οικισμών, από τους οποίους οι 2 είναι ημιαστικά κέντρα και οι υπόλοιποι 33 αγροτικά κέντρα εκ των οποίων 1 έχει πληθυσμό άνω των 1000 κατοίκων, 2 άνω των 500 κατοίκων και 31 κάτω των 500.

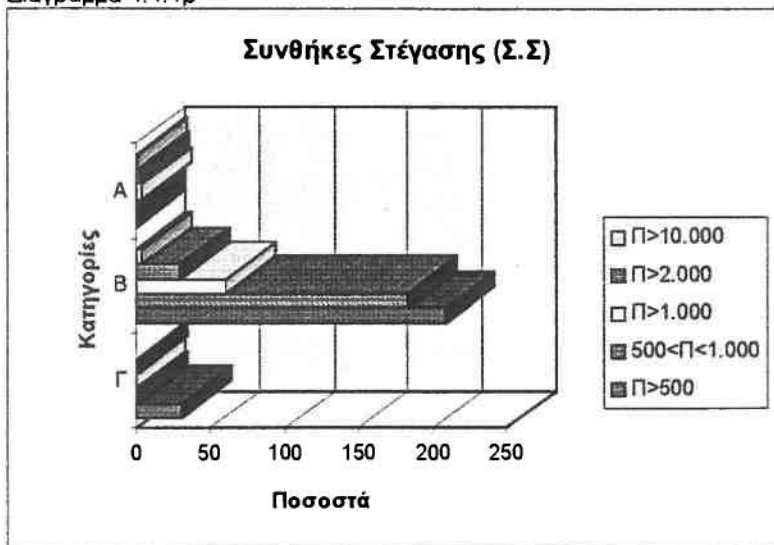
Πίνακας 4.4.1: Συνθήκες στέγασης (Σ.Σ.) και μέγεθος πληθυσμού.

Σ.Σ.	Σύνολο	Αστικά Κέντρα	Ημιαστικά Κέντρα	Αγροτικά Κέντρα		
				Π>1000	500<Π<1000	Π>500
Α	11	2	3	4	1	1
Β	485	4	30	60	183	208
Γ	36		2	1	2	31
Β,Α	1		1			

Διάγραμμα 4.4.1α

Διάγραμμα 4.4.1β

* Ο μέσος όρος (mean) για την κατανομή των τιμών της ύπαρξης αποχωρητηρίου στις κανονικές κατοικίες ενός οικισμού είναι 22,990% και η τυπική απόκλιση (standard deviation) αυτής είναι 12,043%. Η μέγιστη τιμή (maximum) αυτής της κατανομής είναι 87,458% και η μικρότερη (minimum) 0%. Ενώ ο μέσος όρος (mean) για την κατανομή των τιμών της σύνδεσης των κανονικών κατοικιών ενός οικισμού σε αποχετευτικό δίκτυο είναι 1,511% και η τυπική απόκλιση (standard deviation) αυτής είναι 6,981%. Τέλος η μέγιστη τιμή (maximum) της κατανομής είναι 98,810% και η μικρότερη (minimum) 0%.

4.4.2 Ταξινόμηση οικισμών ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης.

Ο λόγος που χρησιμοποιείται αυτό το χαρακτηριστικό του πληθυσμού βασίζεται στη σχετικά αδρομερή υπόθεση, ότι γενικά το υψηλό μορφωτικό επίπεδο ευνοεί περισσότερο την διείσδυση νέων αξιών και τρόπων ζωής και ότι τα αντίστοιχα κοινωνικά στρώματα γίνονται οι φορείς της νέας ιδεολογίας.

Ο διαχωρισμός σε τρεις κατηγορίες Α, Β, Γ έγινε ως εξής:

A: 2,395% του πληθυσμού και άνω με πτυχίο ανωτάτου και ανωτέρου εκπαιδευτικού ιδρύματος συν 5,911% του πληθυσμού και άνω απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης.

B: 2,395% του πληθυσμού και άνω με πτυχίο ανωτάτου και ανωτέρου εκπαιδευτικού ιδρύματος συν 5,911% του πληθυσμού και κάτω απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης ή 0,651% του πληθυσμού και άνω με πτυχίο ανωτάτου και ανωτέρου εκπαιδευτικού ιδρύματος συν 2,027% του πληθυσμού και άνω απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης.

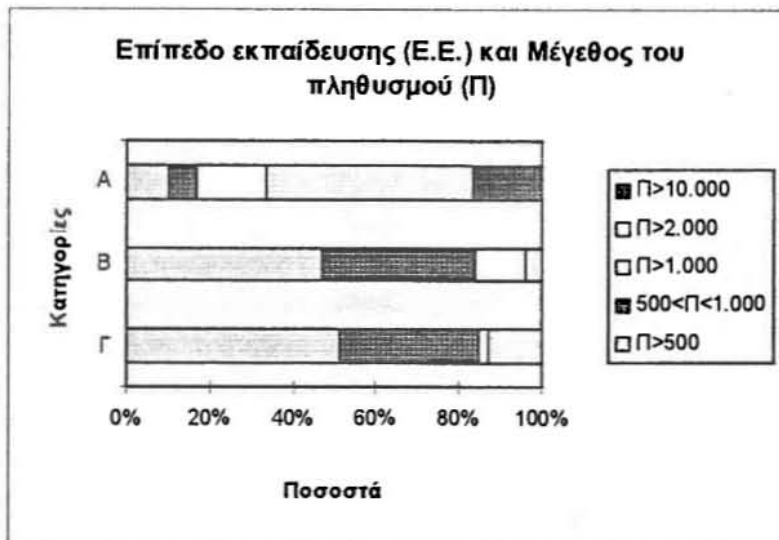
Γ: οι υπόλοιποι οικισμοί.

Από αυτήν την ταξινόμηση προκύπτει όσον αφορά τους οικισμούς του οικιστικού δικτύου Θεσσαλίας ότι από τους 533 οικισμούς οι 30 δηλαδή το 6% των οικισμών ανήκουν στην πρώτη κατηγορία, εκ των οποίων οι 5 είναι αστικά κέντρα, οι 15 ημιαστικά και οι 10 αγροτικά κέντρα, ειδικότερα τα 5 έχουν πληθυσμό άνω των 1000 κατοίκων, τα 2 άνω των 500 και τα 3 κάτω των 500 κατοίκων. Η κατηγορία Β αποτελείται από 464 οικισμούς ή το 87% των οικισμών, από τους οποίους 1 είναι αστικό κέντρο, 16 είναι ημιαστικά και 447 αγροτικά κέντρα με πληθυσμό άνω των 1000 κατοίκων τα 59 από αυτά, πάνω των 500 τα 171 και κάτω των 500 κατοίκων τα 217. Οι υπόλοιποι οικισμοί που είναι 39, ή το 7% των οικισμών, είναι στην τρίτη κατηγορία και πιο συγκεκριμένα οι 5 είναι ημιαστικά κέντρα, ενώ οι 34 αγροτικά κέντρα και ειδικότερα 1 είναι άνω των 1000 κατοίκων, 13 άνω των 500 και οι υπόλοιποι 20 κάτω των 500 κατοίκων. Τα παραπάνω συνοψίζονται στον πίνακα που ακολουθεί (βλέπε και Παράρτημα Ι.4, Πίνακα 4.4):

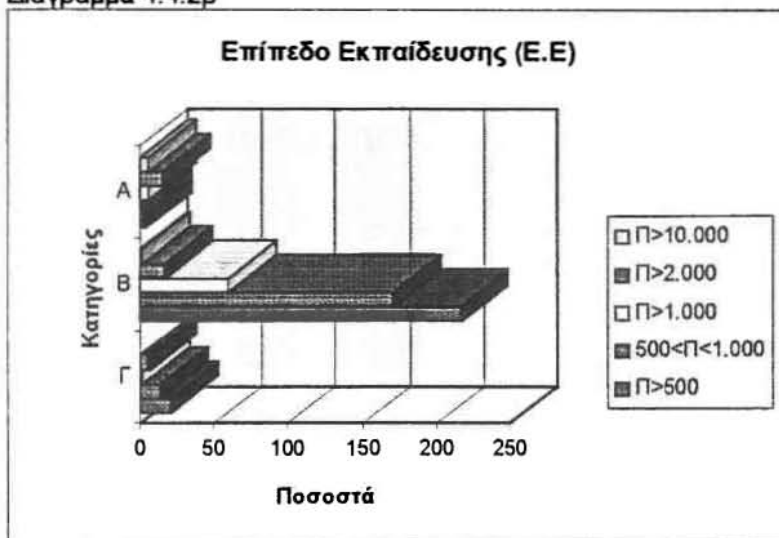
Πίνακας 4.4.2: Επίπεδο εκπαίδευσης (Ε.Ε.) και μέγεθος πληθυσμού.

Ε.Ε.	Σύνολο	Αστικά Κέντρα	Ημιαστικά Κέντρα	Αγροτικά Κέντρα		
				Π>1000	500<Π<1000	Π>500
A	30	5	15	5	2	3
B	464	1	16	59	171	217
Γ	39		5	1	13	20

Διάγραμμα 4.4.2α

Διάγραμμα 4.4.2β

* Μέσος όρος (mean) για την κατανομή των τιμών των πτυχιούχων ΑΕΙ, ΤΕΙ είναι 1.523% και η τυπική απόκλιση (standard deviation) αυτής είναι 0.872% ενώ ο μέσος όρος (mean) για την κατανομή των τιμών των αποφοίτων μέσης εκπαίδευσης είναι 1.523% και η τυπική απόκλιση (standard deviation) 0.872%.

Ας σημειωθεί ότι στο Παράρτημα Ι.4, Πίνακα 4.4, αναφέρονται αναλυτικά τα αποτελέσματα των ταξινομήσεων βάσει των κοινωνικών χαρακτηριστικών των οικισμών.

4.5 Λειτουργική Ταξινόμηση και Ιεράρχηση των Οικισμών

Στην παρούσα εργασία οι λειτουργίες των οικισμών παίζουν ένα καθοριστικό ρόλο για τον προσδιορισμό διακριτών βαθμίδων στο οικιστικό δίκτυο της υπό μελέτη περιφέρειας. Πέραν της ταξινόμησης, που έγκειται στην επισήμανση τύπων οικισμών με κοινά χαρακτηριστικά, με βάση τις λειτουργίες θα γίνει και ο προσδιορισμός -σε πρώτο στάδιο- των ιεραρχικών βαθμίδων του οικιστικού δικτύου.

4.5.1 Οι προς διερεύνηση λειτουργίες της πόλης

4.5.1.1 Οι λειτουργίες της πόλης. Γενικά.

Πριν η έρευνα προχωρήσει στον προσδιορισμό των λειτουργικών κριτηρίων για την ταξινόμηση/ιεράρχηση των οικισμών, είναι απαραίτητο να αναφερθούμε στις λειτουργίες της πόλης, στις οποίες θα αφορούν τα κριτήρια αυτής. Η επιλογή καθώς και η διάκριση των λειτουργιών γίνεται με βάση εκείνες, που κατά καιρούς έχουν χρησιμοποιηθεί από διάφορους μελετητές, καταλήγοντας στις πλέον ανταποκρινόμενες στις απαιτήσεις της παρούσας εργασίας. Απαιτήσεις που αφορούν τόσο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των υπό μελέτη οικισμών, των διαθέσιμων στοιχείων όσο και τους στόχους αυτής της εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, ως προς τις λειτουργίες, έχουμε:

Με βάση τις αρχές της *Χάρτας των Αθηνών και τις μετέπειτα προτάσεις του Καθηγητή κ. Ι. Δεσποτόπουλου*, οι λειτουργίες ταξινομήθηκαν σε πέντε γενικές ομάδες λειτουργιών: την οικονομική συγκρότηση (πρωτογενής, δευτερογενής, τριτογενής παραγωγή), την ομαδική ζωή, την κατοικία, την κοινωνική πρόνοια και τον τεχνικό εξοπλισμό και υποδομή. Οι γενικές αυτές ομάδες διακρίθηκαν σε ειδικότερες που συσχετιζόταν με την χωροθέτησή τους εντός της πόλης.

Ο *W. Ostrowski* ταξινόμησε τις λειτουργίες με κύριο κριτήριο την χωρική θέση τους στην πόλη, σε συνδυασμό με την σχέση τους προς τους κατοίκους. Έτσι διέκρινε:

- Λειτουργίες του κέντρου του οικισμού, που δεν έχουν σκοπό την άμεση εξυπηρέτηση των κατοίκων του οικισμού (επιχειρήσεις, πολιτικοί και διοικητικοί οργανισμοί, κέντρα ερευνών, επιστημονικοί οργανισμοί).
- Λειτουργίες του οικισμού που έχουν άμεση σχέση με την εξυπηρέτηση των κατοίκων, όπως εμπόριο και υπηρεσίες, (εμπορικά και βιοτεχνικά καταστήματα, εστιατόρια, καφενεία, κέντρα αναψυχής και επιμορφώσεως, εκπαίδευση).
- Κατοικία
- Βιομηχανία
- Πράσινο
- Κυκλοφορία

Ο Καθηγητής Α.Αραβαντινός διαχώρισε τις λειτουργίες τόσο ως προς τις ανάγκες του ανθρώπου τις οποίες καλούνται να ικανοποιήσουν, όσο και ως προς την θέση αυτών εντός του οικισμού. Έτσι, ως προς το πρώτο κριτήριο διακρίνει τις βασικές λειτουργίες του οικισμού σε:

- Οικονομική λειτουργία
- Διοικητική λειτουργία
- Πνευματική λειτουργία
- Κοινωνική λειτουργία
- Τουριστική λειτουργία
- Συγκοινωνιακή λειτουργία

Ενώ ως προς τα δύο κριτήρια συνδυασμένα διέκρινε τις εξής λειτουργίες:

- Κατοικία
- Κεντρικές και κοινωφελείς λειτουργίες όπως: Διοίκηση, Εμπόριο, Οικονομικούς Οργανισμούς και Επαγγελματικά συλλογικά όργανα, Ιδιωτικά Γραφεία, Εκπαίδευση, Περίθαλψη- Πρόνοια, Πνευματικές και Πολιτιστικές δραστηριότητες, Ψυχαγωγικές δραστηριότητες.
- Βιομηχανία
- Πράσινο-Ελεύθεροι χώροι-Αθλητισμός-Αναψυχή
- Κυκλοφορία

Ο καθηγητής Α.Φ.Λαγόπουλος διέκρινε τις ακόλουθες ομάδες λειτουργιών:

- Κατοικία
- Πρωτογενή παραγωγή
- Μεταποίηση
- Εμπόριο
- Γραφεία
- Πολιτική λειτουργία
- Εκπολιτιστικές δραστηριότητες (Εκπαίδευση, Έρευνα, κ.λ.π.).
- Αναψυχή
- Μέρμινα (Κοινωνική Πρόνοια, Υγεία, Υποδοχή μέριμνας, Επαγγελματική μέριμνα).
- Ασφάλεια (ένοπλες δυνάμεις, σώματα ασφαλείας).
- Θρησκεία
- Εξαρτημένες λειτουργίες (εξαρτημένες δικτύων και βοηθητικές εξαρτημένων).

Η συνολική έρευνα "Πολεοδομικών Προτύπων" του Σ.Π.Ε. (Σπουδαστήριο Πολεοδομικών Ερευνών) του 1977, περιελάμβανε τις ακόλουθες ομάδες λειτουργιών:

- Κατοικία
- Εμπόριο
- Δημόσια Διοίκηση

- Ιδιωτική Διοίκηση
- Εκπαίδευση
- Πνευματικές δραστηριότητες και Αναψυχή
- Αθλητισμός
- Περιθαλψη-Πρόνοια
- Βιομηχανία
- Τουρισμός εντός αστικών ζωνών
- Ελεύθεροι χώροι-Πράσινο
- Αστικές μεταφορές-Κυκλοφορία

Ας σημειωθεί, ότι οι προαναφερθείσες λειτουργίες δεν θεωρήθηκαν χαρακτηριστικές για τον προσδιορισμό των ιεραρχικών βαθμίδων ενός οικιστικού δικτύου, έτσι προχώρησαν σε περαιτέρω επιλογή, η οποία περιελάμβανε τις εξής ομάδες λειτουργιών:

- Βιομηχανία
- Εμπόριο
- Ιδιωτική διοίκηση
- Δημόσια διοίκηση
- Κοινωνικές λειτουργίες (Υγεία-Πρόνοια, Εκπαίδευση)
- Τουρισμός, Αναψυχή, Πνευματικές δραστηριότητες, Αθλητισμός.

Μπορούμε να παρατηρήσουμε γενικά ότι οι διάφορες αυτές ταξινομήσεις βασίζονται κύρια στο είδος της λειτουργίας, στην ανάγκη δηλαδή την οποία οι λειτουργίες εξυπηρετούν, αλλά και στην χωρική θέση την οποία καταλαμβάνουν εντός του οικισμού. Για την παρούσα εργασία το δεύτερο κριτήριο ταξινομήσεως δεν θα είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό, δεδομένου ότι για την ταξινόμηση των οικισμών δεν λαμβάνεται υπόψη η θέση της λειτουργίας εντός αυτού, εφόσον ο οικισμός αντιμετωπίζεται ως ενιαίο σύνολο. Έτσι, το ενδιαφέρον συγκεντρώνεται στην κατά είδος ταξινόμηση των λειτουργιών. Η ταξινόμηση αυτή δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα σημαντικές διαφορές από μελετητή σε μελετητή, εκτός αυτών που παρουσιάζονται στην οριζόντια ομαδοποίηση.

4.5.1.2 Επιλογή λειτουργιών προς διερεύνηση

Οι λειτουργίες, που πρόκειται να διερευνηθούν για την ταξινόμηση/ιεράρχηση των οικισμών στην παρούσα εργασία, είναι οι αστικές λειτουργίες, όπως διοίκηση, εμπόριο, αλλά και η βιομηχανία, ο τομέας της εξόρυξης (ορυχεία), ενώ θα ληφθεί υπόψιν και η κατοικία. Η κατοικία που αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό κριτήριο ταξινομήσεως των οικισμών θα εξετασθεί υπό την έννοια του μεγέθους του πληθυσμού.

Στη διεθνή σχετική βιβλιογραφία βλέπουμε ότι ένας μεγάλος αριθμός μελετών χρησιμοποίησε ως κύριο κριτήριο ταξινομήσεως τον πληθυσμό (όπως οι Zipf, Jefferson, Berry κ.ά.) ή συνδυασμό αυτού και δραστηριοτήτων του τριτογενή τομέα (κυρίως εμπόριο, οι

Christaller, D.Bogue, ενώ και λειτουργίες διοίκησης οι Hautreux, Lecourt και Roshefort για την ιεραρχία των γαλλικών πόλεων, ο Carter και Bracey για τις πόλεις της Αγγλίας και Ουαλλίας). Η βιομηχανία υπεισέρχεται στα βασικά στοιχεία ταξινόμησης, μετά την ανάπτυξη των θεωριών των πόλων ανάπτυξης, όπως και οι ροές των διαφόρων λειτουργιών. Μελετητές που στηρίχθηκαν σε αυτά ήταν αρκετοί μεταξύ των οποίων και ο Ulman και Dacey, ο Nelson, ο Boudeville

Βάσει των παραπάνω, καταλήγουμε όσον αφορά τις ομάδες λειτουργιών που θα χρησιμοποιηθούν σε αυτή την εργασία, να είναι αυτές που αφορούν:

- την κατοικία (πληθυσμός),
- την βιομηχανία (κλάδος 2-3),
- την εξόρυξη (κλάδος 1)
- το εμπόριο (κλάδος 6),
- τη διοίκηση (γενικότεροι κλάδοι 4, 7, 8) και
- τις λοιπές υπηρεσίες (κλάδος 9).

4.5.2 Λειτουργικά κριτήρια

Για τον προσδιορισμό λειτουργικών κριτηρίων κατάλληλων για την ταξινόμηση των οικισμών σε ιεραρχικές κατηγορίες, θεωρείται απαραίτητη η λειτουργική διερεύνηση των δραστηριοτήτων των οικισμών. Οι δραστηριότητες αυτές, ποικίλων κατηγοριών, είναι δυνατό να ιδωθούν γενικά ως "υπηρεσίες" ή "λειτουργίες", και να διερευνηθούν ως προς την έννοια τόσο του είδους της λειτουργίας όσο και της ακτινοβολίας της λειτουργίας, και περαιτέρω ως προς το είδος και την ακτινοβολία που δίδουν στους οικισμούς που βρίσκονται.

Όσον αφορά το είδος της λειτουργίας, διαχωρίζονται σε αυτές, που δημιουργούν τον οικισμό και χαρακτηρίζονται συχνά ως "βασικές" δραστηριότητες και σε εκείνες που έχουν προορισμό την εξυπηρέτηση των κατοίκων του οικισμού στον οποίο βρίσκονται και χαρακτηρίζονται γενικά ως δραστηριότητες "εξυπηρετήσεως".

Αναλυτικότερα, οι "βασικές" δραστηριότητες ονομάζονται επίσης και πρωτογενείς (primaries) ή πολλαπλασιαστικές (propagatives) ή δημιουργικές των οικισμών (motrices, city forming), ή τέλος ειδικές (special functions). Με τις διάφορες ονομασίες δεν εννοούνται πάντα τα ίδια χαρακτηριστικά στοιχεία των δραστηριοτήτων.

Κατά τον F.Perroux (1969), ο οποίος έχει δώσει μία από τις πληρέστερες οικονομικές μελέτες του θέματος, οι "δημιουργικές βιομηχανίες" (industries motrices) παρουσιάζουν, κατά ορισμένα χρονικά διαστήματα, ρυθμός αυξήσεως του προϊόντος τους μεγαλύτερο από τον μέσο όρο ρυθμού αυξήσεως του βιομηχανικού προϊόντος ή του εθνικού προϊόντος. Οι βιομηχανίες αυτές έχουν την ιδιότητα όταν αυξάνει το επίπεδο παραγωγής τους να αυξάνει η παραγωγή και άλλης ή πολλών άλλων βιομηχανιών. Εξασκούν δηλαδή σε άλλες μονάδες δυνάμεις έλξεως στην ανάπτυξη. Ο καθορισμός των βιομηχανιών αυτών δεν είναι εφικτός

βάσει των εξωτερικών και τεχνικών χαρακτηριστικών τους από τη στιγμή που εξαρτάται από τις εξαρτώμενες βιομηχανίες, τον συνδυασμό τους με αυτές, από την χρονική περίοδο και τον εξεταζόμενο χώρο.

Ο *J.Paelinck* παρατηρεί ότι ο προσδιορισμός των βασικών δραστηριοτήτων δεν είναι πολύ ακριβής και ότι ορισμένοι προτείνουν την έννοια της "εξαγωγικής βιομηχανίας" (*industrie exportatrice*) και άλλοι την απαρίθμηση ορισμένων τύπων δραστηριοτήτων, ενώ προτείνει προκειμένου περί προγραμματικής χρήσης να προσδιορισθούν ως βασικές όλες οι δραστηριότητες που εμφανίζονται σε ένα πλήρη περιφερειακό προγραμματισμό.

Η *M. Andre'e Prost* (1965) ονομάζει βασικές ή εξαγωγικές (*d'exportation*) τις δραστηριότητες εκείνες που επιτρέπουν την αγορά των προϊόντων που ο οικισμός και η περιφέρειά του δεν διαθέτουν και εκείνες που δημιουργούν υπηρεσίες. Οι δραστηριότητες αυτές παράγουν και εξάγουν τα προϊόντα στα οποία ο οικισμός έχει μια ειδικευση.

Ο *Alexandersson* (1956) ονομάζει τις δραστηριότητες που παράγουν για την εκτός του οικισμού αγορά και αποτελούν το λόγο ύπαρξης του οικισμού, το πολλαπλασιαστικό στοιχείο της, "δημιουργικές βιομηχανίες" (*city forming industries*), τις διακρίνει δε από τον χαμηλό συντελεστή απασχόλησης (*coefficient minimum d'emploi*) που παρουσιάζουν σε αντίθεση με τις δραστηριότητες εξυπηρετήσεως.

Από την άλλη οι δραστηριότητες "εξυπηρετήσεως", είναι εν γένει "μη βασικές" δραστηριότητες που εξαρτώνται από τις βασικές. Ο προσδιορισμός τους παρουσιάζει τις αντίστοιχες διαφοροποιήσεις με αυτόν των βασικών.

Κατά την οικονομική θεωρία του *F.Perroux* παρουσιάζονται ως εξαρτώμενοι και δεν συνδέονται με την έννοια της "εξυπρέτησης των κατοίκων". Κατά την *M.A. Prost* οι "μη βασικές" ή "τοπικές" δραστηριότητες διακρίνονται από την ομοιομορφία της κατανομής τους ανάλογα με τον πληθυσμό. Τέλος ο *Alexandersson* τις χαρακτηρίζει καθαρά ως "εξυπηρετήσεως" (*city serving*) ή εμφανιζόμενες σε όλους τους οικισμούς και τις διακρίνει από τον υψηλό ελάχιστο συντελεστή απασχόλησης.

Μεταξύ των δύο κατηγοριών των δραστηριοτήτων υπάρχουν ορισμένες σχέσεις, που επηρεάζουν και τους οικισμούς στους οποίους βρίσκονται. Οι σχέσεις αυτές προκύπτουν από το γεγονός ότι οι βασικές δραστηριότητες προκαλούν τη δημιουργία των μη βασικών, δηλ. εκεί που εγκαθιδρύονται βασικές δραστηριότητες ακολουθεί συγκέντρωση νέου πληθυσμού που απασχολείται στις μη βασικές. Η σχέση μεταξύ απασχόλησης σε βασικές και μη, μπορεί να θεωρηθεί σταθερή για μια δεδομένη περιφέρεια, έτσι ώστε μια νέα βασική δραστηριότητα να προκαλεί πολλαπλασιαστικά φαινόμενα στην απασχόληση, εφόσον βέβαια θεωρηθεί ότι υπάρχει σε μία δεδομένη χρονική στιγμή κατάσταση ικανοποιητικής ισορροπίας. Ο *J.Paelinck* δεν βλέπει την σχέση αυτή απ' ευθείας ανάλογη αλλά διπλή, εφόσον οι βασικές προκαλούν πληθυσμιακή συγκέντρωση, αυτή με την σειρά της τη δημιουργία μη βασικών, που επίσης προκαλούν νέα πληθυσμιακή συγκέντρωση, που επηρεάζει τη δημιουργία των

βασικών κ.ο.κ. Προκύπτει, λοιπόν, ότι οι βασικές δραστηριότητες είναι εκείνες στις οποίες βασίζεται η "ανάπτυξη", και εκείνες, οι οποίες μαζί με άλλους παράγοντες (τεχνολογία, κοινωνικά φαινόμενα, αστικοποίηση κ.λ.π.) δημιουργούν τους οικισμούς που θεωρούνται ως αναπτυγμένοι, τους λεγόμενους πόλους ανάπτυξης.

Ένας άλλος διαχωρισμός των λειτουργιών που έχει γίνει κατά καιρούς είναι αυτός που αναφέρεται σε "κεντρικές λειτουργίες" (central place functions), δηλαδή αυτές που αφορούν ένα γεωγραφικό χώρο ευρύτερο από αυτόν που καταλαμβάνει ο οικισμός αλλά, καταρχήν, συνεχόμενο με τον τελευταίο (κύριες κατηγορίες: διοικητικές λειτουργίες, εμπόριο, λειτουργίες κοινωνικής αναπαραγωγής ή κοινωνικές εξυπηρετήσεις) και σε "ειδικές λειτουργίες" (special functions), που δεν αναφέρονται σε περιοχές εξυπηρέτησης που περιβάλλουν τον οικισμό, και καταλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα που περιλαμβάνει : δραστηριότητες που εξαρτώνται από χωρικά εντοπισμένους πόρους (π.χ. εξόρυξη), δραστηριότητες με υπερτοπικές αγορές ή και, αντίθετα, δραστηριότητες που αφορούν τον ίδιο τον οικισμό (κύριες κατηγορίες: βιομηχανία, υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, τουρισμός). Ενώ γίνεται αναφορά στις "μεταφορικές λειτουργίες" (transport functions), που συνήθως εντοπίζονται στα σημεία τομής των μεταφορικών ροών (σημεία μεταφόρτωσης ή/και αλλαγής συγκοινωνιακού μέσου), και μπορούν να θεωρηθούν ως ιδιαίτερη κατηγορία λειτουργιών, γενικότερα όμως εντάσσονται σε εκείνες που έχουν ειδικό χαρακτήρα. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι ο διαφορετικός χαρακτήρας των λειτουργιών έχει μια σημαντική επίπτωση. Κεντρικές λειτουργίες υπάρχουν σε όλους τους οικισμούς, από τη στιγμή που αυτή έχουν μια περιοχή εξυπηρέτησης (ενδοχώρα). Το γεγονός αυτό δεν οδηγεί όμως συνήθως στην απουσία διαφόρων ειδών κεντρικών λειτουργιών από τους αντίστοιχους οικισμούς αλλά εισάγει μια πρόσθετη παράμετρο: τη βαθμίδα λειτουργίας και, αντίστοιχα, το βαθμό κεντρικότητας. Συνήθως αυτό που προκύπτει είναι ότι σε κάθε οικισμό υπάρχει κάποια (ή κάποιες) βαθμίδα (-δες) κάθε συγκεκριμένης κεντρικής λειτουργίας, που προσδιορίζεται από το βαθμό κεντρικότητας του οικισμού. Ο όρος "κεντρικότητα" αναφέρεται, στο πλαίσιο αυτό, σε ένα σύνολο χαρακτηριστικών του οικισμού που συνδέονται με την ιεραρχική του θέση στο δίκτυο των οικισμών και με το μέγεθος της περιβάλλουσας αγροτικής ενδοχώρας που εξυπηρετείται από αυτόν. Αντίθετα, οι ειδικές λειτουργίες δεν κατανέμονται με μια κανονικότητα στο μεταξύ των διαφόρων οικισμών και δεν συνδέονται με τον κεντρικό ρόλο των τελευταίων. Η παρουσία τους δεν καθορίζεται τόσο από την κεντρικότητα όσο από την ύπαρξη στην συγκεκριμένη περιοχή ιδιαίτερων πόρων.

Τέλος, στη θεωρία της οικονομικής βάσης των πόλεων και γενικότερα των οικισμών, η σύγχρονη εκδοχή της οποίας διατυπώθηκε το 1939 από τον *Hoyt* η οικονομική δραστηριότητα διχοτομείται σε δύο συνιστώσες τις βασικές (basic ή city forming) και τις μη-βασικές (non-basic ή city serving) δραστηριότητες. Βασικές θεωρούνται αυτές που απευθύνονται στη μη τοπική ζήτηση, συνεισφέρουν στην περιφερειακή ή ακόμη και εθνική

οικονομία, και ταυτόχρονα έχουν ένα γενεσιουργό ρόλο στη συγκρότηση της πόλης, ενώ μη-βασικές είναι εκείνες που απευθύνονται στην τοπική ζήτηση, εξυπηρετούν τις ανάγκες της πόλης και επιτρέπουν τη λειτουργία της, αλλά δεν συνεισφέρουν στην εθνική οικονομία στο μέτρο που το προϊόν τους καταναλώνεται τοπικά.

Όσον αφορά την *χωρική ακτινοβολία των λειτουργιών* και κατ' επέκταση των οικισμών, είναι δυνατόν να διακριθούν σε λειτουργίες εθνικής και περιφερειακής επιρροής, τοπικής, και τέλος μικρότερης τοπικής επιρροής. Πιο συγκεκριμένα, η δραστηριότητα κάθε κλάδου παραγωγής, εξεταζόμενη στα πλαίσια ενός συγκεκριμένου οικισμού, λόγω της φύσεως ή της έκτασής της, είτε απευθύνεται στο σύνολο της περιφέρειας ή και πέρα αυτού (περιφερειακής ή και εθνικής επιρροής, π.χ. βιομηχανία, σπάνιο εμπόριο γενικά), είτε αποβλέπει στην ικανοποίηση των αναγκών του οικισμού, ή μιας γειτονιάς, ενός οικοδομικού τετραγώνου (μικρής τοπικής επιρροής, π.χ. είδη διατροφής, δημοτικό σχολείο) ή μιας περιοχής ευρύτερης του οικισμού (τοπικής επιρροής π.χ. γυμνάσιο, είδη ρουχισμού) και αποτελεί γεωγραφική υποδιαίρεση του περιφερειακού συνόλου. Επιπλέον, δεδομένου ότι μια λειτουργία μεγάλης ακτινοβολίας όπως ορισμένες υπηρεσίες, κοσμηματοπωλεία, είδη πολυτελείας, ορισμένες κρατικές υπηρεσίες έχουν σπάνια ζήτηση και άρα μεγάλη περιοχή επιρροής συνήθως βρίσκονται σε λίγους οικισμούς και μάλιστα, ανώτερης βαθμίδας του ιεραρχημένου δικτύου. Το κριτήριο της ακτινοβολίας επομένως, μπορεί να συνδυασθεί με τον βαθμό σπανιότητας μιας λειτουργίας. Τέλος, αξ σημειωθεί ότι η διάκριση αυτή βάσει της ακτινοβολίας είναι δυνατόν να γίνει σε πολλές κατηγορίες, λόγω απλοποίησης όμως συνήθως γίνεται στις τρεις κατηγορίες που αναφέρουμε.

Κάθε οικισμός διαθέτει, όπως είναι προφανές, και λειτουργίες κεντρικές και ειδικές λειτουργίες (όπως ορίστηκαν παραπάνω), και ο χαρακτήρας και ρόλος του είναι προϊόν της αλληλεπίδρασης μεταξύ τους, καθώς και της χωρικής ακτινοβολίας τους.

Η μελέτη των κεντρικών λειτουργιών βασίζεται κυρίως στη θεωρία των κεντρικών. Η διερεύνηση του περιεχομένου και της έντασης της εξειδίκευσης δεν διαθέτει ένα εξίσου επεξεργασμένο θεωρητικό εργαλείο. Σε γενικές γραμμές, πάντως, όλες οι σχετικές προσεγγίσεις βασίζονται σε διάφορα συστήματα ταξινόμησης, μερικά από τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω.

4.5.2. 1α Συστήματα ταξινόμησης βάσει των λειτουργιών των οικισμών.

Έχουν γίνει ταξινομήσεις του οικιστικού δικτύου βάσει των λειτουργιών, καθώς ακόμα και οι πιο πρώιμες γεωγραφικές μελέτες εμπεριέχουν την υπόθεση ότι οι οικισμοί κατατάσσονται σε ομάδες ή κατηγορίες συναρτήσει των λειτουργιών που επιτελούν, ενώ η κατάταξη αυτή έχει επιχειρηθεί κατά ποικίλους τρόπους, όπως με καθαρά περιγραφικές και στατιστικές μεθόδους, με στατιστική ανάλυση, σύμφωνα με τη θεωρία της οικονομικής

βάσης, με πολυμεταβλητή ανάλυση στο πλαίσιο των νέων τάσεων της γεωγραφικής ανάλυσης (ποσοτική γεωγραφία).

Πιο συγκεκριμένα, το 1840 χρησιμοποιήθηκε ένα σύστημα πέντε ομάδων για την κατάταξη των πόλεων από την *Επιτροπή για την Υγεία στις Πόλεις* (Committee on Health of Towns), που υπήρξε το πρώτο θεσμοποιημένο όργανο πολεοδομικής παρέμβασης στο σύγχρονο κόσμο. Οι πέντε ομάδες ήταν: 1. Μητρόπολη 2. Βιομηχανική πόλη 3. Μεγάλο λιμάνι 4. Μεγάλη πόλη που συνδέεται με σημαντικά αποθέματα νερού 5. Έδρες επαρχιών και άλλες σημαντικές ηπειρωτικές πόλεις που δεν περιλαμβάνουν ιδιαίτερο βιομηχανικό δυναμικό. Όπως φαίνεται το σύστημα αυτό δεν είναι αυστηρά ιεραρχημένο (με εξαίρεση την ομάδα I) και οι χαρακτηρισμοί περιέχουν σαφείς αναφορές στη μεταβλητή του μεγέθους.

Αργότερα οι τύποι ή ομάδες προσδιορίζονται με περιγραφικούς όρους και οι οικισμοί κατατάσσονται σε τύπους με υποκειμενικό/διαισθητικό τρόπο. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός τέτοιων τυπολογιών. Ιδιαίτερη απήχηση μεταξύ τους είχε το ταξινομικό σχήμα του *Aurousseau (1921)*:

Ομάδα I:	Διοίκηση:	Πρωτεύουσες Πόλεις που βασίζονται σε (φορολογικά) έσοδα
Ομάδα II:	Αμυνα:	Πόλεις-Φρούρια Ναυτικές βάσεις
Ομάδα III:	Πολιτισμός:	Πανεπιστημιακές πόλεις Πόλεις καθεδρικών ναών Καλλιτεχνικά κέντρα
Ομάδα IV:	Παραγωγή:	Βιομηχανικές πόλεις
Ομάδα V:	Επικοινωνίες:	
	α. Συλλογή:	Πόλεις ορυχείων Αλιευτικές πόλεις Δασικές πόλεις Πόλεις-αποθήκες
	β. Μεταφορά:	Εμπορικές πόλεις Πόλεις σε σημεία αλλαγής μεταφορικού μέσου Πόλεις σε σημεία σημαντικών γεφυρών Πόλεις-λιμάνια
	γ. Διανομή:	Εξαγωγικές πόλεις Εισαγωγικές πόλεις Πόλεις διανομής και εξυπηρέτησης
Ομάδα VI:	Αναψυχή:	Πόλεις συνδεδ. με την υγεία, ιαματικά κέντρα Τουριστικές πόλεις Πόλεις διακοπών

Η τυπολογία αυτή χαρακτηρίζεται από προφανή προβλήματα και εννοιολογικές συγχύσεις, ωστόσο υπήρξε ένα σημαντικό βήμα στην ανάπτυξη της μελέτης των λειτουργιών, γιατί συνόψισε σε ένα ολοκληρωμένο σχήμα μια γενεά διαφόρων περιγραφικών εργασιών, και έδωσε το έναυσμα για την ανάπτυξη νέων μεθόδων, στο μέτρο που εικονογράφησε με σαφήνεια το αδιέξοδο της καθαρά περιγραφικής προσέγγισης.

Με την εμφάνιση των στατιστικών μεθόδων, το πρόβλημα της ταξινόμησης των οικισμών άρχισε να προσεγγίζεται με πιο αντικειμενικό τρόπο. Τα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται συνήθως αναφέρονται στην απασχόληση. Βασική υπόθεση είναι ότι υπάρχει μια σαφής σύνδεση μεταξύ μιας κατηγορίας απασχόλησης ή και μιας αστικής λειτουργίας. Τη μεγαλύτερη σημασία δεν έχουν οι απόλυτοι αριθμοί αλλά η ποσοστιαία συμμετοχή μιας κατηγορίας στο συνολικό φάσμα των κατηγοριών απασχόλησης που περιλαμβάνει ο οικισμός.

Η πιο γνωστή περίπτωση λειτουργικής ταξινόμησης των πόλεων στη βάση των οικονομικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού είναι του *Harris (1943)* για τις πόλεις των Η.Π.Α., με την οποία διακρίθηκαν οκτώ τύποι πόλεων: βιομηχανικές, λιανικού εμπορίου, χονδρικού εμπορίου, μεταφορών, ορυχείων, πανεπιστημιακές, αναψυχής, και διαφοροποιημένες, χρησιμοποιώντας δύο κριτήρια που είναι ένα αναγκαίο ελάχιστο ποσοστό απασχόλησης και ένας βαθμός κυριαρχίας της επαγγελματικής κατηγορίας, που μετράται σε σύγκριση με τις άλλες κατηγορίες.

Σε άλλη περίπτωση οι τοπικές συνθήκες συγκρίνονται με τις μέσες εθνικές συνθήκες μέσω του υπολογισμού των λόγων χωροθέτησης των λειτουργιών, όπως αυτή του *Nelson (1955)* για την λειτουργική ταξινόμηση των Αμερικανικών πόλεων, σε συνδυασμό με την χρήση της τυπικής απόκλισης ως μέτρο της διαφοροποίησης ενός μέλους μιας ομάδας από τις μέσες συνθήκες της ομάδας. Οι κλάδοι που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι εξής: βιομηχανία, λιανικό εμπόριο, υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, μεταφορές και επικοινωνίες, προσωπικές υπηρεσίες, δημόσια διοίκηση, χονδρικό εμπόριο, τράπεζες-ασφάλειες και διαμεσολαβήσεις, ορυχεία.

Πολλές ακόμη μελέτες βασίστηκαν στη θεωρία της οικονομικής βάσης των πόλεων, διαχωρίζοντας τις οικονομικές δραστηριότητες σε βασικές και μη βασικές, βάσει -μεταξύ άλλων- του υπολογισμού πλεονάζοντος εργασιακού δυναμικού I (*Index of Surplus Workers*) των *Mattila* και *Thompson* για όλους τους οικονομικούς κλάδους σε έναν οικισμό.

Ο *Alexanderson (1956)* από την άλλη, επιχείρησε να διαμορφώσει μια τεχνική περισσότερο προσαρμοσμένη στη θεωρητική προβληματική της οικονομικής βάσης, χρησιμοποιώντας αντί για ένα μέσο όρο, ένα σημείο K στο οποίο αντιστοιχεί ένα ποσοστό απασχόλησης που χρησιμοποιείται ως δείκτης του ορίου μεταξύ κανονικότητας και εξειδίκευσης.

Μια άλλη μέθοδος ταξινόμησης των οικισμών που αναπτύχθηκε με την εμφάνιση της ποσοτικής γεωγραφίας είναι η *πολυμεταβλητή ανάλυση*, κατά την οποία κατασκευάζεται ένας πίνακας διπλής εισόδου, που οι σειρές αντιστοιχούν στους διάφορους οικισμούς και οι στήλες του στις διάφορες μεταβλητές που τις χαρακτηρίζουν, ενώ επεξεργάζεται με ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Τέλος, για την ταξινόμηση των οικισμών βάσει των κεντρικών λειτουργιών, μια μέθοδος ευρεία χρησιμοποιούμενη είναι εκείνη της θεωρίας των κεντρικών τόπων του *Christaller (1933)*, κατά την οποία οι λειτουργίες (κυρίως του τριτογενή τομέα) σε μια ομοιογενή περιφέρεια ιεραρχούνται σε τάξεις βάσει της εμβέλειας και του κρίσιμου πληθυσμού της, ενώ σε κάθε μία αντιστοιχεί και ένα δίκτυο εξαγώνων, δημιουργώντας έτσι ένα "σύστημα" από δίκτυα, ενώ τα κέντρα όπου βρίσκονται οι λειτουργίες ιεραρχούνται σε επτά επίπεδα, ενώ διατάσσονται σύμφωνα με τον κανόνα του εξαγώνου. Περίπου την ίδια περίοδο, ο *L'och (1939)* κατέληξε σε μία παρόμοια θεωρία, με τη διαφορά ότι λαμβάνει υπόψιν τις ειδικές λειτουργίες, όποτε η χωροθέτησή τους συνδέεται με τις διαφοροποιήσεις στη χωρική κατανομή των φυσικών πόρων όποτε παραμορφώνεται το προηγούμενο κανονικό σχήμα. Αλλά και ως προς την έννοια της ιεραρχίας των κέντρων, υπάρχει διαφορά, καθώς δεν είναι τόσο απόλυτος και δέχεται ότι δεν υπάρχει μια "καθαρή" ιεραρχία, δηλαδή μπορεί π.χ. ένα κέντρο τριών λειτουργιών μπορεί να περιλαμβάνει τις τάξεις 1,2 αλλά όχι απαραίτητα την 3, μπορεί να είναι η 5.

Ακόμη, ο *Berry και ο Garrison* εγκαταλείποντας την υπόθεση της ομοιόμορφης κατανομής του πληθυσμού και της εξαγωνικής μορφής των περιοχών αγοράς, αλλά βασιζόμενοι στις έννοιες της εμβέλειας και του κρίσιμου μεγέθους των λειτουργιών, προσπάθησαν να ιεραρχήσουν τους κεντρικούς τόπους. Ενώ ο *Beckmann (1958)* προχώρησε ακόμη περισσότερο. Δεν δέχθηκε ότι το πληθυσμιακό μέγεθος ενός κεντρικού τόπου προκύπτει αυτόματα, και προσπάθησε να συσχετίσει το λειτουργικό μέγεθος με τον πληθυσμό.

4.5.2.1β Συστήματα ιεράρχησης βάσει των λειτουργιών των οικισμών.

Όσον αφορά ειδικότερα την ιεράρχηση των οικισμών βάσει των λειτουργιών τα κύρια συστήματα που έχουν κατά καιρούς χρησιμοποιηθεί είναι αυτά της *συνεχούς ιεράρχησης*, δηλαδή κατάταξη των πόλεων σε μια συνεχή σειρά από την μεγαλύτερη προς την μικρότερη, χαρακτηριστικό παράδειγμα των οποίων αποτελεί ο κανόνας τάξης-μεγέθους και το μοντέλο της κορυφαίας πόλης, βασιζόμενα σε μία μοναδική ποσοτική μεταβλητή τον πληθυσμό, ή σε περισσότερες αποδίδοντας ένα βάρος στην κάθε μια για την τελική ιεράρχηση. Αναλυτικότερα, γίνεται αναγωγή των διαφόρων μεταβλητών σε ένα κοινό και ποσοτικά εκφρασμένο παρανομαστή, με τον πολλαπλασιασμό, συνήθως, της μεταβλητής επί ένα συντελεστή μετασχηματισμού, όποτε αθροίζονται τα γινόμενα για κάθε οικισμό και το

άθροισμα χρησιμοποιείται για την τελική ιεράρχηση τους. Μια εναλλακτική μέθοδος έχει αποτελέσει ο μετασχηματισμός των μεταβλητών από συνεχείς σε τακτικές (διάταξη των οικισμών σε μια σειρά, φθίνουσα ή αύξουσα, και χρήση όχι της πραγματικής τιμής του οικισμού στις μεταβλητές αλλά της θέσης τους στη διάταξη). Στη συνέχεια αθροίζονται για κάθε οικισμό οι θέσεις του σε κάθε τακτική διάταξη και το άθροισμα χρησιμοποιείται πάλι για την τελική ιεράρχηση.

Είναι προφανές ότι και οι δύο παραπάνω λύσεις παρουσιάζουν μεθοδολογικές δυσκολίες. Στην πρώτη, το πρόβλημα είναι ο προσδιορισμός του συντελεστή (βάρους) κάθε μεταβλητής που δύσκολα μπορεί να αποκτήσει θεωρητική θεμελίωση, δεδομένου ότι πρόκειται γενικά για ανομοιογενείς μεταβλητές. Στη δεύτερη, το πρόβλημα είναι ότι δίνεται αυτόματα ίση σημασία στη θέση κάθε πόλης σε όλες τις μεταβλητές, τη στιγμή που είναι προφανές ότι γενικά η σημασία των τελευταίων είναι άνιση. Μια προσπάθεια υπέρβασης της δυσκολίας είναι η χρήση πολλών μεταβλητών, με την υπονοούμενη υπόθεση ότι ο πολλαπλασιασμός μειώνει τη σημασία κάθε μεμονωμένης μεταβλητής και άρα και την παραμορφωτική επίδραση που έχει στην τελική ιεράρχηση η αντιμετώπιση των μεταβλητών ως ισοδύναμων. Στην προέκταση της προσέγγισης αυτής βρίσκεται η χρήση πολύπλοκων στατιστικών τεχνικών που προϋποθέτουν ηλεκτρονικό υπολογιστή, που επιτρέπουν τον συνυπολογισμό πολύ μεγάλου αριθμού μεταβλητών.

Από την άλλη οι *ταξινομικές ιεραρχήσεις*, είναι ιεραρχήσεις που βασίζονται στην επισήμανση βαθμίδων του οικιστικού δικτύου, καθεμία από τις οποίες αποτελείται από οικισμούς με όμοια χαρακτηριστικά ενώ ταυτόχρονα διατηρούν μεταξύ τους ιεραρχικές σχέσεις. Ας αναφερθεί επιπλέον ότι έχουν ως -ρητό ή όχι- θεωρητικό πλαίσιο τη θεωρία των κεντρικών τόπων. Οι πιο γνωστές πρώιμες προσπάθειες είναι του Smiles στη Βρετανία και του Brush στις ΗΠΑ, και βασίστηκαν σε καθαρά εμπειρική βάση, στην ταυτόχρονη παρουσία ορισμένων λειτουργιών που συγκροτούσαν ένα σύμπλεγμα λειτουργιών. Ενώ αργότερα για μια πιο αντικειμενική επισήμανση των βαθμίδων του δικτύου έγινε απόδοση βαθμών (points) για την παρουσία ορισμένων λειτουργιών, ώστε προέκυπτε μια συνολική βαθμολογία για κάθε οικισμό.

Ενώ τέλος, έχουν χρησιμοποιηθεί και *ιεραρχήσεις βασισμένες στις διασυνδέσεις τους με την ενδοχώρα*. Αυτή η προσέγγιση βασίζεται στην, έμμεση ή άμεση, μέτρηση ροών (flows) μεταξύ του οικισμού και της περιοχής επιρροής του.

4.5.3 Μεθοδολογία ταξινόμησης και ιεράρχησης των οικισμών βάσει των λειτουργιών στην παρούσα εργασία

Σε αυτό το σημείο πρόκειται να αναλυθεί η μεθοδολογία που ακολουθείται στην παρούσα εργασία, για την ταξινόμηση και ιεράρχηση των οικισμών, λαμβάνοντας υπόψιν τόσο τα παραπάνω όσο και τις ιδιαιτερότητες της υπό μελέτης περιοχής.

Έτσι, για την ταξινόμηση των οικισμών βάσει των λειτουργιών χρησιμοποιείται η ειδίκευση τους βάσει του συντελεστή συμμετοχής ($QL > 1$, ο οικισμός συμμετέχει στην δραστηριότητα i κατά μεγαλύτερο ποσοστό απ' αυτό με το οποίο συμμετέχει στη συνολική δραστηριότητα της περιφέρειας), χαρακτηρίζοντάς τους ως εμπορικά, διοικητικά, βιομηχανικά, λοιπών υπηρεσιών κέντρα αλλά και κέντρα εξόρυξης αλλά και το ποσοστό απασχόλησης για τον προσδιορισμό της πρώτης, και αν υπάρχουν δεύτερης και τρίτης.

Όσον αφορά την *ιεράρχηση* των οικισμών, όπως ήδη έχει αναφερθεί, τα λειτουργικά κριτήρια αφορούν τόσο το είδος της λειτουργίας όσο και την ακτινοβολία της λειτουργίας. Η βασική έννοια-κλειδί που χρησιμοποιείται για την λειτουργική ιεράρχηση στην παρούσα εργασία είναι καταρχήν η έννοια του βασικού/μη βασικού τομέα της οικονομίας ενός οικισμού. Με κριτήριο την απασχόληση σε κάθε λειτουργία, ο βασικός τομέας ορίζεται από τον πληθυσμό που απασχολείται σε παραγωγή που εξάγεται έξω από τον οικισμό και ο μη βασικός τομέας από τον πληθυσμό που απασχολείται σε παραγωγή που καταναλώνεται για την συντήρηση του ίδιου του οικισμού. Το μέγεθος λοιπόν του βασικού τομέα καθορίζει την σημασία που έχει ένας οικισμός μέσα σε μια περιφέρεια, και αυτό αποτελεί και το πρώτο κριτήριο. Το δεύτερο κριτήριο αφορά την ακτινοβολία των δραστηριοτήτων που ο οικισμός "εξάγει". Εκείνο που ενδιαφέρει, λοιπόν, είναι το "πόσο" αλλά και το "τί" εξάγεται (με άλλα λόγια κρίνεται απαραίτητη η χρησιμοποίηση και ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων).

Τα στοιχεία μέσω των οποίων πρόκειται να προσδιοριστούν τα όσα αναφέρουμε, είναι για τον προσδιορισμό του είδους και της ακτινοβολίας των λειτουργιών και κατ'επέκταση των οικισμών, εκείνα που αφορούν την μέση ετήσια απασχόληση (M.E.A.) του τριτογενή και δευτερογενή τομέα, προερχόμενα από την απογραφή των βιομηχανικών και εμπορικών καταστημάτων του 1988 της Ε.Σ.Υ.Ε., καθώς εκείνο που ενδιαφέρει είναι κύρια οι αστικές λειτουργίες. Ακόμη, λαμβάνεται υπόψη και η αντίστοιχη του κλάδου των ορυχείων του πρωτογενή τομέα, ως μια λειτουργία μεγάλης σημασίας τόσο για τους οικισμούς, όσο και για την περιφέρεια.

Βάσει αυτών η μεθοδολογία αναλυτικότερα είναι η εξής: Υπολογίζεται το ποσοστό απασχόλησης για κάθε λειτουργία σε κάθε οικισμό, οπότε προσδιορίζεται η θέση του οικισμού ως προς αυτό σε σχέση με τα αντίστοιχα ποσοστά που παρουσιάζουν οι άλλοι οικισμοί. Ποσοστό που αφορά την απασχόληση του οικισμού σε μια λειτουργία ως προς την αντίστοιχη συνολική στην περιφέρεια. Ενώ για τη διάκριση των λειτουργιών στα πλαίσια ενός οικισμού ως βασικές/εξαγωγικές και μη, γίνεται βάσει του συντελεστή συμμετοχής ($Q.L.$). Ο συντελεστής αυτός, εκτός το ότι επιτρέπει τη σύγκριση μεταξύ οικισμών και δραστηριοτήτων, έμμεσα, με αναφορά στα περιφερειακά μεγέθη, συνιστά μια ακριβή ένδειξη, που επιτρέπει να απαριθμήσουμε τις σχετικές καταστάσεις των οικισμών και να εκφράσουμε ποσοτικά διάφορες ενδείξεις, για τις οποίες δεν έχουμε σαφή εικόνα. Επίσης έχει χρησιμοποιηθεί πολύ συχνά για να καθορίσει τις οικονομικές βιομηχανικές δομές ή για να

εξειδικεύσει και να συγκρίνει οικισμούς. Για τον υπολογισμό του μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες μεταβλητές (όπως η προστιθέμενη αξία, οι αμοιβές των απασχολουμένων, η παραγωγικότητα) αλλά συνήθως η μεταβλητή είναι η απασχόληση, όπως άλλωστε και σε αυτή την εργασία. Οποιαδήποτε πάντως μεταβλητή και αν χρησιμοποιηθεί, ο συντελεστής συμμετοχής δεν δείχνει τίποτε άλλο από μια διαφοροποίηση ή και μια ταξινόμηση οικισμών. Από την τελευταία διαπίστωση προκύπτει και το όριο των δυνατοτήτων του συντελεστή συμμετοχής. Οι δομές που αναφέραμε παραπάνω είναι εγκατεστημένες σε έναν οικισμό κατά τρόπο αρκετά ασαφή. Η δραστηριότητα i είναι περισσότερο ή λιγότερο αναπτυγμένη στον οικισμό A από ότι στο B και αυτό είναι όλο που μπορούμε να πούμε, χωρίς τη δυνατότητα να προχωρήσουμε σε διαπιστώσεις αν η ανάπτυξη αυτή είναι ικανοποιητική ή όχι. Δεν μας παρέχεται καμία πληροφορία για την εγκατάσταση της δραστηριότητας i στον δεδομένο οικισμό. Οι συγκρίσεις που είναι δυνατές, γίνονται τελικά με τέτοιο τρόπο που θα μπορούσε κανείς να υποθέσει ότι οι υπό εξέταση οικισμοί είναι ομοιογενείς. Παρόλα αυτά η ευκολία του υπολογισμού του και η ύπαρξη των απαιτούμενων για τον υπολογισμό του στατιστικών στοιχείων, έχει σαν αποτέλεσμα την μεγάλη χρησιμοποίηση του στην περιφερειακή ανάλυση. Εξάλλου η σύνδεσή του με τους πολλαπλασιαστές εξαγωγικής βάσης αυξάνει τη σημασία του και καθιστά χρήσιμη την κατανόηση του μηχανισμού του και των δυνατών ερμηνειών των τιμών του. Οι Mayer και Pleeter (1975) θεώρησαν ότι είναι ένας ικανοποιητικός δείκτης του εξαγωγικού προσανατολισμού της δραστηριότητας που αναφέρεται, ενώ ο Isserman (1977) συνδέσε τους συντελεστές συμμετοχής με τους πολλαπλασιαστές εξαγωγικής βάσης. Θεωρήσεις και συνδέσεις που αποδεικνύουν την προσπάθεια να τεθούν θεωρητικά θεμέλια στον συντελεστή συμμετοχής. Σύμφωνα με τα παραπάνω εάν:

$QL > 1$, η δραστηριότητα i θεωρείται βασική ή εξαγωγική,

$QL < 1$, η δραστηριότητα i θεωρείται μή-βασική,

$QL = 1$, η δραστηριότητα i θεωρείται εξισορροπημένη.

Έχοντας υπόψιν τις δυνατότητες και τα όρια του συντελεστή συμμετοχής που αναφέρονται παραπάνω (βλέπε και παράγραφο Οικονομικές Ταξινομήσεις) κρίνεται ως η πλέον ανταποκρινόμενη μέθοδος στη δική μας περίπτωση για την διάκριση του βασικού/μη βασικού τομέα των οικισμών.

Όσον αφορά την διάκριση των λειτουργιών, ή με άλλα λόγια τη "διαβάθμιση" των λειτουργιών, σύμφωνα με την χωρική ακτινοβολία, σε λειτουργίες με μεγάλη χωρική ακτινοβολία και μεγάλο βαθμό σπανιότητας, που δίδουν ιδιαίτερη σημασία στον οικισμό όπου εγκαθίστανται και σε λειτουργίες με μικρή χωρική ακτινοβολία, με καθημερινή ζήτηση από τους κατοίκους, δηλαδή μεγάλη συχνότητα εξυπηρετήσεως, και εμφάνιση σε όλους τους οικισμούς (με εξαίρεση βέβαια τους πολύ μικρούς και ανεπαρκώς εξυπηρετούμενων οικισμών), μπορεί να προσδιοριστούν μέσω διαγραμμάτων συσσωρευτικής κατανομής των

ποσοστών των οικισμών προς τα ποσοστά απασχόλησης της λειτουργίας, που αυτοί που παρουσιάζουν ως προς το σύνολο της λειτουργίας στην περιφέρεια. Πιο συγκεκριμένα, όσο πιο σποραδική εμφανίζεται τόσο πιο μεγάλης ακτινοβολίας θεωρείται και αντίστροφα, όσο πιο συστηματικά εμφανίζεται τόσο πιο και μικρής ακτινοβολίας είναι. Από τα διαγράμματα αυτά προσδιορίζεται επίσης και το ελάχιστο ποσοστό απασχόλησης. Το σημείο (K) που χρησιμοποιείται είναι το ίδιο για όλες τους οικισμούς, ώστε να είναι δυνατή η μεταξύ των οικισμών διαφόρων πληθυσμιακών κατηγοριών ενιαία σύγκριση. Το σημείο (K), που επιλέχθηκε είναι το 20% -και όχι το συνηθισμένο 5%- λόγω του μεγάλου αριθμού αγροτικών οικισμών κάτω των 500 κατοίκων που υπάρχει στην περίπτωση μας, και δεν θέλαμε αυτοί να επηρεάσουν όλους τους οικισμούς. Ο προσδιορισμός της τιμής του ελάχιστου συντελεστή απασχόλησης γίνεται κατά ομάδες οικισμών, και συγκεκριμένα κατά τις δύο ομάδες α) αστικοί οικισμοί και β) ημιαστικοί και αγροτικοί οικισμοί. Το ελάχιστο ποσοστό απασχόλησης είναι, όπως ήδη έχει αναφερθεί, κατά τον Alexanderson μια ένδειξη για το πόσο βασική είναι μια λειτουργία και πόσο μεγάλο ρόλο μπορεί να παίζει στην ανάπτυξη του οικισμού που αυτή βρίσκεται. Αναλυτικότερα για $K=0$ η δραστηριότητα χαρακτηρίζεται ως βασική, για $0 < K < 1$ η δραστηριότητα χαρακτηρίζεται ως μικτή, ενώ για $K > 1$ η δραστηριότητα χαρακτηρίζεται ως εξυπηρετήσεως. Χαρακτηρίζονται λοιπόν, οι λειτουργίες και κατηγοριοποιούνται.

4.5.3.1 Ταξινόμηση/ιεράρχηση των οικισμών βάσει των λειτουργιών

Σύμφωνα με τα ποσοστά απασχόλησης και το συντελεστή συμμετοχής (Q.L.) των οικισμών για την κάθε λειτουργία, προκύπτουν όσα φαίνονται στο Παράρτημα I.5, τους αντίστοιχους πίνακες.

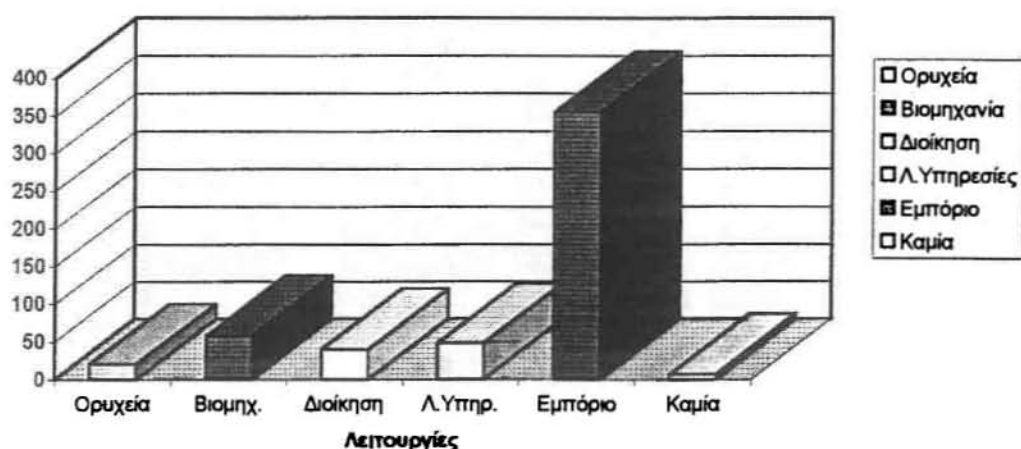
Η ταξινόμηση των οικισμών βάσει των λειτουργιών, σύμφωνα με την ειδίκευση που παρουσιάζουν και το ποσοστό απασχόλησης οδηγεί στην παρακάτω κατηγοριοποίηση των κέντρων: διοικητικά, εμπορικά, λοιπών υπηρεσιών, βιομηχανικά, εξόρυξης. Επιπλέον, λαμβάνονται υπόψιν οι δεύτερες και τρίτες ειδικεύσεις που παρουσιάζουν οι οικισμοί. Οπότε προκύπτουν όσα φαίνονται στον παρακάτω πίνακα καθώς και στα διαγράμματα που ακολουθούν (βλέπε και Παράρτημα I.5, Πίνακας 4.5Α):

Ακολουθεί επίσης χάρτης σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση ως προς τις ειδικεύσεις. Ως προς το υπόμνημα ως αναφερθεί ότι στο χάρτη 4, η ομάδα 1 : είναι Διοίκηση για τα αστικά κέντρα, ενώ Α.Υπηρεσίες και Ορυχεία για τα υπόλοιπα κέντρα, η ομάδα 2: Α.Υπηρεσίες για τα αστικά κέντρα και Βιομηχανία για τα υπόλοιπα, η ομάδα 3 είναι Βιομηχανία για τα αστικά κέντρα και Διοίκηση για τα υπόλοιπα, ενώ τέλος η ομάδα 4 είναι οι οικισμοί με ειδίκευση το εμπόριο.

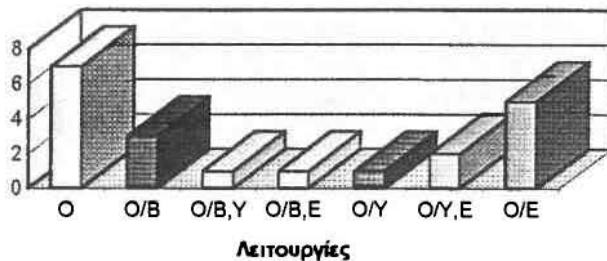
Πίνακας 4.5.3.1 : Ομάδες Κατηγοριών βάσει των Ειδικεύσεων των Οικισμών

2 \ 1 ή 2,3 \ 1	Ορυχεία	Βιομηχανία	Διοίκηση	Λ.Υπηρεσίες	Εμπόριο	Καμία	Σύνολο
Ορυχεία		1					1
Ορυχεία/Βιομηχανία							0
Ορυχεία/Διοίκηση					1		1
Ορυχεία/Λ.Υπηρεσίες							0
Ορυχεία/Εμπόριο							0
Βιομηχανία	3			4	12		19
Βιομηχανία/Ορυχεία							0
Βιομηχανία/Διοίκηση							0
Βιομηχανία/Λ.Υπηρεσίες	1						1
Βιομηχανία/Εμπόριο	1			4			5
Διοίκηση		1			52		53
Διοίκηση/Ορυχεία							0
Διοίκηση/Βιομηχανία							0
Διοίκηση/Βιομηχανία							0
Διοίκηση/Λ.Υπηρεσίες							0
Διοίκηση/Εμπόριο				4			4
Λ.Υπηρεσίες	1	3			29		33
Λ.Υπηρεσίες/Ορυχεία							0
Λ.Υπηρεσίες/Βιομηχανία							0
Λ.Υπηρεσίες/Διοίκηση					2		2
Λ.Υπηρεσίες/Εμπόριο	2		5				7
Εμπόριο	5	10	29	30			74
Εμπόριο/Ορυχεία							0
Εμπόριο/Βιομηχανία				1			1
Εμπόριο/Διοίκηση		1		5			6
Εμπόριο/Λ.Υπηρεσίες		1					1
Καμία	7	41	6		259	7	320
Σύνολο	20	58	40	48	355	7	528

Ειδικεύσεις (Πρώτη)

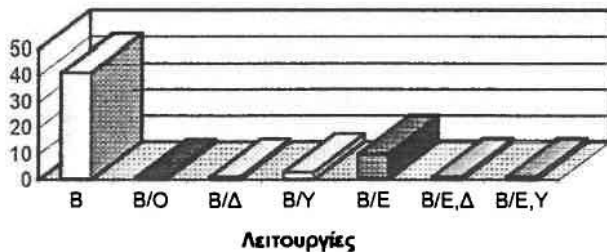

Ειδικεύσεις (Πρώτη: Ορυχεία)

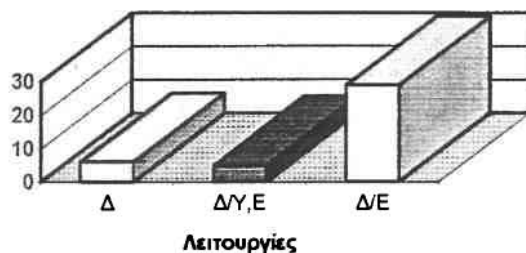
- Ορυχεία
- Ορυχ/Βιομ
- Ορυχ/Β,Υ
- Ορυχ/Β,Ε
- Ορυχ/Υ
- Ορυχ/Υ,Ε
- Ορυχ/Ε

Ειδικεύσεις (Πρώτη: Βιομηχανία)

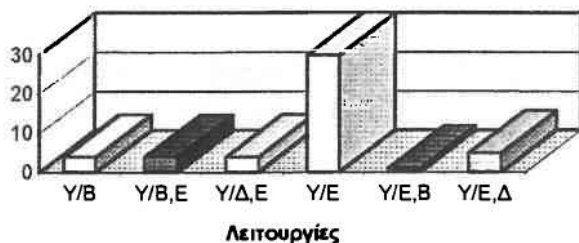
- Βιομηχανία
- Βιομ/Ορυχ
- Βιομ/Διοίκ
- Βιομ/Υπηρ
- Βιομ/Εμπόρ
- Βιομ/Ε,Δ
- Βιομ/Ε,Υ

Ειδικεύσεις (Πρώτη: Διοίκηση)

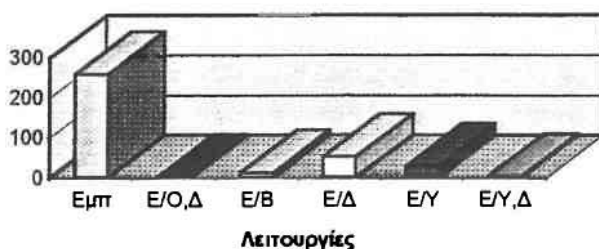
- Διοίκηση
- Διοίκ/Υ,Ε
- Διοίκ/Εμπ

Ειδικεύσεις (Πρώτη: Α.Υπηρεσίες)

- Υπηρ/Βιομ
- Υπηρ/Β,Ε
- Υπηρ/Δ,Ε
- Υπηρ/Εμπ
- Υπηρ/Ε,Β
- Υπηρ/Ε,Δ

Ειδικεύσεις (Πρώτη: Εμπόριο)

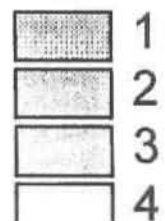

- Εμπόριο
- Εμπ/Ο,Δ
- Εμπ/Βιομ
- Εμπ/Διοίκ
- Εμπ/Υπηρ
- Εμπ/Υ,Δ

ΧΑΡΤΗΣ 4: Κατηγοριοποίηση σύμφωνα με τις ειδικεύσεις.

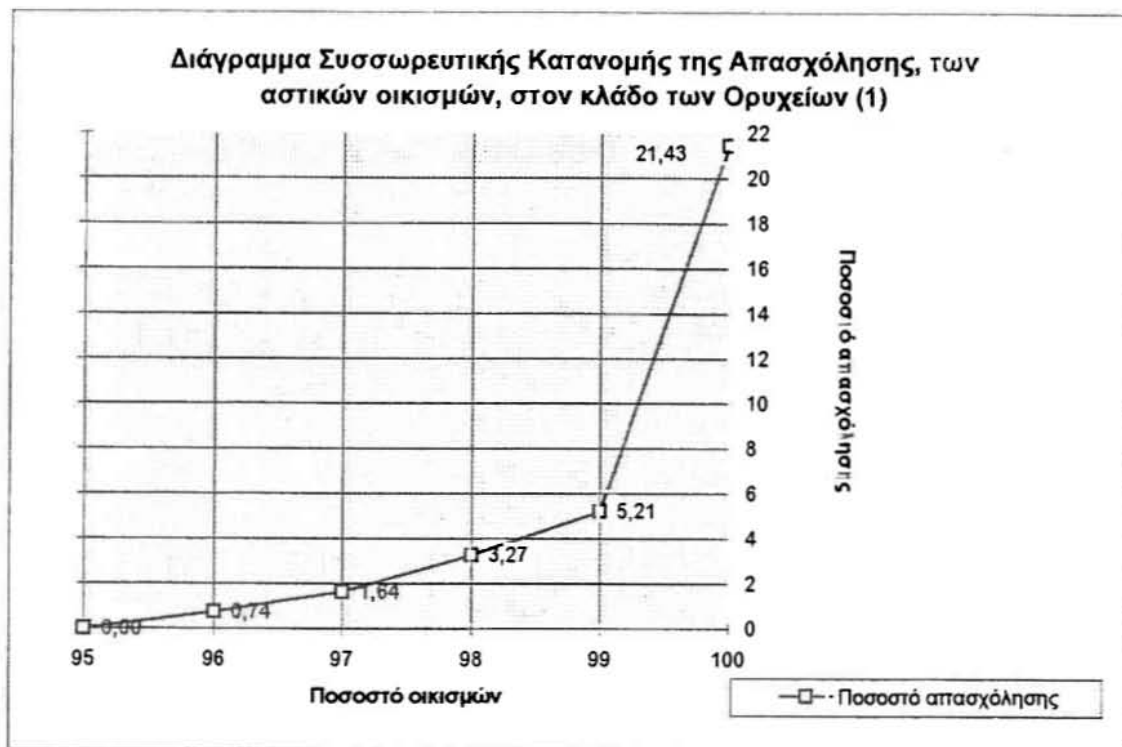

Ota

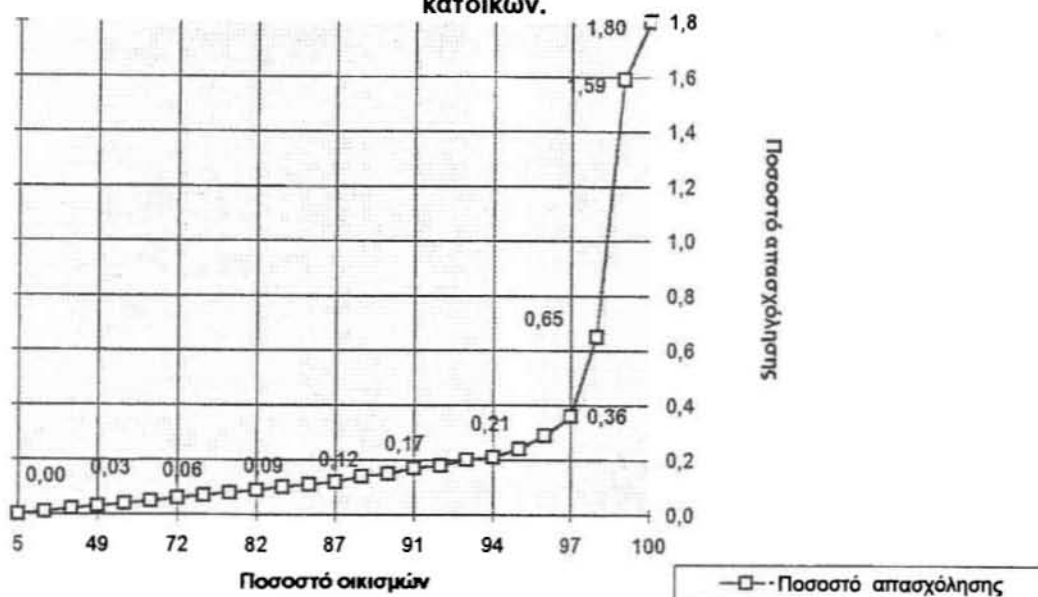

Η ιεράρχηση των οικισμών βάσει των λειτουργιών, γίνεται αρχικά βάσει ενός δείκτη, που υπολογίζεται από το άθροισμα σε κάθε οικισμό του ποσοστού απασχόλησης των λειτουργιών που παρουσιάζονται ως βασικές/εξαγωγικές, σύμφωνα με το συντελεστή συμμετοχής. Αφού χωριστούν οι οικισμοί, σύμφωνα με το μέγεθος των πληθυσμών τους, σε 1. αστικούς, 2. ημιαστικούς και 3. αγροτικούς άνω των 1.000 κατοίκων, 4. άνω των 500 και 5. κάτω των 500 κατοίκων, ταξινομούνται βάσει αυτού του δείκτη σε κατηγορίες α, β, γ, δ και ε αν χρειαστεί (βλέπε Παράρτημα I.5, Πίνακα 4.5B)

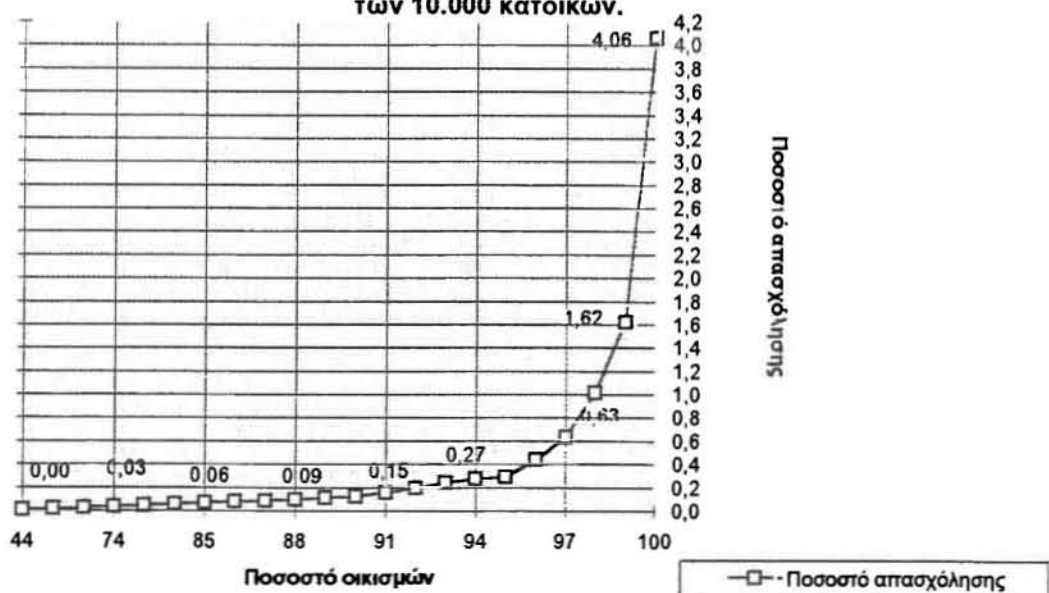
Περαιτέρω χρησιμοποιείται το κριτήριο της ακτινοβολίας των λειτουργιών που βρίσκονται σε κάθε οικισμό, βάσει του K και της εμφάνισης. Πιο συγκεκριμένα για την κάθε λειτουργία, εξετάζοντας τον ελάχιστο συντελεστή απασχόλησης, όπως φαίνεται στα διαγράμματα που ακολουθούν:

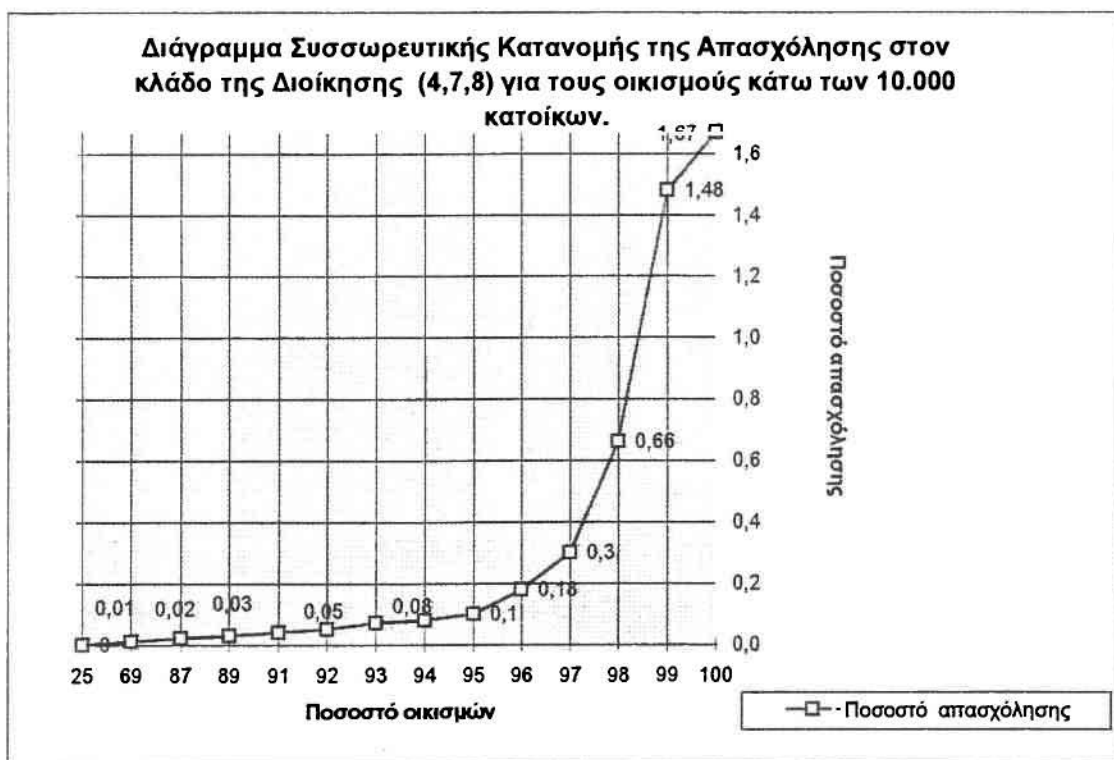
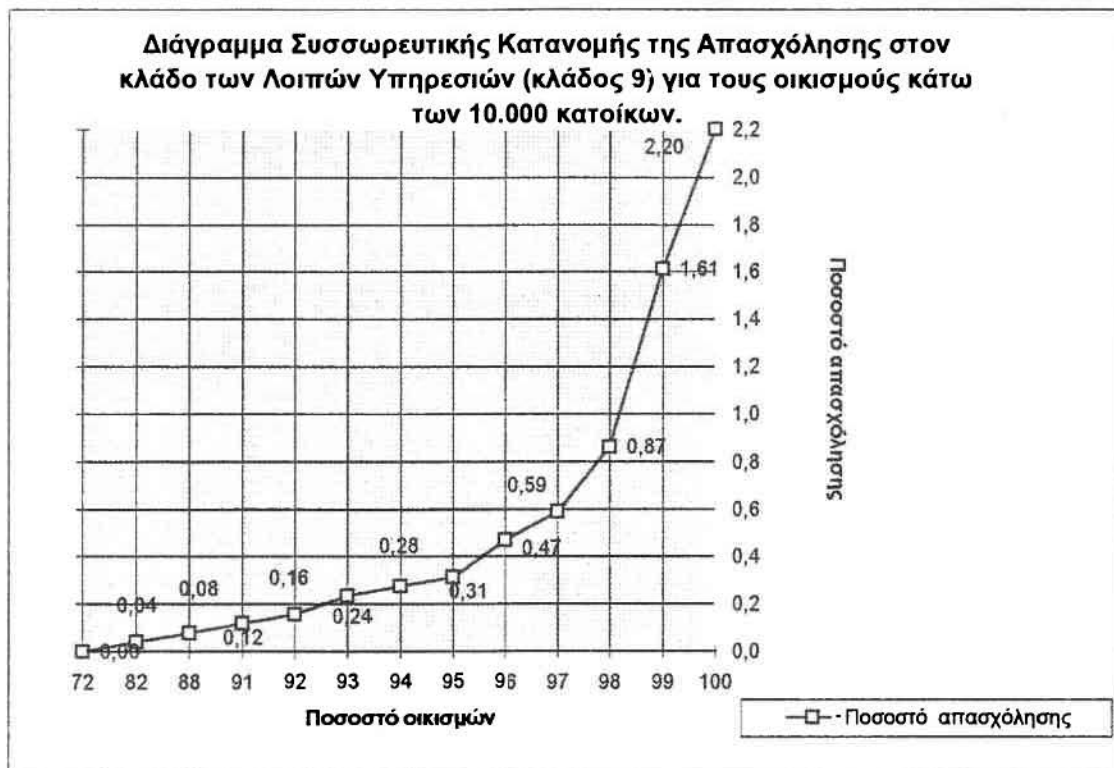

Διάγραμμα Συσσωρευτικής Κατανομής της Απασχόλησης στον κλάδο του Εμπορίου (6) για τους οικισμούς κάτω των 10.000 κατοίκων.

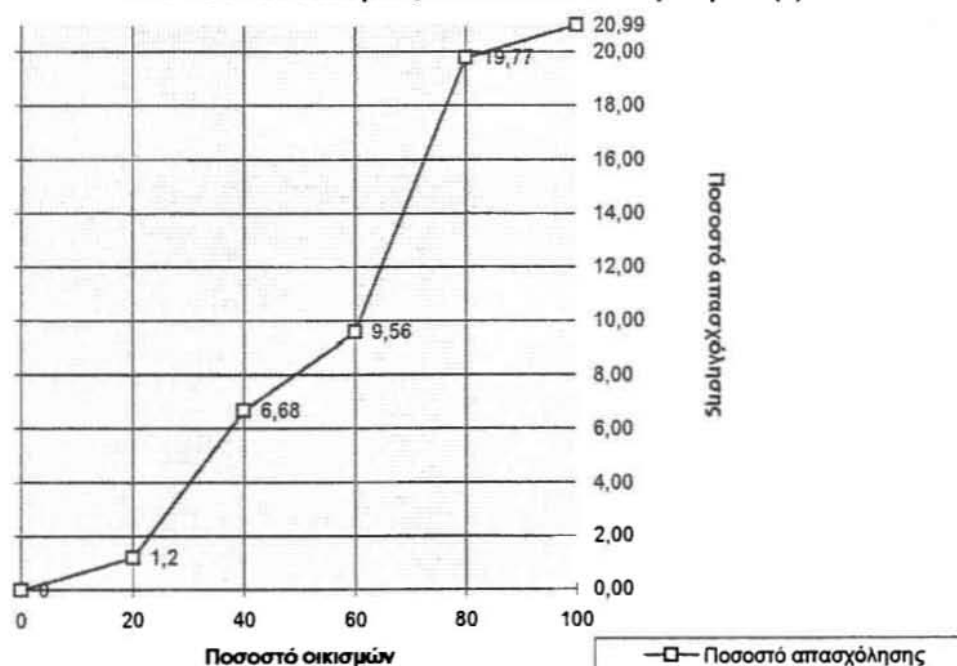

Διάγραμμα Συσσωρευτικής Κατανομής της Απασχόλησης στον κλάδο της Βιομηχανίας - Βιοτεχνίας (2-3) για τους οικισμούς κάτω των 10.000 κατοίκων.

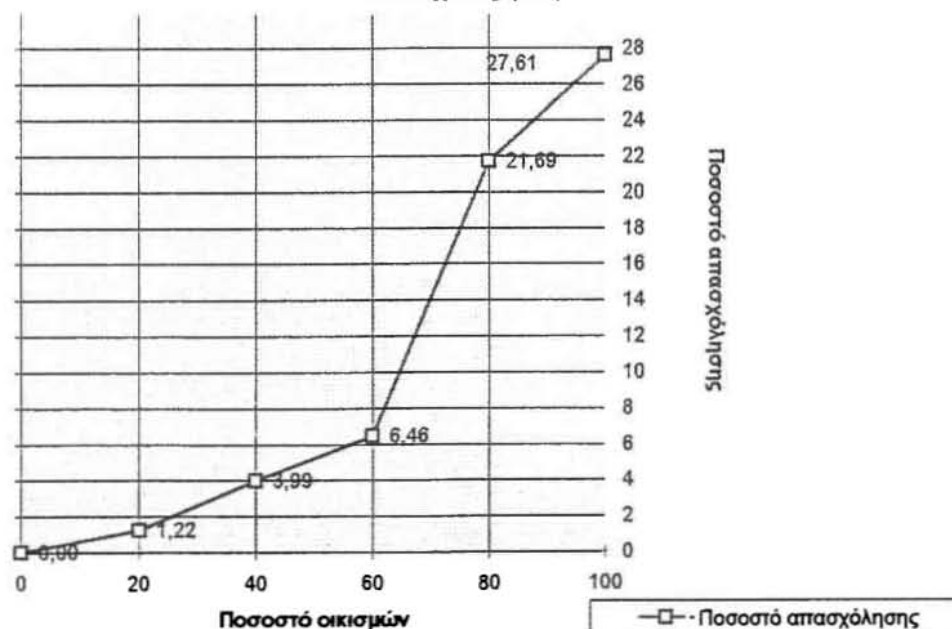

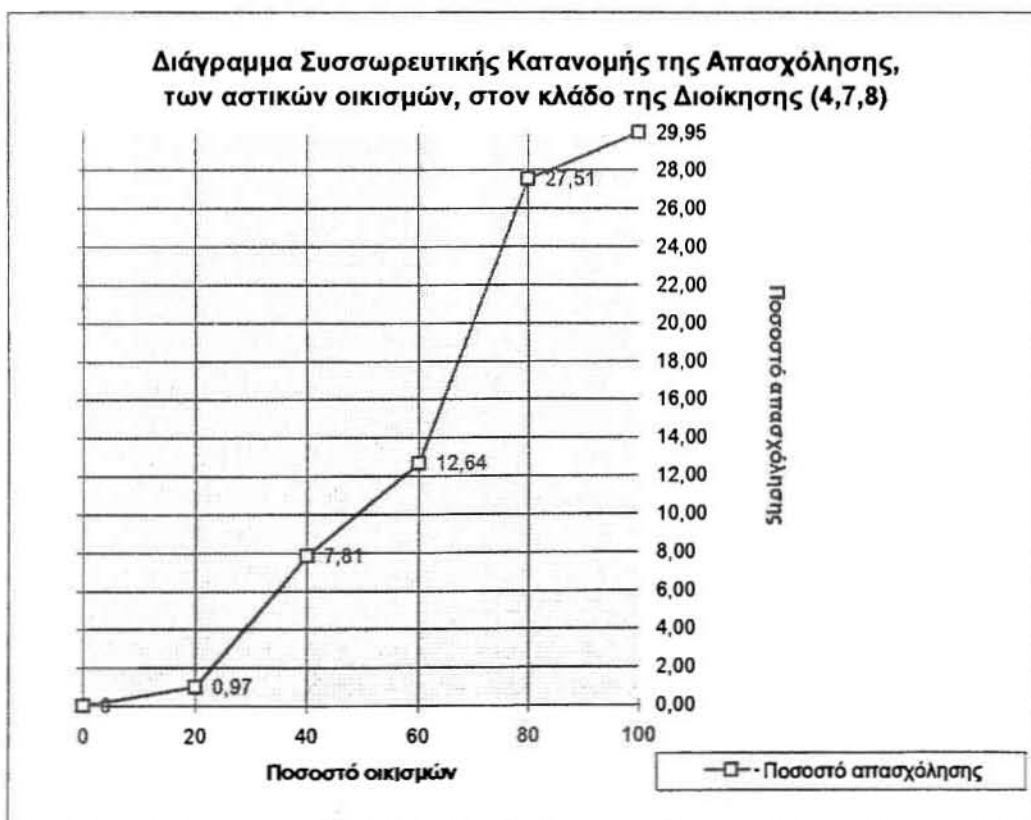
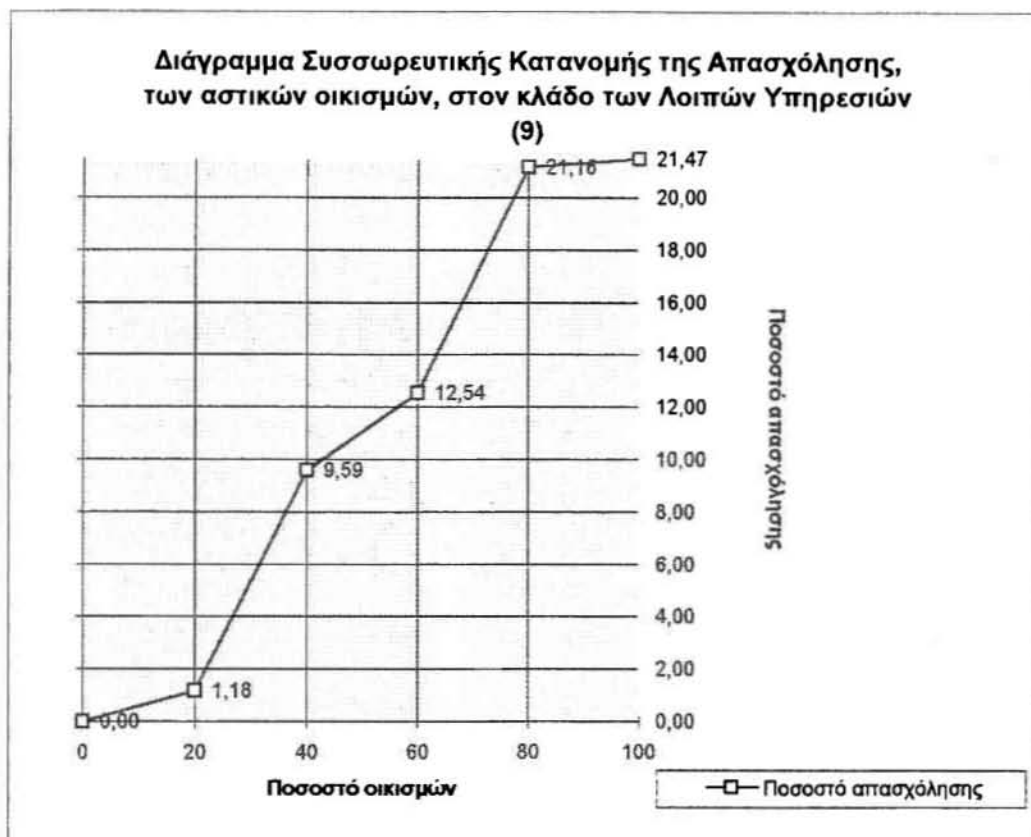

**Διάγραμμα Συσσωρευτικής Κατανομής της Απασχόλησης,
των αστικών οικισμών, στον κλάδο του Εμπορίου (6)**

**Διάγραμμα Συσσωρευτικής Κατανομής της Απασχόλησης,
των αστικών οικισμών, στον κλάδο της Βιομηχανίας-
Βιοτεχνίας (2-3)**

ΧΑΡΤΗΣ 4 : Κατηγοριοποίηση σύμφωνα με τις ειδικεύσεις.

- Ota
- 1
 - 2
 - 3
 - 4

Από τα διαγράμματα προκύπτουν τα εξής για τον κάθε τομέα:

Τομέας εξόρυξης (ορυχεία, κλάδος 1): Είναι εν γένει δραστηριότητες υπερτοπικής σημασίας που εξαρτώνται από φυσικούς παράγοντες, και ανεξάρτητα από τη θέση των οικισμών. Κάτι άλλο που αποδεικνύεται και από το χαμηλό ποσοστό απασχόλησης που παρουσιάζουν και τον βαθμό σπανιότητας ($K=0,15\%$, εμφάνιση 100% για τους αστικούς οικισμούς, ενώ για τους ημιαστικούς και αγροτικούς οικισμούς $K=0\%$ και εμφάνιση σπάνια καθώς είναι μόλις 5%). *Βιομηχανία-Βιοτεχνία (κλάδος 2-3):* Πρόκειται για μία παραγωγική δραστηριότητα επίσης εν γένει υπερτοπικής σημασίας. Παρόλα αυτά εξετάζεται το ελάχιστο ποσοστό απασχόλησης και συγκεκριμένα είναι $K=1,22\%$ και εμφάνιση συστηματική 100% για τους αστικούς οικισμούς, ενώ για τους υπόλοιπους (ημιαστικούς και αγροτικούς) $K=0\%$ και εμφάνιση σποραδική (66%).

Διοίκηση (κλάδοι 4,7,8): για τους αστικούς $K=0,97\%$ εμφάνιση 100%, για τους υπόλοιπους $K=0\%$ εμφάνιση συστηματική 75%.

Εμπόριο (κλάδος 6): $K=1,20\%$ εμφάνιση 100% (αστικοί οικισμοί), $K=0,01\%$ εμφάνιση 95% (υπόλοιποι οικισμοί)

Λοιπές Υπηρεσίες (κλάδος 9): $K=1,18\%$ εμφάνιση 100% (αστικοί οικισμοί), $K=0\%$ εμφάνιση σπάνια 28% (υπόλοιποι οικισμοί).

Από τα παραπάνω, λοιπόν, προκύπτει ότι για τα αστικά κέντρα όπου όλες οι λειτουργίες παρουσιάζουν εμφάνιση 100%, το ελάχιστο ποσοστό απασχόλησης είναι εκείνο του τομέα της εξόρυξης (0,15%) και της διοίκησης (0,97%) οπότε και θεωρούνται ως δραστηριότητες πιο μεγάλης σημασίας και ακτινοβολίας. Περαιτέρω, οι οικισμοί στους οποίους θεωρούνται ως η ειδικότητά τους, θα ανήκουν στην υψηλότερη βαθμίδα. Όσον αφορά τους ημιαστικούς και αγροτικούς οικισμούς το K είναι ίσον με 0% για όλες τις δραστηριότητες εκτός του εμπορίου ($K=0,01\%$). Οπότε για την "διαβάθμιση" των λειτουργιών -εκτός του εμπορίου- ως κριτήριο χρησιμοποιείται μόνο η εμφάνιση. Σπάνια εμφάνιση παρουσιάζει ο τομέας της εξόρυξης (5%) και εκείνος των λοιπών υπηρεσιών (28%), και ακολουθεί ο τομέας της βιομηχανίας-βιοτεχνίας (66%) και της διοίκησης (75%), και τελευταίος ο τομέας του εμπορίου με την μεγαλύτερη εμφάνιση 95%. Βέβαια, τόσο ο τομέας της βιομηχανίας (2) όσο και εκείνος της εξόρυξης (1), όπως ήδη διατυπώθηκε είναι εν γένει υπερτοπικής σημασίας (αν και περιλαμβάνονται στον πρώτο και κλάδοι μη υπερτοπικής σημασίας π.χ. ζαχαροπλαστική), και δίδουν ιδιαίτερη σημασία στους οικισμούς που θεωρούνται ως εξαγωγικές δραστηριότητες. Από την άλλη οι λοιπές υπηρεσίες (1) κατά πρώτο λόγο και η διοίκηση (3) έπειτα, όπου εγκαθίστανται, αποτελούν ένδειξη για την ανάπτυξη του οικισμού. Όπου () σημειώνεται ένας βαθμός (points) για την κάθε ειδικότητα ανάλογα με την ακτινοβολία.

Τα αποτελέσματα από το συνδιασμό του βασικού δείκτη και της ακτινοβολίας της πρώτης ειδικότητας (λειτουργίας) του οικισμού παρουσιάζονται στο Παράρτημα Ι.8, Πίνακα

5.2A Συνοπτικά η διαδικασία συνδιασμού αφορά καταρχήν μία νέα κατηγοριοποίηση ως προς το βασικό/εξαγωγικό δείκτη, που είναι: 1:1α, 2:1β, 2α, 3: 2β, 3α, 4: 2γ,2δ, 3β, 4α, 5: 3γ, 4β, 5α, 6: 4γ, 4δ, 5β και 7: 5γ, 5δ, και προστίθεται στους βαθμούς που αποδόθηκαν στην ακτινοβολία μέσω της μεθόδου του ελάχιστου συντελεστή απασχόλησης (Sum1). Στη συνέχεια ως προς την στήλη SUM 1 γίνεται η τελική κατηγοριοποίηση ως προς τις λειτουργίες, που είναι 1: 2-3, 2: 4-6, 3: 7-8, 4: 9 και 5: 10-12.

4.6 Χωροταξικές Ταξινομήσεις

Η χωροταξική ταξινόμηση των οικισμών αποσκοπεί καταρχήν στον προσδιορισμό των περιοχών και αξόνων της περιφέρειας Θεσσαλίας, οι οποίοι παρουσιάζουν χαρακτηριστικά πολώσεως, έλκουν δηλ. εντός αυτών πληθυσμό και δραστηριότητες.

4.6.1 Προσδιορισμός των πόλων και αξόνων ανάπτυξης με βάση τις ροές.

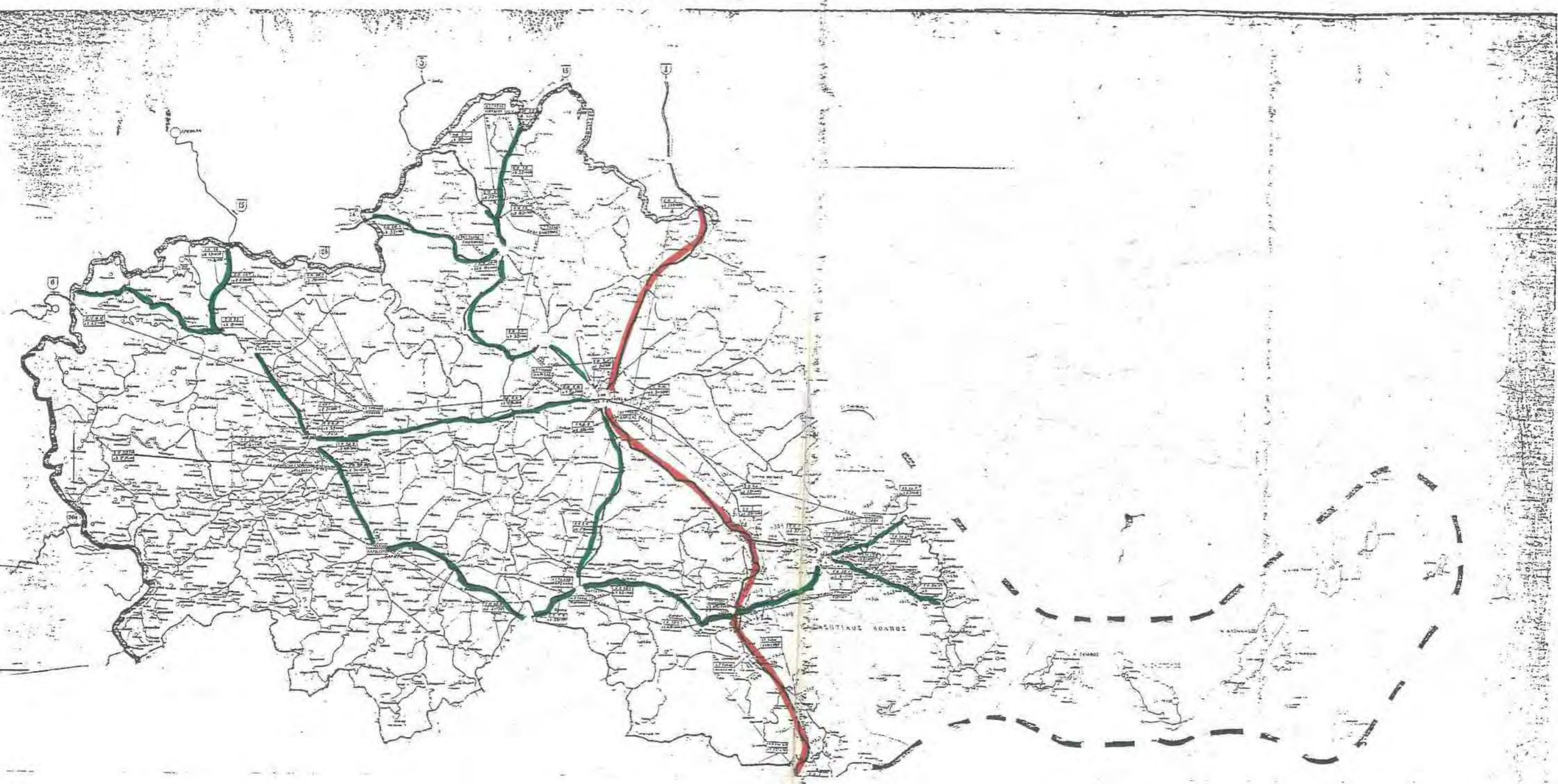
Για τον προσδιορισμό των πόλων και αξόνων ανάπτυξης πρόκειται να εξεταστούν οι ροές. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζεται η διακίνηση των επιβατών του ΚΤΕΛ για την αξιολόγηση των ανταλλαγών μεταξύ των οικισμών και στη συνέχεια των αλληλεξαρτήσεών τους, ενώ ένδειξη για τον προσδιορισμό των κύριων και δευτερευόντων αξόνων του οικιστικού δικτύου θα αποτελέσουν οι κυκλοφοριακές ροές (φόρτοι/24ώρο, οι οποίοι αν και δεν υπάρχουν για τον κάθε οικισμό, αφορούν σημαντικούς κόμβους και δίδουν σημαντική πληροφορία για τους οικισμούς των οποίων τα σχετικά στοιχεία είναι στη διάθεση μας) πάνω στις οδικές συνδέσεις των οικισμών. Ένα επιπλέον στοιχείο είναι ο αριθμός των μονάδων των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων κάθε οικισμού (πρόκειται για απόλυτους αριθμούς συγκέντρωσής τους χωρίς να υπάρχουν στοιχεία για την προέλευση και τον προορισμό), που μπορεί να αποτελέσει μία ένδειξη και μόνο ή και να επαληθεύσει τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τα παραπάνω.

Έτσι με βάση τα εισιτήρια των ΚΤΕΛ οι διακινήσεις, ή με άλλα λόγια οι ανταλλαγές των οικισμών παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.6Α (πίνακας διπλής εισόδου) στο Παράρτημα Ι.6., ενώ οι ροές για τα διάφορα κέντρα (ιεράρχηση με βάση τις ροές και προσδιορισμός κύριων πόλων στο οικιστικό δίκτυο) στον Πίνακα 4.6Γ, στο ίδιο Παράρτημα. Συνοπτικά αναφέρεται ότι από την κατηγοριοποίηση σε Α, Α, Β, Β, Γ και Δ περνάμε στην 1, 2, 3, 4 αντίστοιχα.

Ακόμη αναφέρουμε εν συντομία ότι οι κύριοι πόλοι ανάπτυξης στην περιφέρεια Θεσσαλίας είναι οι τέσσερις πρωτεύουσες των Νομών, με πρώτη τη Λάρισα ενώ ακολουθεί ο Βόλος, τα Τρίκαλα και τέλος η Καρδίτσα. Αυτοί οι οικισμοί χαρακτηρίζονται από μεγάλη συγκέντρωση ροών.

Όσον αφορά την εξέταση των φόρτων/24ωρο, τα σχετικά στοιχεία παρουσιάζονται επίσης στο Παράρτημα Ι.6, Πίνακα 4.6Β, από τα οποία μέσω μιας μικρής συγκοινωνιακής μελέτης (απεικόνιση των φόρτων σε χάρτη, πρόσθεση των φόρτων σε κάθε κόμβο, κ.τ.λ.) προέκυψε ότι ένας κύριος άξονας διέρχεται από το υπό μελέτη οικιστικό δίκτυο και είναι ο εθνικός άξονας Αθήνας -Θεσσαλονίκης, ο οποίος διέρχεται από τη Λάρισα, αναδεικνύοντας τη σε σημαντικό κόμβο, ενώ δευτερεύοντες σημαντικοί άξονες είναι: ο άξονας Λάρισας-Τρικάλων-Ιωαννίνων, Ελασσόνας-Αικατερίνης, Λαμία-Φαρσάλων-Λάρισας-Τυρνάβου-Ελασσόνας-Κοζάνης, Βόλου-Ν.Αγχιάλου-Φαρσάλων-Καρδίτσας και τέλος Καλαμπάκας-

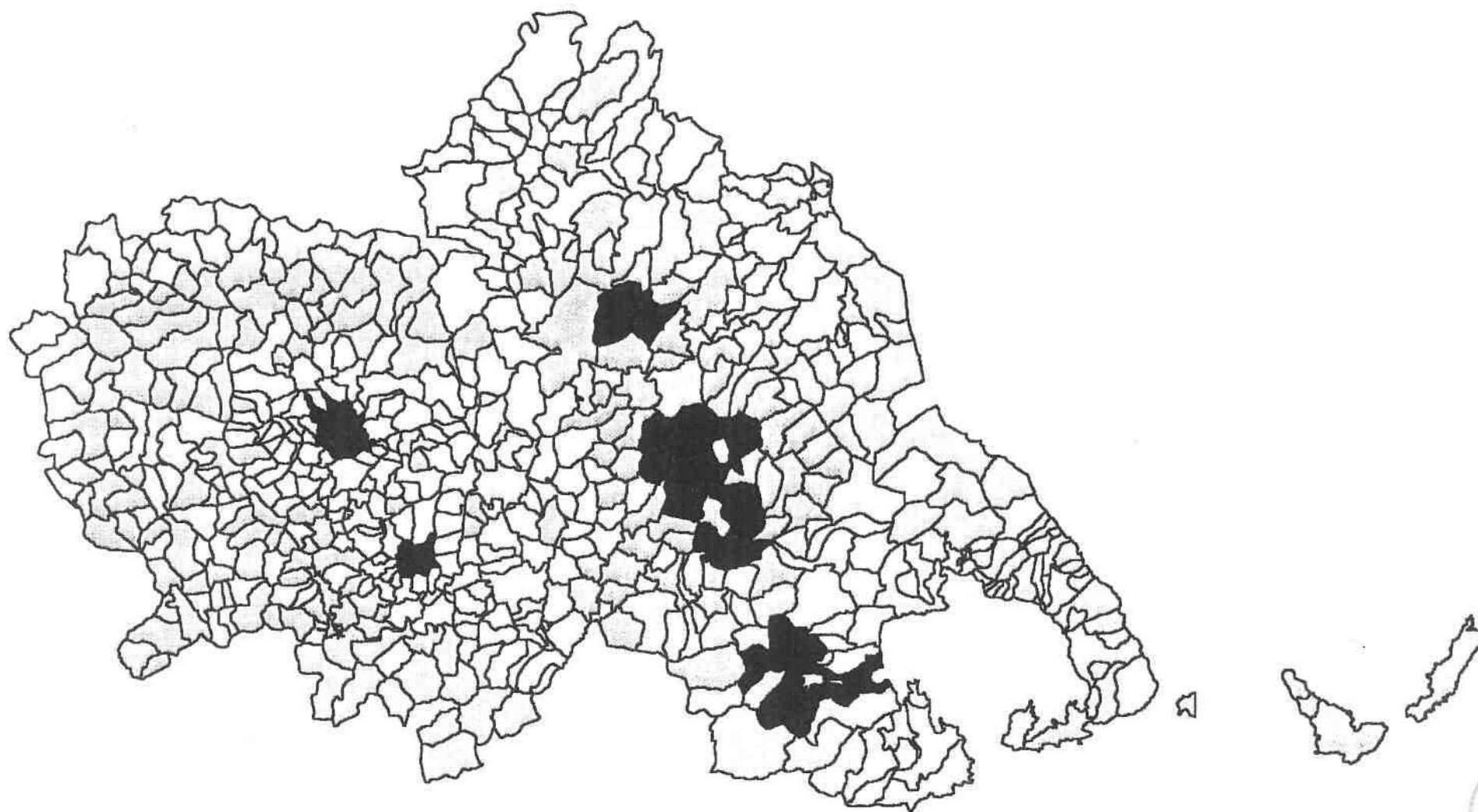
Τρικάλων-Καρδίτσας, οι οποίοι φαίνονται στο Χάρτη 7 που ακολουθεί με πράσινο χρώμα, ενώ ο κύριος οδικός άξονας με κόκκινο.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΠΡΩΤΕΥΩΝ ΟΔΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ
- ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΟΔΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ

ΧΑΡΤΗΣ 5: Κατηγοριοποίηση σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Cluster Analysis.

- Ota
- 1
 - 10
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8

5. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΧΟΛΙΑ.

5.1 Γενικά

Το κεφάλαιο αυτό στόχο έχει να συνδυάσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο όλα όσα προέκυψαν από την ανάλυση ώστε να βγουν τα τελικά συμπεράσματα ως προς τις ταξινομήσεις των οικισμών βάσει των κοινωνικο-οικονομικών τους χαρακτηριστικών και των λειτουργιών, αλλά και την ιεράρχηση των οικισμών ως προς το βασικό/εξαγωγικό τομέα, τις ειδικεύσεις (ακτινοβολία λειτουργίας) και τις ροές. Με άλλα λόγια πρόκειται για τα τελικά αποτελέσματα της κατηγοριοποίησης των οικισμών, των διακριτών βαθμίδων του δικτύου, τις περιοχές επιρροής - αλληλεξαρτήσεις, που καθορίζουν την οργάνωση του υπό μελέτη οικιστικού δικτύου.

5.2 Συνδυαστική Θεώρηση των Ταξινομήσεων. Συμπεράσματα.

Στο προηγούμενο κεφάλαιο επιχειρήσαμε -μεταξύ άλλων- την ταξινόμηση των οικισμών της περιφέρειας Θεσσαλίας βάσει ορισμένων δημογραφικών, οικονομικών και κοινωνικών κριτηρίων-χαρακτηριστικών. Ειδικότερα δε, για κάθε κριτήριο-χαρακτηριστικό προέκυψε μια ταξινόμηση των οικισμών, η οποία παρουσιάστηκε και σχολιάστηκε είτε μεμονωμένα (οριζόντια θεώρηση), είτε συνδυαστικά με εκείνη που προέκυψε βάσει του μεγέθους του πληθυσμού (κάθετη θεώρηση). Για μια πιο σύνθετη, ωστόσο, αντιμετώπιση των υφιστάμενων δημογραφικών, οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών των οικισμών, επιβάλλεται η ταυτόχρονη θεώρηση πολλών ταξινομήσεων. Γι'αυτό, καταρτίστηκαν οι Πίνακες 5B και 5.1A (βλέπε Παράρτημα Ι.7), οι οποίοι κάθετα περιλαμβάνουν τα οικιστικά κέντρα κατά μέγεθος πληθυσμού, ενώ οριζόντια ο μεν πρώτος τα ήδη εξεταζόμενα δημογραφικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των οικιστικών κέντρων, ενώ ο δεύτερος τις κατηγορίες στις οποίες ανήκουν οι οικισμοί βάσει αυτών. Χρησιμοποιώντας τα δεδομένα του πρώτου πίνακα, επιχειρείται μέσω μιας νέας ταξινόμησης-ομαδοποίησης των οικισμών η συνδυαστική θεώρηση των ταξινομήσεων, για τη διατύπωση αναλυτικών και συνθετικών συμπερασμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιώντας συγχρόνως ως μεταβλητές: 1. το μέγεθος του πληθυσμού, 2. το ρυθμό ετήσιας πληθυσμιακής μεταβολής (r), 3. το βαθμό δημογραφικού γηρασμού (B.Γ), 4. το ποσοστό αποφοίτων ΑΕΙ και ΤΕΙ καθώς και 5. της Μέσης Εκπαίδευσης για τον προσδιορισμό του Επιπέδου Εκπαίδευσης, 6. το ποσοστό των κανονικών νοικοκυριών

με αποχωρητήριο και 7. σύνδεση σε δίκτυο αποχέτευσης για τον προσδιορισμό των Συνθηκών Στέγασης, 8. το ποσοστό απασχόλησης και τέλος 9. το ποσοστό της καλλιεργήσιμης έκτασης του οικισμού (τα ποσοστά αναφέρονται ως προς το συνολικό της περιφέρειας), και με την μέθοδο της Cluster Analysis, έχουμε τη νέα ομαδοποίηση των οικισμών σε 10 κλάσεις-ομάδες.

Ας σημειωθεί ότι ο αριθμός 10 δεν επιλέχθηκε τυχαία αλλά μετά από πολλούς πειραματισμούς. Το σημείο στο οποίο πλεονεκτεί είναι το γεγονός ότι σχεδόν όλες οι μεταβλητές παίζουν κάποιο ρόλο στην ομαδοποίηση (όπως άλλωστε φαίνεται από το F-ratior, Παράρτημα I.7, Πίνακας 5.1B) με βασικές βέβαια εκείνη του μεγέθους του πληθυσμού και του ποσοστού απασχόλησης και ακολουθούν με αρκετή διαφορά οι υπόλοιπες με πρώτη εκείνη του ποσοστού καλλιεργήσιμης έκτασης του οικισμού, ενώ το μικρότερο και σχεδόν ασήμαντο ρόλο παίζει ο ρυθμός ετήσιας πληθυσμιακής μεταβολής.

Βάσει αυτής της ομαδοποίησης οι οικισμοί ανήκουν σε ομάδες με όμοια τα παραπάνω στοιχεία (δημογραφικά, κοινωνικά, οικονομικά) σε κάθε μία. Οι ομάδες και οι οικισμοί που ανήκουν σε αυτές παρουσιάζονται στο Παράρτημα I.7, Πίνακα 5.1Γ ενώ τα κύρια χαρακτηριστικά τους παρουσιάζονται παρακάτω.

Ας σημειωθεί ότι όπου Α, Β... είναι σύμφωνα με τις ταξινομήσεις-κατηγοριοποιήσεις του κεφαλαίου 4.

Ομάδα 1: Περιλαμβάνονται 195 (37%) οικισμοί με πληθυσμό που κυμαίνεται από 3271 (Οιχαλία) έως 84 κατοίκους. Ως προς το ποσοστό απασχόλησης οι περισσότεροι οικισμοί ανήκουν στην κατηγορία Γ και Δ με εξαίρεση το Διμήνι που ανήκει στην Α (3,4%), και ως προς το ποσοστό καλλιεργήσιμης έκτασης κινούνται μεταξύ κατηγορίας Β και Γ (0,43%-0,010%), όπως άλλωστε και ως προς τις συνθήκες στέγασης και επιπέδου εκπαίδευσης. Ο βαθμός δημογραφικού γηρασμού βρίσκεται σε αρκετά καλά επίπεδα (5,534-16,169) καθώς οι οικισμοί αυτής της ομάδας ανήκουν στην κατηγορία νεανικού και ώριμου πληθυσμού. Τέλος, ο ρυθμός ετήσιας πληθυσμιακής μεταβολής γ κυμαίνεται μεταξύ 3,4 έως -3,4. Τα παραπάνω φαίνονται και στον πίνακα 5.2α που ακολουθεί.

Πίνακας 5.2α: Ομάδα 1

Αριθμός Οικισμών: 195		Max	Τάξη	Οικισμός	Min	Τάξη	Οικισμός
Πληθυσμός		3271	2	Οιχαλία	84	5	Τέμπη
% Απασχόληση		3	A	Διμήνι	0	Δ	Τέμπη
% Καλ.έκταση		0,43	B	Λόφος	0,01	Γ	Αχλαδοχώρι
Επίπεδο	ΑΕΙ-ΤΕΙ	2	Γ	Ολυμπάδα	0	Γ	Κλήμα
Εκπαίδευσης	Μέση Εκπαιδ.	5	B	Καλοχώρι	0	Γ	Κλήμα
Συνθήκες	Αποχωρ.	50	B	Διμήνι	0	Γ	Κλήμα
Στέγασης	Δίκτυο αποχέτ.	21	B	Αμπελάκια	0	Γ	Κλήμα
B.Γ.		6	A	Βερδικούσσα	16	B	Ανάβρα
Γ		3	A	Μικρό Βουνό	-3	Δ	Κυψελοχώρι

Τέλος, η κατανομή των οικισμών αυτής της ομάδας στο χώρο του υπό μελέτη οικιστικού δικτύου φαίνεται στο Χάρτη 5 που ακολουθεί (σύμφωνα με το υπόμνημα, είναι η κατηγορία 1), από την οποία προκύπτει ότι πρόκειται για οικισμούς που βρίσκονται κυρίως στους νομούς Τρικάλων και Καρδίτσας, καθώς και βόρεια -ανατολικά και δυτικά του Ν.Λαρίσης.

Ομάδα 4: Οι 43 οικισμοί αυτής της ομάδας (8% των οικισμών) των οποίων οι ακραίες τιμές φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί, έχουν ως κύρια χαρακτηριστικά τα μικρά ποσοστά απασχόλησης με εξαίρεση την Νέα Ιωνία, τα Φάρσαλα, την Καλαμπάκα, μικρά ποσοστά καλλιεργήσιμης έκτασης εκτός των Φαρσάλων και τις Σοφάδες, ενώ το στοιχείο που ίσως τους διαφοροποιεί από εκείνους της προηγούμενης ομάδας είναι το καλύτερο επίπεδο εκπαίδευσης και συνθήκες στέγασης, τα κοινωνικά δηλαδή χαρακτηριστικά και το μεγαλύτερο μέγεθος του πληθυσμού.

Η κατανομή τους στη Θεσσαλία φαίνεται στο Χάρτη 5 (υπόμνημα-ομάδα 3), ενώ τα χαρακτηριστικά τους στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.2β: Ομάδα 4

Αριθμός Οικισμών: 43		Max	Τάξη	Οικισμός	Min	Τάξη	Οικισμός
Πληθυσμός		28537	1	Νέα Ιωνία	211	5	Σταγιάτες
% Απασχόληση		4	A	Νέα Ιωνία	0	Δ	Σταγιάτες
% Καλ.έκταση		0,78	A	Φάρσαλα	0,00	Γ	Σταγιάτες
Επίπεδο	ΑΕΙ-ΤΕΙ	6	A	Μουζάκι	1	Β	Άλλη Μεριά
Εκπαίδευσης	Μέση Εκπαιδ.	12	A	Μικροθήβες	4	Β	Βασιλική
Συνθήκες	Αποχωρ.	73	Β	Νέα Ιωνία	30	Β	Πλάτανος
Στέγασης	Δίκτυο αποχέτ.	7	Β	Βελεστίνο	0	Β	Πλάτανος
Β.Γ.		9	A	Νέα Ιωνία	19	Γ	Μουζάκι
γ		2	A	Αϊδίνιο	-4	Δ	Άγ.Γεώργιος Φ.

Ομάδα 6: Σε αυτή ανήκουν το 33% των οικισμών, με κύρια χαρακτηριστικά όμοια με εκείνα της 1ης ομάδας ως προς το ποσοστό απασχόλησης και καλλιεργήσιμης έκτασης με τη διαφορά ότι είναι ακόμη πιο χαμηλά. Πιο αναλυτικά παρουσιάζονται στον πίνακα 5.2γ:

Πίνακας 5.2γ: Ομάδα 6

Αριθμός Οικισμών: 175		Max	Τάξη	Οικισμός	Min	Τάξη	Οικισμός
Πληθυσμός		2013	3	Αργυροπούλειο	25	5	Κουμαριά
% Απασχόληση		1	Γ	Καστράκι	0	Δ	Κουμαριά
% Καλ.έκταση		0,58	A	Καστρί	0,00	Γ	Χαλίκι
Επίπεδο	ΑΕΙ-ΤΕΙ	3	Β	Μελβοία	1	Β	Μαυρομάτι
Εκπαίδευσης	Μέση Εκπαιδ.	5	Β	Μακρινίτσα	2	Β	Κοκκωτοί
Συνθήκες	Αποχωρ.	46	A	Γλώσσα	11	Γ	Στουρναρέικα
Στέγασης	Δίκτυο αποχέτ.	32	A	Γλώσσα	0	Β	Σαρακίνα
Β.Γ.		16	Β	Φυλάκη	22	Γ	Σκλήθρο
γ		8	A	Καρυά	-2	Γ	Ραψάνη

Στο Χάρτη 5, όπου η ομάδα αυτή αντιστοιχεί στην ομάδα 5 του υπομνήματος, παρατηρώντας την κατανομή που παρουσιάζει μπορούμε να συμπεράνουμε ότι πρόκειται για οικισμούς κυρίως των νομών Τρικάλων και Καρδίτσας (όπως ομάδα 1, απομακρυσμένους όμως από τις πρωτεύουσες των νομών) και τους παραλιακούς οικισμούς των άλλων δύο νομών.

Ομάδα 7: Το 8% των οικισμών που ανήκουν σε αυτή την ομάδα χαρακτηρίζονται από χαμηλά ποσοστά καλλιεργήσιμης έκτασης (με εξαίρεση την Ανάβρα στην κατηγορία Β, τα υπόλοιπα ανήκουν στην Γ), αλλά και μικρά ποσοστά απασχόλησης και μικρό ρυθμό ετήσιας μεταβολής και μεγάλο βαθμό δημογραφικού γηρασμού, όπως άλλωστε φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί. (Στον Χάρτη 5 η ομάδα αυτή αντιστοιχεί σύμφωνα με το υπόμνημα στο 6).

Πίνακας 5.2δ: Ομάδα 7

Αριθμός Οικισμών: 42		Max	Τάξη	Οικισμός	Min	Τάξη	Οικισμός
Πληθυσμός		2985	3	Αργυροπούλειο	22	5	Δροσσχώρι
% Απασχόληση		0	Γ	Αλόνησος	0	Δ	Δροσάτο
% Καλ.έκταση		0,10	Β	Ανάβρα	0,00	Γ	Περτούλι
Επίπεδο	ΑΕΙ-ΤΕΙ	2	Β	Λαμπινού	1	Γ	Κωφοί
Εκπαίδευσης	Μέση Εκπαιδ.	5	Β	Πορταριά	2	Γ	Κρούβρυση
Συνθήκες	Αποχωρ.	46	Α	Αλόνησος	11	Γ	Παχτούρι
Στέγασης	Δίκτυο αποχέτ.	32	Α	Αλόνησος	0	Β	Κοκκωτοί
Β.Γ.		13	Β	Κρούβρυση	22	Γ	Ανατολή
γ		-3	Β	Φυλακτή	-13	Γ	Δροσάτο

Ομάδα 8: Αποτελείται από 61 οικισμούς (11% των οικισμών) που παρουσιάζονται με σχετικά μεγάλα ποσοστά καλλιεργήσιμης έκτασης, ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης αλλά και συνθήκες στέγασης, αλλά σχετικά μικρά ποσοστά απασχόλησης. Η κατανομή αυτής της ομάδας στο χώρο φαίνεται στο Χάρτη 5 και αντιστοιχεί στο 7 του υπομνήματος, ενώ τα χαρακτηριστικά της στο παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.2ε: Ομάδα 8

Αριθμός Οικισμών: 61		Max	Τάξη	Οικισμός	Min	Τάξη	Οικισμός
Πληθυσμός		3284	3	Γιάννουλη	208	5	Κρανναί
% Απασχόληση		2	Α	Ομορφχώρι	0	Δ	Καλλιθέα
% Καλ.έκταση		1,04	Α	Δένδρα	0,31	Β	Πολυνέρι
Επίπεδο	ΑΕΙ-ΤΕΙ	4	Β	Γόννοι	1	Γ	Καλλιθέα
Εκπαίδευσης	Μέση Εκπαιδ.	5	Β	Μακρυχώρι	2	Β	Δαμάσιο
Συνθήκες	Αποχωρ.	45	Β	Φαλλάνη	13	Β	Σκοπά
Στέγασης	Δίκτυο αποχέτ.	20	Α	Πυργετός	0	Β	Σωτήριο
Β.Γ.		11	Α	Βαμβακού	15	Β	Καλλιθέα
γ		3	Α	Δοξαρά	-4	Δ	Γιάννουλη

Ομάδα 10: Πρόκειται για μια μικρή ομάδα με υψηλά ποσοστά καλλιεργήσιμης έκτασης, ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης και συνθήκες στέγασης, και χαμηλά ποσοστά απασχόλησης με εξαίρεση τον Τύρναβο. Πρόκειται για περιοχές των νομών Μαγνησίας και Λάρισας όπως άλλωστε φαίνεται και στον Χάρτη 5 (υπόμνημα-ομάδα 8).

Πίνακας 5.2στ: Ομάδα 10

Αριθμός Οικισμών: 10	Max	Τάξη	Οικισμός	Min	Τάξη	Οικισμός	
Πληθυσμός	12197	1	Τύρναβος	718	4	Νέες Καρυές	
% Απασχόληση	1	A	Τύρναβος	0	Δ	Σκοτούσα	
% Καλ.έκταση	2,64	A	Σκοτούσσα	0,87	A	Αμπελώνας	
Επίπεδο Εκπαίδευσης	ΑΕΙ-ΤΕΙ Μέση Εκπαιδ.	4 10	A A	Αλμυρό Αλμυρός	1 4	B B	Μυρά Σκοτούσσα
Συνθήκες Στέγασης	Αποχωρ. Δίκτυο αποχέτ.	63 1	B B	Αμπελώνας Πυργετός	23 0	B B	Νέες Καρυές Σωτήριο
B.Γ.		12	A	Σκοτούσα	14	Γ	Αμπελώνας
Γ		1	B	Άγιοι Ανάργυροι	-2	Δ	Αλμυρός

Όσο για τις ομάδες που δεν αναφέρθηκαν δηλαδή τις 2, 5, 3 και 9, πρόκειται για πολύ μικρές ομάδες με αρκετά διαφοροποιημένο, συνήθως, ενός από τα χαρακτηριστικά που εξετάζονται. Πιο συγκεκριμένα έχουμε:

Ομάδα 2: Είναι η ομάδα που περιλαμβάνει τους μεγαλύτερους οικισμούς από άποψη πληθυσμού και απασχόλησης, δηλαδή τη Λάρισα και το Βόλο (Χάρτης 5, υπόμνημα-ομάδα 10), ενώ στην

Ομάδα 5: ανήκουν οι άλλοι δύο μεγάλοι οικισμοί τα Τρίκαλα και η Καρδίτσα με αρκετή όμως διαφορά από τους προηγούμενους ως προς το μέγεθος του πληθυσμού (Χάρτης 5, υπόμνημα-ομάδα 4).

Ομάδα 3: Ανήκουν δύο οικισμοί η Σκόπελος και το Λιβάδι, ενώ το σημείο διαφοροποίησης αποτελεί το μεγάλο ποσοστό των κανονικών κατοικιών που συνδέονται με δίκτυο αποχέτευσης, ως προς τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά θα μπορούσε να ανήκει στην ομάδα 8 (Χάρτης 5, υπόμνημα-ομάδα 2), και τέλος η

Ομάδα 9, η οποία περιλαμβάνει μόνο έναν οικισμό και συγκεκριμένα την Ελασσόνα, που παρουσιάζει πολύ μεγαλύτερο ποσοστό -από τους άλλους οικισμούς- αποφοίτους Μέσης Εκπαίδευσης, γεγονός που τη διαφοροποιεί από την ομάδα 4, με την οποία ως προς τα άλλα χαρακτηριστικά ταιριάζουν.

Συμπερασματικά λοιπόν, στο οικιστικό δίκτυο της Θεσσαλίας οι οικισμοί οι οποίοι ξεχωρίζουν είναι η Λάρισα, ο Βόλος ενώ ακολουθούν τα Τρίκαλα και η Καρδίτσα. Οικισμοί που εμφανίζονται με μεγάλο μέγεθος πληθυσμού και μεγάλα ποσοστά απασχόλησης. Ανήκουν στην κατηγορία νεανικού πληθυσμού, ενώ τα κοινωνικά χαρακτηριστικά αποδεικνύουν μια σύγχρονης μορφής αστικής κοινωνίας με υψηλή στάθμη μορφωτικού

επιπέδου και σχετικά ικανοποιητικές συνθήκες στέγασης. Από τους άλλους οικισμούς ξεχωρίζουν εκείνοι της 4ης, 8ης, 9ης και 10ης ομάδας μεταξύ των οποίων είναι ο Τύρναβος, η Νέα Ιωνία, τα Φάρσαλα, το Μουζάκι, το Βελεστίνο, ο Αλμυρός, ο Αμπελώνας, η Ελασσόνα. Πρόκειται για οικισμούς που παρουσιάζονται με σχετικά μεγάλα ποσοστά καλλιεργήσιμης έκτασης, ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης αλλά και συνθήκες στέγασης, αλλά σχετικά μικρά ποσοστά απασχόλησης. Τέλος, ακολουθούν οι οικισμοί της 1ης, 3ης, 6ης και 7ης ομάδας με μικρό μέγεθος πληθυσμού, σχετικά όχι πολύ καλές συνθήκες στέγασης και χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, αλλά και μικρά ποσοστά απασχόλησης και καλλιεργήσιμης έκτασης. Οι οικισμοί που ξεχωρίζουν είναι η Γιάννουλη, η Οιχαλία, το Διμήνι, το Αργυροπούλειο, η Αλόνησος, το Μακρυχώρι, ο Πυργετός, η Βαμβακού, η Σκόπελος.

Ακολουθεί ο Χάρτης 5 στον οποίο απεικονίζονται τα αποτελέσματα της Cluster Analysis κατά ΟΤΑ, δεχόμενοι ότι και ο κεντρικός οικισμός αυτών παρουσιάζει τα ίδια χαρακτηριστικά. Ας σημειωθεί ότι λόγω ύπαρξης τεχνικού προβλήματος από πλευράς προγράμματος Arc View στο οποίο έγινε η επεξεργασία των χαρτών και δεν γινόταν να ορίσουμε παραπάνω από 9 ομάδες, παραλείψαμε την ομάδα 9, που περιελάμβανε την Ελασσόνα κατατάσσοντάς την στην ομάδα 4.

Επιπλέον, ας σημειωθεί ότι ως προς το υπόμνημα όπου 1: Ομάδα 1, 10: Ομάδα 2, 3: Ομάδα 4, 4: Ομάδα 5, 5: Ομάδα 6, 6: Ομάδα 7, 7: Ομάδα 8 και 8: Ομάδα 10.

5.3 Προσδιορισμός των διακριτών βαθμίδων, των αλληλεξαρτήσεων και των περιοχών επιρροής στο οικιστικό δίκτυο. Συμπεράσματα.

Για την περαιτέρω εξέταση της δομής του οικιστικού δικτύου, επιχειρείται σε πρώτη φάση μία τελική ιεράρχηση των οικισμών, για τον τελικό προσδιορισμό των διακριτών βαθμίδων του οικιστικού δικτύου, και έπειτα ο προσδιορισμός των αλληλεξαρτήσεων και των περιοχών επιρροής.

Πιο συγκεκριμένα, σε αυτό το σημείο δύο βασικές έννοιες χρησιμοποιούνται: η *αλληλεξάρτηση* και η *κυριαρχία*. Η αλληλεξάρτηση μεταξύ των οικισμών που ορίζεται από τις ανταλλαγές τους σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο και η κυριαρχία ενός οικισμού που ορίζεται τόσο με βάση τη λειτουργική ιεράρχηση μέσω της οποίας διαφαίνεται η σημασία που έχει ένας οικισμός μέσα στο οικιστικό δίκτυο, μέσα στην περιφέρεια, όσο και με βάση την αξιολόγηση της αλληλεξάρτησης των οικισμών α) από την αξία του συνόλου των ανταλλαγών που διατηρεί ένας οικισμός με όλους τους άλλους και β) από την ιεραρχία που σημαίνει ότι κάθε μεγαλύτερος ιεραρχικά οικισμός εξαρτά κατώτερους ιεραρχικά οικισμούς.

Η πρώτη έννοια, της αλληλεξάρτησης, προκύπτει από την χωροταξική ταξινόμηση (εισιτήρια ΚΤΕΛ, φόρτοι/24ωρο), ενώ η δεύτερη έννοια, της κυριαρχίας από την ιεράρχηση ως προς το είδος και την ακτινοβολία των λειτουργιών, καθώς και από τη συγκέντρωση των ροών σε κάθε οικισμό (εισιτήρια ΚΤΕΛ). Αυτές οι δύο προσεγγίσεις συνδυάζονται για να δώσουμε την ολοκληρωμένη εικόνα της χωρικής διάρθρωσης του δικτύου των οικισμών στη Θεσσαλία.

Αναλυτικότερα, προστίθονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν με βάση τη λειτουργική ιεράρχηση καθώς και τη συγκέντρωση ροών της χωροταξικής ταξινόμησης (στήλη Βαθμίδα 1 και Βαθμίδα 2 αντίστοιχα στον Πίνακα 5.2Α του Παραρτήματος Ι), οπότε προκύπτει το άθροισμα για τον κάθε οικισμό (στήλη SUM 2 του Πίνακα 5.2Α του Παραρτήματος), το οποίο προσδιορίζει και την τελική βαθμίδα του (στήλη Βαθμίδα Οικισμών) σύμφωνα με την εξής κατηγοριοποίηση:

όπου

2: Βαθμίδα 1,

3: Βαθμίδα 2,

4, 5: Βαθμίδα 3,

6, 7, 8: Βαθμίδα 4 και

9, 10: Βαθμίδα 5.

Ακολουθεί ο πίνακας 5.2α στον οποίο φαίνεται η αναφερόμενη διαδικασία καθώς και οι οικισμοί των πρώτων βαθμίδων. (Για τα πλήρη αποτελέσματα βλέπε Πίνακα 5.2Α του Παραρτήματος Ι).

Πίνακας 5.3α: Οι οικισμοί των πρώτων βαθμίδων.

Πληθυσμός 1991	Οικισμοί	Λειτουργική Ιεράρχηση				Ροές			ΒΑΘΜΙΔΑ
		Δείκτης	Ακτινοβολία	SUM1	ΒΑΘΜΙΔΑ 1	ΠΟΛΟΙ	ΒΑΘΜΙΔΑ 2	SUM2	ΟΙΚΙΣΜΩΝ
113090	Λάρισα	1	1	2	1	A	1	2	1
116031	Βόλος (Π.Σ.)	1	3	4	2	A	1	3	2
48962	Τρίκαλα	1	1	2	1	A	2	3	2
30289	Καρδίτσα	1	2	3	1	A	2	3	2
12197	Τύρναβος	2	1	3	1	B	3	4	3
8916	Αλμυρός	2	3	5	2	B	3	5	3
8457	Φάρσαλα	2	4	6	2	B	3	5	3
8426	Ελασσόνα	3	4	7	3	B	3	5	3
6072	Καλαμπάκα	2	1	3	1	B	3	4	3
6010	Παλαμάς	3	1	4	2	B	3	5	3
5497	Σοφάδες	2	1	3	1	B	3	4	3
5096	Σκιάθος	2	4	6	2	B	3	5	3
4014	Αγιά	3	3	6	2	B	3	5	3
3852	Βελεστίνο	3	3	6	2	B	3	5	3
2353	Μουζάκι	3	3	6	2	B	3	5	3
2310	Φαρκαδόνα	4	1	5	2	B	3	5	3
1991	Πύλη	3	1	4	2	B	3	5	3
1967	Αργαλαστή	4	1	5	2	B	3	5	3
5819	Αμπελώνας	4	1	5	2	B	4	6	4
5421	Νέα Αγχιάλος	4	1	5	2	B	4	6	4
3284	Γιάννουλη	3	2	5	2	B	4	6	4
3271	Οιχαλία	4	1	5	2	B	4	6	4
3264	Κρανέα Ελασ.	4	1	5	2	B	4	6	4
3043	Φαλάννη	4	2	6	2	B	4	6	4
2985	Αλόνησος	4	4	8	3	B	4	7	4
2974	Βερδικούσα	4	4	8	3	B	4	7	4
2972	Σκόπελος	4	4	8	3	B	3	6	4
2882	Λιβάδι	4	4	8	3	B	4	7	4
2840	Νίκαια	4	1	5	2	B	4	6	4
2636	Ζαγορά	4	4	8	3	B	4	7	4
2554	Συκούριο	4	1	5	2	B	4	6	4
2535	Γόννοι	4	4	8	3	B	4	7	4
2492	Τσαρίτσανη	4	4	8	3	B	4	7	4
2409	Καρδιμαγούλα	4	2	6	2	B	4	6	4
2317	Μεγ. Καλύβια	4	2	6	2	B	4	6	4
2296	Ευξεινούπολη	4	4	8	3	B	4	7	4
2129	Αγναντερό	4	1	5	2	B	4	6	4
2013	Αργυροπούλειο	4	4	8	3	B	4	7	4
2012	Προάστιο	4	1	5	2	B	4	6	4
2009	Χάλκη	4	1	5	2	B	4	6	4
2004	Μελιβοία	4	4	8	3	B	4	7	4
1835	Ριζόμυλος	3	1	4	2	B	4	6	4
1835	Στεφανοβίκειο	5	1	6	2	B	4	6	4
1810	Πτελεός	5	4	9	4	B	4	8	4
1796	Ματαράγκα	4	2	6	2	B	4	6	4
1775	Σούρπη	3	1	4	2	B	4	6	4
1773	Μακρυχώρι	4	2	6	2	B	4	6	4
1771	Ζάρκο	5	4	9	4	B	4	8	4
1768	Μεγαλοχώρι	5	2	7	3	B	4	7	4

Όσον αφορά τις περιοχές επιρροής -με βάση την ανάλυση των στοιχείων του Πίνακα 5.2Α (μέρος του οποίου είναι και ο παραπάνω)- θεωρούμε ότι έχουν μόνο οι οικισμοί της πρώτης, δεύτερης και τρίτης βαθμίδας, γιατί μπορούν και πολώνουν γύρω τους μια ευρύτερη περιοχή η οποία εξαρτάται από την δυναμικότητά τους για να συντηρηθεί. Ας σημειωθεί βέβαια ότι αρκετοί οικισμοί που παρουσιάζουν μεγάλο δείκτη βασικού/εξαγωγικού τομέα δεν διακρίνονται ως πόλοι λόγω των μειωμένων ροών που παρουσιάζουν (π.χ. Ερέτρια), αλλά και το αντίστροφο (π.χ. Σκόπελος). Τέλος, οι περιοχές επιρροής ορίζονται 1. με βάση την ιεραρχία που σημαίνει ότι κάθε μεγαλύτερος ιεραρχικά πόλος μπορεί να εξαρτά τους κατώτερους ιεραρχικά πόλους ή οικισμούς, και 2. λαμβάνοντας υπόψιν τις ανταλλαγές που διατηρούν μεταξύ τους οι οικισμοί (εισιτήρια ΚΤΕΛ, φόρτοι/24ωρο).

Στα όρια της περιοχής επιρροής ενός οικισμού περιλαμβάνονται όλοι οι οικισμοί που εξαρτώνται από τον οικισμό αυτό. Έτσι τα όρια επιρροής των οικισμών της 3ης βαθμίδας περιλαμβάνουν οικισμούς που δεν χαρακτηρίζονται σαν πόλοι, και δεν έχουν περιοχή επιρροής, ενώ τα όρια επιρροής των οικισμών 1ης και 2ης βαθμίδας μπορεί να περιλαμβάνουν εκτός από "απλούς" οικισμούς και οικισμούς της 3ης βαθμίδας με δική τους περιοχή επιρροής.

Στο υπό μελέτη οικιστικό δίκτυο τα κύρια κέντρα-πόλοι ανάπτυξης των τριών πρώτων βαθμίδων είναι τα εξής:

Βαθμίδα 1: Λάρισα,

Βαθμίδα 2: Βόλος, Τρίκαλα και Καρδίτσα,

Βαθμίδα 3: Τύρναβος, Αλμυρός, Φάρσαλα, Ελασσόνα, Καλαμπάκα, Παλαμάς, Σοφάδες, Σκιάθος, Αγιά, Βελεστίνο, Μουζάκι, Φαρκαδόνα, Πύλη και Αργαλαστή.

Στις άλλες δύο βαθμίδες ανήκουν οι υπόλοιποι οικισμοί και συγκεκριμένα 143 οικισμοί στην 4η βαθμίδα και 367 στην 5η βαθμίδα. Μεταξύ των οικισμών αυτών είναι:

Βαθμίδα 4: Αμπελώνας, Ν.Αγχιάλος, Γιάννουλη, Οιχαλία, Φαλλάνη, Σκόπελος, Λιβάδι, Νίκαια, Ζαγορά, Καρδίτσομαγούλα, Σκόπελος, Ζαγορά, Συκούριο, Αλόνησος...

Βαθμίδα 5: Κρόκιο, Καλοχώρι, Προμύρι, Αιγάνη, Μαγουλίτσα, Ζάππειο, Κοκκινοπηλός, Τσαγκαράδα, ...

Τέλος, οι εξαρτήσεις των οικιστικών κέντρων της Θεσσαλίας, που όπως ήδη έχει αναφερθεί πραγματοποιούνται από το οικιστικό κέντρο κατώτερης βαθμίδας προς εκείνο της αμέσως επόμενης βαθμίδας, έχοντας βέβαια υπόψιν τις ροές (εισιτήρια ΚΤΕΛ, φόρτοι/24ωρο), παρουσιάζονται στον πίνακα 5.3β, ενώ απεικονίζονται στον Χάρτη 8 που ακολουθεί, μαζί με τις βαθμίδες των οικιστικών κέντρων, που προέκυψαν βάσει της ιεραρχίας των οικισμών ως προς τις λειτουργίες και τις ροές.

Πίνακας 5.3β

Εξαρτήσεις Οικιστικών Κέντρων Π.Θεσσαλίας			
<i>Βαθμίδα 1</i>	<i>Βαθμίδα 2</i>	<i>Βαθμίδα 3</i>	<i>Βαθμίδα 4</i>
ΛΑΡΙΣΑ			Γάννουλη Φαλάνη Πλατύκαμπος Συκούριο Γόννοι Χάλκη Πυργετός Μακρυχώρι Ραψάνη Τερψιθέα Μύρα Μελία Ομόλιο Νίκαια Μάνδρα Ευαγγελισμός Γαλήνη Γλαύκη Μελισσοχώρι Αρμένιο Αγ.Ανάργυροι Ομορφοχώρι Κοιλιάδα
		Φάρσαλα	Σταυρός Μ.Ευύδριο Στόχωρο Σκοπιά Βαμβακού Ερέτρια
		Ελασσόνα	Λιβάδι Λυκούδιο Γαλανόβρυση Κρανέα Βαλανίδα Πύθιο Τσαρίτσανη
		Τύρναβος	Αργυροπούλειο Δαμάσι Δένδρα Ροδιά Βερδικούσσα Αμπελώνας
		Αγιά	Μελιβοία Καλαμάκι
			συνεχίζεται

συνέχεια

Βαθμίδα 1	Βαθμίδα 2	Βαθμίδα 3	Βαθμίδα 4
ΛΑΡΙΣΑ	ΒΟΛΟΣ(Π.Σ.)		N.Αγχιάλος Μικροθήβες Ζαγορά Κάτω Λεχώνια Άνω Λεχώνια Άγιος Γεώργιος Ν. Μηλιές Μακρυνίτσα Πορταριά Σέσκλο Κανάλια Κεραμίδι Αλόνησος Σκόπελος Γλώσσα
		Αλμυρός	Ευξεινούπολη Πτελεός Σούρπη Πλάτανος
		Αργαλαστή	Τρίκερι Λαύκος Προμύρι
		Βελεστίνο	Στεφανοβίκειο Ριζόμυλος Περίβλεπτο
		Σκιάθος	
	ΤΡΙΚΑΛΑ		Μεγαλοχώρι Μ. Καλύβια Κρήνη Ταξιάρχες Παλαιόπυργος Φήκη Πετρωτό Μεγάρχη
		Καλαμπάκα	Καστράκι Βασιλική Θεόπετρα Ρίζωμα
		Πύλη	Παλαιομονάστηρο Στουρναρέικα Γόμφοι Ροποτό Πηγή
		Φαρκαδώνα	Οιχαλία Γριζάνο Ζάρκος

συνέχεια

<i>Βαθμίδα 1</i>	<i>Βαθμίδα 2</i>	<i>Βαθμίδα 3</i>	<i>Βαθμίδα 4</i>
ΛΑΡΙΣΑ	ΚΑΡΔΙΤΣΑ		Καρδισομαγούλα Μητρόπολη Αγναντερό Καλλιθηρο Αρτεσιανό Προάστιο Πρόδρομος Φανάρι Μαγούλα Αγία Τριάδα Καλλιφώνιο
		Παλαμάς	Ίτσα Μαραθέα Μακρυχώρι
		Σοφάδες	Ματαράγκα Λεοντάριο Ανάβρα Καρποχώρι Κέδρος
		Μουζάκι	Μαυρομμάτι Νεοχώριο

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά λοιπόν, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης για την χωροταξική οργάνωση του οικιστικού δικτύου Θεσσαλίας, προκύπτει ότι πρόκειται για ένα οικιστικό πλέγμα με μεγάλο βαθμό πόλωσης. Γεγονός που μπορεί να εξηγηθεί από την ανισομερή κατανομή του πληθυσμού, των εξυπηρετήσεων και των βασικών λειτουργιών στο χώρο της περιφέρειας, που τελικά απεικονίζονται έντονα στο οικιστικό πλέγμα, το οποίο παρουσιάζεται στον προηγούμενο Χάρτη.

Συνοψίζοντας, αναφέρουμε ότι: η *Λάρισα* παίζει το πιο σημαντικό ρόλο στο οικιστικό δίκτυο, καθώς αποτελεί κέντρο διανομαρχιακού επιπέδου, συγκεντρώνει εξυπηρετήσεις και λειτουργίες πρώτου επιπέδου, η ακτινοβολία της φτάνει σε ολόκληρη τη Θεσσαλία, γεγονός που επαληθεύεται και από την συγκέντρωση πολλών ροών. Επιπλέον, η θέση της στο κύριο οδικό άξονα Αθηνών-Θεσσαλονίκης, και γενικότερα η θέση της στον ελλαδικό χώρο την καθιστά σημαντικό κέντρο εθνικού επιπέδου. Ο *Βόλος*, από την πλευρά του, αποτελεί κέντρο της 2ης βαθμίδας, και έχοντας διέξοδο στη θάλασσα (Λιμάνι Βόλου), θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ένα κέντρο εθνικού επιπέδου και διεθνής ακτινοβολίας. Τα *Τρίκαλα* στο χώρο της Δυτικής Θεσσαλίας παίζουν το ρόλο του ενισχυμένου κέντρου 2ης βαθμίδας, και με την αξιοποίηση των συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων, της παραδοσιακής πολιτιστικής κληρονομιάς (*Μετέωρα*) και γενικότερα τη θέση τους (σύνδεση με Αλβανία) τους δίδεται η δυνατότητα να γίνουν μοχλός ανάπτυξης στη περιφέρεια. Τέλος, η *Καρδίτσα* επίσης κέντρο 2ης βαθμίδας, παίζει το μικρότερο ρόλο στο χώρο της Θεσσαλίας σε σχέση με τα παραπάνω, λόγω της μεγάλης επιρροής των τελευταίων. Μπορεί κανείς όμως, να διαπιστώσει μέσω κυρίως των φόρτων/24ωρο, ότι η ακτινοβολία του επεκτείνεται και στο νομό της Φθιώτιδας.

Τέλος, θα θέλαμε να κάνουμε μία επιπλέον παρατήρηση-πρόταση, αν και ο σκοπός αυτής της διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση και η κατανόηση του οικιστικού δικτύου της υπό μελέτη περιφέρειας και όχι προτάσεις-παρεμβάσεις. Συγκεκριμένα, ξεκινώντας από τη θεώρηση -την οποία ας σημειωθεί ότι δεχόμαστε- ότι για την ορθολογικότερη ανάπτυξη μιας περιφέρειας, την πλέον ισομερή της εξέλιξη και τον καλύτερο επιμερισμό των πλεονεκτημάτων αυτής της ανάπτυξης, απαιτείται η πλέον ισομερή χωροταξική κατανομή δραστηριοτήτων και πληθυσμού, και βλέποντας ότι από την μελέτη προκύπτει ένα οικιστικό πλέγμα με μεγάλο βαθμό πόλωσης, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι απαιτείται η δημιουργία περισσότερων ενδιάμεσων βαθμίδων. Το κατά πόσο βέβαια μια τέτοια θέση-πρόταση, είναι πραγματοποιήσιμη, θεωρούμε ότι εξαρτάται κύρια από την ικανότητα και δυνατότητα των σχετικών φορέων να μεταβάλλουν συγκεκριμένες κοινωνικο-οικονομικές δομές, των οποίων το αποτέλεσμα είναι η διαμόρφωση του οικιστικού δικτύου, όπως είναι σήμερα, αλλά και αρκετά χρόνια τώρα.

Αντί Επιλόγου

Παρουσίαση-Σύγκριση με τη Δομή του Οικιστικού Δικτύου σύμφωνα με τις Προτάσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ το 1985 :

Η ιεραρχία των κεντρικών τόπων συχνά αλλάζει με διάφορες παρεμβάσεις του κράτους. Είτε με πολιτικές οι οποίες έρχονται ρητά να ανατρέψουν την υφιστάμενη ιεραρχία, όπως α) η δημιουργία "νέων πόλεων", που εφαρμόστηκε στην Μεγάλη Βρετανία, β) η μεταφορά της πρωτεύουσας της χώρας, που παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Βραζιλίας (από το Ρίο στην Μπραζίλια το 1960) και της Νιγηρίας (από το Λάγος στην Abuja το 1992), γ) η δημιουργία οικισμών για αποκατάσταση προσφύγων (στην Αττική το 1923-26 μετά τη Μικρασιατική καταστροφή) και δ) η δημιουργία "πόλων ανάπτυξης", που αποτέλεσε τη βασική στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης για πάρα πολλά χρόνια από τη δεκαετία του 1960 μέχρι τις ημέρες μας σχεδόν (1973-87, 1979 Κέντρα Εντατικών Προγραμμάτων Ανάπτυξης). Η στρατηγική αναδιάρθρωσης της ιεράρχησης όλου του οικιστικού δικτύου της Ελλάδας που προτάθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ το 1985, αποτελεί μια παρόμοια κρατική παρέμβαση στον ελληνικό χώρο.

Σε αυτό το σημείο, λοιπόν, πρόκειται να παρουσιαστεί η δομή του οικιστικού δικτύου που προέκυψε με την εφαρμογή του στην περιφέρεια Θεσσαλίας (με βάση τις λειτουργίες που το ΥΠΕΧΩΔΕ προτείνει), κάτι το οποίο έγινε στα πλαίσια μιας εργασίας του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, με θέμα "Συνοπτική Χωροταξική Πολιτική της Περιφέρειας Θεσσαλίας", -και μελετήθηκε, μεταξύ άλλων, το οικιστικό δίκτυο από μια ομάδα φοιτητών στην οποία συμμετείχα και εγώ- ενώ στη συνέχεια συγκρίνεται με αυτό που προέκυψε από την παρούσα εργασία. Με βάση, λοιπόν, τη λογική αυτής της στρατηγικής αναδιάρθρωσης της ιεράρχησης όλου του οικιστικού δικτύου της, και συγκεκριμένα τη κατάταξη των οικιστικών κέντρων σε επίπεδα, τον ορισμό εξαρτήσεων μεταξύ τους σε συνδυασμό με την εξέταση των "γεωγραφικών ενοτήτων" και των "γεωγραφικών περιοχών", που είχαν προταθεί για την περιφέρεια, από τους Ν.1416/84 και Ν.1622/86 αντίστοιχα, καθώς και την εξέταση στην περιφέρεια του οδικού δικτύου, της διοικητικής διαίρεσης (σε Νομούς, Δήμους και Κοινότητες), της ιδιαιτερότητας του αναγλύφου κάθε περιοχής, την παραγωγική δομή του κάθε τόπου, προτάθηκε μια νέα χωρική διαίρεση της Θεσσαλίας.

Από αυτή τη μελέτη θεωρείται ενδιαφέρον να αναφερθεί η κατάταξη των οικιστικών κέντρων και ο ορισμός των αλληλεξαρτήσεων, που προέκυψε, στηριζόμενη η μεν πρώτη στην ύπαρξη Ειρηνοδικείου, Υποθηκοφυλακείου, Κέντρου Υγείας, Λυκείου, Γυμνασίου, ενώ το δεύτερο βάσει της επιρροής που ασκεί το οικιστικό κέντρο ανώτερου επιπέδου σε αυτά

του χαμηλότερου. Έτσι, ορίσθηκαν 4ου επιπέδου τα οικιστικά κέντρα που έχουν γυμνάσιο ή λύκειο, 3ου επιπέδου αυτά που έχουν, εκτός των παραπάνω, Κέντρο Υγείας, Ειρηνοδικείο ή Υποθηκοφυλάκειο, 2ου επιπέδου τα νομαρχιακά κέντρα, 1ου επιπέδου η έδρα της περιφέρειας.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται τα επίπεδα των οικιστικών κέντρων και οι αλληλεξαρτήσεις, όπως άλλωστε και στο Χάρτη που ακολουθεί.

Πίνακας εξαρτήσεων βάσει των λειτουργιών που το ΥΠΕΧΩΔΕ (1985) είχε προτείνει.

Εξαρτήσεις Οικιστικών Κέντρων Π.Θεσσαλίας				
	1ο επίπεδο	2ο επίπεδο	3ο επίπεδο	4ο επίπεδο
Ν.Λάρισας	Λάρισα			Γιάννουλη Φαλάνη Πλατύκαμπος Νίκαια Ν.Καρυαί Ζάππειο Αρμένιο Αγ.Ανάργυροι Κοιλιάδα
			Φάρσαλα	Σταυρός Μ.Ευύδριο Βαμβακού Ερέτρια Ναρθάκιο Καλλιθέα
			Ελασσόνα	Λιβάδι Λυκούδιο Κρανέα Βερδικούσσα Δομένικο Τσαρίτσανη
			Τύρναβος	Αργυροπούλειο Αμπελώνας
			Γόννοι	Ευαγγελισμός Μακρυχώριο
			Πυργετός	Στόμιο Ραψάνη
			Αγιά	Μελιβοία Καλαμάκι
			Συκούριο	

συνέχεια

	1ο επίπεδο	2ο επίπεδο	3ο επίπεδο	4ο επίπεδο
N. Μαγνησίας		Βόλος		Κανάλια N.Αγχιάλος Αγριά N.Ιωνία
			Σούρπη	Πτελεός
			Αλμυρός	Ευξεινούπολη
			Αργαλαστή	Τρίκερι
			Σκόπελος	Αλλόνησος
				Γλώσσα
			Βελεστίνο	Στεφανοβίκειο
			Ζαγορά	Τσαγκαράδα
			Λεχώνια	Αγ.Γεώργιος
			Μηλιές Σκιάθος	
	1ο επίπεδο	2ο επίπεδο	3ο επίπεδο	4ο επίπεδο
N. Τρικάλων		Τρίκαλα		Μεγαλοχώριο Μ. Καλύβια Βαλτινό Πρύνος Μεγάρχη
			Καλαμπάκα	Παναγία Οξύνεια Αμπέλια Ρίζωμα
			Πύλη	Μεσοχώριο Φύκη
			Φαρκαδώνα	Νεοχώριο Ζάρκος
	1ο επίπεδο	2ο επίπεδο	3ο επίπεδο	4ο επίπεδο
N. Καρδίτσας		Καρδίτσα		Καρδίτσομαγούλα Μητρόπολη Καλλιφώνιο
			Παλαμάς	Ιτέα Προάστιο
			Σοφάδες	Ματαράγκα Λεοντάριο Κέδρος Ρεντίνα
			Φανάρι	Κανάλια Αγναντερό Μαγούλα
			Μουζάκι Μεσενικόλας	

Συγκρίνοντας τον παραπάνω πίνακα και Χάρτη με τους αντίστοιχους της παρούσας εργασίας, μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι οι διαφορές είναι ελάχιστες. Αναλυτικότερα, ενώ η βασική δομή είναι ίδια, απλώς υπάρχει μια διαφορά στο πλήθος των κέντρων της 3ης και 4ης βαθμίδας-επιπέδου, καθώς στην τελευταία έχουν προκύψει περισσότερα. Το σημείο που θα θέλαμε να επισημάνουμε - και γιατί όχι να διορθώσουμε- είναι η θέση της Σκοπέλου μέσα στο οικιστικό δίκτυο, αναβαθμίζοντας τη από την 4η στην 3η βαθμίδα, κάτι το οποίο επιτρέπει η συγκέντρωση ροών, αλλά αναιρεί η λειτουργική ιεράρχηση.

Το γεγονός βέβαια είναι ότι το οικιστικό πλέγμα, επίσης, παρουσιάζει μεγάλο βαθμό πόλωσης, και εκείνο που αποδεικνύεται είναι ότι παρόλη την ποικιλία των μεθόδων και χρησιμοποιημένων κριτηρίων για τον προσδιορισμό της χωροταξικής οργάνωσης ενός οικιστικού δικτύου, τα αποτελέσματα συχνά δεν διαφέρουν σημαντικά, και αυτό οφείλεται στην έντονη αλληλεξάρτηση οικονομικών-δημογραφικών-κοινωνικών-λειτουργικών δεδομένων, έτσι ώστε η επιτυχία μιας μελέτης έγκειται κυρίως στην κατάλληλη επιλογή αντιπροσωπευτικών κριτηρίων και λιγότερο στο επιλεγόμενο πρίσμα ανάλυσης. Βέβαια, εννοείται ότι, οι διαφορές ανάλογα με το πρίσμα ανάλυσης δεν καταργούνται εντελώς, μάλιστα εμφανίζονται ορισμένες σημαντικές διαφορές που οφείλονται σε οικισμούς που παρουσιάζουν "ειδικές συνθήκες" ως προς το συγκεκριμένο πρίσμα ανάλυσης. Λόγω αυτού ο συνδυασμός ή η "διόρθωση" των αποτελεσμάτων μιας μελέτης σύμφωνα προς ένα πρίσμα ανάλυσης από μία άλλη, θεωρείται εποικοδομητική, και φυσικά δικαιολογεί κατά ένα βαθμό και την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος ως αντικείμενο διερεύνησης στα πλαίσια αυτής της διπλωματικής εργασίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ανδρικοπούλου, Καυκαλάς (1985) - Η ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΧΩΡΟΥ- Θεωρία και πρακτική, Παρατηρητής

Ανδρικοπούλου (1988) - ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ. Αστική και περιφερειακή θεωρία, ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη

Γετίμης, Καυκαλάς, Μαραβέγιας (1993) - ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Θεωρία-ανάλυση και πολιτική, Εκδόσεις ΘΕΜΕΛΙΟ

Καυκαλάς (1992) - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ, Παρατηρητής

Κουτσόπουλος (1990) - ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΧΩΡΟΥ, Εκδόσεις Συμμετρία

Λαγόπουλος, Ανδρικοπούλου (1978), ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΣΤΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Θεσσαλονίκη:ΤΕΕ-Πολεοδομία Β' Α.Π.Θ., τόμοι Α',Β',Γ'

Λαμπριανίδης (1992) - ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ, Παρατηρητής

Οικονόμου (1991), σημειώσεις μαθήματος : Εισαγωγή στην ανάλυση του χώρου και τον σχεδιασμό II - δεύτερο μέρος, ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Παπαδασκαλόπουλος (1990) - ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ, Εκδόσεις Παπαζήση

Σκούτζος (1993) - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, τόμος Α και Β, Εκδόσεις Σταμούλης

Χατζημιχάλης (1992) - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - Κείμενα από την διεθνή εμπειρία, Εκδόσεις Εξάντας

Bourne, Simmons (1978) - System of cities, Preston, THE STRUCTURE OF CENTRAL PLACE SYSTEMS, Oxford University Press, Νέα Υόρκη

Heynen, Loeckx, Smets (1989) - πεπραγμένα του συνεδρίου της Louvain, Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ :
ΕΝΤΟΠΙΣΗ ΜΙΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ

Ε.Σ.Υ.Ε. - Πληθυσμός της Ελλάδας κατά την απογραφή της 19ης Μαρτίου 1961. Πραγματικός
πληθυσμός κατά νομούς, επαρχίες, δήμους και κοινότητες.

Ε.Σ.Υ.Ε. - Πληθυσμός της Ελλάδας κατά την απογραφή της 14ης Μαρτίου 1971. Πραγματικός
πληθυσμός κατά νομούς, επαρχίες, δήμους και κοινότητες.

Ε.Σ.Υ.Ε. - Πληθυσμός της Ελλάδας κατά την απογραφή της 5ης Μαρτίου 1981. Πραγματικός
πληθυσμός κατά νομούς, επαρχίες, δήμους και κοινότητες.

Ε.Σ.Υ.Ε. - Πληθυσμός της Ελλάδας κατά την απογραφή της 17ης Μαρτίου 1991. Πραγματικός
πληθυσμός κατά νομούς, επαρχίες, δήμους και κοινότητες.

Ε.Σ.Υ.Ε. - Απογραφές των βιομηχανικών, βιοτεχνικών και εμπορικών καταστημάτων, 1988.

Ε.Σ.Υ.Ε. - Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού-κατοικιών της 5ης Απριλίου 1981. Τόμος V-
Τεύχος 7, Δημογραφικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού,
εγκατασθέντες από εσωτερικό και εξωτερικό, κατοικίες και συνθήκες στεγάσεως των
νοικοκυριών, Αθήνα 1990.

Ε.Σ.Υ.Ε. - Στατιστική συγκοινωνιών και επικοινωνιών 1980, Αθήνα 1983.

Επιθεώρηση αστικών και περιφερειακών μελετών - ΤΟΠΟΣ

ΚΕΠΕ (1967) - ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

ΚΕΠΕ (1986) - Θέματα προγραμματισμού (24) ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΚΕΠΕ (1989) - Επιστημονικές μελέτες (29) ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΕΝΤΡΩΝ

ΚΕΠΕ (1991) - Εκθέσεις για το πρόγραμμα 1988-1992 (24) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σπουδαστήριο Πολεοδομικών Ερευνών Ε.Μ.Π. (1977), Έρευνα Πολεοδομικών Προτύπων,
ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

Υ.Χ.Ο.Π. (1984) - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΗΣ
ΧΩΡΑΣ. Οικιστική δομή - σχεδιασμός ανοικτών πόλεων. Αθήνα:Υ.Χ.Ο.Π., τόμος 1

Χωροταξικό της Θεσσαλίας που εκπονήθηκε από τους φοιτητές με την επίβλεψη του
καθηγητή κύριου Μπεριάτου.

Χωροταξικό του νομού Μαγνησίας, που εκπονήθηκε από τους φοιτητές, με την επίβλεψη του
καθηγητή κύριου Μπεριάτου.

Χωροταξικό του νομού Καρδίτσας, που εκπονήθηκε από τους φοιτητές, με την επίβλεψη του
καθηγητή κύριου Μπεριάτου.

ΕΠΙΛΟΓΗ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, Περιοδικό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ»

Πίνακας 4.1: Παρουσίαση των οικισμών προς διερεύνηση.

Οικισμοί		Πληθυσμός 1991	Οικισμοί		Πληθυσμός 1991
Βόλος (Π.Σ.)	Π	116031	Μεγαλοχώρι	Π	1768
Λάοισα	Π	113090	Πυργετός	Π	1759
Βόλος	Π	77192	Μαυρομμάπο	Η	1683
Τρίκαλα	Π	48962	Ραψάνη	Ο	1682
Καρδίτσα	Π	30289	Πλατύκαμπος	Π	1669
Νέα Ιωνία	Π	28537	Άλλης Μεριά	Π	1661
Τύρναβος	Π	12197	Βασιλική	Π	1651
Αλμυρός	Π	8916	Τρίκερι	Ο	1629
Φάρσαλα	Η	8457	Μητρόπολη	Π	1619
Ελασσόνα	Η	8426	Γριζάνο	Π	1601
Καλαμπάκα	Η	6072	Ιτέα	Π	1521
Παλαμάς	Π	6010	Δαμάσιο	Η	1517
Αμπελώνας	Π	5819	Αρτεσιανό	Π	1471
Σοφάδες	Π	5497	Κανάλια	Ο	1424
Νέα Αγχιάλος	Π	5421	Κάτω Λεχώνια	Π	1409
Σκιάθος	Η	5096	Άνω Λεχώνια	Π	1395
Αγριά	Π	4544	Φήκη	Π	1379
Αγιά	Π	4014	Λεοντάρι	Π	1376
Βελεστίνο	Π	3852	Καστράκι	Ο	1309
Γιάννουλη	Π	3284	Μηλιές	Ο	1304
Οιχαλία (Νεοχώρι)	Η	3271	Πηγή	Π	1303
Κρανέα Ελασσονος	Ο	3264	Ριζώμα	Π	1302
Φαλάνη	Π	3043	Μύρα	Π	1277
Αλόνησος	Ο	2985	Μεγάρχη	Η	1274
Βερδικούσα	Ο	2974	Γλώσσα	Ο	1271
Σκόπελος	Ο	2972	Καλλιφώνιο	Π	1262
Λιβάδι	Ο	2882	Τερπιθέα	Π	1244
Νίκαια	Π	2840	Ανάβρα	Η	1227
Ζαγορά	Ο	2636	Άγιος Γεώργιος Νηλείας	Ο	1208
Συκούριο	Η	2554	Δένδρα	Π	1196
Γόννοι	Η	2535	Γόμφοι	Π	1187
Τσαρίτσανη	Η	2492	Παλαιομονάστηρο	Π	1177
Καρδισσομαγούλα	Π	2409	Ταξίαρχες	Η	1157
Μουζάκι	Η	2353	Καλλίθηρο	Π	1152
Μεγάλα Καλύβια	Π	2317	Καρποχώριο	Π	1152
Φαρκαδόνα	Π	2310	Πύθιο	Η	1113
Ευξεινούπολη	Π	2296	Νεοχώριο	Ο	1108
Αγναντερό	Π	2129	Πορταριά	Ο	1093
Ιωλκός (Ανακασιά)	Π	2115	Βαμβακού	Π	1092
Αργυροπούλειο	Ο	2013	Άγιος Γεώργιος Φερών	Π	1088
Προάστιο	Π	2012	Μακρυχώρι	Π	1085
Χάλκη	Π	2009	Μαραθέα	Π	1083
Μελιβοία	Ο	2004	Παλαιόπυργος	Η	1081
Πύλη	Η	1991	Βλαχογιάννιο	Π	1067
Διμήνη	Π	1982	Στουρναραιίκα	Ο	1064
Αργαλαστή	Η	1967	Βαλανίδα	Η	1043
Ριζόμυλος	Π	1835	Κρήνη	Η	1042
Στεφανοβίκειο	Π	1835	Αρμένιο	Π	1036
Πτελεός	Η	1810	Αγία Τριάδα	Π	1030
Ματαράγκα	Π	1796	Ροποτό	Ο	1021
Σούρπη	Η	1775	Κέδρος	Ο	1017
Μακρυχώρι	Π	1773	Πετρωτό	Η	1011
Ζάρκο	Η	1771	Περίβλεπτο	Π	1009

Πίνακας 4.1: Παρουσίαση των οικισμών προς διερεύνηση.

Οικισμοί		Πληθυσμός 1991	Οικισμοί		Πληθυσμός 1991
Δελέρια	Π	1002	Άγιος Δημήτριος Πηλίου	Ο	795
Πρόδρομος	Π	1000	Μαγουλίτσα	Π	792
Ερέτρια	Π	997	Βαλινό	Π	780
Κρόκιο	Π	992	Νεοχώρι	Ο	776
Καλοχώρι	Π	987	Μεγάλο Κεφαλόβρυσο	Π	770
Προμύριο	Η	984	Μηλινα	Η	767
Μυρίνη	Π	979	Ράξα	Π	766
Φύλλο	Π	973	Κοκκινοπηλός	Ο	764
Ροδιά	Ο	963	Παναγία	Ο	764
Φανάρι	Π	958	Βρυότοπος	Π	761
Παλαιοκκλησιά	Π	956	Ανάβρα	Π	760
Σταυρός	Π	954	Ζάππειο	Π	760
Λαύκος	Η	948	Καλογριανά	Π	760
Σταυρός	Π	939	Κρήνη	Π	754
Σαραντάπορο	Ο	938	Μάρκου	Π	754
Άγιος Βλάσιος	Π	930	Ανθηρό	Ο	753
Μαγούλα	Π	922	Τσαγκαράδα	Ο	751
Πλάτανος	Η	915	Σκοτούσσα	Π	746
Σέσκλο	Η	915	Κανάλια	Π	744
Άγιος Βησσαρίων	Η	913	Αγναντά	Ο	741
Γλαύκη	Π	912	Αύρα	Ο	741
Πιαλεία	Ο	910	Καλλιπεύκη	Ο	741
Άγιοι Ανάργυροι	Π	908	Κεραμίδι	Ο	737
Κεφαλόβρυσο	Π	907	Λουτροπηγή	Ο	734
Μεγάλο Ελευθεροχώριο	Π	907	Βλοχός	Π	732
Ανάβρα	Ο	899	Καρίτσα	Ο	729
Κιλελέρ (Κυψέλη)	Π	894	Στεφανόβουνο	Η	728
Δράκεια	Ο	891	Αζωρός (Βουβάλα)	Π	724
Κρανέα	Π	890	Νέες Καρυές	Π	718
Κοσκινάς	Π	889	Κοιλάδα	Π	715
Μεγάλο Ευύδριο	Π	880	Άγιος Λαυρέντιος	Ο	714
Αιγάνη	Η	878	Μουριά	Π	714
Διάβα	Ο	877	Οξυά	Ο	703
Κυψέλη	Π	876	Μακρυρράχη	Ο	694
Άγιος Θεόδωρος	Π	873	Μεσοχώριο	Η	693
Ασπροκκλησιά	Ο	872	Ελάτη	Ο	688
Γαλήνη (Άνω Πλατύκαμπος)	Π	856	Κρουονέρι	Ο	688
Χρυσομηλέα	Ο	846	Μαυραχάδες	Π	686
Δενδροχώρι	Π	845	Μεσενικόλας	Ο	679
Μορφοβούνι	Ο	844	Καλαμάκι	Π	672
Λουτρό	Ο	841	Μαυρέλιο	Ο	671
Ομόλιο	Η	838	Αχιλλείο	Η	669
Συκέα	Η	833	Ναρθάκιο	Π	668
Διαλεκτό	Η	831	Γελάνθη	Π	667
Καλλιθέα	Π	830	Αμάραντος	Ο	665
Δρακότρυπα	Ο	824	Θεοπέτρα	Π	664
Δρυμός	Π	824	Ομορφοχώρι	Π	664
Μελία	Π	821	Στόμιο	Η	663
Κλοκοτός	Π	819	Ελάτεια	Η	659
Πεδινό	Π	819	Μεγάλο Μοναστήρι	Π	657
Πλάτανος	Π	811	Ραχούλα	Π	656
Ευαγγελισμός	Π	807	Οξύνεια	Ο	654
Καρυά	Ο	801	Δομένικο	Π	652

Πίνακας 4.1: Παρουσίαση των οικισμών προς διερεύνηση.

Οικισμοί		Πληθυσμός 1991	Οικισμοί		Πληθυσμός 1991
Κατταδοκικό	Π	651	Πεζούλα	Ο	547
Μακρινίτσα	Ο	651	Πατουλιά	Π	545
Όσσα	Η	651	Γεωργικό	Π	544
Μέλισσα	Π	650	Κρύα Βρύση	Π	541
Μελισσοχώρι	Π	646	Νεράιδα	Ο	540
Πύργος Κιερίου	Π	644	Λαζαρίνα	Π	531
Σερβωτά	Π	642	Καστανέα	Ο	530
Φλάμπουρο	Ο	638	Μεσοχώρα	Ο	529
Πετροπόρος	Π	629	Κερασέα	Ο	528
Κακοπλεύριο	Ο	628	Ζαΐμιο	Π	526
Γοργογύριο	Η	627	Αμυγδαλή	Η	525
Μικροθήβες	Π	624	Απιδέα	Ο	524
Γραμματικό	Π	623	Υπέρεια	Π	524
Ρούσσος	Π	623	Δροσερό	Π	523
Αγιόφυλλο	Ο	621	Παλιούρι	Η	523
Μυρόφυλλο	Ο	621	Βραγκιανά	Ο	521
Μάνδρα	Π	618	Γιαννωτά	Ο	520
Πρίνος	Π	618	Διπόταμος	Π	514
Φιλία	Π	618	Κοτρώνι	Ο	514
Κατωχώρι	Π	617	Κρύα Βρύση	Ο	513
Μεταξοχώρι	Η	616	Μαλακάσι	Ο	513
Βατσουινιά	Ο	615	Φράγκου	Π	513
Βρυσιά	Π	611	Ξυλοπάρκο	Ο	512
Αρδάνιο	Π	610	Καλομοίρα	Ο	508
Γοργοβίτες	Π	609	Αερινό	Π	507
Νέο Περιβόλι	Π	604	Ραχούλα	Ο	507
Κλεινός	Ο	603	Ανθοχώρι	Ο	502
Πουρνάριο	Η	603	Ριζοβούνι	Π	501
Άγιος Γεώργιος	Ο	598	Φιλύρα	Η	500
Ξινονέρι	Π	597	Μούρεσι	Ο	499
Συκή	Η	597	Φωτάδα	Π	499
Ζηλευτή	Π	596	Δολίχη	Π	496
Πούριο	Ο	592	Μηλέα	Π	496
Χαλκιάδες	Π	590	Μασχολούριο	Π	495
Ελευθεροχώρι	Π	588	Πολυδάμειο	Π	490
Γλίνος	Π	585	Αμαλιάπολη	Π	486
Κημένη	Ο	583	Καλά Νερά	Π	485
Πορτή	Ο	582	Σιτόχωρο	Π	482
Λυγαριά	Π	580	Γλαφυρά	Η	481
Νίκη	Π	577	Καροπλέσιο	Ο	476
Γάβρος	Ο	573	Πραιτώριο	Π	475
Ρεντίνα	Ο	573	Χρυσαιγή	Π	475
Άμπελος	Π	570	Νομή	Π	473
Παραπόταμος	Π	570	Άμπελάκια	Ο	470
Μεταμόρφωση	Π	561	Κισσός	Ο	467
Πασχαλίτσα	Π	559	Ελευθέριο	Π	466
Φανερωμένη	Π	559	Φυλακτή	Ο	464
Πρόδρομος	Η	558	Τσαπουρνιά	Ο	462
Σκήτη	Ο	554	Αχλαδέα	Ο	460
Παλαιοχώρι	Π	553	Σαρακήνα	Π	460
Γαλανόβρυση	Π	551	Πολυνέριο	Π	456
Βρύναινα	Ο	550	Αμούριο	Π	454
Γεφύρια	Π	550	Αχλαδέα	Π	454

Πίνακας 4.1: Παρουσίαση των οικισμών προς διερεύνηση.

Οικισμοί		Πληθυσμός 1991	Οικισμοί		Πληθυσμός 1991
Κεραμίδι	Η	451	Λόγγος	Π	381
Φωτεινό	Ο	449	Γεράνια	Π	379
Λουτρό	Π	448	Καστρί	Η	377
Δασοχώρι	Π	443	Βυζίτσα	Ο	375
Κρηνίτσα	Π	443	Πετρινό	Π	374
Πηνειάδα	Η	440	Ερμήτσιο	Π	373
Κερασέα	Ο	437	Λιοπράσο	Ο	373
Κρανέα	Ο	434	Μέλισσα	Π	373
Ολυμπιάδα	Η	431	Παραπόταμος	Π	372
Αφέται	Η	430	Μαγούλα	Π	370
Ανήλιο	Ο	429	Ελληνόκαστρο	Ο	364
Κάτω Βασιλικά	Π	429	Λουτρό	Η	364
Παλαιόκαστρο	Π	429	Γαρδίκι	Ο	359
Ορφανά	Π	428	Κοκκινόγειο	Π	357
Λυκούδιο	Π	427	Σωτήριο	Π	356
Γεωργανάδες	Π	424	Κατηχώρι	Ο	353
Αρματολικό	Ο	423	Κυπάρισσος	Π	351
Αγιοπηγή	Π	420	Θραψίμιο	Ο	350
Σωτηρίτσα	Η	420	Κουτσόχερο	Η	347
Ελευθεραί	Η	419	Γερακάρι	Η	346
Καστανιά (Καστανέα)	Ο	419	Ιτέα	Η	346
Βούναινα	Π	416	Παναγίτσα	Η	343
Αγία Παρασκευή	Π	415	Σκεπάριο	Ο	343
Κλήμα	Ο	415	Αγρελιά	Ο	342
Σπαθάδες	Ο	413	Κεφαλόβρυσο	Π	337
Δαφνοσπηλιά	Η	412	Διάσελλο	Ο	334
Γενέσιο	Ο	411	Βλαχάβα	Ο	333
Δήμητρα	Π	408	Λαμπερό	Ο	333
Χαρά	Π	408	Μοσχάτο	Ο	333
Μελισσοχώρι	Π	407	Σκοπιά	Η	332
Αετόλοφος	Π	405	Νερόμυλοι	Η	329
Αμάραντος	Ο	405	Μεγαλόβρυσο	Η	328
Δασόλοφος	Π	405	Πτελοπούλα	Π	327
Κρυσπηγή	Ο	404	Αγία Τριάδα	Π	325
Αγία Κυριακή	Π	402	Ανθότοπος	Ο	325
Μαρμαρίνη	Η	402	Λοξάδα	Π	325
Αμπελεία	Π	400	Άγιος Ακάκιος	Ο	324
Δίλοφος	Π	399	Σπηλιά	Ο	324
Μικρό Περιβολάκι	Η	399	Κρυόβρυση	Ο	323
Μοσχοχώρι	Π	399	Ποταμιά	Η	312
Ελληνόπυργος	Ο	398	Καταφύγιο	Ο	311
Ανατολή	Ο	397	Κονισκός	Ο	305
Αχιλλείο	Π	396	Κοκκωτοί	Ο	303
Αϊδίνιο	Π	395	Μικρό Βουνό	Π	302
Αμυγδαλέα	Π	395	Δοξαρά	Π	301
Βασιλή	Π	395	Έλαφος	Ο	301
Πινακάτες	Ο	395	Κυψελοχώρι	Π	301
Μεγάλη Κερασέα	Ο	394	Χάρμα	Π	301
Τρυγόνα	Ο	394	Σκλήθρο	Ο	300
Μαυροβούνιο	Π	391	Λεύκη	Π	298
Αμπελικό	Ο	388	Ξορύχι	Ο	298
Άγιοι Θεόδωροι	Η	386	Καλλιθέα	Η	297
Συκιές	Π	385	Πευκόφυτο	Ο	297

Πίνακας 4.1: Παρουσίαση των οικισμών προς διερεύνηση.

Οικισμοί		Πληθυσμός 1991	Οικισμοί		Πληθυσμός 1991
Ζωοδόχος Πηγή	Π	296	Ευαγγελισμός	Η	200
Καπτά	Π	296	Νέα Λεύκη	Π	198
Ξινόβρυση	Η	296	Κορυθαλλός	Ο	197
Παλαιόπυργος	Π	292	Ανώγειο	Π	189
Πύργος Ιθώμης	Π	290	Βροντερό	Ο	188
Παχτούριο	Ο	289	Κωφοί	Ο	184
Καταφύλλιο	Ο	286	Μάραθος	Ο	181
Πετρίλος	Ο	285	Αηδόνα	Ο	179
Δρύμwnας	Η	284	Άγιος Προκόπος	Ο	177
Ρευμαπά	Π	280	Ψυχικό	Π	176
Νεραϊδοχώρι (Χατζηπετρι)	Ο	279	Άγιος Βησσάριος	Π	175
Λόφος	Π	277	Βλάσιο	Ο	168
Αγναντερή	Η	276	Νέσσωνας	Π	168
Άγιος Γεώργιος	Π	273	Κατάφυτα	Ο	165
Παλαιοκαρυά	Ο	273	Πορτίτσα	Ο	161
Γερακάρι	Ο	268	Νάματα	Π	160
Αηδοноχώρι	Ο	267	Καλή Κώμη	Ο	156
Ασημοχώρι	Π	266	Καλαμάκι	Ο	154
Δίλοφος	Π	263	Μετόχι	Η	152
Νεραίδα	Π	263	Καλλιρρόη	Ο	151
Πεύκη	Ο	261	Πύρρα	Ο	150
Καλογριανή	Ο	259	Κορυφή	Ο	134
Ελληνόκαστρο	Ο	255	Λαμπνού	Ο	134
Βαθύλακκος	Ο	251	Πετρωτό	Ο	133
Λογγά	Ο	247	Περτούλι	Ο	132
Παλαιοχώριο	Ο	246	Κρανέα	Ο	129
Νεραίδα	Ο	244	Λεοντίτο	Ο	126
Περιστερά	Π	239	Δέση	Ο	125
Καλυβάκια	Π	234	Νέα Πεύκη	Ο	121
Φλαμπούρες	Ο	234	Δένδρα	Π	115
Άκρη	Ο	230	Φυλάκη	Η	115
Γλυκομηλέα	Ο	230	Ελληνικά	Ο	109
Αγία Παρασκευή	Ο	228	Πετροχώρι	Ο	106
Συκαμινέα	Ο	227	Καλλιθέα	Ο	104
Αργύριο	Ο	224	Κουμπουριανά	Ο	101
Άγιος Γεώργιος	Π	222	Αθαμανία	Ο	100
Μολόχα	Ο	222	Αμυγδαλή	Ο	91
Άγιος Δημήτριος	Η	221	Μοσχόφυτο	Ο	87
Καρίτσα Δολόπων	Ο	221	Στεφανάδα	Ο	85
Πολυνέρι	Ο	221	Τέμπη	Η	84
Κάτω Ελάτη (Ασπρόβαλτος)	Π	219	Καρυά	Ο	83
Πετροχώρι	Ο	219	Λιβαδοχώρι	Ο	82
Καλόγηροι	Ο	217	Βάλκανο	Ο	74
Ματονέρι	Ο	217	Μεσοβούνι	Ο	74
Ορθροβούνιο	Ο	217	Βαθύρρευμα	Ο	72
Πολυθέα	Ο	215	Θερινό	Ο	69
Σταγιάτες	Π	211	Άγιος Ιωάννης	Ο	66
Κρανναί	Π	208	Στεφάνιο	Ο	65
Αργιθέα	Ο	206	Καρβασαράς	Ο	57
Αχλαδοχώριο	Η	206	Παράμερο	Ο	57
Αστρίτσα	Π	202	Φουντωτό	Ο	49
Μπελοκομίτης	Ο	202	Δροσάτο	Ο	46
Αμπελοχώρι	Ο	200	Χαλίκι	Ο	38

Πίνακας 4.2'

Κατάταξη κέντρων σύμφωνα με τις Δημογραφικές Ταξινομήσεις					
Οικισμοί	Πληθυσμός 1991	Ρυθμός επίσης μεταβολής %	γ	Βαθμός δημογραφικού γηρασμού	Β.Γ.
Βόλος (Π. Σ.)	116031	-0,771	Γ	11,838	A
Λάρισα	113090	-0,995	Γ	8,103	A
Βόλος	77192	-0,786	Γ	12,583	B
Τρίκαλα	48962	-0,812	Γ	10,514	A
Καρδίτσα	30289	-0,959	Γ	11,026	A
Νέα Ιωνία	28537	-0,769	Γ	9,400	A
Τύρναβος	12197	-0,931	Γ	13,134	B
Αλμυρός	8916	-2,853	Δ	13,248	B
Φάρσαλα	8457	-1,607	Γ	9,688	A
Ελασσόνα	8426	-1,661	Γ	9,971	A
Καλαμπάκα	6072	-1,529	Γ	9,785	A
Παλαμάς	6010	-0,987	Γ	12,524	B
Αμπελώνας	5819	-1,355	Γ	14,384	B
Σοφάδες	5497	-0,796	Γ	12,351	A
Νέα Αγχιάλος	5421	-3,374	Δ	9,885	A
Σκιάθος	5096	-2,127	Γ	12,127	A
Αγριά	4544	-1,291	Γ	12,191	A
Αγιά	4014	-1,514	Γ	14,589	B
Βελεστίνο	3852	-0,860	Γ	9,943	A
Γιάννουλη	3284	-3,909	Δ	13,768	B
Οιχαλία (Νεοχώρι)	3271	-0,154	Γ	12,957	B
Κρανέα Ελασσόνος	3264	-0,517	Γ	7,937	A
Φαλάνη	3043	-1,485	Γ	11,722	A
Αλόνησος	2985	-6,745	Δ	19,415	Γ
Βερδικούσα	2974	-0,630	Γ	5,534	A
Σκόπελος	2972	-0,860	Γ	19,658	Γ
Λιβάδι	2882	0,929	B	11,260	A
Νίκαια	2840	-2,356	Δ	12,441	B
Ζαγορά	2636	0,746	B	14,845	B
Συκούριο	2554	-0,670	Γ	12,261	A
Γόννοι	2535	0,480	B	14,760	B
Τσαρίτσανη	2492	-1,099	Γ	13,333	B
Καρδισσομαγούλα	2409	0,201	B	12,992	B
Μουζάκι	2353	0,840	B	18,776	Γ
Μεγάλα Καλύβια	2317	-0,135	Γ	14,769	B
Φαρκαδόνα	2310	-0,876	Γ	14,078	B
Ευξεινούπολη	2296	-0,288	Γ	14,474	B
Αγναντερό	2129	0,355	B	13,659	B
Ιωλκός (Ανακασιά)	2115	2,300	A	15,511	B
Αργυροπούλειο	2013	0,231	B	17,987	Γ
Προάστιο	2012	-0,569	Γ	11,695	A
Χάλκη	2009	-0,671	Γ	12,582	B
Μελιβοία	2004	-0,398	Γ	20,555	Γ
Πύλη	1991	-0,661	Γ	13,542	B
Διμήνη	1982	-1,838	Γ	8,642	A
Αργαλαστή	1967	0,246	B	17,020	B
Ριζόμυλος	1835	-1,443	Γ	13,135	B
Στεφανοβίκειο	1835	0,410	B	13,135	B
Πτελεός	1810	0,547	B	15,538	B
Ματαράγκα	1796	0,138	B	11,695	A
Σούρπη	1775	0,859	B	15,538	B
Μακρυχώρι	1773	0,901	B	12,582	B

Πίνακας 4.2

Κατάταξη κέντρων σύμφωνα με τις Δημογραφικές Ταξινομήσεις					
Οικισμοί	Πληθυσμός 1991	Ρυθμός ετήσιας μεταβολής %	γ	Βαθμός δημογραφικού γηρασμού	Β.Γ.
Ζάρκο	1771	0,300	Β	13,542	Β
Μεγαλοχώρι	1768	-0,212	Γ	13,736	Β
Πυργετός	1759	0,923	Β	13,768	Β
Μαυρομμάτιο	1683	0,931	Β	16,169	Β
Ραψάνη	1682	-1,999	Γ	17,987	Γ
Πλατύκαμπος	1669	-0,729	Γ	12,582	Β
Άλλης Μεριά	1661	-2,309	Δ	15,267	Β
Βασιλική	1651	-1,154	Γ	17,032	Β
Τρίκερι	1629	0,402	Β	15,575	Β
Μητρόπολη	1619	-1,129	Γ	11,695	Α
Γριζάνο	1601	-0,975	Γ	13,736	Β
Ιτέα	1521	-0,431	Γ	11,695	Α
Δαμάσιο	1517	-0,046	Γ	13,876	Β
Αρτεσιανό	1471	0,047	Β	11,695	Α
Κανάλια	1424	0,412	Β	15,575	Β
Κάτω Λεχώνια	1409	-0,473	Γ	13,135	Β
Άνω Λεχώνια	1395	-0,441	Γ	13,135	Β
Φήκη	1379	-0,080	Γ	13,736	Β
Λεοντάρι	1376	-1,252	Γ	11,695	Α
Καστράκι	1309	-0,131	Γ	16,799	Β
Μηλιές	1304	-1,697	Γ	15,575	Β
Πηγή	1303	0,167	Β	13,736	Β
Ρίζωμα	1302	0,280	Β	13,736	Β
Μύρα	1277	-1,062	Γ	12,582	Β
Μεγάρχη	1274	0,301	Β	13,542	Β
Γλώσσα	1271	0,905	Β	19,415	Γ
Καλλιφώνιο	1262	0,265	Β	11,695	Α
Τερψιθέα	1244	-1,788	Γ	12,582	Β
Ανάβρα	1227	-0,782	Γ	16,169	Β
Άγιος Γεώργιος Νηλείας	1208	0,285	Β	15,575	Β
Δένδρα	1196	-2,965	Δ	13,967	Β
Γόμφοι	1187	0,167	Β	13,736	Β
Παλαιομονάστηρο	1177	0,325	Β	13,736	Β
Ταξιάρχες	1157	0,060	Β	13,542	Β
Καλλιθήρο	1152	-1,354	Γ	11,695	Α
Καρποχώριο	1152	-0,327	Γ	11,695	Α
Πύθιο	1113	1,233	Β	13,876	Β
Νεοχώριο	1108	-1,497	Γ	17,640	Β
Πορταριά	1093	-3,578	Δ	18,315	Γ
Βαμβακού	1092	0,226	Β	10,697	Α
Άγιος Γεώργιος Φερών	1088	-3,612	Δ	15,874	Β
Μακρυχώρι	1085	1,461	Β	11,695	Α
Μαραθέα	1083	-0,484	Γ	11,695	Α
Παλιόπυργος	1081	-0,426	Γ	13,542	Β
Βλαχογιάννιο	1067	-0,803	Γ	12,465	Β
Στουρναραϊκά	1064	-0,542	Γ	16,709	Β
Βαλανίδα	1043	0,585	Β	13,876	Β
Κρήνη	1042	0,095	Β	13,542	Β
Αρμένιο	1036	-1,844	Γ	12,890	Β
Αγία Τριάδα	1030	-1,235	Γ	11,763	Α
Ροποτό	1021	-3,202	Δ	16,446	Β
Κέδρος	1017	-0,069	Γ	17,572	Β

Πίνακας 4.2 *

Κατάταξη κέντρων σύμφωνα με τις Δημογραφικές Ταξινομήσεις					
Οικισμοί	Πληθυσμός 1991	Ρυθμός ετήσιας μεταβολής %	r	Βαθμός δημογραφικού γηρασμού	Β.Γ.
Πετρωτό	1011	1,263	B	13,542	B
Περίβλεπτο	1009	0,696	B	13,135	B
Δελέρια	1002	0,178	B	13,768	B
Πρόδρομος	1000	0,247	B	11,695	A
Ερέτρια	997	0,942	B	10,697	A
Κρόκιο	992	0,395	B	14,232	B
Καλοχώρι	987	0,997	B	12,890	B
Προμύριο	984	1,018	B	17,020	B
Μυρίνη	979	0,262	B	11,695	A
Φύλλο	973	0,730	B	11,695	A
Ροδιά	963	1,978	A	17,987	Γ
Φανάρι	958	1,373	B	11,695	A
Παλαιοκκλησιά	956	-0,363	Γ	11,763	A
Σταυρός	954	1,591	B	11,695	A
Λαύκος	948	0,739	B	17,020	B
Σταυρός	939	1,852	B	10,697	A
Σαραντάπορο	938	-1,391	Γ	12,730	B
Άγιος Βλάσιος	930	-1,879	Γ	15,874	B
Μαγούλα	922	0,995	B	11,695	A
Πλάτανος	915	0,417	B	14,574	B
Σέσκλο	915	-1,596	Γ	19,759	Γ
Άγιος Βησσαρίων	913	-1,279	Γ	13,734	B
Γλαύκη	912	-1,446	Γ	12,890	B
Πιαλεία	910	0,055	B	16,446	B
Άγιοι Ανάργυροι	908	1,088	B	12,582	B
Κεφαλόβρυσο	907	-0,022	Γ	13,927	B
Μεγάλο Ελευθεροχώριο	907	-1,352	Γ	12,465	B
Ανάβρα	899	-3,123	Δ	17,720	B
Κιλελέρ (Κυψέλη)	894	-1,704	Γ	12,890	B
Δράκεια	891	-1,096	Γ	18,315	Γ
Κρανέα	890	0,492	B	11,763	A
Κοσκινάς	889	1,000	B	11,763	A
Μεγάλο Ευύδριο	880	0,497	B	12,002	A
Αιγάνη	878	0,390	B	18,617	Γ
Διάβα	877	-1,713	Γ	16,621	B
Κυψέλη	876	-0,080	Γ	11,763	A
Άγιος Θεόδωρος	873	-0,702	Γ	11,763	A
Αστροκκλησιά	872	1,642	B	16,799	B
Γαλήνη (Άνω Πλατύκαμπος)	856	-2,018	Γ	12,890	B
Χρυσομηλέα	846	-1,584	Γ	16,621	B
Δενδροχώρι	845	0,461	B	13,927	B
Μορφοβούνι	844	2,945	A	17,572	B
Λουτρό	841	-0,241	Γ	12,730	B
Ομόλιο	838	-0,390	Γ	14,650	B
Συκέα	833	1,159	B	13,103	B
Διαλεκτό	831	0,492	B	13,734	B
Καλλιθέα	830	0,191	B	12,465	B
Δρακότριπα	824	0,461	B	17,640	B
Δρυμός	824	0,000	B	12,465	B
Μελία	821	0,815	B	12,890	B
Κλοκοτός	819	0,024	B	13,927	B
Πεδινό	819	0,648	B	11,763	A

Πίνακας 4.2 *

Κατάταξη κέντρων σύμφωνα με τις Δημογραφικές Ταξινομήσεις					
Οικισμοί	Πληθυσμός 1991	Ρυθμός ετήσιας μεταβολής %	γ	Βαθμός δημογραφικού γηρασμού	Β.Γ.
Πλάτανος	811	0,339	Β	13,927	Β
Ευαγγελισμός	807	0,208	Β	12,465	Β
Καρυά	801	-0,660	Γ	12,730	Β
Άγιος Δημήτριος Πηλίου	795	-8,612	Δ	17,986	Γ
Μαγουλίτσα	792	0,444	Β	11,763	Α
Βαλτινό	780	-0,651	Γ	13,927	Β
Νεοχώρι	776	1,591	Β	18,315	Γ
Μεγάλο Κεφαλόβρυσο	770	-0,604	Γ	13,927	Β
Μηλίνα	767	0,870	Β	19,759	Γ
Ράξα	766	-0,066	Γ	13,927	Β
Κοκκινοπηλός	764	-2,210	Δ	12,730	Β
Παναγία	764	-0,185	Γ	16,621	Β
Βρυότοπος	761	-0,486	Γ	13,967	Β
Ανάβρα	760	0,949	Β	14,570	Β
Ζάππειο	760	0,865	Β	12,890	Β
Καλογριανά	760	0,561	Β	11,763	Α
Κρήνη	754	0,956	Β	12,002	Α
Μάρκου	754	0,132	Β	11,763	Α
Ανθηρό	753	0,403	Β	17,640	Β
Τσαγκαράδα	751	-1,517	Γ	18,315	Γ
Σκοτούσσα	746	0,746	Β	12,002	Α
Κανάλια	744	3,077	Α	11,695	Α
Αγναντιά	741	0,688	Β	16,621	Β
Αύρα	741	1,903	Β	16,621	Β
Καλλιπεύκη	741	1,716	Β	18,186	Γ
Κεραμιδί	737	2,393	Α	18,315	Γ
Λουτροπηγή	734	-1,768	Γ	17,640	Β
Βλοχός	732	-0,462	Γ	11,763	Α
Καρίτσα	729	0,402	Β	18,856	Γ
Στεφανόβουνο	728	0,789	Β	13,103	Β
Αζωρός (Βουβάλα)	724	-3,188	Δ	12,465	Β
Νέες Καρυές	718	-1,761	Γ	12,890	Β
Κοιλάδα	715	-1,718	Γ	12,890	Β
Άγιος Λαυρέντιος	714	1,006	Β	18,315	Γ
Μουριά	714	0,167	Β	13,927	Β
Οξυά	703	1,846	Β	17,640	Β
Μακρυρράχη	694	0,545	Β	18,315	Γ
Μεσοχώριο	693	-1,351	Γ	13,103	Β
Ελάτη	688	0,072	Β	16,446	Β
Κρυονέρι	688	-1,211	Γ	17,640	Β
Μαυραχάδες	686	0,216	Β	11,763	Α
Μεσενικόλας	679	3,065	Α	17,640	Β
Καλαμάκι	672	0,307	Β	14,570	Β
Μαυρέλιο	671	0,118	Β	16,621	Β
Αχίλλειο	669	0,509	Β	14,574	Β
Ναρθάκιο	668	-0,635	Γ	12,002	Α
Γελάνθη	667	-2,135	Γ	11,763	Α
Αμάραντος	665	-0,106	Γ	16,621	Β
Θεοπέτρα	664	-0,015	Γ	16,854	Β
Ομορφοχώρι	664	-0,432	Γ	12,890	Β
Στόμιο	663	-1,037	Γ	17,556	Β
Ελάτεια	659	0,430	Β	14,650	Β

Πίνακας 4.2

Κατάταξη κέντρων σύμφωνα με τις Δημογραφικές Ταξινομήσεις					
Οικισμοί	Πληθυσμός 1991	Ρυθμός ετήσιας μεταβολής %	γ	Βαθμός δημογραφικού γηρασμού	Β.Γ.
Μεγάλο Μοναστήρι	657	0,870	Β	12,890	Β
Ραχούλα	656	0,403	Β	12,890	Β
Οξύνεια	654	0,534	Β	16,621	Β
Δομένικο	652	1,675	Β	12,465	Β
Κατπαδοκικό	651	-1,355	Γ	11,763	Α
Μακρινίτσα	651	-1,774	Γ	17,986	Γ
Όσσα	651	0,332	Β	14,650	Β
Μέλισσα	650	-2,237	Δ	12,890	Β
Μελισσοχώρι	646	-1,259	Γ	12,890	Β
Πύργος Κιερίου	644	-0,397	Γ	11,763	Α
Σερβωτά	642	-0,189	Γ	13,927	Β
Φλάμπουρο	638	1,270	Β	12,730	Β
Πετροπόρος	629	-0,972	Γ	13,927	Β
Κακοπλεύριο	628	0,556	Β	16,621	Β
Γοργαύριο	627	1,138	Β	13,734	Β
Μικροθήβες	624	-0,443	Γ	13,268	Β
Γραμματικό	623	0,650	Β	11,763	Α
Ρούσσοσ	623	0,238	Β	11,763	Α
Αγιόφυλλο	621	1,468	Β	16,621	Β
Μυρόφυλλο	621	-1,870	Γ	16,446	Β
Μάνδρα	618	0,922	Β	12,890	Β
Πρίνος	618	1,266	Β	13,927	Β
Φιλία	618	0,365	Β	11,763	Α
Κατωχώρι	617	-0,197	Γ	12,002	Α
Μεταξοχώρι	616	0,413	Β	17,556	Β
Βατσουινιά	615	-1,253	Γ	17,640	Β
Βρυσιά	611	0,783	Β	12,002	Α
Αρδάνιο	610	-1,264	Γ	13,927	Β
Γοργοβίτες	609	-0,915	Γ	11,763	Α
Νέο Περιβόλι	604	0,868	Β	12,890	Β
Κλεινός	603	2,184	Α	16,621	Β
Πουρνάριο	603	1,195	Β	14,650	Β
Άγιος Γεώργιος	598	0,345	Β	17,640	Β
Ξινονέρι	597	0,631	Β	11,763	Α
Συκή	597	-0,152	Γ	19,759	Γ
Ζηλευτή	596	0,616	Β	13,927	Β
Πούριο	592	0,445	Β	18,315	Γ
Χαλκιάδες	590	1,322	Β	12,002	Α
Ελευθεροχώρι	588	-0,435	Γ	13,927	Β
Γλίνος	585	-0,420	Γ	13,927	Β
Κτιμένη	583	0,051	Β	17,640	Β
Πορτή	582	-1,211	Γ	17,640	Β
Λυγαριά	580	-0,478	Γ	13,927	Β
Νίκη	577	0,273	Β	12,890	Β
Γάβρος	573	0,292	Β	16,621	Β
Ρεντίνα	573	-0,860	Γ	17,640	Β
Άμπελος	570	1,559	Β	11,763	Α
Παραπόταμος	570	-0,749	Γ	13,927	Β
Μεταμόρφωση	561	0,089	Β	11,763	Α
Πασχαλίτσα	559	-0,199	Γ	11,763	Α
Φανερωμένη	559	0,334	Β	13,927	Β
Πρόδρομος	558	1,871	Β	13,734	Β

Πίνακας 4.3α

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις Οικονομικές Ταξινομήσεις										
Οικισμοί	Απασχόληση (%συνόλου)	Τάξη	Πρωτογενής τομέας				Ζογενής τομέας	Τάξη	Ζογενής τομέας	Τάξη
			Γεωργία	Τάξη	Ορυχεία	Τάξη				
Βόλος (Π.Σ.)	24,2	A	0,376	B	0,28	Γ1	1,12	A2	0,89	Γ3
Λάρισα	22,4	A	1,433	A	0,03	Γ1	0,98	Γ2	1,03	A3
Βόλος	15,2	A	0,089	B	0,12	Γ1	0,73	Γ2	1,24	A3
Τρίκαλα	8,6	A	0,493	A	0,02	Γ1	0,77	Γ2	1,20	A3
Καρδίτσα	5,7	A	0,259	B	0,05	Γ1	0,73	Γ2	1,24	A3
Νέα Ιωνία	3,7	A	0,082	Γ	0,12	Γ1	1,56	A2	0,54	Γ3
Τύρναβος	1,2	B	1,086	A	2,01	A1	1,01	A2	0,98	Γ3
Αλμυρός	1,1	Γ	1,193	A	0,00	Γ1	0,63	Γ2	1,33	A3
Φάρσαλα	1,5	A	0,779	A	0,00	Γ1	0,81	Γ2	1,18	A3
Ελασσόνα	1,4	B	0,571	A	0,00	Γ1	0,77	Γ2	1,21	A3
Καλαμπάκα	1,4	B	0,076	Γ	0,00	Γ1	0,83	Γ2	1,16	A3
Παλαμάς	0,7	Γ	0,425	B	0,00	Γ1	0,91	Γ2	1,10	A3
Αμπελώνας	0,4	Γ	0,939	A	0,00	Γ1	0,73	Γ2	1,24	A3
Σοφάδες	0,9	Γ	0,580	A	0,00	Γ1	0,80	Γ2	1,18	A3
Νέα Αγχιάλος	0,4	Γ	0,380	B	0,00	Γ1	0,82	Γ2	1,15	A3
Σκιάθος	0,9	Γ	0,159	B	1,58	A1	0,24	Γ2	1,64	A3
Αγριά	0,5	Γ	0,018	Γ	0,00	Γ1	1,08	A2	0,95	Γ3
Αγιά	0,5	Γ	0,181	B	0,00	Γ1	0,61	Γ2	1,35	A3
Βελεστίνο	0,4	Γ	0,264	B	0,00	Γ1	0,77	Γ2	1,20	A3
Γιάννουλη	1,1	B	0,346	B	0,00	Γ1	1,70	A2	0,42	Γ3
Οιχαλία (Νεοχώρι)	0,3	Γ	0,118	B	0,00	Γ1	0,79	Γ2	1,19	A3
Κρανέα Ελασσονος	0,2	Γ	0,126	B	0,00	Γ1	0,67	Γ2	1,29	A3
Φαλάνη	0,4	Γ	0,785	A	0,00	Γ1	1,72	A2	0,40	Γ3
Αλόνησος	0,2	Γ	0,058	Γ	0,00	Γ1	0,31	Γ2	1,60	A3
Βερδικούσα	0,1	Γ	0,196	B	0,00	Γ1	0,68	Γ2	1,29	A3
Σκόπελος	0,5	Γ	0,128	B	1,27	A1	0,35	Γ2	1,55	A3
Λιβάδι	0,1	Γ	0,498	A	0,00	Γ1	0,83	Γ2	1,16	A3
Νίκαια	0,2	Γ	1,892	A	0,00	Γ1	0,87	Γ2	1,14	A3
Ζαγορά	0,2	Γ	0,161	B	0,00	Γ1	0,98	Γ2	1,03	A3
Συκούριο	0,2	Γ	0,205	B	0,00	Γ1	1,15	A2	0,89	Γ3
Γόννοι	0,2	Γ	0,523	A	0,00	Γ1	0,89	Γ2	1,10	A3
Τσαρίτσανη	0,1	Γ	0,486	A	0,00	Γ1	0,73	Γ2	1,25	A3
Καρδισσομαγούλα	0,4	Γ	0,258	B	0,00	Γ1	1,87	A2	0,27	Γ3
Μουζάκι	0,5	Γ	0,043	Γ	0,00	Γ1	0,62	Γ2	1,34	A3
Μεγάλα Καλύβια	0,3	Γ	0,245	B	0,00	Γ1	1,75	A2	0,38	Γ3
Φαρκαδόνα	0,3	Γ	0,179	B	0,00	Γ1	0,87	Γ2	1,12	A3
Ευξεινούπολη	0,1	Γ	0,230	B	0,00	Γ1	1,04	A2	0,98	Γ3
Αγναντερό	0,1	Γ	0,168	B	0,00	Γ1	0,44	Γ2	1,49	A3
Ιωλκός (Ανακασιά)	0,1	Γ	0,012	Γ	0,00	Γ1	0,35	Γ2	1,56	A3
Αργυροπούλειο	0,1	Γ	0,288	B	0,00	Γ1	0,72	Γ2	1,25	A3
Προάστιο	0,2	Γ	0,248	B	0,00	Γ1	0,49	Γ2	1,44	A3
Χάλκη	0,1	Γ	1,252	A	0,00	Γ1	0,81	Γ2	1,17	A3
Μελιβοία	0,1	Γ	0,165	B	0,00	Γ1	0,50	Γ2	1,44	A3
Πύλη	0,4	Γ	0,022	Γ	0,00	Γ1	0,61	Γ2	1,34	A3
Διμήνη	3,4	A	0,163	B	0,13	Γ1	2,13	A2	0,05	Γ3
Αργαλαστή	0,2	Γ	0,311	B	0,87	Γ1	0,49	Γ2	1,43	A3
Ριζόμυλος	0,1	Γ	0,335	B	39,84	A1	0,55	Γ2	0,87	Γ3
Στεφανοβίκειο	0,1	Γ	0,524	A	0,00	Γ1	0,63	Γ2	1,31	A3
Πτελεός	0,1	Γ	0,371	B	0,00	Γ1	0,47	Γ2	1,40	A3
Ματαράγκα	0,2	Γ	0,271	B	0,00	Γ1	1,31	A2	0,75	Γ3
Σούρπη	0,1	Γ	0,288	B	13,28	A1	0,60	Γ2	1,19	A3
Μακρυχώρι	0,3	Γ	0,945	A	0,43	Γ1	1,62	A2	0,48	Γ3

Πίνακας 4.3ά

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις Οικονομικές Ταξινομήσεις										
Οικισμοί	Απασχόληση (%συνόλου)	Τάξη	Πρωτογενής τομέας			Τάξη	2ογενής τομέας	Τάξη	3ογενής τομέας	Τάξη
			Γεωργία	Τάξη	Ορυχεία					
Ζάρκο	0,1	Γ	0,252	B	0,00	Γ1	0,46	Γ2	1,48	A3
Μεγαλοχώρι	0,3	Γ	0,154	B	0,00	Γ1	1,68	A2	0,44	Γ3
Πυργετός	0,4	Γ	0,424	B	0,00	Γ1	1,54	A2	0,55	Γ3
Μαυρομμάτιο	0,1	Γ	0,077	Γ	1,33	A1	1,11	A2	0,90	Γ3
Ραψάνη	0,1	Γ	0,122	B	0,00	Γ1	0,78	Γ2	1,20	A3
Πλατύκαμπος	0,7	Γ	0,928	A	0,00	Γ1	1,96	A2	0,20	Γ3
Άλλης Μεριά	1,4	B	0,012	Γ	4,82	A1	2,08	A2	0,04	Γ3
Βασιλική	0,1	Γ	0,162	B	0,00	Γ1	0,46	Γ2	1,47	A3
Τρίκερι	0,1	Γ	0,092	B	0,00	Γ1	0,57	Γ2	1,37	A3
Μητρόπολη	0,1	Γ	0,115	B	0,00	Γ1	0,69	Γ2	1,26	A3
Γριζάνο	0,1	Γ	0,103	B	0,00	Γ1	0,42	Γ2	1,50	A3
Ιτέα	0,2	Γ	0,207	B	0,00	Γ1	0,77	Γ2	1,21	A3
Δαμάσιο	0,1	Γ	0,436	B	13,78	A1	0,36	Γ2	1,37	A3
Αρτεσιανό	0,2	Γ	0,160	B	0,00	Γ1	1,51	A2	0,58	Γ3
Κανάλια	0,1	Γ	0,289	B	0,00	Γ1	0,90	Γ2	1,10	A3
Κάτω Λεχώνια	0,0	Δ	0,026	Γ	0,00	Γ1	0,35	Γ2	1,57	A3
Άνω Λεχώνια	0,1	Γ	0,036	Γ	0,00	Γ1	0,52	Γ2	1,42	A3
Φήκη	0,1	Γ	0,093	B	0,00	Γ1	0,78	Γ2	1,18	A3
Λεοντάρι	0,1	Γ	0,117	B	0,00	Γ1	0,70	Γ2	1,30	A3
Καστράκι	0,2	Γ	0,045	Γ	0,00	Γ1	0,84	Γ2	1,15	A3
Μηλιές	0,1	Γ	0,130	B	0,00	Γ1	0,65	Γ2	1,29	A3
Πηγή	0,2	Γ	0,102	B	0,00	Γ1	1,84	A2	0,30	Γ3
Ρίζωμα	0,1	Γ	0,093	B	0,00	Γ1	0,66	Γ2	1,30	A3
Μύρα	0,0	Δ	1,355	A	0,00	Γ1	0,12	Γ2	1,76	A3
Μεγάρχη	0,0	Δ	0,162	B	0,00	Γ1	0,42	Γ2	1,51	A3
Γλώσσα	0,1	Γ	0,082	Γ	0,00	Γ1	0,51	Γ2	1,43	A3
Καλλιφώνιο	0,0	Δ	0,193	B	0,00	Γ1	0,79	Γ2	1,19	A3
Τερπιθέα	0,2	Γ	0,886	A	0,00	Γ1	1,62	A2	0,50	Γ3
Ανάβρα	0,1	Γ	0,214	B	0,00	Γ1	0,89	Γ2	1,10	A3
Άγιος Γεώργιος Νηλείας	0,1	Γ	0,078	Γ	0,00	Γ1	0,84	Γ2	1,16	A3
Δένδρα	0,2	Γ	1,037	A	0,00	Γ1	1,67	A2	0,44	Γ3
Γόμφοι	0,0	Δ	0,111	B	0,00	Γ1	0,83	Γ2	1,16	A3
Παλιομονάστηρο	0,1	Γ	0,093	B	0,00	Γ1	0,88	Γ2	1,12	A3
Ταξιάρχες	0,3	Γ	0,095	B	16,85	A1	1,51	A2	0,36	Γ3
Καλλίθηρο	0,1	Γ	0,119	B	0,00	Γ1	0,43	Γ2	1,50	A3
Καρποχώριο	0,0	Δ	0,162	B	0,00	Γ1	0,65	Γ2	1,31	A3
Πύθιο	0,1	Γ	0,333	B	0,00	Γ1	0,91	Γ2	1,09	A3
Νεοχώριο	0,0	Δ	0,021	Γ	0,00	Γ1	0,16	Γ2	1,73	A3
Πορταριά	0,1	Γ	0,020	Γ	0,00	Γ1	0,22	Γ2	1,67	A3
Βαμβακού	0,8	Γ	0,538	A	0,40	Γ1	2,09	A2	0,08	Γ3
Άγιος Γεώργιος Φερών	0,5	Γ	0,196	B	3,49	A1	1,92	A2	0,19	Γ3
Μακρυχώρι	0,1	Γ	0,172	B	0,00	Γ1	0,41	Γ2	1,51	A3
Μαραθέα	0,1	Γ	0,164	B	0,00	Γ1	0,41	Γ2	1,51	A3
Παλιόπυργος	0,0	Δ	0,083	Γ	0,00	Γ1	0,70	Γ2	1,27	A3
Βλαχογιάννιο	0,1	Γ	0,206	B	0,00	Γ1	0,86	Γ2	1,13	A3
Στουρναραϊκά	0,0	Δ	0,039	Γ	0,00	Γ1	0,69	Γ2	1,27	A3
Βαλανίδα	0,0	Δ	0,355	B	0,00	Γ1	0,67	Γ2	1,29	A3
Κρήνη	0,1	Γ	0,083	Γ	0,00	Γ1	1,53	A2	0,56	Γ3
Αρμένιο	0,1	Γ	0,649	A	0,00	Γ1	0,50	Γ2	1,40	A3
Αγία Τριάδα	0,0	Δ	0,098	B	0,00	Γ1	0,21	Γ2	1,69	A3
Ροποτό	0,0	Δ	0,042	Γ	0,00	Γ1	1,28	A2	0,78	Γ3
Κέδρος	0,1	Γ	0,162	B	0,00	Γ1	0,69	Γ2	1,28	A3

Πίνακας 4.3ε

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις Οικονομικές Ταξινομήσεις										
Οικισμοί	Απασχόληση (%συνόλου)	Τάξη	Πρωτογενής τομέας				Ζογενής τομέας	Τάξη	Ζογενής τομέας	Τάξη
			Γεωργία	Τάξη	Ορυχεία	Τάξη				
Πετρωτό	0,1	Γ	0,086	B	21,55	A1	0,96	Γ2	0,76	Γ3
Περίβλεπτο	0,0	Δ	0,603	A	31,12	A1	0,41	Γ2	1,10	A3
Δελέρια	0,0	Δ	0,429	B	0,00	Γ1	0,47	Γ2	1,47	A3
Πρόδρομος	0,2	Γ	0,130	B	0,00	Γ1	1,59	A2	0,51	Γ3
Ερέτρια	0,2	Γ	0,696	A	117,94	A1	0,04	Γ2	0,26	Γ3
Κρόκιο	0,1	Γ	0,218	B	0,00	Γ1	0,91	Γ2	1,09	A3
Καλοχώρι	0,0	Δ	0,302	B	0,00	Γ1	0,86	Γ2	1,13	A3
Προμύριο	0,1	Γ	0,127	B	0,00	Γ1	0,35	Γ2	1,56	A3
Μυρίνη	0,0	Δ	0,156	B	0,00	Γ1	0,00	Γ2	1,86	A3
Φύλλο	0,0	Δ	0,261	B	0,00	Γ1	1,04	A2	0,98	Γ3
Ροδιά	0,0	Δ	0,181	B	0,00	Γ1	0,35	Γ2	1,56	A3
Φανάρι	0,1	Γ	0,117	B	0,00	Γ1	0,45	Γ2	1,48	A3
Παλαιοκκλησιά	0,0	Δ	0,136	B	0,00	Γ1	0,22	Γ2	1,68	A3
Σταυρός	0,1	Γ	0,117	B	0,00	Γ1	1,77	A2	0,36	Γ3
Λαύκος	0,1	Γ	0,161	B	35,01	A1	0,61	Γ2	0,90	Γ3
Σταυρός	0,1	Γ	0,622	A	0,00	Γ1	0,46	Γ2	1,47	A3
Σαραντάπορο	0,0	Δ	0,181	B	0,00	Γ1	1,04	A2	0,98	Γ3
Άγιος Βλάσιος	0,1	Γ	0,073	Γ	0,00	Γ1	0,32	Γ2	1,59	A3
Μαγούλα	0,0	Δ	0,101	B	0,00	Γ1	0,56	Γ2	1,38	A3
Πλάτανος	1,3	B	0,314	B	1,73	A1	2,12	A2	0,04	Γ3
Σέσκλο	0,1	Γ	0,139	B	0,00	Γ1	1,51	A2	0,56	Γ3
Άγιος Βησσαρίων	0,0	Δ	0,059	Γ	0,00	Γ1	0,40	Γ2	1,52	A3
Γλαύκη	0,0	Δ	0,955	A	0,00	Γ1	0,69	Γ2	1,28	A3
Πιαλεία	0,0	Δ	0,027	Γ	0,00	Γ1	0,16	Γ2	1,73	A3
Άγιοι Ανάργυροι	0,0	Δ	1,528	A	0,00	Γ1	0,79	Γ2	1,19	A3
Κεφαλόβρυσο	0,0	Δ	0,088	B	0,00	Γ1	0,90	Γ2	1,10	A3
Μεγάλο Ελευθεροχώριο	0,0	Δ	0,117	B	0,00	Γ1	0,38	Γ2	1,54	A3
Ανάβρα	0,0	Δ	0,097	B	0,00	Γ1	0,42	Γ2	1,51	A3
Κιλελέρ (Κυψέλη)	0,0	Δ	0,777	A	0,00	Γ1	0,61	Γ2	1,34	A3
Δράκεια	0,1	Γ	0,090	B	0,00	Γ1	0,36	Γ2	1,56	A3
Κρανέα	0,0	Δ	0,122	B	0,00	Γ1	0,00	Γ2	1,86	A3
Κοσκινάς	0,0	Δ	0,182	B	0,00	Γ1	0,63	Γ2	1,38	A3
Μεγάλο Ευύδριο	0,0	Δ	0,608	A	0,00	Γ1	0,64	Γ2	1,32	A3
Αιγάνη	0,1	Γ	0,170	B	0,00	Γ1	0,55	Γ2	1,39	A3
Διάβα	0,0	Δ	0,039	Γ	0,00	Γ1	0,94	Γ2	1,06	A3
Κυψέλη	0,0	Δ	0,220	B	0,00	Γ1	0,58	Γ2	1,37	A3
Άγιος Θεόδωρος	0,1	Γ	0,165	B	0,00	Γ1	1,85	A2	0,29	Γ3
Ασπροκκλησιά	0,0	Δ	0,064	Γ	0,00	Γ1	0,73	Γ2	1,24	A3
Γαλήνη (Άνω Πλατύκαμπος)	0,1	Γ	0,554	A	0,00	Γ1	1,24	A2	0,83	Γ3
Χρυσομηλέα	0,0	Δ	0,034	Γ	0,00	Γ1	0,85	Γ2	1,14	A3
Δενδροχώρι	0,0	Δ	0,045	Γ	0,00	Γ1	0,37	Γ2	1,54	A3
Μορφοβούνι	0,0	Δ	0,074	Γ	0,00	Γ1	0,42	Γ2	1,43	A3
Λουτρό	0,0	Δ	0,101	B	0,00	Γ1	0,85	Γ2	1,14	A3
Ομόλιο	0,1	Γ	0,163	B	2,98	A1	1,42	A2	0,63	Γ3
Συκέα	0,0	Δ	0,303	B	0,00	Γ1	0,87	Γ2	1,13	A3
Διαλεκτό	0,0	Δ	0,087	B	0,00	Γ1	0,49	Γ2	1,45	A3
Καλλιθέα	0,1	Γ	0,592	A	0,00	Γ1	0,72	Γ2	1,25	A3
Δρακότρυπα	0,0	Δ	0,036	Γ	0,00	Γ1	0,41	Γ2	1,59	A3
Δρυμός	0,0	Δ	0,250	B	0,00	Γ1	0,65	Γ2	1,31	A3
Μελία	0,1	Γ	1,008	A	0,00	Γ1	1,33	A2	0,73	Γ3
Κλοκοτός	0,1	Γ	0,085	B	0,00	Γ1	1,31	A2	0,75	Γ3
Πεδινό	0,0	Δ	0,198	B	0,00	Γ1	0,39	Γ2	1,53	A3

Πίνακας 4.3α

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις Οικονομικές Ταξινομήσεις										
Οικισμοί	Απασχόληση (%συνόλου)	Τάξη	Πρωτογενής τομέας				Ζογενής τομέας	Τάξη	Ζογενής τομέας	Τάξη
			Γεωργία	Τάξη	Ορυχεία	Τάξη				
Πλάτανος	0,0	Δ	0,080	Γ	0,00	Γ1	0,39	Γ2	1,53	Α3
Ευαγγελισμός	0,1	Γ	0,233	Β	0,00	Γ1	1,15	Α2	0,86	Γ3
Καρυά	0,0	Δ	0,230	Β	0,00	Γ1	0,61	Γ2	1,34	Α3
Άγιος Δημήτριος Πηλίου	0,1	Γ	0,022	Γ	0,00	Γ1	0,19	Γ2	1,73	Α3
Μαγουλίτσα	0,0	Δ	0,073	Γ	0,00	Γ1	0,43	Γ2	1,50	Α3
Βαλτινό	0,1	Γ	0,042	Γ	0,00	Γ1	0,74	Γ2	1,23	Α3
Νεοχώρι	0,2	Γ	0,062	Γ	72,48	Α1	0,31	Γ2	0,68	Γ3
Μεγάλο Κεφαλόβρυσο	0,4	Γ	0,072	Γ	0,00	Γ1	1,85	Α2	0,29	Γ3
Μηλίνα	0,0	Δ	0,040	Γ	0,00	Γ1	0,33	Γ2	1,54	Α3
Ράξα	0,1	Γ	0,101	Β	0,00	Γ1	1,10	Α2	0,93	Γ3
Κοκκινοπηλός	0,0	Δ	0,169	Β	0,00	Γ1	1,48	Α2	0,61	Γ3
Παναγία	0,0	Δ	0,019	Γ	0,00	Γ1	1,05	Α2	0,97	Γ3
Βρυότοπος	0,0	Δ	0,456	Α	0,00	Γ1	0,76	Γ2	1,21	Α3
Ανάβρα	0,0	Δ	0,372	Β	0,00	Γ1	0,73	Γ2	1,24	Α3
Ζάππειο	0,0	Δ	1,304	Α	0,00	Γ1	0,53	Γ2	1,42	Α3
Καλογριανά	0,0	Δ	0,074	Γ	0,00	Γ1	0,66	Γ2	1,30	Α3
Κρήνη	0,0	Δ	0,791	Α	0,00	Γ1	0,38	Γ2	1,54	Α3
Μάρκου	0,0	Δ	0,107	Β	0,00	Γ1	0,80	Γ2	1,19	Α3
Ανηρό	0,0	Δ	0,033	Γ	0,00	Γ1	0,55	Γ2	1,40	Α3
Τσαγκαράδα	0,1	Γ	0,032	Γ	0,00	Γ1	0,14	Γ2	1,76	Α3
Σκοτούσσα	0,0	Δ	2,064	Α	0,00	Γ1	0,37	Γ2	1,55	Α3
Κανάλια	0,0	Δ	0,105	Β	0,00	Γ1	0,37	Γ2	1,66	Α3
Αγναντιά	0,0	Δ	0,074	Γ	0,00	Γ1	0,42	Γ2	1,51	Α3
Αύσα	0,0	Δ	0,060	Γ	0,00	Γ1	0,39	Γ2	1,53	Α3
Καλλιπεύκη	0,0	Δ	0,199	Β	0,00	Γ1	0,42	Γ2	1,51	Α3
Κεραμίδι	0,1	Γ	0,145	Β	15,81	Α1	0,88	Γ2	0,93	Γ3
Λουτροπηγή	0,0	Δ	0,043	Γ	0,00	Γ1	0,10	Γ2	1,78	Α3
Βλοχός	0,0	Δ	0,111	Β	82,21	Α1	0,38	Γ2	0,45	Γ3
Καρίτσα	0,0	Δ	0,054	Γ	0,00	Γ1	0,26	Γ2	1,68	Α3
Στεφανόβουνο	0,1	Γ	0,165	Β	0,00	Γ1	1,18	Α2	0,86	Γ3
Αζωρός (Βουβάλα)	0,0	Δ	0,331	Β	0,00	Γ1	0,42	Γ2	1,50	Α3
Νέες Καρυές	0,0	Δ	1,220	Α	0,00	Γ1	0,65	Γ2	1,31	Α3
Κοιλιάδα	0,0	Δ	0,567	Α	0,00	Γ1	1,23	Α2	0,81	Γ3
Άγιος Λαυρέντιος	0,1	Γ	0,067	Γ	0,00	Γ1	0,33	Γ2	1,62	Α3
Μουριά	0,0	Δ	0,060	Γ	0,00	Γ1	0,69	Γ2	1,28	Α3
Οξυιά	0,0	Δ	0,034	Γ	0,00	Γ1	0,55	Γ2	1,40	Α3
Μακρυράχη	0,0	Δ	0,060	Γ	0,00	Γ1	0,20	Γ2	1,69	Α3
Μεσοχώριο	0,0	Δ	0,140	Β	0,00	Γ1	0,81	Γ2	1,18	Α3
Ελάτη	0,1	Γ	0,021	Γ	0,00	Γ1	0,73	Γ2	1,27	Α3
Κρουονέρι	0,0	Δ	0,018	Γ	0,00	Γ1	0,77	Γ2	1,21	Α3
Μαυραχάδες	0,0	Δ	0,135	Β	0,00	Γ1	0,69	Γ2	1,28	Α3
Μεσενικόλας	0,0	Δ	0,052	Γ	0,00	Γ1	0,53	Γ2	1,42	Α3
Καλαμάκι	0,0	Δ	0,542	Α	0,00	Γ1	0,40	Γ2	1,52	Α3
Μαυρέλιο	0,0	Δ	0,014	Γ	0,00	Γ1	0,70	Γ2	1,27	Α3
Αχιλλείο	0,0	Δ	0,145	Β	0,00	Γ1	0,65	Γ2	1,31	Α3
Ναρθάκιο	0,0	Δ	0,887	Α	0,00	Γ1	0,40	Γ2	1,52	Α3
Γελάνθη	0,0	Δ	0,040	Γ	0,00	Γ1	0,55	Γ2	1,40	Α3
Αμάραντος	0,0	Δ	0,018	Γ	0,00	Γ1	0,24	Γ2	1,66	Α3
Θεοπέτρα	0,1	Γ	0,082	Γ	56,78	Α1	0,71	Γ2	0,50	Γ3
Ομορφοχώρι	1,8	Α	0,423	Β	0,00	Γ1	2,13	Α2	0,06	Γ3
Στόμιο	0,1	Γ	0,128	Β	0,00	Γ1	0,43	Γ2	1,53	Α3
Ελάτεια	0,0	Δ	0,133	Β	0,00	Γ1	1,17	Α2	0,86	Γ3

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις Οικονομικές Ταξινομήσεις										
Οικισμοί	Απασχόληση (%συνόλου)	Τάξη	Πρωτογενής τομέας				2ογενής τομέας	Τάξη	3ογενής τομέας	Τάξη
			Γεωργία	Τάξη	Ορυχεία	Τάξη				
Μεγάλο Μοναστήρι	0,0	Δ	0,892	A	0,00	Γ1	0,58	Γ2	1,37	A3
Ραχούλα	0,0	Δ	0,779	A	0,00	Γ1	0,24	Γ2	1,66	A3
Οξύνεια	0,1	Γ	0,080	Γ	0,00	Γ1	1,02	A2	1,03	A3
Δομένικο	0,0	Δ	0,559	A	0,00	Γ1	0,34	Γ2	1,62	A3
Κατπαδοκικό	0,0	Δ	0,107	B	0,00	Γ1	0,69	Γ2	1,18	A3
Μακρινίτσα	0,1	Γ	0,134	B	0,00	Γ1	0,45	Γ2	1,48	A3
Όσσα	0,0	Δ	0,064	Γ	0,00	Γ1	1,17	A2	0,87	Γ3
Μέλισσα	0,0	Δ	0,865	A	0,00	Γ1	0,00	Γ2	1,86	A3
Μελισσοχώρι	0,0	Δ	0,501	A	0,00	Γ1	1,25	A2	0,80	Γ3
Πύργος Κιερίου	0,0	Δ	0,092	B	0,00	Γ1	0,24	Γ2	1,66	A3
Σερβωτά	0,0	Δ	0,085	B	0,00	Γ1	0,73	Γ2	1,24	A3
Φλάμπουρο	0,0	Δ	0,135	B	0,00	Γ1	0,44	Γ2	1,49	A3
Πετροπόρος	0,0	Δ	0,093	B	0,00	Γ1	0,46	Γ2	1,47	A3
Κακοπλεύριο	0,0	Δ	0,065	Γ	0,00	Γ1	0,26	Γ2	1,64	A3
Γοργογύριο	0,1	Γ	0,037	Γ	0,00	Γ1	1,21	A2	0,83	Γ3
Μικροθήβες	0,0	Δ	0,089	B	0,00	Γ1	1,22	A2	0,83	Γ3
Γραμματικό	0,0	Δ	0,325	B	0,00	Γ1	0,46	Γ2	1,47	A3
Ρούσος	0,0	Δ	0,080	Γ	0,00	Γ1	0,26	Γ2	1,64	A3
Αγίοφυλλο	0,0	Δ	0,171	B	0,00	Γ1	0,64	Γ2	1,32	A3
Μυρόφυλλο	0,0	Δ	0,018	Γ	0,00	Γ1	0,38	Γ2	1,54	A3
Μάνδρα	0,0	Δ	0,366	B	0,00	Γ1	1,04	A2	0,98	Γ3
Πρίνος	0,0	Δ	0,049	Γ	0,00	Γ1	0,44	Γ2	1,49	A3
Φιλία	0,1	Γ	0,197	B	0,00	Γ1	1,74	A2	0,38	Γ3
Κατωχώρι	0,0	Δ	0,396	B	0,00	Γ1	0,22	Γ2	1,68	A3
Μεταξοχώρι	0,0	Δ	0,020	Γ	0,00	Γ1	0,51	Γ2	1,43	A3
Βατσουινιά	0,0	Δ	0,028	Γ	0,00	Γ1	0,14	Γ2	1,75	A3
Βρυσιά	0,0	Δ	0,323	B	0,00	Γ1	0,41	Γ2	1,51	A3
Αρδάνιο	0,0	Δ	0,088	B	0,00	Γ1	0,22	Γ2	1,68	A3
Γοργοβίτες	0,0	Δ	0,084	B	0,00	Γ1	0,27	Γ2	1,63	A3
Νέο Περιβόλι	0,0	Δ	0,690	A	0,00	Γ1	1,32	A2	0,74	Γ3
Κλεινός	0,0	Δ	0,033	Γ	0,00	Γ1	0,68	Γ2	1,28	A3
Πουρνάριο	0,0	Δ	0,100	B	0,00	Γ1	0,88	Γ2	1,12	A3
Άγιος Γεώργιος	0,0	Δ	0,035	Γ	0,00	Γ1	0,15	Γ2	1,74	A3
Ξινονέρι	0,0	Δ	0,068	Γ	0,00	Γ1	0,17	Γ2	1,72	A3
Συκή	0,0	Δ	0,078	Γ	75,15	A1	0,53	Γ2	0,41	Γ3
Ζηλευτή	0,0	Δ	0,101	B	0,00	Γ1	0,34	Γ2	1,58	A3
Πούριο	0,0	Δ	0,058	Γ	0,00	Γ1	0,97	Γ2	1,03	A3
Χαλκιάδες	0,0	Δ	0,509	A	0,00	Γ1	0,18	Γ2	1,71	A3
Ελευθεροχώρι	0,0	Δ	0,040	Γ	0,00	Γ1	1,13	A2	0,90	Γ3
Γλίνος	0,0	Δ	0,058	Γ	0,00	Γ1	0,51	Γ2	1,43	A3
Κτιμένη	0,0	Δ	0,088	B	0,00	Γ1	0,73	Γ2	1,24	A3
Πορτή	0,0	Δ	0,031	Γ	0,00	Γ1	1,01	A2	1,00	B3
Λυγαριά	0,0	Δ	0,057	Γ	0,00	Γ1	1,75	A2	0,37	Γ3
Νίκη	0,0	Δ	0,792	A	0,00	Γ1	0,24	Γ2	1,66	A3
Γάβρος	0,0	Δ	0,079	Γ	0,00	Γ1	0,00	Γ2	1,86	A3
Ρεντίνα	0,0	Δ	0,043	Γ	0,00	Γ1	0,18	Γ2	1,71	A3
Άμπελος	0,0	Δ	0,161	B	0,00	Γ1	0,00	Γ2	1,78	A3
Παραπόταμος	0,1	Γ	0,048	Γ	0,00	Γ1	1,11	A2	0,92	Γ3
Μεταμόρφωση	0,0	Δ	0,091	B	0,00	Γ1	0,44	Γ2	1,49	A3
Πασχαλίτσα	0,0	Δ	0,203	B	0,00	Γ1	0,46	Γ2	1,47	A3
Φανερωμένη	0,0	Δ	0,092	B	0,00	Γ1	0,63	Γ2	1,33	A3
Πρόδρομος	0,0	Δ	0,022	Γ	0,00	Γ1	0,00	Γ2	1,86	A3

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις καλ. εκτάσεις κατά είδος καλλιέργειας												
Οικισμοί	% Καλιεργ. εκτάσεις	Τάξη	Σιτηρά	Τάξη	Β/κά	Τάξη	Κτηνικά	Τάξη	Δένδρα	Τάξη	Άμπ. στάφ.	Τάξη
Βόλος (Π.Σ.)	0,376	B	0,3	Γ	0,0	Γ	1,5	A	7,0	A	0,7	Γ
Λάρισα	1,433	A	1,0	B	0,9	Γ	0,0	Γ	0,1	Γ	0,1	Γ
Βόλος	0,089	B	0,3	Γ	0,0	Γ	0,4	Γ	2,2	A	2,2	A
Τρίκαλα	0,493	A	1,4	A	1,5	A	2,8	A	0,3	Γ	1,2	A
Καρδίτσα	0,259	B	0,9	Γ	2,8	A	1,9	A	0,1	Γ	0,2	Γ
Νέα Ιωνία	0,082	Γ	0,6	Γ	0,0	Γ	4,7	A	8,1	A	0,1	Γ
Τύρναβος	1,086	A	1,1	A	0,1	Γ	0,7	Γ	1,1	A	15,4	A
Αλμυρός	1,193	A	2,6	A	0,7	Γ	0,3	Γ	0,6	Γ	0,3	Γ
Φάρσαλα	0,779	A	0,5	Γ	1,3	A	0,1	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Ελασσόνα	0,571	A	0,9	Γ	0,2	Γ	2,1	A	0,2	Γ	3,5	A
Καλαμπάκα	0,076	Γ	1,8	A	0,2	Γ	6,1	A	0,5	Γ	6,1	A
Παλαμάς	0,425	B	0,1	Γ	4,4	A	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Αμπελώνας	0,939	A	1,2	A	0,2	Γ	0,7	Γ	0,5	Γ	5,9	A
Σοφάδες	0,580	A	0,5	Γ	3,7	A	0,3	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Νέα Αγχιάλος	0,380	B	0,5	Γ	0,0	Γ	1,4	A	10,1	A	6,9	A
Σκιάθος	0,159	B	0,0	Γ	0,0	Γ	0,7	Γ	16,2	A	0,1	Γ
Αγριά	0,018	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	15,1	A	0,0	Γ
Αγιά	0,181	B	0,4	Γ	0,0	Γ	0,6	Γ	7,6	A	0,2	Γ
Βελεστίνο	0,264	B	2,2	A	1,2	A	0,0	Γ	0,8	Γ	0,3	Γ
Γιάννουλη	0,346	B	0,6	Γ	1,0	B	0,3	Γ	0,9	Γ	0,0	Γ
Οιχαλία (Νεοχώρι)	0,118	B	2,5	A	0,5	Γ	1,8	A	0,0	Γ	1,0	B
Κρανέα Ελασσόνος	0,126	B	0,1	Γ	1,1	A	2,1	A	0,0	Γ	0,3	Γ
Φαλάνη	0,785	A	0,8	Γ	0,9	Γ	1,2	A	0,7	Γ	0,4	Γ
Αλόνησος	0,058	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	2,8	A	10,9	A	0,5	Γ
Βερδικούσα	0,196	B	0,7	Γ	0,2	Γ	3,9	A	1,6	A	0,9	Γ
Σκόπελος	0,128	B	0,0	Γ	0,0	Γ	0,6	Γ	15,7	A	0,2	Γ
Λιβάδι	0,498	A	1,0	B	0,0	Γ	0,3	Γ	0,2	Γ	0,5	Γ
Νίκαια	1,892	A	1,2	A	0,6	Γ	0,3	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Ζαγορά	0,161	B	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	16,1	A	0,0	Γ
Συκούριο	0,205	B	0,6	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ	6,3	A	0,2	Γ
Γόννοι	0,523	A	0,6	Γ	0,2	Γ	0,1	Γ	7,8	A	0,1	Γ
Τσαρίτσανη	0,486	A	0,9	Γ	0,3	Γ	0,9	Γ	0,3	Γ	4,0	A
Καρδίτσομαρούλα	0,258	B	0,4	Γ	3,6	A	1,8	A	0,0	Γ	0,6	Γ
Μουζάκι	0,043	Γ	0,1	Γ	0,3	Γ	1,1	A	0,1	Γ	12,2	A
Μεγάλα Καλύβια	0,245	B	0,6	Γ	2,5	A	7,8	A	0,0	Γ	0,8	Γ
Φαρκαδόνα	0,179	B	0,2	Γ	4,1	A	1,2	A	0,0	Γ	0,0	Γ
Ευξεινούπολη	0,230	B	1,9	A	1,3	A	0,3	Γ	0,7	Γ	0,6	Γ
Αγναντερό	0,168	B	0,2	Γ	3,9	A	0,6	Γ	0,0	Γ	2,0	A
Ιωλκός (Ανακασιά)	0,012	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	8,0	A	0,0	Γ
Αργυροπούλειο	0,288	B	0,8	Γ	0,1	Γ	2,6	A	2,9	A	5,4	A
Προάστιο	0,248	B	0,1	Γ	3,7	A	0,9	Γ	0,0	Γ	0,1	Γ
Χάλκη	1,252	A	0,8	Γ	1,2	A	0,1	Γ	0,0	Γ	0,1	Γ
Μελιβοία	0,165	B	0,0	Γ	0,0	Γ	0,8	Γ	11,3	A	0,3	Γ
Πύλη	0,022	Γ	1,6	A	0,0	Γ	5,5	A	0,7	Γ	18,7	A
Διμήνη	0,163	B	0,3	Γ	0,0	Γ	0,8	Γ	7,5	A	0,4	Γ
Αργαλαστή	0,311	B	0,4	Γ	0,0	Γ	0,3	Γ	8,6	A	0,4	Γ
Ριζόμυλος	0,335	B	1,7	A	2,1	A	0,1	Γ	0,5	Γ	0,1	Γ
Στεφανοβίκειο	0,524	A	0,9	Γ	2,9	A	2,0	A	0,8	Γ	0,1	Γ
Πτελεός	0,371	B	0,5	Γ	0,0	Γ	0,2	Γ	11,2	A	0,2	Γ
Ματαράγκα	0,271	B	0,1	Γ	4,1	A	0,4	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Σούρπη	0,288	B	1,0	B	0,9	Γ	0,4	Γ	7,0	A	0,1	Γ
Μακρυχώρι	0,945	A	0,9	Γ	0,4	Γ	0,6	Γ	1,4	A	0,0	Γ

Πίνακας 4.3β

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις καλ. εκτάσεις κατά είδος καλλιέργειας												
Οικισμοί	% Καλιεργ. εκτάσεις	Τάξη	Σιτηρά	Τάξη	Β/κά	Τάξη	Κτην/κά	Τάξη	Δένδρα	Τάξη	Αμπ. στάφ.	Τάξη
Ζάρκο	0,252	B	0,4	Γ	3,9	A	0,6	Γ	0,1	Γ	0,6	Γ
Μεγαλοχώρι	0,154	B	0,3	Γ	3,8	A	1,5	A	0,0	Γ	0,2	Γ
Πυργετός	0,424	B	1,3	A	0,3	Γ	0,5	Γ	1,2	A	1,0	B
Μαυρομάτιο	0,077	Γ	1,1	A	1,3	A	9,8	A	0,0	Γ	4,3	A
Ραψάνη	0,122	B	0,1	Γ	0,0	Γ	1,8	A	1,1	A	22,3	A
Πλατύκαμπος	0,928	A	1,0	B	0,9	Γ	0,2	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Άλλης Μεριά	0,012	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	15,0	A	1,0	B
Βασιλική	0,162	B	2,4	A	0,8	Γ	0,6	Γ	0,2	Γ	2,5	A
Τρίκερι	0,092	B	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	16,4	A	0,0	Γ
Μητρόπολη	0,115	B	0,6	Γ	3,3	A	0,5	Γ	0,1	Γ	5,0	A
Γριζάνο	0,103	B	1,2	A	2,3	A	1,9	A	0,0	Γ	0,3	Γ
Ιτέα	0,207	B	0,2	Γ	4,3	A	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Δαμάσιο	0,436	B	0,6	Γ	0,2	Γ	2,4	A	0,1	Γ	18,5	A
Αρτεσιανό	0,160	B	0,3	Γ	3,9	A	1,3	A	0,0	Γ	0,2	Γ
Κανάλια	0,289	B	1,3	A	0,4	Γ	3,0	A	5,0	A	0,2	Γ
Κάτω Λεχώνια	0,026	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	13,4	A	0,0	Γ
Άνω Λεχώνια	0,036	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	14,5	A	0,0	Γ
Φήκη	0,093	B	0,9	Γ	1,6	A	6,2	A	0,0	Γ	0,8	Γ
Λεοντάριο	0,117	B	0,2	Γ	4,2	A	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Καστράκι	0,045	Γ	1,0	B	0,0	Γ	5,9	A	2,0	A	14,6	A
Μηλιές	0,130	B	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	16,1	A	0,8	Γ
Πηγή	0,102	B	0,6	Γ	2,1	A	7,9	A	0,0	Γ	0,2	Γ
Ρίζωμα	0,093	B	1,0	B	1,9	A	5,3	A	0,1	Γ	2,3	A
Μύρα	1,355	A	1,3	A	0,4	Γ	0,2	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ
Μεγάρχη	0,162	B	1,3	A	1,1	A	0,5	Γ	0,1	Γ	0,7	Γ
Γλώσσα	0,082	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,4	Γ	15,8	A	0,4	Γ
Καλλιφώνιο	0,193	B	1,1	A	2,9	A	0,3	Γ	0,0	Γ	3,1	A
Τερψιθέα	0,886	A	0,9	Γ	1,0	B	0,1	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ
Ανάβρα	0,214	B	0,5	Γ	3,7	A	0,2	Γ	0,0	Γ	0,2	Γ
Άγιος Γεώργ. Νηλείας	0,078	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	16,0	A	0,6	Γ
Δένδρα	1,037	A	1,3	A	0,2	Γ	0,3	Γ	1,0	B	1,6	A
Γόμφοι	0,111	B	1,0	B	2,3	A	0,2	Γ	0,0	Γ	2,6	A
Παλαιομονάστηρο	0,093	B	1,7	A	0,9	Γ	2,4	A	0,6	Γ	2,5	A
Ταξιάρχες	0,095	B	0,3	Γ	3,1	A	2,3	A	0,0	Γ	0,0	Γ
Καλλίθηρο	0,119	B	0,7	Γ	3,3	A	0,2	Γ	0,0	Γ	2,9	A
Καρποχώριο	0,162	B	0,2	Γ	4,1	A	0,3	Γ	0,0	Γ	1,4	A
Πύθιο	0,333	B	1,2	A	0,1	Γ	0,4	Γ	0,0	Γ	0,2	Γ
Νεοχώριο	0,021	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ	23,1	A	2,3	A	0,0	Γ
Πορταριά	0,020	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,2	Γ	8,2	A	1,6	A
Βαμβακού	0,538	A	0,8	Γ	1,1	A	0,3	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Άγιος Γεώργ. Φερών	0,196	B	2,0	A	1,6	A	0,0	Γ	0,5	Γ	0,0	Γ
Μακρυχώρι	0,172	B	0,3	Γ	3,7	A	2,0	A	0,0	Γ	0,0	Γ
Μαραθέα	0,164	B	0,3	Γ	3,8	A	0,4	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Παλαιόπυργος	0,083	Γ	0,1	Γ	4,3	A	0,1	Γ	0,0	Γ	0,4	Γ
Βλαχογιάννιο	0,206	B	1,1	A	0,2	Γ	1,9	A	1,5	A	1,4	A
Στουρναραϊκά	0,039	Γ	0,3	Γ	0,0	Γ	18,5	A	0,4	Γ	0,0	Γ
Βαλανίδα	0,355	B	1,1	A	0,3	Γ	0,6	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Κρήνη	0,083	Γ	1,3	A	2,5	A	0,5	Γ	0,0	Γ	1,4	A
Αρμένιο	0,649	A	0,9	Γ	1,1	A	0,1	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Αγία Τριάδα	0,098	B	0,1	Γ	3,3	A	3,9	A	0,0	Γ	0,2	Γ
Ροποτό	0,042	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	18,3	A	4,6	A	3,2	A
Κέδρος	0,162	B	1,3	A	2,2	A	2,4	A	0,0	Γ	2,6	A

Πίνακας 4.3β

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις καλ. εκτάσεις κατά είδος καλλιέργειας												
Οικισμοί	% Καλιεργ. εκτάσεις	Τάξη	Σιτηρά	Τάξη	Β/κά	Τάξη	Κτην/κά	Τάξη	Δένδρα	Τάξη	Αμπ. στάφ.	Τάξη
Πετρωτό	0,086	B	1,1	A	2,6	A	1,8	A	0,0	Γ	0,7	Γ
Περίβλεπτο	0,603	A	2,1	A	1,0	B	0,3	Γ	1,0	B	0,0	Γ
Δελέρια	0,429	B	1,3	A	0,0	Γ	2,0	A	0,3	Γ	2,7	A
Πρόδρομος	0,130	B	1,0	B	2,9	A	1,3	A	0,0	Γ	0,3	Γ
Ερέτρια	0,696	A	1,1	A	0,6	Γ	0,2	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Κρόκιο	0,218	B	2,0	A	1,3	A	0,6	Γ	1,1	A	0,1	Γ
Καλοχώρι	0,302	B	0,9	Γ	0,7	Γ	0,7	Γ	1,6	A	0,1	Γ
Προμύριο	0,127	B	0,0	Γ	0,0	Γ	0,3	Γ	14,5	A	0,4	Γ
Μυρίνη	0,156	B	0,7	Γ	2,8	A	5,0	A	0,0	Γ	0,6	Γ
Φύλλο	0,261	B	0,3	Γ	4,2	A	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Ροδιά	0,181	B	0,8	Γ	0,2	Γ	1,6	A	4,0	A	1,8	A
Φανάρι	0,117	B	0,5	Γ	3,2	A	1,0	B	0,0	Γ	0,8	Γ
Παλαιοκκλησιά	0,136	B	0,4	Γ	3,1	A	5,8	A	0,0	Γ	0,9	Γ
Σταυρός	0,117	B	1,2	A	2,5	A	2,6	A	0,0	Γ	0,2	Γ
Λαύκος	0,161	B	0,2	Γ	0,0	Γ	0,1	Γ	14,0	A	0,0	Γ
Σταυρός	0,622	A	0,2	Γ	1,9	A	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Σαραντάπορο	0,181	B	1,4	A	0,0	Γ	0,9	Γ	0,8	Γ	0,8	Γ
Άγιος Βλάσιος	0,073	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	16,3	A	0,0	Γ
Μαγούλα	0,101	B	0,1	Γ	3,8	A	3,0	A	0,0	Γ	1,4	A
Πλάτανος	0,314	B	2,4	A	0,4	Γ	1,5	A	1,2	A	0,1	Γ
Σέσκλο	0,139	B	1,2	A	0,1	Γ	0,0	Γ	10,0	A	0,0	Γ
Άγιος Βησσαρίων	0,059	Γ	1,4	A	2,0	A	2,0	A	0,3	Γ	1,6	A
Γλαύκη	0,955	A	0,9	Γ	0,9	Γ	0,3	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Πιαλεία	0,027	Γ	0,8	Γ	0,1	Γ	20,6	A	0,6	Γ	1,1	A
Άγιοι Ανάργυροι	1,528	A	1,2	A	0,6	Γ	0,3	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Κεφαλόβρυσο	0,088	B	2,0	A	1,4	A	0,0	Γ	0,3	Γ	0,5	Γ
Μεγ. Ελευθεροχώριο	0,117	B	0,4	Γ	0,7	Γ	1,0	B	2,1	A	3,0	A
Ανάβρα	0,097	B	2,5	A	0,0	Γ	3,8	A	0,1	Γ	0,0	Γ
Κιλελέρ (Κυψέλη)	0,777	A	0,8	Γ	1,1	A	0,2	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Δράκεια	0,090	B	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	16,6	A	0,0	Γ
Κρανέα	0,122	B	0,2	Γ	3,5	A	4,7	A	0,0	Γ	0,0	Γ
Κοσκινάς	0,182	B	0,2	Γ	4,2	A	0,8	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Μεγάλο Ευύδριο	0,608	A	0,2	Γ	2,1	A	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Αιγάνη	0,170	B	0,6	Γ	0,3	Γ	0,5	Γ	2,1	A	0,1	Γ
Διάβα	0,039	Γ	1,6	A	0,0	Γ	12,0	A	0,3	Γ	5,9	A
Κυψέλη	0,220	B	0,6	Γ	3,6	A	0,6	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Άγιος Θεόδωρος	0,165	B	0,3	Γ	4,0	A	0,7	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Ασπροκκλησιά	0,064	Γ	2,8	A	0,1	Γ	1,5	A	0,1	Γ	0,4	Γ
Γαλήνη	0,554	A	1,0	B	0,9	Γ	0,3	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Χρυσομηλέα	0,034	Γ	0,6	Γ	0,0	Γ	14,8	A	2,4	A	2,4	A
Δενδροχώρι	0,045	Γ	2,2	A	1,1	A	2,1	A	0,0	Γ	0,1	Γ
Μορφοβούνι	0,074	Γ	0,0	Γ	0,1	Γ	2,8	A	0,3	Γ	4,7	A
Λουτρό	0,101	B	0,1	Γ	1,2	A	0,6	Γ	0,0	Γ	0,2	Γ
Ομόλιο	0,163	B	1,2	A	0,2	Γ	1,0	B	0,4	Γ	0,1	Γ
Συκέα	0,303	B	0,8	Γ	0,1	Γ	1,7	A	0,4	Γ	1,1	A
Διαλεκτό	0,087	B	1,3	A	1,5	A	2,2	A	0,0	Γ	1,3	A
Καλλιθέα	0,592	A	1,6	A	0,1	Γ	0,3	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Δρακότρυπα	0,036	Γ	0,2	Γ	0,0	Γ	20,0	A	0,3	Γ	3,2	A
Δρυμός	0,250	B	1,4	A	0,2	Γ	0,5	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Μελία	1,008	A	1,2	A	0,6	Γ	0,3	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Κλοκοτός	0,085	B	0,6	Γ	3,6	A	0,5	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Πεδινό	0,198	B	0,1	Γ	4,3	A	0,2	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ

Πίνακας 4.3β

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις καλ. εκτάσεις κατά είδος καλλιέργειας												
Οικισμοί	% Καλιεργ. εκτάσεις	Τάξη	Σιτηρά	Τάξη	Β/κά	Τάξη	Κτην/κά	Τάξη	Δένδρα	Τάξη	Αμπ. στάφ.	Τάξη
Πλάτανος	0,080	Γ	1,5	A	1,4	A	0,1	Γ	3,4	A	1,2	A
Ευαγγελισμός	0,233	B	1,4	A	0,1	Γ	1,6	A	0,4	Γ	0,4	Γ
Καρυά	0,230	B	1,0	B	0,0	Γ	4,4	A	0,2	Γ	0,0	Γ
Άγιος Δημ. Πηλίου	0,022	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	14,4	A	0,0	Γ
Μαγουλίτσα	0,073	Γ	0,2	Γ	3,9	A	1,1	A	0,0	Γ	0,0	Γ
Βαλτινό	0,042	Γ	2,2	A	0,8	Γ	3,7	A	0,0	Γ	0,1	Γ
Νεοχώρι	0,062	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	16,3	A	0,8	Γ
Μεγ. Κεφαλόβρυσο	0,072	Γ	1,5	A	1,0	B	8,7	A	0,2	Γ	1,7	A
Μηλίνα	0,040	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	16,0	A	0,2	Γ
Ράξα	0,101	B	1,1	A	2,3	A	1,5	A	0,1	Γ	1,1	A
Κοκκινοτηλός	0,169	B	0,7	Γ	0,1	Γ	1,5	A	0,1	Γ	0,0	Γ
Παναγία	0,019	Γ	0,8	Γ	0,0	Γ	8,6	A	0,0	Γ	30,7	A
Βρυότοπος	0,456	A	1,3	A	0,3	Γ	0,1	Γ	0,2	Γ	0,0	Γ
Ανάβρα	0,372	B	1,4	A	0,1	Γ	0,0	Γ	1,3	A	0,0	Γ
Ζάππειο	1,304	A	1,5	A	0,2	Γ	0,0	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ
Καλογριανά	0,074	Γ	0,1	Γ	4,0	A	1,0	B	0,0	Γ	1,9	A
Κρήνη	0,791	A	1,0	B	0,9	Γ	0,3	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Μάρκου	0,107	B	0,1	Γ	4,2	A	0,8	Γ	0,0	Γ	0,2	Γ
Ανθρό	0,033	Γ	0,2	Γ	0,0	Γ	16,4	A	0,2	Γ	0,0	Γ
Τσαγκαράδα	0,032	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	15,7	A	0,0	Γ
Σκοτούσσα	2,064	A	1,4	A	0,3	Γ	0,2	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Κανάλια	0,105	B	1,0	B	2,3	A	3,8	A	0,3	Γ	2,7	A
Αγναντιά	0,074	Γ	2,7	A	0,0	Γ	2,8	A	0,9	Γ	1,6	A
Αύρα	0,060	Γ	1,8	A	1,1	A	1,9	A	1,3	A	3,5	A
Καλλιπεύκη	0,199	B	1,3	A	0,0	Γ	2,9	A	0,3	Γ	0,1	Γ
Κεραμίδι	0,145	B	1,5	A	0,6	Γ	6,2	A	2,9	A	0,2	Γ
Λουτροπηγή	0,043	Γ	1,8	A	0,0	Γ	9,6	A	0,9	Γ	0,0	Γ
Βλοχός	0,111	B	0,3	Γ	4,0	A	0,7	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ
Καρίτσα	0,054	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,1	Γ	16,4	A	0,0	Γ
Στεφανόβουνο	0,165	B	0,8	Γ	0,4	Γ	0,1	Γ	0,1	Γ	9,1	A
Αζωρός (Βουβάλα)	0,331	B	1,5	A	0,1	Γ	0,4	Γ	0,1	Γ	0,1	Γ
Νέες Καρυές	1,220	A	1,6	A	0,1	Γ	0,2	Γ	0,1	Γ	0,1	Γ
Κοιλάδα	0,567	A	0,7	Γ	1,2	A	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Άγιος Λαυρέντιος	0,067	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	16,0	A	0,0	Γ
Μουριά	0,060	Γ	0,8	Γ	2,0	A	8,6	A	0,0	Γ	0,8	Γ
Οξιά	0,034	Γ	0,2	Γ	0,0	Γ	20,2	A	0,8	Γ	0,0	Γ
Μακρυράχη	0,060	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	15,2	A	0,0	Γ
Μεσοχώριο	0,140	B	1,0	B	0,3	Γ	0,6	Γ	1,2	A	0,0	Γ
Ελάτη	0,021	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	25,2	A	0,5	Γ	0,1	Γ
Κρυονέρι	0,018	Γ	0,4	Γ	0,0	Γ	17,2	A	0,4	Γ	0,0	Γ
Μαυραχάδες	0,135	B	0,3	Γ	4,1	A	0,2	Γ	0,0	Γ	0,1	Γ
Μεσενικόλας	0,052	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	10,4	A	1,0	B	30,8	A
Καλαμάκι	0,542	A	0,8	Γ	0,9	Γ	0,5	Γ	1,4	A	0,0	Γ
Μαυρέλιο	0,014	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	11,2	A	0,8	Γ	0,0	Γ
Αχίλλειο	0,145	B	0,1	Γ	0,0	Γ	0,8	Γ	12,8	A	0,2	Γ
Ναρθάκιο	0,887	A	1,4	A	0,3	Γ	0,2	Γ	0,0	Γ	0,1	Γ
Γελάνθη	0,040	Γ	0,8	Γ	3,1	A	1,0	B	0,0	Γ	2,2	A
Αμάραντος	0,018	Γ	1,0	B	0,0	Γ	8,3	A	5,9	A	2,7	A
Θεοπέτρα	0,082	Γ	1,9	A	0,6	Γ	2,0	A	0,1	Γ	1,4	A
Ομορφχώρι	0,423	B	0,3	Γ	1,6	A	1,5	A	0,1	Γ	0,1	Γ
Στόμιο	0,128	B	0,8	Γ	0,4	Γ	1,5	A	3,4	A	0,0	Γ
Ελάτεια	0,133	B	0,7	Γ	0,2	Γ	0,3	Γ	4,7	A	0,3	Γ

Πίνακας 4.3β

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις καλ. εκτάσεις κατά είδος καλλιέργειας												
Οικισμοί	% Καλιεργ. εκτάσεις	Τάξη	Σιτηρά	Τάξη	Β/κά	Τάξη	Κτην/κά	Τάξη	Δένδρα	Τάξη	Αμπ. στάφ.	Τάξη
Μεγάλο Μοναστήρι	0,892	A	1,4	A	0,3	Γ	0,0	Γ	0,2	Γ	0,1	Γ
Ραχούλα	0,779	A	1,1	A	0,7	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Οξύνεια	0,080	Γ	3,1	A	0,0	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ	0,3	Γ
Δομένικο	0,559	A	1,5	A	0,0	Γ	0,2	Γ	0,6	Γ	0,2	Γ
Κατπαδοκικό	0,107	B	0,6	Γ	3,6	A	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Μακρινίτσα	0,134	B	0,1	Γ	0,0	Γ	0,4	Γ	8,9	A	1,7	A
Όσσα	0,064	Γ	0,5	Γ	0,2	Γ	0,3	Γ	7,7	A	0,3	Γ
Μέλισσα	0,865	A	1,0	B	0,8	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Μελισσοχώρι	0,501	A	0,8	Γ	1,1	A	0,2	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Πύργος Κιερίου	0,092	B	0,4	Γ	3,8	A	0,4	Γ	0,0	Γ	1,8	A
Σερβωτά	0,085	B	0,0	Γ	3,5	A	0,1	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Φλάμπουρο	0,135	B	1,3	A	0,3	Γ	0,5	Γ	0,0	Γ	1,0	B
Πετροπόρος	0,093	B	0,4	Γ	3,1	A	4,4	A	0,0	Γ	0,5	Γ
Κακοπλεύριο	0,065	Γ	1,2	A	0,0	Γ	8,3	A	0,1	Γ	3,0	A
Γοργούριο	0,037	Γ	1,3	A	0,6	Γ	13,0	A	0,0	Γ	0,2	Γ
Μικροθήβες	0,089	B	0,7	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ	12,6	A	0,4	Γ
Γραμματικό	0,325	B	0,7	Γ	3,5	A	0,6	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Ρούσσοι	0,080	Γ	0,9	Γ	2,2	A	3,1	A	0,0	Γ	2,2	A
Αγιοφύλλο	0,171	B	2,7	A	0,1	Γ	2,5	A	0,1	Γ	0,3	Γ
Μυρόφυλλο	0,018	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ	27,7	A	0,8	Γ	0,0	Γ
Μάνδρα	0,366	B	1,0	B	0,9	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Πρίνος	0,049	Γ	1,3	A	1,9	A	4,3	A	0,0	Γ	1,2	A
Φιλία	0,197	B	0,4	Γ	3,8	A	0,4	Γ	0,0	Γ	0,9	Γ
Κατωχώρι	0,396	B	0,2	Γ	2,0	A	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Μεταξοχώρι	0,020	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	14,3	A	0,7	Γ
Βατσουινιά	0,028	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ	21,2	A	0,5	Γ	1,4	A
Βρυσιά	0,323	B	0,2	Γ	1,9	A	0,1	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Αρδάνιο	0,088	B	1,3	A	1,9	A	0,7	Γ	1,8	A	1,6	A
Γοργοβίτες	0,084	B	0,2	Γ	4,1	A	1,2	A	0,0	Γ	0,3	Γ
Νέο Περιβόλι	0,690	A	1,1	A	0,7	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Κλεινός	0,033	Γ	1,7	A	0,0	Γ	10,3	A	1,7	A	1,2	A
Πουρνάριο	0,100	B	0,2	Γ	0,1	Γ	1,5	A	11,4	A	0,1	Γ
Άγιος Γεώργιος	0,035	Γ	1,7	A	0,1	Γ	3,4	A	0,2	Γ	8,0	A
Ξινοέρι	0,068	Γ	0,6	Γ	1,9	A	10,1	A	0,1	Γ	3,9	A
Συκή	0,078	Γ	0,4	Γ	0,0	Γ	0,1	Γ	7,7	A	0,6	Γ
Ζηλευτή	0,101	B	0,2	Γ	4,1	A	0,0	Γ	0,1	Γ	1,1	A
Πούριο	0,058	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	16,2	A	0,1	Γ
Χαλκιάδες	0,509	A	1,5	A	0,0	Γ	1,7	A	0,0	Γ	0,1	Γ
Ελευθεροχώρι	0,040	Γ	1,3	A	1,2	A	9,3	A	0,0	Γ	0,0	Γ
Γλίνος	0,058	Γ	0,1	Γ	3,7	A	2,0	A	0,1	Γ	0,0	Γ
Κτιμένη	0,088	B	1,8	A	0,2	Γ	3,9	A	0,3	Γ	1,7	A
Πορτή	0,031	Γ	0,1	Γ	0,0	Γ	13,5	A	0,3	Γ	0,6	Γ
Λυγαριά	0,057	Γ	1,8	A	0,7	Γ	8,2	A	0,2	Γ	1,5	A
Νίκη	0,792	A	0,9	Γ	1,0	B	0,3	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Γάβρος	0,079	Γ	2,1	A	0,3	Γ	3,1	A	0,0	Γ	3,6	A
Ρεντίνα	0,043	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ	15,2	A	0,7	Γ	0,0	Γ
Άμπελος	0,161	B	0,3	Γ	4,0	A	0,8	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Παραπόταμος	0,048	Γ	1,3	A	1,6	A	2,8	A	0,0	Γ	0,5	Γ
Μεταμόρφωση	0,091	B	0,1	Γ	4,4	A	0,1	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Πασχαλίτσα	0,203	B	0,4	Γ	4,0	A	0,0	Γ	0,0	Γ	0,0	Γ
Φανερωμένη	0,092	B	0,1	Γ	3,9	A	1,2	A	0,0	Γ	0,1	Γ
Πρόδρομος	0,022	Γ	1,3	A	0,1	Γ	14,0	A	0,3	Γ	0,5	Γ

Πίνακας 4.4

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις Κοινωνικές Ταξινομήσεις						
Οικισμοί	Πτυχιούχοι		Ε.Ε.	Απόχτευση	Αποχωρητήριο	Σ.Σ.
	ΑΕΙ	ΤΕΙ				
	Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης					
Βόλος (Π.Σ.)	5,694	15,136	A	12,203	80,794	A
Λάρισα	8,035	15,821	A	22,910	87,458	A
Βόλος	7,215	18,811	A	17,468	85,664	A
Τρίκαλα	5,981	12,557	A	3,796	72,375	B
Καρδίτσα	8,741	13,532	A	8,284	76,805	B
Νέα Ιωνία	2,699	7,927	A	1,282	72,564	B
Τύρναβος	2,200	8,890	B		47,138	B
Αλμυρός	3,584	10,239	A		62,105	B
Φάρσαλα	3,084	10,457	A	0,513	62,051	B
Ελασσόνα	4,915	23,755	A	1,942	65,049	B
Καλαμπάκα	4,464	6,952	A	0,565	63,842	B
Παλαμάς	2,552	5,336	B		44,928	B
Αμπελώνας	2,328	5,493	B	1,439	42,446	B
Σοφάδες	2,297	7,172	B		47,200	B
Νέα Αγχιάλος	3,644	8,340	A		67,857	B
Σκιάθος	4,510	7,948	A		72,308	B
Αγριά	3,372	7,419	A		68,103	B
Αγιά	2,905	8,388	A		55,102	B
Βελεστίνο	4,232	7,964	A	6,667	52,222	B
Γιάννουλη	1,558	3,477	B	20,006	41,965	A
Οιχαλία (Νεοχώρι)	0,855	1,709	Γ		23,377	B
Κρανέα Ελασσόνας	2,041	2,449	B		16,000	B
Φαλάνη	1,786	2,679	B		45,313	B
Αλόνησος	1,627	5,222	B	31,772	46,374	A
Βερδικούσα	1,010	1,515	Γ		3,846	Γ
Σκόπελος	3,314	7,495	A	95,146	82,524	A
Λιβάδι	0,410	3,090	Γ	98,810	26,190	B, A
Νίκαια	2,576	7,213	A		62,712	B
Ζαγορά	3,784	6,481	A		44,186	B
Συκούριο	4,255	8,511	A		55,714	B
Γόννοι	4,054	3,604	B		22,535	B
Τσαρίτσανη	3,483	3,483	B		23,438	B
Καρδισσομαγούλα		3,500	Γ		10,938	Γ
Μουζάκι	6,250	7,212	A	1,266	64,557	B
Μεγάλα Καλύβια	1,606	3,319	B		22,642	B
Φαρκαδόνα	1,796	1,796	Γ	1,639	40,984	B
Ευξεινούπολη	1,554	5,699	B		43,396	B
Αγναντερό		2,247	Γ	3,509	21,053	B
Ιωλκός (Ανακασιά)	2,693	7,765	A		71,951	B
Αργυροπούλειο	1,257	3,390	B	9,359	24,682	B
Προάστιο	0,695	3,520	B	1,004	21,313	B
Χάλη	1,417	5,247	B		27,743	B
Μελιβοία	3,337	4,214	B	30,586	18,971	B
Πύλη	1,386	2,990	B		31,634	B
Διμήνη	0,746	3,731	B		50,000	B
Αργαλαστή	3,130	5,153	B		30,674	B
Ριζόμυλος	3,014	6,423	A		39,712	B
Στεφανοβίκειο	3,014	6,423	A		39,712	B
Πτελεός	1,648	6,535	B		39,127	B
Ματαράγκα	0,695	3,520	B	1,004	21,313	B
Σούρπη	1,648	6,535	B		39,127	B
Μακρυχώρι	1,417	5,247	B		27,743	B

Πίνακας 4.4

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις Κοινωνικές Ταξινομήσεις							
Οικισμοί	Πτυχιούχοι		Ε.Ε.	Απόχρευση	Αποχωρητήριο	Σ.Σ.	
	ΑΕΙ	ΤΕΙ					Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης
Ζάρκο	1,386		2,990	B		31,634	B
Μεγαλοχώρι	1,417		3,272	B		28,171	B
Πυργετός	1,558		3,477	B	20,006	41,965	A
Μαυρομμάτιο	0,672		4,076	B		24,273	B
Ραψάνη	1,257		3,390	B	9,359	24,682	B
Πλατύκαμπος	1,417		5,247	B		27,743	B
Άλλης Μεριά	0,935		9,346	B		52,632	B
Βασιλική	1,931		3,825	B		46,000	B
Τρίκερι	2,897		5,207	B	0,348	32,030	B
Μητρόπολη	0,695		3,520	B	1,004	21,313	B
Γριζάνο	1,417		3,272	B		28,171	B
Ιτέα	0,695		3,520	B	1,004	21,313	B
Δαμάσιο	2,470		2,303	B		29,996	B
Αρτεσιανό	0,695		3,520	B	1,004	21,313	B
Κανάλια	2,897		5,207	B	0,348	32,030	B
Κάτω Λεχώνια	3,014		6,423	A		39,712	B
Άνω Λεχώνια	3,014		6,423	A		39,712	B
Φήκη	1,417		3,272	B		28,171	B
Λεοντάρι	0,695		3,520	B	1,004	21,313	B
Καστράκι	1,520		4,076	B		32,487	B
Μηλιές	2,897		5,207	B	0,348	32,030	B
Πηγή	1,417		3,272	B		28,171	B
Ρίζωμα	1,417		3,272	B		28,171	B
Μύρα	1,417		5,247	B		27,743	B
Μεγάρχη	1,386		2,990	B		31,634	B
Γλώσσα	1,627		5,222	B	31,772	46,374	A
Καλλιφώνιο	0,695		3,520	B	1,004	21,313	B
Τερψιθέα	1,417		5,247	B		27,743	B
Ανάβρα	0,672		4,076	B		24,273	B
Άγιος Γεώργιος Νηλείας	2,897		5,207	B	0,348	32,030	B
Δένδρα	1,922		2,618	B	12,337	35,343	A
Γόμφοι	1,417		3,272	B		28,171	B
Παλαιομονάστηρο	1,417		3,272	B		28,171	B
Ταξιάρχες	1,386		2,990	B		31,634	B
Καλλιθήρο	0,695		3,520	B	1,004	21,313	B
Καρποχώριο	0,695		3,520	B	1,004	21,313	B
Πύθιο	2,470		2,303	B		29,996	B
Νεοχώριο	1,435		3,214	B	0,737	15,401	B
Πορταριά	1,805		5,377	B	0,338	29,908	B
Βαμβακού	2,115		4,327	B		34,071	B
Άγιος Γεώργιος Φερών	1,923		6,594	B		37,591	B
Μακρυχώρι	0,695		3,520	B	1,004	21,313	B
Μαραθέα	0,695		3,520	B	1,004	21,313	B
Παλιόπυργος	1,386		2,990	B		31,634	B
Βλαχογιάννιο	0,559		2,342	Γ	0,948	24,536	B
Στουρναραϊκά	1,106		3,121	B	0,694	10,681	Γ
Βαλανίδα	2,470		2,303	B		29,996	B
Κρήνη	1,386		2,990	B		31,634	B
Αρμένιο	1,646		4,387	B		22,466	B
Αγία Τριάδα	1,007		3,357	B	0,959	19,146	B
Ροποτό	1,069		2,909	B	0,425	14,440	B
Κέδρος	1,123		3,377	B		17,567	B

Πίνακας 4.4

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις Κοινωνικές Ταξινομήσεις						
Οικισμοί	Πτυχιούχοι ΑΕΙ ΤΕΙ	Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης	Ε.Ε.	Απόχeteυση	Αποχωρητήριο	Σ.Σ.
Πετρωτό	1,386	2,990	Β		31,634	Β
Περίβλεπτο	3,014	6,423	Α		39,712	Β
Δελέρια	1,558	3,477	Β	20,006	41,965	Α
Πρόδρομος	0,695	3,520	Β	1,004	21,313	Β
Ερέτρια	2,115	4,327	Β		34,071	Β
Κρόκιο	3,153	10,650	Α		44,385	Β
Καλοχώρι	1,417	5,247	Β		22,466	Β
Προμύριο	3,130	5,153	Β		30,674	Β
Μυρίνη	0,695	3,520	Β	1,004	21,313	Β
Φύλλο	0,695	3,520	Β	1,004	21,313	Β
Ροδιά	1,257	3,390	Β	9,359	24,682	Β
Φανάρι	0,695	3,520	Β	1,004	21,313	Β
Παλαιοκκλησιά	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Σταυρός	0,695	3,520	Β	1,004	21,313	Β
Λαύκος	3,130	5,153	Β		30,674	Β
Σταυρός	2,115	4,327	Β		34,071	Β
Σαραντάπορο	0,588	2,029	Γ		19,944	Β
Άγιος Βλάσιος	1,923	6,594	Β		37,591	Β
Μαγούλα	0,695	3,520	Β	1,004	21,313	Β
Πλάτανος	2,266	8,316	Β		30,211	Β
Σέσκλο	2,039	5,324	Β		28,553	Β
Άγιος Βησσαρίων	1,349	2,778	Β		25,642	Β
Γλαύκη	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Πιαλεία	1,069	2,909	Β	0,425	14,440	Β
Άγιοι Ανάργυροι	1,417	5,247	Β		27,743	Β
Κεφαλόβρυσο	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Μεγάλο Ελευθεροχώριο	0,559	2,342	Γ	0,948	24,536	Β
Ανάβρα	1,724	5,361	Β		17,900	Β
Κιλελέρ (Κυψέλη)	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Δράκεια	1,805	5,377	Β	0,338	29,908	Β
Κρανέα	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Κοσκινιάς	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Μεγάλο Ευύδριο	1,706	4,111	Β		31,868	Β
Αιγάνη	1,460	2,048	Β	2,040	15,734	Β
Διάβα	0,707	2,893	Β		20,078	Β
Κυψέλη	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Άγιος Θεόδωρος	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Ασπροκκλησιά	1,520	4,076	Β		32,487	Β
Γαλήνη (Άνω Πλατύκαμπος)	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Χρυσομηλέα	0,707	2,893	Β		20,078	Β
Δενδροχώρι	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Μορφοβούνι	1,123	3,377	Β		17,567	Β
Λουτρό	0,588	2,029	Γ		19,944	Β
Ομόλιο	1,770	3,750	Β	0,551	21,796	Β
Συκέα	1,832	2,273	Β	0,773	23,552	Β
Διαλεκτό	1,349	2,778	Β		25,642	Β
Καλλιθέα	0,559	2,342	Γ	0,948	24,536	Β
Δρακότρυπα	1,435	3,214	Β	0,737	15,401	Β
Δρυμός	0,559	2,342	Γ	0,948	24,536	Β
Μελία	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Κλοκοτός	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Πεδινό	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β

Πίνακας 4.4

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις Κοινωνικές Ταξινομήσεις							
Οικισμοί	Πτυχιούχοι		Ε.Ε.	Απόχτευση	Αποχωρητήριο	Σ.Σ.	
	ΑΕΙ	ΤΕΙ					Εκπαίδευσης
Πλάτανος	1,380		3,060	B	0,245	22,180	B
Ευαγγελισμός	0,559		2,342	Γ	0,948	24,536	B
Καρυά	0,588		2,029	Γ		19,944	B
Άγιος Δημήτριος Πηλίου	2,095		5,163	B		24,989	B
Μαγουλίτσα	1,007		3,357	B	0,959	19,146	B
Βαλτινό	1,380		3,060	B	0,245	22,180	B
Νεοχώρι	1,805		5,377	B	0,338	29,908	B
Μεγάλο Κεφαλόβρυσο	1,380		3,060	B	0,245	22,180	B
Μηλίνα	2,039		5,324	B		28,553	B
Ράξα	1,380		3,060	B	0,245	22,180	B
Κοκκινοπηλός	0,588		2,029	Γ		19,944	B
Παναγία	0,707		2,893	B		20,078	B
Βρυότοπος	1,922		2,618	B	12,337	35,343	A
Ανάβρα	1,915		2,555	B		29,098	B
Ζάππειο	1,646		4,387	B		22,466	B
Καλογριανά	1,007		3,357	B	0,959	19,146	B
Κρήνη	1,706		4,111	B		31,868	B
Μάρκου	1,007		3,357	B	0,959	19,146	B
Ανθηρό	1,435		3,214	B	0,737	15,401	B
Τσαγκαράδα	1,805		5,377	B	0,338	29,908	B
Σκοτούσσα	1,706		4,111	B		31,868	B
Κανάλια	0,695		3,520	B	1,004	21,313	B
Αγναντιά	0,707		2,893	B		20,078	B
Αύρα	0,707		2,893	B		20,078	B
Καλλιπεύκη	1,621		2,532	B	1,689	18,059	B
Κεραμίδι	1,805		5,377	B	0,338	29,908	B
Λουτροπηγή	1,435		3,214	B	0,737	15,401	B
Βλοχός	1,007		3,357	B	0,959	19,146	B
Καρίτσα	2,143		3,366	B	18,554	24,758	B
Στεφανόβουνο	1,832		2,273	B	0,773	23,552	B
Αζωρός (Βουβάλα)	0,559		2,342	Γ	0,948	24,536	B
Νέες Καρυές	1,646		4,387	B		22,466	B
Κοιλάδα	1,646		4,387	B		22,466	B
Άγιος Λαυρέντιος	1,805		5,377	B	0,338	29,908	B
Μουριά	1,380		3,060	B	0,245	22,180	B
Οξυά	1,435		3,214	B	0,737	15,401	B
Μακρυρράχη	1,805		5,377	B	0,338	29,908	B
Μεσοχώριο	1,832		2,273	B	0,773	23,552	B
Ελάτη	1,069		2,909	B	0,425	14,440	B
Κρυονέρι	1,435		3,214	B	0,737	15,401	B
Μαυραχάδες	1,007		3,357	B	0,959	19,146	B
Μεσενικόλας	1,435		3,214	B	0,737	15,401	B
Καλαμάκι	1,915		2,555	B		29,098	B
Μαυρέλιο	0,707		2,893	B		20,078	B
Αχίλλειο	2,266		8,316	B		30,211	B
Ναρθάκιο	1,706		4,111	B		31,868	B
Γελάνθη	1,007		3,357	B	0,959	19,146	B
Αμάραντος	0,707		2,893	B		20,078	B
Θεοπέτρα	1,118		2,242	B		33,591	B
Ομορφοχώρι	1,646		4,387	B		22,466	B
Στόμιο	1,346		3,932	B		30,061	B
Ελάτεια	1,770		3,750	B	0,551	21,796	B

Πίνακας 4.4

Κατάταξη οικισμών σύμφωνα με τις Κοινωνικές Ταξινομήσεις						
Οικισμοί	Πτυχιούχοι		Ε.Ε.	Απόχτευση	Αποχωρητήριο	Σ.Σ.
	ΑΕΙ	ΤΕΙ				
Μεγάλο Μοναστήρι	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Ραχούλα	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Οξύνεια	0,707	2,893	Β		20,078	Β
Δομένικο	0,559	2,342	Γ	0,948	24,536	Β
Καππαδοκικό	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Μακρινίτσα	1,805	5,377	Β		24,989	Β
Όσσα	1,770	3,750	Β	0,551	21,796	Β
Μέλισσα	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Μελισσοχώρι	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Πύργος Κιερίου	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Σερβωτά	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Φλάμπουρο	0,588	2,029	Γ		19,944	Β
Πετροπόρος	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Κακοπλεύριο	0,707	2,893	Β		20,078	Β
Γοργογύριο	1,349	2,778	Β		25,642	Β
Μικροθήβες	3,771	12,431	Α	4,149	35,469	Β
Γραμματικό	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Ρούσσοι	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Αγίοφυλλο	0,707	2,893	Β		20,078	Β
Μυρόφυλλο	1,069	2,909	Β	0,425	14,440	Β
Μάνδρα	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Πρίνος	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Φιλία	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Κατωχώρι	1,706	4,111	Β		31,868	Β
Μεταξοχώρι	1,346	3,932	Β		30,061	Β
Βατσουινιά	1,435	3,214	Β	0,737	15,401	Β
Βρυσιά	1,706	4,111	Β		31,868	Β
Αρδάνιο	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Γοργοβίτες	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Νέο Περιβόλι	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Κλεινός	0,707	2,893	Β		20,078	Β
Πουρνάριο	1,770	3,750	Β	0,551	21,796	Β
Άγιος Γεώργιος	1,435	3,214	Β	0,737	15,401	Β
Ξινονέρι	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Συκή	2,039	5,324	Β		28,553	Β
Ζηλευτή	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Πούριο	1,805	5,377	Β	0,338	29,908	Β
Χαλκιάδες	1,706	4,111	Β		31,868	Β
Ελευθεροχώρι	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Γλίνοι	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Κτιμένη	1,435	3,214	Β	0,737	15,401	Β
Πορτή	1,435	3,214	Β	0,737	15,401	Β
Λυγαριά	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Νίκη	1,646	4,387	Β		22,466	Β
Γάβρος	0,707	2,893	Β		20,078	Β
Ρεντίνα	1,435	3,214	Β	0,737	15,401	Β
Άμπελος	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Παραπόταμος	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Μεταμόρφωση	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Πασχαλίτσα	1,007	3,357	Β	0,959	19,146	Β
Φανερωμένη	1,380	3,060	Β	0,245	22,180	Β
Πρόδρομος	1,349	2,778	Β		25,642	Β

Πίνακας 4.5Α: Αποτελέσματα Λειτουργικής Ταξινόμησης (ειδικεύσεις).

Πληθυσμός	Οικισμοί	1	2	3	Πληθυσμός	Οικισμοί	1	2	3
116031	Π. Σ. Βόλου	Βιομηχανία	Διοίκηση		2013	Κ. Αργυροπουλείου	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
113090	Δ. Λαρίσης	Διοίκηση			2012	Κ. Προαστίου	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
48962	Δ. Τρικάλων	Διοίκηση	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	2009	Κ. Χάλικης	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
30289	Δ. Καρδίτσας	Λ. Υπηρεσίες	Διοίκηση	Εμπόριο	2004	Κ. Μελιβόιας	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
12197	Δ. Τυρνάβου	Εξόρυξη	Βιομηχανία	Εμπόριο	1991	Δ. Πύλης	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	Διοίκηση
8916	Δ. Αλμυρού	Διοίκηση	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	1967	Κ. Αργαλαστής	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
8457	Δ. Φαρσάλων	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	Διοίκηση	1835	Κ. Ριζομύλου	Εξόρυξη	Λ. Υπηρεσίες	
8426	Δ. Ελασσόνας	Εμπόριο	Διοίκηση		1835	Κ. Στεφανοβικείου	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
6072	Δ. Καλαμπάκας	Λ. Υπηρεσίες	Διοίκηση	Εμπόριο	1810	Κ. Πτελεού	Εμπόριο		
6010	Δ. Παλαμά	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		1796	Κ. Ματαράγκας	Βιομηχανία	Λ. Υπηρεσίες	
5819	Δ. Αμπελώνος	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		1775	Κ. Σούρηης	Εξόρυξη	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο
5497	Δ. Σοφάδων	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	Διοίκηση	1773	Κ. Μακρυχωρίου	Βιομηχανία		
5421	Κ. Νέας Αγχιάλου	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		1771	Κ. Ζάρκου	Εμπόριο		
5096	Δ. Σκιάθου	Εμπόριο	Εξόρυξη	Διοίκηση	1768	Κ. Μεγαλοχωρίου	Βιομηχανία		
4014	Κ. Αγιάς	Διοίκηση	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	1759	Κ. Πυργετού	Βιομηχανία		
3852	Δ. Βελεστίνου	Διοίκηση	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	1683	Κ. Μαυρομματίου	Λ. Υπηρεσίες	Βιομηχανία	Εμπόριο
3284	Κ. Γιάννουλης	Βιομηχανία			1682	Κ. Ραψάνης	Βιομηχανία		
3271	Κ. Οιχαλάς	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		1669	Κ. Πλατυκάμπου	Βιομηχανία		
3264	Κ. Κρανέας Ελασ.	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		1651	Κ. Βασιλικής	Εμπόριο		
3043	Κ. Φαλάνης	Βιομηχανία			1629	Κ. Τρικεριού	Εμπόριο		
2985	Κ. Αλονήσου	Εμπόριο			1619	Κ. Μητροπόλεως	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
2974	Κ. Βερδικούσης	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες		1601	Κ. Γριζάνου	Εμπόριο		
2972	Δ. Σκοπέλου	Εμπόριο			1521	Κ. Ιτέας	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
2882	Κ. Λιβαδίου	Εμπόριο			1517	Κ. Δαμασίου	Εξόρυξη	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο
2840	Κ. Νικαίας	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		1471	Κ. Αρτεσιανού	Βιομηχανία		
2636	Κ. Ζαγοράς	Εμπόριο	Βιομηχανία		1424	Κ. Καναλίων	Εμπόριο		
2554	Κ. Συκουρίου	Λ. Υπηρεσίες	Βιομηχανία		1409	Κ. Κάτω Λεχωνίων	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
2535	Κ. Γόννων	Εμπόριο			1395	Κ. Άνω Λεχωνίων	Λ. Υπηρεσίες	Διοίκηση	Εμπόριο
2492	Κ. Τσαρισάνης	Εμπόριο			1379	Κ. Φήκης	Εμπόριο		
2409	Κ. Καρδισομαγούλας	Βιομηχανία			1376	Κ. Λεονταρίου	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
2353	Δ. Μουζακίου	Διοίκηση	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	1309	Κ. Καστρακίου	Εμπόριο		
2317	Κ. Μ. Καλυβίων	Βιομηχανία	Λ. Υπηρεσίες		1304	Κ. Μηλεών	Εμπόριο		
2310	Δ. Φαρκαδόνας	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		1303	Κ. Πηγής	Βιομηχανία		
2296	Κ. Ευξεινουπόλεως	Εμπόριο	Βιομηχανία		1302	Κ. Ριζώματος	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
2129	Κ. Αγγαντερού	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		1277	Κ. Μύρων	Εμπόριο	Διοίκηση	

Πίνακας 4.5Α: Αποτελέσματα Λειτουργικής Ταξινόμησης (ειδικεύσεις).

Πληθυσμός	Οικισμοί	1	2	3	Πληθυσμός	Οικισμοί	1	2	3
1274	Κ. Μεγάρχης	Εμπόριο			984	Κ. Προμυρίου	Εμπόριο		
1271	Κ. Γλώσσης	Διοίκηση	Εμπόριο		979	Κ. Μυρίνης	Εμπόριο		
1262	Κ. Καλλιφωνίου	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες		973	Κ. Φύλλου	Εμπόριο	Βιομηχανία	
1244	Κ. Τερψιθέας	Βιομηχανία			963	Κ. Ροδιάς	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
1227	Κ. Ανάβρας	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες		958	Κ. Φαναριου	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
1208	Κ. Αγ. Γ. Νηλείας	Εμπόριο			956	Κ. Παλαιοκκλησίου	Εμπόριο		
1196	Κ. Δένδρων	Βιομηχανία	Λ. Υπηρεσίες		954	Κ. Σταυρού	Βιομηχανία		
1187	Κ. Γόμφων	Εμπόριο			948	Κ. Λάικου	Εξόρυξη	Εμπόριο	
1177	Κ. Παλαιομοναστήρου	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		939	Κ. Σταυρού	Εμπόριο		
1157	Κ. Ταξιαρχών	Εξόρυξη	Βιομηχανία		938	Κ. Σαρανταπόρου	Εμπόριο	Βιομηχανία	
1152	Κ. Καλλιθήρου	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες		930	Κ. Αγίου Βλασίου	Εμπόριο	Διοίκηση	
1152	Κ. Καρποχωρίου	Εμπόριο			922	Κ. Μαγούλας	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
1113	Κ. Πυθίου	Εμπόριο			915	Κ. Πλατάνου	Βιομηχανία	Εξόρυξη	
1108	Κ. Νεοχωρίου	Εμπόριο			915	Κ. Σέσκλου	Βιομηχανία		
1093	Κ. Πορταριάς	Εμπόριο			913	Κ. Αγ. Βησσαρίωνος	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
1092	Κ. Βαμβακούς	Βιομηχανία			912	Κ. Γλαύκης	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
1088	Κ. Αγ. Γ. Φερών	Εξόρυξη	Βιομηχανία		910	Κ. Πιαλείας	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
1085	Κ. Μακρυχωρίου	Εμπόριο			908	Κ. Αγίων Αναργύρων	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
1083	Κ. Μαραθέας	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		907	Κ. Κεφαλοβρύσου	Εμπόριο		
1081	Κ. Παλαιοπύργου	Εμπόριο			907	Κ. Μ. Ελευθεροχωρίου	Εμπόριο		
1067	Κ. Βλαχογιαννίου	Εμπόριο			899	Κ. Ανάβρας	Εμπόριο		
1064	Κ. Στουρναραϊκών	Εμπόριο			894	Κ. Κιλελέρ	Εμπόριο		
1043	Κ. Βαλανίδας	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες		891	Κ. Δρακείας	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
1042	Κ. Κρήνης	Βιομηχανία			890	Κ. Κρανέας	Εμπόριο		
1036	Κ. Αρμενίου	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		889	Κ. Κοσκινά	Εμπόριο		
1030	Κ. Αγίας Τριάδος	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες		880	Κ. Μ. Ευυδρίου	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
1021	Κ. Ροποτού	Βιομηχανία	Εμπόριο		878	Κ. Αιγάνης	Εμπόριο		
1017	Κ. Κέδρου	Εμπόριο			877	Κ. Διάβας	Εμπόριο		
1011	Κ. Πετρωτού	Εξόρυξη	Εμπόριο		876	Κ. Κυψέλης	Εμπόριο		
1009	Κ. Περιβλέπτου	Εξόρυξη	Εμπόριο		873	Κ. Αγ. Θεοδώρου	Βιομηχανία		
1002	Κ. Δελερίων	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες		872	Κ. Ασπροκκλησιάς	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
1000	Κ. Προδρόμου	Βιομηχανία			856	Κ. Γαλήνης	Βιομηχανία	Εμπόριο	
997	Κ. Ερετριάς	Εξόρυξη			846	Κ. Χρυσομηλέας	Εμπόριο		
992	Κ. Κροκίου	Εμπόριο			845	Κ. Δενδροχωρίου	Εμπόριο		
987	Κ. Καλοχωρίου	Εμπόριο			844	Κ. Μορφοβουνίου	Εμπόριο		

Πίνακας 4.5Α: Αποτελέσματα Λειτουργικής Ταξινόμησης (ειδικεύσεις).

Πληθυσμός	Οικισμοί	1	2	3	Πληθυσμός	Οικισμοί	1	2	3
841	Κ. Λουτρού	Εμπόριο			737	Κ. Κεραμιδιού	Εξόρυξη	Εμπόριο	
838	Κ. Ομολίου	Εξόρυξη	Βιομηχανία	Λ. Υπηρεσίες	734	Κ. Λουτροπηγής	Εμπόριο		
833	Κ. Συκέας	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο		732	Κ. Βλοχού	Εξόρυξη		
831	Κ. Διαλεκτού	Εμπόριο			729	Κ. Καρίτσης	Εμπόριο		
830	Κ. Καλλιθέας	Εμπόριο			728	Κ. Στεφανοβούνου	Λ. Υπηρεσίες	Βιομηχανία	Εμπόριο
824	Κ. Δρακότρυπας	Εμπόριο			724	Κ. Αζωρού	Εμπόριο		
824	Κ. Δρυμού	Εμπόριο			718	Κ. Νέων Καρυών	Εμπόριο		
821	Κ. Μελάς	Βιομηχανία	Εμπόριο		715	Κ. Κοιλιάδος	Λ. Υπηρεσίες	Βιομηχανία	
619	Κ. Κλοκοτού	Βιομηχανία	Εμπόριο		714	Κ. Αγίου Λαυρεντίου	Εμπόριο		
819	Κ. Πεδινού	Εμπόριο			714	Κ. Μουριάς	Εμπόριο		
811	Κ. Πλατάνου	Εμπόριο			703	Κ. Οξυάς	Εμπόριο		
807	Κ. Ευαγγελισμού	Λ. Υπηρεσίες	Βιομηχανία	Εμπόριο	694	Κ. Μακρυρράχης	Εμπόριο		
801	Κ. Καρυάς	Εμπόριο			693	Κ. Μεσοχωρίου	Εμπόριο		
795	Κ. Αγ. Δημ. Πηλίου	Εμπόριο			688	Κ. Ελάτης	Εμπόριο		
792	Κ. Μαγουλίτσης	Εμπόριο			688	Κ. Κρουονερίου	Εμπόριο		
780	Κ. Βαλτινού	Εμπόριο			686	Κ. Μαυραχάδων	Εμπόριο		
776	Κ. Νεοχωρίου	Εξόρυξη			679	Κ. Μεσενικόλα	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	
770	Κ. Μ. Κεφαλοβρύσου	Βιομηχανία			672	Κ. Καλαμακίου	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
767	Κ. Μηλίνης	Εμπόριο			671	Κ. Μαυρελίου	Εμπόριο		
766	Κ. Ράξας	Εμπόριο	Βιομηχανία		669	Κ. Αχιλλείου	Εμπόριο		
764	Κ. Κοκκινοπηλού	Βιομηχανία			668	Κ. Ναρθακίου	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
764	Κ. Παναγίας	Εμπόριο	Βιομηχανία		667	Κ. Γελάνθης	Εμπόριο		
761	Κ. Βρουσιόπου	Εμπόριο			665	Κ. Αμαράντου	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
760	Κ. Ανάβρας	Εμπόριο			664	Κ. Θεοπέτρας	Εξόρυξη		
760	Κ. Ζαππείου	Εμπόριο			664	Κ. Ομορφοχωρίου	Βιομηχανία		
760	Κ. Καλογριανών	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες		663	Κ. Στομίου	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	
754	Κ. Κρήνης	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες		659	Κ. Ελατείας	Εμπόριο	Βιομηχανία	
754	Κ. Μάρκου	Εμπόριο			657	Κ. Μ. Μοναστηρίου	Εμπόριο		
753	Κ. Ανθηρού	Εμπόριο			656	Κ. Ραχούλας	Εμπόριο		
751	Κ. Τσαγκαράδας	Εμπόριο			654	Κ. Οξυνείας	Εμπόριο	Βιομηχανία	
746	Κ. Σκοτούσης	Εμπόριο			652	Κ. Δομενίκου	Εμπόριο		
744	Κ. Καναλίων	Λ. Υπηρεσίες	Εμπόριο	Διοίκηση	651	Κ. Καππαδοκικού	Εμπόριο		
741	Κ. Αγναντιάς	Εμπόριο			651	Κ. Μακρινίτσης	Βιομηχανία		
741	Κ. Αύρας	Εμπόριο			651	Κ. Όσσης	Βιομηχανία	Εμπόριο	Διοίκηση
741	Κ. Καλλιπεύκης	Εμπόριο	Λ. Υπηρεσίες	Διοίκηση	650	Κ. Μελίσης	Εμπόριο		

Πίνακας 4.5β: Αποτελέσματα λειτουργικής ιεράρχησης ως προς το βασικό/εξαγωγικό δείκτη.

Κατηγοριοποίηση σύμφωνα με το βασικό/εξαγωγικό τομέα (βάσει του Q.L.) των οικισμών											
Αστικά				Αγροτικά				αγροτικά Π>1000 συνέχεια			
				Π>1000							
116031	Π.Σ. Βόλου	55	1α	1835	Κ. Ριζομούλου	5	3α	1043	Κ. Βαλανιδας	0	3γ
48962	Δ. Τρικάλων	35	1α	1157	Κ. Ταξιαρχών	5	3α	1113	Κ. Πυθίου	0	3γ
113090	Δ. Λαρίσης	30	1α	1088	Κ. Αγ. Γ. Φερών	3	3α	1017	Κ. Κέδρου	0	3γ
30289	Δ. Καρδίτσας	24	1α	1775	Κ. Σούρπης	2	3α	1187	Κ. Γόμφων	0	3γ
12197	Δ. Τυρνάβου	5	1β	1991	Δ. Πύλης	2	3α	1081	Κ. Παλαισιτύργου	0	3γ
	Ημιαστικά			1011	Κ. Πετρωτού	2	3α	1277	Κ. Μύρων	0	3γ
6072	Δ. Καλαμπάκας	5	2α	1092	Κ. Βαμβακούς	2	3α	1108	Κ. Νεοχωρίου	0	3γ
8457	Δ. Φαρσάλων	5	2α	1669	Κ. Πλατυκάμπου	1	3β	1152	Κ. Καρποχωρίου	0	3γ
8916	Δ. Αλμυρού	5	2α	1517	Κ. Δαμασίου	1	3β	1064	Κ. Στουρναραϊκού	0	3γ
5096	Δ. Σκιάθου	4	2α	1009	Κ. Περιβλέπτου	1	3β	1274	Κ. Μεγάρχης	0	3γ
5497	Δ. Σοφάδων	4	2α	1967	Κ. Αργαλασπής	1	3β	1021	Κ. Ροποτού	0	3γ
8426	Δ. Ελασσονος	3	2β	1796	Κ. Ματαράγκας	1	3β				
2353	Δ. Μουζακίου	3	2β	1773	Κ. Μακρυχωρίου	1	3β				
4014	Κ. Αγιάς	2	2β	1619	Κ. Μητροπόλεως	1	3β				
3284	Κ. Γιάννουλης	2	2β	1759	Κ. Πυργετού	1	3β				
6010	Δ. Παλαμά	2	2β	1196	Κ. Δένδρων	1	3β				
3852	Δ. Βελεστίου	2	2β	1835	Κ. Στεφανοβικείου	0	3γ				
5421	Κ. Νέας Αγχιάλου	1	2γ	1768	Κ. Μεγαλοχωρίου	0	3γ				
5819	Δ. Αμπελώνος	1	2γ	1395	Κ. Άνω Λεχωνίων	0	3γ				
2310	Δ. Φαρκαδόνας	1	2γ	1521	Κ. Ιτέας	0	3γ				
2317	Κ. Μ. Καλυβίων	1	2γ	1683	Κ. Μαυρομματίου	0	3γ				
3271	Κ. Οιχαλίας	1	2γ	1244	Κ. Τερπιθέας	0	3γ				
2972	Δ. Σκοπέλου	1	2γ	1303	Κ. Πηγής	0	3γ				
2409	Κ. Καρδισσομαγούλ	1	2γ	1271	Κ. Γλώσσης	0	3γ				
3043	Κ. Φαλάνης	1	2γ	1471	Κ. Αρτεσιανού	0	3γ				
2129	Κ. Αγναντερού	1	2γ	1093	Κ. Πορταριάς	0	3γ				
2012	Κ. Προαστίου	1	2γ	1000	Κ. Προδρόμου	0	3γ				
2840	Κ. Νικαίας	1	2γ	1152	Κ. Καλλιθήρου	0	3γ				
3264	Κ. Κρανέας Ελασ.	1	2γ	1302	Κ. Ριζώματος	0	3γ				
2554	Κ. Συκουρίου	1	2γ	1083	Κ. Μαραθέας	0	3γ				
2636	Κ. Ζαγοράς	1	2γ	1177	Κ. Παλαιομοναστήρι	0	3γ				
2009	Κ. Χάλκης	0	2δ	1376	Κ. Λεονταρίου	0	3γ				
2985	Κ. Αλοννήσου	0	2δ	1036	Κ. Αρμενίου	0	3γ				
2004	Κ. Μελιβοίας	0	2δ	1629	Κ. Τρικεριού	0	3γ				
2974	Κ. Βερδικούσης	0	2δ	1309	Κ. Καστρακίου	0	3γ				
2013	Κ. Αργυροπουλείου	0	2δ	1208	Κ. Αγ. Γ. Νηλείας	0	3γ				
2535	Κ. Γόννων	0	2δ	1810	Κ. Πτελεού	0	3γ				
2492	Κ. Τσαριτσάνης	0	2δ	1042	Κ. Κρήνης	0	3γ				
2882	Κ. Λιβαδίου	0	2δ	1379	Κ. Φήκης	0	3γ				
2296	Κ. Ευξεινουπόλεως	0	2δ	1601	Κ. Γριζάνου	0	3γ				
				1227	Κ. Ανάβρας	0	3γ				
				1409	Κ. Κάτω Λεχωνίων	0	3γ				
				1262	Κ. Καλλιφονίου	0	3γ				
				1651	Κ. Βασιλικής	0	3γ				
				1304	Κ. Μηλεών	0	3γ				
				1085	Κ. Μακρυχωρίου	0	3γ				
				1682	Κ. Ραψάνης	0	3γ				
				1030	Κ. Αγίας Τριάδος	0	3γ				
				1771	Κ. Ζάρκου	0	3γ				
				1067	Κ. Βλαχογιαννίου	0	3γ				
				1002	Κ. Δελερίων	0	3γ				
				1424	Κ. Καναλων	0	3γ				

Πίνακας 4.5β. Αποτελέσματα Λειτουργικής Ιεράρχησης ως προς το βασικό/εξαγωγικό δείκτη.

Κατηγοριοποίηση σύμφωνα με το βασικό/εξαγωγικό τομέα (βάσει του Q.L.) των οικισμών											
Αγροτικά				συνέχεια				συνέχεια			
>500											
997	Κ.Ερετριας	21	4α	819	Κ.Κλοκοτού	0	4ε	570	Κ.Αμπέλου	0	4ε
776	Κ.Νεοχωρίου	11	4β	734	Κ.Λουτροπηγής	0	4ε	623	Κ.Γραμματικού	0	4ε
915	Κ.Πλατάνου	5	4γ	714	Κ.Αγ.Λαυρεντίου	0	4ε	753	Κ.Ανθρού	0	4ε
664	Κ.Θεοπέτρας	4	4γ	910	Κ.Πιαλείας	0	4ε	657	Κ.Μ.Μοναστηρίου	0	4ε
664	Κ.Ομορφοχωρίου	4	4γ	890	Κ.Κρανέας	0	4ε	604	Κ.Νέου Περιβολίου	0	4ε
732	Κ.Βλοχού	4	4γ	973	Κ.Φύλλου	0	4ε	580	Κ.Λυγαριάς	0	4ε
597	Κ.Συκής	3	4γ	780	Κ.Βαλπνού	0	4ε	876	Κ.Κυψέλης	0	4ε
948	Κ.Λαύκου	3	4γ	729	Κ.Καρίτσης	0	4ε	844	Κ.Μορφοβουνίου	0	4ε
737	Κ.Κεραμιδίου	1	4δ	741	Κ.Καλλιπεύκης	0	4ε	841	Κ.Λουτρού	0	4ε
838	Κ.Ομολίου	1	4δ	512	Κ.Ξυλοπαροίκου	0	4ε	642	Κ.Σερβωτών	0	4ε
570	Κ.Παραποτάμου	1	4δ	938	Κ.Σαρανταπόρου	0	4ε	621	Κ.Αγιοφύλλου	0	4ε
770	Κ.Μ.Κεφαλοβρύσου	1	4δ	547	Κ.Πεζούλας	0	4ε	603	Κ.Κλεινού	0	4ε
807	Κ.Ευαγγελισμού	0	4ε	592	Κ.Πουρίου	0	4ε	760	Κ.Ζαπτείου	0	4ε
954	Κ.Σταυρού	0	4ε	528	Κ.Κερασέας	0	4ε	638	Κ.Φλαμπούρου	0	4ε
891	Κ.Δρακείας	0	4ε	845	Κ.Δενδροχωρίου	0	4ε	585	Κ.Γλίνου	0	4ε
873	Κ.Αγ.Θεοδώρου	0	4ε	618	Κ.Μάνδρας	0	4ε	899	Κ.Ανάβρας	0	4ε
880	Κ.Μ.Ευυδρίου	0	4ε	529	Κ.Μεσοχώρας	0	4ε	741	Κ.Αγναντιάς	0	4ε
531	Κ.Λαζαρίνας	0	4ε	792	Κ.Μαγουλίτσης	0	4ε	671	Κ.Μαυρελίου	0	4ε
958	Κ.Φαναριου	0	4ε	767	Κ.Μηλίνης	0	4ε	621	Κ.Μυροφύλλου	0	4ε
663	Κ.Στομίου	0	4ε	652	Κ.Δομενίκου	0	4ε	550	Κ.Γεφυριών	0	4ε
728	Κ.Στεφανοβούνου	0	4ε	754	Κ.Κρήνης	0	4ε	545	Κ.Πατουλιάς	0	4ε
795	Κ.Αγ.Δημ.Πηλίου	0	4ε	672	Κ.Καλαμακίου	0	4ε	524	Κ.Απιδέας	0	4ε
751	Κ.Τσαγκαράδας	0	4ε	668	Κ.Ναρθακίου	0	4ε	523	Κ.Δροσερού	0	4ε
651	Κ.Μακρινίτσης	0	4ε	801	Κ.Καρυάς	0	4ε	629	Κ.Πετροπόρου	0	4ε
856	Κ.Γαλήνης	0	4ε	669	Κ.Αχιλλείου	0	4ε	628	Κ.Κακοπλευρίου	0	4ε
878	Κ.Αιγάνης	0	4ε	665	Κ.Αμαράντου	0	4ε	615	Κ.Βατσουνιάς	0	4ε
930	Κ.Αγίου Βλασίου	0	4ε	618	Κ.Πρίνου	0	4ε	559	Κ.Πασχαλίτσης	0	4ε
984	Κ.Προμυρίου	0	4ε	553	Κ.Παλαιοχωρίου	0	4ε	541	Κ.Κρύας Βρύσης	0	4ε
819	Κ.Πεδινού	0	4ε	521	Κ.Βραγκιανών	0	4ε	540	Κ.Νεράιδας	0	4ε
915	Κ.Σέσκλου	0	4ε	992	Κ.Κροκίου	0	4ε	520	Κ.Γιαννωτών	0	4ε
872	Κ.Ασπροκκλησίας	0	4ε	987	Κ.Καλοχωρίου	0	4ε	646	Κ.Μελισσοχωρίου	0	4ε
760	Κ.Καλογριανών	0	4ε	508	Κ.Καλομοίρας	0	4ε	979	Κ.Μυρίνης	0	4ε
654	Κ.Οξυνείας	0	4ε	530	Κ.Καστανέας	0	4ε	831	Κ.Διαλεκτού	0	4ε
963	Κ.Ροδιάς	0	4ε	659	Κ.Ελατείας	0	4ε	811	Κ.Πλατάνου	0	4ε
922	Κ.Μαγούλας	0	4ε	824	Κ.Δρυμού	0	4ε	761	Κ.Βρυσότοπου	0	4ε
627	Κ.Γοργογυρίου	0	4ε	513	Κ.Φράγκου	0	4ε	598	Κ.Αγίου Γεωργίου	0	4ε
821	Κ.Μελιάς	0	4ε	551	Κ.Γαλανόβρυσης	0	4ε	523	Κ.Παλιουρίου	0	4ε
833	Κ.Συκέας	0	4ε	907	Κ.Μ.Ελευθεροχωρι	0	4ε	617	Κ.Κατωχωρίου	0	4ε
912	Κ.Γλαύκης	0	4ε	889	Κ.Κοσκινά	0	4ε	764	Κ.Παναγίας	0	4ε
694	Κ.Μακρυρράχης	0	4ε	877	Κ.Διάβας	0	4ε	688	Κ.Κρυονερίου	0	4ε
744	Κ.Καναλιών	0	4ε	760	Κ.Ανάβρας	0	4ε	611	Κ.Βρυσίων	0	4ε
688	Κ.Ελάτης	0	4ε	724	Κ.Αζωρού	0	4ε	526	Κ.Ζαϊμίου	0	4ε
766	Κ.Ράξας	0	4ε	718	Κ.Νέων Καρυών	0	4ε	524	Κ.Υπερείας	0	4ε
679	Κ.Μεσενικόλα	0	4ε	544	Κ.Γεωργικού	0	4ε	513	Κ.Κρύας Βρύσης	0	4ε
715	Κ.Κοιλιάδος	0	4ε	624	Κ.Μικροθηβών	0	4ε	507	Κ.Αερινού	0	4ε
913	Κ.Αγ.Βησσαρίωνος	0	4ε	764	Κ.Κοκκινοπηλού	0	4ε	651	Κ.Όσσης	0	4ε
939	Κ.Σταυρού	0	4ε	907	Κ.Κεφαλοβρύσου	0	4ε	667	Κ.Γελάνθης	0	4ε
830	Κ.Καλλιθέας	0	4ε	824	Κ.Δρακότριπτας	0	4ε	651	Κ.Κατπαδοκικού	0	4ε
554	Κ.Σκίτης	0	4ε	741	Κ.Αύρας	0	4ε	597	Κ.Ξινονερίου	0	4ε
618	Κ.Φιλίας	0	4ε	693	Κ.Μεσοχωρίου	0	4ε	561	Κ.Μεταμορφώσεω	0	4ε
908	Κ.Αγίων Αναργύρων	0	4ε	623	Κ.Ρούσσου	0	4ε	558	Κ.Προδρόμου	0	4ε
588	Κ.Ελευθεροχωρίου	0	4ε	573	Κ.Ρεντίνης	0	4ε	514	Κ.Κοτρυνίου	0	4ε

Πίνακας 4.6Α: Ανταλλαγές -Αλληλεξάρτηση των οικισμών (εισιτήρια του ΚΤΕΛ).

Πληθυσμός	Οικισμός	ΛΑΡ	Τύ	Φάρ/λα	Ελασ	Αγιά	ΒΟΛ	Αλμ	Βελ	Σκία	Σκοπ	Αργ	ΤΡ	Καλ/κα	Πύλη	Φαρκ	ΚΑΡ	Σοφ	Παλ	Μουζ	Α	Θ	ΡΟΕΣ
113090	ΛΑΡΙΣΑ		213	89	49	30	79						83				45				142	440	
12197	Τύρναβος	220																					
8457	Φάρσαλα	94					20						16	4			3						
8426	Ελασσόνα	53																					
5819	Αμπελώνας	25	35																				60
4014	Αγιά	40																					
3284	Γιάννουλη	12																					12
3264	Κρανέα Ελασσ.	5			24																		29
3043	Φαλάννη	4																					4
2974	Βερδικούσα		10																				10
2882	Λιβάδι				12																		12
2840	Νίκαια	80																					80
2554	Συκούριο	79																					79
2535	Γόννοι	20																					20
2492	Τσαρίτσανη	7			18																		25
2013	Αργυροπούλειο	8	17																				25
2009	Χάλκη	55																					55
2004	Μελιβοία	5				20																	25
1773	Μακρυχώρι	26																					26
1759	Πυργετός	25					1																26
1682	Ραψάνη	27																					27
1669	Πλατύκαμπος	57					1																58
1517	Δαμάσιο	7	11																				18
1277	Μυρά	25																					25
1244	Τερψιθέα	18																					18
1196	Δένδρα	12			15																		27
1113	Πύθιο				12																		12
1092	Βαμβακού	15		20																			35
1067	Βλαχογιάννιο		14																				14
1043	Βαλανίδα				12																		12
1036	Αρμένιο	15																					15
1002	Δελέρια		13																				13
997	Ερέτρια			10			2																12

Πίνακας 4.6Α: Ανταλλαγές -Αλληλεξάρτηση των οικισμών (εισιτήρια του ΚΤΕΛ).

Πληθυσμός	Οικισμοί	ΛΑΡ	Τύ	Φάρ/λα	Ελασ	Αγιά	ΒΟΛ	Αλμ	Βελ	Σκια	Σκοπ	Αργ	ΤΡ	Καλ/κα	Πύλη	Φαρκ	ΚΑΡ	Σοφ	Παλ	Μουζ	Α	Θ	ΡΟΕΣ
116031	ΒΟΛΟΣ (Π.Σ.)	84		17				95		53	35	21	37	7			23	3			206	176	
8916	Αλμυρός						104																
5421	Νέα Αγχιάλος						69																69
5096	Σκιάθος						65																
3852	Βελεστίνο						34																
2985	Αλόνησος						20																20
2972	Σκόπελος						42																
2636	Ζαγορά						35																35
2296	Ευξεινούπολη						15	23															38
1967	Αργαλαστή						30																
1835	Ριζόμυλος	4					15		18														37
1835	Στεφανοβίκειο	7					20		25														52
1810	Πτελεός						11	15															26
1775	Σούρπη						15	20															35
1629	Τρίκερι						6					12											18
1424	Κανάλια						12																12
1409	Κάτω Λεχώνια						30																30
1395	Άνω Λεχώνια						25																25
1304	Μηλιές						25																25
1271	Γλώσσα						7				9												16
1208	Άγιος Γεώργιος Ν.						5																5
1093	Πορταριά						30																30
1088	Άγιος Γεώργιος Φ.						9																9
1009	Περίβλεπτο						5		14														19
948	Λαύκος						4					12											16
915	Πλάτανος						3	9															12
776	Νεοχώρι						4					10											14
737	Κεραμίδι						2																2

Πίνακας 4.6Α: Ανταλλαγές -Αλληλεξάρτηση των οικισμών (εισιτήρια του ΚΤΕΛ).

Πληθυσμός	Οικισμοί	ΛΑΡ	Τύ	Φάρ/λα	Ελασ	Αγιά	ΒΟΛ	Αλμ	Βελ	Σκια	Σκοπ	Αργ	ΤΡ	Καλ/κα	Πύλη	Φαρκ	ΚΑΡ	Σοφ	Παλ	Μουζ	Α	Θ	ΡΟΕΣ
48962	ΤΡΙΚΑΛΑ	97		16			49							164	68	36	40			59	166	95	
6072	Καλαμπάκα			4			15						164										
3271	Οιχαλία (Νεοχώρι)												42			14							56
2317	Μεγάλα Καλύβια												20										20
2310	Φαρκαδόνα												36										
1991	Πύλη												68										
1771	Ζάρκο												18			21	2						41
1768	Μεγαλοχώρι												20										20
1651	Βασιλική												15	20									35
1601	Γριζάνο												5			12							17
1379	Φήκη												13										13
1309	Καστράκι												12	15									27
1303	Πηγή												9		7								16
1302	Ρίζωμα												4	10									14
1274	Μεγάρχη												22										22
1187	Γόμφοι												11		15								26
1177	Παλαιομονάστηρο												19		23								42
1157	Ταξιάρχες												18										18
1081	Παλαιόπυργος												16										16
1064	Στουρναράϊκα												11		12								23
1042	Κρήνη												15										15
1021	Ροποτό												7		15								22
1011	Πετρωτό												21										21

Πίνακας 4.6Α: Ανταλλαγές -Αλληλεξάρτηση των οικισμών (εισιτήρια του ΚΤΕΛ).

Πληθυσμός	Οικισμοί	ΛΑΡ	Τύ	Φάρ/λα	Ελασ	Αγιά	ΒΟΑ	Αλμ	Βελ	Σκια	Σκοπ	Αργ	ΤΡ	Καλ/κα	Πύλη	Φαρκ	ΚΑΡ	Σοφ	Παλ	Μουζ	Α	Θ	ΡΟΕΣ
30289	ΚΑΡΔΙΤΣΑ	65					40						50					67	63	54	119	67	
6010	Παλαμάς																86						
5497	Σοφάδες						13						12				89						
2409	Καρδισομαγούλα																29						29
2353	Μουζάκι																59						
2129	Αγναντερό																23						23
2012	Προάσπιο																15		12				27
1796	Ματαράγκα																12	23					35
1683	Μαυρομάτιο												6				9			15			30
1619	Μητρόπολη																25						25
1521	Ιτέα																15		19				34
1471	Αρτεσιανό																10						10
1376	Λεοντάρι																9	15					24
1262	Καλλιφώνιο																12						12
1227	Ανάβρα																5	12					17
1152	Καλλίθηρο																12						12
1152	Καρποχώριο																	9					9
1108	Νεοχώριο																9			16			25
1085	Μακρυχώρι																		2				2
1083	Μαραθέα																		12				12
1030	Αγία Τριάδα																12		1				13
1017	Κέδρος																5	13					18
1000	Πρόδρομος																15						15
ΡΟΕΣ	(ΣΥΝΟΛΙΚΑ)	1191	313	156	142	50	862	162	57	53	44	55	770	220	140	83	584	142	109	144	633	778	

Πίνακας 4.6B: Κυκλοφοριακές ροές (Φόρτοι/24ωρο).

Όνομα Νομού	Αριθμός σταθμού	Τοποθεσία σταθμού	Προς	Φόρτος/24ωρο Σύνολο ΜΕΑ	Όνομα Νομού	Αριθμός σταθμού	Τοποθεσία σταθμού	Προς	Φόρτος/24ωρο Σύνολο ΜΕΑ
Ν.Λαρίσης		Μάρτιος '93	11 ώρες	69%				Λάρισα	6655
	4203	Τέμπη	Λάρισα	15091	Ν.Λαρίσης	4235	Ραχούλα	Ραχούλα	543
			Ομόλιο	1158				Τρίκαλα	6314
7:00-18:00			Θεσ/νίκη	14997			Μάιος '94	11 ώρες	69%
	4205	Πυργετός	Λάρισα Πυργετός Θεσ/νίκη	14814 2030 14920		4216	Συκούριο	Λάρισα Συκούριο Θεσ/νίκη	20796 9178 13588
	4209	Καλλιθέα	Κατερίνη Καλλιθέα Ελασσόνα	1912	7:00-13:00 και 14:00-19:00	4206	Ευαγγελισμός	Λάρισα	10477
				1752				Ευαγγελισμός	793
				2275				Θεσ/νίκη	10130
	4213	Βαμβακού	Λάρισα Βαμβακού Φάρσαλα	3162		4214	Νίκαια Χάλκης	Φάρσαλα	6225
				1958				Χάλκη	1619
				5001				Λάρισα	19832
	4219	Γιάννουλη	Λάρισα Αμπελώνα Τύρναβος	18593		4226	Δολίχη	Ελασσόνα	1981
				5768				Δολίχη	1341
				12883				Κατερίνη	1867
	4223	Κρανέα Ελασ.	Δεσκάτη Κρανιά Ελασσόνα	1626		4224	Βλαχογιάννι	Λάρισα	2003
				1067				Βλαχογιάννη	1443
				1475				Ελασσόνα	864
	4225	Μικρό Ελευθεροχώριο	Ελασσόνα Κατερίνη Κοζάνη	3968		4234	Ευαγγελισμός Ελ.	Ευαγγελισμός	539
2281				Λάρισα				884	
			2930				Ελασσόνα	2588	
4227	Κουτσόχερο	Λάρισα Δαμασι-Τύρναβος Τρίκαλα	6065		4220	Κουτσόχερο	Κουτσόχερο	1564	
			1336				Λάρισα	2228	
			6459				Ελασσόνα	2588	
4229	Κιλελέρ	Λάρισα Βόλος Κιλελέρ Αχίλλειο	6736	7:00-19:00	4202	Γόννοι-Αμπελάκια	Λάρισα	18556	
			6329				Θεσ/νίκη	17804	
			974				Γόννους	1250	
			807				Αμπελάκια	299	
4233	Αγιονέρι	Ελασσόνα Αγιονέρι Δεσκάτη	2733		4204	Πυργετός	Λάρισα	18037	
			1793				Πυργετός	2056	
			1833				Θεσ/νίκη	18316	

Πίνακας 4.6B: Κυκλοφοριακές ροές (Φόρτοι/24ωρο).

Όνομα Νομού	Αριθμός σταθμού	Τοποθεσία σταθμού	Προς	Φόρτος/24ωρο Σύνολο ΜΕΑ	Όνομα Νομού	Αριθμός σταθμού	Τοποθεσία σταθμού	Προς	Φόρτος/24ωρο Σύνολο ΜΕΑ
	4208	Χάλκη- Πλατύκαμπος	Χάλκη	2050		4317	Μικροθήβες	Βόλος	4129
			Πλατύκαμπος	1296				Αλμυρός	1938
	4210	Γαλήνη	Λάρισα	7893		4321	Καράβωμα	Φάρσαλα	2538
			Βόλος	6550				Βόλος	993
			Λάρισα	12053				Ζαγορά	966
	4228	αρθάκιο Φαρσάλων	Λάρισα	4643		4323	Ανω Λεχώνια	Τσαγκαράδα	888
			Βόλος	8967				Βόλος	4799
4212	Βασιλή Φαρσάλων	Φάρσαλα	3343	4329	Σέσκλο	Άγιος Γεώργιος	1297		
		Ναρθάκιον	1043			Κορωπή	4354		
4230	Μεγ. Μοναστήρι	Βόλος	2931	N.Μαγνησίας	Ιανουάριος '94	Λάρισα	11015		
		Λάρισα	4804			Σέσκλο	1107		
4230	Μεγ. Μοναστήρι	Βασιλη	3280	8:00-17:00	4302	Αχιλλειο	Βόλος	694	
		Φάρσαλα	7064				Λαμία	434	
N.Μαγνησίας	Οκτώβριος '93		Μεγ. Μοναστήρι	897	4304	Παραλία Αλμυρού	Αλμυρός	3667	
			Στεφανοβίκειο	313			Παραλία Αλμυρού	587	
			10 ώρες	68%			Πλάτανος	3293	
	4303	Αμαλιάπολη	Βόλος	2056	4306	Μικροθήβες	Λάρισα	5113	
7:00-17:00			Αμαλιάπολη	747			Αλμυρός	6746	
	4309	Βελεστίνο	Λαμία	1850	4308	Ριζόμυλος	Φάρσαλα	2007	
4311			Αγριά	Αθήνα			6029	Βόλος	3873
				Λάρισα			6826	Βόλος	5081
4315	Χάνια	Ριζόμυλος	6278	4312	Καλά Νερά	Ριζόμυλος	821		
		Βόλος	7519			Λάρισα	4875		
	4311	Αγριά	Βόλος	5924	4314	Αργαλαστή	Βόλος	1927	
			Δράκεια	1051			Μηλιές	784	
	4315	Χάνια	Καλά Νερά	9596			Αργαλαστή	1436	
			Βόλος	1159			Νεοχώρι	357	
			Πουριανό Σταυρό	203			Αργαλαστή	1031	
			Μακρυρράχη	1047			Βόλος	1164	

Πίνακας 4.6B: Κυκλοφοριακές ροές (Φόρτοι/24ωρο).

Όνομα Νομού	Αριθμός σταθμού	Τοποθεσία σταθμού	Προς	Φόρτος/24ωρο Σύνολο ΜΕΑ	Όνομα Νομού	Αριθμός σταθμού	Τοποθεσία σταθμού	Προς	Φόρτος/24ωρο Σύνολο ΜΕΑ
	4318	Αεροδρόμιο Αγχιάλου	Μικροθήβες Αερ.Αγχιάλου Βόλος	4731 1457 5170		4102	Δέλτα Παλαμά	Καρδίτσα Παλαμάς Σοφάδες Ματαράγκα	3452 3509 4928 4928
	4322	Μακρυνίτσα (Πορταριά)	Βόλος Μακρυνίτσα Χανιά	1657 707 1325		4106	Μουζάκι	Μουζάκι Τρίκαλα Μ.Καλύβια	4716 2848 1848
	4326	Καλαμάκι	Τσαγκαράδα Καλαμάκι Καλά Νερά	497 160 621		4108	Σιδ.γραμμή	Καρδίτσα Φανάρι	3090 3090
	4328	Αερινό	Αθήνα Αερινό Λάρισα	4115 1066 3730		4112	Κρύα Βρύση	Μητρόπολη Άγιος Γεώργιος Καρδίτσα	2300 955 2380
	4330	Διόδ. Δρύμωνος	Αθήνα Λάρισα	3842 3842	Ν.Τρικάλων	Φεβρουάριος '93		9 ώρες	67%
Ν.Καρδίτσας	Ιανουάριος '93		9 ώρες	67%	Ώρες	4401	Μαλακάσι	Ιωάννινα Μαλακάσι Τρίκαλα	993 127 1090
	4101	Σοφάδες	Καρδίτσα Φιλία Ν.Μοναστήρι	4637 1799 4119	8:00-17:00	4405	Οιχαλία	Τρίκαλα Οιχαλία Λάρισα	4800 1709 4524
	4103	Πρόδρομος	Καρδίτσα Πρόδρομος Σοφάδες	8764 1572 7601		4407	Πύλη	Ελάτη Στουραναρέικα Πύλη	955 1176 2063
	4111	Ιτέα	Ματαράγκα Ορφανά-Φάρσαλα Λάρισα	2018 2343 3460		4409	Παλαιομονάστηρο	Τρίκαλα Μουζάκι Πύλη	2764 1757 3073
	4113	Ρούσσου	Καρδίτσα Ρούσσου Κέδρος	5358 2527 3172		4411	Μεγάλα Καλύβια	Καρδίτσα Μεγάλα Καλύβια Τρίκαλα	5834 2182 7031
Ν.Καρδίτσας		Απρίλιος '94	7:00-18:00	69%		4413	Φαρκαδόνα	Τρίκαλα Φαρκαδόνα Λάρισα	4646 1191 3846
	4104	Ριζοβούνι	Τρίκαλα Μαγούλα Καρδίτσα	6220 2151 8038					

Πίνακας 4.6B: Κυκλοφοριακές ροές (Φόρτοι/24ωρο).

Όνομα Νομού	Αριθμός σταθμού	Τοποθεσία σταθμού	Προς	Φόρτος/24ωρο Σύνολο ΜΕΑ
	4415	Μετέωρα	Καστράκι Μεταμόρφωση	278 278
N.Τρικάλων		Απρίλιος '94	11 ώρες	69%
			Τρίκαλα	6888
Ώρες	4410	Πηγή	Παραπόταμος	4417
7:00-18:00			Πηγή	4703
	4402	Γεφ. Μουργκάνη	Ιωάννινα Γρεβενά Καλαμπάκα	3301 2451 5604
	4404	Θεόπετρα	Καλαμπάκα Θεόπετρα Τρίκαλα	4865 1706 4661

Πίνακας 4.6Γ: Πόλοι Ανάπτυξης βάσει των ρωών.

Πληθυσμός	Οικισμοί	ΡΟΕΣ	ΠΟΛΟΙ	Πληθυσμός	Οικισμοί	ΡΟΕΣ	ΠΟΛΟΙ	Πληθυσμός	Οικισμοί	ΡΟΕΣ	ΠΟΛΟΙ
113090	ΛΑΡΙΣΑ	1191	A	1651	Βασιλική	35	B	1629	Τρίκερι	18	B
116031	ΒΟΛΟΣ (Π.Σ.)	863	A	1092	Βαμβακού	35	B	1517	Δαμάσιο	18	B
48962	ΤΡΙΚΑΛΑ	770	A	1521	Ιτέα	34	B	1409	Κάτω Λεχώνια	18	B
30289	ΚΑΡΔΙΤΣΑ	564	A	1683	Μαυρομμάτιο	30	B	1244	Τερψιθέα	18	B
12197	Τύρναβος	313	B	1093	Πορταριά	30	B	1157	Ταξιάρχες	18	B
6072	Καλαμπάκα	220	B	3264	Κρανέα Ελασσ.	29	B	1017	Κέδρος	18	B
8916	Αλμυρός	162	B	2409	Καρδισομαγούλα	29	B	1601	Γριζάνο	17	B
8457	Φάρσαλα	156	B	2012	Προάστιο	27	B	1227	Ανάβρα	17	B
2353	Μουζάκι	144	B	1682	Ραψάνη	27	B	1303	Πηγή	16	B
8426	Ελασσόνα	142	B	1309	Καστράκι	27	B	1271	Γλώσσα	16	B
5497	Σοφάδες	142	B	1196	Δένδρα	27	B	1081	Παλαιόπυργος	16	B
1991	Πύλη	140	B	1810	Πτελεός	26	B	1042	Κρήνη	15	B
6010	Παλαμάς	109	B	1773	Μακρυχώρι	26	B	1036	Αρμένιο	15	B
2310	Φαρκαδόνα	83	B	1759	Πυργετός	26	B	1000	Πρόδρομος	15	B
2840	Νίκαια	80	B	1187	Γόμφοι	26	B	1302	Ρίζωμα	14	B
2554	Συκούριο	79	B	2492	Τσαρίτσανη	25	B	1067	Βλαχογιάννιο	14	B
5421	Νέα Αγχιάλος	69	B	2013	Αργυροπούλειο	25	B	1379	Φήκη	13	B
5819	Αμπελώνας	60	B	2004	Μελβοία	25	B	1030	Αγία Τριάδα	13	B
1669	Πλατύκαμπος	58	B	1619	Μητρόπολη	25	B	1002	Δελέρια	13	B
3852	Βελεστίνο	57	B	1395	Άνω Λεχώνια	25	B	3284	Γιάννουλη	12	B
3271	Οιχαλία (Νεοχώρι)	56	B	1277	Μυρά	25	B	2882	Λιβάδι	12	B
2009	Χάλκη	55	B	1108	Νεοχώριο	25	B	1262	Καλλιφώνιο	12	B
1967	Αργαλαστή	55	B	1376	Λεοντάρι	24	B	1152	Καλλιθηρο	12	B
5096	Σκιάθος	53	B	2129	Αγναντερό	23	B	1113	Πύθιο	12	B
1835	Στεφανοβίκειο	52	B	1064	Στουρναραιίκα	23	B	1083	Μαραθέα	12	B
4014	Αγιά	50	B	1274	Μεγάρχη	22	B	1043	Βαλανίδα	12	B
2972	Σκόπελος	44	B	1021	Ροποτό	22	B	2974	Βερδικούσα	10	B
1177	Παλαιομονάστηρο	42	B	1011	Πετρωτό	21	B	1471	Αρτεσιανό	10	B
1771	Ζάρκο	41	B	2985	Αλόνησος	20	B	1152	Καρποχώριο	9	B
2296	Ευξεινούπολη	38	B	2535	Γόννοι	20	B	1088	Άγιος Γεώργιος Φ.	9	B
1835	Ριζόμυλος	37	B	2317	Μεγάλα Καλύβια	20	B	1424	Κανάλια	5	B
2636	Ζαγορά	35	B	1768	Μεγαλοχώρι	20	B	1208	Άγιος Γεώργιος Ν.	5	B
1796	Ματαράγκα	35	B	1304	Μηλιές	20	B	3043	Φαλάννη	4	B
1775	Σούρπη	35	B	1009	Περίβλεπτο	19	B	1085	Μακρυχώρι	2	B

Πίνακας 3.1Α, Συσχέτιση των ταξινομήσεων ως προς τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των οικισμών.

Ταξινομήσεις Οικισμών σύμφωνα με τα διάφορα χαρακτηριστικά τους										
Οικισμοί	Δημογραφικές			Κοινωνικές		Οικονομικές Ταξινομήσεις				
	Πληθυσμός	γ	Β.Γ.	Ε.Ε.	Σ.Σ.	1ογενής	Απασχόληση	1ογενής	2ογενής	3ογενής
	1991	81-91				Γεωργία		Ορυχεία	Τομέας	Τομέας
Βόλος (Π.Σ.)	1	Γ	A	A	A	B	A	Γ1	A2	Γ3
Λάρισα	1	Γ	A	A	A	A	A	Γ1	Γ2	A3
Βόλος	1	Γ	B	A	A	B	A	Γ1	Γ2	A3
Τρίκαλα	1	Γ	A	A	B	A	A	Γ1	Γ2	A3
Καρδίτσα	1	Γ	A	A	B	B	A	Γ1	Γ2	A3
Νέα Ιωνία	1	Γ	A	A	B	Γ	A	Γ1	A2	Γ3
Τύρναβος	1	Γ	B	B	B	A	B	A1	A2	Γ3
Αλμυρός	2	Δ	B	A	B	A	Γ	Γ1	Γ2	A3
Φάρσαλα	2	Γ	A	A	B	A	A	Γ1	Γ2	A3
Ελασσόνα	2	Γ	A	A	B	A	B	Γ1	Γ2	A3
Καλαμπάκα	2	Γ	A	A	B	Γ	B	Γ1	Γ2	A3
Παλαμάς	2	Γ	B	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Αμπελώνας	2	Γ	B	B	B	A	Γ	Γ1	Γ2	A3
Σοφάδες	2	Γ	A	B	B	A	Γ	Γ1	Γ2	A3
Νέα Αγχιάλος	2	Δ	A	A	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Σκιάθος	2	Γ	A	A	B	B	Γ	A1	Γ2	A3
Αγριά	2	Γ	A	A	B	Γ	Γ	Γ1	A2	Γ3
Αγιά	2	Γ	B	A	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Βελεστίνο	2	Γ	A	A	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Γιάννουλη	2	Δ	B	B	A	B	B	Γ1	A2	Γ3
Οιχαλία (Νεοχώρι)	2	Γ	B	Γ	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Κρανέα Ελασσόνας	2	Γ	A	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Φαλάνη	2	Γ	A	B	B	A	Γ	Γ1	A2	Γ3
Αλόνησος	2	Δ	Γ	B	A	Γ	Γ	Γ1	Γ2	A3
Βερδικούσα	2	Γ	A	Γ	Γ	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Σκόπελος	2	Γ	Γ	A	A	B	Γ	A1	Γ2	A3
Λιβάδι	2	B	A	Γ	B, A	A	Γ	Γ1	Γ2	A3
Νίκαια	2	Δ	B	A	B	A	Γ	Γ1	Γ2	A3
Ζαγορά	2	B	B	A	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Συκούριο	2	Γ	A	A	B	B	Γ	Γ1	A2	Γ3
Γόννοι	2	B	B	B	B	A	Γ	Γ1	Γ2	A3
Τσαρίτσανη	2	Γ	B	B	B	A	Γ	Γ1	Γ2	A3
Καρδισσομαγούλα	2	B	B	Γ	Γ	B	Γ	Γ1	A2	Γ3
Μουζάκι	2	B	Γ	A	B	Γ	Γ	Γ1	Γ2	A3
Μεγάλα Καλύβια	2	Γ	B	B	B	B	Γ	Γ1	A2	Γ3
Φαρκαδόνα	2	Γ	B	Γ	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Ευσεινούπολη	2	Γ	B	B	B	B	Γ	Γ1	A2	Γ3
Αγναντερό	2	B	B	Γ	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Ιωλκός (Ανακασιά)	2	A	B	A	B	Γ	Γ	Γ1	Γ2	A3
Αργυροπούλειο	2	B	Γ	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Προάσπιο	2	Γ	A	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Χάλκη	2	Γ	B	B	B	A	Γ	Γ1	Γ2	A3
Μελιβοία	2	Γ	Γ	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Πύλη	3	Γ	B	B	B	Γ	Γ	Γ1	Γ2	A3
Διμήνη	3	Γ	A	B	B	B	A	Γ1	A2	Γ3
Αργαλαστή	3	B	B	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Ριζόμυλος	3	Γ	B	A	B	B	Γ	A1	Γ2	Γ3
Στεφανοβίκειο	3	B	B	A	B	A	Γ	Γ1	Γ2	A3
Πτελεός	3	B	B	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Ματαράγκα	3	B	A	B	B	B	Γ	Γ1	A2	Γ3

Πίνακας 5.1Α: Συσχέτιση των ταξινομήσεων ως προς τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των οικισμών.

Ταξινομήσεις Οικισμών σύμφωνα με τα διάφορα χαρακτηριστικά τους										
Οικισμοί	Δημογραφικές		Κοινωνικές			Οικονομικές Ταξινομήσεις				
	Πληθυσμός	γ	Β.Γ.	Ε.Ε.	Σ.Σ.	1ογενής	Απασχόληση	1ογενής	2ογενής	3ογενής
	1991	81-91				Γεωργία		Ορυχεία	Τομέας	Τομέας
Σούρπη	3	Β	Β	Β	Β	Β	Γ	Α1	Γ2	Α3
Μακρυχώρι	3	Β	Β	Β	Β	Α	Γ	Γ1	Α2	Γ3
Ζάρκο	3	Β	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Μεγαλοχώρι	3	Γ	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Α2	Γ3
Πυργετός	3	Β	Β	Β	Α	Β	Γ	Γ1	Α2	Γ3
Μαυρομάτιο	3	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ	Α1	Α2	Γ3
Ραψάνη	3	Γ	Γ	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Πλατύκαμπος	3	Γ	Β	Β	Β	Α	Γ	Γ1	Α2	Γ3
Άλλης Μεριά	3	Δ	Β	Β	Β	Γ	Β	Α1	Α2	Γ3
Βασιλική	3	Γ	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Τρίκερι	3	Β	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Μητρόπολη	3	Γ	Α	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Γριζάνο	3	Γ	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Ιτέα	3	Γ	Α	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Δαμάσιο	3	Γ	Β	Β	Β	Β	Γ	Α1	Γ2	Α3
Αρτεσιανό	3	Β	Α	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Α2	Γ3
Κανάλια	3	Β	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Κάτω Λεχώνια	3	Γ	Β	Α	Β	Γ	Δ	Γ1	Γ2	Α3
Άνω Λεχώνια	3	Γ	Β	Α	Β	Γ	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Φήκη	3	Γ	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Λεοντάρι	3	Γ	Α	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Καστράκι	3	Γ	Β	Β	Β	Γ	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Μηλιές	3	Γ	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Πηγή	3	Β	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Α2	Γ3
Ρίζωμα	3	Β	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Μύρα	3	Γ	Β	Β	Β	Α	Δ	Γ1	Γ2	Α3
Μεγάρχη	3	Β	Β	Β	Β	Β	Δ	Γ1	Γ2	Α3
Γλώσσα	3	Β	Γ	Β	Α	Γ	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Καλλιφώνιο	3	Β	Α	Β	Β	Β	Δ	Γ1	Γ2	Α3
Τερψιθέα	3	Γ	Β	Β	Β	Α	Γ	Γ1	Α2	Γ3
Ανάβρα	3	Γ	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Άγιος Γεώργιος Νηλείας	3	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Δένδρα	3	Δ	Β	Β	Α	Α	Γ	Γ1	Α2	Γ3
Γόμφοι	3	Β	Β	Β	Β	Β	Δ	Γ1	Γ2	Α3
Παλαιομονάστηρο	3	Β	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Ταξιάρχες	3	Β	Β	Β	Β	Β	Γ	Α1	Α2	Γ3
Καλλίθηρο	3	Γ	Α	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Καρποχώριο	3	Γ	Α	Β	Β	Β	Δ	Γ1	Γ2	Α3
Πύθιο	3	Β	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Νεοχώριο	3	Γ	Β	Β	Β	Γ	Δ	Γ1	Γ2	Α3
Πορταριά	3	Δ	Γ	Β	Β	Γ	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Βαμβακού	3	Β	Α	Β	Β	Α	Γ	Γ1	Α2	Γ3
Άγιος Γεώργιος Φερών	3	Δ	Β	Β	Β	Β	Γ	Α1	Α2	Γ3
Μακρυχώρι	3	Β	Α	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Μαραθέα	3	Γ	Α	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Παλιόπυργος	3	Γ	Β	Β	Β	Γ	Δ	Γ1	Γ2	Α3
Βλαχογιάννιο	3	Γ	Β	Γ	Β	Β	Γ	Γ1	Γ2	Α3
Στουρναραϊίκα	3	Γ	Β	Β	Γ	Γ	Δ	Γ1	Γ2	Α3
Βαλανίδα	3	Β	Β	Β	Β	Β	Δ	Γ1	Γ2	Α3
Κρήνη	3	Β	Β	Β	Β	Β	Γ	Γ1	Α2	Γ3
Αρμένιο	3	Γ	Β	Β	Β	Α	Γ	Γ1	Γ2	Α3

Πίνακας 5.1Α: Σύσχεση των ταξινομήσεων ως προς τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των οικισμών.

Ταξινομήσεις Οικισμών σύμφωνα με τα διάφορα χαρακτηριστικά τους										
Οικισμοί	Δημογραφικές		Κοινωνικές			Οικονομικές Ταξινομήσεις				
	Πληθυσμός	γ	Β.Γ.	Ε.Ε.	Σ.Σ.	1ογενής	Απασχόληση	1ογενής	2ογενής	3ογενής
	1991	81-91				Γεωργία		Ορυχεία	Τομέας	Τομέας
Αγία Τριάδα	3	Γ	A	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Ροποτό	3	Δ	B	B	B	Γ	Δ	Γ1	A2	Γ3
Κέδρος	3	Γ	B	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Πετρωτό	3	B	B	B	B	B	Γ	A1	Γ2	Γ3
Περίβλεπτο	3	B	B	A	B	A	Δ	A1	Γ2	A3
Δελέρια	3	B	B	B	A	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Πρόδρομος	3	B	A	B	B	B	Γ	Γ1	A2	Γ3
Ερέτρια	4	B	A	B	B	A	Γ	A1	Γ2	Γ3
Κρόκιο	4	B	B	A	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Καλοχώρι	4	B	B	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Προμύριο	4	B	B	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Μυρίνη	4	B	A	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Φύλλο	4	B	A	B	B	B	Δ	Γ1	A2	Γ3
Ροδιά	4	A	Γ	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Φανάρι	4	B	A	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Παλαιοκκλησιά	4	Γ	A	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Σταυρός	4	B	A	B	B	B	Γ	Γ1	A2	Γ3
Λαύκος	4	B	B	B	B	B	Γ	A1	Γ2	Γ3
Σταυρός	4	B	A	B	B	A	Γ	Γ1	Γ2	A3
Σαραντάπορο	4	Γ	B	Γ	B	B	Δ	Γ1	A2	Γ3
Άγιος Βλάσιος	4	Γ	B	B	B	Γ	Γ	Γ1	Γ2	A3
Μαγούλα	4	B	A	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Πλάτανος	4	B	B	B	B	B	B	A1	A2	Γ3
Σέσκλο	4	Γ	Γ	B	B	B	Γ	Γ1	A2	Γ3
Άγιος Βησσαρίων	4	Γ	B	B	B	Γ	Δ	Γ1	Γ2	A3
Γλαύκη	4	Γ	B	B	B	A	Δ	Γ1	Γ2	A3
Πιαλεία	4	B	B	B	B	Γ	Δ	Γ1	Γ2	A3
Άγιοι Ανάργυροι	4	B	B	B	B	A	Δ	Γ1	Γ2	A3
Κεφαλόβρυσσο	4	Γ	B	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Μεγάλο Ελευθεροχώριο	4	Γ	B	Γ	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Ανάβρα	4	Δ	B	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Κιλελέρ (Κυψέλη)	4	Γ	B	B	B	A	Δ	Γ1	Γ2	A3
Δράκεια	4	Γ	Γ	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Κρανέα	4	B	A	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Κοσκινάς	4	B	A	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Μεγάλο Ευύδριο	4	B	A	B	B	A	Δ	Γ1	Γ2	A3
Αιγάνη	4	B	Γ	B	B	B	Γ	Γ1	Γ2	A3
Διάβα	4	Γ	B	B	B	Γ	Δ	Γ1	Γ2	A3
Κυψέλη	4	Γ	A	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Άγιος Θεόδωρος	4	Γ	A	B	B	B	Γ	Γ1	A2	Γ3
Ασπροκκλησιά	4	B	B	B	B	Γ	Δ	Γ1	Γ2	A3
Γαλήνη	4	Γ	B	B	B	A	Γ	Γ1	A2	Γ3
Χρυσομηλέα	4	Γ	B	B	B	Γ	Δ	Γ1	Γ2	A3
Δενδροχώρι	4	B	B	B	B	Γ	Δ	Γ1	Γ2	A3
Μορφοβούνι	4	A	B	B	B	Γ	Δ	Γ1	Γ2	A3
Λουτρό	4	Γ	B	Γ	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Ομόλιο	4	Γ	B	B	B	B	Γ	A1	A2	Γ3
Συκέα	4	B	B	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3
Διαλεκτό	4	B	B	B	B	B	Δ	Γ1	Γ2	A3

Πίνακας 5.Β: Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στην Cluster Analysis.

Οικισμοί	Δημογραφικά Χαρακτ.			Οικονομικά Χαρ.		Κοινωνικά Χαρακτηριστικά			
	Πληθ. 1991	Πληθ. Μετ.(r)	Βαθμ.Γηρασμ. (B.G.)	Μη αγροτικά	Αγροτικά	Επίπεδο Εκπαίδευσης		Συνθ.Στέγασης	
				Απασχ. (%συνόλου)	Καλλιεργ. έκταση %	Πτυχ. ΑΕΙ ΤΕΙ	Απόφ.Μέσης Εκπ. (Μ.Ε)	Απόχ.ετ. Δίκτυο	Αποχωρ.
Βόλος (Π.Σ.)	116031	-0,771	11,838	24,2	0,376	5,694	15,136	12,203	80,794
Λάρισα	113090	-0,995	8,103	22,4	1,433	8,035	15,821	22,910	87,458
Βόλος	77192	-0,786	12,583	15,2	0,089	7,215	18,811	17,468	85,664
Τρίκαλα	48962	-0,812	10,514	8,6	0,493	5,981	12,557	3,796	72,375
Καρδίτσα	30289	-0,959	11,026	5,7	0,259	8,741	13,532	8,284	76,805
Νέα Ιωνία	28537	-0,769	9,400	3,7	0,082	2,699	7,927	1,282	72,564
Τύρναβος	12197	-0,931	13,134	1,2	1,086	2,200	8,890		47,138
Αλμυρός	8916	-2,853	13,248	1,1	1,193	3,584	10,239		62,105
Φάρσαλα	8457	-1,607	9,688	1,5	0,779	3,084	10,457	0,513	62,051
Ελασσόνα	8426	-1,661	9,971	1,4	0,571	4,915	23,755	1,942	65,049
Καλαμπάκα	6072	-1,529	9,785	1,4	0,076	4,464	6,952	0,565	63,842
Παλαμάς	6010	-0,987	12,524	0,7	0,425	2,552	5,336		44,928
Αμπελώνας	5819	-1,355	14,384	0,4	0,939	2,328	5,493	1,439	42,446
Σοφάδες	5497	-0,796	12,351	0,9	0,580	2,297	7,172		47,200
Νέα Αγχιάλος	5421	-3,374	9,885	0,4	0,380	3,644	8,340		67,857
Σκιάθος	5096	-2,127	12,127	0,9	0,159	4,510	7,948		72,308
Αγριά	4544	-1,291	12,191	0,5	0,018	3,372	7,419		68,103
Αγιά	4014	-1,514	14,589	0,5	0,181	2,905	8,388		55,102
Βελεστίνο	3852	-0,860	9,943	0,4	0,264	4,232	7,964	6,667	52,222
Γιάννουλη	3284	-3,909	13,768	1,1	0,346	1,558	3,477	20,006	41,965
Οιχαλία (Νεοχώρι)	3271	-0,154	12,957	0,3	0,118	0,855	1,709		23,377
Κρανέα Ελασσονος	3264	-0,517	7,937	0,2	0,126	2,041	2,449		16,000
Φαλάνη	3043	-1,485	11,722	0,4	0,785	1,786	2,679		45,313
Αλόνησος	2985	-6,745	19,415	0,2	0,058	1,627	5,222	31,772	46,374
Βερδικούσα	2974	-0,630	5,534	0,1	0,196	1,010	1,515		3,846
Σκόπελος	2972	-0,860	19,658	0,5	0,128	3,314	7,495	95,146	82,524
Λιβάδι	2882	0,929	11,260	0,1	0,498	0,410	3,090	98,810	26,190
Νίκαια	2840	-2,356	12,441	0,2	1,892	2,576	7,213		62,712
Ζαγορά	2636	0,746	14,845	0,2	0,161	3,784	6,481		44,186
Συκούριο	2554	-0,670	12,261	0,2	0,205	4,255	8,511		55,714
Γόννοι	2535	0,480	14,760	0,2	0,523	4,054	3,604		22,535
Τσαρίτσανη	2492	-1,099	13,333	0,1	0,486	3,483	3,483		23,438
Καρδίσομαγούλα	2409	0,201	12,992	0,4	0,258		3,500		10,938
Μουζάκι	2353	0,840	18,776	0,5	0,043	6,250	7,212	1,266	64,557
Μεγάλα Καλύβια	2317	-0,135	14,769	0,3	0,245	1,606	3,319		22,642
Φαρκαδόνα	2310	-0,876	14,078	0,3	0,179	1,796	1,796	1,639	40,984
Ευξεινούπολη	2296	-0,288	14,474	0,1	0,230	1,554	5,699		43,396
Αγναντερό	2129	0,355	13,659	0,1	0,168		2,247	3,509	21,053
Ιωλκός (Ανακασιά)	2115	2,300	15,511	0,1	0,012	2,693	7,765		71,951
Αργυροπούλειο	2013	0,231	17,987	0,1	0,288	1,257	3,390	9,359	24,682
Προάστιο	2012	-0,569	11,695	0,2	0,248	0,695	3,520	1,004	21,313
Χάλκη	2009	-0,671	12,582	0,1	1,252	1,417	5,247		27,743
Μελιβοία	2004	-0,398	20,555	0,1	0,165	3,337	4,214	30,586	18,971
Πύλη	1991	-0,661	13,542	0,4	0,022	1,386	2,990		31,634
Διμήνη	1982	-1,838	8,642	3,4	0,163	0,746	3,731		50,000
Αργαλαστή	1967	0,246	17,020	0,2	0,311	3,130	5,153		30,674
Ριζόμυλος	1835	-1,443	13,135	0,1	0,335	3,014	6,423		39,712
Στεφανοβίκειο	1835	0,410	13,135	0,1	0,524	3,014	6,423		39,712
Πτελεός	1810	0,547	15,538	0,1	0,371	1,648	6,535		39,127
Ματαράγκα	1796	0,138	11,695	0,2	0,271	0,695	3,520	1,004	21,313
Σούρπη	1775	0,859	15,538	0,1	0,288	1,648	6,535		39,127

Πίνακας 5.Β' Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στην Cluster Analysis.

Οικισμοί	Δημογραφικά Χαρακτ.			Οικονομικά Χαρ.		Κοινωνικά Χαρακτηριστικά				
				Μη αγροτικά	Αγροτικά	Επίπεδο Εκπαίδευσης		Συνθ. Στέγασης		
	Πληθ.	Πληθ.	Βαθμ.Γηρασμ.	Απασχ.	Καλλιεργ.	Πτυχ.	Απόφ.Μέσης	Απόχετ.	Αποχωρ.	
	1991	Μετ.(r)	(B.G.)	(%συνόλου)	έκταση %	ΑΕΙ	ΤΕΙ	Εκπ. (Μ.Ε)	Δίκτυο	
Μακρυχώρι	1773	0,901	12,582	0,3	0,945	1,417	5,247			27,743
Ζάρκο	1771	0,300	13,542	0,1	0,252	1,386	2,990			31,634
Μεγαλοχώρι	1768	-0,212	13,736	0,3	0,154	1,417	3,272			28,171
Πυργετός	1759	0,923	13,768	0,4	0,424	1,558	3,477	20,006		41,965
Μαυρομάτιο	1683	0,931	16,169	0,1	0,077	0,672	4,076			24,273
Ραψάνη	1682	-1,999	17,987	0,1	0,122	1,257	3,390	9,359		24,682
Πλατύκαμπος	1669	-0,729	12,582	0,7	0,928	1,417	5,247			27,743
Άλλης Μεριά	1661	-2,309	15,267	1,4	0,012	0,935	9,346			52,632
Βασιλική	1651	-1,154	17,032	0,1	0,162	1,931	3,825			46,000
Τρίκερι	1629	0,402	15,575	0,1	0,092	2,897	5,207	0,348		32,030
Μητρόπολη	1619	-1,129	11,695	0,1	0,115	0,695	3,520	1,004		21,313
Γριζάνο	1601	-0,975	13,736	0,1	0,103	1,417	3,272			28,171
Ιτέα	1521	-0,431	11,695	0,2	0,207	0,695	3,520	1,004		21,313
Δαμάσιο	1517	-0,046	13,876	0,1	0,436	2,470	2,303			29,996
Αρτεσιανό	1471	0,047	11,695	0,2	0,160	0,695	3,520	1,004		21,313
Κανάλια	1424	0,412	15,575	0,1	0,289	2,897	5,207	0,348		32,030
Κάτω Λεχώνια	1409	-0,473	13,135	0,0	0,026	3,014	6,423			39,712
Άνω Λεχώνια	1395	-0,441	13,135	0,1	0,036	3,014	6,423			39,712
Φήκη	1379	-0,080	13,736	0,1	0,093	1,417	3,272			28,171
Λεοντάρι	1376	-1,252	11,695	0,1	0,117	0,695	3,520	1,004		21,313
Καστράκι	1309	-0,131	16,799	0,2	0,045	1,520	4,076			32,487
Μηλιές	1304	-1,697	15,575	0,1	0,130	2,897	5,207	0,348		32,030
Πηγή	1303	0,167	13,736	0,2	0,102	1,417	3,272			28,171
Ριζωμα	1302	0,280	13,736	0,1	0,093	1,417	3,272			28,171
Μύρα	1277	-1,062	12,582	0,0	1,355	1,417	5,247			27,743
Μεγάρχη	1274	0,301	13,542	0,0	0,162	1,386	2,990			31,634
Γλώσσα	1271	0,905	19,415	0,1	0,082	1,627	5,222	31,772		46,374
Καλλιφώνιο	1262	0,265	11,695	0,0	0,193	0,695	3,520	1,004		21,313
Τερψιθέα	1244	-1,788	12,582	0,2	0,886	1,417	5,247			27,743
Ανάβρα	1227	-0,782	16,169	0,1	0,214	0,672	4,076			24,273
Άγιος Γεώργιος Νηλ	1208	0,285	15,575	0,1	0,078	2,897	5,207	0,348		32,030
Δένδρα	1196	-2,965	13,967	0,2	1,037	1,922	2,618	12,337		35,343
Γόμφοι	1187	0,167	13,736	0,0	0,111	1,417	3,272			28,171
Παλαιομονάστηρο	1177	0,325	13,736	0,1	0,093	1,417	3,272			28,171
Ταξιάρχες	1157	0,060	13,542	0,3	0,095	1,386	2,990			31,634
Καλλίθηρο	1152	-1,354	11,695	0,1	0,119	0,695	3,520	1,004		21,313
Καρποχώριο	1152	-0,327	11,695	0,0	0,162	0,695	3,520	1,004		21,313
Πύθιο	1113	1,233	13,876	0,1	0,333	2,470	2,303			29,996
Νεοχώριο	1108	-1,497	17,640	0,0	0,021	1,435	3,214	0,737		15,401
Πορταριά	1093	-3,578	18,315	0,1	0,020	1,805	5,377	0,338		29,908
Βαμβακού	1092	0,226	10,697	0,8	0,538	2,115	4,327			34,071
Άγιος Γεώργιος Φερ	1088	-3,612	15,874	0,5	0,196	1,923	6,594			37,591
Μακρυχώρι	1085	1,461	11,695	0,1	0,172	0,695	3,520	1,004		21,313
Μαραθέα	1083	-0,484	11,695	0,1	0,164	0,695	3,520	1,004		21,313
Παλαιόπυργος	1081	-0,426	13,542	0,0	0,083	1,386	2,990			31,634
Βλαχογιάννιο	1067	-0,803	12,465	0,1	0,206	0,559	2,342	0,948		24,536
Στουρναραϊίκα	1064	-0,542	16,709	0,0	0,039	1,106	3,121	0,694		10,681
Βαλανίδα	1043	0,585	13,876	0,0	0,355	2,470	2,303			29,996
Κρήνη	1042	0,095	13,542	0,1	0,083	1,386	2,990			31,634
Αρμένιο	1036	-1,844	12,890	0,1	0,649	1,646	4,387			22,466
Αγία Τριάδα	1030	-1,235	11,763	0,0	0,098	1,007	3,357	0,959		19,146

Πίνακας 5.Β: Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στην Cluster Analysis.

Οικισμοί	Δημογραφικά Χαρακτ.			Οικονομικά Χαρ.		Κοινωνικά Χαρακτηριστικά			
	Πληθ. 1991	Πληθ. Μετ.(r)	Βαθμ.Γηρασμ. (B.G.)	Μη αγροτικά	Αγροτικά	Επίπεδο Εκπαίδευσης		Συνθ.Στέγασης	
				Απασχ. (%συνόλου)	Καλλιεργ. έκταση %	Πτυχ. ΑΕΙ ΤΕΙ	Απόφ.Μέσης Εκπ. (Μ.Ε)	Απόχετ. Δίκτυο	Αποχωρ.
Ροποτό	1021	-3,202	16,446	0,0	0,042	1,069	2,909	0,425	14,440
Κέδρος	1017	-0,069	17,572	0,1	0,162	1,123	3,377		17,567
Πετρωτό	1011	1,263	13,542	0,1	0,086	1,386	2,990		31,634
Περίβλεπτο	1009	0,696	13,135	0,0	0,603	3,014	6,423		39,712
Δελέρια	1002	0,178	13,768	0,0	0,429	1,558	3,477	20,006	41,965
Πρόδρομος	1000	0,247	11,695	0,2	0,130	0,695	3,520	1,004	21,313
Ερέτρια	997	0,942	10,697	0,2	0,696	2,115	4,327		34,071
Κρόκιο	992	0,395	14,232	0,1	0,218	3,153	10,650		44,385
Καλοχώρι	987	0,997	12,890	0,0	0,302	1,417	5,247		22,466
Προμύριο	984	1,018	17,020	0,1	0,127	3,130	5,153		30,674
Μυρίνη	979	0,262	11,695	0,0	0,156	0,695	3,520	1,004	21,313
Φύλλο	973	0,730	11,695	0,0	0,261	0,695	3,520	1,004	21,313
Ροδιά	963	1,978	17,987	0,0	0,181	1,257	3,390	9,359	24,682
Φανάρι	958	1,373	11,695	0,1	0,117	0,695	3,520	1,004	21,313
Παλαιοκκλησιά	956	-0,363	11,763	0,0	0,136	1,007	3,357	0,959	19,146
Σταυρός	954	1,591	11,695	0,1	0,117	0,695	3,520	1,004	21,313
Λαύκος	948	0,739	17,020	0,1	0,161	3,130	5,153		30,674
Σταυρός	939	1,852	10,697	0,1	0,622	2,115	4,327		34,071
Σαραντάπορο	938	-1,391	12,730	0,0	0,181	0,588	2,029		19,944
Άγιος Βλάσιος	930	-1,879	15,874	0,1	0,073	1,923	6,594		37,591
Μαγούλα	922	0,995	11,695	0,0	0,101	0,695	3,520	1,004	21,313
Πλάτανος	915	0,417	14,574	1,3	0,314	2,266	8,316		30,211
Σέσκλο	915	-1,596	19,759	0,1	0,139	2,039	5,324		28,553
Άγιος Βησσαρίων	913	-1,279	13,734	0,0	0,059	1,349	2,778		25,642
Γλαύκη	912	-1,446	12,890	0,0	0,955	1,646	4,387		22,466
Πιαλεία	910	0,055	16,446	0,0	0,027	1,069	2,909	0,425	14,440
Άγιοι Ανάργυροι	908	1,088	12,582	0,0	1,528	1,417	5,247		27,743
Κεφαλόβρυσο	907	-0,022	13,927	0,0	0,088	1,380	3,060	0,245	22,180
Μεγάλο Ελευθεροχω	907	-1,352	12,465	0,0	0,117	0,559	2,342	0,948	24,536
Ανάβρα	899	-3,123	17,720	0,0	0,097	1,724	5,361		17,900
Κιλελέρ (Κυψέλη)	894	-1,704	12,890	0,0	0,777	1,646	4,387		22,466
Δράκεια	891	-1,096	18,315	0,1	0,090	1,805	5,377	0,338	29,908
Κρανέα	890	0,492	11,763	0,0	0,122	1,007	3,357	0,959	19,146
Κοσκινάς	889	1,000	11,763	0,0	0,182	1,007	3,357	0,959	19,146
Μεγάλο Ευύδριο	880	0,497	12,002	0,0	0,608	1,706	4,111		31,868
Αιγάνη	878	0,390	18,617	0,1	0,170	1,460	2,048	2,040	15,734
Διάβα	877	-1,713	16,621	0,0	0,039	0,707	2,893		20,078
Κυψέλη	876	-0,080	11,763	0,0	0,220	1,007	3,357	0,959	19,146
Άγιος Θεόδωρος	873	-0,702	11,763	0,1	0,165	1,007	3,357	0,959	19,146
Ασπροκκλησιά	872	1,642	16,799	0,0	0,064	1,520	4,076		32,487
Γαλήνη (Άνω Πλατύ	856	-2,018	12,890	0,1	0,554	1,646	4,387		22,466
Χρυσομηλέα	846	-1,584	16,621	0,0	0,034	0,707	2,893		20,078
Δενδροχώρι	845	0,461	13,927	0,0	0,045	1,380	3,060	0,245	22,180
Μορφοβούνι	844	2,945	17,572	0,0	0,074	1,123	3,377		17,567
Λουτρό	841	-0,241	12,730	0,0	0,101	0,588	2,029		19,944
Ομόλιο	838	-0,390	14,650	0,1	0,163	1,770	3,750	0,551	21,796
Συκέα	833	1,159	13,103	0,0	0,303	1,832	2,273	0,773	23,552
Διαλεκτό	831	0,492	13,734	0,0	0,087	1,349	2,778		25,642
Καλλιθέα	830	0,191	12,465	0,1	0,592	0,559	2,342	0,948	24,536
Δρακότρυπα	824	0,461	17,640	0,0	0,036	1,435	3,214	0,737	15,401
Δρυμός	824	0,000	12,465	0,0	0,250	0,559	2,342	0,948	24,536

WT 11/10/95 11:44:53 ii

SLIAT VERSION 5.0
COPYRIGHT, 1990-1992
SYSTAT, INC.

We come to SYSTAT!

WORKSPACE CLEAR FOR CREATING NEW DATASET
SYSTAT FILE VARIABLES AVAILABLE TO YOU ARE:

P	R	DG	AEI	ME
WC	DICTIO	APASH	AGROT	

WT 11/10/95 11:46:51 ii C:\DIPLOMAT\CLSTAND.SYS

SUMMARY STATISTICS FOR 10 CLUSTERS

VARIABLE	BETWEEN SS	DF	WITHIN SS	DF	F-RATIO	PROB
P	500.509	9	32.491	524	896.879	0.000
R	240.778	9	292.222	524	47.973	0.000
DG	411.710	9	121.290	524	197.632	0.000
AEI	364.132	9	168.868	524	125.545	0.000
ME	414.260	9	118.740	524	203.126	0.000
WC	337.531	9	195.469	524	100.536	0.000
DICTIO	393.780	9	139.220	524	164.681	0.000
APASH	501.012	9	31.988	524	911.898	0.000
AGROT	420.480	9	112.520	524	217.572	0.000

CLUSTER NUMBER: 1

MEMBERS		STATISTICS				
CASE	DISTANCE	VARIABLE	MINIMUM	MEAN	MAXIMUM	ST. DEV.
21	0.31	P	-0.18	-0.10	0.20	0.07
22	0.74	R	-1.59	0.21	3.87	0.59
25	1.07	DG	-3.45	-0.76	0.38	0.43
33	0.54	AEI	-1.72	-0.44	0.69	0.41
35	0.33	ME	-2.00	-0.39	0.63	0.36
36	0.69	WC	-1.88	-0.16	2.19	0.43
38	0.48	DICTIO	-0.22	-0.11	2.78	0.30
41	0.31	APASH	-0.14	-0.10	1.90	0.15
44	0.39	AGROT	-0.65	-0.18	0.89	0.34
45	1.22					
50	0.29					
53	0.34					
54	0.26					
62	0.33					
63	0.32					
64	0.28					
66	0.24					
70	0.25					
71	0.35					
74	0.25					
75	0.25					
77	0.31					
79	0.24					
81	0.49					
84	0.24					
85	0.25					
86	0.32					
87	0.36					
88	0.26					
94	0.30					
95	0.27					
96	0.34					
97	0.35					
100	0.32					
102	0.30					
105	0.35					
108	0.24					
111	0.43					
113	0.24					
114	0.29					
116	0.29					
117	0.20					
118	0.31					
121	0.40					

Πίνακας 5.1β: Ομαδοποίηση Οικισμών σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Cluster Analysis (10 ομάδες)

Οικισμοί Ομάδας 1			
Οιχαλία (Νεοχώρι)	Ομόλιο	Γεωργικό	Κουτσόχερο
Κρανέα Ελασσονος	Συκέα	Κρύα Βρύση	Παναγίτσα
Βερδικούσα	Διαλεκτό	Λαζαρίνα	Κεφαλόβρυσο
Καρδιοσμογαούλα	Δρυμός	Ζαίμιο	Πτελοπούλα
Μεγάλα Καλύβια	Κλοκοτός	Υπέρεια	Λοξάδα
Φαρκαδόνα	Πεδινό	Δροσερό	Σπηλιά
Αγναντερό	Πλάτανος	Γιαννωτά	Μικρό Βουνό
Προάστιο	Ευαγγελισμός	Διπόταμος	Κυψελοχώρι
Πύλη	Καρυά	Φράγκου	Χάρμα
Διμήνη	Μαγουλίτσα	Ριζοβούνι	Λεύκη
Ματαράγκα	Βαλινό	Φιλύρα	Ζωοδόχος Πηγή
Ζάρκο	Μεγάλο Κεφαλόβρυσο	Φωτάδα	Καππά
Μεγαλοχώρι	Ράξα	Δολίχη	Πύργος Ιθώμης
Μητρόπολη	Κοκκινόπηλος	Μηλέα	Ρευματιά
Γριζάνο	Καλογριανά	Μασχολούριο	Λόφος
Ιτέα	Μάρκου	Πραιwürιο	Άγιος Γεώργιος
Αρτεσιανό	Κανάλια	Χρυσαιγή	Ασημοχώρι
Φήκη	Βλοχός	Νομή	Νεράιδα
Λεοντάρι	Στεφανόβουνο	Αμπελάκια	Καλυβάκια
Πηγή	Αζωρός (Βουβάλα)	Ελευθέριο	Άκρη
Ρίζωμα	Μουριά	Τσαπουρνιά	Συκαμινέα
Μεγάρχη	Μεσοχώριο	Αμούριο	Κάτω Ελάτη
Καλλιφώνιο	Μαυραχάδες	Αχλαδέα	Αχλαδοχώριο
Ανάβρα	Γελάνθη	Κεραμίδι	Αστρίτσα
Γόμφοι	Ελάτεια	Λουτρό	Ευαγγελισμός
Παλαιομονάστηρο	Καππαδοκικό	Δασοχώρι	Νέα Λεύκη
Ταξιάρχες	Όσσα	Κρηγίτσα	Ανώγειο
Καλλίθηρο	Πύργος Κιερίου	Πηνειάδα	Ψυχικό
Καρποχώριο	Σερβωτά	Ολυμπιάδα	Άγιος Βησσαρίος
Μακρυχώρι	Φλάμπουρο	Παλιόκαστρο	Νέσσωνας
Μαραθέα	Πετροπόρος	Ορφανά	Νάματα
Παλαιόπυργος	Γοργογύριο	Λυκούδιο	Δένδρα
Βλαχογιάννιο	Γραμματικό	Γεωργανάδες	Τέμπη
Κρήνη	Ρούσσοσ	Αγιοπηγή	
Αγία Τριάδα	Πρίνος	Βούναινα	
Πετρωτό	Φιλία	Αγία Παρασκευή	
Πρόδρομος	Αρδάνιο	Κλήμα	
Καλοχώρι	Γοργοβίτες	Μελισσοχώρι	
Μυρίνη	Πουρνάριο	Αγία Κυριακή	
Φύλλο	Ξινονέρι	Δίλοφος	
Φανάρι	Ζηλευτή	Αχιλλείο	
Παλαιοκκλησιά	Ελευθεροχώρι	Αμυγδαλέα	
Σταυρός	Γλίνος	Βασιλή	
Σαραντάπορο	Λυγαριά	Άγιοι Θεόδοροι	
Μαγούλα	Άμπελος	Συκιές	
Άγιος Βησσαρίων	Παραπόταμος	Λόγγος	
Κεφαλόβρυσο	Μεταμόρφωση	Γεράνια	
Μεγάλο Ελευθεροχώριο	Πασχαλίτσα	Πετρινό	
Κρανέα	Φανερωμένη	Ερμητίσιο	
Κοσκινάς	Πρόδρομος	Μέλισσα	
Κυψέλη	Παλαιοχώρι	Παραπόταμος	
Άγιος Θεόδωρος	Γαλανόβρυση	Μαγούλα	
Δενδροχώρι	Γεφύρια	Λουτρό	
Λουτρό	Πατουλιά	Κοκκινόγειο	

Πίνακας 5.1β: Ομαδοποίηση Οικισμών σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Cluster Analysis (10 ομάδες)

Οικισμοί Ομάδας 2	Οικισμοί Ομάδας 6			
Βόλος (Π.Σ.)	Αργυροπούλειο	Ρεντίνα	Νερόμυλοι	Μοσχόφυτο
Λάρισα	Μελβοία	Σκήτη	Μεγαλόβρυσο	Στεφανιάδα
Βόλος	Μαυρομάτιο	Βρύναινα	Ανθότοπος	Καρυά
Οικισμοί Ομάδας 3	Ραψάνη	Νεραίδα	Άγιος Ακάκιος	Μεσοβούνι
Σκόπελος	Καστράκι	Καστανέα	Ποταμιά	Βαθύρρευμα
Λιβάδι	Γλώσσα	Κερασέα	Καταφύγιο	Θερινό
Οικισμοί Ομάδας 4	Νεοχώριο	Αμυγδαλή	Κονισκός	Άγιος Ιωάννης
Νέα Ιωνία	Στουρναραϊίκα	Απιδέα	Κοκκωτοί	Στεφάνιο
Φάρσαλα	Κέδρος	Παλιούρι	Έλαφος	Καρβασαράς
Καλαμπάκα	Ροδιά	Βραγκιανά	Σκλήθρο	Χαλίκι
Παλαμάς	Σέσκλο	Κοτρώνι	Ξορύχι	Ανθούσα
Σοφάδες	Πιαλεία	Κρύα Βρύση	Πευκόφυτο	Άγιος Νικόλαος
Νέα Αγχιάλος	Δράκεια	Καλομοίρα	Ξινόβρυση	Κουμαριά
Σκιάθος	Αιγάνη	Ραχούλα	Καταφύλλιο	
Αγριά	Διάβα	Ανθοχώρι	Πετρίλος	
Αγιά	Ασπροκκλησιά	Μούρεσι	Δρύμwnας	
Βελεστίνο	Χρυσομηλέα	Γλαφυρά	Νεραϊδοχώρι	
Ζαγορά	Μορφοβούνι	Καροπλέσιο	Παλαιοκαρυά	
Συκούριο	Δρακότρυπα	Κισσός	Γερακάρι	
Μουζάκι	Νεοχώρι	Αχλαδέα	Αηδονοχώρι	
Ευξεινούπολη	Μηλίνα	Σαρακήνα	Πεύκη	
Ιωλκός (Ανακασιά)	Παναγία	Φωτεινό	Καλογριανή	
Αργαλαστή	Ανθηρό	Κερασέα	Βαθύλακκος	
Ριζόμυλος	Τσαγκαράδα	Κρανέα	Λογγά	
Στεφανοβίκειο	Αγναντιά	Αφέται	Παλαιοχώριο	
Πτελεός	Αύρα	Ανήλιο	Περιστέρα	
Σούρπη	Καλλιπεύκη	Σωτηρίτσα	Φλαμπούρεσι	
Άλλης Μεριά	Κεραμιδί	Καστανιά (Καστανέα)	Γλυκομηλέα	
Βασιλική	Λουτροπηγή	Σπαθάδες	Αγία Παρασκευή	
Τρίκερι	Καρίτσα	Δαφνοσπηλιά	Αργύριο	
Κανάλια	Άγιος Λαυρέντιος	Γενέσιο	Μολόχα	
Κάτω Λεχώνια	Οξυά	Δήμητρα	Καρίτσα Δολόπων	
Άνω Λεχώνια	Μακρυρράχη	Αετόλοφος	Πολυνέρι	
Μηλιές	Ελάτη	Κρουτοπηγή	Καλόγηροι	
Άγιος Γεώργιος Νηλείας	Κρουονέρι	Μαρμαρίνη	Ορθοβούνιο	
Άγιος Γεώργιος Φερών	Μεσενικόλας	Μικρό Περιβολάκι	Αμπελοχώρι	
Περιβλεπτο	Μαυρέλιο	Ελληνόπυργος	Κορυδαλλός	
Κρόκιο	Αμάραντος	Πινακάτες	Αηδόνα	
Προμύριο	Θεοπέτρα	Μεγάλη Κερασέα	Βλάσιο	
Λαύκος	Στόμιο	Αμπελικό	Κατάφυτα	
Άγιος Βλάσιος	Οξύνεια	Καστρί	Καλαμάκι	
Πλάτανος	Μακρινίτσα	Βυζίτσα	Μετόχι	
Αχιλλείο	Κακοπλεύριο	Ελληνόκαστρο	Καλλιρρόη	
Μικροθήβες	Αγιόφυλλο	Γαρδίκι	Κορυφή	
Αερινό	Μυρόφυλλο	Κατηχώρι	Πετρωτό	
Αμαλιάπολη	Μεταξοχώρι	Θραψίμιο	Κρανέα	
Καλά Νερά	Βατσουνιά	Γερακάρι	Νέα Πεύκη	
Αιδίνιο	Κλεινός	Ιτέα	Φυλάκη	
Αγία Τριάδα	Άγιος Γεώργιος	Σκεπάριο	Ελληνικά	
Σταγιάτες	Συκή	Αγρελιά	Πετροχώρι	
Οικισμοί Ομάδας 5	Πούριο	Διάσελλο	Καλλιθέα	
Τρίκαλα	Κτιμένη	Βλαχάβα	Κουμπουριανά	
Καρδίτσα	Πορτή	Λαμπερό	Αθαμανία	
	Γάβρος	Μοσχάτο	Αμυγδαλή	

Πίνακας 5.1Γ: Ομαδοποίηση Οικισμών σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Cluster Analysis.

Οικισμοί Ομάδας 7	Οικισμοί Ομάδας 8		Οικισμοί Ομάδας 9
Αλόνησος	Γιάννουλη	Δοξαρά	Ελασσόνα
Πορταριά	Φαλάννη	Καλλιθέα	Οικισμοί Ομάδας 10
Ροποτό	Γόννοι	Παλιόπυργος	Τύρναβος
Ανάβρα	Τσαρίτσανη	Αγναντερή	Αλμυρός
Άγιος Δημήτρ. Πηλίου	Μακρυχώρι	Δίλοφος	Αμπελώνας
Πεζούλα	Πυργετός	Άγιος Γεώργιος	Νίκαια
Μεσοχώρα	Πλατύκαμπος	Κρανναί	Χάλκη
Μαλακάσι	Δαμάσιο		Μύρα
Ξυλοπάροικο	Τερψιθέα		Άγιοι Ανάργυροι
Φυλακτή	Δένδρα		Ζάππειο
Κοινότητα Αρματολικό	Πύθιο		Σκοτούσσα
Αμάραντος	Βαμβακού		Νέες Καρυές
Ανατολή	Βαλανίδα		
Τρυγώνα	Αρμένιο		
Λιοπράσο	Δελέρια		
Κρυόβρυση	Ερέτρια		
Παχτούριο	Σταυρός		
Ελληνόκαστρο	Γλαύκη		
Νεράιδα	Κιλελέρ (Κυφέλη)		
Άγιος Δημήτριος	Μεγάλο Ευύδριο		
Πετροχώρι	Γαλήνη		
Ματονέρι	Καλλιθέα		
Πολυθέα	Μελία		
Αργιθέα	Βρυότοπος		
Μπελοκομίτης	Ανάβρα		
Βροντερό	Κρήνη		
Κωφοί	Κοιλιάδα		
Μάραθος	Καλαμάκι		
Άγιος Προκόπιος	Ναρθάκιο		
Πορτίτσα	Ομορφοχώρι		
Καλή Κώμη	Μεγάλο Μοναστήρι		
Πύρρα	Ραχούλα		
Λαμπνού	Δομένικο		
Περτούλι	Μέλισσα		
Λεοντίτο	Μελισσοχώρι		
Δέση	Μάνδρα		
Λιβαδοχώρι	Κατωχώρι		
Βάλκανο	Βρυσιά		
Παράμερο	Νέο Περιβόλι		
Φουντωτό	Χαλκιάδες		
Δροσάτο	Νίκη		
Δροσοχώρι	Πολυδάμειο		
	Στόχωρο		
	Πολυνέριο		
	Κάτω Βασιλικά		
	Ελευθεραί		
	Χαρά		
	Δασόλοφος		
	Αμπελεία		
	Μοσχοχώρι		
	Μαυροβούνιο		
	Σωτήριο		
	Κυπάρισσος		
	Σκοπιά		

Πίνακας 5.2Α: Ιεράρχηση - Προσδιορισμός των βαθμίδων των οικισμών βάσει των λειτουργιών και των ροών.

Πληθυσμός 1991	Οικισμοί	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ						ΡΟΕΣ				ΒΑΘΜΙΔΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	
		Βασικός δείκτης			Ειδίκευση	Ακτινοβολία	SUM1	ΒΑΘΜΙΔΑ 1	ΡΟΕΣ	ΠΟΛΟΙ	ΒΑΘΜΙΔΑ 2	SUM 2	ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΤΗΛ.ΣΥΝΔΙΑΛ.
116031	Βόλος (Π.Σ.)	55	1α	1	Βιομηχανία	3	4	2	862	A	1	3	2	A
113090	Λάρισα	30	1α	1	Διοίκηση	1	2	1	1191	A	1	2	1	A
48962	Τρίκαλα	35	1α	1	Διοίκηση	1	2	1	770	A	2	3	2	A
30289	Καρδίτσα	24	1α	1	Λ.Υπηρεσίες	2	3	1	564	A	2	3	2	A
12197	Τύρναβος	5	1β	2	Εξόρυξη	1	3	1	313	B	3	4	3	B
8916	Αλμυρός	5	2α	2	Διοίκηση	3	5	2	162	B	3	5	3	B
8457	Φάρσαλα	5	2α	2	Εμπόριο	4	6	2	156	B	3	5	3	B
8426	Ελασσόνα	3	2β	3	Εμπόριο	4	7	3	142	B	3	5	3	B
6072	Καλαμπάκα	5	2α	2	Λ.Υπηρεσίες	1	3	1	220	B	3	4	3	B
6010	Παλαμάς	2	2β	3	Λ.Υπηρεσίες	1	4	2	109	B	3	5	3	B
5819	Αμπελώνας	1	2γ	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	60	B	4	6	4	B
5497	Σοφάδες	4	2α	2	Λ.Υπηρεσίες	1	3	1	142	B	3	4	3	B
5421	Νέα Αγχιάλος	1	2γ	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	69	B	4	6	4	B
5096	Σκιάθος	4	2α	2	Εμπόριο	4	6	2	53	B	3	5	3	A
4014	Αγιά	2	2β	3	Διοίκηση	3	6	2	50	B	3	5	3	B
3852	Βελεστίνο	2	2β	3	Διοίκηση	3	6	2	57	B	3	5	3	B
3284	Γιάννουλη	2	2β	3	Βιομηχανία	2	5	2	12	B	4	6	4	B
3271	Οιχαλία (Νεοχώρι)	1	2γ	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	56	B	4	6	4	B
3264	Κρανέα Ελασσονος	1	2γ	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	29	B	4	6	4	Δ
3043	Φαλάνη	1	2γ	4	Βιομηχανία	2	6	2	4	B	4	6	4	Γ
2985	Αλόνησος	0	2δ	4	Εμπόριο	4	8	3	20	B	4	7	4	B
2974	Βερδικούσα	0	2δ	4	Εμπόριο	4	8	3	10	B	4	7	4	Δ
2972	Σκόπελος	1	2γ	4	Εμπόριο	4	8	3	44	B	3	6	4	B
2882	Λιβάδι	0	2δ	4	Εμπόριο	4	8	3	12	B	4	7	4	Δ
2840	Νίκαια	1	2γ	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	80	B	4	6	4	Γ
2636	Ζαγορά	1	2γ	4	Εμπόριο	4	8	3	35	B	4	7	4	Γ
2554	Συκούριο	1	2γ	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	79	B	4	6	4	Δ
2535	Γόννοι	0	2δ	4	Εμπόριο	4	8	3	20	B	4	7	4	Δ
2492	Τσαρήσανη	0	2δ	4	Εμπόριο	4	8	3	25	B	4	7	4	Δ
2409	Καρδισσομαγούλα	1	2γ	4	Βιομηχανία	2	6	2	29	B	4	6	4	Γ
2353	Μουζάκι	3	2β	3	Διοίκηση	3	6	2	144	B	3	5	3	Γ
2317	Μεγάλα Καλύβια	1	2γ	4	Βιομηχανία	2	6	2	20	B	4	6	4	Δ
2310	Φαρκαδώνα	1	2γ	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	83	B	3	5	3	Γ

Πίνακας 5.2Α: Ιεράρχηση - Προσδιορισμός των βαθμίδων των οικισμών βάσει των λειτουργιών και των ροών.

Πληθυσμός	Οικισμοί	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ						ΡΟΕΣ			ΒΑΘΜΙΔΑ		ΜΟΝΑΔΕΣ	
		Βασικός δείκτης			Ειδίκευση	Ακτινοβολία	SUM1	ΒΑΘΜΙΔΑ 1	ΡΟΕΣ	ΠΟΛΟΙ	ΒΑΘΜΙΔΑ 2	SUM 2		ΟΙΚΙΣΜΩΝ
1991	Ευξεινούπολη	0	2δ	4	Εμπόριο	4	8	3	38	B	4	7	4	Γ
2129	Αγναντερό	1	2γ	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	23	B	4	6	4	Δ
2013	Αργυροπούλειο	0	2δ	4	Εμπόριο	4	8	3	25	B	4	7	4	Δ
2012	Προάστιο	1	2γ	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	27	B	4	6	4	Δ
2009	Χάλκη	0	2δ	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	55	B	4	6	4	Δ
2004	Μελιβοία	0	2δ	4	Εμπόριο	4	8	3	25	B	4	7	4	Δ
1991	Πύλη	2	3α	3	Λ.Υπηρεσίες	1	4	2	140	B	3	5	3	Γ
1967	Αργαλαστή	1	3β	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	55	B	3	5	3	Δ
1835	Ριζόμυλος	5	3α	3	Εξόρυξη	1	4	2	37	B	4	6	4	Δ
1835	Στεφανοβικείο	0	3γ	5	Λ.Υπηρεσίες	1	6	2	52	B	4	6	4	Δ
1810	Πτελεός	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	26	B	4	8	4	Δ
1796	Ματαράγκα	1	3β	4	Βιομηχανία	2	6	2	35	B	4	6	4	Δ
1775	Σούρπη	2	3α	3	Εξόρυξη	1	4	2	35	B	4	6	4	Δ
1773	Μακρυχώρι	1	3β	4	Βιομηχανία	2	6	2	26	B	4	6	4	Δ
1771	Ζάρκο	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	41	B	4	8	4	Δ
1768	Μεγαλοχώρι	0	3γ	5	Βιομηχανία	2	7	3	20	B	4	7	4	Δ
1759	Πυργετός	1	3β	4	Βιομηχανία	2	6	2	26	B	4	6	4	Δ
1683	Μαυρομάτιο	0	3γ	5	Λ.Υπηρεσίες	1	6	2	30	B	4	6	4	Δ
1682	Ραψάνη	0	3γ	5	Βιομηχανία	2	7	3	27	B	4	7	4	Δ
1669	Πλατύκαμπος	1	3β	4	Βιομηχανία	2	6	2	58	B	4	6	4	Γ
1651	Βασιλική	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	35	B	4	8	4	Δ
1629	Τρίκερι	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	18	B	4	8	4	Δ
1619	Μητρόπολη	1	3β	4	Λ.Υπηρεσίες	1	5	2	25	B	4	6	4	Δ
1601	Γριζάνο	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	17	B	4	8	4	Δ
1521	Ιτέα	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	34	B	4	8	4	Δ
1517	Δαμάσιο	1	3β	4	Εξόρυξη	1	5	2	18	B	4	6	4	Δ
1471	Αρτεσιανό	0	3γ	5	Βιομηχανία	2	7	3	10	B	4	7	4	Δ
1424	Κανάλια	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	5	B	4	8	4	Δ
1409	Κάτω Λεχώνια	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	30	B	4	8	4	Δ
1395	Ανω Λεχώνια	0	3γ	5	Λ.Υπηρεσίες	1	6	2	25	B	4	6	4	Δ
1379	Φήκη	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	13	B	4	8	4	Δ
1376	Λεοντάρι	0	3γ	5	Λ.Υπηρεσίες	1	6	2	24	B	4	6	4	Δ
1309	Καστράκι	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	27	B	4	8	4	Γ

Πίνακας 5.2Α: Ιεράρχηση - Προσδιορισμός των βαθμίδων των οικισμών βάσει των λειτουργιών και των ροών.

Πληθυσμός 1991	Οικισμοί	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ							ΡΟΕΣ				ΒΑΘΜΙΔΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ
		Βασικός δείκτης			Ειδίκευση	Ακτινοβολία	SUM1	ΒΑΘΜΙΔΑ 1	ΡΟΕΣ	ΠΟΛΟΙ	ΒΑΘΜΙΔΑ 2	SUM 2	ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΤΗΛ.ΣΥΝΔΙΑΛ.
1304	Μηλιές	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	25	Β	4	8	4	Δ
1303	Πηγή	0	3γ	5	Βιομηχανία	2	7	3	16	Β	4	7	4	Δ
1302	Ρίζωμα	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	14	Β	4	8	4	Δ
1277	Μύρα	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	25	Β	4	8	4	Δ
1274	Μεγάρχη	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	22	Β	4	8	4	Δ
1271	Γλώσσα	0	3γ	5	Διοίκηση	3	8	3	16	Β	4	7	4	Γ
1262	Καλλιφώνιο	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	12	Β	4	8	4	Δ
1244	Τερψιθέα	0	3γ	5	Βιομηχανία	2	7	3	18	Β	4	7	4	Δ
1227	Ανάβρα	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	17	Β	4	8	4	Δ
1208	Άγιος Γεώργιος Ν.	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	5	Β	4	8	4	Δ
1196	Δένδρα	1	3β	4	Βιομηχανία	2	6	2	27	Β	4	6	4	Δ
1187	Γόμφοι	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	26	Β	4	8	4	Δ
1177	Παλαιομονάστηρο	0	3γ	5	Λ.Υπηρεσίες	1	6	2	42	Β	4	6	4	Δ
1157	Ταξιάρχες	5	3α	3	Εξόρυξη	1	4	2	18	Β	4	6	4	Δ
1152	Καλλιθήρο	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	12	Β	4	8	4	Δ
1152	Καρποχώριο	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	9	Β	4	8	4	Δ
1113	Πύθιο	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	12	Β	4	8	4	Δ
1108	Νεοχώριο	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	25	Β	4	8	4	Δ
1093	Πορταριά	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	30	Β	4	8	4	Δ
1092	Βαμβακού	2	3α	3	Βιομηχανία	2	5	2	35	Β	4	6	4	Δ
1088	Άγιος Γεώργιος Φ.	3	3α	3	Εξόρυξη	1	4	2	9	Β	4	6	4	Δ
1085	Μακρυχώρι	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	2	Β	4	8	4	Δ
1083	Μαραθέα	0	3γ	5	Λ.Υπηρεσίες	1	6	2	12	Β	4	6	4	Δ
1081	Παλαιόπυργος	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	16	Β	4	8	4	Δ
1067	Βλαχογιάννιο	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	14	Β	4	8	4	Δ
1064	Στουρναραίικα	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	23	Β	4	8	4	Δ
1043	Βαλανίδα	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	12	Β	4	8	4	Δ
1042	Κρήνη	0	3γ	5	Βιομηχανία	2	7	3	15	Β	4	7	4	Δ
1036	Αρμένιο	0	3γ	5	Λ.Υπηρεσίες	1	6	2	15	Β	4	6	4	Δ
1030	Αγία Τριάδα	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	13	Β	4	8	4	Δ
1021	Ροποτό	0	3γ	5	Βιομηχανία	2	7	3	22	Β	4	7	4	Δ
1017	Κέδρος	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	18	Β	4	8	4	Δ
1011	Πετρωτό	2	3α	3	Εξόρυξη	1	4	2	21	Β	4	6	4	Δ

Πίνακας 5.2Α: Ιεράρχηση - Προσδιορισμός των βαθμίδων των οικισμών βάσει των λειτουργιών και των ροών.

Πληθυσμός 1991	Οικισμοί	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ						ΡΟΕΣ			ΒΑΘΜΙΔΑ		ΜΟΝΑΔΕΣ	
		Βασικός δείκτης			Ειδίκευση	Ακτινοβολία	SUM1	ΒΑΘΜΙΔΑ 1	ΡΟΕΣ	ΠΟΛΟΙ	ΒΑΘΜΙΔΑ 2	SUM 2	ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΤΗΛ.ΣΥΝΔΙΑΛ.
1009	Περίβλεπτο	1	3β	4	Εξόρυξη	1	5	2	19	B	4	6	4	Δ
1002	Δελέρια	0	3γ	5	Εμπόριο	4	9	4	13	B	4	8	4	Δ
1000	Πρόδρομος	0	3γ	5	Βιομηχανία	2	7	3	15	B	4	7	4	Δ
997	Ερέτρια	21	4α	4	Εξόρυξη	1	5	2	-	-	5	7	4	Δ
992	Κρόκιο	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
987	Καλοχώρι	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
984	Προμύριο	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
979	Μυρίνη	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
973	Φύλλο	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
963	Ροδιά	0	4δ	6	Λ.Υπηρεσίες	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
958	Φανάρι	0	4δ	6	Λ.Υπηρεσίες	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
956	Παλαιοκκλησιά	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
954	Σταυρός	0	4δ	6	Βιομηχανία	2	8	3	-	-	5	8	4	Δ
948	Λαύκος	3	4β	5	Εξόρυξη	1	6	2	-	-	5	7	4	Δ
939	Σταυρός	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
938	Σαραντάπορο	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
930	Άγιος Βλάσιος	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
922	Μαγούλα	0	4δ	6	Λ.Υπηρεσίες	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
915	Πλάτανος	5	4β	5	Βιομηχανία	2	7	3	-	-	5	8	4	Δ
915	Σέσκλο	0	4δ	6	Βιομηχανία	2	8	3	-	-	5	8	4	B
913	Άγιος Βησσαρίων	0	4δ	6	Λ.Υπηρεσίες	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
912	Γλαύκη	0	4δ	6	Λ.Υπηρεσίες	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
910	Πιαλεία	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
908	Άγιοι Ανάργυροι	0	4δ	6	Λ.Υπηρεσίες	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
907	Κεφαλόβρυσο	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
907	Μεγ.Ελευθεροχώριο	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
899	Ανάβρα	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
894	Κιλελέρ (Κυψέλη)	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
891	Δράκεια	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
890	Κρανέα	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
889	Κοσκινάς	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
880	Μεγάλο Ευύδριο	0	4δ	6	Λ.Υπηρεσίες	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
878	Αιγάνη	0	4δ	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ

Πίνακας 5.2Α: Ιεράρχηση - Προσδιορισμός των βαθμίδων των οικισμών βάσει των λειτουργιών και των ροών.

Πληθυσμός 1991	Οικισμοί	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ						ΡΟΕΣ			ΒΑΘΜΙΔΑ		ΜΟΝΑΔΕΣ	
		Βασικός δείκτης			Ειδίκευση	Ακτινοβολία	SUM1	ΒΑΘΜΙΔΑ 1	ΡΟΕΣ	ΠΟΛΟΙ	ΒΑΘΜΙΔΑ 2	SUM 2	ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΤΗΛ.ΣΥΝΔΙΑΛ.
877	Διάβα	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
876	Κυψέλη	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
873	Άγιος Θεόδωρος	0	45	6	Βιομηχανία	2	8	3	-	-	5	8	4	Δ
872	Ασπροκκλησιά	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
856	Γαλήνη	0	45	6	Βιομηχανία	2	8	3	-	-	5	8	4	Δ
846	Χρυσομηλέα	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
845	Δενδροχώρι	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
844	Μορφοβούνι	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
841	Λουτρό	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
838	Ομόλιο	1	4γ	6	Εξόρυξη	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
833	Συκέα	0	45	6	Λ.Υπηρεσίες	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
831	Διαλεκτό	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
830	Καλλιθέα	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
824	Δρυμός	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
824	Δρακότρυπα	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
821	Μελία	0	45	6	Βιομηχανία	2	8	3	-	-	5	8	4	Δ
819	Κλοκοτός	0	45	6	Βιομηχανία	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
819	Πεδινό	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
811	Πλάτανος	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
807	Ευαγγελισμός	0	45	6	Λ.Υπηρεσίες	1	7	3	-	-	5	8	4	Δ
801	Καρυά	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
795	Άγιος Δημήτρ. Πηλίου	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
792	Μαγουλίτσα	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
780	Βαλτινό	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
776	Νεοχώρι	11	4α	4	Εξόρυξη	1	5	2	-	-	5	7	4	Δ
770	Μεγ.Κεφαλόβρυσο	1	4γ	6	Βιομηχανία	2	8	3	-	-	5	8	4	Δ
767	Μηλίνα	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
766	Ράφα	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
764	Κοκκινοπηλός	0	45	6	Βιομηχανία	2	8	3	-	-	5	8	4	Δ
764	Παναγία	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
761	Βρυότοπος	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
760	Ανάβρα	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ
760	Ζάππειο	0	45	6	Εμπόριο	4	10	5	-	-	5	10	5	Δ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ»

Δήμοι, Κοινότητες, Οικισμοί Νομού Λαρίσης		
ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΓΙΑΣ	Κοινότητα Σωτηρίτσας	Κοινότητα Κοκκινόγειου
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	Κάτω Σωτηρίτσα	Κοκκινόγειον
Κοινότητα Αγιάς	Σωτηρίτσα	Κοινότητα Κοκκινόπηλου
Αγιά	ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΛΑΣΣΟΝΟΣ	Καλύβια
Κοινότητα Αετολόφου	ΔΗΜΟΙ	Κοινότητα Κρανέας Ελασσόνος
Αετόλοφος	Δήμος Ελασσόνος	Κρανέα Ελασσόνος
Κοινότητα Αμυγδαλής	Ελασσών	Κοινότητα Κρυόβρυσης
Κάτω Αμυγδαλή	Αγιονέριον	Κρυόβρυση
Αμυγδαλή	Αετοράχη	Κοινότητα Λιβαδίου
Κοινότητα Ανάβρας	Μικρόν Ελευθεροχώριον	Λιβάδιον
Ανάβρα	ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	Βήλα
Πρινιάς	Κοινότητα Αζωρού (Βουβάλας)	Κοινότητα Λουτρού
Κοινότητα Ανατολής	Αζωρός (Βουβάλα)	Λουτρόν
Ανατολή	Κοινότητα Άκρης	Κοινότητα Λόφου
Κοινότητα Γερακαρίου	Άκρη	Λόφος
Γερακάριον	Κοινότητα Αμουρίου	Ασπρόχωμα
Κοινότητα Δήμητρας	Αμούριον	Κοινότητα Λυκουδίου
Δήμητρα	Κοινότητα Βαλανίδας	Λυκούδιον
Κοινότητα Ελάφου	Βαλανίδα	Συκιά
Ελάφος	Κλεισούρα	Κοινότητα Μαγούλας
Κοινότητα Καλαμακίου	Κοινότητα Βερδικούσης	Μαγούλα
Καλαμάκιον	Βερδικούσσα	Κοινότητα Μεγ. Ελευθεροχωρίου
Κοινότητα Καρίτσας	Αμπέλια	Μέγα Ελευθεροχώριον
Καρίτσα	Βάρκος	Κοινότητα Μεσοχωρίου
Κόκκινο Νερό	Κουτσούφλιανη	Μεσοχώριον
Κοινότητα Καστρίου	Παλιάμπελα	Κοινότητα Μηλέας
Καστρίον	Παλιάσκια	Μηλέα
Νεοχώριον	Κοινότητα Βλαχογιαννίου	Κοινότητα Ολυμπιάδος
Κοινότητα Μαρμαρίνης	Βλαχογιάννιον	Ολυμπάς
Μαρμαρίνη	Κοινότητα Γαλανόβρυσης	Κοινότητα Παλαιοκάστρου
Κοινότητα Μεγαλοβρύσου	Γαλανόβρυση	Παλαιόκαστρον
Μεγαλόβρυσον	Κοινότητα Γερανίων	Κοινότητα Πραιτωρίου
Κοινότητα Μελιβοίας	Γεράνια	Πραιτώριον
Μελίβοια	Κοινότητα Γιαννωτών	Κοινότητα Πυθίου
Βελίκα	Γιαννωτά	Πύθιον
Κουτσουπιά	Κοινότητα Δαμασίου	Κοκκινόπηλός
Γαλιουριά	Δαμάσιον	Κοινότητα Σαρανταπόρου
Κοινότητα Μεταξοχωρίου	Δαμασσούλιον	Σαραντάπορον
Μεταξοχώριον	Κέδρα	Κοινότητα Στεφανοβούνου
Κοινότητα Νερομύλων	Κοινότητα Δολίχης	Στεφανόβουνον
Νερόμυλοι	Δολίχη	Λεύκη
Κοινότητα Ποταμιάς	Κοινότητα Δεμενίκου	Κοινότητα Συκαμινέας
Ποταμιά	Δομένικον	Συκαμινέα
Κοινότητα Σκήτης	Κοινότητα Δρυμού	Κοινότητα Συκέας
Σκήτη	Δρυμός	Συκέα
Αγιοκάμπος	Κοινότητα Ευαγγελισμού	Καλύβια Αναλήψεως
Κάτω Πολυδένδριον	Ευαγγελισμός	Κοινότητα Τσαπουρνιας
Κοινότητα Σκήθρου	Κοινότητα Καλλιθέας	Τσαπουρνια
Σκλήθρον	Καλλιθέα	Φαρμάκη
Κοινότητα Στομίου	Πετρωτών	Κοινότητα Τσαριτσάνης
Στόμιον	Κοινότητα Καρυιάς	Τσαρίτσανη
Απόσταλος Παύλος	Καρυά	Κοινότητα Φλαμπούρου
Κατασκηνώσεις Αγίου Δημητρίου	Κοινότητα Κεφαλοβρύσου	Φλάμπουρον
Μονή Αγίου Δημητρίου	Κεφαλόβρυσον	Βρυσσπούλες

Πίνακας 1Α: Δήμοι, Κοινότητες και Οικισμοί της Περιφέρειας Θεσσαλίας κατά νομό (1991)

συνέχεια των δήμων, κοινοτήτων και οικισμών του Ν.Λαρίσης

Ιερά Μονή Σπαρμού	Κοιλιάς	Ρεύμα
Σκοπιά	Κοινότητα Κουτσοχέρου	Κοινότητα Νικαίας
Σπαρμός	Κουτσοχέρον	Νίκαια
ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΙΣΗΣ	Κοινότητα Κραννώνος	Κοινότητα Νίκης
ΔΗΜΟΙ	Κραννών	Νίκη
Δήμος Λαρίσης	Κάμπος	Αχιλλείον
Λάρισα	Κοινότητα Κυπαρίσσου	Κοινότητα Ομολίου
Αμφιθέα	Κυπαρίσσοι	Ομόλιον
Κουλούριον	Αγία Παρασκευή	Κοινότητα Ομορφοχωρίου
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	Κοινότητα Κυψελοχωρίου	Ομορφοχώριον
Κοινότητα Αγίου Γεωργίου	Κυψελοχώριον	Χασάμπαλη
Άγιος Γεώργιος	Ακρινόν	Κοινότητα Οσσης
Κοινότητα Αγίων Αναργύρων	Κοινότητα Λουτρού	Οσσα
Άγιοι Ανάργυροι	Λουτρόν	Κοινότητα Παραποτάμου
Μεσορράχη	Αργυρόμυλος	Παραπόταμος
Κοινότητα Αγναντερός	Κοινότητα Μακρυχωρίου	Κοινότητα Πλατυκάμπου
Αγναντερή	Μακρυχώριον	Πλατύκαμπος
Αγροκήπιον	Γυρτώνη	Κοινότητα Πουρναρίου
Κοινότητα Αμπελακίων	Κοινότητα Μάνδρας	Πουρνάριον
Αμπελάκια	Μάνδρα	Κοινότητα Ραχούλας
Κοινότητα Αμυνδαλέας	Κοινότητα Μαυροβουνίου	Ραχούλα
Αμυδαλέα	Μαυροβούνιον	Κάστρον
Συνοικισμός Προσφύγων	Κρύα Βρύση	Κοινότητα Σπηλιάς
Κοινότητα Αρμενίου	Κοινότητα Μεγ.Μοναστηρίου	Σπηλιά
Αρμένιον	Μέγα Μοναστήριον	Κοινότητα Συκουρίου
Κοινότητα Βουναίων	Κοινότητα Μελίας	Συκούριον
Βούναινα	Μελία	Κοινότητα Σωτηρίου
Άνω Βούναινα	Αναγγένης	Σωτήριον
Κοινότητα Γαλήνης	Μόδεστος	Κοινότητα Τεμπών
Γαλήνη (Άνω Πλατύκαμπος)	Κοινότητα Μελίσσης	Τέμπη
Κοινότητα Γλαύκης	Μέλισσα	Κοινότητα Τερψιθέας
Γλαύκη	Λοφίσκος	Τερψιθέα
Πρόδρομος	Κοινότητα Μελισσοχωρίου	Άργισσα
Κοινότητα Διλόφου	Μελισσοχώριον	Κοινότητα Χάλκης
Δίλοφον	Κοινότητα Μικρού Βουνού	Χάλκη
Κοινότητα Δοξαρά	Μικρόν Βουνόν	Κοινότητα Χαράς
Δοξαράς	Κοινότητα Μοσχοχωρίου	Χαρά
Κοινότητα Ελατείας	Μοσχοχώριον	Κοινότητα Ψυχικού
Ελάτεια	Κυπαρίσσια	Ψυχικόν
Κοινότητα Ελευθερίου	Κοινότητα Μύρων	ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΥΡΝΑΒΟΥ
Ελευθέριον	Μύρα	ΔΗΜΟΙ
Κοινότητα Ελευθερών	Καλόν Νερό	Δήμος Αμπελώνος
Ελευθεραί	Σοφόν	Αμπελων
Κοινότητα Ευαγγελισμού	Κοινότητα Ναμάτων	Δήμος Τυρνάβου
Ευαγγελισμός	Νάματα	Τύρναβος
Κοινότητα Ζαπτείου	Κοινότητα Νέας Λεύκης	Λυγαριά
Ζάπτειον	Νέα Λεύκη	Περίχωρα
Κοινότητα Καλοχωρίου	Κοινότητα Νέου Περιβολίου	ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ
Καλοχώριον	Νέιον Περιβάλιον	Κοινότητα Αιγάνης
Χειμάδιον	Κοινότητα Νέσσωνας	Αιγάνη
Κοινότητα Κιλελέρ (Κυψέλης)	Νέσσωνας	Κατω Αιγάνη
Κιλελέρ (Κυψέλη)	Κόρακας	Νέα Μεσάγκαλα
Κοκκίνας	Κοινότητα Νέων Καρυών	Γαπαπουλι
Κοινότητα Κοιλιάδος	Νέαι Καρυαί	Κοινότητα Αργυροπουλείου

συνέχεια των δήμων, κοινοτήτων και οικισμών του Ν.Λαρίσης

Αργυροπούλειον	Αχιλλειον	Πολυνέριον
Άνω Αργυροπούλειον	Κοινότητα Βαμβακαούς	Κοινότητα Ρευμαπάς
Βοτανοχώριον	Βαμβακού	Ρευμαπά
Κοινότητα Βρουοτόπου	Δενδράκιον	Κοινότητα Σιτοχώρου
Βρουότοπος	Σερίφης	Σιτόχωρον
Μικρόλιθος	Κοινότητα Βασιλή	Κοινότητα Σκοπιάς
Κοινότητα Γιάννουλης	Βασιλής	Σκοπά
Γιάννουλη	Κοινότητα Βρυσίων	Κοινότητα Σκοτούσσης
Θεραπευτική Κοινότητα Εξοδος (Παιδόπολις Απόστολος Παύλος)	Βρυσιά	Σκοτούσσα
Κοινότητα Γόννων	Κοινότητα Δασολόφου	Αγία Τριάς
Γόννοι	Δασάλοφος	Άγιος Κωνσταντίνος
Ελαία	Κάτω Δασάλοφος	Άνω Σκοτούσσα
Κοινότητα Δελερίων	Κοινότητα Δένδρων	Θεπίδιον
Δελέρια	Δένδρα	Κοινότητα Σταυρού
Κοινότητα Δένδρων	Κοινότητα Διλόφου	Σταυρός
Αγία Σοφία	Δίλοφον	Κοινότητα Υπερείας
Δένδρα	Κοινότητα Ερετριας	Υπέρεια
Πλατανούλια	Ερέτρια	Κοινότητα Χαλκιάδων
Κοινότητα Ιτέας	Άγιος Χαράλαμπος	Χαλκιάδες
Ιτέα	Αργιθέα	
Κοινότητα Καλλιπεύκης	Ασπρόγεια	
Καλλιπεύκη	Παλαιόμυλος	
Κοινότητα Κρανέας	Κοινότητα Ζωοδόχου Πηγής	
Κρανέα	Ζωοδόχος Πηγή	
Κουλούρα	Κοινότητα Καλλιθέας	
Μαθητικά Κατασκηνώσεις	Καλλιθέα	
Κοινότητα Παλαιοπύργου	Άγιος Αντώνιος	
Παλαιόπυργος	Δενδροχώριον	
Κοινότητα Πυργετού	Κοκκίνω	
Πυργετός	Πλάτανος	
Κοινότητα Ραψάνης	Κοινότητα Κάτω Βασιλικών	
Ραψάνη	Κάτω Βασιλικά	
Άγιος Κωνσταντίνος	Άνω Βασιλικά	
Περαταριά	Κοινότητα Κατωχωρίου	
Κοινότητα Ροδιάς	Κατωχώριον	
Ροδιά	Ανωχώριον	
Κόρδεσι	Κοινότητα Κρήνης	
Κοινότητα Φαλάννης	Κρήνη	
Φάλκενα	Αύρα	
Δασοχώριον	Κοινότητα Μεγάλου Ευυδρίου	
ΕΠΑΡΧΙΑ ΦΑΡΣΑΛΩΝ	Μέγα Ευύδριον	
ΔΗΜΟΙ	Ελληνικόν	
Δήμος Φαρσάλων	Λόφος	
Φάρσαλα	Πυργάκια	
Ρύζιον	Κοινότητα Ναρθακίου	
Σταθμός	Ναρθάκιον	
Χαϊδάρια	Καστράκιον	
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	Κοινότητα Νεραΐδας	
Κοινότητα Αγίου Γεωργίου	Νεραΐδα	
Άγιος Γεώργιος	Ξυλάδες	
Κοινότητα Αμπελείας	Κοινότητα Πολυδαμείου	
Αμπελεία	Πουλυδάμειν	
Κοινότητα Αχιλλείου	Ρήγαιον	
	Κοινότητα Πολυνεοίου	

Δήμοι, Κοινότητες, Οικισμοί Νομού Μαγνησίας		
ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΛΜΥΡΟΥ	<i>Νέος Πλάτανος</i>	<i>Αγριά</i>
ΔΗΜΟΙ	<i>Χοροστάσι</i>	<i>Κοινότητα Αερινού</i>
<i>Δήμος Αλμυρού</i>	<i>Κοινότητα Πτελεού</i>	<i>Αερινόν</i>
<i>Αλμυρός</i>	<i>Πτελεός</i>	<i>Γουρουνόσαβλος</i>
<i>Άνω Μαυρόλοφος</i>	<i>Αγία Μαρίνα</i>	<i>Κοινότητα Άλλης Μεριάς</i>
<i>Αργιλοχώριον</i>	<i>Γαβριανή</i>	<i>Άλλη Μεριά</i>
<i>Ζαρκαδοχώριον</i>	<i>Καραβοτσάκι</i>	<i>Γορίτσα</i>
<i>Παραλία Αλμυρού</i>	<i>Λειχούρα</i>	<i>Κοινότητα Αηλιού</i>
<i>Μαυρόλοφος</i>	<i>Πηγάδιον</i>	<i>Πλάκα</i>
<i>Νεοχωράκιον</i>	<i>Κοινότητα Σούρπης</i>	<i>Κοινότητα Άνω Λεχωνίων</i>
<i>Πέρδικα</i>	<i>Σούρπη</i>	<i>Άνω Λεχώνια</i>
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	<i>Νηές</i>	<i>Πλατανίδια</i>
<i>Κοινότητα Αγίας Τριάδος</i>	<i>Κοινότητα Φυλακής</i>	<i>Κοινότητα Αργαλαστής</i>
<i>Αγία Τριάς</i>	<i>Φυλακή</i>	<i>Αργαλαστή</i>
<i>Μονή Κοιμήσ. Θεοτόκου Ξενίας</i>	ΕΠΑΡΧΙΑ ΒΟΛΟΥ	<i>Κάλαμος</i>
<i>Κοινότητα Αγίου Ιωάννου</i>	ΔΗΜΟΙ	<i>Καλλιθέα</i>
<i>Άγιος Ιωάννης</i>	<i>Δήμος Βελεσπίου</i>	<i>Λεφόκαστρον</i>
<i>Κοινότητα Αγίων Θεοδώρων</i>	<i>Βελεσπίνον</i>	<i>Μυριοβρύπη</i>
<i>Άγιοι Θεόδωροι</i>	<i>Χλόη</i>	<i>Πάλτση</i>
<i>Κοινότητα Αϊδινίου</i>	<i>Δήμος Βόλου</i>	<i>Πάου</i>
<i>Αϊδίνιον</i>	<i>Βόλος</i>	<i>Χόρτον</i>
<i>Κοινότητα Αμαλιαπόλεως</i>	<i>Δήμος Ιωλκού (Ανακασιάς)</i>	<i>Κοινότητα Αφετών</i>
<i>Αμαλιάπολις</i>	<i>Ανακασιά</i>	<i>Αφέται</i>
<i>Κοινότητα Ανάβρας</i>	<i>Άγιος Ονούφριος</i>	<i>Προφήτης Ηλίας</i>
<i>Ανάβρα</i>	<i>Άνω Βόλος</i>	<i>Κοινότητα Βυζίτσης</i>
<i>Κοινότητα Ανθοτόπου</i>	<i>Ιωλκός</i>	<i>Βυζίτσα</i>
<i>Ανθοτόπος</i>	<i>Δήμος Νέας Ιωνίας</i>	<i>Αργυραίικα</i>
<i>Νεράιδα</i>	<i>Νέα Ιωνία</i>	<i>Κοινότητα Γλαφυρών</i>
<i>Νέο Κάστρο</i>	<i>Κλήμα</i>	<i>Γλαφυρά</i>
<i>Κοινότητα Αχιλλείου</i>	<i>Μελισσάπικα</i>	<i>Κοινότητα Διμηνίου</i>
<i>Αχιλλείου</i>	<i>Φυτόκον</i>	<i>Διμήνιον</i>
<i>Άγιος Δημήτριος</i>	ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	<i>Παλιούριον</i>
<i>Αργυρόνησον</i>	<i>Κοινότητα Αγίου Βλασίου</i>	<i>Κοινότητα Δρακειάς</i>
<i>Κοινότητα Βρυναίνης</i>	<i>Άγιος Βλάσιος</i>	<i>Δράκεια</i>
<i>Βρύναινα</i>	<i>Μαλάκιον</i>	<i>Ανεμούτσα</i>
<i>Κονταρόλακκα</i>	<i>Παλαιόκαστρον</i>	<i>Χάνια</i>
<i>Κοινότητα Δρυμώνος</i>	<i>Στρόφιλος</i>	<i>Κοινότητα Ζαγοράς</i>
<i>Δρυμών</i>	<i>Κοινότητα Αγ. Γεωργίου Νηλείας</i>	<i>Ζαγορά</i>
<i>Κοινότητα Ευξεινουπόλεως</i>	<i>Άγιος Γεώργιος</i>	<i>Ανάληψη</i>
<i>Ευξεινουπόλις</i>	<i>Αγία Τριάς</i>	<i>Πουριανός Σταυρός</i>
<i>Άγιος Ιωάννης</i>	<i>Άνω Γατζέα</i>	<i>Χορευτόν</i>
<i>Κοινότητα Κοκκωτών</i>	<i>Δύο Ρεύματα</i>	<i>Κοινότητα Καλαμακίου</i>
<i>Κοκκωτοί</i>	<i>Κάτω Γατζέα</i>	<i>Καλαμάκιον</i>
<i>Κοινότητα Κροκίου</i>	<i>Κοινότητα Αγ. Γεωργίου Φερών</i>	<i>Κοινότητα Καλών Νερών</i>
<i>Κρόκιον</i>	<i>Άγιος Γεώργιος</i>	<i>Καλά Νερά</i>
<i>Κορφαλάκιον</i>	<i>Κοινότητα Αγ. Δημητρίου Πηλίου</i>	<i>Κοινότητα Καναλιών</i>
<i>Κοινότητα Κωφών</i>	<i>Άγιος Δημήτριος</i>	<i>Κανάλια</i>
<i>Κωφοί</i>	<i>Άγιος Ιωάννης</i>	<i>Κοινότητα Κάτω Λεχωνίων</i>
<i>Όθρυς</i>	<i>Κοινότητα Αγίου Λαυρεντίου</i>	<i>Κάτω Λεχώνια</i>
<i>Κοινότητα Μικροθηβών</i>	<i>Άγιος Λαυρέντιος</i>	<i>Άγιος Μηνάς</i>
<i>Μικροθήβαι</i>	<i>Βροχιά</i>	<i>Κοινότητα Κατωχωρίου</i>
<i>Καστράκι</i>	<i>Σερβανάτες</i>	<i>Κατωχώριον</i>
<i>Κοινότητα Πλατάνου</i>	<i>Άγιος Απόσταλος ο Νέος</i>	<i>Κοινότητα Κεραμιδίου</i>
<i>Πλάτανος</i>	<i>Κοινότητα Αγριάς</i>	<i>Κεραμιδίον</i>

Πίνακας 1Β: Γεωγραφικές Ενότητες (1416/84) και Γεωγραφικές Περιοχές (Ν.1622/86), Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Γ.Ε.	Αριθμ. Ο.Τ.Α.	Ο.Τ.Α. που περιλαμβάνονται	Πληθ. (1991)	Πληθ. Γ.Ε.	Γ.Ε.	Αριθμ. Ο.Τ.Α.	Ο.Τ.Α. που περιλαμβάνονται	Πληθ. (1991)	Πληθ. Γ.Ε.
1η	4	Κ.Μελιβοίας Κ.Σκήτης Κ.Σκλήθρου Κ.Σωτηρίτσας	2004 554 300 420	3278			Κ.Ευαγγελισμού Κ.Μαγούλας Κ.Μ.Ελευθεροχωρίου Κ.Μεσοχωρίου Κ.Παλαιοκάστρου Κ.Πραπωρίου Κ.Συκέας	807 370 907 693 429 475 833	9661
2η	9	Κ.Αγιάς Κ.Αετολόφου Κ.Ανάβρας Κ.Ανατολής Κ.Γερακαρίου Κ.Μεγαλοβρύσου Κ.Μεταξοχωρίου Κ.Νερομυλων Κ.Ποταμιάς	4014 405 760 397 346 328 616 329 312	7507	9η	3	Δ.Λαρίσης Κ.Γιάννουλης Κ.Ομορφοχωρίου	113090 3284 664	117038
3η	7	Κ.Αμυδαλής Κ.Δήμητρας Κ.Ελάφου Κ.Ελευθερίου Κ.Καλαμακίου Κ.Καστριου Κ.Μαρμαρίνης	525 408 301 466 672 377 402	3151	10η		Κ.Ελατείας Κ.Καλοχωρίου Κ.Κυψελοχωρίου Κ.Νέσσωνας Κ.Όσσης Κ.Πουρναρίου Κ.Σπηλιάς Κ.Συκουρίου	659 987 301 168 651 603 324 2554	6247
4η	12	Κ.Δολίχης Κ.Καλλιθέας Κ.Καρυάς Κ.Κοκκινογείου Κ.Κοκκινοπηλού Κ.Κρυόβρυσης Κ.Λιβαδίου Κ.Λόφου Κ.Ολυμπιάδος Κ.Πυθίου Κ.Συκαμινέας Κ.Φλαμπούρου	496 830 801 357 764 323 2882 277 431 1113 227 638	9139	11η	15	Κ.Αγναντερές Κ.Αρμενίου Κ.Γαλήνης Κ.Γλαύκης Κ.Κιλεέρ (Κυψέλης) Κ.Μεγ.Μοναστηρίου Κ.Μελίας Κ.Μελίσσης Κ.Μελισσοχωρίου Κ.Ναμάτων Κ.Νέου Περιβολίου Κ.Νίκης Κ.Πλατυκάμπου Κ.Σωτηρίου Κ.Χάλκης	276 1036 856 912 894 657 821 650 646 160 604 577 1669 356 2009	12123
5η	7	Κ.Αζωρού (Βουβάλας) Κ.Γερανίων Κ.Γιαννωτών Κ.Λυκουδίου Κ.Μηλέας Κ.Σαρανταπόρου Κ.Τσαπουρνιάς	724 379 520 427 496 938 462	3946	12η		Κ.Διλόφου Κ.Ζαπτείου Κ.Μοσχοχωρίου Κ.Μύρων Κ.Νέας Λεύκης Κ.Νέων Καρυών Κ.Νικαίας Κ.Σκοτούσσης Κ.Χαλκιάδων Κ.Χαράς	263 760 399 1277 198 718 2840 746 590 408	8199
6η	6	Δ.Ελασσόνας Κ.Γαλανόβρυσης Κ.Δρυμού Κ.Κεφαλοβρύσου Κ.Στεφανοβούνου Κ.Τσαρισάνης	8426 551 824 337 728 2492	13358	13η		Κ.Αγίου Γεωργίου Κ.Αγίων Αναργύρων Κ.Αμυδαλέας Κ.Βουναίων Κ.Δοξαρά Κ.Ελευθερών Κ.Κοιλιάδος Κ.Κουτσοχέρου Κ.Κραννώνος Κ.Κυπαρίσσου	222 908 395 416 301 419 715 347 208 351	
7η	4	Κ.Άκρης Κ.Βαλανίδας Κ.Κρανέας Ελασσ. Κ.Λουτρού	230 1043 3264 841	5378					
8η		Κ.Αμουρίου Κ.Βερδικούσης Κ.Βλαχογιαννίου Κ.Δομενίκου	454 2974 1067 652						

Πίνακας 1Β: Γεωγραφικές Ενώτητες (1416/84) και Γεωγραφικές Περιοχές (Ν.1622/86), Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Γ.Π.	Αριθμ. Ο.Τ.Α.	Ο.Τ.Α. που περιλαμβάνονται	Πληθ. (1991)	Πληθ. Γ.Π.	Γ.Π.	Αριθμ. Ο.Τ.Α.	Ο.Τ.Α. που περιλαμβάνονται	Πληθ. (1991)	Πληθ. Γ.Π.
1η	3	Κ. Σκήτης Κ. Σκλήθρου Κ. Σωτηρίτσας	554 300 420	1274			Κ. Βερδικούσης Κ. Βλαχογιαννίου Κ. Δομενίκου Κ. Μ. Ελευθεροχωρίου Κ. Μεσοχωρίου Κ. Πραιτωρίου	2974 1067 652 907 693 475	7222
2η	8	Κ. Αγίας Κ. Αετολόφου Κ. Ανάβρας Κ. Γερακαρίου Κ. Μεγαλοβρύσου Κ. Μεταξοχωρίου Κ. Νερομυλων Κ. Ποταμιάς	4014 405 760 346 328 616 329 312	7110	15η	2	Κ. Δολίχης Κ. Λιβαδίου	496 2882	3378
3η	4	Κ. Ανατολής Κ. Δήμητρας Κ. Μαρμαρίνης Κ. Ελευθερίου	397 408 402 466	1673	16η	4	Δ. Λαρίσης Κ. Μελισσοχωρίου Κ. Ομορφοχωρίου Κ. Τερψιθέας	113090 646 664 1244	115644
4η	4	Κ. Αμυδαλής Κ. Ελάφου Κ. Καλαμακίου Κ. Καστρίου	525 301 672 377	1875	17η	7	Κ. Καλοχωρίου Κ. Κυψελοχωρίου Κ. Νέσσωνος Κ. Όσσης Κ. Πουρναρίου Κ. Σπηλιάς Κ. Συκουρίου	987 301 168 651 603 324 2554	5588
5η	3	Κ. Καρίτσας Κ. Ομολίου Κ. Στομίου	729 838 663	2230	18η		Κ. Γαλήνης Κ. Γλαύκης Κ. Μελίας Κ. Ναμάτων Κ. Πλατυκάμπου Κ. Χάλκης	856 912 821 160 1669 2009	6427
6η	3	Κ. Καρυάς Κ. Κρυόβρυσης Κ. Συκαμινέας	801 323 227	1351	19η	3	Κ. Κιλεέρ (Κυψέλης) Κ. Μελίσσης Κ. Νέου Περιβολίου	894 650 604	2148
7η	4	Κ. Καλλιθέας Κ. Λόφου Κ. Ολυμπιάδος Κ. Φλαμππούρου	830 277 431 638	2176	20η	5	Κ. Αγναντερός Κ. Αρμενίου Κ. Μεγ. Μοναστηρίου Κ. Νίκης Κ. Σωτηρίου	276 1036 657 577 356	2902
8η	3	Κ. Κοκκινογείου Κ. Κοκκινοπηλού Κ. Πυθίου	357 764 1113	2234	21η		Κ. Μοσχοχωρίου Κ. Νέας Λεύκης Κ. Νέων Καρυών Κ. Νικαίας	399 198 718 2840	4155
	3	Κ. Μηλέας Κ. Σαρανταπόρου Κ. Τσαπουρνιάς	496 938 462	1896	22η	4	Κ. Διλόφου Κ. Ζαπτείου Κ. Κυπαρίσσου Κ. Μύρων Κ. Χαράς	263 760 351 1277 408	3059
9η	4	Κ. Αζωρού (Βουβάλας) Κ. Γερανίων Κ. Γιαννωτών Κ. Λυκουδίου	724 379 520 427	2050	23η	6	Κ. Αγίου Γεωργίου Κ. Αγίων Αναργύρων Κ. Δοξαρά Κ. Κρανώνος Κ. Μικρού Βουνού Κ. Ψυχικού	222 908 301 208 302 176	2117
10η	6	Δ. Ελασσονος Κ. Βαλανίδας Κ. Γαλανόβρυσης Κ. Δρυμού Κ. Κεφαλοβρύσου Κ. Στεφανοβούνου	8426 1043 551 824 337 728	11909	24η	5	Κ. Βουναίων Κ. Ελευθερών Κ. Κοιλιάδος Κ. Λουτρού Κ. Μαυροβουνίου	416 419 715 364 391	2305
11η	3	Κ. Άκρης Κ. Κρανέας Ελασσόνος Κ. Λουτρού	230 3264 841	4335					
12η	4	Κ. Ευαγγελισμού Κ. Μαγούλας Κ. Παλαιοκάστρου Κ. Συκέας	807 370 429 833	2439					
13η		Κ. Αμουρίου	454						

